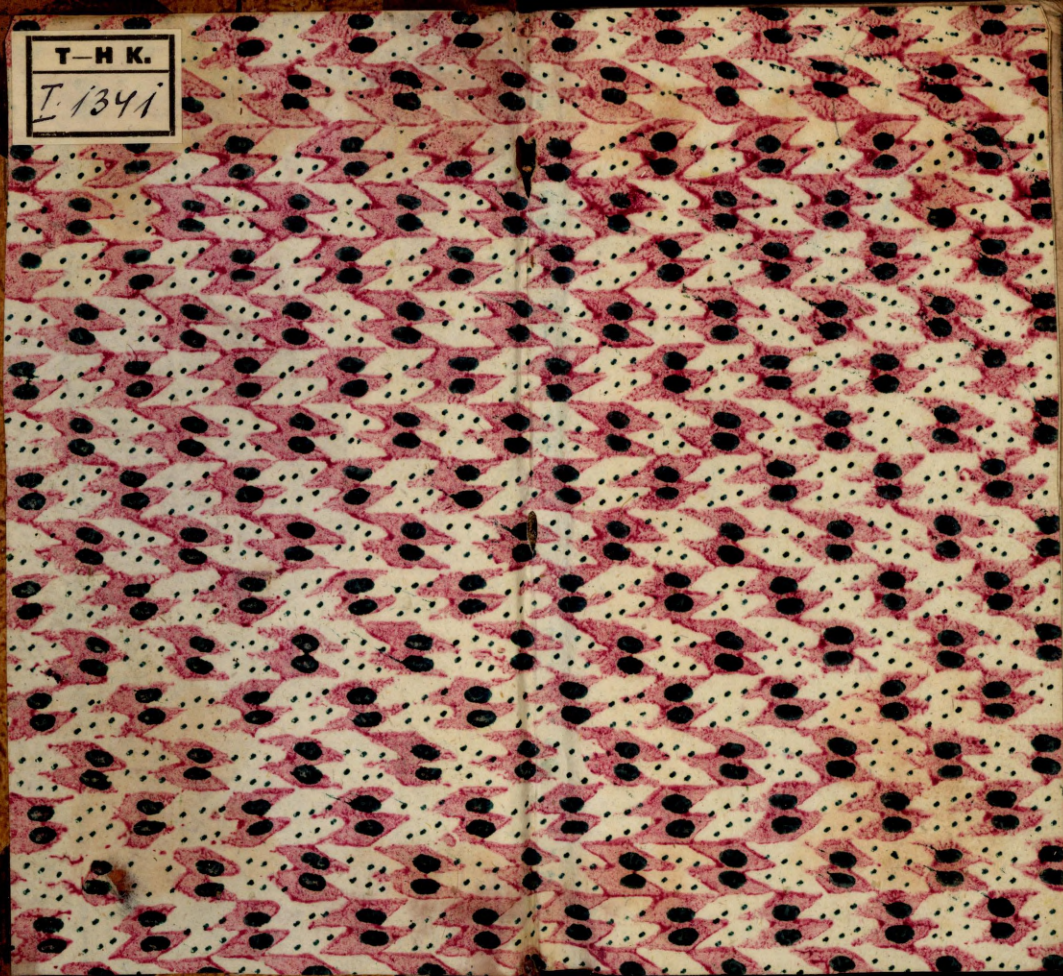

1455

T-H K.

T. 1341

Pod.

1341

73.17-

RMK. I. 1341.

1. péld.

Teljes

Sz. Dávid
PSALTE-
RIUMA;

Avagy

A' CL. Soltárok-
nak rövid el-olztása, ma-
gyarázattya, s' azokból
izármazott sso. Tudo-
mányok által való
megvilágosi-
tása:

Ex
Bibl. Com.
P. Széche-
nyi

Mellyet irt,

NÉMETHI MIHÁLY,
a' Colosv. Orth. Eccl.
m. L. P.

LÓCSEN,

BREWER SAMUEL által.
Anno 1685.

Coloss. 3. v. 16.

A' Christushnak beszéde lakozzék
ti bennetek, büszségesen minden
bölcsességgel, tanítván és intvén
egymást ti magatok között, Psal-
musokkal, dicsiretekkel, és lelki
énekekkel, jó kedvel énekelvén
a' ti szíveitekben az Urnak.

Mert

A' ki buzgóvan énekel, kétszer kö-
nyörög.

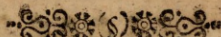

ÁSODLAT
A M. N. MUZEUMI
SZÉCH. ORSZ.
KÖNYVTÁRBÓL

**A' Kegyes Szívű Olvasó-
hoz,**

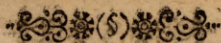
Kegyes Olvasó! Ki az én együgyű,
(de az én Istenem dicsőségének Nemze-
tünkben való előmozdítására) írt munkácskáim-
at, szeretet, s kívánság látni: jóllehet igiretem
szerint: az igért munkácskáimat (melyek meg-
nevekedtek a' Corinthusban írt levélnek, anaty-
fistávt) kell vala ki-bocsátanom; de azokat
most el-balszerzém, imé a' Dávid Solikáinak
rövid anatyfistát, némelly rendemen ívó T.
Aryastáknak kérésekre (kik az én munkácskáimat ol-
faják s' szeretik) ki-bocsátom; Hasznosnak itil-
vén most ezt ki-bocsátani: mivel hogy immár
nem csak a' Vározi, de még a' Folyó, Ecclesiák-
ban-is, a' Solikákat éneklék s' elő-író beszédben
a' könyörgés-kor) felolvallák, Tudományokat s'
Hasznokat hozván ki-bőlük, szép rendet, úgy
szállanak alá a' könyörgésre. Erre nézve indi-
tattam e' munkácskáinak írást, a' melyet
előbb én írtam; de sokaknak kérésekre, úgy
fordítottam magyarra. Mely nem nagy
ugyan; de az egész K. Hitnek ágazatát magában
foglalta, úgy hog' ha valaki kíván vélni élni, nincs
olgy hitnek ágazatya, s' olgy idő alkalmasság,
mellyekre (ideáliter) egész Prédikációs-kákat,
bennem talál. A' Solikának pedig nehéz sza-
vair, rövideden úgy meg-világosítottam, hogy
nagy Commentek nélkül-is, meg-értesseinek.
A' Summában pedig, s' az részeknek fel-írásában,
s' azoknak ezikkégyenként való magyarázat-
tyában, nem élttem szoros logikai methodusát;
ba nem a' Solikának, csak természeti folyását s'
rendit

rendelt kövötem. a' ki Logikai Szorassabb-analysitt kíván, élljen a' b. e. Tudós Amelius, Soltároka írott munkáival. En, mint hogy cseccsem vagyok, azokra nézve, kik a' Soltároka írtak) cseccsemének kedvékért-ü írtam, világos és értelemes rendet kövötem, a' Soltárok magyarázat-tyában. De mivel a' Dávid Soltári Enekelte-tyek, a' mint mondom a' mi Ecclesiáinkban, a' Gyengyéknek kedvékért, lássunk ilyen Kérdéseket. 1. Vallyon az egész, CL. Soltárok mind Dávid énekei? 2. Kicsoda fedzte a' Soltárokat, ilyen rendben? 3. Kellé ma az Ecclesiákban énekelni? s' kiknek kell énekelni a' Soltárokat a' közönséges Gyülekezetekben? 4. Kellé az Új Testamen-tybanban muska zengésekkel együtt a' Soltárokat az szent Gyülekezetekben énekelni? 5. Hal-oltnál kellé a' Soltárokat énekelni? 6. A' Soltárokon kívül szabadé s' kellé más szent Írásból ledegetett Enekeket, az szent Gyülekezetben énekelni? 7. Micsoda végei vannak a' Soltároknak éneklésének?

Az 1. F. Mivel hogy a' Dávid Soltári két félek, vagy Hiltóniaiak, a' Dávid írték dolgaíró, szent-vedéíró, vagy Prophétiaiak, s' Christusiak, az Sídó és Új Testamennyi Ecclesiák állapotjáról. Ezeket fel-írón, az Hiltónai Soltárokat Dávid vagy maga írta, vagy hio s' éneklő Léviakkal íratta. A' Prophétiai Soltárok közül pedig némelyeket maga írt, s' íratta? némelyeket pedig csak meg-Prophétált, s' az ő balátá után, a' Prophétának be-jeljesedése után, vagy a' Prophéták, vagy az éneklő Léviak közül vala írt-meg. Mellgyre nézve, miltán mondomak Dávid Sol-árinak, azok a' Soltárok-ü, kik szólnak a' Dávid balátá után még a' Judabéli dolgokrol-ü, a' meny-nyben azokat meg Prophétálta, ha az után írat-ott-ü le, (mint ma-ü sok embereknek szíval mondatott Testamennyi balátá után írják-le).

1. Mert

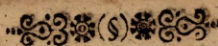

1. Mert Dávid, ha a' Christu el-adatásár, szent-vedéíró, balátá, fel-tamadásár, s' menyben mene-velt, eleve el-látta, meg-prophétálta s' énekelte, Csel. 2. 25-31. Miert nem prophétáltatta volna még az Ízraelre követekebetendő változásokot, s' miert nem énekellette volna. minéműek, a' 74. 79 101. 124. 126. 129. 137. Soltárok. 2. Mert Dávid eleve el-látván a' Judabéli Ecclesiának a' Babylo-niaiak által leendő pusztulását, annak meg-épít-teséért, könyörgé, Solt. 51. 20. 3. Mert Dávid az Szent Lélek jelenéséből Prophétál mindennekről, 2 Sam. 39. 12. Azt mondog: a' 72-dik, Salamoné-nak, és 90-dik Soltárok, Moserének mondanak: azért nem mind Dávid Soltári. En azt mondom erre, mind enik igaz: mert a' 72-dik Salamoné-nak mondatik, a' menyben Dávid az Isteni Lelke ál-tal a' Salamon uralkodárát ki-ábrázolta; de Dá-vidé a' menyben 80 prophétál: arról. Az 90-dik pedig jóllébet Summá-képpen Moseré, mellyel si-ratta az emberit nemzetnek életének rövid voltá-tyán, mikon Isten meg-baragván a' népre, pártol-od-vaért el-akará vesztetni, Num. 14. de a' meny-nyben a' Dávid (a' harmad napi dög-balátákor, 2 Sam. 24. meg-bővítette s' erősítésműkhan fedte) Dávidénak igazán mondatik. Azt-is mondog: sok Soltárok, Hemánnak, Asaphének, Ethánének, s' Koráchának mondanak. Erre-ü azt mondom, hogy ha azokénak mondatnak-ü, de ugyan Dávi-dé, nem buék volénnak, 1. Mert azok a' Soltárok Dávid neve alatt vértetnek az Szent Írás könyve-ek közé. 2. Mert azoknak utaj hirtatnak azok a' Soltárok, mivel hogy ők írták-le, és ők s' az ő ma-nyadékok, mint az éneklőknek Fajadalmi vagy Cán-tori énekelteké azokat, Eld. 3. 10.

Az 2. F. A' Soltárokat közeírnélkül Eldrás fedte ill y rendben, 1. Mert a' Nebánás parancsolat-tyából, a' Babyloniai fogvárból való ki-fabadulá-tyán, ő állatta helyre az Isteni ríszteleket, Neh. 8.

3

verli.

Az 7. F. A' Soltárokat kell énekelni. 1. Hogy mind készségesen s' mind kíváncsian, az Isten, az által dicsőítesse, Sol. 148. 2. Hogy a' Soltárokból meg-tanuljunk, valamicsoda dolgok történetek az Új Testamentumban az Isten Ecclesiájában, azok nem történetből estek: mert azok estek az az O Testamentumbeli Ecclesiában, és hogy rész szerént meg-is próphétaiat az azok. 3. Hogy a' pénitentiarior Soltároknak énekléséből, a' meg-esett tiokos nagy meg-törő bűndörök, magokat meg-festallják, s' meg-törni tanuljanak; és a' készséges éneklés közben pénitencia tarcsának s' Istenből bűn bocsátó kegyelmei kétszének. Ezeket így értem, kerlek K. O. bá mi bírá s' fogadjakozás esett a' nyomtatás közben, ne tulajdonos vigyázatlanságnak s' restségennek; hanem a' rajtam lévő keserűségemnek; mert alig kezdhetek a' munkának nyomtatásához, menten az én Istenem kegyelmeivel illete, el-vénem szerelmes Feltétemre, a' (sok esereket vár-szikban meg-dő) pész által; 2. Septemb. anni praeteriti; egyen akkor, 29. aug. magamat-is Isten, méges dőnek nyilatva meg-lőten, (noba igen meg-kesergette s' ostorozza az Ur, de meg nem íle) melynek meg-dő má-is sánikálva kegyelmei visélem; úgy cselekedgyek az Ur mint a' Feltétemnek teiczik. My siralmas állapotomban, ennek reosfogár, s' reménység történetre, Némethi Samuella kellett nagy részben bizoni; de Isten a' dicsőítség! tudom hogy kegyel fogadjakozással mént világ eliben. Az Ur Isten áldgya meg az ő én bennem lévő, kicsiny Ajándékának ebből gyümölcsöt, az együgyűknél, Szent Neve dicsőítségére, Amen.

K. O. érted Istent imád.
Szath. NEMETHI MIHALY.

szent DAVID Király és Prophéta PSALTERIUMA. I. SÓLTAR.

Summája. Ez a' Soltár a' bűveknek s' bűtleneknek mutató tükör: mert Dávid ebben, a' bűveknek természeteket, tulajdonságokkal, boldog ki-menetelekkel; és a' bűtleneknek természeteket, tulajdonságokat, boldogtalan ki-menetelekkel edgyűtt, írja le.

Két Részei vadnak.

1. Le-irattatik a' bűveknek természetek, s' tulajdonságok boldog ki-menetelekkel edgyűtt. vers. 1. 2. 3.
2. Le-iratik az bűtleneknek természetek s' boldogtalan ki-menetelek. 4. 5. 6.

Az első Részben ezek vadnak.

I. A' bűveknek természetek: mely két dologról iratik-le. I. A' gonoszának el-ávoztatásáról. 1. hogy a' bűtleneknek tanácsán nem jár, 4. 1. az az, azoknak tanácsok s' cselekedeteknek szorint, az ő életét s' cselekedetét nem intézi; hanem az Isten tanácsa s' akarattya szorint, Péld. 1. 10. 2. hogy a' bűndöröknek nem áll, 4. 1. az az, azoknak erkölcsökhez, szokásokhoz, magát nem ízabja, Péld. 1. 15. 16. Solt. 61. 3. 3. hogy az csufolónak székben nem ül, 4. 1. az az, az Isten és em-

és embereket csufolókkal barátságot nem rart,
Solt. 101. 4--7. II. Az ő jó cselekedeteiről.
 1. Hogy az Ur törvényében gyönyörködik, *z.* 2.
 az az, az Isten békédét szereti s' a' szerént él, *Solt.*
 19. 9-11. és 119. 35. 2. Hogy az Ur törvényéről
 gondolkodik éjjel nappal, *z.* 2. az az, minden
 gondolatit, indulatit, kívánságait, beszédit és csele-
 kedetit ahoz ízabja. *Psal.* 119. 147. 147. hogy így
 Isten s' emberek előtti jó lelki ímértetet víselhesse,
Crel. 24. 26.

II. A' *hívekné tulajdonságok:* melly hasonla-
 zottságban iratik-le, 1. Olljan mint a' víz mellette
 plántáltatott termő-fa, melly a' Christusban mine
 élő szőlő tökében óltatott, *Job.* 15. 5. 2. Az ő
 gyümölsét ideje korán meg-adja, *z.* 3. az az,
 az ő jó cselekedetit, hitit, szeretetit, reménységét,
 Istenéhez s' felebarátságához meg-mutattya, vala-
 hól kívántatik, *Matth.* 5. 16. és 7. 17. *Jac.* 2. 18.
 3. Levelei meg nem hervadnak, *z.* 3. az az, az
 hitben, tudományban s' jó cselekedetekben, még
 a' kísérteteknek ízeleiben-is, végig meg-marad,
Solt. 119. 110. *Jer.* 57. 78. és *Solt.* 92. 13--15.

III. *Juttatok az ilyen hívekné, z.* 3. Min-
 den cselekedete boldogittatik: az az, mind a'
 kedves, s' mind a' kedvetlen dolgokban Istenről el
 nem hagyatik; hanem mindenek javokra szol-
 gálnak, *Rom.* 8. 28. *Solt.* 128. *z.* 1--6.

IV. *Ok a' hívek ilyen boldogságoknak, z.* 6.
 Mert *ísméi* az Ur az ő utokat, az az javallja az ő
 gondolattyokat, indulatyyokat, kívánságokat és
 az ő cselekedeteket, mellyek szerént, mint uton-
 járnak az Urnak törvényében: így vétetik az *úrnak*
 nevezetü, *Esa.* 55. 8.

TUDOMANY.

Vulakik az *életben* az *hítelekné tanácsán*
 nem járnak, a' meg térbeiretlen bűnösökné *után*
 nem állanak, és az csufolóknak *úrsárgokban*
 nem élnek; hanem éjjel nappal az Urnak törvé-
 nyében

nyében s' beszédében gyönyörködnek, s' a' szerént
 élnek, és annak, miní Christusban bé-óltatott ter-
 mő-fák, jó gyümölséit termik: azok *mind* az
 életben, s' mind az *ítleiben* boldogittatnak, *z.* 1.
 3-6. és *Solt.* 119. 1-3.

OKA. 1. Mert, azokkal, s' lakozik Isten, *Lev.*
vit. 26. *z.* 3. 11. 12.

2. Mert azok boldogittatnak-meg fok féle jók-
 kal, *Lev.* 26. 3-10.

3. Mert azoknak nintsen semmi fogyatkozá-
 fok, *Solt.* 34. 10-11.

4. Mert azoknak áthatnak-meg az *ítleiben*,
Matth. 25. 34-40.

5. Mert az Isten parantsolatinak meg-tartása,
 s' a' szerént való élet, *írt* az életre, *Esa.* 8. 20. 21.
Matth. 19. 16--19.

HASZ. I. Oktato, 1. Senki tehát Isten paran-
 csolattya szerént való élet nélkül boldog nem le-
 het s' menyországban nem mehet, *Esa.* 8. 20. 21.
 2. Mind életében mind halálában boldog tehát az,
 a' ki a' gonoszokat el-távoztattya, és Isten paran-
 csolattya szerént éjjel nappal: mert azzal lakik
 Isten, *Lev.* 26. 3--11. Idvésegre vagyon pedig
 annak a' kihez Isten mégyen lakozni, *Luc.* 19. 5-9.

II. *Ímí.* Minden gonoszt el-távoztassunk. 1.
Thess. 5. 22. *Miképpen?* F. 1. Az *hítelekné*
 tanácsán nem járván: mert a' jó erkölcsöket meg-
 vesztegetik, 1. *Cor.* 15. 33. 2. A' bűnösökné
 után nem állván: mert vesztegelemre viszen,
Matth. 7. 13. 3. A' csufolóknak székekben nem
 ülven: mert az Isten székeiben úgy nem ülhetünk,
Apoc. 3. 21.

III. Éjjel és nappal az Ur törvényében gyö-
 nyörködgyünk. *Miképpen?* F. 1. Azt halgatóván
 s' olvasván, s' vizsgálván, *Jan.* 5. 39. 2. A' szerént
 élven, *Jac.* 1. 22. Azzal magunkat vizsgáltaíván,
Rom. 15. 4. *Solt.* 119. 92. *Indisón.* 1. Mert úgy
 lakozik Isten szívünkben, *Jan.* 14. 23. 2. Mert

a' léleknek orvossága minden keferűsegekben, *Solt.* 19. 9. és 119. 92.

3. Mert a' Christussal való edgyességünkben meg-tart, *Jan.* 15. 10.

4. Mert bölcsé télsen minden idvességes dolgokban, 2. *Tim.* 3. 15. 16.

5. Mert a' télsen minket jó termő-fákká, *Matth.* 7. 47.

6. Mert a' kegyelemnek országából, az által plántáltatunk a' dicsőségnek országában, *Apoc.* 22. 2. hogy ott örökké viragozzunk, *Solt.* 92. 13. 14. Amen.

A' 2. Részben ezek vannak.

I. Az hitetleneknek természetek, ellenében vettvén az hiveknek, kik-is le-iratnak. I. Az ő gonosz cselekedeteikről. 1. hogy az hitetleneknek tanácsán járnak, *Job.* 21. 14. 2. hogy a' bűnösöknek útán állanak, *Solt.* 50. 21. 3. hogy a' tsu-folókna székekben ülnek, *Solt.* 50. 20. II. A' jő-nak utalásáról. 1. hogy az Urnak törvényében nem gyönyörködnek, *Job.* 21. 14. *Jer.* 6. 16. 2. hogy az Isten törvényéről nem gondolkodnak; hanem éjjel nappal szívükben gonoszt gondolnak s' azt végben-is vizik, *Solt.* 36. 5.

II. Jutalmok az illyeneknek, 4. 5. mely két képpen mutat-le. 1. Ollyak léznek mint a' polyva, 4. mert mint a' szórásnak idején a' buza el-vála'ztatik a' polyvátul és a' szélnek bocsánatik: így válfaztatnak-el a' hivektől a' hitetlenek s' az Isten hárgájának szelétül a' pokolra hányatnak, *Matth.* 3. 12. és 25. 45. 46.

III. Oka ez ő veszedelmeknek, 6. a' hitetleneknek azok el-vész: az az, minden gondolat-tyok, indolattyok, cselekedetek, magokkal edgyütt, *Jer.* 18. 11. 12. mert azt Isten nem isméri, az az, nem javallja, *Solt.* 34. 17. Péld. 10. 28. *Matth.* 7. 23. 24.

Tudo-

TUDOMANY.

Az hitetlenek, kik az Isten parancsolatgyában, nem gyönyörködnek; hanem éjjel és nappal gonosz-gondolnak, s' a' szerént a' gonoszok ak erkölcsöket követik: az hitetlenek napján az hivek köztü meg nem állhatnak; hanem az Isten hárgájának szelétül, mint hivón poltyók az örök tűzre vetetnek, 4. 5. 6. *Matth.* 25. 41-46.

OKA. 1. Mert, itt e' világon az hivek között ollyak voltak mint a' buza közt a' polyva, mely a' buzával edgyűvé nem takarittatik, *Matth.* 3. 12.

2. Mert az ollyaknak nem lézen világozás-gok; hanem íetésegek, *Esa.* 8. 20. *Matth.* 22. 12. 13.

HASZ. I. Okiato. Ha e' világon láttatnak-is boldogul élni a' hitetlenek; de boldogtalanok. 1. M. csak ideig való az; de jaj léssen annak vége, *Solt.* 37. 1. 2-35. M. 2. Sokan azok köztü pokol-ban emelik-fel szemeket, *Luc.* 16. 19. 23. 3. Mert nem állhatnak-meg az itéletben, *Apoc.* 16-17. Kicsodák illyenek? Lásd a' magyarázatban.

II. Ind. 1. Az hitelenséket, térjenek-meg, és illy-ek Isten törvénye szerént: mert ugy nem itéletnek-meg, *Ezech.* 18. 21. 22. 2. Az hiveket, távoztassák-el az hitetleneknek tárfalkodásokat.

1. Mert meg-vesztegetik a' jó erkölcsöket, Péld. 1. 10. 15. 16.

2. Mert, edgyütt itéletnek azokkal: mint a' Lóth atyafiai, kik nem akarák magokat a' Sodomabéliektől el-fakasztani, *Gen.* 19. 14.

3. Mert, mikor ök a' tűzre vetetnek, *Matth.* 25. 41. az hivek az örök életre vitetnek, *Matth.* 25. 31. Amen.

II. SÓLTAR.

Summája: Dávid, mint Christus ábrázalója, a' Christus képében, a' pogányokat, kik az ő Országá-

száza ellen támadtának, s' nékie engedelmeskedni nem akartak, dorgállya, inti és taníttya őket az engedelmségre, kemény fenyegésekkel.

K. 1. Mikor írta ezt Dávid? 2. Kiről íratott ez a Soltár, és kiről szól? *Ad.* 1. F. Saul halála után, Királykodásában: minek utána kívánsága szerint, Istennek Templomát nem építhetett volna; hanem Istentől meg-intetett volna, hogy az Isten népe ellensége ellen hadakozzék, 2. *Sam.* 7. 1--3. melyet a pogányok meg-értvén, tanácskoztak Dávid és az Isten népe ellen; hogy magokat Dávidnak Urasága alá ne adgyák, *Lásd.* *Solt.* 83. 6. 13.

A. 2. F. Dávid a Christus személynében egész Isten a testben meg-jelen Istennek örökké való *Fidélis*, s' annak orizágául prophétál. 1. Mert itt oly dolgok vannak, melyek Dávidra nem illelenek; ugyan-is ez a Sionnak Királya;

(1) Mondatik Istentől született Fiúnak, *1. 7.* mely Dávidról nem mondathatik: mert noha a Magisztrátusok mondatnak *Isten Fiainak*, *Solt.* 82. 6. de nem Istentől öröktől született fiaknak.

(2) Mert ennek igírtetnek minden választott pogányok, *1. 8.* azok pedig csak a Christusé, *Zach.* 9. 10. *Solt.* 72. 6. *Jel.* 11. 15.

(3) Mert, boldogoknak mondatnak kik ebben biznak. *1. 12.* Dávid pedig tiltja az emberben való bizodalmat, *Solt.* 146. 3.

2. Mert, valamelyek e Soltárban mondatnak, az Apostolok, mind a Christusról magyarázzák, *Czelek.* 2. *1. 25.* és 13. *1. 33.* *Sid.* 2. 5.

Három Részzei vannak.

1. Feddettelek a' CHRISTUS ellenségeinek. *1. 1. 3.*

2. Azoknak dühösködéseiknek s' tanácskozásoknak haszonitalansága, *1. 4-9.*

3. Inti

3. Inti azokat Dávid, hogy a' Sion Királynak engedelmeskedjenek, *1. 10-13.*

Az I. Részben ezek vannak.

I. *A' Christus ellenségeinek le-írása, 1. 1-7.* Pogány népek s' Királyok: Ezek Dávid idejében kik voltak, *Lásd.* *Solt.* 83. 1-13. Az Apostolok idejében, *Csel.* 4. 25. Ma minden Christus igaz ísméretin nem lévő Pogányok, hitetlenek, s' eretnekek, kik tanácskoznak a' Christus Ecclesiája ellen, *Jan.* 15. 18. 19. és 16. 1-3.

II. *A' személyn ellen ezek dühösködnek, 1. 2.* Az Atya, és Fiu Isten, kit az Atya örök időknek elbete fel-kent az Ő Népének Királyává, *Péld.* 3. 22. *Esa.* 61. 11. Mind a két személyn fel-téteik: mert a' ki züglódik az Atya ellen, az züglódik a' Fiu ellen-is: *mert*, edgyek Isteni természetekre nézve, *Jan.* 10. 30. *Luc.* 10. 16.

III. *Az ellenség tándera, 1. 3.* Szagassuk-el, az ő köteleket, &c. az az, az ő törvényeknek, tudományoknak ne engedgyünk, annak alája magunkat ne adgyuk; így veték-meg a' Sionnak az Ur Christust, *Luc.* 19. 14-27.

TUDOMÁNY.

A' Christushnak lelki országán kívül lévő népek; mind tanácsokkal, erjekkel, dühösködésekkel a' Christust törvénye, tudománya és országa ellen, nem akarván magokat a' Christum birodalma alá adni, 1. 1-3. Luc. 19-14. *Csel.* 9. 1-5.

OKA. 1. *Mert*, a' Sátán orizágában lévő, hatalmasan munkálkodik azokban, a Christus országa ellen, *Csel.* 26. 18. *Eph.* 2. 2.

2. *Mert*, a' testben élvén, az Isten akarattya alá magokat nem adhatták, *Rom.* 8. 7.

3. *Mert*, a' Christus tudománya ellenkezik az ő ese ekedetekkel, *Jan.* 3. 20. melynek mind adig

A 4

dig ellene álnak, míg meg nem világóztatnak,
Col. 1. 13.

HASZ. 1. *Oktar.* Senki nem engedhet tehát a' Christusnak, míg a' Szent országból a' Christus országában által nem hívatik s' hozatik, *Job. 6. 44. Gal. 1. 13-16.*

2. Mert, mind addig sem tagadhattyák meg magok bölcsességét s' akarattyaik, s' ezért nem vehetik bé a' Christus tudományát, *1. Cor. 1. 23. és 2. 6. 7. 8.*

II. *Int.* Ne ötközzünk meg a' pogányoknak, s' hitetleneknek a' Christus országa ellen való zúgolódásán. 1. Mert meg-mondarott e' Soltárban, és meg-erősítettet az Apostoloktól, *Csel. 14. 22.* 2. Mert, sok nyomorúsággal köttetett öfve a' Christus országára, *Jan. 16. 1-3. Csel. 14. 22.*

Kérd. *Miért engedi azt meg Isten?* *1. Cor. 11. 19.* *Jan. 15. 18. 19. 1. Cor. 11. 19.*

2. Hogy az hiveknek hitek, próbáltasfék, *Deut. 13. 3. 1. Pet. 6. 7.*

3. Hogy szüntelen vigyázzanak, *1. Pet. 5. 7. 8. 9.*

4. Hogy a' Christushoz segítségét annál buzgósággal kívánnyák, *Luc. 17. 5. Csel. 4. 29. 30. Amen.*

A' 2. Részben ezek vannak.

I. *Intés a' Christus ellenséghez,* hogy az Christus országa ellen ne zúgolódgyanak, &c.

II. *Az indító okok,* (hogy ne zúgolódgyanak:) mellyek hat rendbéliek.

1. Mert meg-neveti őket az Isten, *Job. 4. az az,* meg-utálja s' híjában valóvá teszi tanácsokat, s' igyekezeteket, mint hatalmas Isten, *Solt. 93. 34. Pild. 1. 26.*

2. Mert meg-haragszik rájuk, *Job. 5. az az,* Isten el-veszti őket, ha az ő fel-kenette ellen támadnak, *Luc. 19. 27.*

3. Mert

3. Mert méltóságosan fel-kenste Isten az ő Fia Sionban Királlyá, *Job. 6. az az,* tötte az örök választásban, az ő Ecclesiájának Fejévé; Ezért mondatik már a' testben meg-jelent Istennek Fia, Sionleánya Királynak, *Matth. 21. 5.*

4. Mert Istennek örökké Fia, ez a' Sion Királya *Job. 7. A' Christus Isten Fiának* mondgya itt magát nem a' kegyelemre a' Fiuvá való fogadásra nézve (a' mint mi mondatunk Isten Fiának, *Jan. 1. 12.*) hanem az örökké való születésre nézven, mellyel az Atya Isten az egy meg-ozsolhatóan Isteni természetben, a' Fiának izemélyét, meg-vísgálhatóan-képpen változatónékiül szülte: mert ez a' szó *ma.* 1. Ezt az örökké való születést jelenti, *Pild. 8. 22-24.* Mert innen probállyá izent Pál, a' Christus örök Isteniségét, s' Fiúságát, *Sid. 1. 5.* 2. Ez a' szó *ma,* jelenti az Isten Fiának testben való meg-jelenségét, *Sid. 1. 6.* és az emberi természetnek az halálból való fel-vetettetését, *Csel. 13. 23. Rom. 1. 4.* mert annak a' Fiának örökké való Istenége s' fiúsága, az emberi testnek fel-vetelésben, *Jan. 1. 1-14.* és az halálból való fel-támasztatásban, bizonyított-meg, mi reánk nézve, *Csel. 13. 22.*

5. Mert ennek adattanak mindent pogányok örökségül, *Job. 8. mindenek néki adattak.* 1. A' teremésre nézve: mert mindeneknek teremő Isten, *Jan. 1. 1-3.* 2. A' meg-választásra nézve: mert övét a' választott pogányok, *1. Cor. 6. 20. Jel. 5. 9.*

6. Mert meg-ronytja az engedetleneket, *Job. 9.* Ennek vas veszfize, a' törvény és az Evangelium, *Sid. 4. 12. Jel. 1. 16.* mellyel az hívőket megténti s' legelgeti, *Solt. 23. 4.* az hitetleneket meg-ronytja, *2. Thess. 2. 8. lásd Jel. 19. 15.*

TUDOMÁNY.

Valakik az Ur Christus (Istennek örökké való Fia) ellen a' az ő Ecclesiája s' tudománya ellen,

A 5

szavassá

tanácsoknak és zugolbának: azok a' Christustól tanácsosodókban, s' szándékokban meg-gároltatnak s' csufolatnak és meg-büntettetnek, *Ű. 4-9. Csel. 5. 28--35--39.*

OKA. 1. Mert győzhetetlen Király, ki a' pokolbéli ördögöt, az hitetleneknek Királyját meg-győzte, *Sid. 2. 4. 15.*

2. Mert Királyoknak Királya, *Jel. 19. 16.* ki minden világi hatalomságokat meg-ronthat, amaz álló képnék hasonlatosságában, *Dan. 2. 34.*

3. Mert a' pokolnak kapui (az az, a' pokolnak minden seregei, s' azoknak e' világon lévő minden elfzókzei, igyekezetekkel s' álnok tanácsokkal) a' Christus országán diadalmat nem vehetnek, *Matth. 16. 18.*

HASZ. I. Oktat. Nem áthat-meg tehát a' Christus ellenességinek tanácsok, a' Christus ellen, *Péld. 19. 20. Kicodák ill. yenek?*

F. 1. Kik az Christus örökké való Isteniségét s' Fiuságát tagadgyák, 1. *Job. 4. 1--3.*

2. Kik a' Christus Király, Papi s' Prophétiai tisztit, a' mise, szentek közben járása, érdeme, s' magok törvénybéli jó cselekedetek által, sem misé téfzik, holott, nincsen több idvezítő, *Csel. 4. 12.* közben-járó, 1. *Tím. 2. 5.* s' áldozó pap, a' Christusnál, *Sid. 9. 27. 28. és 15. 14.*

3. Kik az Christus hivatást üldözik, *Csel. 9. 5.*

II. Int. 1. Ismérijük a' Christust örökké való Istennek s' az ő Ecclesiájának egyedül való királyának, *Jan. 20. 28.*

2. Imádkyuk öt mint örökké áldando Isten, *Jel. 5. 12.*

3. Az ő hivataljának parancsolatjának engedgyünk, *Csel. 9. 6.* Indicsón, 1. *Mert harezol éreztünk, Jel. 12. 7--10.* 2. *Mert nekünk-is győzedelmet ad ellenességinken, 1. Cor. 15. 57.*

AZ

Az 3. Részben ezek vannak.

I. A' Christus ellenességibez. 1. Hogy ismériék a' Christust, igaz örökké való Istennek, minek előtte őket Isteni ereje által meg-törné: *Királyokat emleget, de érti azoknak bíródalmok alatt lévőket, kikken tellyes hatalma vagon, Jel. 6. 15. 16. 17.*

2. Hogy szolgállyanak néki félelemmel, és alá-zafofással, mint Sionnak Királyának, *Zach. 9. 9.*

3. Hogy csókolgassák, az az, (1) Zerecsék: mert a' csók izetetetet jelent a' Christus országában, *Rom. 16. 16.* (2) tisztellyék: mert a' csók a' szent írásban tisztességnek jele, 1. *Sam. 10. 1.* (3) engedelmeskedgyenek néki: mert engedelmeséget-is jelent a' csók, *Gén. 41. 40.*

II. Indító oka az iméeknek, *Ű. 12. 1.* Mert fel-gerjed haragja az engedetlenség ellen, *Luc. 19. 14--27.*

2. Mert boldogok azok kik biznak ő benne, s' ő hozzá mennek.

TUDOMÁNY.

Minden rendben, tisztben s' méltóságban lévő idvezítő embereknek, az Ur Jesus Christust, Istennek s' Királyoknak isméri, és két nagy engedelmességgel, uradni, tisztelni és imádni kell, ha azt kívánnyák hogy az ő haragjával meg ne emétfessenek, *Ű. 10--12. Solt. 29. 1--3.*

OKA. 1. Mert ezt mennyen s' földön mindenek tisztelik s' imádkyák, *Phil. 2. 9. 10.*

2. Mert Sionnak, és minden Királyoknak Királya, *Jel. 19. 7. 16.*

3. Mert tisztelik s' imádkyák ezt az Angyalok, *Sid. 1. 6.*

4. Mert örökké áldando s' imádkando Isten, *Rom. 9. 5.*

5. Mert azért szabadított-meg az ördögnek országából, *Rom. 6. 16. Cor. 6. 20.*

A6

HASZ.

HASZ. I. *Oksat.* Tehát a' kik a' Christust Isteneknek s' Uroknak nem ismériék, nincsenek a' Christus országában, *Epb.* 2. 11. 12. *Miben áll a' Christushoz illgen ismérve?* F. 1. Az ő Isteni személyének ismertetiben, *Matth.* 16. 17.

2. Hogy ötet idvezítőjének s' örökk élet adójának ismerje, *Csel.* 4. 12.

3. Hogy ötet mint igaz örökké való Istent tiszteleye. *Rom.* 9. 5.

II. *Int.* Istenjök Urunknak s' Istenünknek, *Jan.* 20. 28.

1. Mert annélkül idvezülhetünk, *Jan.* 3. 16.

2. Mert örök életnek befizéde vagyón nála, *Jan.* 6. 68.

3. Mert illynek adatott, *Jan.* 3. 16.

III. SÓLTAR.

Summaja: Dávid az ő ellenségének fokaságá felől Istennek panaszkodván, erős bizodalommal könyörög Istennek a' meg-fabadulásért.

K. Mikor írta ezt a' Soltár? Fel. Mikor Ab-solon az ő gonosz fia, ellene pártot ütött volna, *1. 1.* mert ezzel akarta Isten a' Dávid kettős vétkeit meg-ítélni, *2. Sam.* 11. 12. *Lásd* 2. *Sam.* 15. 16. 17. részekben.

Három Részzei vannak.

1. Dávid panasza az ő ellenségének fokaságá ellen. *1. 1-3.*

2. Dávidnak Istenében való bizodalma ellenségi ellen. *1. 4-7.*

3. Könyörög maga s' véle lévő népének szabadulásáért. *1. 8. 9.*

Az első Részben ezek vannak.

1. A' Dávid panaszkodása, *1. 2.* Uram! melly fokban vada az én ellenségim, 1. Ab-solon, 2. Achis

2. Achitophel s' az Israelnek nagyob része, kit Ab-solon hizekedésével iragához bajta, *2. Sam.* 15. 2.

II. Az ő ellenségének befizető szavai, *1. 3.* Sokan mondgák: nincsen nekem szabadulásom az Urtól, azért üldöznék halálra, mintha nem vífelnélreám gondot, *2. Sam.* 17. *1. 2.*

TUDOMÁNY.

Mikor az Isteni népe ellenségi meg-faporodniak, s' a' hivek mennek meg nem szabadulnak, akkor a' bizetelenek nagy habotával, azzal befizontják a' hiveket, hogy az Urtól nincsen s' nem létezik nekik szabadulások, *1. 1-3 Solt.* 42. *Mich.* 7. 8-10. *2. Reg.* 18. 25. *Matth.* 27. *1. 43.*

OKA. 1. Mert azt gondolják hogy Isten az ő népétől el felekezhetik, mikor mások által fanyargattya, *Esa.* 10. 5-13.

2. Mert magok erejében bíznak, *2. Kir.* 18. 30. 35.

3. Mert azt vélik, hogy az ő hatalmokban áll, üldözni az Isten népét, *Solt.* 125. és 94. *1. 2. Sam.* 17. 1-3.

HASZ. I. *Oksat.* Nemi újság, ha ma az hiveknek fok ellenségi vannak.

1. Mert eleitől fogva így volt dolgok a' hiveknek, *Psal.* 83. 6. és 137. *1. 2.*

2. Mert e' világ utállya az hiveket, *Jan.* 15. 18. 19.

II. *Int.* Ha fokasodnak gyűlölsünk s' befizontnak: hogy nincsen segítségünk az Urtól.

1. Ne esünk kétségben: Mert a' mikor így befizontnak minket, akkor vannakők közelebb vezedelmekekhez, mint Achitophel, *2. Sam.* 17. 1. 12. 23. Senacherib, *Esa.* 36. 18. és 37. 29. 11. Folyamodgunk Istenhez, Es 1. az ellenség káromlását tengezzük Isten eleiben, Dáviddal és Ezechiással, *Esa.* 37. 5. *1. 19.*

2. Bizunk Istenre igyünket, *Solt.* 37. 5.

3. Az Isten fegedelmét kérjük, *Solt.* 83. 1-3.
 4. Várjuk az Isteni fegedelmet, *Habac.* 2. 1. 2. ezt mondván, *Mich.* 7. 8-10. Amen.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. *Dávid Istenben vetett bizodalma ellenségei ellen,* *Ps.* 4. melyet három képpén ír-le: 1. *Té Uram paífoom vagy,* az az, az én ellenségim ostromlanak; de te Uram gondviseléssel, mint paíssal védelmezsz, *Solt.* 5. 13.

2. *Dicsőségem vagy,* az az, ők erejekben dicskednek; de én Uram a te fegedelmedben dicskedem, *Solt.* 73. 25. 26.

3. *Fel-magasztalod az én fejemet,* az az, ők engemet tisztomtól meg-akarnak fosztani; de te Uram meg-óltalmazsz s' tisztomban s' királyságomban bé-álacsz. *Solt.* 62. 4. 5. és 23. 5.

II. *Az ő bizodalmainak gyümölcsei:* melyeké hármak.

1. A' könyörgés s' annak meg-halgattatása, *Ps.* 5. az az, ők azt mondják, hogy az Ur elhagyott; de te Uram meg-halgattál engemet, *Solt.* 116. 1.

2. A' bátorság, *Ps.* 6. Én le-fekszem, &c. az az, ők keresték az én életemet éjjel-is; de én a' te óltalmad alatt, akkor csendessen nyugodtam, s' életben fel-költtem, *Solt.* 23. 4. *Péld.* 6. 22.

3. A' győzedelmek reméltése, *Ps.* 7. nem félek fok ezer neptől, &c. ők fok ezezeren készülnek ellenem; de velem lévén az Ur nem felek túllók: mert győzedelmet ad Isten nekem ezokon, *Solt.* 27. 4. *Láld.* 2. *Sám.* 18. 7. 8.

TUDOMÁNY.

Az Isten bivei, a' nagy veszedelmekben s' az ellenségek ellenek való kegyelenségeknek idején, csak egyedül az Istennek vélek való jelen létében, talál-

találnak magoknak bátorságot és nyugodalmat, *Ps.* 4. 8. *Solt.* 46. 6.

OKA. 1. Mert az Istennek jelen léte, erőte-leníti és szégyeníti meg az ellenséget, *Exod.* 14. 13.-20.

2. Mert az Istennek gondviselése s' óltalma, paísfok a' híveknek minden gonosz ellen, *Gen.* 15. 1. *Péld.* 30. 5. 2. *Sam.* 22. 36.

3. Mert, az Isteni gondviselés a' hívek körül olyan mint a' tűzes kü-fal, *Zach.* 2. 5. és az erős hegy, *Solt.* 125. 1. 2.

HASZ. I. *Oktat.* 1. Tehát a' fázorogtatásnak idején, csak Istennek kell ajánlani magunkat, 1. *Pet.* 4. 19. Mert hűséges Pásztor, *Solt.* 23. 1-4. és 121. 5. 6.

2. Tehát az Isten jelen létének érzése nélkül nem lehetünk bátorságosok a' veszedelmekben, 2. *Király.* 6. 12. 1. *Sam.* 17. 45.

Honnan is mértéketik-meg az Istennek jelen volta?

F. 1. Az ellenségnek csudálatos meg-rettentésből, s' szégyenítéséből, *Kjöv.* 14. 25. 2. *Király.* 7. 6.

2. A' reméltelen szabadulásból, 1. *Sam.* 24. 4. *Solt.* 94. 18.

3. A' híveknek rend-kivül való tápláltatásokból ellenségei ellen, *Solt.* 23. 5. 1. *Kir.* 19. 3. 6.

4. Sok ellenségnek kevés által való meg-veretetéséből, 1. *Sam.* 14. 6. 14. 15. *Birák.* 7. 2. 6. 21. &c.

II. *Ím.* Az ellenségnek fokasága-úl (1) ne retentenyünk mi: csak Isten légyen velünk, meg-ízénynül az, 1. *Sam.* 14. 6.

(2) Ne bizzunk a' magunk erejében, feregeinkben: mert az meg nem szabadít, *Solt.* 60. 13.

Adt erelekedgyünk hogy Isten olyankor velünk légyen?

1. F. Egyedül Isten válasszusok paisunknak, kegyes életünkkel, *Gen. 15. 1. és 17. 1.*
 2. Az Istent hívjuk segítségül Dáviddal, *Ps. 5.* mert az ötérszeretőknek, és benne bizóknak, és ötet segítségül hívóknak, segédelmet s' szabadulást és oltalmat ígért, *Solt. 91. 14. 15. Amen.*

Az 3. Részben ezek vannak.

- I. *Dávid Könyörgése a' segédlemért, Ps. 8.*
 Kelly-fel Uram, az az. 1. Szégyenits-meg ellenfeleimet, *Num. 10. 35.* 2. Itild-meg őket. *Solt. 82. 8.* 3. Sabadics-meg engem, *Solt. 12. 6.* Ezt térszi az Istennek fel-kelése.
 II. *Indito okai a' könyörgésnek. 1.* Mert te én Istenem vagy, *Ps. 8.*
 2. Mert ennek előtte-is meg-verted minden ellenfeleimet, *Ps. 8.*
 3. Mert tiéd a' szabadítás, *Ps. 9.* A' te ígéreted szerént, *Solt. 50. 15.*
 4. Mert a' te népeden vagyok a' te áldásod, *Ps. 9.* az az, ha engemet szabadítasz, az egész Izrael meg-áldatik, az én uralkodatom alatt, lásd e' Kiátságát Dávidnak, *Solt. 122. 8. 9.*

TUDOMANY.

Mindennémű szorongatásokban s' nyomorúságokban, csak egyedül az Ur Istenhez kell szabadulásti folyamodni, *Ps. 3. 9.*

OKA. 1. Mert Isten azoknak ígért szabadulást, *Solt. 50. 15.*

2. Mert gyönyörködik Isten az ollyaténoknak szabadításában, *Solt. 91. 14. 15.* Lásd, az 50. Soliár.

IV. SÓL-

IV. SÓLTAR.

Summája: Dávid könyörgés Istennek, az Absolonul való meg-szabadulásért, ellenségi penig inti az ő életeknek s' tanácsoknak meg-jobbizására: és magát Isten gondviselése alá ajánlja.

K. Mikor írta Dávid e' Soltárt? F. Minekutánna Isten igaz ítéletiből Dávidot Absolon által üldöztette.

Három Részzei vannak.

1. *Dávidnak könyörgése a' szabadulásért,* vers. 1--3.
 2. Inti Dávid ellenségi életeknek s' tanácsoknak meg-változtatására, *Ps. 3--6.*
 3. Magát egészen Isten gondviselése alá ajánlja, *Ps. 7--9.*

Az 1. Részben ezek vannak.

- I. *A' könyörgésnek meg-haladásának kívánsága, Ps. 2.* mikor kiáltok halgass-meg, &c.
 II. *A' könyörgésnek fundamentuma. 1.* Mert énnékem igátságom vagyok, *Ps. 2.* En igátságomnak Isten: Dávid nem személybeli igátságát érti, mert tudta hogy ő bűnös; hanem igybeli igátságát: mert ártatlanul üldöztetett Saulat, *Solt. 7. Ps. 4--6.*
 2. Mert a' szorongatásban tágulást adtál énnékem, *Ps. 2.* i. t. mikor Saulat meg-szorítottatott volt, *1. Sam. v. 24.*

TUDOMANY.

Mikor a' bűvek ok nélkül ellenségekről vádoltatnak s' üldözve, akkor az ő igyeknek igazának bizalmazására Isten segítségül bízatták. *Ps. 2. Solt. 7. 5. és 43. 1. &c.*

OKA. 1. Mert földnek igaz ítélő birtója, s' az igazakat meg-szabadítja, *Töröm. 18. 25.*

2. Mert

2. Mert ítéletet szolgáltat a' meg nyomorítaknak, *Solt.* 12. 6. és 146. 7.

3. Mert az igazaknak s' ártatlanoknak kiáltásokat meg-hallja, *Solt.* 9. 19. 20. *Terem.* 4. 20.

HASZ. *Int.* 1. Mikor igaz igyünk nincsen, ne hívjuk Istent mellénk ítélő bírú. (1) Mert akkor könyörgésünk meg-utáltatik, *Péld.* 28. 9. (2) Mert akkor Istent a' hamiságnak oltalmazására hívők, *Solt.* 50. 16. 17.

2. Ellyünk Istenre s' emberekre nézve ártatlan életet; hogy mikor hamisán vádeltatunk Istent bírót hihafluk mellénk, Dáviddal s' Pál Apostollal, *Csel.* 24. 16.

3. Bizzuk Istenre igyünket, s' nem engedi hogy örökké háborgattattalunk, *Solt.* 55. 23. 24.

A' 2. Részben ezek vannak.

I. A' Dávid ellenségének meg-szólítása, *Ps.* 3. Eembernek fia, &c. ezeken él a' Absolon udvarában lévő Uri rendeket kik az ő uraságokkal gonofzul élnek vala mások nyomorgatására, *Solt.* 12. 5.

II. Feddi azokat, 1. Hogy az ő dicsőséggét gyalázzák, *Ps.* 2. az az, az ő Királyi méltóságát gyaláztatossan meg-akarják őket fosztani, *Solt.* 62. 4. 5. 2. Hogy szeretik az hazugságot, *Ps.* 3. mikor hazugsággal csabitták Dávid ellen az Izrael, 2. *Sam.* 15. 1-6.

III. *Inti* őket, éleseknek meg-jobbítására: mellyet őt dologban ad elejekben.

1. Haragudgyatok; de ne vétkezzetek, *Ps.* 5. az az, öknélkül az ártatlanra ne haragudgyatok, s' ne üldözzetek; mert vétkeztek lelketek ellen, *Eph.* 4. 26. 27.

2. Szélszavak szívetekben, t. i. igazságot, az ártatlanok, mellet, *Eph.* 4. 25.

3. Legyeiek csendesféregben, *Ps.* 5. az az, a' ti agyas házatokban, ne háboruságról; hanem bé-

kességs

kességről gondolkodgyatok: mert annélkül nem idevezülhetek, *Solt.* 12. 14.

4. Igaságnak áldozatgyával áldozatok Istennek, *Ps.* 6. mert utáltatos a' vér-onóknak áldozattal Isten előtt, *Eph.* 1. 15. *Jer.* 7. 9.

5. Az Urban bizzatok, *Ps.* 6. az az: Ne bizzatok gazdagságokban s' méltóságokban: mert hiában valók azok, az Isten nélkül, *Solt.* 62. *Ps.* 9. 11.

IV. *Okai* az *intés*nek, 1. Mert az Ur válaszfotta őket s' kedvelli, *Ps.* 4. 1. *Sam.* 16. 3.

2. Mert az Ur meg-halgattya őket ha könyörög, igireti szerént, *Solt.* 13. 2. 11.

TUDOMÁNY.

I. Valakiket Isten az 8 kegyelméből, valamely tisztre hivatalra, s' méltóságra fel-vészen, azokat személyekben s' méltóságokban, ellenségi ellen meg-álmalmazza, *Ps.* 3. 4. Igy általmazá Isten Mósest Pharao ellen, *Kijöv.* 3. 11. 12.

OKA. 1. Mert Isten vélek vagyon azokkal, *Kijöv.* 3. 12.

2. Mert Isten képét, viselik az ölyanok, *Kijöv.* 7. 1. 2. *Chron.* 19. 6.

3. Mert a' kik azoknak ellene akarnak, állani Isten ellen rugódznak, 1. *Sam.* 8. 7. *Rom.* 13. 2.

HASZ. I. *Okai.* 1. Nem ízából tehát a' Felső méltóságok ellen praktikálni: még ha kegyetlen-is; ha vallást nem üldöz.

2. Meg-függenülnek tehát azok, kik az illyeknek ellen praktikálnak, *Solt.* 62. 4. &c. mert Istentől vagyon minden rendes hivatal, nem emberi erőből, *Solt.* 75. 5-8.

II. *Int.* (1) A' méltóságban lévőket, i. Allapottgyokat ne magoknak; hanem Istennek tulajdonítsák Dáviddal, 1. *Chron.* 29. 14. 2. Féllyék s' tiszteltyék Istent, ki őket olly méltóságofokká tette: mert ugy erőlteti-meg tiszteltyekben, mint

Dávi-

Dávidot. 3. Csak Istenben bizzanak s' óltalmat
őrtüle várjanak, *Solt.* 62. 6-8.

(2) A' köz népet inti. 1. Az méltóságokat
Isten után helyék. 2. Gonofzt ellenek ne szól-
lyanak s' ne praktikállyanak, *Kijöve.* 22. 28. *Præd.*
10. 17. 3. Eletekért könyörögjenek, 1. *Tím.* 2. 2.
Amen.

TUDOMANY.

II. Valaki az ő felebarátját gyűlöli, rágalmazza, s' annak élete után leselkedik, az Istennek nem áldozhatik, nem könyörögget, s' Isten nem tisztelheti igazán, *1. Péter.* 5. 6.

OKA. 1. Mert utállya Isten ez ilyen áldozokat
s' könyörgéseket, *Esa.* 1. 15. *Jer.* 7. 8. 9. 10.

2. Mert Isten tiszta szívét s' kezét kíván, az ő
tisztalétiben, *Solt.* 24. 3. 4. *Esa.* 1. 16. 18.

3. Mert az ilyenek nem áldozhatnak Isten-
nek, míg felebaráttyokkal meg nem békélienek,
Matth. 5. 23. 24.

4. Mert az ilyenek Istenből meg nem halgat-
tatnak, *Jan.* 9. 31.

HASZ. I. *Oktat.* 1. Tehát a' ki gyűlöli az ő
felebaráttyát, annak könyörgése s' Isteni szolgálata
nem kedves Isten előtt. (1) Mert gyilkos,
1. *Jan.* 3. 15. (2) Mert nem szereti Istenét,
1. *Jan.* 4. 20.

2. Tehát a' külső Isteni szolgálat nem kedves,
1. Igaság nélkül, *Esa.* 1. 17. 2. Irgalmasság
nélkül, *Matth.* 9. 13. 3. Felebarátunk szereti
nélkül, *Matth.* 5. 24. 25. Szent élet nélkül, *Jan.* 4.
24. és 9. 31.

II. *Int.* Ha Isten előtt kedvesek akarunk len-
ni, igazságot, irgalmasságot, szent életet kö-
vessünk.

1. Mert ezt kívánja Isten, *Mich.* 6. 8.

2. Mert úgy állhatunk meg Isten előtt, *Solt.* 24.
3-6. Amen.

Az 3. Részben ezek vannak.

I. E' világi emberek kívánsága, *1. Péter.* 7. Kiesoda
mívelheti azt hogy valaha jót lássunk: az az,
világi jókkal bővítködjünk, *1. Péter.* 8. mint a' Gaz-
dag. 12. 19.

II. A' Dávidnak (ez ellen való) kívánsága,
1. Péter. 7. De te Urám mutasd-meg nekünk a' te or-
czádnak világát, az az, jelents-meg hozzám jó
kedvedet szabadításodat; ezt téstí, itt az Isten
orczájának világa, *Salm.* 6. 23. *Kijöve.* 23. v. 14.

III. Indito oka kívánságának, *1. Péter.* 8. nagyobb
örömet adtí, &c. noha az világnak fainak gyö-
nyörütégek vagyon a' fok buzában, *Matth.* 5.
gazdagságban; de és mind ezek felett, nagyobb
örömmek tartom, a' te jó kedvednek s' szerelmed-
nek érzését: mert énnekem úgy fenki nem árt-
hat, *Röm.* 8. 31.

IV. A' kíváná Isteni kegyelemnek gyümölcse,
1. Péter. 9. Békességben el-nyugodtam, &c. az az, min-
denféleke állapötímbe bátoraság lélek,
mintha erős táborral vétetném környül, *Solt.* 3. 6.
7. és *Röm.* 8. 31.

TUDOMANY.

Az Isten biveinek fő boldogságok, nem e' világ
gazdagságokban; hanem az Isten kegyelmének
rajtok való meg-újításában, s' annak érzésében
áll, *1. Péter.* 7-9.

OKA. Mert a' világi jók, nem nyugodalmat;
hanem gyötrelmet nemzenek életekben, *Præd.* 5.
12. 1. *Tím.* 6. 9. De az Isten kegyelmének érzése
meg-nyugtattya a' lelket, *1. Péter.* 9. és *Solt.* 116. 7.

2. Mert a' világi jók a' meg-háborodott lelki
isméretet, meg nem csendesíthetik, *Dan.* 2. 3. és
5. 6. 10. De az Isteni kegyelemnek érzése meg-
csendesíti azt, *Röm.* 3. 11.

HASZ. I. *Oktat.* Világ fiai tehát, a' kik fő
boldogságokat e' világi jókban helyeztetik, *Luc.*

12. 19. Jaj ezeknek! mert e' világgal edgyütt mint bolondok le-mulnak, *Luc. 12. 19. 20.*

II. *Int. 1.* Ne ragadgyonlelkünk e' világhoz, mert el-mulik ez, *1. Cor. 7. 30.*

2. Az Isten orczájának világát ohajtsuk: mert ugy lehetünk boldogok mind életünkben s' mind halálunkban, v. 9, és *Rom. 14. 7. 8.* Amen.

V. SÓLTAR.

Summája: Dávid *büdőfővén* Saul elűti könyörög Istennek az ő szabadittatásáért, és ellenségének meg-élteltetéséért.

K. Mikor írta ezt a' Soltárt? F. Kétség nélkül, a' mikor a' Dávid el-jedzett mátkáját *Mera-bár*, Saultól le-el-űvé, és *Hadnelnek* adá, s' ujjobban *Micbállal* ki nála, hogy az alatt ötet el-űvezthetné, jegy ruhául kívánván Saul szolgálai által Dávidtul száz Philistűfoknak testeknek bűrét: mert akkor készítettek Dávidnak koporsót, a' p. 10. versből ki tetzik. Lásd. *1. Sam. 18. 19.* seqq.

Három Részzei vannak.

1. Dávidnak bizodalomból *származott*, *1. fekezbe* idti könyörgése. *Ű. 1-4.*

2. Meg-jeleníti ellenségének, hogy Isten ő *ben-nek* nem győnyörködik, v. 5--8.

3. Könyörög Istennek, az ő szabadulásáért, s' az ő ellenségének meg szűgyenüttetéséért, vers. 9--13.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. A' meg halgatásnak kívánsága, *Ű. 2. 3.* Uram az én bűzedemet vedd füledben, &c. az Urnak *füleit*, érti az Isten kegyelmes meg-hal-gatását, *Esa. 59. 1.*

II. Az ő könyörgésének ideje, v. 4. Uram reg-gel ké-

Űel készítem magamat te hozzád, az az, könyör-gők néked.

III. *Indito okai* könyörgésének, 1. Mert én királyoni vagy, én te szolgád vagyok, v. 3.

2. Mert tenéked könyörögök a' te parancsola-tod szerint, v. 3.

3. Mert mint a' virrasztó várom a' te segedel-medet, v. 4. *Solt. 130. 6.*

TUDOMANY.

A' ki az Istenből könyörgésben kíván meg hal-gatanni, annak nagy bizodalommal, a' meg-hal-gatásának reménrege alatt Istennek, mint Királynak s' Istenének, 90 reggel minden dolga előtt kell könyörögni, v. 1-4. *Solt. 85. 9.*

OKA. 1. Mert a' ki kételkedve s' teltben kö-nyörög, nem halgattatik-meg, *Jac. 1. 6.*

2. Mert mindeneknek előtte kell Istent ke-reszni *Matth. 5. 33.*

3. Mert fűségnek bizodalommal kell Istennek könyörögni, *Gal. 4. 6.*

4' Mert Isten kegyes s' könyörűlő Atya az ő-űéihez, *Solt. 103. 13.*

HASZ. I. *Oktat.* Nem immel ámmal kell tehát könyörögni; hanem buzgosággal, s' remén-seggel, *Solt. 85. 9.* Mert a' buzgo könyörgés, 1. Meg-nyitja az eget, *Jac. 5. 7.* 2. Ellenfeget meg-futamat, *Solt. 56. 10. Kijöv. 17. 11.* 3. Istent győz, *Them. 32. 26.*

II. *Int.* Könyörögjünk tehát buzgosággal. *Mikippen?*

1. Egyedül Istennek könyörögjünk, *Solt. 50. 15.*

2. Ugy könyörögjünk Istennek, mint Kirá-lyunknak s' Istenünknek, v. 3.

3. Hittel reménfeggel, *Solt. 85. 9. Jac. 5. 6.*

4. Nem csak szájjal; hanem szívvel-is, v. 2.

5. A' mi szükségünknek érzésével könyörögjünk, *Solt.* 86. 1.

6. Szüntelen, v. 4. 1. *Theff.* 5. 17. 18. Amen.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. Leírása azoknak kikben nem gyönyörködik Isten: ilyenek, 1. Az hitetlenek, v. 6. *Esa.* 59. 1. 2. Az gonoszok, kik gonoszt gondolnak, s' izűlnek, v. 5. *Matth.* 15. 19. 3. Az kevélyek vagy bolondok, v. 6. 4. Az gonoszságnak, cselekedői, v. 6. 5. Az hazugok, v. 7. 6. Az vérszopó gyilkosok, v. 7. Illyenek voltak az Dávid ellenségi, noha szájjakkal szépen szólottanak, 1. *Sam.* 18. 22.

II. Az Dávidnak Istenben való bizodalma s' könyörgése ellenségi ellen. v. 8. En penig te bened bizom, s' tenéked könyörögök.

III. Fundamentoma könyörgésének, v. 8. az Istennek jó-vóira.

IV. Az ő Könyörgésének, 1. Helye, az Isten fátora, az hol kiváltképpen mondatott Isten lakozni, és igérte hiveinek meg-halगतásokat, *Kézjöv.* 25. 8. 22.

2. Módgya, v. 8. félelemmel s' alázatossággal, érezvén az Istennek kiváltképpen való jelenlétét, Jákobbal, *Terem.* 28. 16. 17.

TUDOMANY.

I. A' bűnben élő utálatos embereket gyűlöli Isten és azoknak könyörgéseket meg nem halगतatja, v. 5-7. *Jan.* 9. 3.

OKA. 1. Mert az Isten az ő kegyelmes orcháját el-fördittya az hitetlenektől, *Hof.* 5. 15. Látszóbbat az 4-dik Soltárban.

HASZ. Okrai: Hafzontalan könyörögnek tehát az itetlenek: mert utállya azokat Isten, *Esa.* 1. 11-segg. mint a' Kain áldozatját, *Terem.* 4. 4. 5. Késodák illyenek? F. 1. Az hitetle-

tel-

teltenek. 2. Az gonoszságban gyönyörködők. 3. Az kevélyek. 4. Az hazugságban gyönyörködők. 5. Az vér szomjuhozók, &c.

II. Az Istennek fainak alázatossággal s' Isten szemérmetséggel; de nagy bizodalommal kell Isten eliben meenni könyörgések által, v. 8. Így könyörög *Esfdrás.* c. 9. 6. *Jacob.* *Terem.* 28. vers 16. 17.

OKA. 1. Mert az illyeknek adgya Isten kegyelmét, 1. *Pét.* 5. 5. 2. Mert ez illyek halगतatnak-meg, *Jac.* 1. 5. 6. 3. Mert az illyenek mennek házokhoz meg-igazulván, *Luc.* 18. 13. 14.

HASZ. 1. Feddi. Azokat, 1. Kik kételkedve könyörögnek: mert az illyenek meg nem halगतatnak, *Jac.* 1. 6.

2. Kik kevélen minden alázatosság nélkül könyörögnek a' Phariseusfall, *Luc.* 18. 11. Mert ez illyeneknek Isten ellenek áll, s' meg-alázza, *Luc.* 18. 14. 1. *Pét.* 5. 5.

II. Int. 1. Jól el-készült szíjjal mennyünk Isten eliben könyörögni, *Prad.* 5. 1.

2. Alázatossággal könyörögjünk.

3. Bizodalommal könyörögjünk Istennek mint Atyánknak, *Esa.* 63. 16. Mert ugy tanit Idvezítőnk könyörögni, *Matth.* 6. 9. Amen.

Az 3. Részben ezek vannak.

I. Könyörög Dávid az Isten igazságában való vezérlesért, v. 9. az az, vezérely engemet ellenséggem ellen, az te utádnak s' törvényidnek igazságában, hogy ellenséggem okot ne találjanak én bennem az üldözésre, *Solt.* 143. v. 10.

II. *Indio okai* könyörgésének, 1. Mert nincsen igazság az ő izűjokban, v. 10. az az, nem ott jár szívek, az hol az szájak, 1. *Sam.* 18. 22.

2. Mert torkok olyan mint a' nyílt koporfo,

B

V. 10.

v. 10. az az, szájokkal nyelvekkel hízeltkedvén életet ígérnek; de alattomban koporsót készítenek s' életemre törnek.

III. *Könyörög ellenségeinek meg-ítíltetéséért,*
v. 11. Itíld-meg Isten őket, &c.

IV. *Írdito okai könyörögsének.* 1. Mert fok az ő hamiságok ellenem való tanácskozálokban, v. 11.

2. Mert engedetlenek te ellened (ki engemet Királlyá választottál) és a' te tanácsodat akarják elbontani, *Solt.* 62. 4. 5. &c.

3. Mert a' te benned bizók örülnek, látván hogy engemet ezektől meg-szabadítottál, v. 12.

4. Mert te Uram ellenségit bozsfuzára megáldod az igazat (az az, az ártatlant) és mint egy páissal környül vészted, v. 13. *Terem.* 15. 1.

TUDOMANY.

Az Isten híveinek az ő ellenségitől való üldözéseiknek idején nem csak azért kell könyörögni, hogy azokul Isten őket meg-szabadítsa; hanem azért is hogy Isten őket vezénylje az ő törvényeinek utában, hogy ne legyen oka az ellenségnek az ő háborgatásokra, v. 9-13. *Solt.* 143. 10-12.

OKA. 1. Mert az mi gonosz akaróink a' mi fízavainkból, cselekedetünkől jtilnek, 1. *Pet.* 2. 11. 12.

2. Mert ha vétkeinkkel adunk okot ellenségeinknek az mi üldözésünkre, Istent ellenek bíról nem hihattuk; hanem magunk fézünk oka romlásunknak, *Jer.* 2. 19. *Hof.* 13. 9.

3. Mert az ártatlanul fzenvedők mellett kell ki Isten, *Solt.* 12. 6.

HASZ. I. *Okat.* 1. Szabad tehát ellenségeink ellen könyörögni. 1. Hogy Isten azokat tanácsokbancatollya-meg, vers. 11.

2. Hogy azokat ideig való büntetés alá rekesz-

íze,

íze, hogy magokat ísmérjék-meg, *Solt.* 9. 20. 21.

3. Hogy azokon való bozfizú-állást Istenre hadgyuk, *Psal.* 43. 1.

4. Hogy azoknak meg-ítíltetésével, az igazak Istenben bizodalmokat helyheztesék, v. 12.

5. Hogy azoknak meg-ítíltetekben, az Isten ditsőitessék, és az hívek őriztesselek azoknak kegyetlenégektől, v. 13.

II. *Im.* 1. Ugy éllünk, hogy ellenségeinknek okot ne adgyunk a' mi háborgattatáfunkra.

2. Hogy ok nélkül háborgattatunk, Dáviddal könyörögünk Istennek a' meg-szabadulásért; mert nem engedti Isten, hogy az igaz örökké háborgattassék, *Solt.* 55. v. 23. Amen.

VI. SÓLTAR.

Summája: Dávid érezvén bűnei miatt lelki ísmérvének fájalmát, és ellenségeinek ingerlését, könyörög Istennek, hogy mind lelki ísmérvének fájalmát gyógyítsa, s' mind ellenségétől szabadítsa-meg: annak utánna érezvén lelki ísmérvének csendességét, Istennek hálaikat ad, s' ellenségik az ő veszedelmét akarták, pfongattya.

K. Mikor itta? *Fel.* Kétgnélkül akkor, mikor, minek utánna kettős vétkeett Isten az Absolont, s' Achitophelt ellene támasztotta: melly bujdosásában lelke ísmérvét gyórtotta bűneiért, melly miatt beteg volt lelkében: mert Saultól való üldöztetésében, mint ártatlan ügyében, Istent bíról bíról hja, *Solt.* 4. 2. és 43. 1. itt peng könyörög, hogy Isten az ő haragjában ne itéllye-meg.

Két Refzei vadnak.

1. *Könyörög lelki betegségéből való meg-gyógyulásért s' ellenségétől való meg-szabadulásért,*
v. 2-8.

2. Hálá-adásfa Dávidnak könyörgésének meg-
b. Igattatásáért, s' lelkében való meg-gyógyulása-
ért, *Ps.* 9--11.

Az I. Réfzben ezek vadnak.

I. Dávid *busgo* könyörgése, Uram ne fedgy-
meg, v. 2. Könyörülly rajtam, v. 3. Gyógyics-
meg, v. 3. Erti az ő bűnei miatt lőtt lelki beteg-
ségét, *Solt.* 38. 4. 5. 6.

II. *Indító oka* könyörgésének, 1. Mert erőte-
len vagyok. 2. Mert meg-háborodtanak az én
csontaim, lelkem ismértenek vádgya miatt, v. 3.
Láld. *Solt.* 51. 10. és 38. 4--7. 3. Mert meg-há-
borodott az én lelkem, nem érezvén bennem a te
meg-erősítő kegyelmedet, v. 4. melyért köny-
örög, *Solt.* 51. 14.

III. *Panaszfazsa* Dávidnak, az Isten *újító* s'
erősítő kegyelmeinek *meszse* áldozdán, v. 4. De
te Uram miglen? t. i. nem újítod-meg rajtam
kegyelmedet, s' miglen nem gyógyítod-meg, el-
bágyadt lelkemet, melyet világosan ki-
mond, v. 5.

IV. Könyörgés az Isteni kegyelemnek meg-
újításáért s' lelkének gyógyulásáért, v. 5. Térj
hozzám Uram, &c. az az, adgyad az te kegyel-
medet, az te igaimad szerezni, ne hallak-meg
a lelki gyötrelomben, hadd dicsérjelek még ez
életben, *Solt.* 51. 13--15.

V. *Indító oka* könyörgésének, 1. Mert nin-
csen te felelő az halálban emlekezet, &c. v. 6.
az az, az holtak a koporifóban testekre nézve nem
dicsérhetnek tégedet, és az te csuda dolgaidról
nem emlekeznek-meg, *Solt.* 146. 4. mert alufz-
nak az itéletig, *Dán.* 12. 2. de a' válaftottak
lelkekre nézve dicsőítik Istent az egekben, men-
ten testektől való el-választást fogva, *Jelen.* 6. 9.

2. Mert el-fáratam éjjeli s' nappali foház-
kodásomban, v. 7.

3. Mert

3. Mert könyhullatásimmal öntöztem ágya-
mat, v. 7.

4. Mert el-hervadt orczám keserűségem
miatt, v. 8. mind ezeket szenvedte lelke imére-
tinek vádgya miatt, *Solt.* 38. 9.

TUDOMANY.

I. Az *idvezendő bűnek* könyörgésbennek Isten-
nek *életének* meg-b. szeszabításáért, v. 5. 6.

Mikoron? 1. Hogy bűnökkelől Istenhez meg-
térhesenek. 2. Hogy szent életet élhesenek.
3. Hogy Istent az élők között dicsérhesék, *Solt.*
119. 175. 4. Hogy a' bűnösöknek jó példa adói
lehesenek, *Solt.* 51. 14. 15. Láld. az 61. *Solt.* árt.

II. A' *bűn* az emberben lelki betegséget nem is
mellyet érezvén a' *szegény* bűnös, Istennek könyör-
gésén, hogy Isten abban az ő betegségekben, ha-
ragában ne *iréllye* meg; hanem *irgalmas* szaga-
ból gyógyítsa-meg, *Ps.* 2--4. *Solt.* 38. 4. 5. 6. és
41. 5. illyek voltak a' publikánusok, *Matth.* 9.
11, 12.

Három Agai vannak.

OKA. az I. Agnak. 1. Mert a' bűn az embert
lelke ismértenek vádgya miatt el-fárasztja, s'
meg-erőtleníti, *Solt.* 32. 4. minden csontyait
meg-háborította, v. 3. és *Solt.* 38. 4.

OKA. az II. Agának, Mert ha Isten a' mi
bűneink szerént itél, meg-kell emésztenünk,
Solt. 130. 3. Ugyan-is meg-emészte tűz Isten
a' bűn ellen, *Sid.* 10. 30. 21.

OKA. az III. Agának, 1. Mert illyeknek igirt
Isten gyógyulást, *Hof.* 14. 3--5.

2. Mert olyan mint a' könyörülő atya ki meg-
szánja, az illy lelki beteget, *Solt.* 103. 10--12.
Jer. 31. 18--20.

3. Mert illyenek gyógyítására jött a' Christus,
mint lelki orvos, *Matth.* 9. 10--13.

B 3

HASZ.

HASZ. I. Oktat. 1. Senki tehát bűneinek lelki betegségéből meg nem gyógyulhat, valaki azt nem érzi; hanem magát igaznak alittyá, a' Pharisaeusokkal, *Matth.* 9. 13.

2. Csak azok gyógyulnak tehát-meg, a' kik (1) érzik lelki nyavalyáikat, (2) kik nyögnek s' sírnak abban, (3) Kik a' Christushoz mint lelki orvoshoz mennek, (4) kik lelkeknk gyógyulását kérik, így gyógyula-meg Dávid, *Solt.* 32. 3-5. Ephraim, *Jér.* 31. 18--20. *Matth.* 9. 10--13. *Luc.* 7. 37. *seqq.*

II. *III.* Nagy bűnösök, kik lelki betegségekre érzitek, ne essetek kétségben, hanem mennyeteket a' lelki orvosához: Mert az ő véres sebeitől csinalt ir, s' flaitromi gyógyit-meg bennünket, *Esa.* 53. 5. 1. *Per.* 2. 24.

Azt mondod: *En igen nagy bűnös vagyok.* Hallád. 1. A' nagy meg-térő bűnösökért jött a' Christus, minemű volt Mária Magdaléna, *Luc.* 8. 2. A' Publicánusok, *Matth.* 9. 13. Pál Apostol, *1. Tim.* 1. 15. 16.

2. A' nagy meg-térő bűnösökben nevedik az Isteni kegyelem, *Rom.* 5. 20.

3. Az illyenek hija magához, *Matth.* 11. 28. 29. Amen.

A' 2. Részben ezek vannak.

I. *Veszedelmének örök ellenrégis pirongatnya* Dávid, *Ps.* 9. Mennyeteket-el, &c. az az, szégyenüllyetek-meg. Kik? Absolon és Achitophel, kik az ő lelkeinek keferűségének idején, akarják vala ötlet meg-ölni, 2. *Sam.* 17. 1. 2. &c.

II. *Oka pirongatásának*, *Ps.* 9. 10. Meg-halatta Isten az én fíralomnak szavát, az az, poenitentia tartó s' kegyelem kérő könyörgésemet, s' nem ad meg-térésem előtt ti kezetekben.

III. *Jövedő ellenfének veszedelmétől*, *Ps.* 11. Melly meg-is lón, mert Achitophel magát felakasztá,

akasztá, 2. *Sam.* 17. 23. Absolon az harczon meg-öleték, 2. *Sam.* 18. 24.

TUDOMANY.

Mikor Isten, az ő bűneit, az ő ellenségeinek bosszúságára lelki s' testi nyavalyáiból és kísértetiből meg-szabadítja: akkor lelki örömmel bosszúságunkak ellenrégiket, láte várják az ő veszedelmeket, *Ps.* 9. 11. *Solt.* 9. 1-7. és 71. 21--24.

OKA. 1. Mert akkor szabadította-meg Isten az ő szent nevét a' káromlástul, ki felől úgy gondolkodott az ellenség, hogy az ővéit Isten meg nem szabadította, *Solt.* 12. 5. 6. *Mích.* 7. 8--10. Így örüle Izrael Pharaó ellen, *Kijds.* 15. 1. *seqq.*

2. Mert szabad örülni, ha az minket bosszszontó ellenség meg-szégyenül, *Ezech.* 35. 15.

HASZ. I. Oktat. Szabad tehát a' mi ellenségeinknek meg-szégyenülését kívánnuk, *Solt.* 9. 20. és 96. 7. *Miképpen?* lásd. *Solt.* 5. az 3. rész. *Tudomány.* p. 25.

II. *Int.* Mikor a' mi nyomorúságinkban örülnek ellenségeink, ne essünk kétségben, hanem

1. Könyörgjünk, hogy Isten az ő bosszúságokra gyógycson-meg.

2. Bizzuk Istenre magunkat, *Solt.* 55. 23.

Indicron, 1. Mert meg-halgt Isten, v. 9. 10.

2. Mert vízfíza tromfolya azt Isten ellenségeinknek, *Ezech.* 35. 15. Amen.

VII. SÓLTAR.

Summája: Dávid könyörg Istennek az ő igye-
nek ártatlanságában, hogy az ő ellenségeinek gon-
osz szándékától szabadítsa-meg, és mint igaz
bíró azokat ítélje-meg.

K. Mikor írta e' Soltárt? *Fel.* Mikor az Absolonul üldöztetnék, és Semeiul vér-szopónak kiáltatnék, 2. *Sam.* 16. 8. *seqq.*

Három Részzei vannak.

1. Butzo könyörgése Dávidnak, mellyel Istent ártatlansága mellé bítja. *Ps.* 1. 6.

2. Istent ültő bírául bítja hamissan vádoló elleniségi ellen. *Ps.* 7.

3. Dávidnak bűnben való bizodalma az ő meg-szabadulása elleniségének meg-ülteitől. *Ps.* 11-18.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. Alkalmatlansága e' Soltárnak, *Ps.* 1. Dávidnak énske, mellyet éneklött az Urnak, a' Chuz Beszedére: az az, a' Sémej szidalmára, 2. *Sam.* 16. 2-11.

II. Könyörgése Dávidnak, *Ps.* 2. 3. En Uram Istennem óltalmaz-meg, &c. ellenfégi oroszlánhoz hasonlítja, az ő kegyetlenégekre nézve, kik dühösködtek ő ellene oroszlán módra, 2. *Sam.* 17: 1. 2.

III. Indító oka könyörgésének, 1. Mert te benmed vetettem reményemet ezek ellen, lásd. 2. *Sam.* 16. 11. 12.

2. Mert nem cselekedtem azt a' mivel szidalmaz ellenfégi; minc ha én az Saul házának vétét ki-ontottam volna; sőt meg-mentettem azt, mind a' Philiszusoktól, 2. *Sam.* 17. s' mind az én szolgaimtól, mikor őtet kezemben adtad volt, az mikor az én életemet keresné, 1. *Sam.* 24. 10.

IV. Ártatlanságát átokkal erősíti, *Ps.* 4. 7. Ha cselekedtem azt a' mivel vádoltatom, 1. Az elleniség üldözzé lelkemet, v. 6. 2. Az én dicsőségemet porrá tégye, v. 16. az az, vesztzen-el bár az én királyi méltóságom, mellyben énnékem állandó székét igértél, 2. *Sam.* 7. 16.

TUDOMANY.

Az ártatlantul szidalmat s' gyalázatot szent-
edő hívek, az ő ártatlanságuknak ki mutarásá-

ra (magoknak átok ki-ánságával-is) Istent bíbat-
tyák melléjek a' szabadulása, *Ps.* 2. 6. *Solt.* 4. 2.
és 35. 25.

OKA. 1. Mert szabad az híveknek igaz dolog-
nak meg-erősítésére, átok alatt eskünni; azért a'
magok melléjük szabad átok kívánása alatt
Istent segítségekre hini, 2. *Cor.* 1. 23. Istent hivom
bizonyosággal lelkem ellen, az az, meg-bűntesse
Istent az én lelkemet ha meg-csallak benneteket.

2. Mert tutora az ártatlanoknak s' az ő ártat-
lanságok mellett ki-kél, *Solt.* 146. 7.

HASZ. I. Oktat. Az vétkezés dologban nem hi-
hattyuk tehát Istent átok alatt mellénk: Mert
egy magunk fejére száll az átok, *Lásd.* a' 4-dik
Soltár.

Kik bíbatyák tehát Istent úgy mint Dávid
segítségekre?

F. 1. Kiknek nincsen része abban a' bűnben
mellyért vádoltnak.

2. Kik a' mikor bocszútálhatnak-is, nem
cselekedzik, 1. *Sam.* 24. 11.

3. Kik békeségre igyekeznek akkor-is mikor
szidalmaztatnak, *Solt.* 35. 12-15. és 120. 7.

II. *Im.* Ártatlanságunkban Istent bizodalom-
mal hívjuk segítségül.

1. Mert parancsolja, *Solt.* 50. 15.

2. Mert a' mi igyünknek ártatlansága szeréne
minket meg-szabadít, s' ellenféinket meg-ítéli,
Solt. 18. 23. Amen.

A' 2. Részben ezek vannak.

I. Könyörgő Istennek, hogy az ő igyét bítat-
mazza elleniségi ellen, *Ps.* 7. Kelly-fel Uram!

II. Indító oka könyörgésének, 1. Mert az egész
Izrael népe kit el hírtettek, tégedet könyöről vé-
szén, s' dicsír, hogy engemet ártatlant meg-szaba-
dítottál, *Ps.* 8.

2. Mert te itéled Uram a' népeket; azért ítély
enge-

Engemet-is ártatlanságom szerént, meg-óltalmaz-
ván engemet az hamis vádlóktul, *ψ.* 9.

III. Könyörgő ellenségeinek meg-szegyenítése-
ért s' a' maga szabadulásáért, *ψ.* 10. Szün-
nyék-meg az hitetlen, és erősíts-meg az igazat.

IV. Indító oka; Mert te szíveknek veséjének
vizsgálója vagy, *ψ.* 10. látod mind az én ártatlan-
ságomat, mind az ő hamiságokat.

TUDOMANY.

Istent a' mi ártatlanságunk oltalmazásája és
ellenégeinknek meg-ültreítésére, úgy kell könyörög-
sünkben bízunk, mint minden személy válo-
gatóis nélkül igazat itilő, szívüket s' veséket vizsgáló
Bíró, *ψ.* 7. 16.

OKA. 1. Mert Isten nem személy válogató s'
nem a' szerént itilő bíró, *Csel.* 10. 34. *Esa.* 11. 2-3.
2. Mert e' földnek igaz itilő bírója s' igazat itil,
Törém. 18. 25.

HASZ. I. *Feddi:* Azokat, 1. Kik méltán
szenvednek s' még-is, (1) Gonoságokat takar-
gattyák s' másokat vádolnak, a' tolvajjal, *Luc.* 23.
39-41. (2) Gonoságoknak palátolására Istent
híják bizossággal s' bíról: mintha Isten-is olyan
volna, *Solt.* 50. 21.

2. Kik nyomorgattyák az ártatlant mintha
Isten nem látná s' meg nem itilné, *Solt.* 94. 4-10.

3. Kik hamis ítéletet szolgáltatnak, *Solt.* 87.
1. 2.

II. *Int.* 1. Ellyűnk Istenre s' emberekre néz-
ve, jó lelki ismérrettel, hogy menethessük mag-
unkat és Isten hihaűk mellénk Dáviddal, *Solt.* 4. 2.
Pállal, *Csel.* 24. 14.

2. Ártatlan igyűnket bizzuk Istenre, *Solt.* 37.
3. 6. Amen.

AZ

Az 3. Részben ezek vannak.

I. Dávidnak Istenben való bizodalma a' meg-
szabadulás felől, *ψ.* 11. 12. Az én paísom az Isten
igaságomban; de az hamisakra haragszik.

II. *Propbiát* az ő meg-ütréttellen elleneségeinek
veszedelmek felől, *ψ.* 13. mely meg-is lön: Mert
mind Absolon, mind Achitophel, s' mind Semei
el-veszének.

III. *Leírja* veszedelmeket elleneségeinek, hárome
hasonlatoságban;

1. Csinált magának halálos nyilatkat, *ψ.* 14.
Ezt Absolon Dávidnak kéltette vala; de maga
velze az által, 2. *Sam.* 18. 14.

2. Híjában vaíossággal, az az, hamis tanácsal
terhes; de hamiságot szül: ezt-is Dávid ellen
gondolta vala Absolon; de maga velze-el e' fajzat
miatt, 1. *Sam.* 15. 1-7. és 16. 20-22.

3. Fordul az ő munkája az ő fejére, &c. *ψ.* 16.
17. mind Absolon, mind Achitophel halálos ver-
met kéltitnek vala Dávidnak; de magok esének
abban, 2. *Sami.* 17. 23. és 18. 14.

VI. *Dicsőíti* Istent Dávid az ő ártatlanságá-
nak meg-oltalmazásáért, *ψ.* 18.

TUDOMANY.

Istent az ő igaz itilésből, az hitetlen-
eké, az ártatlan s' igaz emberek veszedelmek-
re kéltitetté tanácsokat, végszékert, s' halálos veszedelmeket,
az őmön fejekre viszsza téríti, s' azon veszedel-
meiben ejti, s' igazakat meg-szabadítja, *ψ.* 11.
18. Lásd e' tudománt, az 52. 57. és 108. Soltá-
sokban. Amen.

VIII. SÓLTAR.

Summája: Dávid e' Soltárban nagy esedél-
kezéssel dicsőíti az Istent azért az építőknek által-
postya-

pottyáért mellyben Isten, elsőben az embert terem-
tette volt: mellynek maradványai is szemlél-
berryék az emberek között.

K. Mikor írta? F. Minek utánna Isten ítet
a' porból fel-vőtte, és az emberek előtt csecsemő-
nek lenni láttatott, de az Isten népe ellenségien a'
Philiszteusokon győzedelmeskedet volna, (a' mint
az 1. versből meg-terfzik) mert Gáth, a' Pharise-
usok városa volt, *Lásd. 1. Sam. 17. 49--52. az hon-
nét e' Soltár-is nevezetetik, 1. Chron. 18. 1. feqg.*)
E' győzelemnek alkalmatosságával emlekezik-
meg az épségnek állapotjáról s' ugy dicsőíti
Istent.

Két Réfzei vadnak.

1. Az Istennek nevének dicsőítése az ő nagy-
ságos voltáért s' erekedetért, *7. 2--4.*

2. Az épség állapotjának le-írása s' annak
csudálása mellyben Isten az embert teremtette
volt, *7. 5--10.*

Az 1. Réfzben czekek vadnak.

I. Az Istennek dicsőítése, *7. 2.* Oh Uram,
melly nevezetes a' te neved az egész földön: az
Istennek nevéért, 1. Az Isteni természetet *Esa.*
42. 8. Solt. 115. 1. 2. Az Istennek hatalmát, böl-
ceségét, mellyet a' teremtésben ki-jelentett,
Rom. 1. 19. 20.

II. A' dicsőítésnek ki-jelentése, mellyett ket-
tőben fejez-ki Dávid;

1. Hogy a' csecszópók által szegyeniti meg-
ellentégit, *7. 3.* A' cser-szópókon érti, az alázatos,
erőtelien s' emberek előtt el-vertetett embereket,
ellenében vetvén azokat a' világi hatalmasoknak,
Mat. 11. 25. mint ő általa-is hatalmas pogány
Királyokat meg-báldóltatott.

K. Milyebben szavja Sz' Máté a' Christusnak
énkelő gyermekei ezeket a' szókait?

E. A' prophétának bé-telezésére nézve: Mert
Dávid

Dávid ábrázolója volt a' Christusnak: és a' mily-
pen a' leányok s' a' népek köz rendi, Dávidnak
a' Goliáthon való győzedelmeskedésért, dicső-
séget énekelték, *1. Sam. 18. 5--7.* ugy az pokol-
béli Goliáth brdögön győzedelmeskedő Ur Jesus
Christusnak, a' népek izegényi, dicsőséget ének-
lének, a' Phariszéusok bofszúságokra, *Mat. 21.*
15. 16.

2. Hogy az ő dicsőséget az ő ujjonnan munkái
által jelengeti ez embereknek: Mert az ég s' annak
feregei hirdetik az Istennek dicsőséget, az az, al-
kalmatóságot szolgáltatnak, az embereknek, az
Isten nevének dicsőítésére, *Solt. 19. 2. 3. Rom. 1.*
19. 20.

TUDOMANY.

Az Istennek biveit az Isten bölbe eségének s' ba-
talmatosságának munkáinak szemlése a' nap,
hold és csillagok, fel-índítják az Istennek ismére-
tét s' dicsőitét, *7. 2-4.* és *Solt. 19. 2-3.*

OKA. 1. Mert Isten az ő Isteni dicsőségenek
bölcsességét, hatalmát s' örök valóságát azért je-
lentette-ki az ő munkáiban, *Rom. 1. 19. 20.*

2. Mert az Isten természetében, ugy a' mint
vagyon, meg nem foghattuk ez életben; hanem
az ő bölcsességének, s' hatalmatosságának munkái-
ban kell szemlélünk s' ugy kell dicsőitünk,
Mat. 8. 27. és *Jan. 14. 11.*

HASZ. 1. Okas. Két képpen ismérhetni tehát
meg Istene: vagy az ő munkáiból minémű, 1. A'
teremtés, *Rom. 1. 19. 20.*

2. Gondviselés, *Néh. 9. 6.* ez az isméret csak
Isten dicsőitétéből vetheti az embert, de nem idvezit-
heti; vagy az ő Ki-jelentéséből akarattából,
a' szent írásból, *Jan. 5. 39.* ez az isméret mind
az Istent dicsőítésére s' mind az idveségre vezeti
embert, *Jan. 5. 39.*

II. Feddi 1. Kik az Istennek dicsőitétét, sem
B 7. éjel

éjjel sem nappal, fel nem serkennek, *Es. 5. 1. Hof. 2. 7. 8.*

2. Kik nem elégsznek-meg az Istennek dicséretivel, noha azt sem tisztelhetik s' dicsérhetik elégséges-képpen; hanem az égnek seregeit, tisztelik, *Jer. 44. 17. 18.*

III. *Im.* Ugy személtük az Istennek munkáit, az égen és földön, hogy fel-serkenyünk az Isten nevének dicséretire, *Solt. 57. 9. 12.*

Mikor? F. 1. Mikor az égre fel-emeljük szemeinket, gondolkodván arról, mely szép látor módra vonta azt fel Isten.

2. Mikor a' nap fel-jő s' el-enyészik; mely ugyan praedikálni mondatik az Isten bölcsességét s' hatalmát, a' ki azt hordozza, s' azok szeréat az észrendőket folytattyá.

3. Mikor az hold fénlík.

4. Mikor éjjel a' csillagok ragyognak mint meg-annyi lámpások.

5. Mikor a' földet tapodgyuk s' annak hegyeit, völgyeit, fárait, füveit s' vizét szemléltük; Mert mind ezek fel-serkentik az Isten ismerő lelket az Isten nevének dicséretire, &c.

Indicsen erre ez: *Mert ha mi halgatunk, azok fogják Isten dicsőíteni s' minket vádolni, Luc. 19. 40.*

A' 2. Részben ezek vannak.

I. *Az épségnek le-írása, 1. 5.* Micsoda az ember, &c. Az emberen érti az el-esett embert, kit Isten igazságban s' szentfében, és halhatatlanságban teremtett vala; de az esett által attul meg-foltaték, *Pred. 7. 29.*

II. *Az Istennek kegyelme az el-esett emberben, 1. 5.* Meg-látogatad őtet: az az, honnan érdemletté hogy meg-váltottad s' az esetből fel-vőtted szent Fiad által: Mikor ellenféged volna, *Rom. 5. 10.* Mert a' meg-látogatás itt, meg-váltás télen, mint *Luc. 1. 68.*

III. *Az épségbeli állapotnak le-írása, 1. 6.* Noha ezt valamennyire kifebbé töltöd az Angyaloknál, &c.

K. 1. Kire czéloz itt Dávid, mikor azt mondogya: *Az embert kifebbé töltöd az Angyaloknál?*

2. *Miképpen léteztél kifebbé az Angyaloknál?*
Az 1. F. Első tekintettel *Adánra*, Mert az ő állapotját írja le-itt Dávid. Másodszor s' *ábrázolásképpen* az Ur Jéhus Christusra: Mert szent Pál ez helyet a' Christusa szabja, *Sid. 2. 6.*

A' 2. F. Adam *Kifebbé* mondatik az jó Angyaloknál, nem edgy általtyában: Mert Adam az *Isten képe*re mondatik teremtetni, de nem az Angyalok; hanem bizonyos tekintetre: mert jól lehet Adam-is, igazságban s' szentfében teremtetett volt, mint az Angyalok; de nem csupa *lélek* volt, mint az Angyalok; hanem *testből s' lélekből* állott: s' ennyiben mondatik az Angyaloknál kifebbnek; de az mennyiben már az hívek a' Christusnak tiékos tagjai, méltóságosbak az Angyaloknál: mert azok mellé rendeltetett szolgáló-lelkek, *Sid. 1. 24.* Az Ur Jéhus Christus-is nem egy általtyában mondatik kifebbnek az Angyaloknál, Mert Ura az Angyaloknak, s' imádgják ő Felfegét, *Sid. 1. 6.* hanem az *embert természetnek alázatoságára* nézve, ki felbolyg itit el rosz világból, mint csupa ember felbolyg: mivel szolgál formát vőtt fel-magára az Isteni személy a' váltásnak munkáért, *Phil. 2. 5-8.* Erre nézve szól a' *Prophétia*-is ő felőle: *En fereg és nem ember vagyok, és népeknek urdalósága*, *Solt. 22. 7.*

IV. Az ember dicsőfféges állapotjának (*vagy emberben lévő Isten képe*nek) *le-írása*, melyet kettőben ír-le.

1. *Dicsőfféggel s' tisztességgel meg-ékesített őtet, 1. 6.* az az, a' te képedre igazságban és szentfében teremtetted őtet: Mert, ebben állott az Isten képe az emberben, *Eph. 4. 24.*

2. Történt *őies a' te kezeidnek munkáin ur-
gá, &c.* *Ű. 7. 8. 9.* lásd. *Terem. 2. 29. 30.* melyet
jöllehet *Adámban* el-vezetettünk, mind-az-által
a' *Christus* által amaz ígéretnben vízfzsa nyertünk,
Terem. 3. 15. lásd. *1. Cor. 3. 22. 23.*

IV. Ezek bé-rekesztí az *Isten* nevének dicsőí-
tésével, v. 10.

TUDOMANY.

Jöllehet az *Istennnek* válszított *az Adámban*
azt a' dicsőíseget és teremtettt állatokon való ura-
ságot el-vezetették vólt: mind az által a' *Jesus*
Christusban mind azok helyre állattattanak,
vers. 5-9.

OKA. 1. Mert mindenek *ővék a' Christusban*,
1. Cor. 3. 22. 23.

2. Mert *Istennnek* *őrkőssíve* és a' *Christus* *őrkő-*
*ső társai*vá lőttek az *fiuvá* való fogadás által,
Rom. 8. 16. 17.

3. Mért e' világnak *őrkőssínek* mondatnak,
Jac. 2. 5.

4. Mert *Királyokká* tétettek a' *Christus* által,
Jel. 5. 10.

HASZ. I. Oktat. Nem igaz jussal bírják tehát
az hitetlenek e' világot s' annak részeit: Mert *ők*
nem *őrkőkői* az *Istennnek*; hanem az *hivék* igaz
jus szerént, de *ők* *erőszakkal* bírják.

K. *Mélti engedí* azt meg *Isten* az *hietle-*
neknek?

F. 1. Hogy légyen *tör* lelkek meg-fogására,
Solt. 69. 23.

2. Hogy azoknak itt e' világon adgya-ki' *részé-*
ket, *Luc. 16. 25.*

3. Hogy az *hivék* azokkal edgyütt ne ragad-
gyanak e' világhoz; hanem innen kívánkozzanak
az *ő* *őrkőssége*kben, *2. Cor. 5. Ű. 1-2.*

II. *Int.* Vigályuk-meg ha nekünk helyre ál-
lattaé

lattaé ezt a' *jesu* a' *Christus*, *Jelci. 1.* Az *ő* em-
bérnek le-vezetkezése, s' az *ujnak* fel-őltözése, *Eph.*
4. 22-24. 2. Az *szent* kegyes élet, *Tit. 2. 11. 14.*
Amen.

IX. SÓLTAR.

Summája: *Dávid* *bálákat* ad *Istennnek*, hogy
ő *néki* ellen-égin győzedelmet adott: és *viszontag*
könnyőrg, hogy ennek *utánna-is* az *Isten* *népét* és
azzal edgyütt *őiet* ellen-ségírtől általmazza, s' ad-
gyon győzedelmet több ellen-ségín-is s' azokat *sze-*
gyemre-meg.

K. Mikor írta? F. Minék *utánna* sok rendbéli
ellen-ségín való győzedelme után a' *Frigy* *ládás* az
Abinádáb házából *Jerusalem*ben bé-vitte vólna,
mint meg-tetfzik az *12. 15.* versfekből, lásd.
1. Chron. 16. 1-34.

Két Részci vannak.

1. *Hálá-adása* *Dávidnak* *Isten*hez, hogy az *ő*
ellen-ségín *néki* győzedelmet adott, *Ű. 2-13.*
2. *Ujabb* *könnyőrgése* *Isten*hez, hogy ennek *u-*
tánna való ellen-ségít-*is* *ségymre*-meg, *Ű. 14. 21.*

Az 1. Részben ezek vannak.

I. *Dicsőíti* *Istent* *őrmmel* a' győzedelemért,
Ű. 23. *Dicsírem* az *Urát*, &c.

II. *Le-írja* ellen-égin való győzedelmét *Isten*
segedelme által; 1. Az én ellen-ségím hátat at-
tak, *Ű. 4.* 2. El-estének te előttem, v. 2. 3. Az
én igyemet mint igaz itélő *Bíró* véghez vitted, v. 5.
4. Meg-feddetted az ellen-séget s' el-rőrtetted ű-
ket, v. 6.

III. *Alattomban* *neveti* az ellen-ség *szándéká-*
ban való meg-csalatkozását, *Ű. 7.* Ki úgy gondol-
kozott, hogy az *Izrael* *várofit* el-roncsa, az *Isten*
népének

népének emlekezetit-is el-főrdöllye, *Solt.* 83. 1--5.
de Isten ezt vízfűzű fordította az ő fejekre, v. 7.

IV. *Okai e' gyűzedelmének*, 1. Mert az Uriti-
letre ki-fizált az hitetlenek ellen, *5.* 8.

2. Mert igazságban itil az jókat óltalmazván
a' gonoszokat meg-ítelvén, v. 9.

3. Mert ő az segítség s' fel-magasztaltatás az ő
nyomoralt népének, v. 10.

4. Mert nem hadgya-el az őtet keresőket,
5. 11.

V. *Imi a' biveket az Istennek dicsíretire*, v. 12
mondgyatok dicsíretet az Urnak, &c.

VI. *Indito oka az ítélnék*, 1. Mert meg-
keresi az ő véreket, *5.* 13. az az, az hiveknek ár-
tatlan véreknek ki ontását, és azokon lőtt méltat-
lan bősézfut, *Terem.* 4. 10.

2. Mert nem felelkezik-el az szegénynek kiál-
tásául, v. 13. *Solt.* 34. 18. és 12. 6.

TUDOMANY.

*Mikor Isten az ő népének ellenségit tanácsokba
meg-szegenyíti igyekezetiben meg-gyalogya és el-
vesztéi, akkor az Isten népe, örvendő dicsírettel
tartozik Istennek hálaikat adni, 5. 2--7. Solt. 6. 9.
11. Példa Izrael, Kijdv. 15. 1. Bírák. 5. 3-4. Solt.
48. 12. Jel. 19. 1--5.*

OKA. 1. Mert ez az Isten szabadtításának ed-
gyik vége, *Solt.* 50. 15.

2. Mert áldozat gyanánt kedvelli Isten azt,
Solt. 50. 23. lásd. az VI. Solt.

HASZ. 1. *Okiaso.* Nem minden szándékok
mégyn tehát végben az hitetleneknek, 1. Mert
horgot vét Isten orrokban, *Esa.* 37. 25.

2. Mert Isten hatalmában vannak s' tovább
nem mehetnek annál, meddig Isten bocsáttya,
példa *Pharao.* Ki-jöv. 14. *Saul, Absolon,* 2. *Sam.*
18. *Achitophel,* 2. *Sam.* 17. *Hámán,* *Elth.* 7. *Se-
nachorib,* *Esa.* 37. lásd, *Solt.* 6. 9. 11.

II. Az

II. *Az Isten mint igaz ítélő bíró az biveket
lőtt méltatlan bőséfszukat s' azoknak véreknek ki-
ontását meg-keresi, s' a' bűnietlen nem hadgya,
5. 8. 13. Matib. 23. 25.*

OKA. 1. Mert meg-parancsoltá, hogy az ki
vért ont meg-ölettesék, *Terem.* 9. 6.

2. Mert az ártatlan vér Isten bőséfszú-állásra
hijja, *Terem.* 4. 10.

3. Mert az vér ontóknak Isteni vért ad innyok,
Jel. 16. 10.

4. Mert az Istennek igazsága azt kívánnyá,
2. *Theff.* 1. 6.

HASZ. I. *Oktat.* Nem kerülhetik tehát el
a' gyilkosok az Isten haragját s' vér-ontásnak bűn-
tetését ;

1. Mert ha az életben meg-ném ítéltetnek-is ;
de (ha meg-nem térnek s' poenitentiát nem tart-
nak) az kárhozatban lakolnak érette, *Jel.* 21. 15.

2. Mert még unokájokban-is meg-ítéli Isten,
1. *Sam.* 21. v. 1. 6. 9.

II. *Reitenyetek-meg gyilkosok:* Mert vért ad
Isten innotok, *Jel.* 16. 5. 6. mert elő-kéri Isten se-
lebarátotok vétét, *Terem.* 4. 9.

Illyenek, 1. Kik kezekkel vért ontanak, mint
Cain, Terem. 4. *Joák,* 2. *Sam.* 3. 17.

2. Kik tanácsolják mint Dávid, 2. *Sam.* 11.
15.

III. *Imi.* Irtózunk az vértől, *Solt.* 26. 6.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. *Könyörög Dávid léte meg-tartásáért, 5. 14.*
Könyörülly rajtam Uram, &c. az halálnak kapu-
érti, az halalos veszedelmeket : melyekből Isten
fokszor meg-szabadította, *Solt.* 30. 4. és 116. 3.

II. *Vége könyörgésének, 5. 15.* hogy hirdessen
a' Sionban, (az az Jerusalemben) a' te dicsíretedet,

III. *Hirdeti a' pogányoknak meg-szegenyíté-
ségeket,*

réseket, *Ps.* 16. bé-merültek a' pogányok az *eremben*, az az, azon veszedelemben, melyet nekünk készítették volt, *Ps.* 7. és *Solt.* 7. v. 16.

IV. *Vége a' pogányok romlásának, Ps.* 17. Hogy Isten magát meg-ismértette, erősebbnek lenni: mikor az ő kezekből készítettett veszedelemben, ejtette.

V. *Ujjobban könyörgök a' pogányok ellen, Ps.* 16. 20. Térjenek a' földben, &c. Kelly-fel Uram, &c. az az, szabadics-meg, elleneségedet fedd-meg, lásd, *Solt.* 3. 8. pag. 18.

VI. *Indito oka könyörgésének, Ps.* 21. Hadd ismerjék-meg, hogy ők-is halando emberek s' te hadakozol ő ellenek, *Kijöv.* 14. 25.

TUDOMANY.

A' nyomorúságban lévő Isten népe, az ő szabadítását, és az ő ellenséginek meg-szégényítését (egyedül) az Isten nevének ismértetéseért s' dicsőségeért, kérje könyörgése által, *Ps.* 14. 22. *Solt.* 52. 11.

OKA. 1. Mert úgy igirte Isten az szabadulást, *Solt.* 50. 15.

2. Mert ez illyeneknek szabadulásában gyönyörködik Isten, *Solt.* 94. 14. 15.

3. Mert illyenkor szabadította-meg Isten kiválteppen az ő dicsőséget a' népeknek káromlásátul, *Ezech.* 36. 22. 23.

4. Mert akkor dicsőíti Isten az ellenség, mikor az Istennek erejét, s' az ő maga erőtelenségét meg-isméri, *Kijöv.* 14. 25. *Rom.* 11. 16.

5. Mert az illyek látják-meg az ő ellenségeinek meg-szégényítettéseket, *Mich.* 7. 8. 10.

HASZ. *Im.* Ha elleneségtől meg-akarunk szabadulni: Az szabadulást kérjük;

1. Az Isten dicsőségeért, *Ps.* 15. *Solt.* 115. 2. (1) hogy az ellenség tulajdonieson Istennek di-

csőséget, *Kijöv.* 14. 25. (2) hogy mi-is dicsérhecsük Isten, *Solt.* 119. 175.

2. Az Isten Anya-szent-edgy-házának bekecségeért, *Solt.* 122. 6--9. Amen.

X. SÓLTAR.

Summája: Dávid panaszkodván az Isteni segedelemnek halasztásáru, az bízetlenek, kevélyek és kegyetlenek ellen: Könyörg Istennek, hogy ő neki légyen segítség elleniségi ellen; és egyszerűs'-mind Istenben való bizodalma: a' segedelem felől ki-elelvi.

K. Mikor írta? F. Mikor az kietlenben Saul elött bujdofnék, ki az ő udvari hazugjaival, ő utánna, mint az orofzlány lefekednék, 1. Sam. 24. és 26. részekben.

Három Részzei vannak.

1. Panaszlik a' Isteni segedelemnek halasztásáru, az ő élérte keresők ellen, *Ps.* 1. 12.

2. Könyörg hogy Isten jöjjön-el az segedelemmel és segítse-meg elleniségi ellen, *Ps.* 12--15.

3. Ki jelentti az ő Istenében való bizodalma illy szorongatásának idején-is, *Ps.* 16--18.

Az első Részben ezek vannak.

I. Panaszlik a' segedelemnek halasztásáru, v. 1. Uram miért állsz távul, &c. Távol állani mondatik Isten, nem állaugára nézve: Mert mindenütt vagy, *Solt.* 139. 7. 1. Kir. 8. 27. hanem a' segedelemnek halasztására nézve, *Hof.* 5--15. így mondatik Isten az ővéit el-felejteni, *Solt.* 13. 2.

II. Le-írja ellenségit tulajdonságokról, 1. Kevélységgel háborgattya a' szegényt, v. 2.

2. Dicskedik az ő kívánságában.

3. Bolfszontya az Urat, mintha gonofságát nem látja, v. 3. *Solt.* 94. 5--7.

4. Azt gondolja hogy nincsen igaz itilő Isten, *Y.* 45.

5. Dicsekedik az ő hoszfias boldogságában: mintha soha meg nem tántorodnék, v. 5. 6.

6. Szája árokkal rakva, az ártatlanok ellen, *verf.* 7.

7. Orofzán módra lefeszkezik az ártatlan ellen, v. 8. 9. 10.

8. Bolfszontya az ártatlant az Isteni segedelemnek nem lété miatt, v. 11.

TUDOMANY.

I. Noha Isten az ő hiveit soha a nyomorúságokban vélekpen el nem hagyja; mindazáltal sok ideig a' segedelemet és szabadulást el-halasztja, v. 1.

Két Agai vannak,

I. Isten nem hagyja-el hiveit, &c. 1. Mert igéreti tartya, *Esa.* 43. 1--3. 2. Mert nem felekezhetik-el rollok, *Esa.* 49. 14. 15. 3. Mert mikor fanyargattya-is szánya, *Siral.* 3. v. 23.

II. Még-is halasztja a' segedelemet, 1. Hogy meg-ismértesse magokkal vétkeket, *Hof.* 5. 15.

2. Hogy ezekben vegyék tehetetlenségeket, *Ki-jöv.* 14. 11. 13.

3. Hogy az Isteni segedelemnek ohajtására buzgóságot indicson bennük, *Esa.* 26. 16. *Maub.* 15. 24--28.

HASZ. 1. *Oktat.* Nem mulik tehát el az Isteni segedelem, ha ideig kélik-is, *Habac.* 2. 2. Mert nem felelgethi-el Isten az ő népet, *Esa.* 49. 15. s' nem veheti-el az ő örökfégét, *Solt.* 94. 14.

II. *Int.* Ha a' nyomorúságnak idején kélik az Isteni segedelem, ne efsünk kétségben s' ne békétlenkedgyünk Judával, Isten ellen, *Esa.* 49. 13.

Mert

Mert ideje vagyok az Isten segedelemnek s' a' szabadulásnak, *Jer.* 29. 10. 11. *Hab.* 2. 2. Amen.

II. Mikor az hitetlenek s' kegyetlenek, az Isten segedelemnek, ideig való baladását látják, s' az Isten népet azért csufallják, és az Isten szabadítását kétségben bíjják: akkor az hiveknek buzgóságon könyörögni kell, hogy Isten az ő segedelemet jelenesse-meg, s' ellenségeit, az ő szent Nevének dicsőségéért, segítséges-meg, &c. 1--11.

OKA. 1. Mert keferülni kell a' léleknek az Isten nevének ilyen káromlását, s' az ő bizodalmanak csufoltatását, *Solt.* 42. 11. *Micb.* 7. 8--10.

2. Mert meg-igérte Isten hogy ilyenkor az ő Nevét meg-menti, a' káromkodástul, s' népet meg-szabadítja, *Ezech.* 36. 22--23.

3. Mert az Isten az ő népével ilyenkor edgyütt szenved, *Esa.* 48. 11. és 37. 23.

HASZ. *Oktat.* Nagy keferüése a' jó léleknek, mikor az Isteni segedelemnek halasztásáért csufoltatik az hitellentül, *Solt.* 4. 11. *Micb.* 7. 8--10.

K. Mikor vagyok? F. 1. Mikor ellensége virágzik, s' hamar meg nem itiltetik, v. 6. *Solt.* 73. 12--15.

2. Mikor az hivek úgy nyomorgattatnak, mintha Isten rájuk gondot nem tartana, v. 13. *Solt.* 94. 5. 6.

3. Mikor az Isten tiszteleti porban takartatik, *Solt.* 137. 3. &c.

II. *Int.* Ez ilyen állapotban, 1. Ne efsünk kétségben: Mert, ha kélik-is a' segedelem, de felkél Isten, *Solt.* 12. 6.

2. Annál inkább ragaszkodgyunk Istenhez, *Job.* 13. 15.

3. Kiálesünk Istenhez, hogy szabadsa-meg szent Neve dicsőfféjék az hitellentül, v. 12--14.

Indicson bennünket, Mert igéreti székert meg-szabadit, *Solt.* 12. 6. és 50. 15. Amen.

Az

A' 2. Részben ezek vannak.

I. *Könyörög az Isteni segedelemnek megjelenéséért, v. 12.* Kelly-fel Uram, &c. az az, szabadság-meg, lásd. *Solt. 3. 8. pag. 15.*

II. *Indító oka kértének, 1.* Mert az hitetlen bősézsontya az Istent, v. 13. 2. Mert te rád néz a' nyomorult, hogy ellenfeleinek meg-fizels, v. 14.

III. *Könyörög hitetleneknek meg-istületéért, v. 15.* Rones-meg az hitetlennek karját, az az, erejét s' hatalmát.

TUDOMANY.

Mikor az hitetlenek sanyargatták s' nyomorgatták az hiveket, akkor az hitek büszsége s' könyöröghetnek, hogy Isten azoknak erejét s' hatalmokat rones-meg, v. 12--15. Esa. 37. 16--20.

OKA. 1. Mert Isten igerte hogy az olyanokat meg-ítli, *Esa. 43. 14.*

2. Mert a' szegénynek kiáltását hallja, meg-szabadítja, *Solt. 12. 6.*

3. Mert meg-igerte hogy az ötet bizodalom-mal segitfégül hívókat meg-szabadítja, *Solt. 91. 14. 15.*

HASZ. *Oktato.* Mindenkor voltanak, vannak s' lesznek tehát az Isten népének ellenségei, kik ötet úgy kergesék s' nyomorgassák, mintha Isten nem látná s' nem tudná; Mert gyűlöli őket a' világ, *Jan. 15. 18. 19.*

II. *Int.* Ez ilyen szorongatásnak idején Istenhez mennyünk s' az ő kegyelmének ajtaján zörögcsünk;

1. Mert meg-hallja a' szegénynek kiáltását, v. 12.

2. Mert meg-erősíti el-bágyad sziveket, v. 17.

3. Mert

3. Mert itéletet szolgáltat a' szegénynek az hitetlen ellen, v. 18. *Solt. 55. 23. 24.* Amen.

Az 3. Részben ezek vannak.

I. *Az Isten hatalmának hirdetése, v. 16. 4--26.* Al-muralkodik.

II. *A' pogányoknak meg-istületék felől való bizodalma, v. 16.* El-vesznek a' pogányok, kik az hiveket nyomorgatták, mint Pharaó, *Ki-ido. 14.*

III. *A' meg-balgattatásnak s' szabadulásnak reménysége, v. 17.* Az szegényeknek kívánságát meg-halगतod, &c.

IV. *Vége a' meg-balgattatásnak, 1.* Hogy az árváknak itéletet tegyen, v. 18. az az, meg-szabadítsa, *Solt. 94. 1.*

2. Hogy ne kegyetlenkedgyék az hitetlen az igazon, v. 18. *Solt. 55. 23. 24.*

TUDOMANY.

Ha Isten ideig meg-engedi-is, hogy az hitetlen nyomorgassa az ártatlant és igazat; de idővel Isten annak könyörögését meg-balgattya, az hitetlenül meg-szabadítja, s' az hitellent el-veszt, v. 16--18. Példa, Pharaó, Hámán, Sénaacherib, &c. Lásd. *Solt. 12. 6. pag. 55.*

XI. SÓLTAR.

Summája: Dávid a' Soltárban való üldözé-tésének idején, Istenben való bizodalmtól ki-jelent-vén, biztatja magát az Istennek gondviselésével és jövedélt ellenségének veszedelméről.

K. Mikor írta e' Soltárt? F. Az Saul üldözé-sének elein, az Samuel halála után, mikor lappán-gana az *Chehila* barlangjaiban, és Saul, 3000. vité-zekkel üzte, 1. *Sam. 16.* akkor némelyek taná-

C

csoltyák

ossolyák való néki, hogy vakmerőképpen Istenben ne bíznék; hanem szaladna a' Philistaeusok közzé: mert különben a' Saul kezét el nem kerülhetné.

Két Részei vannak.

1. Dávidnak Istenben való bizodalma és az ő elleniséginek kegyetlenségének leírása, v. 1--2.
2. Jövedelmé Dávidnak, az hitetleneknek Istenül való meg-intézésék felől, v. 4--8.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. Dávidnak Istenben való bizodalma, v. 2. Az Urban bizom.

II. Feddése azoknak kik Dávidot az Istenben való bizodalomtól el-akarák pála vonni, v. 2. Hogy hogy mondgyátok tehát az én lelkeimnek Bais a' ti hegyetekre, &c. az az, miért hogy engemet s' vitézimert kétségben való esetre s' az hegyekre való futásra kényszerítetek.

K. Az hegyeken, micoda hegyek tért?

F. Nem az Juda országában való hegyeket: mer akkor azokon bujdosott; hanem a' Philistaeusok hegyeit, melyeken a' pogányok áldoztanak a' bálványoknak; hogy segedelemért nem Istenhez, hanem a' bálványokhoz folyamodnék: mint meg-tetzik az 121. Soltárból: Mert a' Philistaeusok földéről meg-szabadulván, nem a' bálványoknak; hanem egyedül Istennek tulajdonítja az szabadulást.

III. Indítoka, melyet javallják Dávidnak az el-futást, v. 3.

1. Mert az hitetlenek ijokat vontak, &c. az az, minden tanácsok s' végezések ez, hogy tégedet el-vezessenek.

2. Mert minden fundamentomok el-rontattak az az, minden utaid, tanácskozásid s' segítségaidtől meg-fosztattál, melyhez külsőképpen támaszkodál, s' mint tudod magadat óltalmazni, ha igyedre

igyedre nézve ártatlan vagy-is: így kísérti vala Urunkat a' Sátán, *Matth.* 4. 7. 3--10.

TUDOMANY.

Mikor az hitetlenek látták, hogy nyomorúságokban külső segítségekben meg-fogyatkoznak az hívek: akkoron az hitetlenek azon igyekeznek minden tanácsokkal, hogy az híveket az Istenben való bizadalomtól el-vonnyák s' kétségben ejtsék, *1. 1--3. Solt.* 3. 2. 3. *Esa.* 36. 14. 15--20. *Matth.* 27. 41--43.

OKA. 1. Mert így akarják az Isten ígérteit & vélek kétségben hivatni: minéműek, *Solt.* 50. 15. *Esa.* 43. 1--3. és 49. 15.

2. Mert így akarják Istentől a' magok részére vonni, mint Rabsache Izraelt, *Esa.* 36. 14.

HASZ. Oktat. Vezedelmes kísérteti ez a' Sátánnak, mikor az híveket így kísérti, Mert az ő híveket, reménsegeket, Istenhez való szereteteket, akarja semmivé tenni: mintha azok haszontalanok volnának, *Matth.* 4. 5.

II. Int. Ne adgyunk helyt ez ilyen kéfértetnek; hanem 1. Annál jobban ragaszkodgyunk Istenhez, *Solt.* 3. 2. 3. *Mich.* 7. 8. 10.

2. Annál buzgoságosabban könyörögiünk Istennek a' meg-erősítő kegyelemért, *Solt.* 10. 13. és *Esa.* 37. 17--20.

3. Reménység felett jó reménységgel várjuk az segedelmet, *Solt.* 8. 5. 9.

Indíron. I. Mert Isten azoknak fundamentomokat, s' tanácsokat el-bontja, mikor az hívek azok ellen semmit nem tehetnének, v. 4.

2. Mert csak próbálja azok által álhatatosságunkat, *Deut.* 13. 3.

3. Mert nézi azoknak gonosz igyekezeteket s' meg-igyezeníti, v. 6.

4. Mert mennyei ereje által őrizi az óvít az idvelegre, 1. *Per.* 1. 5. Amen.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. *Dávidiak Istenben való bizodalma szabadulása felől*: melyet öt-képpen ír-le, 1. Mert Isten ha az égből lákik-is dicsőítségessin; de jelen vagyon az Eceléltáiban, velem-is, *Solt.* 46. 6.

2. Mert az ő szemei néznek t. i. az emberek cselekedetekre, s' az igazaknak nyomorgatására, *5. Solt.* 94. 5-9.

3. Mert próbállya, vizsgállya a' sziveket, *5. Solt.* 5.

4. Mert a' nyomorúság által próbállya hiveit, *5. 6. 1. Pst.* 1. 5-6.

5. Mert utállya a' gonfságnak cselekedőit, v. 6. azért, én csak az Istenben bízom, ki engemet ártatlant meg-szabadít.

II. *Fenyvesseti az hitetleneket veszedelemmel*, *5. 7.* Az hitetlenekre mint az cfsőt úgy boosáttya, a' töröket, tüzet, &c. mindennépü veszedelmeket.

III. *Oka az hitetlenek veszedelmének*, 1. Mert az az ő pohárokna, az a' büntetéseknek jutalma. 2. Mert, az Ur igaz s' igazsága szerez, &c. v. 8. az az, az Isten igazsága kívánnya, hogy az hitetleneknek úgy fizessen, 2. *Theff.* 6. 7.

TUDOMANY.

Mikor az hivek, az hitetlenektől csufoltarnak és Istenül való el-szakadása kéretemek: azoknak igyeket, az Isten mint minden tudó, látó, az igazságnak igyét fel-vívó, s' az hitetleneket meg-büntető Isten, az hiveket meg-általmazza s' az hitetleneket baragióban meg-bünteti, v. 6-8. Példa Dávid és Saul; Sennacherib és Ezechias, *Esa.* 36. 37. részekben.

OKA. 1. Mert ha ilyenkor Isten az ővéit meg nem szabadítaná, úgy gondolkodnék az hitetlen, hogy Isten az hiveknek nyavalyájakat nem tud

gya

gya s' meg nem szabadítháttya, *Solt.* 14. 1-4. és 94. 3-7.

2. Mert ha az hivek ilyen állapottokban Istenül el-hagyattatának, gonofra vetemed-nének, *Solt.* 85. 9. és 125. 3.

HASZ. *Okai*. Noha Isten tudgya, láttya, s' hallya az ő népének nyomorúságát, s' az hitetleneknek kegyetlenégeket; mindazáltal még-is szabadítja a' szabadulást.

1. Az hivekre nézve, miért, *Lásd.* *Solt.* 10.

2. Az hitetlenekre nézve: hogy azok nagyobb veszedelemre tartassanak, az Isten bőszeu törő s' várakozó kegyelmességének meg-utalásért, *Rom.* 2. 4-5. így jara Pharao.

III. *Ind.* Az nagy nyomorúságokban, hihatatos légyen Istenben való bizodalunk, *Jobb.* 13. 15.

1. Mert tudgya s' láttya nyomorúságinkat s' meg-szab, *Ki-jó.* 3. 7-8.

2. Mert ha el-jó az szabadulásnak ideje, meg-szabadulunk, *Jer.* 29. 10. 11.

3. Mert a' minket háborgatókra, az ő haragjának nyilait lövi, v. 7.

4. Mert az ő igazsága kívánnya, hogy az ővéit meg-szabadítsa, az hitetleneket meg-ítélje, v. 8. 2. *Theff.* 1. 6-7. Amen.

XII. SÓLTAR.

Summája: Dávid panaszkodván az hiveknek kevés völtán és az hitetleneknek sokaságán, könyörög a' meg-tartásért és azoknak meg-ítélésért: magát pedig és több hiveket vizsgálta Istennek segítségével s' szabadításával.

K. Mikor írta? F. Akkor, a' mikor Doég Dávidért a' Saul parancsoláttára az Isten papjait meg-ölte volna, 2. *Sam.* 22. 18.

Két Részei vannak.

1. *Panaszolkodik az bűveknek kevés voltáért, s' az bűteleneknek sokaságáért, 1. 1-5.*
2. *Biztatja magát s' az Isten népe az Isteni ígéreti szerént való szabadulással, 1. 6-9.*

Az 1. Részben ezek vannak.

- I. *Dávidnak könyörgése az megtartásáért, 1. 1. Tarcés-meg Uram, t. i. ellenfelem ellen.*
- II. *Indito oka könyörgésének, 1. Mert el-fogyott a' szent, az az, az igazat, és irgalmaság tévő ember: kik szentnek mondatnak a' Christusban lőtt meg-szenteltetésre nézve, 1. Cor. 1. 30. 2. Mert meg-szaporodtak a' gonoszok, hazugokká, hízlekedők kettős szívűekké lőtte-nek az emberek, v. 3. lásd. Mich. 7. 1.*
- III. *Könyörgés az bűteleneknek meg-ittlé-sékért, v. 4. Vágja-ki az Ur a' hízlekedőket, &c.*
- IV. *Indito oka kívánságának: Mert azt monda-gyák: szabad nekünk, mindent mondanunk, s' cselekednünk, v. 5. s' ki itilné-meg minket, Solt. 14. 1-4.*

TUDOMÁNY.

I. *Mikoron az bűvek, kegyes és irgalmaság tévő emberek meg-kevesednek; s' az bűveket szabadon nyomorgató kevélyek, hazugok, hízlekedők és kettős szívű Isteniellenek meg-szaporodnak, akkoron az bűvek annál inkább Istenhez ragaszkodgyanak, és amazoknak meg-ittlétsékért könyörgsének, 1. 1-5.*

OKA. 1. *Mert akkor-is vélek vagyon Isten az övével, Dan. 3. 10-13. és 6. 16.*

2. *Mert szintén akkor szokott Isten az övé mellett fel-kelni, v. 6. Ki-jőv. 3. 7. 3.*

HASZ. *Ind. Ha sokasodnak-is a' gonoszok, s' kevesednek-is az hivek;*

s. Ne

1. *Ne szakadgyunk-el Istentől; hanem maradjunk-meg Isten mellett, Dáviddal, filyéffel, 1. Kir. 19. 10-14.*

2. *Ne kövessük a' gonoszokat az ő sokaságokért: Mert az Ur az ő kevés számu hívővel vagyon, Matth. 23. 14. Luc. 12. 37.*

II. *A' gonosz, hízlekedő, felebaráttyokat ragalmazással meg-nyomorított embereket, az Isten, mint robott semmire kellő fikat az első közhöl ki-vágja, v. 3-5. Lásd. az 54. Soltárt.*

Az 2. Részben ezek vannak.

I. *Bizodalma Dávidnak az Isteni szabadulá-s felől, 1. 6. A nyomorultnak pusztításokért, fel-kelek azt mondgya az Ur, &c. az az, mikor a' nyomorult hivek pusztittatnak, és egyebet nem cselekedhetnek fuhászokodásnál, akkor kél-fel Isten a' segítségre, Ki-jőv. 2. 23. 24. és 3. 7-8.*

II. *Füvdaméntoma bizodalmanak, Mert, az Urnak beféde tisztá, &c. 1. 7. az az, a' mikép-pen a' hűszer (az az tökéllétesen) meg-tisztítatott s' próbáltatott ezúttban, nincsen vas, réz, vagyon: ugy az Isten ígértiben nincsen hiba s' fogyatko-zás, hanem a' mit meg-mond s' ígér meg-is csele-kelt, Szám. 22. 19.*

III. *Könyörg az bűveknek meg-tartásokért, v. 8. Uram tarts-meg őket, t. i. a' kevés számu szenteket, a' sok gonoszok között.*

IV. *Indito oka kérésének, 1. 9. Mert minde-nőt az hízlekedők, hazugok, s' kettős szívűek rosz alá való emberek, tiszteltetnek, tisztre emelvetnek, az igazak pedig el-hagyatnak.*

TUDOMÁNY.

I. *Isten többire mindenkor akkor szokott az ő bűveinek szabadulásokra fel-kelni ígéreti szerént, az mikor ugy meg-nyomorítanak, hogy egyebet az magok szabadulásokra, fuhászokodásnál nem csele-*

C 4

csele-

cselekedhetnek, v. 6. 7. láld. *Ki-jöv.* 2. 23-24. 65
3. 7-8. *Deut.* 32. 36.

OKA. I. Mert mindenkor szánja ugyan
Isten az övéit, *Siral.* 3. 31. De kiváltképpen,
mikor ugy el-fogyatkozik, hogy csak semminél
tartatik, *Deut.* 31. 36. 2. *Kir.* 14. 26.

2. Mert olyankor kápmokodik az ellenség,
mondván: nincsen ennek Istene, a' szabadítára,
Solt. 3. 23. *Micch.* 7. 8-10. ugy két Isten ofztán fel
az ő Nevének óltalmazásáért a' nyomorultakban,
Ezech. 36. 21. 22.

HASZ. Oktas. Ha halasztja is tehát Isten
a' nyomorultnak szabadulását, de nem mulattya-
el, *Hab.* 2. 2.

1. Mert igéreti tartya, hogy a' nyomorultat
meg-szabadította, *Ki-jöv.* 27. 21-23. *Psal.* 91.
14. 15.

2. Mert nem felelkezhetik-el rólok, *Esa.* 49.
15.

II. *Int.* Mennél inkább meg-fogyatkozunk
a' külső segedelemben, annál inkább bizzunk
Istenben: mert annál közelebb hezzánk a' segede-
lem, *Ki-jöv.* 3. 7. 8. *Deut.* 32. 36. Miért halasz-
tja azt Isten, láld. a' X. Soltárban, pag. 46.

II. A' mikor az ivék meg-aláztatnak és az
Bírtelen gonoszok tiszteltetnek s' uralkodnak:
nagy keférségekre vagy az, az igazaknak,
v. 8. 9.

OKA. 1. Mert a' gonoszoknak akkor alkal-
matosság adatik minden gonofságnak cselekedé-
sire, mintha Bíró sem volna a' földön, *Bírák.* 17. 6.

2. Mert akkor az igazak meg-nyomorítottak-
nak, s' az hamissák meg-igazítottaknak, *Esa.* 5. 23.

3. Mert akkor a' gonofat jónak, a' jót gonof-
nak mondgyák az emberek, *Esa.* 5. 20.

4. Mert akkor el-szakad a' nép Istentől, *Péld.*
29. 18.

HASZ.

HASZ. I. Oktas. Jaj tehát annak a' népnek,
kiben az alá valók uralkodnak, s' tisztre emeltet-
nek, *Hol van az?*

F. Az hol 1. a' hízkelkedők, hazugok s' kettős
szívnek kedveltetnek, mint a' Saul udvarában,
Doég, *verf.* 3. 4.

2. Az hol a' pártosok uralkodnak mint Absa-
lon, 2. *Sam.* 15.

3. Az hol a' bálvány imádók uralkodnak,
amint Jeroboám, 1. *Kir.* 12.

4. Az hol az latrok pártartói uralkodnak, *Esa.*
5. 23.

5. Az hol a' szolgák uralkodnak, *Péld.* 30.
v. 22.

II. *Int.* Ilyenkor az igazak fuhászkozdya-
nak, v. 8. Ámen.

XIII. SÓLTAR.

Summája: Dávid az 8 fok-féle nyomorúsá-
gban lelkében el-alítván panaszkodik az Isten
szabadításának késedelemé felől, könyörög Isten-
nek a' szabadulásért, igirvén magát az Isten ne-
vének dicsegetésre.

K. Mikorirta? F. Mikoron a' Saul földöz-
vetése előtt futna a' Philistaeusok földére, 1. *Sam.*
27. 1. &c. láld, *Solt.* 77. és 142. mely e' Soltár-
nak magyarázatja.

Két Részzei vannak.

1. Panaszkodik az Isteni segedelemnek ha-
szátságáért, v. 2-3.

2. Könyörög Istennek a' segedelemért, v. 4. 6.

Az 1. Részben ezek vannak.

1. A' panaszkodás, 1. Miglen felelkez-
zélam: a' feledékeny Istenben tulajdon-képpem
nincsen: Mert minden tudó az Isten; hanem,
ember

emberi mód szerént, jedzi az Isteni segedelemnek halasztását. Így meg-emelekezni mondatik Isten, mikor a' segedelmet el-hozza, *Ki-jöv.* 2. 24.

2. Miglen rejtéd-el orczádat tőlem, v. 2. az az, miglen nem ujított meg szabadításodnak kegyelmességét rajtam, *Solt.* 4. 7. és 80. 20.

II. *Indio oka panaszának*, melyet véstén; 1. Az ő lelkének nyugbatatlanságául, v. 3. Mert te nálad nélkül halozatlan tanácskozom s' győzöm lelkemet, éjjeli s' nappali gondolkodásimmal; 2. Az ő ellenségeinek rajta való uralkodásául, v. 3. miglen magasztaltatik-fel ellenfegem én rajtam.

TUDOMÁNY.

Jól-lehet Isten jobba az ő nyomorúságban lévő hűveiről el nem felerkezhetik; mind azáltal mikor a' szabadulás hallad, úgy gondolkodik az Isten népe, hogy Isten ő róla el-felerkezett, *És.* 49. 14. 15. Ez honnan s' miért vagyok, *Iásd.* 10. és a' 77. Soltart.

HASZ. I. *Oklat.* Az Isten hűveinek nyomorúságában nincs nagyobb késértet annál, mint mikor Isten a' segedelmet halasztja. Mikor vagyok az?

F. 1. Mikor az ő ellenségi virágoznak, *Solt.* 73. 12-13. *Jer.* 12. 1-2.

2. Mikor azt kérdi az ellenség; hol vagyok Istened, *Solt.* 42. 11.

3. Mikor az Isteni tisztelet, az ellenségtől eltapodtatik, *Solt.* 132. 3.

II. *hű.* 1. Mikor halad az Isten segedelem, ne pánafozkodgyunk Istenre Dáviddal, s' Judával, *És.* 49. 14. inkább ismérjük-meg hogy vétkezünk, *Siral.* 3. 39. 40. Mert azért halasztja Isten, (1) hogy magunkat meg-itélyjük, *Hof.* 5. 15. (2) hogy az Isten ítéletit meg-ismérjük, *És.* 26. 9. &c.

2. Mikor

2. Mikor Isten jelen vagyok velünk, maraszszuk-meg ő felségét, *Luc.* 24. 24.

K. *Miképpen?* F. 1. Az ő szent parancsolatainak meg-örizésével, *Lev.* 26. 3-11-12.

2. Az ő Sz. Igéjének halgatásában, *Jan.* 14. 23. *Jer.* 16. 6. Amen.

A' 2. Részben ezek vannak.

I. *Könyörgése Dávidnak a' segedelemért*, 1. Nézz rcám. 2. Világosíts-meg szemeimet, *É.* 4. az az, hozd-el a' segedelmet és láttasd-meg velem.

II. *Indio oka kérésének*, Mert te én Istenem vagy: nem bizom senkiben rajtad kívül.

III. *Vége kérésének*, 1. Hogy az halálban el ne aludgyam.

2. Hogy az én ellenségim ne örülhesének rajtam, v. 5.

IV. *Igéri magát az Istennek dicsőítésre a' szabaduláért*, v. 6.

TUDOMÁNY.

Mikorok az Isteni segedelem késk, akkorok az hűvek az ő meg-szabadulásokért, báldadosígnak és az Isten nevének dicsőítésnek fogadás ételével könyörögjenek, *É.* 4. 6.

OKA. 1. Meri illyensnek igirte Isten a' szabadulást, *Solt.* 50. 15.

2. Mert gyönyörködik Isten az hálá-ado áldozatokban, *Solt.* 50. 23. *Terem.* 8. 20. 21. *Iásd.* 10. 27. 4.

HASZ. *Oklat.* Az ki Istenül kíván meg-halattatni, tehát terkes okokkal kell Isten keresni: *Minéműk*, 1. Mert te én Istenem vagy, v. 4.

2. Mert te nálad nélkül el-kell vesznem, v. 4.

3. Mert dicsekedik az ellenség én ellenem, v. 5.

4. Mert én te benned bizom, v. 6.

5. Mert hálá-adással dicsőíted tégedet, v. 6. Amen.

XIV. SÓLTAR.

Summája: Dávid az Isten néptől nyomorgató istenteleneket feddi fenyegetvén azokat az Isten kemény büntetésével; és könyörög az Ecleziának szabadságáért.

K. Mikor irta? Fel. Kétség nélkül az Absalonnak pártútlekor: ki minek utánna Isten s' a' természet törvénye ellen Attyára támadt; minden utálatosságban úgy él vala, mintha Isten nem volna, 2. Sam. 16. 20--22.

Két Reszei vannak.

I. Panaszolkodik az Isten népe a' kegyetleneknek szabótlai gonoszágokról, v. 2. 6.

2. Ohajirja az Isten népe szabadságát, s' szabadságát, v. 7.

A' 1. Részben ezek vannak.

I. Panasz az istentelenek ellen, v. 2. Az ő mondgya' a' bolond az ő szívében, nincsen Isten;

K. 1. Kit ért a' bolondnak? 2. Mikképpen mondgya' az: bogy nincsen Isten?

Az 1. Fel. A' bűnben élő istentelent, mint ide alább meg-tetfzik, v. 3. 4. Kik oktanlan állatokhoz is hasonlítottak, Solt. 32. 9.

A' 2. F. 1. Mikor úgy gondolkodik hogy Isten az ő gondolatokat s' cselekedeteket nem tudgya' nem láttya, nem halltya, Solt. 94. 5. 9.

2. Mikor nem hiszi hogy Isten őket meg-itilné, Jer. 5. 14.

II. Le-írja a' bolondokat az ő teladonságokról s' cselekedetéről, 1. Igyekezetekben s' cselekedetekben meg-vesztenek, v. 2.

2. Nem őrmeik Istent s' nem-is kívánnják őrmeit, v. 2. Job. 21. 14--15.

3. Istenhez engedetlenség, sincsen az ki jó cselekednek, v. 3.

4. Az

4. Az Isten népet úgy nyomorgattya; tömeg-élszik, mintha Isten nem tudná, Solt. 94. 3. 9.

5. Az Isten segítésül nem hívják, v. 4. az az, lélekben és igazságban nem tisztelik.

III. Rettenések a' bolondokról, v. 5. ott (az az, az Isten bolfszu-állásának idején) rettegnek retteggel: mikor Isten meg-itili őket, Ki-jöv. 14. 25.

IV. Oká a' rettenéseik, 1. Mert az Ur az igazakkal vagyon az segedelemnek idején, Ki-jöv. 14. 25.

2. Mert az Ur igazaknak keménsége, mikor súfoltatnak-is, v. 6.

TUDOMÁNY.

I. Valakik az ő elméjének s' gondolatjoknak világában valósága szérént minden utálatosságban egytlenek, mintha Isten sem volna, azok lelki bolondok, v. 2--3.

OKA. 1. Mert azok baromi efszetenességgel minden gonofra tartózkodás-nélkül mennek, Solt. 32. 9. Eph. 4. 17. 19.

2. Mert azok az Istennek mindenütt létét minden tudását cselekedettel tagadgyák, Solt. 94. 3--9.

HASZ. I. Oktat. Tehát az Istentelenek ha világ szerént bölcseknek láttatnak-is; de Isten előtt bolondok, v. 2.

Kérdők azok? F. Lásd oda fel, vers. 2--4. Jajezeknek! mert az Ur meg-rententi őket s' elveszti, v. 5.

II. Int. Ne adgyuk ezeknek társaságokban magunkat; hanem a' bölcsekket járjunk.

Mikképpen? Az Istent szívünkben s' cselekedetünkben és szóllatunkban felvén: Mert az Isteni félelem a' bölcseségnek kezdeti, Solt. 111. 10.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. *Isten népe szabadítójának ohajtása, Ps. 7.*
Vajha el-jűne Sionból az Izrael szabadítása!

K. *Microda ez az Izraelnek szabadítása?*

Fel. Az Isten népének Szabadító *Mejesssa* az
testben meg-jelent Istennek Fia: melyet a több
szent Királyok s' Prophétákkal vártanak s' ohaj-
tottnak a' testben látni, *Lúc. 10. 24.* Kit noha az
testben nem láthattanak; de ugyan láttanak lé-
lekben hit által, *Solt. 110. 1. Ján. 8. 57.*

II. *Ennek a' szabadításnak gyümölcse, az Úr
az ő foglyait meg-szabadította, v. 7.*

K. *Microda ez az Úr? 2. Microda foglyokat
szabadít-e meg?*

Az 1. F. Az testben meg-jelent Istennek Fia,
Mat. 1. 21. Csel. 4. 12.

Az 2. F. A' bűnös válsztottakat az ōrädögnek
fogságából, *Sid. 2. 14--15.*

Hát a' *Christus* születése előtt nem szabadul-
tak meg a' válsztotuk attól?

F. Igen-is mert, az ő érdeme által: mert az ő
kegyelme által tartattak meg, *Csel. 15. 11.* de itt
a' David szól ennek a' szabadíttatásnak be-telje-
sedéséről, mind az O mind az Új testamentumbéli
hívekre nézve, mert nem csak azoknak; hanemi
minékünk-is, csak a' *Christus* szabadítónk, *Sid.*
13. 8.

III. Az híveknek e' szabaduláson való lelki ó-
rómók, v. 7. Örül az Jákob, &c. az az, Jákob-
nak maradéki; nem csak a' kik test szerent; ha-
nem lélek szerent-is Jákob maradékinak mondat-
nak, *Rom. 9. v. 7--8.*

Erre nézve mondatik, hogy mi nálunk nélkül
a' tökéletességre nem juthattak, *Sid. 11. 40.*

TUDOMANY.

I. Az Istennek O Testamentumbéli hívei-is
nagy kívánsággal kívánták látni az ő lelki szaba-
dítójoknak, az Isten Fiának testben való meg-jele-
nését, *Ps. 7. Luc. 10. 24. &c.*

II. A' kegyes és Istenfélő hívek, még az isten-
teleneknek kegyetlenségeknél idején-is, mikor őket
kegyetlenség üldözik emezik és fogyatják-is
nagy bizodalommal várják az Istennek Szabadi-
tását, vers. 7.

OKA. 1. Mert akkor szokott Isten kiváltkép-
ben meg-jelenti a' szabadítással, *Deut. 32. 36.*

2. Mert hiszik hogy Isten őket el nem vetheti
Solt. 94. 14.

3. Mert biznak az Isten igiretiben, *Solt. 50. 15.*

HASZ. *Int.* Menné kegyetlenebbül nyomor-
gattya az istentelen az Isten népet, annál inkább
ohajcsuk az Isteni szabadítást, *Dávidd. 7. 7.*

1. Mert annál közelebb az szabadítás, *Ki-jd.*
22. 4.

2. Mert a' Sionból az mi Királyunk el-jő az
úni szabadításunka, s' örömmel be-tölti szájunkat,
s' őszve rontya ellenséginket, *Solt. 2. 6. 9. Amen.*

XV. SÓLTAR.

Summája: *Dávid e' Soltárban mint egy tá-
körben azt írja-le kicsodák legyenek az Isten A-
nya-szent-egy-bázánuk igaz tagjai és miképpen
külömböztesse meg az hypokritáktól.*

K. Mikor írta ezt? F. Mikor a' Frigy-ládát,
az Obéd Edom házából az Sion hegyén fel-vont
fátorban be-vitte volna, a' mint az 1. versből ki-
teszik, *l. d. 2. Sam. 6. 12--17.*

Két Részzei vannak.

1. A' Dávid Prophtái kérdéskérdése Isten-
től, az Isten Ecclesiájának tagjai felől, v. 1.
2. A' Dávidnak Isten illéséből tölt felelet, v. 2-5.

Az 1. Részben ezek vannak.

Vagyon a' Dávidnak kettős kérdése, 1. Urunk, ki lakozik a' te sátorodban? Az Sátornak nevezeti alatt érti, az Isten itt e' világon vitézkedő Ecclesiájának: kinek, mint a' vitézek sátorának, egy helyben maradandó helye nincsen, Sid. 13-14.

2. Kicsoda nyugszik meg a' te szent heggyen? Az Istennek szent heggyen ábrázolásképpen, érti az menyországot: melyet ábrázolt a' Sion heggye, Sid. 12-22. az az, Kicsoda itt e' világon az Ecclesiájának igaz tagja; és ki léfzen a' mennyei Jerusalemnak lakosa.

TUDOMÁNY.

Minden idvezülendő embernek szorgalmasan tudakozni kell, ha ő az Isten Anyaszentegyházának igaz élő tagjai: és a' menyországnak örökös lakosai léfzen-e? v. 1.

OKA. 1. Mert tartozunk magunkat megprobálni, ha vagyunk-e az hitben, az az, hit által idvezülünk-e, 2. Cor. 13. 5.

2. Mert csak az örökké a' menyországnak, az ki itt e' világon a' fűszág által az Ecclesiájának igaz élő tagja, Rom. 8. 16. 17.

3. Mert az Isten nem Atya azoknak az égben, kiknek az Ecclesia nem Anya e' földön, Gal. 4. 26.

HASZ. Int. Vigyáljunk meg magunkat, ha az Ecclesiának igaz tagjai vagyunk-e.

K. 1. Melyik az Isten igaz Ecclesiája e' földön? 2. Kicsodák annak igaz tagjai?

Az 1. F. 1. Ki a' Prophták tudományán fundáltatott, Eps. 2. 20.

a. Kiben

2. Kiben a' Prophták s' Apostolok tudománya taníttatik, Mat. 28. 19. Cre. 26. 21-22.

3. Kinek egyedül való Feje s' közben járója a' Christus, Eph. 5. 23. Cre. 4. 12.

4. Ki egyedül az Isten tiszteli, Jan. 4. 24. &c. A' 2. F. 1. Kik hitznek a' Christusban, Jan. 3. 16.

2. Kik igazán szentül és mértékletesen élnek, Tit. 2. 11-14. Isten többet a' 2-5. veriekben.

A' 2. Részben ezek vannak.

I. A' Dávid Isten illéséből tölt felelet: melyben le-íratnak az Isten sátoriban lakozók, 1. A' ki idkélleltségben jár, v. 2. az az, igazán és szentül él, Tit. 2. 11-12.

2. Ki igazságot cselekedik, Istene s' felebaráttyát nézve, v. 2.

3. Ki igazságot szól, hypocharitaságnélkül, v. 3.

4. Ki nem rágalmazza felebaráttyát, v. 3.

5. Ki nem cselekedik felebaráttyának gonoszát, v. 3.

6. Ki gyalázatot nem szerez szomszédgyának, v. 3.

7. Ki utállja a' meg-vettetteket, v. 4. az az, az Isten parancsolatjának meg-utálói.

8. Ki szerei az Isten feléket, v. 4.

9. Ki erkölcsét káraval-is meg-állja, v. 4.

10. Ki usorával szűkölködő felebaráttyát meg nem rentya, v. 5.

11. Ki az ártatlan ellen ajándékot nem véfzen, v. 5. Ezech. 18. Ki 23. 8.

II. Az illeneknek albatos meg-maradások az Isten sátorában, v. 5. A' ki ezeket cselekeszi, meg nem mozdul, mind örökké, az az, foha az Isten kegyelméből ki nem eshetik el nem vesztet.

TUDO-

TUDOMÁNY.

Az idvezülendő hűvek itt e világon bizonyosan meg-tudhatják, azt ha űk az Isten Ecclesiának igaz és tagjai, s' idvezülnek, *1. Tim. 4. 8.*

OKA. 1. Mert bizonyosok lehetnek arról ha hisznek-é, *Solt. 116. 10. és 2. Cor. 4. 13. 2. Tim. 12. 8.*

2. Mert tudják hogy ha kegyesülének, annak jutalmát veszik Istentől, *1. Tim. 4. 8.*

3. Mert az ki erről nem bizonyos, meg-vette-tett, *2. Cor. 13. 5.*

HASZ: I. Okt. 1. Nem mind igaz tagjai tehát az Ecclesiának, kik abban külsőképpen vannak s' élnek; Mert nem mind idvezülnek azok, *Matth. 7. 21--23. Kicsodák azok?* F. A' kik a' fellyebb meg-mondott XI. dolgokkal ellenkező gonoszt cselekednek. Lásd. v. 2. 5.

2. Nem elég tehát csak szájjal a' Keresztén-séggel dicsekedni s' az Christu's nevét emlegetni, *Matth. 7. 21.*

II. Int. 1. Az hypochritákat, ne csak szájjal dicsekedgyének a' Christussal; hanem ugyan élette-kkel-is mutassák-meg azt, *Jer. 7. 4. 5. Míkép-pen?* A' fellyebb első számlák jó cselekedetek iz-e-rént élven.

2. A' hűeket, 1. szível, szájjal, és életeknek minden cselekedetivel mutassák-meg kegyessége-ket, az meg-mondott módok szerint. 2. Véig maragynak-meg abban. Mert ugy várhatják a' mennyei Siont, s' annak Corónáját, *2. Tim. 4. 7. 8. Tíz. 2. 11--14. Amen.*

XVI. SÓLTAR.

Summája: Dávid Propheciái lélekből prophe-ciál az Ur Jesu Christusnak, a' válszítotakért való haláláról, fel-álmadásáról és meg-dicsőítte-téséről.

téséről: Mert ennek a' Soltárnak szava a' Christus meg-aláztatának állapotjában meg-találtat-nak; és a' szent Péterről-is világosan a' Christusról magyaráztatnak, *Csel. 2. 25--35.*

Két Réfzei vadnak.

I. Propheciában le-írja a' Christusnak aláza-tot állapotját, az emberi természetre nézve, a' mennyiben éretlenk szerüedett, *1. 8.*

2. Le-írja a' Christusnak halálból való győze-delmes fel-álmadását s' mennyben meuetelét, *1. 8--11.*

Az I. Réfzben ezek vadnak.

I. A' Christusnak köndörgése az Atyához, *1. 8. Tarts-meg engemet Istenem.*

K. 1. Mikor köndörgött így a' Christus? 2. Mennyiben köndörgött így?

Az I. F. 1. Meg-fogyattatása előtt, *Jan. 12. 27. 2. A' kertben, Matth. 26. 39. 3. A' kereszt-fán, Matth. 27. 46. Ezekről szól szent Pál, Sid. 5. 7.*

A' 2. F. Nem Isteni személyére, s' természet-re nézve: Mert ugy nem szenvedett; hanem emberi természetire nézve melyet fel-vött; inellyben mi éretünk a' válságnak niunkájának végben viteléért, szolgál formában, szintén a' ke-resztnek haláláig magát meg-alázta, *Phil. 2. 6. 8.*

II. Indito oka köndörgésének: Mert én te ben-ned bízom: itt-is szól az emberi természet, ki en-gedelmes volt Istennek mind haláláig, s' néki aján-lotta lelkét, *Lúc. 23. 46.*

III. Az Atyának a' Christustól való meg-szá-lításá, *1. 2.* Mond ezt az Urnak ob én lelkem: En Istenem vagy, &c. Ez-is az emberi természet, szava az Atyához: Mert annak-is Istene az Isten, mint teremtet állatnak.

IV. A' Christus engedelmeségének haszna, *1. 2.*

8. 2. 3. az én jó voltom, vagy jóm, nem használ én Istenem tenéked; hanem a' szenteknek, &c.

K. 1. Mit ért a' Christu jó-vó tán? 2. Kiket ért e földön lévő szenteken? 3. Miképpen mondgya, hogy Istennek nem használ; hanem a' szenteknek?

Az 1. F. Az ő szenvedésből engedelmeséget, s' annak érdemességét, melyben az Istennek tanácsát a' mi idvességünk felől végben vitte, Jan. 4. 3-4. *Phil.* 2. 6-8. *Sid.* 4. 8.

A' 2. F. A' választott hiveket, kiket az ő engedelme s' érdeme által meg-szentelt, Jan. 17. 19. 1. *Cor.* 1. 30. *Sid.* 2. 11.

A' 3. F. Mert noha az Atya akarattját vitte végben a' Christus és az Atyát dicsőítette, Jan. 17. 4. de ennek az ő engedelme s' érdemének érdemének használ, nem az Atya Istennek; hanem a' választottaknak használ. 1. Mert azokért szentelt meg magát, Jan. 17. 19. 2. Mert azokban győződik a' Christus, Jan. 17. 9. 10-12.

V. Le-írja kiknek nem használ a' Christu jó-sága s' engedelme s' érdeme, 1. Kik az Isten el-hagyván, másokat tisztelnek, v. 4. 2. Kik véres áldozatokban bíznak, s' abban keresik idvességeket, v. 4. Ezek azok, kikért a' Christus nem könyörögt, Jan. 17. 9.

VI. A' Christus engedelme s' érdeme által nyert öröksége, v. 5. 6. Az Ur az én örökségemnek része, &c.

K. 1. Micsoda ez a' Christu öröksége? 2. Miképpen szerezte ez örökséget? 3. Miképpen mondgya a' Christus az Atyát az ő örökségének s' pobáranak részének?

Az 1. F. A' Christus vérén váltott választottanak gyülekezete, *Csel.* 20. 28. 1. *Pet.* 1. 19. 20. melyet Isten szeneigje és szent Leke által tart a' öltöztet.

4. 4.

A' 2. F. Az ő fok szenvedési után, *Esa.* 53. 4-12.

Az 3. F. A' mennyiben nem teremti Isten, hanem az Atyával egyenlő természetű Isten, és edgyütt bírják örökségül az ő szenvedési által kezelet Anyaszentegyházat: így mondgya az Ecclesia-is Isten örökségének, *Siral.* 3. 24. és szene Pál-is az hiveket Isten örökségének, *Rom.* 8. 17.

VII. Háladdisa Christusnak az Atyához, ki Isten a' szenvedésből engedelme s' érdeme tanította, v. 7. Aldom az Urat ki nekem tanácsot adott, &c. Ez-is az emberi természet szava.

K. 1. Mire és mikor tanácsolta az Atya a' Christust? 2. Mire tanították Isten az ő veséi? 3. Micsoda az érzéke, melyben az veséi Isten tanították?

Az 1. F. 1. A' közbenjárói tisztnek vagy keze s' érdemének fel-vételére, még az el-választásban, *Sok.* 40. 7-9. 2. Hogy az ő fok szenvedési után jelentenek ki-e világ előtt az ő Isten dicső s' érdeme, *Luc.* 24. 26. *Lásd.* *Csel.* 13. 35.

A' 2. F. Az ő veséi, az az, az ő belső indulati néki azt jóvallották, hogy nem úgy a' mint a' testnek erőtelensége kívánnya; hanem a' mint az Atya akarja, vigye véghez a' szenvedéseket, *Luc.* 22. 43.

Az 3. F. A' szenvedésnek érzékei; melyben Isten akarattjára biza magát a' Christus, *Luc.* 22. 43. így véretek az érzéke, *Esa.* 5. 30.

TUDOMANY.

I. Az Ur Jesu Christusnak engedelme s' érdeme szenvedésének érdeme nem mindenké; hanem az ő érdeme által meg-igazítottai s' meg-szenteltet választott szenteké, v. 1-4.

OKA. 1. Mert itt magáért és az övéért könyörög, nem azokért kik máshoz fennek idvességért, v. 4. *Lásd.* Jan. 17. 9. 10.

2. Mert

2. Mert csak azokért szentelte-meg magát kik *évéi*, Jan. 17. 19. és csak azok szenteltetnek-meg, *Sid.* 2. 11.

3. Mert csak az ő örökségéért, a' juhaiért tőtte le életét, Jan. 10. 17--28.

HASZ. *Oksat.* Nem Christus örökségi tehát azok, 1. Kik az Istenen kívül mást tisztelnek,

2. Kik a' Christust áldozattyán kívül más áldozattyában keresik jdvességeket: *Mert* azoknak bánattok meg-fokafodik, *ý.* 4. az az, meg-íteltetnek s' el-vesznek: mert a' Christuson kívül nincs idvesség, *Csel.* 4. 12.

II. *Int.* Vigálglyuk-meg, ha a' Christus *érvó-mének* használ mienké, *Jelei:*

1. A' Christusbán való hit, Jan. 3. 16. az az: (1) Ha hiszi a' Christust egyedül való közben-járójának, 1. Jan. 2. 1--2. (2) Ha az ő igazságát s' szentségét a' Christus igazságában keresi, *Pbil.* 3. 9. 10.

2. A' szent élet, *Tit.* 2. 11--14.

II. *Az Úr Jésum Christushnak öröksége, az Isten Anyaszentegyháza, mellyet az ő engedelmes-ségnek s' színevédésének érdeme által szerzett,* *ý.* 5--7. *Esa.* 5. 12. *Csel.* 20. 28.

OKA. 1. Mert az ő életének halálra való adása által kereste, *Esa.* 53. 12. Jan. 10. 16.

2. Mert az ő lelkének fáratsága által szerzette, *Esa.* 53. 11. *Sid.* 5. 7--9.

3. Mert az ő drága vérén váltotta-meg, *Csel.* 20. 28. 1. *Per.* 19. 20.

HASZ. I. *Oksat.* 1. Nincs tehát több Úra s' feje az Anyaszentegyháznak a' Christusnál, *Eph.* 4. 5. és 5. 23.

2. Senki nem része tehát az Anyaszentegyház-nak, valaki a' Christust vérén meg nem váltattott, *Csel.* 20. 28.

II. *Vigálgatol*, Vigálgattalya az hivek, 1. Ha e' világ

világ utállja-is őket; de szeretik-Isten: Mert szent Fiát adta érteket, Jan. 3. 16. Jan. 4. 10.

2. Ha e' világon örökségek nincsen-is; de ugyan Isten örökségei ők, *Rom.* 8. 17.

3. Ha sok kísértetek alá vettetnek-is, nem szakadhatnak-el Istentől, (1) Mert könyörgött az Christus ő érteket mint ő tagjaiért, *Luc.* 22. 32. (2) Mert Istennek ereje által bízttetnek az idvesség-re, mint örökségekre, 1. *Pét.* 1. 3--5. Amen.

A' 2. Részben ezek vannak.

I. *A' Christushnak Attyában való bizodalma*, *ý.* 8. Az Urat szüntelen edömben töttöm, az az, ő benne bízom: ez-is az emberi természet szava.

II. *Oka bizodalmanak*, Mert jobbomra vagyom, *ý.* 8. az az, jelen voltával meg a' színevédésekben-is vigáztal.

III. *Öröme Christushnak az váltság munkájá-ban*, örül az én izivem, &c. és énekel az én dicsőséggem, az az, *nyelvem*, *ý.* 8. t. i. a' szabad akarat szerént való színevédésben, *Solt.* 40. 7--9. Jan. 17. 1.

IV. *Oka ez örömmnek.* 1. Mert az én testem bátorságban nyugízik, *ý.* 9. az az, halálom után az fel-támadásnak reménsége alatt nyugszom, *Matth.* 16. 31.

2. Mert nem hagyod az én lelkemet az kopor-sóban. NB. Az ő lelkén érti az ő életét, vagy az emberi természetet, mellyet le-tőtt, Jan. 10. 15. a' kopor-ón érti az halálnak állapotját, *Matth.* 12. 40.

3. Mert nem engeded hogy a' te szented rothadást lásson, az az, hogy a' rothadás által az halál-ban maradjyon, *Csel.* 2. 31. és 13. 35. Mert a' szentem, az emberi természet éretetik, *Luc.* 1. 35.

V. *Bizodalma az ő meg-dicsőíttetése felől a' fel-támadás után*, v. 11. Az életnek ősvényén érti az ő Iltenségének örök dicsőiségét; melly az em-bere

bore testnek fel-támadásában jelentetett-ki, *Csel. 13. 25. Jan. 17. 5.*

VI. *Le-írása az örök dicsőségnek, 11. Örömlöknek elégsége* vagy on te előttem, az hová én ültettetem, *Solt. 140. 1. 2. &c.* mellyben azt jelenteti-meg, hogy az örök élet áll az Isten jelen voltának és színe látásának dicsőségében, *1. Jan. 3. 1.*

TUDOMANY.

Az Ur *Jesús Christusnak emberi természetű nem maradhatott az koporsóban vagy az halálból állapottában; hanem abból dicsőségessé fel-támadván meg-kellett dicsőítenni, 8. 11. Csel. 2. 30. 31.*

OKÁ. 1. Mert úgy kellett ki-jelentetni, hogy azt a' testet Isteni személy vőtte volt-fel, ki azt az halálból fel-is költötte, *Csel. 13. 35. 1. Pet. 3. 18.*

2. Mert életnek fededele volt, a' ki azt fel-vőtte és halálra adta volt, *Jan. 1. 4. és 14. 6.* azért azt fel-kellett támasztani, hogy ismétetné az halottaknak első fengéjének, *1. Cor. 15. 20.*

3. Mert másképpen az óvénnek életet nem adhatott volna, s' nem adhatna, *Jan. 10. 18. és 11. 25.*

4. Mert különben az ő lelkének fáradságának hasznát meg nem láthatta volna, *Esa. 53. 11. 12.*

5. Mert meg-volt Prophétálatván, *Matth. 12. 40.*

HASZ. *Oktat. 1.* Igaz Isten-is volt tehát az Christus személyében: Mert úgy vőtte-fel az emberi testet, hogy azt az halálból fel-költötte, *Jan. 10. 15. 16.*

2. Mert az ő tagjai-is' tehát fel-támadnak a' dicsőségre, *Jan. 5. 29.* (1) Mert azokban lakozik hitnek általa, *Eph. 3. 17.* (2) Mert azoknak ment dicsőséget szerzeni, *Jan. 4. 3.* (3) Mert az ő dicsőségét azoknak adta, *Jan. 17. 22. Amen.*

XVII.

XVII. SÓLTAR.

Summája: *Dávid az ő ártatlanságát Isten előben terjeszt. én, könyörög a' Christusnak mint Istenének az általomért s' segedel mért.*

K. Mikorirta? F. Mikor futna Saul előtt, hogy életét meg-tarthatná, *1. Sam. 20. 41.*

Két Részci vannak.

1. *Buzgóragor könyörgése Dávidnak az általomért s' segedelemért, 1-14.*

2. *Bizodalma a' meg-szabadulás felől, 15.*

Az 1. Részben ezek vadnak.

I. *A' meg-balgatásnak kívánsága, 1.* Hald-meg Uram az én igazságomat, t. i. az én igyemnek igazságát, 2. és 5.

II. *A' könyörgés: mellyben könyörög, 1.* Az Isten ítélőinek ki-jelentéséért, maga vagy ellensége 2. 2. *Az Isten uasában való igazgatásért, 4.* 3. *Az általomért s' meg-tartásért, 6-7-8.*

III. *Indis oka kértésnek, 1.* Mert nincs csalárdság könyörgésemben, 1-2.

2. Mert a' te törvényednek meg-rontóitul magamat meg-áltsalmazom, 4.

3. Mert te meg-halgatz engemet el-híszem, 6.

4. Mert a' te benned bizókat meg-szabadítod, 7.

5. Mert halálos ellenségim vőttének környül, 9.

6. Mert kevélyen szólnak ellenem, 10.

7. Mert mint az Orofzlány utánam leselkednek, 11. 12.

IV. *Meg-igittya ellensége ellen való könyörgését, 13.* Kelly-fel Uram, &c. fel-kelni másodra lád, *Solt. 38.*

V. *Le-írja ellenségét, 14.* az az, azoktól szabadics-meg Uram kiket világ szerént meg-áldván el-hitték magokat világi boldogságokban, &c.

TUDOMANY.

Az igaz igyben ártatlanul szenvedő hűvek, az ártatlanságoknak bűntalmazására, Isteni minőség az bírói méltán bírányák melléjük, *Ps.* 1. 14. *Solt.* 4. és 43.

OKA. 1. Mert illyenkor Isten az ő hűveinek könyörgését meg-halgatja, 2. *Chren.* 20. 12. láss több okokat, *Solt.* 4. p. 17. és 40.

Az 2. Részben ezek vannak,

I. Bizodalma Dávidnak a' meg-szabadulás felől, *Ps.* 15. Enigátságban meg-látom a' te orozdat, az Istennek orozáján érni, 1. Az Istennek kegyelmes szabadítását, *Solt.* 4. 8. 2. A' Messiást az Isten Fiát, *Sid.* 1. 3. kit Urának mond, *Solt.* 10. 1.

II. A' Dávidnak örök boldogságra feláll való albatör reménysége, *Ps.* 15. meg-clegitterem a' te ábrázatoddal, az az, szent színednek látásával, a' fel-támadás után, *Jan.* 3. 12.

TUDOMANY.

Az igaz igyben ártatlanul szenvedő hűvek, ártatlan e világon az hitetleneknél sok méltatlanságot szenvedgyenek is; mind azon-által annál az ő idejében meg-szabadulnak, és a' fel-támadás után az Istennek örökké való színe látásával meg-boldogittatnak, *Ps.* 15.

OKA. 1. Mert a' fok nyomorúságok által mennék nyugodalomra, *Eccl.* 14. 22.

2. Mert az után bűntöztetnek-fel ama' fejez bűnben, *Jel.* 7. 14-17.

3. Mert a' világi fok méltatlanságokat követi mennyei dicsőség, 2. *Cor.* 4. 17.

4. Mert a' kik az Christussal együtt méltatlanul szen-

nul szenvednek, az Christussal meg-dicsőítetnek, *Rom.* 8. 17.

5. Mert az ő alázatos testek a' Christus dicsőséges testéhez hasonlónak lézen, *Phil.* 3. 20.

HASZ. I. Oktat. Nem mindenkor tart tehát az hűveknek szenvedések; hanem vége léfzen annak a' dicsőségben, *Jel.* 7. 14. 17. és 21. 4.

II. Vigasztal. Boldogok tehát az kik méltatlanul szenvednek, *Matth.* 5. 10. Amen.

XVIII. SÓLTAR.

Salmája: Dávid az Isteni véle közlött sok rendbeli jó-téteményiért báldáddal dicirni t. i. hogy nagy nyomorúságból meg-szabadította, és sok fele ellenségén útét győzedelmesté tévén, sok népeknek Királyává tette.

K. Mikor írta? F. Minekutánna Isten Saul-t és több sok rendbeli ellenségitől meg-szabadította, *Ps.* 1. lásd. 2. *Sam.* 22. 1. &c.

Két Részzei vannak.

I. Szívbeli szeretetből származott dicsiréi Dávidnak: mellyel dicirni Isteni véle közlött sok jó-téteményiért, *Ps.* 1-46

2. Hála-adásnak fogadás tétele Istennek illy sok fele jó-téteményiért, *Ps.* 47-57.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. A' Dávidnak Istenhez való szeretet, *Ps.* 2. szeretlek téged Uram: az az, szívemnek szeretetből dicsirlek, *Solt.* 116. 1.

II. Indító oka szeretetinek, 1. Mert ellenségi oltan erőssége, s' közikeltája és szabadítója, *Ps.* 3-4.

2. Mert mikor segítségül hívom ellenségimű meg-szabadít, *v.* 4-7.

3. Mert az halálos fájdalmakból ki-fzabadított, v. 5--6.

4. Mert föld ndulással, setétséggel, k^o-esővel, menydörgéssel s' tizes menykövekkel el-szélesztette ellenségimet, v. 8--16.

5. Mert a' fok vizekhez hasonló nyomorúságokból ki-fzabadított, v. 18--20. lásd, *Solt.* 42. 8.

6. Mert az én ártatlanságomnak igazsága szerint meg-fzabadított engem, v. 21--27.

7. Mert a' nyomorultat meg-tartya s' a' kevélyeket meg-alázta, v. 28--8.

8. Mert az én szédelmekem te gyújtottad meg, az az, a' Királyi méltoságra emeltél, és a' nyomorúságnak setétségét el-űzvé, meg-vigasztaltál, v. 29. *coll. Mich.* 7--8.

9. Mert te általd győzedelmeskedem ellenségimben, v. 30.

10. Mert a' teigéreted szerént pajsa s' általma vagy a' te benned bizóknak, v. 31.

11. Mert nincs több Isten te nálad, v. 32.

12. Mert te övedzettél-fel engemet erővel s' által ellenségimben való győzedelmel, v. 33--41.

13. Mert az én ellenségimnek kiáltásokat nem halgatta-meg az Ur, v. 42--43.

14. Mert meg-fzabadított engemet a' pártufoktól, v. 44.

15. Mert tett engemet fok népeknek s' még az pogányoknak-is Urává, hogy engedjenek nékem v. 45--46.

TUDOMANY.

Mikorán Isten a' keresztyén fejedelmeket népek s' városokat és emberket, fokféle nyomorúságokból el-ellenségikül meg-fzabadította és azokat való győzedelemmel meg-áldgya, szíves szeretettel származott hála-adással tartoznak Isteni magasztalni, *Ps.* 2--44. *Solt.* 116. 1. &c: *Kjöv.* 15. 1. &c: *Bírák.* 5. 3. &c:

OKA.

OKA. I. Mert ezért ígerte Isten a' fzaadulást az ő népének, *Solt.* 50. 15.

2. Mert úgy tulajdonittatik egyedül a' fzaadulás Istennek, *Solt.* 44. 1. seqq.

HASZ. I. *Feddi.* Azokat, 1. *Kik* a' fzaadulásért Istennek dicsőiséget nem tulajdonítanak.

2. *Kik* a' fzaadulást magok erejének s' okosságának tulajdonították, *Solt.* 20. 8--9.

3. *Kik* a' fzaadulás után bűnökkel Istent bősíszontyák, *Solt.* 81. 11--12.

4. *Kik* az ellenségtől meg-fzaadult Isten népet nyomorgatták, *Néb.* 5. 1--8. &c.

II. *III.* 1. Adgyunk hálát Istennek valamennyiszér, (1) Könyörgésünkben meg-halgt, v. 7. (2) Ellenséginket meg-szégényiti, v. 4--15.

2. Háládatosságunknak meg-mutatásáért, (1) Örizzük-meg az Urnak utait, v. 22. (2) Ellyünk szent életet, v. 27.

Indicson. 1. Mert úgy védelmezz Isten bennünket ellenségink ellen, v. 25.

2. Mert úgy marad velünk, v. 27.

3. Mert úgy tündöklöti kegyelmességének órczáját rajtuk, v. 29. Amen.

A' 2. Részben ezek vannak.

I. *Hála-adásnak fogadás tétele*, vers. 43--49.

II. *Indito oka az hála-adásnak*, 1. Mert ő az én fzaadításomnak Iltene, v. 47.

2. Mert én érettem bősíszut állott, v. 48.

3. Mert az én ellenem támadóktul meg-mentett, v. 49.

III. *Ujjabb fogadás tétele Dávidnak*, v. 50.

IV. *Oka az fogadásnak*, 1. Mert Dávidnak fzaadítását hírefse tőtte a' pogányok közön, vers: 17.

2. Mert Dávidal és az ő maradékival ingalmasságot tőtt, v. 51. NB. A' Dávid maradékának lelki képpen értetik a' Christus, *Luc.* 1. 32--33.

Day

TUDO

TUDOMANY.

Mikor Isten a' keresztyén fejedelmeket (s' Urakat) az ő pártosának igyekezetitől meg-szabadította, és őket azok beszűztségára sok népek Urává tette, akkor alázatos báládással tartoznak Istennek abbéli bazzágok való kegyelmességéért, *1. 47-51. coll. 1. 44-46.*

OKA. 1. Mert őket az porból vötte Isten fel, *Solt. 113. 7. 8. 1 Chron. 29. 14.*

2. Mert őket ellenségi kezében adhatta való Isten, *2 Sam. 12. 7.*

K. Miben áll az Fejedelmeknek báládatozások? F. 1. Az Isteni fejedelemnek meg-ismérlésben, v. 49.

2. Az szent életben, v. 27.

3. Az Isten törvényének meg-örzésében; és másokkal való meg-öriztetésben, v. 22.

4. Az igazságnak ki-szolgáltatásában, *Solt. 75. 3.*

5. Az Isten dicsőségének elő-mozdításában, *1. Chron. 29. 2. &c. Amen.*

XIX. SÓLTAR.

Summája: Dávid e' lírában arra tanít hogy Isten két képpen ismérhetni-meg, vagy természet szerint a' természetnek munkáiból; vagy természet felett, az ő ki-jelentett szent akaratyából: melyre nézve minék utánna az ő romlott természetit az Isten törvényéből meg-ismérlte volna, az ő ritkos és nyugtán való bűneinek bocsánatgyáért könyörög.

K. Mikor írta? F. Amaz ő kettős vétkeinek meg-ismérlése után, az mint a' Soltárnak utóllýából ki-szűztek.

Három-

Három Részzei vannak.

1. Szóll Dávid az Istennek munkáiból való ismerint isméréiről, *1. 1-7.*

2. Tanít az Istennek ki-jelentett szent akaratyá szerént való idvefséger isméréiről, *1. 8. 14.*

3. Meg-ismérlén romlottágái könyörög bűné bocsánatgyáért, *1. 13-15.*

Az I. Részben ezek vannak.

I. Az Isten nemer munkái, melyek a' természetben jelengetik hogy vagyon Isten: minéműek

1. Az Eg, *1. 2.*

2. Az egymás után következő napok és északák ez egész földön, *1. 3-4-5.*

3. Az tündöklő fényes nap, ki maint örvendező völegény, úgy mondatik fel-jöni s' az égen rendeltetett után, mint erős fegyű el-átni, *1. 5. 6-7.*

II. Mődgya, miképpen hirdetik ezek az Istennek dicsőfsége, 1. Minden népeknek s' nemzeteknek, *1. 4. 2. Tagadhatatlanni, v. 7.*

K. Miképpen mondának ezek beszélni az Isten dicsőfségét?

F. Az mennyiben, 1. Jelenetik az ő szépségeikkel s' meg-változhatatlan természetekből s' munkáikból, hogy vagyon Isten.

2. Az mennyiben alkalmatóságot szolgáltatnak minden népeknek az Isten dicsőretire, *Rom. 1. 19. 20.*

TUDOMANY.

Minden embereket, az ég, azon lévő fényes nap az egymás után következő napok s' északák, fel-indítanak az Istennek (s' természet szerint való) isméréire s' dicsőretire, *1. 2-7.*

OKA. 1. Mert az Istennek láthatatlan Isten-ségét örökké valóságát hatalmát és bölcsességét

D 4

azok

azokban szemlélni, *Rom. 1. 19--20. Lásd, a VIII. Soltárt, p. 37.*

Az 2. Részben ezek vannak.

I. Az Istennek idvességes ismérvei az 8 ki-jelentésent akarattyaiból: melyet kétféleképpen fejezik ki. 1. Az Urnak tanúbizonysága bölcsé térszi embert, *1. S. 2. Meg-világosítja a' lelki szemeiket, v. 9.*

K. 1. Mit ér az Urnak tanu bizonyosságán? 2. Miben térszi az embert bölcsé, és világosítja meg az embert?

Az 1. F. Az Istennek ki-jelentetett szent akarattya, *Deut. 29. 29.*

Az 2. F. Az Istennek idvességes isméréiben: mert a' szent Írás ezkézképpen juttat minket az Istennek igaz isméréire, *Jan. 5. 39.* Hogy állatyaiban legyen edgy igaz örök Isten, személyében három, Atya, Fiu és szent Lélek, *Jan. 5. 7.*

II. Az Isten isméréire vezető szent Írásnak le-írása: Hogy az 1. Tökélletes s' elégséges az idvességre, *v. 8. Theff. 3. 16.*

2. Tízta, *1. 10.* az Isteni ismérétre meg-világosítja a' lelket, *v. 9. 10. Jan. 5. 39.*

3. Igaz, *v. 19.* Igaságra vezeti az embert, *1. Tim. 3. 16.*

4. Kedves az aranyból, a' léleknek, *v. 11.* Mert az arany el-vész; de az Isten befzése megmarad mind örökké, *Mat. 6. 19.*

5. Ederb a' méznél, *v. 11.* Mert a' lelket jobban édesíti az Istennek szép igiréivel, mint a' szájat a' méz, *Solt. 119. 92. Luc. 24. 32.*

III. Maga példákban mutatja meg az Isten befzésének ilyen gyönyörűségét, *v. 12.* az az, valamin vagyunk nekem szolgádnak a' te isméréred felől, mind a' te ki-jelentett szent akaratedből vőttem.

IV. Haszna az Isten ki-jelentet szent akarattyaának ismérveinek, s' meg-tartásának, *v. 12.* azok-

azok-

azoknak meg-örizésében nagy jutalom vagyon: *1. i. Örök élet, Jan. 5. 39. Rom. 1. 16.*

TUDOMANY.

Az Istennek igaz és idvességes ismérveinek 16-gulája s' tanító mestere, egyedül az Istennek ki-jelentet szent akarattya a' szemírás, *1. 8--12. Deut. 29. 29. Mich. 6. 8.*

OKA. 1. Mert, abban tanítottunk meg az Istentől és idvességünkről, *Jan. 5. 39.*

2. Mert embert tökéletesé teheti mind azokban valamelyek tartoznak az idvességre, *Tim. 3. 16--17. Rom. 1. 16.*

3. Mert az ki-e' szerént isméri az Istent, és úgy él, annaka Istentől irgalmasága vagyon, *Gal. 6. 16.*

HASZ. I. Okas. Tehát az Istennek ki-jelentet szent akarattya nélkül, senki Istent idvességesen nem isméri, *Jan. 5. 39.* Mert noha az teremtetének munkáiból meg-tudhatni, hogy vagyon Isten s' imádando, *Rom. 1. 19. 20.* De nem idvességesen a' szent Írásban edgyütt munkálkodó szent Lélek nélkül, *Jan. 13. 16.* Ezért mondatnak az Ephésimbéliek Isten nélkül valóknak: Mert a' szent Írásból Istent nem ismerték, *Eph. 2. 11--12.*

II. Im. 1. Ha Istent meg-akarjuk ismerni, úgy, a' mint vagyon, vizsgáljuk a' Sz. Írást, *Jan. 5. 39.*

2. Ugy tiszteljük Istent mint magát a' szent Írásban ki-jelentette, *Esa. 8. 20.*

3. Minden világi kincsénél, s' gyönyörűségek-nél fellyebb tiszteljük Dáviddal az Isten befzését.

Indicsanak, 1. Mert tökéletes, &c. Lásd oda fel.

2. Az szerént élünk: mert jutalma vagyon! *1. 12. Gal. 6. 16. Amen.*

Dls

AZ

Az 3. Részben ezek vannak.

Dávid szemlélvén az Isten bűnének s törvényének időkeltetését: gyarlóságát meg-isméri, bűneit meg-vallja, hogy az ő Isten törvényének vilzása szerént nem élhetet, *Ps. 13.* Kicsoda tudhatná a' vétkeket, t. i. melyet az Isten törvénye ellen cselekedik naponként, *Jac. 3. 2.*

II. Bűneit bocsánattal kéri, *Ps. 13.* A titkos bűnök túl tisztics-meg! az az, azoktól, kiker gondolatimban, nézefembben, hallásomban, szöllásomban, törvények ellen cselekedtem, kiknek számát nem tudom.

III. Könyörg az Isten meg-erőssít s bűnöl meg-tartoztató kegyelméért, *v. 14.*

IV. Vége ebélti kérésének, *v. 14.* akkor tökéletes lesznek, t. i. az Isten kegyelme által meg-igazított s meg-szenteltetett lesznek.

V. Könyörg az Istennek, hogy az ő szívének gondolati és szájának beszédit szemlélve-meg s igazgassa az ő törvényének tisztasága szerént, *verf. 15.*

VI. Fundamentumosa oka kérésének, *v. 15.* Mert te Uram én erősségem és szabadítóm vagy, K. Kicsoda ez a' Dávid szabadítója?

F. A' testben meg-jelent Istennek Fia, az Ur Jesus Christus, 1. Mert ez által tisztított s igazított meg Dávid, *Ciel. 15. 11.*

2. Mert ennek a' Soltárnak szavait Sz. Pál az Christus Evangeliumára magyarázza, *Rom. 10. 88.*

TUDOMANY.

I. Oly sokak még a' választottaknak-is vétkei, melyekkel gondolatnyokban, kívánságokban, bájbánokban, nézésekben, szöllásokban és cselekedetekben, Isten ellen vétkeztek, hogy azoknak száma nem tudható, *v. 13.*

OKA.

OKA. 1. Mert edgy nap hetven hétfőzer-is meg esünk, akkor-is, mikor nem vólnok, *Matth. 18. 21. 22.* 2. Mert azoknak rakása az égigig neves kedik, *Edf. 9. 6.*

HASZ. Oktat. Senki tehát az Istennek törvényét jó cselekedeti által bé nem töltheti: Mert minden nap sokakban vétkezik, *Jac. 3. 2. 1. Kér. 8. 46.*

II. Az igazán meg-térni igyekező embernek, nem csak az ő nyilván való és számt-számdikkal cselekedeti; hanem az ő titkos és gyarlósághol lőtt bűneinek bocsánattalért-ü, kell Istennek könyörögni, *Ps. 13.*

OKA. 1. Mert az ki titkos vétkei Isten előtt fedezgeti, jól nem lesznek dolga, *Péld. 27. 13.*

2. Mert külbmben lelki ümértetnek csendességet nem nyerheti, *Solt. 32. 4-5.*

3. Mert csak a' leg-kisebb bűn-is, Istennek bűn bocsátó kegyelme nélkül örök halált érdemel.

HASZ. I. Feadd. Azokat feddi, 1. Kik vétkeket Isten előtt lappangtatták. 2. Kik titkos vétkekben nagy bátorsággal élnek, mint ha Isten nem tudná, *Solt. 50. 21.*

II. Int. Valljuk meg minden bűncinket, s' kérjük azoknak bocsánattal Istenül: mert meg-nyerjük, *Job. 1. 9.* Amen.

III. Valaki az Isten parancsolati szerént tisztaságot akarván élni, buzgólagosan könyörögni kell, az Istennek meg-erőssít s bűnöl meg-tartoztató kegyelméért, hogy Isten a' vakmerő bűndeknek számt-számdikkal való cselekedetéből, ürt meg-sarítozassa és őrizze, *Ps. 14. 15.*

OKA. 1. Mert annélkül edgy szem-pillantásig-is meg nem áthatunk; hanem el kell esnünk, ha az Ur kegyelme által nem őriztetünk, *Solt. 37. 23-24.*

2. Mert annélkül semmi jót nem cselekedhetünk, *Jam. 15. 5.*

3. Mert az Isten lelkének vezérlése nélkül az Isten paranesolatának utáiban nem járhatunk, *Solt.* 143. 10.

HASZ. *Oktat.* Nincsen tehát természet szerint embernek izabad akarattya az jóra: Mert az tömött természet, csak gonoszra viszi embert, *Rom.* 7. 15. 22. 23.

II. *Int.* Könyörögjünk az Isten meg-erősítő kegyelméért, *Rom.* 7. 24. és a' Szent Lélek által való vezéreltetésért, *Solt.* 143. 10. Amen.

XX. SÓLTAR.

Summája: Az Izrael népe könyörgés Dávidért, hogy Isten adgyon neki boldog országolást és minden ellenségi való győzedelmét.

K. Mikor iratott e' Soltár? *Fel.* Mikor Dávid az Euphrates felé táborát jártatná a' Siriabéliek és több pogányok ellen, 1. *Chron.* 3. 2. *Sam.* 8. és 10. és mind annyiszor énekeltetett, valamennyiszor az Izrael Királyi táborban szállottak.

Két Részci vannak.

1. Az Isten népének könyörgése Dávid uralkodására e' győzedelméért, *Ps.* 1--6.

2. Dávidnak a' néppel edgyütt Istenben való bizodalma a' győzedelem felől, *Ps.* 7--10.

Az 1. Részben ezek vannak.

1. Az Izrael könyörgése Dávidért, 1. Hogy az Ur, halgassa meg útát az ő háboruságának napján, v. 2.

2. Hogy győzedelmesté tegye ellenségi ellen, v. 2.

3. Hogy külgön segítséget néki, vagy segítse meg ellenségi ellen, mint *Jácobnak* régen *Elauf* ellen, v. 3. *Terem.* 32. 2.

4. Hogy

4. Hogy kedvellye a' Dávid áldozatit, v. 4.
5. Hogy boldogsá az Dávidnak tanácsit ellenségi ellen, v. 5.

II. *Vége kívánságoknak*, 1. Hogy a' Dávid Istentől lőtt szabadításának örölheffenek, v. 6.

2. Hogy az Ur nevében emelheffenek Záfzók-
kat ellenségek ellen, v. 6.

III. *Jó kívánsággal kefézik-bé könyörgéseket*,
v. 6. Az Ur tellyelése meg minden te kéreledet.

TUDOMANY.

Valamikor az Isten népének, Királyi, Fejedelmi és Vezéri, táborban szállanak ellenségek ellen, az egész nép, buzgó könyörgéssel tartozik azokért könyörgeni, hogy Isten azoknak tanácsokat ellenségi ellen boldogsá, azoknak légyen segítségül és tegye győzedelmessé ellenségeit, v. 1--6.

OKA. 1. Mert az emberi tanács az Istennek igazgatása nélkül halzontalan az hadban, *Esa.* 31. 1.

2. Mert a' buzgó könyörgéssel hívve köttetett fegyvergyőzedelmessé, *Ki-jöv.* 17. 9--12.

3. Mert a' könyörgés hja Isten a' mi feregeink mellé, hadnagy gyanánt, 2. *Chron.* 20. 12--13.

4. Mert az országaak békeffége Isten után függ az Fejedelmeknek győzedelméről, 2. *Sam.* 21. 16. 17. 1. *Tim.* 2. 1--2.

5. Mert a' feregeknek fokasága, az Isteni segítség, nélkül halzontalan, *Solt.* 60. 13. *Jer.* 3. 23. 2. *Chron.* 14. 8--11.

HASZ. 1. *Oktat.* Szabad hát a' keresztyén Magisztrátusoknak igaz hadat viselni: mert könyörögni kell győzedelmekért.

K. *Mellyik az igaz had?* F. Nem az a' ki nek igaz oka nincsen: minémű az, 1. A' ki csak világi dicsőség keresését inditatik. 2. A' ki

csak ország határainak terjedéseért viseltetik; Hamen a' kinek igaz oka vagyon;

1. Az Isten dicsőségének őltalmazásáért az üldözők ellen viseltetik, 2. *Sam. 10. 12. 1. Sam. 25. 28--29.*

2. Az ország szabadságáért az ellenkező szomszédság ellen indittatik, *Solt. 83. 4--5.*

3. Az szomszéd keresztényeknek őltalmazására s' segítségére gyűjtetik, &c.

II. *Feddi*, 1. Azokat a' vakmerő vitézeket, kik azt mondgák, a' melly fereg fokát könyörög, és szaporán kiáltja a' Jesuit nem vér ellenséget: nem úgy szólám Mozes, *Kijárv. 17. 9. 11.* Jóshát-is jobban bizék a' könyörgéshez, mint sok ezer emberhez, 2. *Chron. 20. 8. 9.* Afsahasonlóképpen, 2. *Chron. 14.*

2. Kik szitokkal s' átokkal mennek az ütközetre; és sokan úgy veznek-el.

3. Kik az Isten igéért egyvert viselőket, szidgyák s' átkozzák, egy kis szénaért s' abrakért, &c.

II. *Im. Mikor* a' mi Magisztratunk az Isten dicsőségéért hadakoznak, könyörögünk érteket, *Miképpen?* F. Ugy mint az Izrael Dávidért, *Ps. v. 2--6.*

A' 2. Részben ezek vannak.

I. Dávidnak Istenben való bizodalma győzedelmefélt, *Ps. 7.* Most ismértem, &c. az az, hiszem hogy az te felkenetett királyodát meghalगतod és az te szabadító karod által meg-szabadítod.

II. *Oka az ő bizodalmanak*, v. 8. *Mert* a' mi ellenségink magok erejében bíznak; de mi a' mi Istenünknek nevéből emelkedünk; az az, az Isten nevében bízunk, 1. *Sam. 17. 45.*

III. *Meg-széggyentelések azoknak, kik magok erejében bíznak*, v. 9.

IV. *Könyörgése Dávidnak és a' népnek*, v. 10. *Hram tart-meg minket,*

V. *Fu-*

V. *Fundamentoma Könyörgésének*, vers. 10. *Az Király* feleliyen-meg nekünk, &c. *Mellyik Király?* F. Az Ur JESUS Christus, ki volt az O' Teltamentomban-is az ő népének szabadító Királya, *Solt. 14. 7.* kit Dávid Urnak mond, *Solt. 110. 1--2.*

TUDOMANY.

Valaki az táborozásnak s' hadakozásnak idején az ő magok erejében, viúzeknek, lovaginak, és szekereinek sokaságában bíznak azok meg-széggyentelnek; az kik pedig az Isten nevében, s' erejében bíznak győzedelmekednek, vers. 8. 9. és 33. 12. *Esa. 71. 1. 2. Chron. 14. 9. Az 1. ágának*

OKA. 1. *Mert* az emberi erő s' segítség, az Isteni segedelem nélkül, hiában való, *Solt. 60. 13.*

2. *Mert* az Isten előtt, mind szekér s' ló el-alufzik, az az, hiában valóvá léfzen, *Solt. 76. 5. 8. Az 2. ágának*

OKA. 1. *Mert* Isten az olyyaknak Hadnagya, 2. *Chron. 13. 12.*

2. *Mert* Isten taníttya az olyyakat, az hadakozásra, *Solt. 144. 1.*

3. *Mert* ISTE N harezol az olyyak mellett, 2. *Chron. 14. 11--12. és 20. 15.*

4. *Mert* kevés erő által Isten fokát meg-vert, 1. *Sam. 17. 45. Jud. 6. 6. 2. Chron. 14. 8--12.*

HASZ. 1. *Oktat.* Tehát az hadnak ereje nem áll az sokaságban, &c. hanem az Istennek jelen voltában, 2. *Chron. 13. 12.*

II. *Iusi.* A' keresztény Magisztratufokat, 1. Ne bizzanak az ő vitézinek sokaságiban, hanem Istenben.

2. Az Urnak nevében indallyanak ellenségekre s' úgy emellyenek zászlót, 2. *Sam. 17. 34.*

3. Gyűcsenek keresztény hadat, hogy Isten velök legyen, 1. *Sam. 21. 5. &c. Amen.*

XXI. SÓLTAR.

Summája: Dávid bálákat ad Istennek az ő Királyi birodalmáért s' ellenségén való kívánt győzedelméért, s' Probbétál az Isten népe ellenségének veszedeleméről.

Kérd. Mikor írta ezt a' Soltárt? F. Minek utánna az Ammonitákat s' Syriabéliek meg-győzte volna, és azok Királyságának egy tálentum nyomó arany Koronáját el-hozta volna, 2. *Sam. 12. 29. 6. 1. Chron. 20. 1. feqq.*

Két Részzei vadnak.

1. Hálá-adása Dávidnak s' Iraelnek az ellenségén való győzedelméért, 2. 7.

2. Probbétál az ő tovább való győzedelméről és ellenségének meg-szögyenyítéséről, v. 8. 14.

Az 1. Részben ezek vadnak.

I. Dávidnak az néppel edgyűzt báláadó öröme-zeisé Isten elbit, v. 2.

II. Indító oka örömlőknek. 1. Mert az ő szívének kívánságát meg-adta; az ő ellenségén való győzedelmében, v. 3.

2. Mert meg-áldottad őket fok javaiddal, melyeket kérni sem tudott, v. 4. coll. 1. *Chron. 29. 13.*

3. Mert reméssége felett Királyi Koronát tőrtél fejében, v. 4. 1. *Sam. 13. 14.*

4. Mert hosszú napokkal áldottad-meg őket és az ő maradék, v. 5. mely a' Dávid személyében, a' Chistuss örökké való Királyságáról is érte-lik, ki telt férent a' Dávid házából származott, *Luc. 1. 32--33.*

5. Mert dicsőretelest tőrted őket a' te szabadi-ásod által, v. 6.

6. Mert meg-vidámitottad őket a' te színednek te kegyelmes jelenlétednek) örömevel, v. 7.

Tudo-

TUDOMANY.

I. Mikor az Isten népe látja hogy az ő Fejedelme s' Magistrátusa Istenül bódog uralkodással és ellenségén való győzedelmével meg-áldatik, tartozik azért Istennek örömmel bálákat adni, 2. 2--4. 2. *Chron. 20. 25--27.*

OKA. 1. Mert az népnek országnak békeffége a' Királyok, s' Fejedelmek bódog uralkodásában 1. *Kir. 10. 7--8.*

2. Mert azért halgattya-meg Isten az ő népnek könyörgését, *Solt. 50. 15. és 91. 14--15.*

HASZ. Faddi. Azokat kik az ő Magistrátusoknak bódog uralkodásáért Istennek hálákat nem adnak, &c.

II. Az Ur Isten sokszor többet ad az ő bűveinek, mint könyörgésekben kérhetnének, v. 5. 7. és 1. *Kir. 3. 9--13.*

OKA. 1. Mert Isten jobban tudja mi-nélkül szűkölködnek, *Matth. 6. 31. 32.*

2. Mert úgy mutatya-meg Isten, hogy nem a' mai könyörgésünknek érdemeért; hanem az ő jó akarattyaól ad a' mit ad, 1. *Chron. 29. 13--14.*

3. Mert így indítja-fel szívüket az ő buzgó fzeretetre, *Solt. 72. 17--18.*

HASZ. Oktat. Bódogok tehát az Isten felők, Mert remésségek felett meg-áldgya Isten őket, lásd. *Solt. 28.*

K. Kicsoda illyenek? F. 1. A' kik mindent Isten dicsőségére kérnek, 1. *Kir. 3. 9--13.*

2. Kik midőn könyörögnek-is, méltatlanságokat meg-ismerik, *Terem. 18. 27.*

3. Kik fogadás-tétellel kérnek, *Terem. 28. 29. 22. lásd. 32. 10. &c. Amen.*

Az 2. Részben ezek vannak.

I. Az népnek Istenben való bizodalma, az Dávid bódog uralkodásá felől, v. 8. A' magas-ságos (Istennek) jó kedvében meg nem állatlik v. Ki-

a' Király: az az, Isten kegyelméből ki nem esik.

II. Oka e' bizodalomnak, Mert a' Király bizik az Urban, v. 8.

III. Jóvendülés az Dávid ellenségének veszedelméről, 1. Meg-találta a' te kezed, az az, a' te hatalmad minden ellenféldet, v. 9.

2. Haragodban, mint a' tűz meg-emészte őket, v. 10.

3. Azoknak magzattyokat a' földről el-vezet, v. 11.

IV. Oka illy veszedelmeknek, 1. Mert te elneved (a' te népedben) gonoszát végeztetek, v. 12. *Esa.* 37. 23.

2. Mert te őket czélul vetetted s' nem kerülhetik-el nyilaidat, v. 13.

V. Dicsóti az nép Isten, ki így meg-szégyseniti a' Dávidnak ellenségét, v. 14.

TUDOMANY.

Valaki az Istennek kegyelmes ígértiben bizik minden ő szorongatásának idején, azt Isten meg-erősíti, és az ő ellenségét erős hatalmában meg-rontja és mint a' tűz a' pozdoriát, haragjában meg-emészti, v. 8-13.

OKA. 1. Mert valaki az Urban bizik meg nem szégyenül, *Rom.* 10. 11.

2. Mert valaki az Urnak nevét segítségül hiva, meg-tartatik, *Rom.* 10. 13.

HASZ. *Int.* A' mi szorongattatásunknak idején, remenségünket vessük az Istenben Dáviddal.

Inditson. 1. Az tudománynak oka. 2. Mert nem nyugzik mindenkor az hűveken az hitetleneknek veszfizeje, *Sor.* 125. 3.

3. Mert nem mégyen végben az ellenségnek remácz az Istenben bizók ellen, v. 12. *Solt.* 10. 5-12.

4. Mert az Istenben bizók meg-látták az ő ellenfégeknek meg-szégysenülését Dáviddal: és Judával, *Mécb.* 7. 8. 10. Amen.

XXII. SÓLTAR.

Summája: Dávid Propheciái lélek által az Ur Jესus Chriřtusnak, a' mi bűneinkért Iőn szenvedést minden környűt álló dolgaról egyűtt leírván, Propheciái a' Chriřtus érdeme által meg-váltatott Anyaszentegyháznak e' világon való elterjedéséről.

Két Részzei vannak.

1. A' Chriřtus szenvedésének le-írása, *ž.* 2. 22.

2. A' szenvedésektől való meg-szabadulásért való bűn-á-dás, és az Isten Anyaszentegyházának terjedéséről való Prophecia, *ž.* 23. 32.

Az 1. Részben ezek vannak.

1. A' Chriřtus panaszolkodó könyörgése, *ž.* 2. En Istenem, miért hadtál-él. Ezek az emberi természet szavai, *Matth.* 27. 46. Nem az Isteni természeté, ki az emberi természetet az áldozatra vitte, *Sid.* 9. 14. Ez az emberi természet nem hagyatott-él az Atya Istenről, egy átallyában, (nem-is esett kétségben. Mert az Atyát Istennek mondgya) hanem a' mennyiben kezes volt a' valasztott bűnösökért, oly rettenetes kínokra adasztott, a' melyekben nem az Istennek szerelmét; hanem az Istennek haragját érezte, miglen az Atya Isten éretttünk elégséges-képpen meg-engesztelné, engedelmeffége által, 2. *Cor.* 5. 19. *Sid.* 5. 7-9.

II. Panaszolkodik a' segedelemnek halasztáért, *ž.* 3. Azon értelemmel értsed mint a' második verset.

III. *Inditb* oka panaszának; En Istenem, halgass-meg s' ne halasztad a' segedelmet:

1. Mert Szent vagy, ki az Izraelnek dicsireti közhittigérted a' meg-halgatást, v. 4. *Ki-jöv.* 25. 8. 27.

2. *Mert a' mi Atyánk benned biztak s' meghalgtad,* v. 5--6.

3. *Mert az emberek fidalma miatt, olyá tanak mint ferget,* v. 7.

4. *Mert valakik látnak csufolnak engemet,* v. 8. *Matib. 27. 39.*

5. *Mert az én te benned vetett bizodalmamát nevetik,* v. 9. *Matib. 27. 43.*

6. *Mert te hoztál-ki Anyám méhéből, s' az ólta gond-vifelém voltál,* v. 10. 11.

IV. *Könyörgés az Isteni segedelemért,* v. 12. *ne távozzál melizze tülem.*

V. *Indito oka könyörgésének,* I. *Mert jelen vagyon a' nyomoruság s' nincs segitóm,* v. 12.

2. *Mert sok bikák vöttek környül, &c. az az, erős bikákhoz, s' orozlánokhoz halonló kegyetlenek (Sidék s' pogányok) igyekeznek halálomra,* v. 13--14. láfd. *Matib. 27. 39. &c.*

3. *Mert minden erőm el-fogyott,* vers. 15. 16. *melly bé-tölt mikor verettetett, és a' nagy kereszteset viselte, és vérét ki-ontotta volna.*

4. *Mert meg-felzittetek engemet s' meg-lyuskasztották kezeimet s' lábaimat,* v. 17.

5. *Mert csufolnak ennyi kinaimban,* v. 1. 8. *Matib. 27. 39. &c.*

6. *Mert az én ruhaimra sorfot verettek,* v. 19.

VI. *Meg-újítja könyörgését,* v. 20. 22. *Uram! ne légy melizze tülem, &c.*

TUDOMANY.

I. *Jól lebet az Ur Jesus Christus az 8 rettenetes kinar között a' keresztfán kétségben nem esett s' nem-is hagyott-el az Atyául; mind-az-által mi éretünk oly rettenetes pokolbéli kinokhoz hasonlő gyötrelmeket szenvedett; telkében és testében hogy azok között az Atyának szerelmét nem érezte; hanem az 8 rettenetes baragját érezte,* miglen

miglen éretünk eleget tenne s' az Atyát meg-engesztelné, v. 2--12. *Matib. 27. 46.*

I. *Nem esett kétségben,* 1. *Mert az Atyát, Isténének mondotta: En Isténem.* 2. *Mert lelkét szent Atyának ajánlotta,* *Luc. 23. 46.* a' mellyeket kétségben esett ember nem cselekezik.

H. *Pokolbéli kinokat szenvedett,* 1. *Mert a' pokolnak kinnyai között kellett minket meg-szabadítani,* *Sid. 2. 14--15.*

2. *Mert mind azokat a' kinokat erejére s' valóságára nézve el, kellett viselni a' mellyeket örökké kell válni szenvedni: s' azok faesarták a' keferes kiáltást ki, a' Christusból,* *Sid. 5. 7. 9.*

3. *Mert ezért nincs már hatalma mi rajtunk az ördögnek s' a' pokolnak,* 1. *Cor. 15. 54. 57.*

III. *Nem érezte e' kinban az Istennek szerelmét, hanem baragját;*

1. *Mert Isten ellenségsének kezessé volt,* *Rom. 5. 10.*

2. *Mert az Adám vétkeért kelle szenvedni, ki fellyebb szerető az ördögöt, mint az Istent,* *Terem. 3. 4--6.*

3. *Mert mind addig kellett érzni az Isten haragját, míg tellyességgel az Istent hozzánk meg nem engesztelte,* 2. *Cor. 5. 19.* úgy mondá: *El-végfeszített,* *Jan. 19. 30.* s' úgy ajánlá lelkét szent Atyának, *Luc. 23. 46.*

HASZ. I. *Oktat.* Tehát valamit szenvedett a' Christus, nem magáért; hanem a' választottakért szenvedte, *Esa. 53. 4. &c. Rom. 4. 25. 1. Pet. 3. 18.*

II. *Végasztallja,* a' választottakat, *Mert Isten hozzájuk meg-engeszteltetett, s' nem tulajdonította nekik vétkeket,* 2. *Cor. 5. 19.*

II. *Az Ur Jesus Christusnak sok és ki-beszéberetlen kinokat, fidalmakat, vereségeket, csufolásokat, végre gyalázatos balált kellett a' választottakért szenvedni,* *8. 13--19.*

OKA. 1. Mert úgy volt meg-Prophétálva, *Esa. 53. 1-3. Luc. 24. 26. 1. Per. 1. 11.*

2. Mert az ő verelege s febei által kellett nekünk, gyógyulást venni, *Esa. 53. 4-5. &c.*

HASZ. I. *Oklat.* Nem engedhette tehát meg Isten a' mi bűnünket, elég tétel s' szenvedés nélkül: *Mert*, halállal fenyegette volt meg Isten Ádámot, *Terem. 2. 27.* s' azt kellett meg-köftolni az Christusnak.

II. *Int.* Ha a' Christus mi értünk annyit szenvedett, 1. Szenvedgyünk-mi-is a' Christusért, *Csel. 21. 13.*

2. Ne feszítsük-meg ujjobban ötet a' mi bűneinkel, *Sid. 10. 19.* sőt inkább a' mi bűneinket mi-is feszítsük-meg s' éljük a' Christusnak, *Gal. 3. 19-20. &c.* Amen.

A' 2. Részben ezek vannak.

I. *Háladdának fogadás tütele a' szabadulásért*, *7. 23-26.* Hirdetem a' te nevedet az én Atyámfiaim; az az, a' választottak Gyülekezetének kékért szenvedtem, *Sid. 2. 11. 12.*

II. *Inti az hivatást az Istennek dicőire, az Christus által lőtt választagnak munkájáért*, v. 24. Kik felitek az Urat dicőiretek ötet, &c.

III. *Indító ok.* Mert nem utálta-meg a' szegénynek nyomorúságát, &c. érti a' mi értünk szenvedett Christust, ki szegénynek mondatik, az ő szolgálai az ő állapottjára nézve, ki magát értünk a' keresztség meg-alázza, *Phil. 2. 7. 8.* hogy minket lelki-képpen meg-gazdagította, *2 Cor. 8. 9.*

IV. *A' Christum országának terjedéséért való Propbtia*, v. 27. Eznek a' nyomorultak, az az, a' lelki szegények a' Christus szenvedésének halálának érdemért, az Evangéliumának prédikál ásában veszik, *Esa. 55. 1. Matth. 5. v. 6.*

V. *A' pogányoknak a' Christushoz való térések*, v. 28. Mert a' végre küldötte-ki Tanítványait, *Matth.*

Matth. 28. 19. Csel. 13. 46-48. a' Prophétia szerint, *Esa. 11. 3-12. és 45. 23-24.*

VI. *Okta a' pogányok bivatalljának*: *7. 29.* Mert az Uré a' birodalom, &c. *Solt. 24. 1.*

VII. *Az el-bíróadó pogányoknak engedelmessége és lelki meg-elégedése*, *7. 30.* Eznek és imádgák ötet a' földnek kövér, az az, Királyi, és érdet hajtván imádgák ötet, *Csel. 28. 28. &c.*

VIII. *Az Isten népének nemzetei nemzetei való ki-terjedése*, v. 31-32.

TUDOMANY.

I. *Az Istennek választottai, valakikre mine atyafiaiért szenvedett a' Christus, tartoznak Isten az Ur Christus dicőireni, az választagnak munkájáért, a' gyülekezekben*, *7. 23-26.*

OKA. 1. Mert dicőiték azért Isten az szent Angyalok, és a' meg-dicsőült lelkek, *Jel. 5. 9. 14.*

2. Mert csak a' testi szabadulásért is tartozunk Isten dicőiténünk, *Solt. 50. 15.* mennyire inkább az lelkie, *Eph. 1. 3-6.*

HASZ. *Oklat.* Háladdással kell tehát emlegetnünk az Istennek hozzánk való nagy szerelmét.

Hol s' miképpen? F. A' Gyülekezetben és magánosan; a' Christus szenvedéséről, haláláról fel-támadásáról és mennyben meneteléről való Prophtiaikat s' historiat, ékes hymnufokban, lelki énekekben foglalván és énekelvén, azokra rendeltett innepekben, *Colos. 3. 16-17.*

II. *Az Ur Jesus Christus az ő szenvedési által gyűjtött s' szerzett magának minden népek s' nemzetei közötti atyafia' az, vagy népet magának az kii ő felsége mint menynek földnek Uras tisztelnek s' imádnak*, *7. 27-32.*

OKA. 1. Mert az ő szenvedése után kellett az hirtelen Sidóknak meg-vetettnek, és a' pogányoknak el-hivattatniok, *Csel. 13. 46-48.*

2. Mert

2. Mert az ő Ielkének fíratsági s' szenvedési után igazított-meg sokakat és látta-meg a' szent-magot, az az, az el-hivandó választott pogányokat, *Esa. 53. 12.*

HASZ. 1. *Oktat.* Nem lehetett tehát előbb az Új Testamentumban a' pogányoknak el-hivatatni; míg a' Christus a' Sidóktul meg nem vette és meg nem öltetett; hanem az után hivatattak a' pogányok, *Csel. 13. 46. és Jel. 5. 9.*

2. Mert Nincsen tehát ma külömbség a' választott pogányok és Sidók között; hanem edgy Atyafiakká lőtte nek a' Christus szenvedési által, *Gal. 3. 26--29. Eph. 2. 12--14.*

III. Valakikért az Ur Jesus Christus szenvedett s' meg bólt, azokat az ő kegyelme és minden szent-ösztöne érdeme által Ielkekben meg-élegíti, *1. 27--30.*

OKA. 1. Mert azért jött hogy az igazságot éhezőket meg-élegítse, *Luc. 1. 53. Matth. 5. 6.*

2. Mert illyeket hív, *Esa. 55. 1. Jan. 7. 37.*

3. Mert illyeknek Ielki kenyere a' Christus, *Jan. 6. 35.*

HASZ. *Oktat.* Nem mind elégítettnek tehát meg a' Christustól az emberek: Mert nem mind éhezik az ő igazságot, *Matth. 9. 13.*

K. 1. Hol és miképpen lésson ez a' meg-élegedés? 2. Kik és a' meg-élegedés?

Az 1. F. 1. Az igének prädikálásában, *Matth. 4. 4. 2. Az Sacramentumi hit által való élésben, 1. Cor. 10. 16.*

A' 2. F. 1. Kik a' Christushoz hitben való Atyafiai, *Sid. 2. 11. 3. Kik Ielki szegények, Matth. 5. 6. 3. Kik éheznek az Christushoz igazságot, Jan. 7. 39.*

II. *Int.* A' mi Ielki éhségieneknek s' szomjúságinak idején mennyünk a' Christushoz, *Esa. 55. 1. Jan. 7. 39. Ámca.*

XXIII. SÓLTAR.

Summája: Dávid a' Soltárban vallást részen arról hogy a' Jesus Christus, kinek szenvedésről próphétát az 22. dik Soltárban, az ő Pásztorának kinek pállakat-ú ad Ielki és testi áldásért s' gondviselésért, magát egészlen az ő pásztorsága alá ajánlván.

K. Mikor írta e' Soltárt? F. Minek utánna minden ellenfélig győzedelmeskedvén az Isten frigy ládáját Jerusalcamban vitte volna, s' csendességben lakoznék kívánsága szerént, mint ki-tetzik az 5. 6. vers.

Két Részzei vannak-

1. Az Ur Jesus Christus Isteni személynének pásztorsága Dávidhoz, *1. 1.*

2. Dávidnak minden Ielki s' testi jókkal való bővülködése, a' Christus pásztorsága alatt, *1. 6.*

E' Soltárban ezek vannak.

I. A' Dávid pásztora, *1. 1.* Az Ur az én pástortom. K. Kicsoda ez? F. Az Istennek Fia, kő sefti lőtt, *Jan. 1. 14.*

1. Mert ezt mondgya Dávid Urának, *Solt. 110. 1.*

2. Mert ez ígértetett pásztornak, *Ezech. 34. 23.*

3. Mert ő jött-el az el-tévt juhok keresésére, *Matth. 25. 24.*

4. Mert ő kereste-fel Dávidot-is, *Solt. 119. vers. 179.*

5. Mert ő lőtte-le az ő juhaiért életét, *Jan. 10. 11. Sid. 14. 20.*

II. A' Dávidnak bővülködése a' Christus pásztorsága alatt, *1. 1.* Meg nem fogyatkodom, akár Ielki s' akár testi áldásokra nézve.

III. Oka az ő bővülködésének, 1. Mert Győzőriségs kis füves helyeken legeltet engemet, *vers. 2.*

XXIV. SÓLTAR.

Summája: Dávid, le-írván e' Soltárban az
Christus országának lakosának (mint lelki pásztor
fűbainak) természeteket s tulajdonságokat, inti
őket, hogy az Ur Jesus Christust ismerjék és fo-
gadják, mint dicsőségnek Királyát, és az ő
pásztorosága alá adgják magokat.

K. Mikor írta? *Fel.* Az XXIII-dik Soltárnak
alkalmatosságával.

Három Részéi vannak.

1. Az Ur Jesus Christushnak méltóságos ura-
gása, *Ps.* 1--2.
2. Az Ur Jesus Christus országa lakosának le-
írása, *Ps.* 3--6.
3. Intés az emberekhez, hogy a' Christust mint
Dicsőségnek Királyát be-vegyék, *Ps.* 7. 10.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. Az Urnak uralkodása az egész földön, *Ps.* 1.
Az Uré a' föld, &c. K. Kicsoda ez az Ur, ? *Fel.*
A' testben meg-jelent Istennek Fia az Ur Jesus
Christus, ki Isteni hatalmára nézve, Ura az egész
földnek, *Sid.* 1. 10. lásd az 7. verset.

II. Oka e' méltóságos Uraságának; Mert a' ten-
geren fundálta a' földet, *Ps.* 2. A' tengerem
mondatik fundáltatni a' föld, a' mennyiben.

1. Az föld a' vizeknél feljebb emeltetett, *Te-
nem.* 1. 9.

2. Az mennyiben a' vizek a' föld alatt mon-
datnak lenni, *Ki-jár.* 20. 4.

TUDOMANY.

Az Ur Jesus Christus Isteni természeti és sze-
mélye szerint az föld kerekégének, az tengernek,
és azoknak minden lakosának teremő Ur-a, *Ps.* 1. 2.
Side. 102. 26. *Sid.* 1. 10.

OKA.

OKA. 1. Mert ő általa teremtettek, *Solt.* 102.
Ps. 26. lásd. *Sid.* 1. v. 11. és *Jan.* 1. v. 1--3.

2. Mert minden teremett állatok; mennyen
földön ő általa teremtettenek, *Coloss.* 1. 15. 17.

HASZ. 1. Okat. Nem csupa teremett állat
tehát a' mi Urunk Jesus Christus; hanem az egy
személyben Isten s ember, *Jan.* 1. vers. 1-3. 14.

II. Vigaszt. Nagy vigasztalások vagyon tehát
az hiveknek.

1. Mert ha az földnek Ura, tehát közszepette
lakik az ő Ecclesiájának, *Solt.* 46. 6.

2. Mert az hivek az ő lakó templomi, 2. *Cor.*
6. 19. és *Eph.* 3. 17.

3. Mert nem hadgya e' világ fiainak és a' pokol
kapuinak hatalma alá rekesztetni az ő házat,
Matth. 16. 18.

4. Mert mind világ végezetig vélek vagyon az
övéivel, *Matth.* 28. 20.

5. Mert nem engedi hogy a' tengeri háborúk-
hoz hasonló hitetlenek el-borítsák az ő Ecclesiá-
ját, 1. *Mert* erősebb fundálta azt, *Matth.* 7. 24-26.
2. *Mert* az ő idejében meg-dorgálta az tengert,
Matth. 8. 24--26. *Amien.*

A' 2. Részben ezek vannak.

I. Propeticiat kérdés a' Christum országának la-
kosi föld, vers. 3. Ki mégyen-fel az Urnak he-
gyére: az Urnak hegyén érti az Ecclesiát: *Mert*
az Sion hegye, mellyen volt a' Sátor, azt példázta,
Sid. 12. 22--24.

II. A' kérdésre tört felelet Isten Lelke által,
mellyben az Isten Ecclesiája lakosi irattatnak-le.

1. Az ártatlan kősz, *Ps.* 4. Ki kezeit vérrel s'
lopással még nem fertzetzi, 1. *Tím.* 2. 8.

2. A' tisztas szívű, *Ps.* 4. az ki nem kettős szívű
hypochrita, *Prov.* 23. 20. *Jac.* 4. 8.

3. Az ki fel nem emelte lelkét az biatka-
dásra, *Ps.* 4. az az, a' testnek bujatkodására, *Eph.*

4. 17--20. e' világnak hijában valóságára, 1. Jan. 2.
15--16. *Matth.* 6. 24. és a' bálványokra, *Esa.* 44. 9.

4. A' ki csalárd-sággal nem erküszik, v. 4. az az, nem vészi az Urnak nevét fel hijában, hogy felebarátját meg-csallja, *Ki-jöv.* 20. 7. *Job.* 9. vers. 19.

III. Juvalmok az ilyeneknek, *7. 5.* Ez vészben áldást (t. i. lelkit és testit) az Uról; és igazságot, az az, a' Christus igazsága által meg-igazittatott ilyen az ember, 1. *Cor.* 1. 30.

IV. Méltóság az ilyenek, *7. 6.* Isten keresőknek nemzetfoge, és Jácób nemzetfoge.

1. Mert miképpen Jácób látta az Urat: így láttyák ez ilyenek az Urat, 1. *Jan.* 3. 1--2.

2. Mert mint Jácób Istenül meg-áldatnak, *Terem.* 28. 13. 14.

TUDOMANY.

Azok az Isten Anyaszentegyházának igaz tagjai s' lakói, a' kinek szívek szájok és kezek tiszták és szent életet élnek, *7. 3--6.*

OKA. 1. Mert, a' miképpen Isten szent, úgy szentek az ő házában lakói, 1. *Pet.* 1. 15. 16.

2. Mert lelkeket és testeket szent és kedves áldozatul kell Istennek szentelni, *Rom.* 12. 1--2.

3. Mert Lélekben és igazságban akar az övéiből tiszteltetni, *Jan.* 4. 24.

4. Mert e' végre hivatattak a' kegyelemre, *Ti.* 2. 11--14.

HASZ. I. Oktat. Nem mind szentek tehát és nem mind az Isten Ecclesiájának igaz tagjai, kik a' templomnak külsőbit nyomják, *Jer.* 7. 4--9. 10.

II. Int. 1. Vigályuk-meg ha jól jöttünk fel az Isten Templomában: Mert különben utálatos léfzen könyörgésünk, &c. *Esa.* 1. 11. 15. *Jer.* 7. 9. 10. lásd oda fel a' jeleket.

2. Ellyünk szentül és igazán az Isten házában, Mert úgy léfzünk Isten örökfoge, *Rom.* 8. 17. 2. Mert

Mert úgy léfzünk Jácób nemzetfegi. 3. Mert úgy léfzünk a' mennyei Jerusalemnak lakói s' polgái, *Phil.* 3. 30. Amen.

Az 3. Részben ezek vannak.

Intés emek az Urnak bé-vételére, *7. 7. 9.* Tá kapuk, &c. A' kapun, 1. érti, ábrázolásképpen, az Istennek Anyaszentegyházát; melyet példázott a' Jerusalembéli Templomnak kapuja: *Mert* az, az örökké való kapu, *7. 9.* ki örökkön örökké Uralkodik a' Christusnál, *Jan.* 17. 22.

2. Az hatalmas Királyokat s' Fejedelmeket, kik a' kapukban uralkodnak és tanácskoznak, kik-is engedtek a' Christusnak, *Solt.* 22. 30.

K. Mitűfzen ezeknek a' kapuknak fel-emel-kedése? F. 1. Engedelmeslget.

2. Az Christusban való hitet és bé-vételt, *Jan.* 1. 12. *Jel.* 3. 10. láfs hasonló szóllált, *Solt.* 2. vers. 10--12.

II. Vége intésnek, *7. 7--9.* Hogy mennyen-bé e' dicsőségnek Királyja.

K. 1. Kicsoda ez, és miért mondatik dicsőségnek Királyának? 2. Miképpen mégyen ez bé?

Az 1. Az Ur Jesus Christus, 1. *Cor.* 2. vers. 8. *Jac.* 2. v. 1. Dicsőség Királyának mondatik, mert dicsőféges és imálando Isten, *Rom.* 9. 5.

Az 2. F. 1. Hit által, *Epb.* 3. 17.

2. Az ige prädikálás által, *Jan.* 14. 23.

3. Az Sacramentumnak hit által való vétele által, 1. *Cor.* 10. 16.

4. Az igaz meg-térés által, *Gal.* 2. 20.

III. Ennek a' dicsőféges Királynak le-írása, 1. Erős és hatalmas Ur, *7. 8.* Ki meg-győzte az ördögöt és minden hatalmagságokat, 1. *Cor.* 15. 55. *Col.* 2. 14--15. *Sid.* 2. 15.

2. Seregeknek Ura, az az, minden teremtetettnek Ura, v. 10.

TUDOMANY.

1. Az Ur *Jesus Christus* az *8 Angyaszentidgye* házának dicsőséges és győzhetetlen Ura s' Istene, *7. 7-9.* 1. Dicsőséges Istene, mert ő teremtetten, *Jan. 1. 3.* 2. Dicsőséges Ura, mert drága áron váltotta meg, *Csel. 20. 28. 1. Pet. 1. 18-19.* 3. Győzhetetlen Ura;

1. Mert a' poklot meg-győzte s' önnét az övéit meg-fzabadította, *Sid. 2. 15.*
2. Mert a' pokolnak minden serege az ő Ecclesiáján erőt nem vehet, *Matth. 16. 18.*

3. Mert győzedelmesen hadakozik az ő Ecclesiája, mellett, *Jel. 12. 7-10.*

HASZ. *Int.* Mikor a' mi ellenséginktől szegottatunk, hijuk segitőgűl ő Feiségét; Mert meg-óltalmazza, az ő Ecclesiáját, *Matth. 18. 20. és 28. 20.* Amen.

II. Valakik az Ecclesiának igaz tagjai, azoknak a' dicsőfénynek Királysát a' Christust, bé kell nagygyőzedelmességgel az ő szíveikben bocsátani, *vers. 7-9.*

OKA. 1. Mert az hivek ma az Istennek Templomi, *1 Cor. 3. 16.*

2. Mert a' miképpen régen, az ő kiváltképpen való kegyelmes jelen voltára nézve, lakozott az Templomban a' ládán felfűl, úgy lakozik ma *bit* által, a' mi szíveinkben, *Eph. 3. 17.*

3. Mert senki a' Christusnak bé-vétele nélkül lelki életet az Ecclesiában nem élhet, *Gal. 1. 20.*

4. Mert úgy lézünk lelki háza a' Christusnak *2. Pet. 2. 5.*

HASZ. *Int.* 1. Mikor kéreznék a' Christus az mi szíveinkben, bocsássuk-bé, *Jel. 3. 20.*

K. *Miképpen kéreznék?* F. (1) Az ige prädikálás által. (2) Az Sacramentum által, *Matth. 3. vers. 2.*

a. Mivel ezek nincsenek a' mi hatalmunkban: könyöc-

könyörögjünk, hogy nyissa meg maga a' mi szíveinket, mint Lydiának, *Csel. 16. 14.*

3. Ohajcsuk szüntelen az ő mi hozzánk való jövetelit, *Jel. 22. v. 20.* Amen.

XXV. SÓLTAR.

Summája: Dávid bűneinek súlyát érezvén, könyörög azoknak bocsánatjáért, s' az Istennek kegyelmének meg-újításáért, és minden ellenségitől való meg-fzabadításáért.

K. Mikor írta? F. Amaz ő kettős vétkeinek eszelekedeti után: mikor Isten, igaz ítéletből *Ab-solom*, Dávid ellen fel-költötte volna, a' mint *22. 7. 11. 18.* versekből ki-tetszik.

Három Részzei vannak.

I. Az ő nyomorúságában bűneinek bocsánata jáért szíveffen könyörög, *7. 1-7.*

2. Az Isten kegyelmességét bírderi és az ő bűnbocsátás kegyelmességét könyörög, *7. 8-15.*

3. Az Isten vigasztaló kegyelmességét és minden ellenségitől való meg-fzabadulásáért könyörög, *vers. 16-22.*

Az 1. Részben ezek vannak.

I. A' Dávid bizodalmas könyörögése, *7. 1. 2.* Úram te hozzád emelem fel lelkemet, &c.

II. *Indító oka*, 1. Hogy te előttem és a' te szent Angyalid előtt meg ne szégyenüljek bűneimért, *vers. 2.*

2. Hogy ne örüllőn ellenségem én rajtam, *vers. 2.* Ha e' lelki győtrelemben meg-halnék, *Solt. 41. 9.*

3. Mert a' kik tégedet várnak meg nem szégyenülnek, *v. 3.*

III. *Könyörög az Isten uramban*, (bőrvényiben) *vers. 3.*

valo vezéreltetésért, v. 4-5. A' te utaidat mutatd-meg, &c. Jer. 6. 16. Solt. 119. 35. 36.

IV. *Indinoka*, 1. Mert te vagy az én szabadtót Istennem, v. 5.

2. Mert tégedet várlak, vers. 5.

V. *Könyörgő, iffuságabéli véikeinek bocsánatgyáért*, v. 7. Az én iffuságomnak bűnciről, az az, eredet szerént való minden bűneimről ne emlékezzél-meg, az az, azokért ne büntess-meg, Mich. 7. 18.

VI. *Fundamentuma könyörgésének*, 1. A' te igalmasságodért, v. 6. 7.

2. A' te jó voltodért, vers. 6.

TUDOMANY.

Valaki az Isten, az Angyalok és emberek előtt való gyalázatos el-akarja kerülni, szükség hogy az, bűne bocsánattyáért, és az Isten parancsolatában való igazgató kegyelemért könyörgjön, x. 1-7. Solt. 119. 38. 39. &c.

OKA. 1. Mert a' miképpen a' bűn nemz szégyent, Ejd. 9. 5. 6. Dan. 9. 5. 6. úgy a' bűn bocsánat örömet és vigaszt, Solt. 32. 5. 11.

2. Mert az Isten parancsolatában járók nem válnak szégyent, Solt. 119. 5. 6. 80.

HASZ. 1. *Oktat.* Szégyent vallnak tehát 1. Kik bűnök bocsánattyokat nem kérik Istentől, Pél. 28. vers. 13.

2. Kik nem az Isten utáiban; hanem az ő sziveknek és a' gonoszoknak utában járnak, Jer. 18. 22. Solt. 1. 5.

II. *Int.* Ha meg nem akarunk szégyenülni, 1. Sziveinket emeljük Istenhez, bűneinket megvalván, kérjünk kegyelmet minden bűneinkért, x. 1-7. Pél. 28. 13.

2. *Könyörgjünk* az Isten törvényében való igazgattatásunkért, v. 5. Solt. 146. 10.

AZ

Az 2. Részben ezek vannak.

1. *Az Isten jószágának predikállása*: melyekben áll, 1. *Hogy a' bűnöskéket tanította s' hja az meg-térésre*, x. 8. Hof. 14. 2-5.

2. *Hogy igazgattya a' nyomrultakat az itéletben*, v. 9. az az, segiti kegyelme által a' bűn miatt el-rettenteket, hogy az ő itélő széké előtt meg-álhassanak: mert azokat nem bűnök szerént itéli, Solt. 103. 9.

3. *Hogy az alázatosokat (kik bűnöket meg-ismérik) tanította az ő utaira*, Solt. 34. 12.

II. *Le-írja azokat kikhez illy jó Isten*, x. 10. Kik az ő frigyét s' törvényt meg-örzik.

III. *Ujjobban könyörgő bűne bocsánattyáért*, x. 11. Az hol kértő van.

1. *A' könyörgés, légy kegyelmes az én bűneimnek*.

2. *Az inditók, az te nevedért. az az, kegyelmes igéretedért: mert sokak bűneim*, Solt. 19. vers. 13.

IV. *Gyümölcse az Isteni feleletnek, a' meg-írt bűvekben*, 1. *Isten azokat tanította az ő utaira*, vers. 12.

1. *Annak lelke az jóban meg-marad*, v. 13. az az, bűvölködik az Isten áldásiban, Solt. 34. 10.

3. *Maradéka-is e' földön meg-áldatik*, v. 13. Solt. 37. 25.

4. *Az Urnak titkai azoknak meg-jelentenek*, vers. 14. 1. Cor. 2. 12.

V. *Dávidnak Istenben való bizodalma a' szabadulás felől*, v. 15. Az én szemeim az Urnak néznek, &c.

TUDOMANY.

Valakik igaz penitencia tartások által az Istenben bocsátó kegyelmességhez folyamodnak; azoknak Isten bűnöket meg-bocsátja, azoknak az

E6

8 titkat,

Értikait meg-jelenti, és az ő érdvényének utáiban vezérli, s' maradékjokban is meg-áldgya, vers. 8--15.

OKA. 1. *Mert az ollyakat nem itili Isten az ő szoros igazsága szerént; hanem könyörűl azokon mint édes Anya, Solt. 103. 9. 13. Jer. 31. 18. 20.*

2. *Mert a' meg-térő kegyes embereknek, Isten, jó-voltából jutalmat igirt, 1 Tim. 4. 8. Jer. 3. 13--14.*

3. *Mert az illyeknek az Isten, Istené, illyekkel köt szövegséget, Terem. 17. 1--7.*

4. *Mert az illyenek nem szűkölködnek, Solt. 34. 10. 11.*

HASZ. *Im. Féllyünk az Urat, s' kérjük az ő bűn bocsátó kegyelmét:*

1. *Mert ugy lézen Isten hozzánk jó, és irgalmas.*

2. *Mert ugy jelenti-meg titkait minékünk.*

3. *Mert ugy vezérrel minket az ő szent utáiban.*

4. *Mert ugy áldgya-meg maradékinkat-is.*

5. *Mert ugy vélti ki lábainkat a' törből, &c.*

Amen.

Az 3. Részben ezek vannak.

I. *Könyörűg az ő lelki bábortájában való meg-vigasztalásáért, 16. 17. 18.*

II. *Indítóoka: Mert én edgyes és szegény vagyok, 16. az az, az én szívemnek szorongatásában, s' lelkemnek gyötrelmiben magamnak hagyattattam, és minden vigasztalástul meg-fosztattam.*

III. *Könyörűg ellenségitől való meg-szabadításáért, v. 19. 20.*

IV. *Indítóoka: Mert igen meg-sokasultak ellenfeleim, látván lelkemnek gyötrelmét, v. 19.*

2. *Mert méltatlan gyűlölnék engemet, v. 19.*

3. *Mert én te benned bízom, v. 20.*

4. *Mert az én lelkem ísméreti tisztá s' ártatlan ő ruhák néve, nekik nem vétettem, v. 21.*

V. K.

V. *Könyörűg az egész Izraelért, ki Dáviddal edgyütt abszoluitul bábortattott, v. 22.*

TUDOMANY.

I. *A' szegény bűns léleknek az ő nagy és vesztetes gyötreimiben és lelki ísmérsinek fájdalomában, csak az Istenhez kell menni gyógyító kegyelemért, 16. 18. Solt. 41. 5. Hes. 6. 1. 2.*

OKA. 1. *Mert illyeknek lelki orvosa, Matib. 9. 12--13.*

2. *Mert az illyeket nem utállja, hanem békítőzi, Solt. 147. 3. Efs. 61. 1. és Ezech. 34. 16.*

3. *Mert illyeket hív magához, Matib. 11. 28. 29. láf. a' 41. Soltárt.*

HASZ. I. *Okat. Nem talál tehát, a' bűns lélek egyébutt gyógyulást, s' esendőséget; hanem az Istennél, Matib. 11. 28. &c.*

II. *Im. Nagy bűnösök: ne essetek kétségben; hanem lelki sebeteket vigyék Isten eleiben, Hes. 6. vers. 1--2.*

Indicson, 1. *Mert csak egy lelki beteget sem utál meg, Mal. 9. 10--13.*

2. *Mert illyekért jött a' Christus, Matib. 15. 24. hogy azokat békítőzze, Ezech. 34. 15. Amen.*

II. *Az Istennek bűne nem csak a' magok szabadításáért, hanem az Isten több bűneinek is szabadulásukért tartoznak könyörűgni, 16. 22. láf. az 28. 102. és 122. Soltárt.*

XXVI. SÓLTAR.

Sommája: *Dávid az ő ártatlanságát Isten eleiben támasztván, könyörűg Istennek a' szabadulásáért; és fogadtat lézen, hogy az bűnteleneknek iráságot el-kerül.*

K. Mikor írta? F. *Az Saul üldözésének elein: mikor*

Ej

mikor ötet az hamissán vádolók szavára üldözné Saul, láld, a' VII. Soltart.

Két Részzei vannak.

1. *Ártatlanságát Isten eleiben terjesztésén, könyörgés az általomért, §. 1--3.*
2. *Könyörgés Istennek, hogy az hitetlenekkel edgyütt üket, Isten ne itélje, §. 9--12.*

Az 1. Részben ezek vannak.

I. *Az ártatlanságában Istent bírja bírbul, v. 1. Itéli-meg engemet Isten, t. i. ha az Saul ellen pártoltam.*

II. *Indító oka, 1. Mert én tökéletességben jártam, v. 1 t. i. az Saul udvarában, mikor ki s' bé-mennék az ő seregei előtt, 1. Sam. 18. 13-14.*

2. *Mert én az Urban biztam, v. 1. az az, nem párt-ítás által; hanem az Isten ígértiből várom az én királyi tisztetemet, 1 Sam. 16. 13. azért meg nem tántorodom, v. 1. az az, igyemnek igazsága mellett, Istenből meg-erősítettem.*

III. *Az ő szívemnek igazságát Isten eleiben tá-masztja, v. 2. Probály-meg engem Uram, & c. az az, nem csak cselekedetemet; de szívemnek gondolatit-is vizsgál-meg.*

VI. *Oka ez ő hátorrágának, hogy magát Isten probája alá bocsátta.*

1. *Mert a' te igazalmásodban bizom, v. 3.*
2. *Mert a' te beszédednek igazsága szerént já-rok, v. 3.*
3. *Mert a' gonoszokkal nem társalkodom, vers. 4. 5.*
4. *Mert ártatlan életem élek, (senki vérét nem szomjuhozom,) v. 6.*
5. *Mert kegyességben szolgállok tégedet a' te ártatodnál, v. 6.*
6. *Mert befizéltem a' te csuda dolgaidat, v. 7.*

7. *Mert*

7. *Mert szeretem a' te tisztetenednek hajlékát, vers. 8.*

TUDOMANY.

Az Isten felő biwek az ő igyeknek igazságában az ő ellenségek ellen, Istent bíhatják igaz itélő bírbul, §. 1--8. Láld okait, a' VII. XVII. és XLIII. Solt.

HASZ. *Okat.* Azoknak tehát Isten igaz itélő bírások kiknek igaz igyek vagyon,

K. *Kicsodák azok?* F. 1. Kik sem szívekben sem cselekedetekkel magokért boszszút nem állanak, mint Dávid, 1. Sam. 22. 7. Rom. 12. 19.

2. Kik olyak mint Dávid, láld, v. 2--8.

A' 2. Részben ezek vannak.

I. *Könyörgs hogy az hitetlenekkel edgyütt meg ne itéljék, §. 9. K. Miért fél attul Dávid, ha ártatlan igye-volt?* F. *Mert noha a' Saul előtt való vádra nézve ártatlan volt; de tudta hogy ő más vétkeivel Istent meg-bánthatta, Solt. 19. 14. és 39. 12.*

II. *Oka könyörgésének, 1. Mert az ő kezekben vér vagyon, az az, az én halálomra igyekeznek; de az én kezem attul tisztá, v. 10. 11.*

2. *Mert az én lábam a' te parancsolatidnak igazsága szerént jár, v. 12.*

3. *Mert a' mikor ők az én véretem szomju-hozzák, a' gyűlekezetben dicsérlek tégedet, v. 12.*

TUDOMANY.

Mikoron az Isten-felő emberek látták hogy az gonoszok és istentelenek el-batalmasznak, akkoron könyörgeni kell hogy Isten üket, azokkal edgyütt ne büntesse-meg, §. 9--12.

OKA. 1. *Mert ők-is a' Lóttal, gyarlóságról vífeltevéen (ha meg nem edgyeznek-is az gonosz-ban) társalkodhatnak azokkal, Terem. 19. 15. 16.*

2. *Mert*

2. Mert még az kegyes emberek-is, világ szerint, együtt meg-ítélthetnek, mint Jonáthán-is Saulal, 1 Sam. 31. 8. 2 Sam. 2. 23. így vesznének fok kegyesek Jerusalemben, kiket íratá Idvótónk, Luc. 19. 41.

HASZ. *Im.* Könyörögjünk hogy az hitetlenekkel együtt meg ne ítéltsünk.

K. *Mit kell cselekednünk?* 1. A' gonoszoknak társaságokat kerülyünk, v. 4-5.

2. Mikor úk vér után leselkednek, akkor mi ártatlanságban moosuk kezünket, v. 10-11.

3. Annál szorgalmasan járunk az Isten páncsolatiban, v. 12.

4. Gyakorallyuk az Szenteknek gyülekezését, v. 12. Amen.

XXVII. SÓLTAR.

Summája: Dávid meg-jeleni kiből volt bizodalma szám-kivételében, és hogy kiadliképpen az Istennek tisztelést obajotta minden világi javai felől; annak utánna, könyörög Istennek az ő bizodalmasáért, biztatván lelkét az Istennek szabadításával.

K. Mikor írta? F. Kétség nélkül mikor az Saul udvarából el-fzaladott volna, az Adullám barlangjában, 1 Sam. 22. 1. &c.

Három Részzei vadnak.

1. Dávidnak Istenben való bizodalma bujdosásában, ellenségi ellen, §. 1-3.

2. Az Isten befzédének 1. tisztelésének buzgó kívánsága Dávidban, §. 4-6.

3. Buzgó könyörgése Dávidnak a' meg-szabadulásért, §. 7-14.

Az 1. Részben ezek vannak.

1. A' Dávidnak Istenben való bizodalma, kitől félték;

félték; kitől rettegek, §. 1. az az, ha szintén én ellenem tábort járnának-is ellenfelem, nem félek s' nem esem kétfélegben; v. 3.

II. *Oká bizodalmanak.* 1. Mert az Úr az én világosságom, a' nyomorúságnak tetétfélegben-is vigasztalom és szabaditom, v. 1. *Mieb.* 7. 8.

2. Mert az Úr az én életemnek erőfége, v. 1. az az, óltalmazója, *Solt.* 46. 1.

3. Mert az én ellenfelem, mikor engemet meg akaraak emészteni, meg-szűgyenülnek, s' el-vesznek, v. 2. *Lásd.* 1 Sam. 31.

TUDOMANY.

Valakiknek az Ur Isten, a' nyomorúságban, világozása és erős segedelem, azok minden veszedelmeknek közepette bátoriságok, §. 1-3. Solt. 46. 1-6. 2. *Chron.* 13. 3-12.

OKA. 1. Mert azokat Isten az ő gondviseléssel óltalmazza, s' vigasztallja, *Solt.* 23. 4.

2. Mert azoknak a' nyomorúságnak tetétfélegben-is, az ő szabadításának világát nyújtja, *Adich.* 7. 8.

3. Mert mikor leg nagyobb szorongásban vannak, akkor jelenik-meg azoknak, 2. *Kir.* 6. vers. 10.

HASZ. *Im.* Ha bátoriságok akarunk lenni, a' veszedelmekben, úgy éllyünk hogy Isten legyen mi világosságunk, és szabadítónk.

K. *Miképpen?* F. 1. Minek előtte el-jűnek a' nyomorúságok, (1) Ellyünk szentül, 1. *Tím.* 4. v. 8. (2) Szerezzünk hitet, *Luc.* 17. 5. (3) Szerezzük Isten, *Solt.* 91. 14-15.

2. Mikor jelen vagyunk a' veszedelem, (1) Egyedül Istenben bizzunk, v. 2. (2) Ha mindnek el-hadnak-is, Istenből ne szakadjunk-el, vers. 10. (3) Az Isten keressük az segedelemért, v. 9.

3. A' szabadulást az Isten dicsőségéért kérjük, vers. 4.

Indicson, Mert meg-igérté hogy az illyeket meg-halgattya, *Solt.* 50. v. 15. és 91. v. 14–15. Amen.

A' 2. Részben ezek vannak.

I. *Az Isten tisztelgetinek kívánsága Dávidban,* 4. Egy dolgot kértén az Urtól, hogy t. i. engemet meg-szabadítván lakhassam az ő házában és tisztelhessem átér, *Solt.* 42. 2. és 63. 2.

II. *Vége az ő kívánságának,* hogy láthassam az Urnak szépségét, az az, az ő dicsétségének jeleit az Sátorban, v. 4.

III. *Indító oka kívánságának,* 1. Mert el-rejt engem gondviselése alatt a' vezse delemnek idején, 5. *Solt.* 46. 1.

2. Mert az én ellenfeim felett fel-emel engem méltoságra, v. 6.

3. Mert áldozom és éneket mondok az Urnak Sátorában, v. 6.

TUDOMANY.

Az Isten szám-kivetésében lévő bűneinek, az ő bűndorásfokból való meg-szabadulások, minden világi javok felett azért kell kívánni, hogy az Isten a' Gyülekezetekben dicshetőség és tisztelhetőség lelki szabadsággal éltesse napjaiban, 4–6. *Solt.* 42. v. 2–3.

OKA. 1. Mert a' népnek külső szabadsága az Isten tisztelgetinek szabadságában áll, *Solt.* 137. 6. *Matth.* 21. 43.

2. Mert az Isten tisztelgetinek helyre állásával, a' külső jók-is meg-adatnak, *Solt.* 122. v. 6–9. *Agg.* 1. 9.

HASZ. I. *Fedd.* Az szám-kivettetteket, 1. Kik nem az Isten igéjétől való meg-fosztatásokat; hanem jó-szágokban való kár-vallásokat íratnyák; nem úgy Dávid: itt, és *Solt.* 42. 2–3.

2. Kik kívánnák hazájokban való viszsza-

ment-

menetelt, nem hogy Istenet szolgálhassák; hanem, hogy világi javokat birhassák, olyak mint a' Sidsók, *Jan.* 6. 27.

II. *III.* 1. Ha bujdosunk: minden világi javaink felett kívánnuk az Isten dicsőségét.

Indicsanak, 1. Az tudományok okai.

2. A' Dávid példája, és a' Judáé, *Solt.* 137. vers. 1–6.

3. Mert az illyeket szabadította meg Isten, *Soph.* 3. 18.

II. Ha bujdosásunkban Istennek fogadtát tőtünk adgyuk-meg Dáviddal, *Solt.* 116. v. 14–18–19. Amen.

A' 3. Részben ezek vannak.

I. *Dávidnak Könyörgése a' szabadulásért,* 7. Halgald-meg Uram, &c. és 9. Ne rejsz-el, &c.

II. *Indító oka könyörgésének,* 1. Mert az én lelkem a' te kereséfredre indit engemet, v. 8.

2. Mert te én idvefféggemnek Istene vagy, v. 9.

3. Mert ha Atyám, Anyám el-hágy-is te bened bizom s' nem hadcz-el, v. 10.

III. *Könyörgő bujdosásában az Istennek utai-ban való vezéreltetésért;* v. 11. Tancs-meg.

IV. *Indító oka:* Az én ellenfeimnek bészű-ságáért, v. 11.

V. *Könyörgő az ellenség ellen való bízalom-ért,* v. 12. Ne adgy ellenfeim kívánságára.

VI. *Indító oka:* mert hamis tanuk támadtak ellenem, &c. minémű volt Doég, &c.

VII. *Dávidnak Istenben való bízodalma az szabadulás felől,* v. 13. En peng hiszen, hogy meg-látom az Urat az ő szentinek gyülekezé-tiben.

VIII. *Lelkét inii az Ur szabadságának békes-séger várására,* v. 14. Ennek indító oka: mert meg-cröfitti a' te szivedet, hogy még dicshetj útét, *Solt.* 42. 12.

Tudo-

TUDOMANY.

Valakik szívalmas számikivettésekben, egyedül az Istenben bízniak, ha minden világi emberekkel, jó akaróival, el-bagytatnak-ís, de az Isten őket el nem badgya; sőt kegyessen bozzávéstí, és meg-szabadítja, 7. 7-14. Terem. 28. 15.

OKA. 1. Mert az ő Angyalinak seregeivel óltalmazza az illyeket, Terem. 32. 1-2.

2. Mert az illyen bujdosókat Isten el-végezte meg-szabadítani, 2 Sam. 14. 14.

3. Mert el-mégyén ez illyenekhez a' szabadulásának idején, Jer. 29. 10-11.

HASZ. I. Okta. Nem szégyenit tehát meg soha az Istenben való bizodalom, Rom. 10. 11-13.

II. Irti. A' szegény számikivettetteket, ne széneket kétféleg; hanem Dávidal,

1. Bizzanak Istenben, v. 10.

2. A' számikivettetésben-is Istent félték a' az ő parancsolatiban járának, v. 11.

3. Leikeket bizatásák az Isten szabadításával; v. 14. So't. 42. 12. Amen.

XXVIII. SÓLTAR.

Summája: Dávid könyörgő Istennek az ő el-szégénél való meg-szabadulásért; és egyszer s' mind hálát ad az ő könyörgésének meg-halgatásáért.

K. Mikorirta? F. Mikor kedvezett volna a' Saul életének a' barlangban, 1 Sam. 24. 4-7. és a' Chebilavölgyében, 1 Sam. 26. 8. Kit Saul édes befzedekkel meg-fölított vala, noha méreg volt szívében, v. 21. a' mint az 3. versből ki tethik.

Két Réfzei vannak.

1. Könyörgő a' meg-halgatásért s' szabadulásért, 7. 1-5.

2. Hálát

2. Hálát ad a' meg-halgatásért és könyörgés az Ecclesiáért, 7. 6-9.

Az 1. Réfzben ezek vannak.

I. Könyörgés a' meg-halgatásért, 7. 1-2. az az, Uram ne vezteggely az én kiáltásomra, s' ne vésd felyhót könyörgésem eleiben, Esa. 59. 1-2. Siral. 3. 44.

II. Indító oka, 1. Mert ha meg nem halgacz s' meg nem szabadítasz, meg-halok, 7. 1.

2. Mert a' te templomodhoz emelem-fel kezeimet, az hol kiváltképpen való módonigérted a' meg-halgatást, Ki-jó. 25. 22.

III. Könyörgő hogy az bitetlenekkel egyűrt ne iszteltesék meg, 7. 3.

IV. Oka könyörgésének; Mert szájjakkal békefelet szólnak; de szívekben gonosz vagyón, ver. 3.

V. Könyörgő hogy Isten az ő gonosz ellenségeit, isztlye-meg az ő kezek munkájáért, az az, tanácsok s' végezések szerént, v. 4.

VI. Indító oka: Mert nem vészik eszekben az Irtak cselekedet, v. 5. az az, a' te én felállma való végezétedet; hanem engemet halálra keresnek, Solt. 62. 4. 5.

TUDOMANY.

I. Mikor a' kegyes emberek, a' meg-térhetetlen gonoszokul méltatlan kegyelmeinek s' áldásainak, könyörgések által kérhetik, hogy Isten azoknak gondolatgyák s' cselekedetek szerént fizesse-meg, 7. 1-5. Solt. 9. 10. és 35. 1-8. és 69. 23. és 83. 16.

OKA. Mert vagyón erre példának az Uj Testamentumban-is, Act. 13. 10-11. Jel. 6. 10.

HASZ. Okta. Könyörgöttünk tehát ellenségink ellen.

K. 1. Két

- K. 1. Kik ellen szabad könyörögnünk?
2. Miképpen?

Az 1. F. Nem azok ellen, 1. Kik tudatlan-
ságból vétkeznek. (1) *mert ezekért könyörögni*
kell, *Luc. 23. 34. Csel. 7. 60.* (2) *mert ezeka-*
segíteni kell szűkülésekben, *Matth. 5. 44. 45. Rom.*
12. vers. 20.

2. Kik csak magános indulatból gyűlölnék,
ilyekről szól Urunk, *Matth. 5. 45.*

A' 2. F. 1. Nem szabad magános bűnszű-
állásnak kívánságából, *Rom. 12. 18. 19. 20.* Nem
szabad örök veszedelmet nekik kívánni; hanem
azok ellen, kik (1) az Istennek munkáját meg-
nem gondolják; sőt azt mondják, Ném láttya
ezt az Isten, *Solt. 94. 5. &c.* (2) Kik az Isten
Eccleziájának közönséges meg-békélhetetlen el-
lenségi, *Solt. 137. 7.*

2. Ugy kell ellenek könyörögni, (1) Hogy
Isten erejét el-vége s' igyekezetekben gátollya-
meg, hogy szándékokat végben ne vihessék, *Solt. 9.*
20--21. (2) Hogy a' nyomorúság által Istenhez
térítessenek, (3) Hogy Isten azoknak meg-fé-
gyenítettéssel, dicsőítéssel az egész földön, &c.
külömben könyörögni ellenek nem lehet.

II. Az biveknek buzgóságosan könyörögni kell,
hogy Isten őket az biseit-nekkel edgyűre ne illiye
egyenlő bűnésszel, *1. 3. lásd. Solt. XXVI.*

Az 2. Részben ezek vannak.

I. Hálá-adás a' meg-balgatásért, *1. 6. Al-*
dott az Ur, &c.

II. Oka az hálá-adásnak, 1. Mert az Ur az én
erősségem s' paltom, *1. 7.*

2. Mert mikor benne bizom meg-segítettém,
vers. 7.

3. Mert az ő én meg-tartóm fel-kenetteté-
semül fogva, v. 8.

III. Könyörgése Dávidnak az Isten népének,
1. Meg-

1. Meg-tartásért s' óltalmazásért, v. 9.
2. Az ő több népek felett való fel-magafizal-
tatásért, v. 9.

TUDOMANY.

I. Az bivek az ő könyörgésekben való meg-bal-
gatatásért, s' őmmel tartoznak Istennek hálá-
kat adni, *1. 6--8.*

OKA. 1. Mert ez az Isten akarattya, *Deut. 8.*
v. 10--11. Theff. 5. 17--18.

2. Mert kedves áldozat az hálá-adás Isten
előtt, *Solt. 50. 23.*

3. Mert ezért halgat-meg Isten, *Solt. 50. 15.*

HASZ. Feddi. Azokat, kik Istentől el-vészik
az jót; de háládatlanok a' IX. bél poklosokkal,
Luc. 17. 12--17.

II. Im. (1) Légyünk hálá-adók Istenhez, az
meg-halgattatásért.

K. Honnat tudattjuk-meg bogy meg-bal-
gattatuk? F. 1. Ha az kívánt jót el-vöttük,
1. Sam. 1. 11. és 2. 1.

2. Ha többet vöttél, annál a' mit kértél, *1. Kir.*
3. 7--13.

3. Ha a' kívánt jót el nem vetted; de annál
jobbát vöttél Istentől, Dáviddal, *kinnek Isten Salo-*
mon hát adá az meg-holt kis gyermek helyett,
2. Sam. 12. 23--24.

4. Ha bekeféges töréssét várod az kívánt jót,
Solt. 85. 13.

5. Ha nem vétkez el a' mit kívánsz, még-is
magadat Isten akarattya alá-adod, *Luc. 22. 24.*

6. Ha meg-isméred, hogy Isten jóbnak ítélte,
hogy teneked a' kívánt jót meg ne adgya: *Mert ő*
tudgya minélkül szűkülődöl, Matth. 6. 32.

7. Ha világi gazdagságot kérsz, s' azt Isten nem
ád; hanem tudománt és bölcsületet, mely jobb
az aranynál; *Péld. 22. 1.*

(II) A' könyörgés után várjuk békefellegetlen az Istennek feleletit, *Solt.* 85, 9. Amen.

III. Az Istennek nem csak magokért; hanem az Istennek népe általmazásáért és felmagasztalásáért könyörögni kell, *1. 9.* lásd, *Solt.* 103.

XXIX. SÓLTAR.

Summája: Dávid a' világi hatalmasokat irti, hogy meg-ismérvén az Istennek nagy hatalmát, magokat meg-alázván az Isten felügye s' tisztelgyék.

K. Mikor írta? F. Mikor a' pogányok Fejedelmi s' az Isten népe ellenségi elen indulna, az Euphrates folyó-vize felé: biztatván az Isten népét az Istennek segedelmével, mint ki tetzik a' 11. versből.

Két Részei vannak.

1. Irti a' főrendeket az Isten ismérétire s' engedelmeslégre, *1. 1--10.*

2. Dávidnak Istenben való bizodalma a' győzedelmé felől, *1. 11.*

Az 1. Részben ezek vannak.

I. A' Fejedelmeknek meg-szólítása, *1. 1.* Ti Fejedelmek fia! A' Fejedelmek vagy erők fiain, érti a' Királyokat, Fejedelmeket és nagy rendeket, kik az Istennek nehezen engedelmeskednek, *Ki-jöv.* 5. 2. *Dan.* 4. 28.

II. Irti őket az engedelmeslégre, *1. 1.* Adgyatok az Urnak dicsőiséget: az az, ismérjétek-meg az Istennek dicsőiféles voltát, ki a' ta néktek az országlást, *Dan.* 6. 26.

III. Inditoka az irásnak, melly vétetik, 1. Az Isten hatalmaságának jeléről a' fellegeket: Minéni, 1. A' mendörgés, v. 3--4. Az Urnak szava

szava vagy a' vizeken, &c. az Ur szaván érti a' mendörgést: Mert az Urnak akarattýából léfzen a' zeken pedig érti a' fellegeket. *Terem.* 1. v. 7. mellyekben formáltatik a' dörgés.

(*) A' mendörgésnek munkái a' földön: egy-mint (1) le-töri a' Cedrus fákat, v. 5. (2) A' Libánust és Siont meg-rendíti, mintha tombolna, vers. 6. (3) Tűzes menköveket bocsát e' földre, vers. 7. (4) Meg-rendíti a' Cades pusztáját, v. 8.

2. Az okatlan állatoknak az Isten hatalmának jeleire valo meg-rentésüküül, v. 9. A' szarvasok ijetteken idétlent szólnak, s' hát az emberek hogy ne rettegének.

3. Az Isten biveinek dicőiretekről, kik az ő szent Templomában félelemmel szolgállyák az Isten, v. 9.

4. A' víz-özömmek irileiről, melly követi, a' szelveszeket, mendörgéseket és föld indulásokat e' földön, v. 10. melly miá el-vesze az első világ, *Terem.* 7. 89--13.

5. Az Istennek diáké való Királyságául: ki a' természetnek ilyen munkái által is uralkodván rettent a' hitetleneket, és általmazza az ővétit *Solt.* 77. 16--19.

TUDOMANY.

I. Minden rendeknek ugyan: de kiváltképpen a' Királyoknak, Fejedelmek s' nagy rendeknek meg-ismérvén az Istennek hatalmaságát s' dicsőiféjét, alázatosan dicőiféget kell e' felségének, tulajdonitáni, *1. 1. 2.* *Solt.* 2. 10--11.

OKA. 1. Mert a' porból vőtte-fel őket, *Solt.* 103. vers. 7.

2. Mert az ő dicsőifégeket Istentől vőtték, *1 Chron.* 39. 11--13. *Péld.* 8. 15.

3. Mert Isten el-veheti tőlök birodalmokat, *Dan.* 4. 14. 27. 29.

HASZ. 1. Feddi, Azokat, kik az Istennek di-
F erőflegés

esőfleget nem tulajdonítanak, illyenek; 1. Kik az Istennek uraságát nem akarják isméri, *Ki-jöv.* 5. vers. 2.

2. Kik fel-favalkodnak uraságokban, *Dan.* 4. vers. 27-28.

3. Kik kegyetlenkednek az Isten népén, *Solt* 94. 5-7. *Ezech.* 46. 18.

4. Kik fészoltatják az Isten népét, *Ezech.* 45. vers. 8-9.

5. Kik az Istennek törvényét meg-utálják, *1 Sam.* 15. 17-19.

6. Kik hamisítják az Isten népének nyomorultit, *Solt.* 52. 1-2. &c.

II. *Int.* Az hatalmasokat, hogy dicsőítsék az Istent. K. *Miképpen?* F. 1. Uri méltóságokat Istennek tulajdonítván, *1 Chron.* 29. 11-14. *Solt.* 75. 6-7.

2. Isten elött magokat meg-alázván, *Terem.* 28. vers. 27.

3. Az igazakat általmazván, a' gonoszokat meg-ítélvén, *Solt* 75. 11. *Rom.* 13. 4.

4. Az Isten dicsőségét általmazván, Jósfaphátal, *2 Chron.* 17. 7. *Ezechiásfal,* *2 Kir.* 18. 2. &c.

Indicsa őket, 1. *Mert* hatalmas Isten őket meg-alázn, *Dgn.* 4. 27-28.

2. *Mert* a'k-is meg-halnak, *Solt.* 82. 6-7.

3. *Mert* Isten képét viselik, *Solt.* 82. vers. 6. Amen.

II. *Jól-lehet a' mendőrgéseknek villámásoknak és meny-köveknek természeti okai vannak, melyek által Isten azokat formáltta; mind-azáltal azok Istenül ou formálatnak, hogy azok által az kegyetlen bűnösöket, s' bűnben meg-átkoztakat meg-rettentse, és az ő isméretire s' dicsőire fel-indicsa, s'.* *Ki-jöv.* 14. 24-25. *1 Sam.* 7. 10. *Solt.* 77. 19. &c.

OKA. 1. *Mert* a' kik Istent az ő szép teremtfiben nem akarják isméri tisztelni, *Rom.* 1. 19. 20. az ő

az ő hatalmaságának rettenetes munkái által retenti-meg, példa Pharaó, *Ki-jöv.* 5. 2. *coll.* 14. 25.

2. *Mert* azokban nem csak az Istennek bölcsesége és hatalma; hanem az ő haragia s' erős bőszerűllása-is meg-ismertzik, mikor azok által retenti s' őli az embereket, *Solt.* 135. 7-9.

HASZ. 1. *Okas.* Nem történetből vannak tehát, és nem csak a' természetnek munkái, az dőrgések villámások és menykövek, a' fellegekben; hanem Istentől-is: *Mert* azok által munkálódik Isten.

K. *Mert kell itélni azok feől, a' kiker Isten azok által itél, vagy meg-őli?*

F. Nem kell azt itélni hogy mind azok hitelen emberek volnának.

1. Az kiknek házokat s' javokat a' szélvész s' menykö meg-úti vagy emészti: *Mert* az Isten-fő jóban-is, meg-esett az.

2. Az kiket meg-őli: *Mert* noha rettenetes ítéleti Istennek, de azoknak előbbem életéről; nem halálokról kell itéletet tenni: *mert* még az Isten főlk-is irtoztató halálnak neveivel mulnak ki, mint Keresztelő János, *Marc.* 6. és szent István, *Csel.* 7.

II. *Fédd.* Azokat, 1. Kik csak a' természet történetnek tartják ezeket.

2. Kik ezeknek rettenetes csattogásokra meg nem rettennek: keményebbek *Néoudál,* ki illyenkor a' föld alatt való rejtkekben izokott volt rejtzni.

III. *Int.* Ezeket ne tartsuk szerencsének, K. *Mint kell illyenkor az híveknek magokat viselni?* F. Nem kell pogányi félelemmel félni; *Mert* ezek-is javokra szolgálnak az híveknek, *Rom.* 8. 28. hanem

1. *Meg-kell* magunkat alázn, az Istennek tekiateti előt.

2. *Meg kell* emlekeznünk az Adám esetről, *Mert*

Mert az épségben ezek nem lőttek volna.

3. Könyörögni kell, hogy Isten meg-térésünk előtt azok által ne álljon-meg.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. *Az Istennek bűvek körül való bálalma*, v. 11. Az Urád erőflegget az ő népének, az idegen hatalmasok ellen, meg-rettentvén azokat az ő mendőgő szava által.

II. *Az Isten népének békesége*, az hatalmasok ellen, v. 12. Az Ur meg-áldgya az ő népet békeségben.

TUDOMANY.

Ar Ur Isten az ő hatalmaságának munkái által, (minemű a' mendőgés, s' villámás, és menkö) *az ő népének ellenségeit meg-rettent s' el-szélleszt; és az ő népet meg-örzi, békeségben megtartja*, v. 11. Példa, *Ki-jdv.* 14. 14--24. 25--31. coll. *Solt.* 77. 19. &c. 2. *Kir.* 4. 10. Okait lásd az másodlik Tudományban.

XXX. SÓLTAR.

Summary: Dávid bálákat ad Istennek hogy fűszert az bálának rettegésűről és minden egyéb veszedelmekből meg-szabadította. inwén az ő példáiával az bűveket az Istennek dicsőítre.

Ka. Mikorirta? F. Minkeutánna, az Absolonnak és Achitophelnek dühöségektől meg-szabadulván, házáat az Absolonnak tisztátalanságától meg-tisztította volna, v. 1. lásd, 2 *Sam.* 20. 1--3. &c.

Három Részzei vannak.

1. *Háládása Dávidnak a' Szabadulásért*, vers. 2--6.

2. *Dávidnak maga felől való inleri az ő jó állapotjában*, v. 7--11.

3. *Ujja*

3. *Ujjabb báládása s' fogadása Dávidnak az Szabadulás után*, v. 12--13.

Az 1. Részben ezek vadnak.

I. *Dávidnak báládása*, v. 2. Fel-magasztál-lak tégedet Uraim.

II. *Indito oka bálá-adásának*, 1. Mert fel-emeltél engemet ellenfélig felett, v. 2.

2. Mert midőn az ő nyomorúságimban hozzád kiáltottam, meg-gyógyítottál, v. 3.

3. Mert a' koporlóból s' halásos fájdalmakból meg-szabadítottál engemet, mikor mások abban el-vesztének, v. 4. lásd 2 *Sam.* 17. 1. 3, 23.

III. *Inrás a' bűvekhez az Isten dicsőítre*, v. 5. Dicsőjétek az Urat ő hivei, &c.

IV. *Indito oka az inrásnak*, 1. Mert csak egy szempillantásig, kevés ideig tart az ő haragja, v. 6.

2. Mert *estve*, az az, a' nyomorúságnak idején keferőséggel illet; *de reggel*, az az, a' Szabadításnak idején meg-vigasztal, s' örömmel bé-tölti szíveinket, v. 6. lásd, *Siral.* 3. 22. *Solt.* 137. 1. és 126. 2.

TUDOMANY.

Jól tebet az Ur Isten ideig az ő szerelmekre s' frígyes népére barádságért; mindazáltal nem haragja fen mindenkor barágságát, hanem az ő kegyelmű s' irgalmaságát azokon meg-ténnyia, akre Szabadulással (s' gyógyulással) meg-vigasztalja, vers. 2--6. *Solt.* 103. 9. *Esa.* 54. 7--8. *Siral.* 3. vers. 21--22.

OKA. 1. Mert nem mind örökké feddözik ő haragzik az Isten, *Solt.* 103. 9.

2. Mert ideje s' határa van az Isten haragjának, 2 *Sam.* 24. 13. *Jer.* 29. 10--11.

3. Mert mérték szerént (az az, nem bűneink érdeme szerént) itil Isten, *Esa.* 27. 8. Másképpen senki Isten előtt nem állhatna, *Job.* 9. 3.

F 3

4. Mert

4. Mert még haragjának idején-is, irgalmat meg-ujjítya, *Szal. 3. 31.*

5. Mert nem vetheti-el népét magátul, *Solt. 94. 14.* Sőt csak el sem felekezhetik róla, *Esa. 49. vers. 14-15.*

HASZ. I. *Oktat.* Soha sem veti tehát el Isten az ő népét, *Solt. 94. 14.*

K. *Miért sanyargattya tehát?* Fel. 1. Hogy gyarlóságokat meg-ismérjék, v. 7-8.

2. Hogy Istenhez kiálcának, v. 3. *Esa. 26. vers. 16.*

3. Hogy Istennek fogadás tétellel magokat kötelezzék, v. 13.

4. Hogy a' szabadulásért Istent dicsőítsék, v. 2. *Solt. 116. 17-19.*

II. *Ins.* Ha mikor nyomorgattatunk, ne essünk kétségben; hanem várjuk az Úrnak szabadítását s' vigasztalását;

1. Mert nem mind örökké haragszik az Ur, *vers. 6.*

2. Mert ha ma meg-szomorít, reggel meg-vigasztal, v. 6. mint édes Atya fiait, *Solt. 103. vers. 9-13. Amen.*

Az 2. Részben ezek vannak.

I. A' Dávid maga felől való iudéi békeférségének idején, v. 7. En az én nyugodalmomban, (az az, egészférségben s' békeférségben,) azt mondom vala: soha meg nem mezdittatom, az az, meg nem változik örömm s' békeférségem és állapatom.

II. Oka bátorságának: Mert az Ur jó kedvéből erősítette-meg az én kegyemet, az az, országálomat.

III. A' Dávid állapotjának változása, v. 6. Mihelyt el-rejted országodat, &c. az az, mihelyt meg-tartóztatád kegyelmes óltalmadat, békeférségem

gem háboruságra, méltóságom alázatos bujdosásra és egészférségem betegségre változék.

IV. *Könyörgése Dávidnak a' szabadulásért,* v. 9-11. 'Te hozzád kiáltottam Uram, &c.

V. *Indító oka könyörgésének,* v. 10. Mert mi haszon vagyon az én véremben, &c. az az, ha ellenség engem meg-öl s' porrá létezik, én a' te igazságodat az én meg-szabadításomért, s' az én ellenférségemnek meg-ítéletéért, nem hirdethetem az élköz közt, *Solt. 6. 6.*

TUDOMÁNY.

Isten, még az észrevesztés is (kik a' békeférségnek idején magoknak állandó békeférséget, világi boldogságot ígérnek) fíralommal és kegyelmséggel illeti, *vers. 7-8.*

K. *Miért?* F. 1. Hogy magok tehetetlenségét, (az Isteni kegyelem-nélkül) meg-ismérjék, *vers. 8.*

2. Hogy a' boldog állapotban, magokat elhíven testi gyönyörűségre ne vetemedgyenek Dávidtal, *2 Sam. 11. 1-2. Solt. 119. 71.*

3. Hogy e' világnak fiaihoz ne adgyák magokat, s' azokkal el ne veszfzenek, *1 Cor. 11. 32.*

4. Hogy meg-tanulják az Istennek itéletit, s' buzgóság légyen Istenhez bennük, *Esa. 26. vers. 9-10.*

HASZ. I. *Oktat.* Senki nem ígérhet tehát magának világi állandó boldogságot, *Péld. 27. 1.*

1. Mert ha ki ma boldog, s' egészférség, holnap boldogtalan, szegény, nyomorult s' bujdosó lehet, példa, Nabugodonozor, *Dan. 4. 27-29. Job. 1. v. 14-21. Dávid, 2 Sam. 15. 30. &c.*

2. Mert az Ur aláz s' magasztal, *1 Sam. 2. vers. 7.*

II. *Ins.* 1. Ne ígérjünk magunknak ez földön állandóságot; okát most hallók.

2. Ha örömlünket Isten fíralomra fordíttya, ne fíralunk

fussunk Istenfél, hanem Dáviddal, (1) kiálesünk Istenhez, v. 9--11. (2) Isten dicsőségére kérjük szabadulásunkat, v. 10. Így fordítva firalmunkat örömrre, vers. 12. Jan. 16. v. 20.

Az 3. Részben ezek vannak.

I. A' Dávid meg-vigasztaltatása, *Ps.* 12. Fordítad az én firalmimat örömrre, &c. Erti kiváltképpen azt az örömet, mellyel örvendezett a' frigy ládának Jerusalemben való vitelekor, 2 Sam. 6. vers. 14. mellyet firat vala bujdosásában, *Solt.* 42. v. 3--4.

II. Hálá-adásnak fogadás-tétele, v. 13. Ennek okáért enkel teneked az én lelkem.

TUDOMANY.

Isten, az ő hűveinek firalmokat, keserűségeket s' gyászfizokat, idővel örömrre s' vigasdra fordítja, *Ps.* 12. *Solt.* 126. 1--2. Jan. 16. 20. *Matth.* 5. vers. 4.

OKA. 1. Mert igaz dolog az Istennél, hogy az övéit meg-vigasztaltja, 2 *Theff.* 1. 6--7.

2. Mert ideje van a' firásnak s' az örömrnek, *Fred.* 3. 4.

3. Mert ugy van dolgok az hűveknak, mint a' fűző aszszonyoknak, Jan. 16. v. 20. 22.

HASZ. I Okias. Nem tart tehát örökké az hűvek firalma, 1. Mert csak ideig valók azok, *Solt.* 125. v. 3.

2. Mert meg-vigasztaltja vége az övéit, *Esa.* 40. vers. 1--2. &c.

II. Im. I. A' mi firalmas állapotinkban, ne essünk kétségben; hanem

1. Alázatosan könyörögiünk a' vigasztalásért, Dáviddal, v. 11. Jeremiással, *Siral.* 5. 21.

2. Hálá-adásnak fogadás tételével könyörögiünk, *Solt.* 9, 14--15.

II. Ha

II. Ha firalmunk örömrre fordította Isten, dicsőíjük Istent érte, v. 13. és *Solt.* 116. v. 18--19. Amen.

XXXI. SÓLTAR.

Summája: Dávid az ő bujdosásában, buzgóssággal könyörögően a' szabadulásért, hirdeti az Istennek kegyelmességét, és az hűveket az Istenben való bizodalomra inté.

K. Mikor irta? F. Az Absolon-öldözésében, 1. Mert Isten indította a' segedelemre, a' Saul idejében tört szabadulásnak emlékeztetivel, v. 3. 9. 2. Mert meg-vallja hogy gonosz vétkieit szentvéri a' nyomoruságot, v. 11.

Három Részei vannak.

1. Könyörgés a' lelki próbáknál és ellenstejéssel való meg-f szabadulásért, *Ps.* 2--19.

2. Az Isteni kegyelmességnek hirdetése, vers. 20--23.

3. Intés az hűvekhez, az Istenben való bizodalomra, *Ps.* 24--25.

Az 1. Részben ezek vadnak.

I. A' szabadulásért való könyörgés, *Ps.* 2--3. s' Kérlek megvalasztásaim meg szabadics-meg engemet, &c.

II. Indítóoka, 1. Mert te bennem biztarsáram, v. 2.

2. Mert te vagy az én közviklám és erősségem, v. 3.

3. Mert a' te kezeában ajánlom lelkemet s' életemet, v. 6.

4. Mert gyűlöltém az hazugságnak követőit, vers. 7.

5. Mert hálá-adással örvendezek a' te szabad-

cáfodnak, melyet eleitől fogva velem cselekedtetél,
vers. 8-9.

III. *Ujjab könyörgés a' szabadulásért*, A' hol
vagyon, (1) A' *könyörgés*, 8. 10. Könyörűly
cájtam Uram.

(II) *Indító oka*, 1. Mert nagy nyomorúsá-
gim miatt, lelkem s' testem el-bágyadt, v. 10.

2. Mert az én hamiságomért (paráznaságomért
s' gyilkosságomért) lelkem s' testem el-alélt s' fo-
gyatkozott, v. 11. *Solt.* 32. 3-4.

3. Mert szídalma vagyok ellenségimnek, v. 12.

4. Mert barátim meg-utáltak és tőllők mint
edgy holt el-felejtettem, v. 12-13. minémű volt
Achitophel, több tanácsival edgyütt, 2 *Sam.* 16.
v. 23. és 17. 1-3.

5. Mert sok szídalmat s' gyalázatot hallok ár-
tatlanul, v. 14. láfd, 2 *Sam.* 15. 3. seqq.

6. Mert ennyi nyomorúságimban-is te ben-
ned bízom, v. 15.

VI. *Ujjab könyörgés*. Az hol *könyörgés*, 1. *Az*
szabadulásért s' Királyságában való bé-allatásá
ért, v. 16-17. szabadics-meg, &c. 11. *Ellensé*
ginek meg-szégyenítéséért, v. 18-19.

2. *Indító oka*, (1) *Mert téged hivlak segítség*
gűl, v. 18. (2) *Mert én ellenem ártatlanságom*
ban kevélységgel szóllanak, v. 19.

TUDOMANY.

I. *Az híveknek az ő lelki, testi, háboruitól és*
elleneségeitől való meg-szabadulásokat, Istenről,
bűnöknek vallás térelével kell könyörgések által
kérni, 8. 2-18. *Solt.* 38. 19. példa, Ephraim,
Jer. 31. 18-19.

OKA. 1. *Mert az illyeken indul-meg az Isten*
nek indulattya, *Jer.* 31. 18-19-20.

2. *Mert illyek nyernek irgalmaságot, Manaf*
seffel, 2 *Chron.* 33. 12-13.

3. *Mert*

3. *Mert külfömben Istenről kegyelmet nem*
nyernek, *Hof.* 5. 15.

4. *Mert ugy vigasztaltatnak lelkekben*, *Solt.*
32. v. 3-4.

HASZ. I. *Oktat.* Nem csuda tehát hogy foka-
nelki s' testi próbájakból, meg nem szabadulnak ;

1. Mert nem az Isten igaz igiretiben való bizo-
dalommal járulnak Istenhez.

2. Mert nem bűnökneké vallás-tételével kö-
nyörögnek, mint Dávid, 2 *Sam.* 24. 17.

II. *Int.* Az hívek a' lelki s' testi próbákban, ne
essenek kétségben, hanem :

1. Istenhez járulnyan könyörgésekben, v. 2.

2. Az Isten igiretiben való bizodalommal kö-
nyörögjenek a' szabadulásért, v. 4. *mert illyeknek*
ígérte a' szabadulást, *Solt.* 50. v. 15. Amen.

II. *Az hívek minden lelki és testi háboruságá*
és ellenséginek gonofsági ellen, *ha bátorságosok*
akárnak lenni, az ő lelkeket s' életeket Istennek
gondviselése alá kell ajánlani, 8. 6. 1 *Pet.* 4. 19.

OKA. 1. *Mert szent Péter tánt arra*, 1 *Pet.* 4.
vers. 19.

2. *Mert az ővéit Isten, még az halálnak árnyé*
kában-is bé-fedezi, *Solt.* 23. 4.

3. *Mert az illyek nyugosznak bátorságossan,*
az Isteni gondviselés alatt, *Solt.* 91. 1-5.

HASZ. I. *Oktat.* Boldogok azok kik az ő lel-
keket Istennek ajánlhattyák, az háboruságokban.

K. *Kiesodák azok ?* F. 1. Kiket az Ur Jesus
meg-váltott, v. 6.

2. Kik az ő háboruságokban-is, gyűlölik a' go-
noszokat, v. 7.

3. Kik az Isten régen vellek közlött jó akarat-
tyával, biztattyák magokat, v. 8-9.

4. Kik magok erőbirenlégek s' tehetetlenségét
meg-ismérik, v. 10-13.

5. Kik méltatlanságot szenvednek, v. 19. &c.

II. *Im.* A' mi háborúinkban ajánljunk Istennek kezében lelkünket: *mert* mint hű pásztor meg-öriz bennünket, *Solt.* 12. 4--8. Amen.

A' 2. Részben ezek vannak.

I. *Az Isten jóságának pradikállása*, ver. 20. Melly igen büszges a' te jó-vóltod.

II. *Azoknak le-irások*, kiké az Isten jósága, v. 20. 1. Az Istent felőké. 2. Az Istenben bíróké, ver. 20.

III. *Gyömsölere az Isten jóságának*, az Istent felőkben s' ő benne bizókban, v. 21. El-rejté az Isten azokat a' te őrezádnak rejtékében (az az, Isteni mindenütt jelen lévő hatalmadban) a' kevélyek s' őket háborgatók ellen, v. 21.

IV. *Háldadása Dávidnak az Isten óltalmazására*, mellyel őtet ellenségi ellen óltalmazta, ver. 22. lád. 2 *Sam.* 17. 27.

V. *A' Dávidnak reménysége felett való meg-fzabadittadása*, v. 23.

TUDOMANY.

Isten, az őtet felő s' benne bizó hívőknek könyörgéseket, semmien akkor halgattya-meg, és akkor szabadittya-meg, mikor inggen sem reménlenék, v. 20--23. *Solt.* 9. 18. és 142.

Miért? OKA. 1. Hogy egyedül Istennek tulajdonosák a' dicsőiséget, *Solt.* 44. 3, 4. és 115. 2.

2. Hogy így mutassa-meg Isten, hatalmát mind az ővéinek meg-fzabadításában, mind az ő ellenségeinek meg-fzégnyítésében, *Esa.* 10. 5--12. ide néz Jda, *Mích.* 7. 8--10. és az három áfiai, *Dan.* 3. 17--18.

3. Hogy a' meg-fzabadulás után nagyobb bizodalmoakat helyheztessek Istenben, *Solt.* 63. 7-8.

4. Hogy másokat biztassanak az Isteni szabaddal, *Solt.* 66. 16--19.

HASZ. I. *Okat.* Soha nem hadgya tehát el Isten

Isten az ővéit, ha ők Isten felől úgy gondolkodnak-is, *Esa.* 49. 14--15.

II. *Im.* Ha mikor az Isteni segedelem kérik ne panaszkodgyunk Istenre, mint Jda, *Esa.* 49. ver. 14--15.

Hát mi crekedegylünk? I. Félyünk Istent, ver. 20.

2. Emberi reménység felett bizzunk Istenben, ver. 20. lád. *Job.* 13. 15.

3. Várjuk az Isteni segedelmet, s' biztassuk lelkünket az Isteni segedelemmel, *Solt.* 42. 12. *Mert* ha kérik-is, el-ő, *Hab.* 2. 2--3. lád, a' 94. *Soltart* ver. 28.

Az 3. Részben ezek vannak.

I. *Hivatata az hívőknek az Isten szeretetre*, ver. 24. Miképpen kell Istent szeretni, lád. *Matth.* 22. 37.

II. *Indító oka*, 1. Mert az ő hivat meg-örzi, v. 24. 2. Mert meg-ítéli érdemek szerént az Isten népet háborgató kevélyeket, v. 24. 2. *Thess.* 1. ver. 6--7. &c.

III. *Im.* az hívőknek az Istenben való bizodalomra, az Isteni tegedelemnek várására, v. 25.

TUDOMANY.

Valaki az ő nyomorurágokban s' szorongatásokban Isten szeretik és erős bizodalommal várják az Isteni segedelmet, azokat Isten meg-örzi, és azoknak ellenségi meg-írti, v. 24--25. *Solt.* 3. 4--7.

OKA. 1. Mert az őtet szerető s' ő benne bízó meg nem szégyenülnek, *Rom.* 10. 11.

2. Mert azoknak igirt szabadulást, *Solt.* 12. ver. 6.

HASZ. *Im.* Szerefsük tehát Istent a' békefegnek idején; hogy a' nyomorúságban Isten-is szarellen bennünket. *Mert* úgy halgattatunk és szabadittatunk-meg, *Solt.* 91. 14--15. Amen.

XXXII. SÓLTAR.

Summája: Dávid azt mutatja-meg a' Sól-tárban, hogy embernek fű-boldogsága e' világon, áll a' bűnnek bocsánatgyában és Isten előtt való meg-igazulásban! és egyszer s' mind másokat tanít miképpen tegyenek szert e' boldogságra.

K. Mikor írta? F. Minck utának bűneiért a' Náthán Prophétátul meg-fedettvén, bűneit meg-vallotta volna, és az ő bűneinek bocsánatgya felől lelkének gyötrelmi után, bizonyosá tétetett volna, 2 Sam. 12. 13.

Két Részei vadnak.

1. A' bűnös embernek boldogsága, és annak elnyerésének módgya, §. 1--7.
2. Dávid tanítja s' inti a' bűnösöket annak a' boldogságnak meg-fszerzésére, §. 8--11.

Az I. Részben ezek vannak.

I. Az embernek boldogsága: melyet három képpen ír-le,

1. Boldog a' kinek hamisága meg-bocsátott, §. 1. Mert az Isten előtt meg-igazítottatott, Rom. 8. v. 1.

2. A' kinek bűnte el-fedeztetett, v. 1. Mert annak az Adámtul reá származott lelki mezitelen-sége a' Christus igazságával mint köntőffel el-fedeztetett, Jel. 19. 7--8.

3. A' kinek az Ur nem tulajdonította az ő hamiságát, v. 2. Mert ámbár azt vádollya-is a' törvény; de Isten ahoz meg-engeszteltetvén a' Christusban, bűneit néki nem tulajdonította, 2 Cor. 5. vers. 19--21.

II. Azoknak le-trások kiké e' boldogság, §. 2. Kinek lelkében nincsen csalárdság, az az, ki csak lárdul nem takargatja; hanem meg-vallja bű-neit

neit s' Istentől kegyelmet kér, mint ezt világosítja, v. 3. s' ide való, Péld. 28. 13. 1. Jan. 1. 9.

III. Boldogtalanságok azoknak kik bűnüket takargatják s' takargatják: Melyet Dávid maga példájában mutat, v. 3--4. az az, mikor takargatnám bűneimet, lelkem ismérői reám támadá, s' gyötörtte, külső s' belső rész-imet s' nem volt lelkemnek nyugalma, Solt. 38. v. 3--9.

IV. Módgya ennek a' boldogságnak meg-nyerésének, mely kétféleké áll;

1. A' bűnnek meg-vallásában, v. 5. az én bűneimet tenéked meg-jelentem.

2. A' bűn bocsánatnak kérésében, v. 6. melyet világsban térszen-le, Solt. 51. 3--9.

V. Gyűlöltre a' bűn bocsánat kérésnek, A' fok vizeknek árradási hozzák nem juthatnak, az az, a' lelki ismértek gyötrelmi és az halálnak fájdalomi s' a' fok nyomorúságok, azokat el nem boríthatták, ha benne meg-ütözköznek-is, mikoron Istenhez fuházkodnak, Rom. 8. 1. 34--38.

VI. Könnyűsége Dávidnak az ő bűneinek s' lelki ismérteinek szorongatásául való meg-fszabadulásért, v. 7. Te vagy az én óltalmam.

VII. Indító oka, v. 7. Szabadulásnak ennével végy környül engemet, az az, minek utánna bűneimtől s' lelkem ismérteinek vádgyátul meg-fszabadulok, tégedet örömmel dicsírelek, Solt. 51. vers. 14--17.

TUDOMANY.

I. A' szegény bűnös embernek boldogsága Isten előtt ebben áll, ha Isten ő nékie bűneit meg-bocsátotta és meg-igazította, §. 1--2. Rom. 4. 7.

OKA. 1. Mert annak Istennel békefélegé vagy, Rom. 5. 1.

2. Mert annak Isten bűneit nem tulajdonította, 2 Cor. 5. 29.

3. Mert annak a' törvénytől és lelki ismérteitől, kárhoztatása nincsen, Rom. 8. 1.

HASZ. I. *Oktat.* Senki tehát magát bódognak nem mondhattya, kinek bűnei meg nem bocsáttának.

K. 1. *Kicodák azok?* 2. *Miképpen ishet a bűnds ember erre szert?* 3. *Kéint találattik meg ez a bódogság?*

Az 1. F. 1. Kik bűnöket titkollyák, mint Isten nem tudná, *Terem. 4. 9. Péld. 28. 13.*

2. Kik Istennen kívül másutt keresnek bűn bocsánatot, magok, vagy mások érdemében, *Esa. 55. v. 1--7.*

3. Kik bűnök miá kétségben esnek, *Kuinnah, Terem. 4. 13. Judással, Matib. 27. 3-4-5.*

A' 2. F. 1. Bűneinek meg-ismérésével.

2. Meg-vállásával, *Péld. 28. 13. 1. Jan. 1. v. 9.*

3. Az Isten irgalmasságának kérésével, vers. 5. *Euc. 18. 13-14.*

Az 3. F. A' Jesus Christus szenvédésnek s' hazálának érdemében;

1. Mert az ő sebei által gyógyultunk meg, *Esa. 53. 5. &c.*

2. Mert ő általa igazultunk meg Isten előtt, *Rom. 5. 1. &c.*

II. *Int.* Ezt a bódogságot ne keressük másutt; hanem csak a' Christusnál; mert maga hív hozzá, *Matib. 11. 28--29. Amen.*

II. Az ő bűnei miatt lelki ismérésiben megvenni szegény bűnds, mind addig sem talál magának nyugalmat a' bűn bocsánatot, miglen az ő bűneit Isten előtt meg nem vallja s' annak bocsánattáért nem könyörög, *1. Jan. 1. 9.*

OKA. 1. Mert mind addig sem szabadulhat meg leike; a' bűnnek pokollik le-nyomó tarhat, *Matib. 11. 28. 29.*

2. Mert mind addig nem állhat meg Isten előtt, *Solt. 130. v. 3. hanem fut Adámmal, Terem. 3. vers. 7--10.*

3. Mert

3. Mert a' bűn bocsánatnak érzése téfzi embert Isten előtt bátorságoftá, *v. 5--6.*

4. Mert a' bűn bocsánat szabadittya-fel embert, a' bűnnek, törvénynek és a' lelki ismérésnek vádgya alóli, *Rom. 8. 1-3-4.*

HASZ. I. *Oktat.* Bizonyos lehet tehát ember idvezeték hittel az ő bűneinek bocsánattya felől.

K. 1. *Honnán ismérésittük meg ezt a' bizonyosságot?* 2. *Miert hogy sokszor ezt még a' megigazittatott emberek sem érzik?*

Az 1. F. 1. A' bűnnek igaz meg-vallásából, vers. 5.

2. A' buzgó könyörgésből, *v. 6.*

3. Más bűndsöknek az Isten kegyelméré való hivogatásban, *v. 8. 9. Solt. 51. 14--15.*

4. A' lelki ismérésnek csendességéből, *Rom. 8. vers. 1.*

5. A' szent életből, *Tit. 2. 11--14. 6. A' bűnnek utálásából, Solt. 26. 3--4.*

A' 2. F. 1. Az hitnek gyengységétől, *Marc. 9. vers. 19.*

2. A' fok nyomorságoktól, *Matib. 8. 25-26.*

3. A' mindennapi esetekről, nem gondolkodván arról, hogy fokakban meg-esnek az hivek-is, *Jac. 3. v. 2.*

II. *Int.* Ha nyugalmat akarunk szerezni lelkünknek.

1. Vallyuk meg bűnünket, *1. Jan. 1. 9.*

2. Mennyünk a' Christushoz, *Matib. 11. 28-29*

3. Könyörögünk az Isten bűn bocsátó kegyelmének érzésért, *Solt. 51. 14. Amen.*

Az 2. Részben ezek vannak.

I. Tanittya Dávid a' bűndsöket ennek a' bódogságnak utára, *1. 8. Bölcsé téfzlek tégedet, &c. az az, meg-tanítalak, hogy hogy nyered meg a' meg-igazittatásnak bódogságát.*

II. *Inti* hogy ezt a' bódogságot okatlan állatok mód-

módgyára meg ne vesétek, v. 9. Ne legyetek oly-
lyak mint a' ló, &c. Erti ezeken, a' bűnben meg-
átalkodtakat, kiket *lóhoz és őszvérhez* hasonlít.
Mert miképpen ezek szép szóval meg nem szelidít-
tethetnek; hanem erős zabolák által: úgy a' meg-
átalkodott bűnösök, nem akarnak az Isten szép
igireti által meg-térni; hanem ha az Istennek er-
ségegetű és a' lelki ifjúsátnak győzelmű által,
sebhethetnek-meg, mint Dávid, Manasse, 2 Cor. 33.
vers. 11--12. Ephraim, Jer. 31. v. 18-20.

III. *Indító oka intéretének.* 1. Mert sok bánati
léfznak a' meg-térhetetlen hitetleneknek, v. 10.
Matth. 22. 13. és 25. 41. &c.

2. Mert a' ki meg-tér, rgalmaságot nyer, v. 10.
Péld. 28. 13.

IV. *Inti a' meg-tért bűnösöket, az Istenben
való örömrre,* v. 11. Vigadgyatok, &c.

TUDOMÁNY.

I. Az igazán meg-tért, Istenből kegyelmet nyer
ember, tartozik más bűnösök-ir az Istennek ke-
gyelmének vételére s' a' meg-térése, hívni s' tani-
tani, v. 8. Solt. 51. 15. Jan. 4. 29.

OKA. 1. Mert csak a' mi felebarátságunk el-téve-
det makhát-ir tartozunk jó útban hajtani, Deut.
22. 1--3. mennyivel inkább az el-tévelyedet bű-
nöst, inteni s' tanítani a' meg-térése, 1. Tim. 1
vers. 15--16.

2. Mert tartozunk azoknak bűnök bocsánat-
tyáért könyörgeni, Matth. 6. 13.

3. Mert tartozunk Isten parancsolattya'bol
hirdetni, még a' pogányoknak-is az Istennek dí-
csősséges szabadtását, Solt. 96. v. 2--3.

HASZ. I. *Feddi,* azokat, 1. Kik nevetik s'
csufolják a' meg-éfert nagy bűnösöket.

2. Azokat Istenes társalkodásokkal nem akar-
ják meg-térése hini. Ezek nem követik Idyezi-
tónket, Matth. 9. 10. 13.

II. *Inti*

II. *Inti.* 1. A' nagy bűnösöket vigasztalljuk
Csel. 9. 17.

2. Azokat szép intésekkel fel-vegyük, mint el-
tévelyedet juhokat a' Chrístushoz vigyük, 2. Cor.
2. v. 6--8.

II. *A' bűnben meg-átalkodott emberek meg-
térésük előtt hasonlít az észtelen lovakkhoz és őszvé-
rekhez,* v. 9. Jer. 5. v. 7--8.

OKA. 1. Mert miképpen azok nem ifjérnek
bűnt: úgy a' bűnben meg-átalkodtak, (1) Nem
ifjérnek bűnöket, Péld. 30. 20. (2) Ugy vétkez-
nek mintha Isten nem tenné s' nem látná, Solt. 94.
vers. 4--8.

2. Mert miképpen azokban szemérem nin-
csen: úgy a' bűnben meg-átalkodtak, minden
szemérem nélkül vizzik végben telti gonoliz indu-
lattyokat, Jer. 5. 7--8. Eph. 4. 17--19. 1 Pet. 2.
vers. 12.

3. Mert miképpen azok, zabolával s' őzítőn-
nel szelidítetnek-meg, s' úgy igazgattatnak jobb
s' bal kéz felé: úgy hozatnak a' meg-térése az
ilyen bűnösök, példa Ephraim, Jer. 31. v. 18-19.
Saulus, Csel. 9. 5--6.

HASZ. Oktat I. A' bűnösöknek nincs tehát maga
erejében az ő meg-térése; mert olyan mint a' ló
és őszvér; hanem Isten ad annak meg-térést,
Jer. 31. v. 18--20.

K. *Miért parancsolja tehát Isten nékik a'
meg-térést?*

F. 1. Hogy meg-ifjértessék vélek magok te-
hetetlenségeket.

2. Hogy meg-ifjérjék szükségeket a' meg-
térése, Jer. 3. 13.

3. Hogy kívántassa vélek Isten az ő kegyel-
mét, Hof. 14. 2. 3--5.

II. Nem térhet tehát mind addig a' szegény
bűnös míg Isten az ő természetü keményiségét s'
vadságát, meg nem lágyítja.

K. *Mikép-*

- K. Miképpen viszi az Isten végben? Fel. 1.
Edelleges hívogatók által, *Matth. 11. v. 28--29.*
2. Szép ígéretek által, *Ezech. 18. 31--32.*
3. Kemény nyavalyák által, *Jer. 31. 18-19. &c.*
Amen.

XXXIII. SÓLTAR.

Summája: Dávid Imit az Isten népe az Istennek dicőire az ő gondviseléséért, bölcsességéért, hatalmasáért és sok rendbéli jó téteményéért, melyeket kiváltképpen az ő anyaszentegyházával cselekedett.

K. Mikorirta? F. Minek utána sok pogányokon Isten az ő népének győzedelmét adott: melyet egyedül Istennek tulajdonit, *1. v. 10. 16-17.*

Három Részzei vadnak.

1. Imit a' népet az Istennek dicőire, az ő sok rendbéli jó téteményéért, *1. v. 1--9.*
2. A' bűveknek az Isten segédelmének obajásáért, *vers. 20--21.*
3. Könyördög Istennek, hogy irgalmazását és hatalmasait a' fen rajtok, *1. v. 22.*

Az 1. Részben ezek vannak.

I. Imit a' bűvek az Urban való öröme, *1. v. 1.* Örülletek ti igazak, (az az, a' Christusban megigazítottak, *Phil. 3. 9--10.*) az Urban.

II. Mődgya az öröme, *1. v. 2--3.* Dicsirjéte az Urat hegedűben, &c.

K. Az Új Testamentumban, ma kellé máskál az Templomokban Isteni dicsirni?

Fel: Nem 1. Mert a' több ceremóniakkal, az Christus el-jövetelével ez-is el-töröltetett, *Col. 2. vers. 17.*

2. Mert

2. Mert ma, Psalmusokkal, Hymnusokkal, akar Isten tiszteltetni, *Col. 3. 16.*

3. Mert lélekben s' igazságban kell ma Istent tisztelni, *Jan. 4. 24. Lásd Solt. 81.*

III. Indito okai az Istenben való öröme, *1. v. 4.*

2. Mert szereti az igazságot, *v. 5. Solt. 119. 64.*

3. Mert ő teremtetette az eget s' annak minden seregeit, *v. 6.*

4. Mert az ő hatalmaságával az tengernek vizeit őszve gyűjtötte s' meghatározta, *v. 7. Job. 38. 10--11. Jer. 5. 22.*

IV. Imit mindenre az Istennek féltelmére, *vers. 8.* Az hol vagyok,

1. Az imés, Fellye az Urat minden föld, az az, minden földön lakó népek.

2. Indito oka ez intésnek, (1) Mert mindenkét edgy szavával teremtett, *v. 9. Terem. 1. 3.*

(2) mert hiában valóvá tévzi a' pogányoknak szándékokat, *v. 10.* (3) mert az Urnak tanácsa megmarad s' végben mégyn, *v. 11. Num. 23. 19.*

V. Az Isten népének boldogsága, *v. 12.* melyet két-képpen írle,

1. Boldog nép a' kinek Istene a' Jéhova.
2. A' kit magának örökségül választott, *Solt. 65. 5. Deut. 14. 2.*

VI. Az Istennek mindenekre ki-szjedő gondviselése: melyet ezekben állat.

1. Hogy mindenek lát s' igazgat az ő cselekedetek füzérén, *v. 13. Néb. 9. 6.*

2. Hogy azoknak akarattjokat s' tanácsokat, tudgya s' igazgattya, *v. 14--15.*

VII. Az Isten ellen való emberi tanácsnak s' erőnek baszontalansága: melyet az Isteni tanács ellen való hadakozásban füz. ki, *v. 16--17.*

VIII. Az Isten kiváltképpen való gondviselése, az ő bűveibez, *v. 18.* Az hol vagyok,

1. Az Isteni gondviselés, Az Urnak szemei, (az az,

(az az, Gondviselése) az űtet felsőkön, &c.

2. *Vége az Isteni gondviselésnek*, (1) hogy meg szabadsa az haláltul az ő lelkeket, v. 19. *Solt.* 23-4. (2) hogy meg-tarcsa űket az éhségben, ver. 19. *Solt.* 37-25. és 146. 7.

TUDOMANY.

I. *Az Ur Jēsu Krisztuban meg-igazított hīvek és szentek, lelki őrvendoséssel tartoznak Isten, az ő bölcseségének, hatalmaűségének és gondviselésének munkáiért dicűirni*, ű. 1. &c.

OKA. 1. *Mert űket képeűre* (nem oktalan állattá) teremttette, v. 6. *Terem.* 1. 26--27.

2. *Mert ő érettek teremttett az eget, földet, tengert és minden állatokat*, v. 7. *Terem.* 1. 26.

3. *Mert valamit igirt nékiek meg-telleyűiti*, ver. 4. *Num.* 23. 19.

4. *Mert az ő ellenek tanácskozó pogányokat meg-lzégyeniti*, v. 10. *Ki-jdv.* 14. 25.

5. *Mert kiváltképpen gondot visel reájok az éhségben és az halálos veszedelmekben*, v. 18-19.

HASZ. I. *Oktat.* Nem Iűtentől meg-igazított emberek tehát azok, kik az Iűtent őrmmel nem dicűirik; *Minéműek*.

1. Kik az el-vótt jókért Iűtennek hálákat nem adnak, *Luc.* 17. v. 17--18.

2. Kik az Iűten munkáiban nem győnyörködnek, *Jób.* 21. 14.

3. Kik a' testnek s' világnak élnek, *Luc.* 12. ver. 19.

4. Kik az Iűteten kívül teremttett állatorokat tisztelnek s' az Iűtennek tiszteletit azoknak adgyák, *Jer.* 44. v. 17--18. &c.

II. *Ist.* Tiszteleyűk s' dicűirűk Iűtent, magánossan és közönűeges helyen: Indicsanak a' tudománynak okai, &c. Amen.

II. *Minden embereknek tanácskozáűok, gondolatok s' vőgezűek, mēllyek vannak, s' lēsznek az Iűten*

az Iűten tanácsa s' gondviselűse ellen, Iűtentől elfordítottak, s' bűjában valókka' tēteinek, ű. 10. *Péld.* 19. 21.

OKA. 1. *Mert az Iűtennek tanácsa mēgyen végben, s' az áll-meg*, v. 11. *Esa.* 46. 10.

2. *Mert az ember gondolloya-el; de Iűten igazgattyá, s' határozza-meg a' gondolatokat*, *Esa.* 10. ver. 5--12.

3. *Mert valamit Iűten el-vőgezett, meg-csalhatatlanul végben mēgyen*, *Num.* 23. 19.

4. *Mert nincs Iűten ellen tanács*, *Péld.* 21. 30.

5. *Mert valamellyeket hatalmával teremttett; azokat hatalmaűsűon akarattyá űzerént igazgattyá*, ver. 7-8-9. *Néba.* 9. v. 6.

HASZ. I. *Oktat.* Nem mēgyen tehát végben az Iűtelenek tanácsa az hīvek ellen, Iűten akarattyá nélkül. Oka: 1. *Mert meg-neveti azokat Iűten*, *Solt.* 2. 4. 2. *Mert hījában valóvá tēűzi Iűten azokat*, *Csel.* 5. 38--39.

II. *Ist.* Mikor az Iűtelenek tanácskoznak ellenűnk, bizzuk Iűtenre magunkat,

1. *Mert Iűten akarattyá nélkül csak hajunk űzálát-is nem bānthatjuk*, *Matth.* 10. 29--30.

2. *Mert meg-lzégyeniti azokat*, v. 10.

3. *Mert a' magok űejeűre fordittyá*, mint Pharaonak, *Ki-jdv.* 14. ver. 25. Achitophelmek, *2 Sam.* 17. &c.

4. *Mert meg-szabadit azoknak halálos tanácsoktul*, v. 19. Amen.

III. *Az Iűten hīveinek egyéb népek felett való bölcsődrágok ebben áll, hogy ők Iűtennek népei, és őrvőkregű*, ű. 12. *Deut.* 14. 2.

OKA. 1. *Mert a' kik nem Iűten népei, azok a' Sātánnak orizágában vannak*, *Csel.* 26. 18.

2. *Mert a' kik Iűten népei, az Iűtennek nevéűről neveztetnek*, *Esa.* 43. 6--7.

3. *Mert a' kik Iűten népei, azok a' Christusnak őrvőkös társai*, *Rom.* 8. 16--17.

4. *Mert*

4. Mert igaz jus szerént mindenek azoké menyén és földön, 1 Cor. 3. 22.

HASZ. 1. *Oklat.* 1. Bóldogtalanok tehát azok kik nem Isten népei: *Mintértek:*

1. Kik Isten ímértin kívül valók, *Eph. 2. vers. 11--12.*

2. Kik a' Christus Isteneknek teremőjeknek nem ísmérik, 1 Jan. 4. 1--2.

3. Kik e' vilagnak s' a' testnek élnek, 1. Pet. 4. vers. 3.

4. Kik az Istennek beszédét nem halgattyák, Jan. 8. 44--45.

5. Kik az Isten népét nyomorgattyák, Gal. 4. vers. 18--29.

II. *Int.* 1. Adgyunk hálát Istennek hogy minket népévé s' örökkégévé tört, ki hozván a' Pogányságból s' bálványozásból, *Coloss. 1. 12--13.*

2. Ellyünk egymint illik Isten népéhez.

Kérdés: *Miképpen?* F. 1. Ne társalkodgyunk e' világnak fiaival, 1 Pet. 4. 3.

2. Járjunk az Istennek parancsolatiban, *Terem. 17. 1--2.*

3. Halgassuk az Isten beszédét s' ugy lakozik nálunk, Jan. 14. v. 23.

4. Ellyünk szentül; *Mert* erre hivott Isten, *Tit. 11. 14.* Amen.

IV. *Az Isteni segedelem nélkül, senkit az ő népének sokasága, erőssége, az bádakozásznak idején meg nem szabadíthat és meg nem óltalmazhat.* 1. 16--17. Példa Pharahe, *Ki-jdv. 14.* Senacherib, *Esa. 37. 36.* Zéra, 2 *Chron. 14. 9. &c.*

OKA. 1. Mert az hadnak ereje áll az Isten kegyelmes jelenlétében, 2 *Chron. 13. 12.*

2. Mert Isten, mind embernek, mind lónak erjét el-veheti, szívét el-olvaszthattya, *Solt. 76. vers. 2--8.* Lald. *Solt. 60. 13.*

V. *Isten az őtet félő biveire, minden szűkségben kegyelmessen gondot visel.* 1. 18--19.

OKA. 1. Mert soha nem hagyhattya-el népét, *Solt. 94. 12.*

2. Mert az halálos veszedelemben óltalmazta, mint Dávidot, sokszor.

3. Mert szűkségekben s' éhlegekben táplállya, mint Illyért, 1 *Kir. 17.* és 19. a' 100. *Prophétákat, 1. Kir. 18. 4--13. &c.*

HASZ. *Int.* Féllyük az Urat, 1. Mert nem léssen fermi szűkségünk, *Solt. 34. 10.*

2. Mert a' nyomoruságokból ki-fzabadít, *Solt. 34. v. 20.*

3. Mert minden veszedelmektől meg-fzabadítja lelkeket az őtet félőknek, *Solt. 34. v. 23.* Amen.

A' 2. Részben ezek vannak.

I. *Az bivekben az Isten segedelemének okajása.* 1. 20. A' mi lelkünk várja az Urat.

II. *Indító oka.* 1. Mert ő benne vigad a' mi szívünk, 1. 21.

2. Mert ő a' mi segítségünk, v. 20.

3. Mert az ő szent nevében bizunk, v. 31.

TUDOMANY.

Valaki Isten népe s' öröksége, minden szűkségben s' nyomoruságban egyedül csak Istenben kell bízni, és ő Felségét kell nagy bizodalommal várni. 1. 20--21.

OKA. 1. Mert paiffa Isten az ő népének, *Terem. 25. 1.* *Solt. 46. 2.*

2. Mert Isten közepette lakik az ő népének, *Solt. 46. v. 6.*

3. Mert őrzi őket mint szemé fényét, *Zach. 2. vers. 12.*

4. Mert soha végképpen el nem hagyta őket, *Solt. 94. 14.*

Az 3. Részben ezek vannak.

I. Az Isten irgalmaságának kívánása, *Jobb. 22.*
Égyen Uram a' te irgalmaságod mi rajtunk,
vers. 22.

II. Indító oka: Mert te benned bízunk, v. 22.

TUDOMANY.

Az Istennek hűveinek azon kell könyörögni,
hogy Isten, az ő bizodalnok szerént, tartsa meg
ő rajtok kegyelmét őtalmtat, gondviselését és szá-
badítását, *Jobb. 22.*

OKA. I. Mert Isten nélkül semmit nem cse-
kedhetnek, *Jan. 15. 5.*

2. Mert ha Istenüket magoknak hadgya, az
emberek ő rajtok hatalmat vesznek, *Solt. 44.*
vers. 10--11.

HASZ. I. Oktat. Szűkölköddünk tehát, min-
den napon az Isten irgalmasága nélkül.

II. Im. Kérjük Istent hogy irgalmaságát töl-
tünk meg ne vonnyá, mint Saulat; hanem ma-
gasztal-meg nálunk, *1 Sam. 7. 15--16.* Amen.

XXXIV. SÓLTAR.

Summája: Dávid meg-szabadulván ellensé-
güitől, Iste nek bálákat ad, s' másokat is int a' ke-
gyet életre s' Isteni félelemre; és egyszer s' mind-
magasztalja a' nyomorúságban lévőket az Isten-
nek szabadításával.

K. Mikor irta? F. Mikor Saulat való féltés-
ten Achiszhoz (ki Abimeleknek is mondatik) az
Philistínusok királyához futván, ábrázattat el
változtatva véna, és ott meg-ismértetvén, ismét
onnet az Adullám barlangjában szaladván, Saulat
meg-szabadult volna, *1. Kís. 1 Sam. 21. 10-14.*
és 22. 1--2.

Három.

Három Részei vannak.

I. Háladása Dávidnak az szabadulást, *vers. 1--8.*

2. Inti az hűveket a' kegyeségre és Isteni féle-
lemre, *Jobb. 8--19.*

3. Magasztalja a' nyomorúságban az Isteni
szabadulással, *Jobb. 26--23.*

Az 1. Részben ezek vannak.

I. Háladás a' szabadulást, vers. 2. Aldom
az Urat.

II. Mőgya az báladásnak, 1. Minden időben
vers. 2. Szájjal, v. 2. 3. Szível s' lélekkel, v. 3.

III. Vége az báladásnak, v. 3. hogy ezt meg-
halván a' ízeledek (az hűvek) örüljenek az én szá-
badulásomnak.

IV. Inti a' hűveket az Isten dicsőítésre, Az hol
vagyom, 1. Az intés, v. 4. Magasztaljátok az
Urat velem együtt, kik velem bujdosztatok, *1 Sam.*
22. 2. 2. Az intésnek okai;

1. Mert kerestem (könyörgésemben) az Urat,
s' meg-halगतott, &c. v. 5.

2. Mert a' kik ő ró néznek s' ő hozzá futnak
segedelemért azok meg nem izégyenülnek, v. 6.

3. Mert én szegény hozzát kiáltottam, s' meg-
halगतott, v. 7.

4. Mert tábort jártat szent Angyalival az ötet
felők s' ő hozzá kiáltók köről, v. 8.

TUDOMANY.

I. Valakiket Isten valamelly nagy vesze-
delemből meg-szabadít, azok tartoznak minden-
kor szíven, szível és szájjal az Isteni dicsőíteni,
és másokat is az Isten dicsőítésre inteni, *Jobb. 2--5.*
Solt. 116.

OKA. I. Mert Isten azért szabadít meg, *Solt.*
50. vers. 15.

G2

2. Mert

2. Mert áldozat gyanánt kedvelli azt Isten,
Solt. 50. 23. láfd, az 50. és 116. Soltárt,

II. Valakik az ő szűkségeknél s nyomorúságoknak idején, hitelnek szemével Istenre néznek s ő Felrészhez folyamodnak, meg nem szégyenülnek; hanem könyörgésekben, meg-halgaatának és meg-szabadulnak, *1. Solt.* 91. 14--15.

OKA. 1. Mert az ő benne bizók soha meg nem szégyenülnek, *Rom.* 10. 11. hanem meg-tartatnak, *Rom.* 10. 13.

2. Mert az úter szeretőknek s benne bizók-nak jgrta a meg-halgaatást s szabadulást, *Solt.* 91. vers. 14--15.

3. Mert meg-igrté hogy azokat meg-szabadítja, *Solt.* 50. 15. s meg-máfollyá meg, *Száml.* 27. vers. 19.

HASZ. I. Oktat. Nem szégyenülnek tehát meg kik az Urra néznek nyomorúságoknak idején,
K. *Mért hát hogy Isten sokszor nem felel hívőinek könyörgésekre?*

F. 1. Mert ideje van az Isteni segedelemnek s a meg-halgaatásnak, *Jer.* 29. 10. 11.

2. Mert sokszor kétekedve könyörögnek az hveek, *Jac.* 1. 5.

3. Mert engedelmesseget próbállyá Isten s azért halasztja a szabadulást, *1. Per.* 1. 5--6.

4. Mert a nép sem ismeri meg magát hogy vétkezett, *Hof.* 5. 15.

5. Mert buzgóságot akar benne indítani, *Esa.* 26. 16.

II. Minden mi szorongattatásunkban egyedül csak Istenre nézzünk, *Solt.* 123. 1--2.

1. Mert csak ő általa tartatunk meg, *Esa.* 45. vers. 1--2.

2. Mert meg-igrté a szabadulást, *Solt.* 50. 15. és 91. 14--15. Amen.

III. Minden

III. Mindenütt és mindenkor tábori járnak az Isten Angyali az Istenben bizó s kegyes emberek környül, azoknak általmokrá, *1. Terem.* 32 vers. 1--2. *2. Reg.* 6. 16.

OKA. Mert az hveeknek őrizetekre rendeltettek s minden nap ki-is küldetnek, *Sid.* 1. 14. láfd. *Solt.* 91.

HASZ. I. Oktat. Bóldogok az Istenet félsők: Mert hatalmas seregek őzik őket, *Solt.* 103. 20.

K. (1) Valljon minden embernek egy magánor-őrs Angyala vagyon?

F. Nem, 1. Mert sokak küldetnek ki egynek őrizetire, *2. Reg.* 6. 16.

2. Mert sokaknak csak egy küldetik néha őrizetekre, *Esa.* 37. 36.

II. Int. 1. Ne illeszkű bszszusággal az Istenet félsők: Mert bszszút állanak azokért az Isten Angyali, *2. Kér.* 6. 16. *Csel.* 12. 22. 23.

(2) Ellyünk úgy, hogy Isten Angyali által járasszatábert környülöttünk. *Hogy álljunk?*

F. 1. Isten fellyük búncinkel meg-bántani, vers. 8.

2. Ellyünk szentül: mert ők szentek, szenteket szeretnek.

3. Búncinkből térjünk meg: mert azokban gyönyörködnek, *Luc.* 15. 10. Amen.

A' 2. Részben ezek vannak.

I. Inti az hveket az Istenben való bizodalomra: Az hol vagyon, 1. Az intés, *1. Kóltol.* 9. kóltoljátok, az az, próbáljátok meg, melly jó légyen az Ur. 2. Indó oka: Mert bóldog a ki benne bizik, *1. 9.*

II. Inti az hveket az Isteni félelemre, Az hol vagyon, 1. Az intés, *1. Kóltol.* 10. Félyetek az Urat ti ő szentei, v. 10. 2. Indó oka: Mert az Isten félsőknek semmi fogyatkozások nincsen, v. 10. 11.

III. Hija az hveket a kegyes életre, Az hol vagyon

vagyon, 1. *Az hivatal*, 17. Jűjjetek ide fiaim, &c. 2. *Indító oka*: Mert úgy élhet boldog, és boldog napokat, v. 13. 1. *Per.* 3. 10.

IV. *Inti az Isten feldőket*, Az hol vagyok 1. *Az intés*, 14-15. Tartóztasd-meg nyelvemet a' gonosztul, &c.

2. *Indító oka*, 1. Mert azokon vannak az Urnak izemei, v. 16.

2. Mert azoknak kiáltásokat meg-halgattya, vers. 16.

3. Mert a' gonoságot cselekedőket e' földről ki-gyomlállyá, v. 17.

4. Mert az igazak ha kiáltanak Istenhez meg-halgattya s' minden nyomorúságokból meg-szabadította, v. 18.

5. Mert közel vagyok a' töredelmes szívű kegyeltekhez, v. 19.

TUDOMÁNY.

I. *Valakik az Istenben bíznak*, azoknak bátor-ságok ebben áll, hogy az Istennek jórágát kös-szall-gattya, 17. 9.

K. *Micsoda az Istennek jórágát kös-szall-gatni?* Fel. 1. Az Istent bátor-sággal segít-gessé-mi a' nyomorúságban, v. 5.

2. A' szűkösségen Istennek gondviseletét meg-szapszaltalni, 1. *Kir.* 19. 5-6.

3. A' nyomorúságból való meg-szabadulást érezni, v. 5. 18.

4. Az Istentől meg-vigasztaltatni, v. 19. *Solt.* 19. vers. 92.

5. A' bűnnek bocsánattját Istentől meg-nyer-mi, s' azt érezni, *Solt.* 32. 5.

HASZ. *Okas.* Senki nem lehet tehát boldog valaki az Istennek jórágát nem kös-tollya.

K. *Kicsoda azok kik kös-tollják azt?* F. 1. Az Isten feldők, v. 10. Mert azoknak igitertett kegye-temben jutalom, 1. *Tím.* 4. 8.

2. A' kik el-hajolván a' gonosztul, szentül é-lnek, v. 15. mert az illyeknek virrad-fel az Isten kegyelme, *Téz.* 2. 11-12. Amen.

II. *Valakik Istent félén*, a' gonoszt el-távo-zattya, szentül s' kegyelmen élnek, azokra Isten kegyelmeesen gondot visel, könnyö-gés-eket meg-halgattya, boldog élettel meg-áldgya, és minden nyomorúságokból ki-szabadította, 1. *Kir.* 4. vers. 2.

OKA. 1. Mert a' kegyes életnek mind az élet-ben s' mind a' következendőben, kegyelembéli-jutalma vagyok, 1. *Tím.* 4. 8.

2. Mert illyeknek virrad-fel az idevességes ke-gyelem, *Téz.* 2. 11-12.

HASZ. *Int.* 1. Félfünk az Istent. 2. Távo-zunk-el minden gonosztul: Mert úgy vigasztal-hattuk magunkat az Istennek e' Soltárban le-tő-gő igértéinek, 1. *Per.* 3. 10.

Az 3. Részben ezek vannak.

I. *Az hűeknek itt e' világon való firalmas állapottya*, 17. 20. Iok nyomorúsági, &c.

II. *Az 8 firalmas állapottya* kiak boldog ki-menetele, 17. 20. mind azokból meg-szabadította az Ur.

III. *Istennek gondviseleté az igazakon a' nyo-morúságokból* is;

1. Meg-örzi csontyokat-is, v. 21.

2. Meg-szabadította leikeket minden lelki s' testi szorongattatásokból, v. 23.

IV. *Az Isten feldők gyűlöldinek veszedelmek*, v. 22. Az hitlent pedig meg-öli, &c.

TUDOMÁNY.

I. *Noha sok nyomorúságokat és keserűségeket szenvednek itt e' világon az Isten feldők; de mind azokból Isten őket idővel meg-szabadította*, 17. 20.

OKA. 1. Mert meg-igérté hogy űket el nem hagyja, *Esa.* 43. 1-2-3.

2. Mert az ő siralmokat őrmre fordittya, *Jan.* 16. 20-22.

HASZ. *Okrat.* Nem tart hát mindenkor az hivek nyomorúsága;

1. Mert szemek láttára e' világon-is az ő nyomorgatói meg-ilitetnek, *Ki-jöv.* 14. 25. &c. *Mich.* 7. v. 8-10.

2. Mert meg-nyugosznak még minden fáraságoktól, *Jel.* 7. 11-17.

II. Az Isten-féldket gyűlöld, nyomorgató és kergető bűtlenek meg-ilitetnek Istentől, és elvesznek, *Ű.* 22. Példa Pharaó, *Ki-jöv.* 1. 10. és 14. 25. Sennachérib, *Esa.* 37. 36.

OKA. 1. Mert igaz dolog ez az Istennél, *1. Thess.* 1. 6-9.

2. Mert meg-vért ad Isten azoknak innyok, kik az hiveknek véreket ki-ontották, *Jel.* 16. 5-6.

HASZ. *Okrat.* Nem tart hát mindenkor az hiven, az hitetleneknek birodalmok, *Solt.* 125. vers. 3.

1. Mert határa vagyon az ő hamiságoknak, *Terem.* 15. 16.

2. Mert nem felejtethi el Isten az ő népét, *Esa.* 49. 14-15. Amen.

XXXV. SÓLTAR.

Summája: Dávid könyörög Istennek hogy űtet az ő ellenségeitől, kik űtet ok nélkül kergetik bírtalmazza-meg, s az ő ellenségét gonoszságokért irílymeg, ígírvén Istennek báládatságát a' szabadulásért.

K. Mikor írta? F. Mikor Saul előtt az ő Udvari hazugjaitul vádoltának, és a' Saultul halálra kerestetnek, *1 Sam.* 22. 7-9.

Három

Három Részzei vannak.

1. Könyörög Istennek, hogy az űtet ok nélkül gyűlöld ellenségeitől szabadítsa-meg, *Ű.* 1-10.

2. Le-írja ellenségeit gonoszságokról s báládatságokról, *Ű.* 11-21.

3. Ártatlanságát Istenre támasztván könyörög ellensége ellen, *Ű.* 22-28.

Az 1. Részben ezek vannak.

1. Sok részből álló könyörögse: Mert könyörög Istennek, 1. Hogy személyen az ő ellenségével, v. 1.

2. Hogy kellyen-fel az ő fegítségére, v. 2.

3. Hogy biztassa az ő lelkét ellenségei ellen, gátollya-meg ellenségének útokat, v. 3.

4. Hogy ellenségei gyaláztassanak-meg, s' vetetessenek-meg, v. 4.

5. Hogy az Úrnak haragos Angyalától veretessék szélyvel, mint a' polyva a' féltől, v. 5-6.

6. Hogy az ő néki készített veszélyben elessenek, vers. 8.

II. *Indító oka.* 1. Mert ok nélkül álnak nékem vermet, és készítenek bálót, v. 7.

2. Mert az én lelkem dicsíretet mond tenéked a' szabadulásért, v. 9-10.

TUDOMÁNY.

Az ártatlanságát Istennek könyörög, az űtet nyomorgatók ellen Isten igaz iríld bírául bírtalyák, és azoknak séggyen vallásokért s' veszedelmekért könyöröggetnek, *Ű.* 1-8. láld, *Solt.* 28. 1-5.

OKA. 1. Mert meg-igérté Isten, hogy az ő hiveit nyomorgatókat meg-izgyeniti, *Esa.* 41. vers. 11-12.

2. Mert Isten meg-ítli a' nyomorgatókat az ő kiáltásokra, *Solt.* 12. 6. *Ki-jöv.* 14. 15.

3. Mert meg-sententiázta Isten azokat, *Ezech.* 35. 14-15. melyet szabad kérni litentől, *Jel.* 6. vers. 10. láld, *Solt.* 5. p. 26. és 28. p. 118.

G 5

Az

Az 2. Részben ezek vannak.

I. A' Dávid ellenségeinek leírása, 1. Hogy hamis tanúk, *1. 11.* 2. Hogy az jóért gonoszul szentek, *1. 12.*

II. A' Dávid kegyesség ellenségeibez, 1. Hogy azoknak betegségeken bándokodott, bójtolt, s' könyörgött érettek, *v. 13.*

2. Hogy őket mint atyafiait meg-látogatta, *verf. 14.*

III. Az ő ellenségeinek gonoszságok Dávidhoz, mikor ezeket eszelekedték ő velük;

1. Hogy ők a' Dávid nyomorúságán örültenek, *verf. 15. Solt. 41. 9.*

2. Hogy ütet rágalmazták, *v. 15. Solt. 41. verf. 6 -- 7.*

3. Hogy ő ellene alattomban fogokat csikorgattak, *v. 16.*

IV. Újjabb könyörgése Dávidnak a' szabadulásért, *v. 12.* Az hol vagyon

1. A' könyörgés, Uram szabadíts-meg az én lelkemet, &c.

2. *Indító okai,* (1) Mert én dicsírelek tégedet, *verf. 18.* (2) Mert a' békefészek ellen tanácskozna, *v. 20.* (3) Mert örömmel várják veszedelmemet, *v. 21.*

3. *Vége az ő könyörgésének,* (1) Hogy ne örüljenek veszedelmemnek, *v. 19.* (2) Hogy szomokkal ne hunyorgassanak ellenfeim, *v. 19.*

TUDOMÁNY.

I. A' kegyes embereknek természetek az, hogy még ellenségeinek nyomorúságán is szomorkodnak, s' érettek könyörgnek, *1. 13. 14. Luc. 23. 34. Csel. 7. v. 60.*

OKA. 1. Mert tudják hogy sokszor őket tudatlanságból üldözik, *Luc. 23. 34.* azt gondolván hogy ők jó dolgot eszelekeznek, *Ján. 16. 1--3.*

2. Mert

3. Mert ők békefészek s' ha lehet mindenkivel békefészekben élnek, *Rom. 12. 17--18.*

3. Mert gonoszul gonoszért nem akarnak fizetni, *Rom. 12. 17.* hanem jót Idveztünk parancsolatya szerént, *Matth. 5. 44. és Rom. 12. 20--21.*

HASZ. I. *Okai.* Nem szabad tehát örülni ellenségeinknek nyomorúságán s' veszedelmén, hanem szomorkodni kell azon, *1 Sam. 1. 17.*

Mért? 1. Mert talám meg-térhetetlenségben fialnak-meg, mint Saul és Absolon.

2. Mert ha meg-térhetetlenek s' békéltetetlenek hozzánk, Isten ítélleti szál rájuk, *Rom. 12. 20.*

II. *Int.* Ne örüljünk ellenségeink veszedelmén; hanem inkább könyörgjünk érettek, *Luc. 23. v. 34.*

Mondatz. *Lám Dávid sok helyeken s' ist-ű könyörg ellenfelei élen.* F. Könyörg

1. Hogy szándékokban meg-gátoltassanak, *verf. 19.*

2. Hogy az ő veszedelmének ne örülhessenek, *3. 17.*

3. Hogy magokat a' nyomorúságban meg-élmérvén, meg-tértenyenek s' meg-térjenek, *Solt. 9. v. 21.* Mikképpen kell ellenségeink-ellen könyörgni, *1. 18. Solt. 28. p. 177.*

II. Szokások az istemeleneknek hogy a' jóért gonoszul fizessenek az Isten-fűlő embereknek, *1. 11. 62.* Példa Saul, kit Dávid a' Philistaeusoktól meg-oltalmazta, kétszer kedveze néki s' még-is üldözi, *1 Sam. 24. 1--20. &c.*

OKA. 1. Mert a' Cainak utára inatáltak, *Judas, v. 10. 11.*

2. Mert a' Sátánnak erkölcsét követik, *Ján. 8. verf. 44.*

HASZ. I. *Okai.* Nem kegyes s' Istenfélők tehát ez illyenek.

K. Mikor ad ember gonoszul a' jóért? F. 1. Mikor a' jó helyében roszizad.

G6

2. Mikor

2. Mikor az ő rajta szánakozó embert nyomorúságában neveti s' rágalmazza.

3. Mikor valaki jól tölti ura ellen pártolkodik Achitophellel, 2 Sam. 16.

II. *Int.* fizetünk a' jóért gonosz; Mert vizsgálja méri azt az Ur, *Matth.* 7. 1. &c.

A' 3. Részben ezek vannak.

I. *Istenre támasztja* igyének ártatlanságát s' ellenségeinek gonofságát, *Ps.* 22.

II. *Könyörgő az ő ellenségeinek meg-ítéléséért*, s' a' segedelemért, v. 22-23-24. A' hol vagyon

1. A' *könyörgő s*, v. 22-23-24. Uram ne légy távól, &c.

2. *Ítéltő oka*, (1) Hogy ne örüljenek ezek rajtam, v. 24-25. (2) Hogy kivánságok ne tel-lyek-bé, v. 25.

III. *Könyörgő ellenségeinek meg-szegyenzíté- sért*, &c. Az hol van

1. A' *könyörgő*, *verf.* 26.

2. *Ítéltő okai*, (1) Hogy örülhessenek azok, kik látják az én ártatlanságomat, v. 27. (2) Hogy az én nyelveim-is hirdethesse a' te ítéltednek igaz- ságát, v. 28.

TUDOMANY.

I. *Az ártatlannul szenvedd bi-ek az őket nyomor- gatók ellen könyörgőbenek*, *Ps.* 1-6. Lásd. *Solt.* 5. p. 26. és 28. p. 117.

II. *Az bűveknek, mikor látják, hogy az ő ár- tatlannul szenvedd arcyok fának ellenségi meg- séggyenűlnek, örömmel magasztalni kell az Urat* és *etc.*, *Ps.* 26-27.

OKA. 1. Mert örülni kell az örülőökkel, *Romh.* 12. *verf.* 15.

2. Mert tartoznak egymás békeflegéért kö- nyörögni, s' ha meg-adatik azon örülni, *Solt.* 122. *verf.* 7.

3. Mert

3. Mert egymás tisztességének tartozunk örü- lní, 1 *Cor.* 12. 26.

III. *Az bűvek ellenségeitől való meg-szabadít- lástokat, az Isten nevének dicsőretinek fogadás tá- telével kell kérni*, v. 28,

OKA. 1. Mert azért szabadít-meg Isten, *Solt.* 50. 15. Lásd, *Solt.* 50. 15. és *Solt.* 13. p. 59.

XXXVI. SÓLTAR.

Summája: *Dávid le-írja az Isteneknek term- mézeteket; és az Istennek gondviselését, mely szerént mindeneket tart, és az bűveket az bűtetle- nek ellen óltalmazza, mikor azok ellen gonosz- gondolnak; és így s' mind könyörgő az bi- veknek óltalmazókért.*

K. Mikor írta? E. Minekutánna Dávidért Saul az Urnak papjait meg-ölte s' Dávid meg-sza- badult, 1 *Sam.* 22. 18.

Három Részai vannak.

I. *Az bűtetleneknek természeteket s' cselekedete- ket le-írja*, v. 2-5.

2. *Vigasztallja magát az Istennek köszönséges s' kíváltképpen való gondviselésével*, *Ps.* 6. 10.

3. *Könyörgő magáért, és az Isten bűveiért, és az bűtetleneknek meg-szegyenzítésért*, *Ps.* 11-13.

Az I. Részben ezek vannak.

I. *Az Istenieleneknek le-írások*, 1. Nincsen Isteni felelem benne, *Ps.* 2.

2. Dicselkedik gonofságában, v. 3.

3. Nincsen szájaiban igazság; hanem ha- mítás, v. 4. 1 *Sam.* 26. 21.

4. Az ő szívében még agyában-is gonosz gon- dolt s' azt cselekezi, v. 5.

G7

TUDO-

TUDOMANY.

Valamelly ember, minden Isteni feleltem nélkül, az ő szívének gonosz gondolattya szerint, hamiságot szól, beszéd és cselekedzik, s' az igazságot utállja, az hitetlen és istentelen, 2--5.

OKA. 1. Mert az ugy él mintha Isten sem volna: s' az ilyen a' boldog; *Solt. 14. 2.*

2. Mert a' ki az ő szívének családsága szerint él, az minden gonoszra hajlandó; *Jer. 17. 9.*

3. Mert a' ki az szájával hazelkedik, de szíve hamiságot tart, az ugy gondolkodik hogy Isten azt nem tudja s' nem látja, s' ez az itentelen; *Solt. 94. 3--7.*

HASZ. ltr. 1. Probállyuk-meg magunkat, ha nem vagyunk-e az ilyen hitetlenek között valók.

2. Távoztassuk-el ezeket, Dávidat; *Solt. 26. vers. 4--5.* Mert ugy leszünk boldogok; *Solt. 1. vers. 1--2.* Amen.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. Vigasztallója magát (a' gonoszoknak erkötségek ellen) az Istennek kegyelmes gondviselésével, melyet le-ir:

1. *Közhírségesen*, az emberekre és barmokra nézve; *2--7.*

2. *Kiváltképpen*: hogy az Isten igazsága a' felhőkig ér; *v. 6.* az az, meg-foghatatlan, és olyak mint az Isten hegyei; *v. 7.* az az, meg-változtatlantalanok, mind a' jóknak *bizalmazzában*; s' mind a' gonoszoknak *bűmerésében*.

II. Az bűbűbűnek az Isteni kegyes gondviselését alávaló magok ajánkísai Az hol vagyón:

1. Az Istenben való *bizodalom*; *2. 8.* Oh Isten, mely igen becsületes a' te irgalomságod; &c.

2. *Indító oka*, (1) Mert meg-elegited a' te házadnak kővérféggével, az az, a' te szent beszéddel, mely a' léleknek cledole; *Matt. 4. 4.*

(2) Mert

(2) Mert a' te gyönyörűségidnek folyó vizével meg-itatod őket; *v. 9.* Erti az Evangéliumbeli szűp igéreteket; *Esa. 55. 1. Jan. 4. 10.*

(3) Mert te nálad vagyón az életnek kútfeje; *vers. 10.* Erti az hit által való életet a' Christusban; *Jan. 14. 6. és 1. 4.*

(4) Mert a' te világosságot által látnak világosságot; *v. 10.* Erti a' mennyei világosságot, mely tündöklök az Evangéliumnak predikálásában; *Ciel. 26. 18. Coloss. 1. 15.*

Mind ezeket érti Dávid a' tekben meg-jelené Istennek Fiáról;

1. Mert üt megmondgya Urának; *Solt. 110. 1.*

2. Mert mind ezeket a' Christusban talállyuk-fel; *Jan. 1. 4--5. és 4. 10. és 7. 37. 38.*

TUDOMANY.

I. A' kegyes embernek ez az ő vigasztallások, hogy mikora hitetlenek szíveken ő ellenek gonosz gondolnak, vígeznek és szállanak; akkor is Isten őket lelki örömmel bé-rótti és az ő beszédének igyeivel vigasztallja; *2. 8--10.* Példa Dávid; *Solt. 119. 92.*

OKA. 1. Mert így tenit Isten asztalt hieveinek ellenfegek bősűzujára; *Solt. 23. 5.*

2. Mert másképpen keferűségeken meg-éméztetnének; *Solt. 119. 92.*

3. Mert ilyen állapotban az Isten beszédének igéreti édesbek a' méznél, a' keferves léleknek; *Solt. 19. 11.* Minéműnek ezek; *Solt. 12. 6. és 94. 15. Esa. 43. 1--3. &c.*

HASZ. ltr. Folyamodgyunk tehát Istenhez ilyen állapotnnkban; *v. 8.*

1. Mert ott találunk lelki és testi életet; *v. 10.*

2. Mert ott találunk elki és telti világosságot és szabadulást; *Solt. 94. 17. 18.* Amen.

II. Csak egyedűt a' Jeshu Christusnál talál a' lélek, lelki élet, iialt, életet és világosságot; 2. 8--10.

OKA.

OKA. 1. Mert az ő érdeme a' lelki kenyér és viz, Jan. 6. 35. és 7. 37. 38.

2. Mert ő a' lelki életnek adója, Jan. 1. 4. és 14. 6. kiből élünk hit által, Gal. 2. 30.

3. Mert ő világosítja meg a' lelki sötéttségben ülőket, Jan. 1. 4. Luc. 1. 79.

HASZ. 1. Okias. Nincs tehát a' Christus igaz (Isteni) ismeretén kívül, a' léleknek eledete, élete s' világossága: Mert a' Christuson kívül, meg-holt az ember. Eph. 2. 2. 6.

II. Int. Mennyünk a' Christushoz, 1. Lelki életért s' általért hit által, Jan. 6. 35.

a. Lelki életért, Gal. 2. 20.

3. Lelki világosságért, Jan. 1. 4.

Indicson, 1. Mert maga hív bennünket, Esa. 55. 1. Jan. 7. 37. 38.

2. Mert soha meg nem éhezünk s' szomjuhozunk, Jan. 6. 35. Amen.

Az 3. Részben ezek vannak.

I. Könyörög Dávid, 1. Az Anyaszentegyház tagjaiért, v. 11. 2. Magáért, v. 12.

II. Könyörög az ő ellenértéinek meg-szégényítéséért, v. 13. Ott, az az, a' boszszuállátnak helyén, hullýanak-el; ugy-is lón, 1 Sam. 31.

TUDOMANY.

Az Istennek biveinek nem csak magokért; hanem az Isten Anyaszentegyházának igaz tagjaiért-is, könyörögni kell, v. 11. 12. lásd, a' 122. Soltárt.

XXXVII. SÓLTAR.

Summája: Dávid inti az biveket, hogy az hitetleneknek világi boldogságokban és az ő magok boldogtalanságokban, ne ütközzenek-meg; hanem magokul Istenre bízván várják az ő dolgok-nak

nak jó ki-meneteleket, és az hitetleneknek boldogtalanságokat.

K. Mikor írta? F. Véségének idején, az Abfolon és Achitophel veszedelmek után, mint meg-tetzik, v. 25-36.

Két Részzei vannak.

1. Inti az biveket hogy az magok boldogtalanságokban, és az hitetleneknek boldogságokban ne boszszonkodgyanak, 1. 26.

2. Inti őket a' kegyettségnek gyakorlására szép igérek alatt, 1. 27-40.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. Inti az biveket hogy az hitetleneket boldog elbmeneteleken ne boszszonkodgyanak, Az hol vagyon, 1. Az intés, 1. Ne boszszonkodgyál, &c. 2. Oka az intésnek? Mert mint a' fű, olly hitelen el-vész boldogságok, v. 2.

II. Külömb, külömb-féle intési az bivekhez, Az hol vagyon,

(I) Az intés, 1. Bizzanak az Urban, v. 3.

2. Ellyenek hit által, mikor az hitetlenek az testnek élnek, v. 3.

3. Gyönyörködgyenek az Urban, v. 4. mikor az hitetlenek gyönyörködnek, Luc. 12. 19.

4. Bizzák az Urra az ő Utokat, az az, igyeket, ver. 5.

5. Vesztegségben legyenek, s' várják az Urnak utait, (az az, itéletit) a' gonoszok ellen, v. 7.

6. Ne haragudgyanak a' gonoszok ellen, v. 8.

(II) Az intésnek oka, 1. Mert az Ur meg-ad-gya a' testfizednek kérését, a' gonoszok ellen, v. 4.

2. Mert gondot vífel te róllad, v. 5.

3. Mert a' gonoszok ki-vágartatnak, v. 9. 10.

4. Mert a' kik az Urban bizznak, örökkéigül bíráják, a' földet, v. 9. 10. ma az hitetlenek mint tolvajok, urakodnak földön; noha igaz-ján szerént az hi-

az hiveknek adatott a' Christusban, 1 Cor. 3. 22. de jövődöben az hiveké lézen.

K. Mikor? F. I. Mikor a' pogányoknak teljessége bé-jú az Ecclesiában, Rom. 11. Jel. 2. ver. 20. 2. Mikor az hitetlenek az ítélet után pokolra küldenek, Matth. 25. 41. Mert az után a' menyországgal edgyütt e' föld-is örökkégek léfzen az hiveknek, Rom. 8. 17. Az után mőndatik az igazság lakozni e' földön, 1. Pet. 3. 13.

5. Mert az hitetlennek canácsát az igaz ellen meg-neveti az Ur, v. 12--13.

6. Mert az hitetlennek fegyverét, Isten maga ellen téríti, v. 14--15.

7. Mert jobb az igaz kicsinnye mint az hitetlenek sok kincse, v. 16.

8. Mert az hitetlenek karjok (kincsek kißen biznak) el-töretnek; de el-tartya az Ur az igazakat, v. 17.

9. Mert isméri az Ur az hiveket, és az ő öröksegeket meg-tartya mind örökké, v. 18. Luc. 12. v. 32. 1. Pet. 1. 3--4.

10. Mert az hivek a' veszedelmes időben még nem gyaláztatnak, v. 19.

11. Mert az hitetlenek hirtelen el-vesznek, mint a' bárányak fadgya a' lebes tűz miatt, v. 20.

12. Mert el-jú az idő, hogy az hitetlen kölcsonre szorul, s' meg nem fizethet; az hivek pedig büvölködnek és ajándékokat is öztoogatnak, v. 21.

13. Mert az hitetlenek litemül meg-átkoztatnak; az hivek pedig meg-áldatnak, v. 22. Matth. 25. 31--41.

14. Mert litem az hiveknek lépéfit, az az, gondolatryokat, indulatryokat, és cselekedetekegy igazgattyá; és ha azokban meg-tántorodnak-is kegyelmével erősití, hogy abban el-ne veszfzenek ver. 23--34.

III. Maga példájával bizonyítja, hogy Isten az hiveket s' azoknak maradékit el nem fadgya

fadgya, v. 25. az az, nem láttam hogy az igaznak magva teljességgel el-hagyattatnék; hanem ha Isten rendeléséből, az hitelenekkel edgyütt az éhregben halna-meg: mint sok kegyes Atyáknak magvok: Jerusale'm veszedelmekor, Siral. 2. 12. Oka, miért hogy az igazak el nem hagyatnak, v. 26. Mert irgalmas a' szegényekhez, Péld. 14. ver. 21--31.

TUDOMANY.

I. Az Istennek hiveinek, nem illik boscsonkodni az hitelenekre, mikor látnyák hogy azoknak világszerént bődög állapotjuk vagyton, ver. 1--7.

OKA. r. Mert az hitetleneknek bődögságok olly változandó, mint a' fű s' annak virága, melly hitelen változik, v. 2. Solt. 92. 8. Matth. 6. 30.

2. Mert hamar ki-vágattatnak, Solt. 73. 2. s' a' házban vettetek, Matth. 3. 10.

3. Mert hirtelen fel-emeltetnek, hogy annál hamarabb, meg-aláztatának, Esz. 3. 1. és 7. 10.

4. Mert sük jégen helyhetett az ő bődögságok, Solt. 73. 18.

5. Mert itt e' világon van az ő részek, Job. 23. 13. Luc. 16. 25. Az hiveknek pedig öröksegek menyben vagyton, mint mennyi polgároknak, Luc. 12. 32. Phil. 3. 20.

HASZ. I. Okat. Nem e' világi bődögság tehát az hiveknek czinerek; hanem

1. Alázatosság, Matth. 11. 29.

2. Nyomoruság, Jan. 16. 20.

3. Szegénység és el-vettett állapot, 1 Cor. 1. ver. 27--29.

II. Im. Ne boscsonkodgyunk az hitelenekkel, világi bődögságokért: Adert fi. alomra fordul az, jövődöben, Luc. 16. 25. Lás több okokat, e' Soltárban, és a' 73-dikban.

K. Jól lebes az hitelenek ideig, világ szerént bődög

bóldog állapotban élnek; de nem sok időnk múlván, magok vagy maradványok személyében, meg-alázattak, e földről ki-végattak, *1. 9. 36.* Példa Hámán, *Esth. 3. 1. és 7. 10.* Achitophel, *2 Sam. 16. 23. és 17. 23.* Herodes, *Csel. 12. 21. 23.* Lásd. okait az 1. Tudománynak.

III. Istenföldnek kicsiny javok, jobb az hitetleneknek nagy gazdagságoknál, *v. 16.*

OKA. 1. Mert az hivek az ő kicsinyekkel meg elégesznek; de az hitetleneket, az ő sok javok telhetetlenné tévzik s gonoszra kifizetik, *1 Tim. 6. vers. 6--9.*

2. Mert az hivek az ő kicsiny javokkal mértéktelen s' Isten dicsőségére élnek; *Péld. 30. 8.* Az hitetlenek pedig, mértéktelenül, a' testnek kívánságára élnek, *Luc. 12. 19. és 16. 19.*

3. Mert az hivek az ő kicsinyekkel a' szegényt táplálják, *1 Reg. 17. 15.* Az hitetlen gazdagok pedig, nem adnak a' szegénynek, *Luc. 16. v. 19--20--21.*

4. Mert a' hiveket az ő kicsiny javok Istenhez víszik; az hitelent pedig az ő sok gazdagságá titlattel el-izakasztja, *Péld. 30. 7-8-9.*

HASZ. I. Okat. Jobb volna tehát sok gazdagság, hogy szegény volna, mert sokaknak tör az ő gazdagságok a' vézedelemre.

K. Kik olyanak? F. Azok kikben fel-találtnak a' Tudományok okai.

II. Int. 1. Ne kapjunk e' világi gazdagságon, Mert a' léleknek gyötrelme, *Tim. 6. 9.*

2. Hamis úton s' erőszakkal, kincset ne gyűjtünk; *Már nem mégyen-le maradéknkra, v. 35. 36. Péld. 14. 11.*

3. Elégedgyünk meg Istentől rendeltetett forrunkal, Mert nagy gazdagság az, *1 Tim. 6. 6. Amen.*

IV. Isten az öket hívának minden cselekedeteiket úgy igazgattya, az ő kegyelmős gondviselésének kezein úgy tartja, hogy ha nagy nyomorúságban esnek-

esnek-ü, ő Fejéigül el ne szakadgyanak, *1. 23. 24. Péld. 24. 16. Solt. 94. 17--18.*

OKA. 1. Mert Istennek ereje által úgy őriztetnek az idvességre; hogy a' nyomorúságok ő rajtok erőt ne vehessenek, *1 Pé. 1. 5. Rom. 8. 34-38.*

2. Mert a' nyomorúságos életben-is vélelek vagyon Isten, *Esa. 43. 1--3.*

3. Mert azok által csak az ő hitek, reménységek és szeretetek próbáltatik, *1 Pé. 1. 6--7.*

HASZ. I. Okat. Soha tehát a' nyomorúságok, az hiveket Istentől el nem szakaszthatták:

1. Mert Isten kezén tartja,

2. Mert Isten ereje által őriztetnek, *1 Pé. 1. 5.*

3. Mert a' Christban fundáltattak, *Matth. 7. vers. 24--25. Rom. 8. 34--38.*

V. Valakik irgalmaskodnak a' szegényeknek, azokat és azoknak maradványait Isten el nem hadgya; hanem a' szűkségben-is kegyessen el-tartja s' táplálja, *1. 19. 25--26. Pé da, 1 Kir. 17. 10-16. 2 Kir. 4. 1--7.*

OKA. 1. Mert az olyan kölcsön ad az Urnak s' meg-ad-ya azt az Ur, az ő idejében, *Péld. 19. vers. 17.*

2. Mert az ilyen ember Isten áldását vonja fejére, *Péld. 11. 25--26.*

3. Mert az ilyen szerzi magához és maradékihoz, másoknak jó akarattokat, *Péld. 11. 27.*

HASZ. I. Okat. Bóldogok tehát az adakozók: Mert maradványait az illyek nem féltik éhel haláltul, *v. 17--19.*

II. Int. Legyünk adakozók: indicsanak az Tudományok okai, &c.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. Inti az hiveket s' kegyes égre, Az hol vagyon: 1. Az imés, *1. 27.* 2. Az imésnek oka,

(1) Mert az Ur szereti az itilletet, *v. 28.*

(2) Mert nem hadgya-el az ő szenteit, *v. 28.*

(3) Mert

(3) Mert az igazak örökkéigül bírják e földet, ver. 29.

(4) Mert azokban vagyon az bölcsesség, ver. 30-31.

(5) Mert nem adgya az hitetlennek kívánságára azokat, v. 32-33.

II. *Inti az bűveket az Istenben való bizodalomra, Az hol vagyon,*

1. *A' intér, v. 31.*

2. *Oka az intésnek, Mert őket fel-magaftaltallya s' az hitetleneket meg-alázza, v. 34.*

III. *Le-írja az hitetleneknek hitelen való pálozódásokat, v. 35-36.*

IV. *Az bűveknek boldog ki-menetele, s' az hitetleneknek veszedelmek, v. 37-38-39-40.*

V. *Oka az bűvek boldográgoknak; Mert ő benne biznak.*

TUDOMANY.

I. *Valakik Istentől boldog állapotot s' békeséget kívánnak, azoknak minden gonoszokat tellyei igyekezettel el-kell távoztatni, és jószág cselekedetekben kell magokat foglalni, v. 27-31.*

OKA. 1. *Mert illyéké az Istennek szűvetsége, Terem. 17. 1.*

2. *Mert illyéké a' betegség és az irgalomság, Gal. 6. v. 16.*

HASZ. *Okat. Senki tehát szent élet nélkül magának jó állapotot s' békeséget nem igirhet,*

1. *Mert a' gonoszokat Isten utállja s' ki-vágja, ver. 9.*

2. *Mert veszedelem a' gonoszoknak vége, v. 38.*

II. *Int. Távoztassuk-el tehát a' gonoszt, és cselekedgyünk jót; Mert ugylézfünk boldogok, Sopl. 1. 1-3.*

III. *Jól lehet az hitetlenek sokutakon akarák az bűveket el-vesztetni; de az Ur Isten azokat kegyelmessen azok ellen meg-óltalmazza, v. 32-33.*

OKA.

OKA. 1. *Mert meg-ígérte hogy elnem hadsya, Esa. 43. 1-3.*

2. *Mert meg-törí az hitetleneknek karjokat, ver. 17. 38. &c.*

K. *Miért bit hogy sokszor meg-engedi őket meg-bleteni, az hitetlenek által?*

F. *Mert ugy rendelte magát azokban meg-dicsőíteni, Jan. 16. 1-3. Jel. 2. 10. Amen.*

XXXVIII. SÓLTAR.

Summája: *Dávid, érezvén lelkében s' testében az Istennek bűnei ellen gerjedező haragját, s' lelki betegségeit, könyörög Istennek, hogy irgalomságából rajta könyörüljön, s' minden bűboruitul szabadítsa meg.*

K. Mikor írta? F. *Amaz ő kettős czégéres vétkeinek meg-ismérése után: melyekért Isten, Fiát-is Absolont, ellene támasztotta vala. Akkor írta az 51-dik Soltár-is.*

Két Részzei vannak.

1. *Könyörög az Isten, bűnei ellen gerjedező haragjának meg-szüntéséért, v. 1-9.*

2. *Minden lelki s' testi nyavalyáiból való meg-szabadulásáért könyörög, v. 10-23.*

Az 1. Részben ezek vadnak.

1. *Az Isten haragjának meg-szüntéséért könyörög, Az hol vagyon,*

1. *A' könyörgés, v. 2.*

2. *Oka a' könyörgésnek v. 3. Az Isten nyilain és kezeiben, érti a' lelki ismértnek gyötrelmit és a' nagy nyomorúságokat, melyeket Isten ő reája bocsátott volt, Job. 19. 21.*

II. *Lelki s' testi nyavalyáinak le-írása. Az hol vagyon, 1. A' betegség, v. 4-6-7-9. 2. A' betegségnek*

ségnek oka, (1) Mert az én hamiságaim el-borították az én fejemet, v. 5. (2) Mert az én bélelem meg-száradott, v. 8. Erti az ő lelki ismérői miatt lőtt nagy gyötrelmeit, *Solt.* 92. 3--6,

TUDOMANY.

I. A' bűn emberben lelki betegséget szerz, &c. *Lásd.* *Solt.* VI. p. 33. *Hof.* 14. 5.

II. Minden lelki s' testi nyavalyáknak, nyomorúságoknak és léleknek gyötrelmének nem az s' érdemlő oka a' bűn, *2. Sam.* 3. 38. 39.

OKA, 1. Mert Isten az embert jóvá teremtette volt; hanem a' bűn által hozta magára a' fők gonoszokat s' az halált, *Præd.* 7. 29. *Terem.* 2. 17. és 3. 16--19.

2. Mert a' bűnért származnak reánk Iltentől minden nyomorúságok, s' léleknek gyötrelmi, *Deut.* 28. 15. *seqq.* *Jer.* 2. 19.

HASZ. I. Oktat. Nem Isten tehát; hanem magunk vagyunk okai a' nyomorúságunknak, *Síral.* 3. 38--39. *Hof.* 13. 9.

II. Int. Mikor érezzük lelki s' testi betegsé-
günket;

1. Ismérjük-meg hogy vétkezünk, *Síral.* 5. *vers.* 16.

2. Ne Istenre; hanem magunkra panaszkodgyunk, *Síral.* 3. 38. 39. *2 Sam.* 24. 17.

3. Hadgyunk-el a' gonosz bűnőket, s' kérjünk gyógyulást Iltentől, *Mert* úgy gyógyít-meg Isten, *Hof.* 5. 15. és 6. 1. 2.

A' 2. Részben ezek vannak.

I. Lelki s' testi nyavalyáit Isten elcibben tejszi, *vers.* 10. 11.

II. Az ő felebarátira panaszkodik: Hogy ily nagy nyavalyáiban,

1. Túl el az idegenedtek s' meg-utálták, v. 12.
2. Hogy

2. Hogy akkor akarják őtet vesztélyben éjteni, *vers.* 13.

3. Hogy szépen szólván, akarják vesztélyben hozni, v. 13.

III. Le-szja békéséges sürésé ily nagy inségében: Az hol vagyok,

1. A' békéséges sürés: Ollyá lőttem mint a' fiket és a' néma, v. 14--15.

2. Oka a' békéséges sürésnek, 1. Mert tégedet vártalak Uram, v. 16. 2. Mert ha békéllenkedtem volna te ellened vagy ő ellened, örültek volna rajtam, v. 17. 3. Mert méltán szenvedem mindezeket az én hamiságomért, v. 18--19.

IV. Panaszolkodik az ellenségeinek boldog előmenéseken, 1. Hogy azok erősödnek s' dolgokban elő mennek, v. 20. és *Solt.* 73. 3. &c.

2. Hogy a' jóért néki gonoszszal fizetnek, v. 21. mint Absolon és Achitophel.

V. Könyörög Istennek az ő szabadulásáért, *vers.* 22. 23.

TUDOMANY.

I. A' mi lelki s' testi nyavalyáinkat, (mellyek esnek rajtunk bűneinkből) nagy alázatsággal, Istennek kell elcibben terjesztünk, *vers.* 10. 11. *Hof.* 6. 1--2.

OKA. 1. Mert úgy esk-meg az Isten atyai indulattya rajtunk, *Jer.* 31. 18. 20.

2. Mert úgy gyógyít-meg bennünket, *Hof.* 14. *vers.* 5.

HASZ. I. Oktat. 1. Nincsen tehát a' szelmes léleknek több orvosa Istennél, *Solt.* 34. 19. és 147. 3.

2. Nem gyógyul hát meg-addig a' bűnös, míg bűneiakkal vallás tételével Istenhez nem mégyen, *Solt.* 32. 3. 4. *Lásd* a' 6. *Solt.*

II. Int. Erezvén a' mi bűneink miá lőtt lelki sebeinket: mennyünk Istenhez a' mi Urunk Jéhus Christushoz, *Hof.* 6. 1--2. *Mert* ilyeknek gyógyító

gyító orvosa, *Matth. 9. v. 10-13. Ezech. 34. 16. Efg. 61. 1. Amen.*

II. Mikor bűneinkért aitunk lévő nyomorúságunknak idején, bűnünk meg-válságát, s' ellen-
günk pedig veszedelmünkbe igyekeznek, akkor
békéséges ítéssel, (s' bűneink meg-válságával)
kell azur felszólítani, és az Isteni szabadító kegyelmességét
obajtatni, könyörgésünk által, v. 12-23.

OKA 1. Mert ilyenkor alázatosságra s' békéséges
tűrésre hív Isten, *Luc. 21. 17-19.*

2. Mert ha ő reájok nézve méltatlanok vagyunk
és; de Istenre nézve méltán szenvedgyűnk,
ki őket reánk bocsátotta, kinek nyilai között val-
lók azok, *2 Sam. 16. 7-10.*

3. Mert jók ezek a léleknek: ugyan-is (1)
Mert bűneink meg-fürésztet s' meg-vallását szer-
zik mi bennünk, v. 19. (2) Mert Istenhez vízik
embert, v. 22. és 41. 5. (3) Mert az Isteni szabadítást
obajtatják emberrel, v. 23, &c. Amen.

XXXIX. SÓLTAR.

Summája: Dávid el-ölegetően magában, hogy
sem az ítéleteknek boldog állapotjokért, sem
azoktól rajta esett méltatlanságokért, nem zugo-
lódni: könyörg Istennek hogy eddig való béké-
telenéget bocsássa meg, és rajta lévő esztorát ve-
esse el.

K. Mikor írta? F. Mikor Absolontul, s' an-
nak tanácsosítul méltatlanul szenvedne.

Három Részzei vadnak.

1. Dávid meg-jelenti békéséges ítéssel felel
való maga el-itéllését, hogy Isten ellen a' nyomor-
úságokban békételenégre ne sarkadgyon, *Ps. 1-3.*

2. Könyörg Istennek hogy az ítéletének rá-
dólna a tanácsa-meg, v. 4-7.

3. Isten-

3. Istenben való bizodalma ki-jelentvén, kö-
nyörgés hűne bocsátatványért, és az Isten esztorának
el-fordításáért, *Ps. 8-14.*

Az 1. Részben ezek vannak.

I. A' békéséges ítélsnek fel-tétele a' nyomor-
úságokban, *Ps. 2. El-végzetim magamban.*

II. Maga a' békéséges ítérs, v. 3. meg-nému-
lék vesztegléssel, &c. az az, még az én igyemnek
járásáról és ártatlanságáról sem szóllek,

TUDOMANY.

Az bűneknél a' rajtok lévő nyomorúságokat (s'
ellenregeknél rajtok 188 kegyetlenregeket) oly béké-
ségeges ítérsel kell víselni, hogy azokban Isten
ellen való panaszolkodásra fel ne nyissák szájukat,
vers. 2-3. és 10. *Job. 39. 37. 38. Luc. 21. 17-19.*

OKA 1. Mert Isten keze az ő rajtok, *Job. 19. 21.*
s' Isten ellen pedig nem jó panaszolkodni, *Siral. 3.*
vers. 38.

2. Mert Isten parancsolatlyából s' engedelme-
ből, vagyon az rajtuk, *Siral. 3. 36. 37. 2 Sam. 16.*
vers. 11.

HASZ. I. Fedd. Azokat kik Isten ellen zugo-
lódnak a' nyomorúságokban: mint ha Isten nem
méltán itélné őket, *Ezech. 18. 1. 8.*

II. *Int. 1.* Ne zugalódyunk Isten ellen a'
nyomorúságokban; hanem tulajdonicsunk Isten-
nek dicsőiséget, *Dan. 9. 7.*

2. Hajasuk Isten akarattya alá magunkat,
1 Sam. 3. 18. Efg. 39. 8.

3. Ha szőlottunk Isten ellen mondgyuk visz-
szá, *Job. 39. 37-38. Amen.*

Az 2. Részben ezek vannak.

1. A' Dávid szívének békételenégre való fel-
gerjedése, v. 4. meg-hevűle az én szívem, &c. az
az, a' méltatlan szenvedések miatt haragra gerjede
szívem,

H₂

II. K₂

II. *Vagyon e' békéltelenségből származott könyörgése?* Mellyben,

1. *Vagyon a' könyörgés, 1. s. az az, tanács-meg engemet úgy élni, hogy mindenkor az én bálanságomról meg-emlekezzén: úgy élhessek mint ha minden szempillantásban meg-halnék.*

2. *Oka a' könyörgésnek, (1) Mert egy tenyér-mivé töltött az én napjaimat, v. 6. t. i. 1. Az ép-ségnek állapotjára nézve, 2. Az örök életre nézve, világi életünk csak egy tenyérmi; s' ebben lévő nyomorúságok edgy szempillantáinai, 2 Cor. 4. vers. 17--18.*

(2) *Mert merő hiában valóság minden ember, az 5 világi dicsőségére nézve, Pred. 2. 12.*

(3) *Mert úgy el-műlik az ember, mint az árnyék, v. 7. 1 Chron. 19. 15.*

III. *A' világi szorgalmatosságnak hiában valósága, v. 7. Az hol vagyon,*

1. *A' szorgalmatosságnak hiában valósága, vers. 7.*

2. *Oka e' hiában valóságnak; v. 7. Rakásra gyűjt, s' nem tudgya kié léfzen, Pred. 4. 8.*

TUDOMANY.

I. *Még az Istennek nagy szentei is, a' nyomorúságokban békéltelenségre szakadván, kívánnak meg-halni, 1. s. 4--5. Elias, 1 Kir. 19. 4. Jeremiás, cap. 19. 7--10. Job. cap. 3. 1--11.*

OKA. 1. *Mert a' testnek erőtlenségi el-borítják a' lelket olyankor, Matth. 26. 41.*

2. *Mert tudgyák, hogy a' nyomorúságoknak halál-vét véget, 1 Cor. 4. 17. 18. Jel. 7. 16. 17.*

HASZ. *Oktat.* Nem újság tehát, ha ma az Isten hívei ilyen panáshra fokadnak Dáviddal.

K. *Seabad; az bűveknek nyomorúságokban bálálokat kérni?*

F. *Egy átallyában nem szabad, csak a' nyomor-*

morúságoknak unalmára nézve; *Mert* azokat Isten bocsátja az övéire,

1. *Hogy bűnőket meg-ismértessé, Solt. 38. 4.*

2. *Hogy parancsolathoz való engedelmes-ség-re tanítsa, Solt. 119. 71. Esa. 26. 9.*

3. *Hogy hiteket próbálja, 1 Per. 1. 5. 6. De szabad, (1) Ha Isten akarattjának fel-tételivel kéri, Luc. 22. 43. (2) Ha az hitetlenségtől való el-izakadástul való kívánság szorongattya lelkét, mint Illýést, 1 Kir. 19. 4. (3) Ha a' Christussal való lételnek kívánságátul indittatik Pállal, Phil. 1. vers. 23. &c.*

II. *Az embernek világi élete az ép-ségnek állapotjára és az örök életnek dicsőségére nézve igen rövid, sőt többire csak semmi s' hiában valóság, 1. s. 6. Lásd, Solt. 90.*

III. *Az embernek világi kincsének gyűjtéséből való szorgalmatossága, merő hiában valóságnak hiában valósága, 1. s. 7. Pred. 2. 12.*

OKA. 1. *Mert nem tudgya kié léfzen, v. 7. Pred. 4. 8.*

2. *Mert a' léleknek gyötrelmét szerzi emberben, 1 Tim. 6. 6--9.*

3. *Mert el-izakasztya Istentől az embert, 2 Tim. 4. 10.*

HASZ. *Int.* 1. *Ne gyűjtsünk világi kincset; hasznai mennyeit, Matth. 6. 19. 20.*

2. *Valamikor kincset látunk, emlekezzünk meg annak hiában valóságáról, Pred. 2. 12.*

3. *Ha a' kincs hozzá vonná szívünket, nézünk meg tenyerünket, hogy olly rövid életünk: s' menten el-fordul tőle szívünk, Esa. 17. 11. &c.*

Az 3. Részben ezek vannak.

I. *Dávidnak Istenben való bizodalma, azok ellen kik kincsekben bízna, v. 8. az az, mivel az én életem rövid, a' kincs hiában való, ezekben nem bízom; hanem te benned Uram.*

II. *Könyörög bűne bossánattyáért*, A' hol vagyon, 1. A' *könyörgés*, v. 9. 2. *Annak oka*: Mert az én bűneimnek büntetéséül, te bocsátotad reám, ellenfelegimet, 2 Sam. 16. 11.

III. *Könyörög az Isten oltárának (a' nyomorúságoknak) el-vételéért*, A' hol vagyon:

1. A' *könyörgés*, v. 10. vedd-el, &c.

2. *Oka*, (1) Mert a' te kezéd miatt el-fogytam, v. 11. *Solt.* 38. 9. (2) Mert ha az embert bűneinek érdeme szerint fedded s' itéled, haragod miatt (mint a' molytúl a' ruha) meg-címéztetik, verl. 12.

IV. *Könyörög a' meg-balgattatásért*, A' hol vagyon, 1. A' *könyörgés*, v. 13. 2. *Oka*, Mert én te előtted jövevény vagyok, mint az Atyák, verl. 13. *Terem.* 47. 9.

V. *Könyörög az Isten haragjának meg-szüntéséért*, A' hol vagyon 1. A' *könyörgés*, v. 14. *Izűnyél-meg*, &c. 2. *Ideje a' meg-szüntésnek*: minek előtte elmének, az az, meg-halnék: hogy az után nelegyek, t. i. az első között.

TUDOMÁNY.

Az Istennek minden bűnei, világi nyomorúságos állapotokra nézve, csak bűdosók és sellérek a' világon, *1. Solt.* 119. 19. *Terem.* 47. 9. 1 *Chron.* 29. 15.

OKA. I. Mert olyak mint a' bűdosó, 1. Mert mint a' bűdosónak hazáján kívül: úgy nekik menyországokon kívül, e' világon, nincs állandó városok, *Sid.* 13. 14.

2. Mert mint a' bűdosók, az hivek e' világnak hitul gyűlöltetnek, *Jan.* 15. 18. 19.

3. Mert mint a' bűdosók fok nyomorúságokat kóftolnak, *Csel.* 14. 22.

4. Mert mint a' bűdosók, ohajtnak menhely hazájokban, *Phil.* 1. 23.

H. Mert olyak mint a' béter, kinek napjait el-telven,

telven, el-mennek az 5 utokra, s' meg-halnak *Job.* 14. 6. és 7. 1. *Solt.* 90. 10.

HASZ. *Int.* 1. Ne ragadgyon tehát szívünk e' világhoz; *Jan.* 3. 15. 16.

2. Ne szerezzünk itt állandó házat s' kieneset *Mert* el kell azt hadnunk mint bűdosónak, a' vendég fogadót, *Sid.* 13. 14.

3. Ohajtsuk a' mi mennyi hazánkat, *Phil.* 1. verl. 13. 2 *Cor.* 5. 1. 2. Amen.

XL. SÓLTÁR.

Summája: Dávid *Próbétát* az Ur *Jesús* szent-védéséről s' *sét-támadásáról*, és az ő *szenvedésével* szerzett *bűvének terjedéséről*: mert ennek a' Soltárnak értelmét szent Pál a' Christusra magyarázza.

Három Részzei vannak.

1. Háláddal hirdeti, hogy Isten meg-balgatta s' nyomorúságából meg-szabadította, *1. S.* 2. 5.

2. Hirdeti az Isten bölcs tanácsát, melly szerint az ő bűvének, nem az áldozatok által; hanem az ő szent Fiának engedelmesége által végezte a' bűndíket meg-engedni, v. 7. 11.

3. *Könyörög* a' szenvedésekből való meg-szabadulásért, s' ellenségeinek meg-szűnyeltetéséért, verl. 12-18.

Az 1. Részben ezek vadnak.

I. Az Isten szabadításának hirdetése, verl. 2. Várván vártam, &c. Ez betű szerint Dávidra is illik: Mert ő-is várta az Isten, *Solt.* 42. 18. De *Prophétia*képpen, szól a' Christusról, ki (emberi természetire nézve) a' szenvedésekben, *könyörög*tt s' meg-balgattatott, *Sid.* 5. 7.

II. A' nyomorúságoknak le-társa: mellyekben meg-szabadított, v. 3. Ki-vont a' kútból és a' fater

féros fertőből: érti a' nagy nyomorúságokat, melyekből Isten Dávidot ki-fzabadította, *Job. 30. vers. 19.* Prophétia szerént pedig érti, (1) Azokat a' pokolbéli kinokat, melyeket szenvedett éretünk a' Christus, egész életében; de kivált-keppen a' keresztfán, melyről szól, *Sid. 5. 7. (2)* Az halálnak állapotját, *Solt. 16. 10.*

III. A' nyomorúságokból és szenvedésekből való meg-fzabadulás, v. 3. Fel-emelte közfik-lára az én lábaimat, &c. az az, Királyságomban meg-erősítet: Prophétia szerént pedig érti a' Christus halálból való fel-támadását, és dicsőíléges menyhen menetelét: mely a' szenvedések után tört, *Phil. 2. 6. 9.*

IV. Gyümölcse a' fzabadulásnak, 1. Az új ének: v. 4. Ada az én számban új éneket, Dávidra nézve, ez új ének, az ő Istenéhez való hálado-tótsága, *Solt. 116. 1. & seqq.* A' Christusra nézve ez új ének, az Evangéliumbéli Isten igiretinék hirdetése, melyben dicsőítette szent Attyát a' vált-ságnak munkáiért, *Jan. 17. 4. Rom. 15. 9.*

2. A' Fiú félelem, v. 4. látván ezt, &c. az az, a' váltásnak ilyen munkáját, az Urhoz meg-tér-nek s' ő benne bízni, *Crel. 2. 27. 28.*

V. Boldogságok azoknak, kik az Urban biz-nak, v. 5. Kicsodák azok? Fel. Kik nem néz-nek a' kevélyekre s' az hazugokra, v. 5. az az, kik nem az ő igazságokban és érdemeiben, keresik fzabadulásokat, a' nyomorúságban; hanem a' Christus igazságában s' érdemében, *Phil. 3. 9-10.* Mert kevélyek s' hazugok azok, kik magok igazsá-gok s' érdemek által keresik fzabadulásokat, az bűnből s' a' nyomorúságokból, *Esa. 55. 2.*

TUDOMANY.

I. Az Ur Jesus Christusnak, biveiért, mint kevélynek vettemet sok kinokat kellett szenvedni, minek előtte a' váltásnak munkáját azokért vá-gaz bezinné, *Luc. 24. 26.*

OKA

OKA. Mert nagy kiáltással könyörgött szent Attyának éretünk való fzenvedésben az emberi termézet, s' ugy fzabadított meg, v. 1. és *Sid. 5. v. 7.* de mind ezeket, mint kezes éretünk csele-kedte, *Esa. 53. v. 5-12.* láld, *Solt. 22. v. 2-12. p. 94.*

II. Az bivek, kikért a' Jesus Christus fzenve-dett, minden inségekben s' nyomorúságokban, ha könyörgésekben Istenhez kiáltanak, meg-balgat-tanak és meg-fzabadítanak, p. 2.

OKA. 1. Mert a' Christus minden nap, ez ő érettek való áldozattyát szent Attyának érettek bé-mutattya, *Sid. 7. 24-25.*

2. Mert ha mi éretünk adta szent Fiát a' nyo-morúságok, minket is ő érette a' nyomorúság-ból ki-fzabadit, *Rom. 8. 32. Solt. 34. 20.*

HASZ. Ins. A' mi nyomorúságinkban járul-syunk Istenhez: A' meg-igirte, hogy meg-hal-gat, *Solt. 12. 6. és 50. 25.* Kiáltat? A' Christus által, *Sid. 4. 15-16.*

III. Az Isten biveinek nyomorúságból való meg-fzabadítások, másokat Isteni felelemre s' Istenben való bizodalomra indít, v. 3. 4. 5.

OKA. 1. Mert az Isten fzabadítása Isteni fé-lelmet nemiz még az hitetlenekben-is, *Ki-jöv. 14. vers. 25.*

2. Mert az Isteni fzabadítás őszön másoknak az Istenben való bizodalomra, *Solt. 66. 16-17. &c.*

Az 2. Részben ezek vannak.

I. Hirdeni az Istennek erudálatos tanácsát az biveknek meg-váltásában, p. 6.

II. Le-írja az el-váltászattnak meg-váltat-ásokat; kétképpen,

1. Tagadás-képpen: Hogy a' meg-váltás nem tört az O T-béli áldozatok által, v. 7. Mert azok példánták a' Christus áldozattyát, *Colos. 2. 17. Sid. 9. 11-15.*

Hs

2. Alk

2. *Allatárképpen:* Hogy a' Iótt az ő engedelmeisége s' áldozattya által v. 7. Füleimet által furdad; az az, (1) Az őrk választás szérént *rendelél* engemet közben járól, *Esa. 61. 1.* Vévén ez hasonlatosság által való szólálást, az ő Urát szerető szolgának állapottyául: kinek az engedelmeiségnek jeleül, füleit szókta vala a' Gazdameg-furni, *Kö-jóv. 21. 5.* (2) Tettet formálatl énnékem, mint szent Pál magyarázza, *Sid. 10. 5.* melly tettet ez az Istennek Fia adott áldozatul a' bűnért, *Sid. 9. 14. és 10. vers. 9--10.*

III. A' *Christus kézs engedelmeisége a' bűnért való szentvedése:* Az hol vagon,

1. Az engedelmeiség, *verf. 8.* Akkor mondék: im-el-jövök, &c.

K. *Mikor mondotta ezt?* F. Az őrk elválasztásban, a' mikor az Atya Isten, mint egy szövetkeget tött a' Fiával, *Esa. 53. 11. 12.*

K. *Micoda a' Fiának el-jövése?* F. A' testben való meg-jelenése, *Jan. 1. 1--14.* Mellyben el-vegezte a' váltásnak munkáját, *Phil. 2. 6--8.*

2. Ennek az engedelmeiségnek oka, (1) *Mert a' könnyben írva vagon én felüllem, v. 8. Terem. 3. 15. Jan. 5. 46.* (2) *Mert gyönyörködöm a' te akaratodnak végben viteleiben, a' meg-váltásnak munkájára nézve, Jan. 4. 34.*

IV. Az *Isten jó titéményinek* (mellyeket az ő Fiában a' bűnösökkel közlött) *prédikálása az Ecclésiastikban, v. 9. 10.* Melly az Evangeliumnak summa:

Mert 1. Prédikálta Christus az Atya Isten igazságát, v. 9. mellyel a' Christusban igazakká tött, 2 Cor. 5. 21.

2. *Az Isten igaz motódását, v. 10. melly szérént ítet bűnösöknek szabaditól el-küldötte, Gal. 4. v. 4--6.*

3. *Az idveiséget, v. 10. Hogy ítet idvezitöl a' viágra küldötte, Jan. 3. 16.*

4. *Az Isten kegyessége: vagy jóvóltát, verf. 10. hogy*

hogy ítet szerelméből a' bűnösökért el-küldötte, 1 Jan. 4. 10.

TUDOMÁNY.

I. *Az Istennek Fia, az ő szent Attyának őrkéde való dekrétuma s' igerei szérént, szabad jó akaratya szérént vőte-fel az emberi természetét s' adta azt áldozatul a' bűnért, v. 8. 9. Sid. 10. vers. 5--10.*

OKA. 1. *Mert az Atyával való szövetség szérént tötte magát a' bűnösök kezéffé, Esa. 53. verf. 10--11--12.*

2. *Mert szabad akaratya szérént adta életét az ővéért az halálra, Jan. 10. 17--18.*

HASZ. *Oktat. Az egy személyben Isten-is tehát a' Jesus Christus,*

1. *Mert tettet vőtt-fel magára, Jan. 1. 14. 1 Tim. 3. 16. Mellyet az ő Istenisége által megáldozott az ővéért, Sid. 9. 14.*

2. *Mert az ő Isteni személye s' természetét tötte azt az áldozatot oly máltságosá: hogy annak verének érdeme által tisztittatnak-el a' bűn, 1 Jan. 1. 7. Azért is tulajdonittak az Isteni természetnek a' váltság, Csel. 20. 28.*

II. *Az O Testamennumbéli jók áldozatok nem tisztittatták meg a' bűnösöket az ő bűnösökből; hanem csak a' testben meg-jelenet, Isten Fiának áldozattya, v. 7--9. Sid. 9. 11--15. és 10. 1--10.*

OKA. 1. *Mert azok csak ábrázolói voltak a' Christus áldozatának, Sid. 10. 1.*

2. *Mert egyebazánt az Isten Fiának nem kellett volna tettet fel-venni, s' azt a' bűnért megáldozni, Sid. 10. 5. sepp.*

3. *Mert csak a' Christus vitt minket az Atyához az ő áldozattya által, 1 Pet. 3. 18.*

4. *Mert csak a' Christus által békéltett-meg Isten a' bűnösökkel, 2 Cor. 5. 19--20.*

HASZ. *Oktat. Azon egy Isten Fiának érdeme*

s' kegyelme által, igazítottak tehát meg, az O Testamentumbéli hivek, *Csel. 15. 11.*

1. *Mert* ma és tegnap ugyan azon közbenjáró volt, *Sid. 13. 8.*

2. *Mert* világ fundamentumátul fogva megáldoztatott, *Jes. 13. 8.* az az, érdeme minden hívókre ki-terjedett, *Sid. 11. 4--5. &c. Jan. 8. 56.*

3. *Mert* azon Christus edgyetlen-egy érdemét vötték, mi velünk, hitnek általa, *1 Cor. 10. 1--4.*

Az 3. Részben ezek vannak.

I. *Könyörgő a' Christus szent Atyjának az szenvedésekben, A' hol vagyon, 1. A' könyörgés, vers. 12--14.* 2. *Indító oka,*

1. Mert könnyű volttenek a' fok gonoszok, &c. vers. 13.

2. Mert az én szívem el-hagyott engemet, vers. 13. az az, az én testem igen erőtelen, *Matth. 26. v. 41.*

K. *Miképpen mondgya itt a' Christum (ba ő szöül ez Soltárban) könnyű volt fogzanak engeme az én hamisítgáimnak büntetési; holott ő benne bűn nem volt?*

F. A mennyiben, mi kezesünk lévén, Isten a' mi bűneinket néki tulajdonította s' a' mi bűneinket büntetését hordozta, *Esa. 53. vers. 4. 7. 12. 2 Cor. 5. v. 2. és Solt. 69. v. 5.*

II. *Könyörgő ellenréginek meg-gyaláztatásokért, A' hol vagyon,*

1. *Könyörgés, vers. 15. 16.*

2. *Vége a' könyörgésnek, v. 17. (1) Hogy örülyenek a' tégedet keresők, v. 17. (2) Hogy dicsőíjenek tégedet, v. 17.*

K. *Hogy mondasz ki ez a' Christusról; holott ő könyörgött ellenségeiért?*

F. Ugy a' meg-térőkért; de nem a' meg-térhetetlenekért: *Mert* azokat itélet alá rekesztette, *Jani. 3. 18. és 8. 44.*

3. *Indító*

3. *Indító oka könyörgésének, (1) Mert én szegény vagyok, vers. 18. Solt. 22. 7. ugyan-is mi érettünk izegénnyé lött, 2. Cor. 8. 9. (2) Mert te vagy az én segítségem, En Istenem, Ez-is az emberi természet szavai: Mert a' mennyiben Fiu, nem Istennek; hanem Atyjának mondgya az Isten, *Joh. 5. 19. és 10. 30. &c.**

TUDOMANY.

Az Ur Jesus Christum a' mi bűneinknek büntetéséért szenvedte, 1. 13. Solt. 69. 5.

OKA. 1. Mert a' mi bűneinkért s' hamiságinkért veretett meg, *Esa. 53. 5. &c.*

2. Mert igaz lévén, mi érettünk hamissákként szenvedett, *1 Pet. 3. 18.*

3. Mert a' mi bűneinkért adatott halálra, *Rom. 4. 25.*

4. Mert a' mi bűneinket hordozta ő a' fán, *1 Pér. 2. 24.*

HASZ. Oktat. 1. Nem békélhetünk tehát meg Istennel a' Christus szenvedési nélkül, *2 Cor. 5. vers. 19.*

2. Nem igazulhattunk tehát-meg Isten előtt, a' Christus szenvedési nélkül, *Esa. 53. vers. 11. 12. 2 Cor. 5. 21.*

II. *Int. 1. Csak a' Christus szenvedésiben keresztsük tehát igazulást, Pbil. 3. 9. 10.*

2. Ha ő ellene vétkezünk, ő általa keresztsünk Istennel való békélséget, *Jani. 2. 1--2. Sid. 4. 15. 16. Amen.*

XLII. SÓLTAR.

Summája: Dávid boldognak mondgya azt ki a' nyomorultan könnyűről, panaszkodik azok ellen, kik ő róla nyomorúságában gonoszul viselkednek, és azok ellen az Istennek fégedelmét obajgya.

H7

Kérd:

Kérd: Mikor írta? F. Mikor az XXXVIII. dik SÓLTART.

Két Réfzei vadnak.

1. Bóldognak mondgya ki a nyomorulton könyörül, *7. 2-4.*

2. Panaszolkodván ellenségre, könyörög lelki s testi gyógyulásáért, *7. 5-14.*

Az I. Réfzben ezek vadnak.

I. A nyomorulton könyörülének bóldogsága, *vers. 2. Bóldog, &c.*

II. Oka e' bóldogságnak, 1. Mert azt az Úr, a gonoszoknak napján meg-örzi, *v. 2.*

2. Mert megtartya az Úr annak életét, s' nem adgya ellensége kívánságára, *v. 3.*

3. Mert az ő betegségeből meg-gyógyította azt, *vers. 4.*

TUDOMÁNY.

Valaki szánnya a' nyomorultat és azt az ő tehetőség szerén segíti, vigasztaltya és gyógyította vagy gyógyította, azt Isten bizonlító nyomorúságban, őrei, gyógyította, és ellenségeitől meg-szabadította, *7. 2-4.*

OKA. 1. Mert a' nyomorult emberrel cselekedett jó tétemény vizsgálta tér a' jó tévőre, *Job. 29. vers. 13.*

2. Mert az Úrral cselekedszik az ilyen könyörülő jói, *Matth. 23. 34. 35. &c.*

3. Mert bóldogok az irgalmasok, *Matth. 5. vers. 7.*

HASZ. I. Felel, 1. Kik nevetik a' nyomorultat, *Solt. 22. 8. és 40. 16.*

2. Kik irgalmatlanok a' nyomorulthoz, *Jac. a. vers. 13.*

II. Int. 1. Kegyetlen itilýünk a' nyomorult, felsől. Láld a' második Tudomány.

a. Szánnuk a' nyomorultat.

K. Mi-

K. Mikképpen? F. 1. Könyörögven érettek, *Jac. 5. 16.*

2. Edgyütt szomorkodván ő vélek, *Rom. 12. vers. 15. Job. 30. 15.*

3. Vigasztalván azokat, *Esa. 40. 1. 1 Thess. 5. vers. 14.*

4. Táplálván az okat, *Matth. 25. 35.*

5. Bő-fogadván azokat, *Esa. 58. 7.*

Indicsón: 1. Mert mi-is úgy nyerünk irgalmaságot, *Matth. 5. 7.*

2. Mert vizsgálta fizetteti Isten azt minékünk, *Matth. 7. 12. Amen.*

Az 2. Réfzben ezek vannak.

I. Dávid gyógyulásáért való könyörögése: Az hol vagyok, 1. a' könyörgés, *v. 5.* Az ő betegségen érti (1) az ő lelki ilméretinek gyötrelmet. (2) Az ő bűneivel érdemlett testi nyomasúságát, *Solt. 38. 4-5.*

2. Oka betegségének: Mert vétkeztem tenéked *vers. 5.*

II. Panaszja, ellenségeinek gonoszságára, Kik 1. Távolj létekből Dávidnak vezzedelmet kívántak, *v. 6.* 2. Jelen létekből híztekdedek, mintha szánnák őtet, *v. 7.* 3. Ki-mentekben, vezzedelméről tanácskoztak, *v. 8-9.*

III. Panaszolkodik az ő tikkor házi ellensége-ellen, *v. 10.* Az én békeflegemnek embere, &c. ez az ember volt Abolon; melyben Dávid példája volt a' Christának; Abolon Judáknak, az mint Urunk magyarázza, *Jan. 13. v. 18.*

IV. Könyörög a' meg-szabadulásáért, A' hol vagyok, 1. a' könyörgés, *v. 11.* Uram könyörölly rajtam.

2. Vége a' könyörgésnek, (1) hogy meg-fiezes-fek nékik, *v. 11.* melyben nem magános bősze-szülést; hanem Magistátnokhoz ilendő gonoszoknak meg-üléteket kívánja. (2) Hogy hoz-

hozzám való jó voltodat ebből meg-ismérhessem, ver. 12. (3) Hogy ártatlanságom ebből a' te szabadításodból ki-teltek, v. 13.

V. *Háladás*: melyben hálákat ad Istennek hogy útát Izraellel együtt, az ő szent Fia által, minden lelki s' testi betegségből s' ellenségitől meg-fabadította, v. 14. *Esa.* 53. 5. &c.

TUDOMANY.

I. Minden nyomorúságoknak oka a' bűn, mell. yból való ki-fabadulást csak Istennél kell keresni, *1. Jer.* 2. 19. *Esa.* 59. 1. &c.

OKA. Mert Idvezítőnk-is a' mi bűneinknek büntetését hordozta, *Esa.* 53. 5. &c. Lásd, a' 6. és 38. Soltárt. p. 29.

II. Nem szabad a' kegyes és Istent féltő emberek a' nyomorultak felől gonoszul ítélni és azokira veszedelmeket kívánni, v. 6-9.

OKA. 1. Mert a' mit magunknak nem kívánunk, másfak sem kell azt cselekednünk, *Matth.* 7. ver. 1-12.

2. Mert egyedül Isten tudja a' nyomorúságoknak bennünk lévő okait, *Job.* 28. 1-3.

3. Mert nem mindenkor azért ítél Isten edgyet, mintha másoknál bűnösbb volna; hanem a' mi tanúságunkra, *Lúc.* 13. 1-5.

4. Mert Isten az őveit meg-fanyargattya, *Sid.* 12. ver. 5-6. *Jel.* 3. 19.

HASZ. *Okait.* Bölcsen kell te hát ítelnünk nyomorult felebarátunk felől: Mert nem mindenkor haragjából ítéli őket, hanem

1. Híreket próbálta, *1. Pet.* 1. 6.

2. Szereteteiket próbálta, *Job.* 1.

3. Bűnöket tisztogattya, *2 Sam.* 12. 10.

4. Alázatosságra taníttya, *1 Cor.* 12. 7.

5. Törvényére oktattya, *Solt.* 119. 71.

6. Magát azoknak meg-fabadításokban meg-dicsőíti, *Jan.* 9. 3. &c.

III.

III. A' kegyes embereknek nagy lelki fájdalmokra vagy az, mikor bizott emberi áruháyak el s' veszedelmére igyekeznek, *1. Io.* *Solt.* 55. 12. 15. *2 Sam.* 16. 11.

OKA. 1. Mert az oktul magát ember nem őrizheti, mint a' nyilván való ellenségtől, *Solt.* 55. ver. 13.

2. Mert keserves azért szenvedni, a' mit másfak nem cselekedett, *Solt.* 69. 5.

HASZ. *Int.* Ha má Dáviddal így szenved valaki, 1. Ne társas ujságnak.

2. Könyörögjön Istennek, hogy álljon az ő ártatlansága mellé, v. 13.

3. Ha meg-fabadíttya Isten őket, adgyon hálát Istennek, v. 14. Amen.

IV. Az Isten-féltő Magisztrátusok, az ő ellene pártolókat, meg-büntetik, vagy magok vagy mások által, *1. I. Reg.* 2. v. 6. 42.

OKA. 1. Mert Isten képe ellen vétkeztek, *1 Sam.* 8. 7.

2. Mert Istennek akartanak ellene állani, *Rom.* 13. 2-3.

3. Mert mikor a' Magisztrátusok ellen vétkeznek, az egész Republica ellen vétkeznek, *2 Sam.* 21. ver. 17. &c.

HASZ. *Okait.* Nem szabad tehát a' felső Magisztrátus ellen pártot űtni; ha nem vallás üldöz: Mert meg-bünteti a' párt űtőket.

K. *Miképpen büntettedi-meg?* F. Nem más gános bocszúságból; hanem

1. A' közönséges békeflegnek meg-tartásáért,

2. A' párt űtésnek meg-zabolázásáért,

3. Az Isten dicsőségének általmazásáért, &c. *Mondasz:* Lám Semeit nem engedé meg-büntetni Dávid, *2 Sam.* 16. 11.

F. 1. Mert bujdosott akkor.

2. Mert Salamonra bízta annak meg-büntetését, *2 Kir.* 2. 42. &c.

XLII.

XLII. SÓLTAR.

Summája: Dávid számkivetésében keservesen panaszkodik, hogy az ő lelkének kívánsága szerint, a' szent Gyülekezetben, Isten nem dicírbeti; de egyszer s' mind biztatásá lakként az Isteni szabadítással, hogy Isten még néki meg-engedi a' szentek között való jelenését.

K. Mikor irta? F. Mikor az Absolon pártütésében, a' Jordánon túl bujdosnák, v. 7.

Két Réfzei vannak:

1. Az Isten tiszteletében való jelen lésének kívánsága, *Ps.* 2-6.

2. Panaszja Dávidnak lelkének nyughatatlansága felől, *Ps.* 7-12.

Az 1. Réfzben ezek vannak.

I. Az Isten tiszteletének kívánsága; mellyet a' szomjuhozó ízarvaának példájában fejez ki, *vers.* 2-3. mélyben jelenti, mély nagy kívánsággal ohajtsa, az Isten beszédében lévő lelki vizsgálásokat; mellyekkel vidámitya Isten a' szomorú lelkeket, *Solt.* 23. v. 3. és 119. 92.

II. Oka a' kívánságnak, 1. Mert csuf képpen azt kérdik ellenségim (mivel a' Gyülekezetben nem lehetek) hol az én Istenem? *vers.* 4.

2. Mert meg-emlekezném arról, hogy mégyek vala régen az Innep napra fel, fáj lelkem, hogy most onnét ki-rekesztettem, v. 5.

III. Az ő lelkének meg-főlládása és biztatása, Az hol vagyok, 1. A' meg-főlládó biztatás, v. 6.

1. Oka a' biztatásnak, v. 6. Mert még ő néki hálákat adok, &c.

TUDOMÁNY.

Mikor a' kegyes emberek ellenségeitől számkivetésre üzzenek, lelkeknek semmi nincsen keservebb,

vessebb, mint a' szentek Gyülekezetéből való ki-rekesztésük, hogy Isten ott nem dicírbetik, v. 2. 5. *Solt.* 27. 4. és 137. 5. 6.

OKA. 1. Mert olyankor az Istennek orcájának kegyelmes világául s' jelen lététől láttatnak meg-főllátni, *vers.* 3. az hol Isten igérté jelen lété, *Muth.* 18. 20.

2. Mert semmi világi gyönyörűség az ilyen lelket, az Isten beszéde nélkül meg nem vidámithattya, *Dan.* 5. 3-6. *Solt.* 119. 92.

3. Mert ingerli olyankor az Istentelen, s' bujdosó keresztyént, v. 6. *Solt.* 137. 5. 6.

HASZ. I. Oktat. A' kegyesség jele tehát a' bujdosókban, mikor az Isten Izent Gyülekezetét ohajtyák Dávidtól, nem olyak, hát azok, kik világi javokul való meg-főllátásokat ohajtyák, &c.

II. *Im.* 1. Mindeneknek előtte, bujdosásunkban, az Isten dicső főgének helyre állatását kívánjuk, s' a' szentek Gyülekezetét.

K. Miképen? F. 1. Meg-főllátva az Isten beszédét s' a' Gyülekezetet, *Siral.* 1. 1-5.

2. Ohajtsuk az Isten Gyülekezetét, *Solt* 137. *vers.* 5-6.

3. Keseregjünk az ellenségnek káromkodásin, *vers.* 4.

4. Biztassuk lelkünket az Isten szabadításával, *vers.* 6. és *Mich.* 7. 8-10. Amen.

Az 2. Réfzben ezek vannak.

Panaszja az ő lelkének nyughatatlansága felől, Az hol vagyok;

1. A' panasz, *vers.* 7.

2. Oka annak, (1) Mert meg-emlekezném te rólad, &c. az *Hermon* kis hegyen érti a' *Siont*, a' hol az Istennek tiszteletje vala a' Sátorban, mélyet kíván az 2, 3. versekben.

(2) Mert a' nyomorúságoknak hajjai által menetek rajtam, mellyeket Uram ráám bocsátottál, v. 3-11.

(3) Mert

(3.) Mert láttatol Uram róllam el-felelkezni, vers. 10.

(4.) Mert az ellenség szidalmaz s' bősé szont engem, v. 11.

II. *Meg-é sz mélvén magát, panaszát vigasztalást fordítja,* vers. 9. Nappal, &c. az az, jól lehet én úgy gondolom vala, hogy el-vetett Isten, mind azáltal, sem nappal, sem éjjel nem hagyott-el engemet Istenem; hanem az ő beszédében és parancsolatiban lévő irgalmasággal vigasztalt engemet, *Solt.* 119. v. 92.

III. *Meg-szólitván lelkét biztatta;* Az hol vagyon,

1. *A' biztatás,* vers. 12. Miért hattad-el magadat, oh én lelkem?

2. *Okas,* (1) *Mert ő az én Istenem.* (2) *Mert ő az én szabadítóm,* v. 12.

TUDOMÁNY.

I. *Nem lehetnek fohá az Istennek bűvei oly keserves bűdosásban s' nyomorúságban, mellyben Isten őket vigasztalás nélkül bűdná,* v. 8--9. *Esa.* 40. 1--2.

OKA. 1. Mert fohá a' nyomorúságokban meg nem alhatnának, *Solt.* 94. 17. és 119. 92.

2. Mert nem hadgya őket erejek felett kifírtani, *1 Cor.* 10. 13--14.

3. Mert a' miképpen bűvölködnék ő benne a' szénvedések, úgy bűvölködnék a' vigasztalások, *2 Cor.* 1. 4. 6.

4. Mert fohá róllok el nem felelkezhetik az Isten, *Esa.* 49. 14. 15.

HASZ. I. *Okas.* Nem hágy tehát el Isten minket a' nyomorúságokban, *Esa.* 43. 1--3. *Solt.* 94. vers. 14.

II. *Int.* Ne esünk kétségben a' szénvedésekben; hanem 1. Biztassuk lelkünket az Isteni szab-

szabadulással. 2. Várjuk az Urnak szabadítását, vers. 12. *Hab.* 2. 2--3. Amen.

II. *Mikor az Isten-felők az ő nyomorúságokban, ellenségeitől csufoltainak, minden külső segitvől s' vigasztalvól meg-fosztattainak, akkor nagy lelki bizodalommal, magokat az Isteni szabadulással biztassák,* v. 10--12.

OKA. 1. Mert a' hol az emberi segedelem meg-lizünik, ott kezdődik-el az Isteni segítség, *Solt.* 94. 18--22.

2. Mert illyeknek igirte Isten a' segedelemet, *Solt.* 12. 6--7.

3. Mert fohá Isten az ővít el nem hadgya, *Solt.* 94. 14.

4. Mert szintén akkor leg-közelebb az olyan ember a' szabaduláshoz, *Micb.* 7. 8--10.

HASZ. *Int.* Mennél inkább balad az Isteni szabadi és nevededik a' nyomorúság, s' az ellenségnek ingerlése, annál inkább bizunk Istenben s' biztassuk lelkünket Dáviddal, v. 12.

1. *Mert úgy nem szégyenülünk-meg, Rom.* 10. vers. 11.

2. *Mert úgy szabadulunk-meg, Solt.* 27. 10, 14.

3. *Mert úgy szégyenül-meg ellenegünk, Micb.* 7. 8--10. Amen. III. *Tud.* a' 11-versből. Láld, *Solt.* 3. p. 13.

XLIII. SÓLTAR.

Summája: Dávid e' Soltárban, bűdosában, gyének ártatlanságát Istenre támasztván, biztatta lelkét a' szabadulással, és az Isten óltárához való bemenetellel. Akkor írta, mikor a' 42-dik Soltárt.

Két Részzei vannak-

1. *Ártatlanságában Isten bija bírvól,* v. 1--2.
2. *Az Isten szabadiását obajrya s' magát az Isteni szabadiussal vigasztallgya,* v. 3--5.

Az

Az 1. Részben ezek vannak.

I. Isten bija általalmazó bírául; Az hol vagy, 1. A' könnyörgés, v. 1. 2. Annak oka,

(1) Mert te vagy az én erőfőlegemnek (óltalmamnak) Istenem, v. 2.

(2) Mert láttatom tífled el-hagyatni, v. 2.

(3) Mert szomorúan járok ellenfelegűm miatt, vers. 2.

TUDOMANY.

A' hívek az ő ártatlanságokban, Isten mint igaz ítélő Bíró, bibatnyák az ő ügyeknek meg-ítélésére, és az ő meg-fzabadulókra, v. 1--2. Psal. 7. vers. 17. Jer. 20. 12. Lásd, a' 7. és 26. Soltárt, pag. 40. és 111.

Az 2. Részben ezek vannak,

I. Könnyörgés az Isten kegyelmének rajta való meg-újulásáért, és hazájában való baze meneteleért; Az hol vagy,

1. A' könnyörgés, v. 3. Bocsféd-kj a' te világságodat, &c. az az, vigy haza engem a' te Ecclesiádban, az hol a' frigy Láda, a' te kegyelmednek jele vagy, Ki-jöv, 25. 8--22.

2. A' könnyörgésnek vége, hogy be-menyén a' te óltárhoz dicsríhesselek téged, v. 4.

II. Az ő lelkének meg-fzoblitása s biztatása; Az hol vagy,

1. A' biztatás, miért hadad-el magadat, v. 5.
2. Oka a' biztatásnak, mert még ő néki hálát adok, &c.

TUDOMANY.

A' kegyes számkiwettett s' Isteni tífetelenül meg-fűstetott emberek, az Isten dicsőségének besyrefűstetésének s' az Isten nevének a' Gyülekezetekben való dicsrívetinek kiadásával, kérjék Istenül baze a' vitetéseket, v. 3--5. Solt. 27. 4.

OKA.

OKA. 1. Mert az illyeket halgattya s' szabadttya-meg Isten, Solt. 91. 14--15.

2. Mert e' végreigerte Isten a' nyomorúságból való meg-fzabadulást, Solt. 50. 15. 3. Lásd a' 27. Soltárt.

XLIV. SÓLTAR.

Summája: Az Juda népe báládással emlegetvén az Istennek az ő Atyókkal s' ő vellek közlő szabadttyát: panaszkodik hogy mostan láttatik őket el-vezni s' ellenségek mellé állani, melyre nézve, könnyörgés az Istennek szabadttyó kegyelmének meg-újításáért.

K. Mikorirta? F. A' Babyloniai fogságkor, valamellyik Prophéta, melyet a' Kóréh fitának adott az Ecclesiának leírte a' Dávid rendelté szeptent, v. 1. 12.

Három Részzei vannak.

1. Hirdeti az Istennek csuda cselekedetét, melyet Izraelnek adta vólte Canaan földét, v. 2-9.

2. Panaszkodik az ő pusztulásán s' ellenségeitől való meg-győzetteletén, v. 10--23.

3. Könnyörgés Istennek hogy az ő segédelmekre kellyen-fel, v. 24--27.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. Az Isten hatalmas munkáinak emlegetése melyet cselekedett régen Izraellel, mikor a' Canaan földét nékie adta, Az hol vagy:

1. Az Izraelnek a' Canaanra való be-vezése, (1) hogy a' pogányokat onnan ki-űzvé, őket azon meg-fzallította, Ki-jöv, 15. 17. (2) hogy nem magok ereje, hanem az Isten ereje által foglalták azt el, v. 4.

2. Indító oka, mert kedvellette őket egyebet felett, v. 4. Deut. 14. v. 2--3.

II. Könny.

II. Könyörög az Isteni segedelemért, A' hol
1. vagon, a' könyörög, v. 5. 2. Indító oka,
1. Mert te igittél Jácóbnak a' mi Atyánknak
segedelmet, v. 5.

2. Mert a' te nevedben verhettyük-meg ellen-
seginket, v. 6.

3. Mert mi nem bizunk magunk erejében, v. 7.

4. Mert csak te szégyenitheted-meg ellen-
seginket, v. 8.

5. Mert a' szabadításért dicsírijük a' te nevedet,
verl. 9.

TUDOMANY.

I. Az Isten-felb' atyáinknak tiszteke az, hogy az
Istennek nagyságos ő vélek köldött cselekedent s'
jó téteményit, az ő Fioknak s' maradvékjoknak meg-
beszéllyék; hogy azokról háládással, a' maradvék-
meg-emlekezessenek, ű. 1--4. Solt. 78. 2--6. Solt.
106. 1--5. Ki-jöv. 12. 26. 27. Deut. 6. 6.

OKA. 1. Mert a' fiak úgy indittatnak-fel az
Istennek isméréstire és ő benne való bizodalomra,
Solt. 78. 7.

2. Mert úgy tudgyák az ő Attyoknak vagy jó
erlcöcsöket követni, vagy a' gonózt el-távoztat-
ni, Solt. 78. 8.

HASZ. I. Fedd 1. Az Atyákat kik fiokat
az Isten utaira nem ranityák.

2. A' fiakat, kik az ő Attyoktul az Istennek
dolgait nem tanulják, &c.

II. Int. 1. Az Atyák tanicsák fiokat az Isten-
nek utaira s' dolgaira, Deut. 6. 7. és 11. 19.

2. A' fiak kövessék Attyokat a' jobban, és ő
tőlők tanulják az Istennek dolgait.

II. A' népek s' nemzetek ellenségeken való
győzedelmes s' azoknak jó köldökenek el-foglalá-
sai, nem magok erejének s' fegyverének; hanem
az Istennek vélek való erejének tulajdonicsák,
verl. 3-4.

OKA.

OKA. 1. Mert ha Isten vélek el nem men-
vólna, nem győzedelmeskedhettek volna, Ki-jöv.
33. v. 1--2--15.

2. Mert egytül el-vészí, s' másnak adgya, Dan.
4. verl. 29.

3. Mert Isten igazgattyá újokat az hadakó-
zóknak, Solt. 144. lád ott.

A' 2. Részben ezek vannak.

I. Panaszja Judának az ő el-bagytatásá-
felől, verl. 10. De mostan meg-vetettél, &c.

II. Elő számlálása az ő meg-vetetésének,
1. Nem jöttél-ki a' mi feregeinkel, a' Babylonjia-
k ellen, verl. 10.

2. Meg-futamattál minket ő előtők, v. 11.

3. Meg-prádáltattál azokkal, v. 11.

4. Etelől adtál azoknak, v. 12.

5. A' pogányok közzé hintettél, v. 13.

6. El-adtál minket nagy ölcson, v. 13.

7. Szidalomra adtál, &c. v. 14--17.

III. A' Judának Istenéhez való álbatarásá-
ily romlásában-ís. Moha ezek estek rajtunk, &c.

1. Nem feletkezünk-el te rólád, v. 18.

2. Nem változtattuk-meg frigyedet s' tiszte-
letedet, v. 19--20. Solt. 137. 3--4.

IV. Albatarság meg-mutattyá két okok-
ból, 1. Mert ha el-fakadtak volna Istentől, az
Istent meg nem kerékék volna, v. 21. 22. Jer. 29.
verl. 10--11.

2. Mert ők az Urért s' az ő tiszteletért szen-
vednek, v. 23.

TUDOMANY.

I. Az Isten népének serege ámbár nagy és erős
légyen-ís; de ha Isten azzal ki nem mégyen Had-
nagy gyanánt, az ő ellenségítél meg-vetetik, pra-
dálják és el-rabolják, ű. 10--17. Ezért mon-
gya Mozes, Ki-jöv. 34. 16. Afa, 2 Chron. 14. 11.

B

OKA.

OKA. 1. Mert olyankor Isten hadakozik az ő népe ellen, *Hef. 5. 13--14.*

2. Mert az Isten jelen léte nélkül el-olvad az erős vitések szívek, *Josf. 7. v. 7--8. 2 Chron. 25. vers. 2--7.*

3. Mert hiábán való az emberi erő az Isteni segedelem nélkül, *Solt. 60. 12.*

HASZ. 1. *Okas.* Nem csuda tehát, hogy fokozor az Isten népe, meg-veretik: Mert nem mégyen Isten ki ő vélek.

K. *Mért?* F. 1. Mert talám magok erejében biznak, *Solt. 60. 12.*

2. Mert talám másokban biznak, *Esa. 30. 1.*

3. Mert talám bűn, paráznaság, lopás, erőszak és ver-vagyon seregekben, *Josf. 7. 7--12.*

II. *Int.* Ugy mennyünk ellenségeinkre, hogy vétek ne legyen bennünk: Mert Isten nem jü-el velünk, *Ki-jöv. 33. 3.*

II. Mikoron az Isten frigyes népe, Istennek csuda iteleiből ellenségitől meg-veretetik, el-rakoltatik-is, akkor-is az Isteni nem kell el-szakadni: hanem még a fogásban-is, meg-kell az Istennek frigyesben s' valóságban maradni, *J. 18. 23. Solt. 137. 3. 4. Lásd ott.*

A' 3. Részben ezek vannak.

I. *Serkengeni Isteni a' segedelemre.* Az hol vagyon, 1. a' serkengetés, v. 24--25. az alvadás Istennek emberi mód szerént hasonlítatik, (1) Mikor a' mi könyörgésünkre menten meg nem felel. (2) Mikor a' segedelemet halasztja: egyébaránt Isten nem aluszik, *Solt. 111. 4--5.*

2. Oka a serkengetésnek, mert le-nyomtatott a' mi lelkünk a' potig, az fogságban, v. 26. az az, el-vettettett állapotban vagyon, *Jer. 6. 26.*

II. *Könyörg.* az Isteni segedelemért, Az hol vagyon, 1. A' könyörgés, v. 27. 2. Annak imádkozása, y. 27. a' te irgalmaságodért.

TUDO-

TUDOMANY.

Mikor Isten az ő népéhez való segedelemét s' szabadítását ideig el-halasztja, akkor a' népnek Isteni alázatos könyörgése által serkengetni kell a' segedelemért s' szabadulásért, *J. 24--27.*

OKA. 1. Mert hanem aluszik-is Isten, de az ő méltósága szerént meg-kivánnya, hogy ő Felsegéhez kiáltunk, *Luc. 18. 3--7.*

2. Mert az illyeket halgattya s' szabadittya-meg, *Solt. 12. 6. és 50. 15. Ki-jöv. 3. 7--8.*

HASZ. I. *Okas.* Noha Isten soha népét el nem hagyja, *Solt. 94. 14. s' rólla el nem felelkezhetik, Esa. 49. 14--15.* de még-is a' szabaditást ideig el-halasztja. K. *Mért?*

F. 1. Mert a' nép-is fok ideig nem kereste-meg Istenét, *2 Chron. 15. 4.*

2. Mert a' nép-is fok ideig nem halotta-meg az Isten hívogatását, *Péld. 1. 27--28.*

3. Mert ugy indit bennünk buzgóságot, *Esa. 26. vers. 16.*

II. *Int.* Mikor halad-is az Isteni segítség, ne esünk kétfelgen; hanem

1. Alhatatosan maradjunk-meg Istennek, *vers. 18. 23.*

2. Kiáltsunk Istenhez, v. 24--27. meg-szabadit, mert meg-ígérte, *Solt. 50. 15. és 91. 15. Amen.*

XLV. SÓLTAR.

Summája: Dávid ebben a' Soltárban, lelki ábrázolásképpen, le-írja; az Ur Jესus Christusnak az Ecclesiával való titkos edgyesítet, annak méltóságát s' dicőségét edgyütt: mert ennek az Soltárnak értelme, a' Christusra magyaráztatik, *Sid. 1. 8.*

12

Két

Két Réfzei vannak.

1. A' Király Christushnak, mint lelki vő-le-
génynek le-írása, 1. 2--9.

2. Az Ecclesiának mint Christus jegyeseinek
le-írása, 1. 10--18.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. Elő-járó beszéde ez énekeknek, Az hol vagyon
1. Az énekekkiáltása, v. 1. 2. Az énekeknek
nagy kívánsága, v. 2.

II. A' Királynak le-írása: ki az Ur Jesus
Christus az Salamonnak személyében. Az hol
vagyon, 1. A' Király le-írása; kile-iratik;

1. Az ő szép ábrázatáról, v. 2. Te szebb
mindent emberek fainál.

K. Hogy mondgya *Isaías* út formá-
nélkül valóán, cap. 52. 14. és 53. 2.

F. Dávid szól a' Christus Isteni személyéről;
Isaías az emberi természetéről, melybe magát igen
meg-alázta volé, *Phil.* 2. 6. 8.

2. Az ő keffessz szölláséről, az hol vagyon, (1)
az keffessz szöllás, v. 3. az ő ajakainak szöllásán,
érti az Evangeliumnak méznél edesb beszédét,
Solt. 19. 11. (2) Oka a' Király illy keffeségének,
mert meg-áldott Isten téged örökké, v. 3. az az,
a' közben-járói tisztire s' királyságra örök időeknek
előtte fel-kent, *Esa.* 61. 1.

3. Az ő erejéről, v. 4. kősd-fel fegyveredet;
ez a' fegyver az Evangeliumnak ereje: mellyel
meg-hődétattya hiveit, *Sid.* 4. 12. meg-öli ellen-
segit, 2 *Thess.* 2. 8.

4. Az ő fegyvere által való elő-meneteléről,
varf. 5. Légyen a' te ékeffegedben elő menete-
led, &c. A' Christushnak keffesége, az Evangelium,
mellynek praedikálásában, (1) mint erős vitéz e'
világon minden népek között uralkodik (s' nyar-
gal) *Matth.* 28. 19--20. Ez ama' fejez lővön ülő
vitéz,

vitéz, *Jel.* 6. 2. (2) A' szelideket (az Evangéli-
umnak engedelmeskedőket) őtalmazza, az E-
vangéliumnak ellenségit meg-rontya, jobb keze; az
az, Isteni ereje által, v. 5. 6. és *Solt.* 2. 9.

5. Az ő győzedelméről, v. 6. A' te nyilaid, &c.
A' Király Christushnak nyilai jelenti az Evangelium-
nak erejét, mellyel az engedetlenekeket meg-övi s'
meg-öli, *Sid.* 4. 12. 2 *Thess.* 2. 8.

6. Az ő országának állandóságáról, v. 7. A' te
széked, &c. a' Christus széke az ő Ecclesiája, melly
az Evangeliumnak praedikálása által emeltetik-fel:
ennek loha vége nem léfzen, *Luc.* 1. 32--33.

7. Az ő országolásának igazságáról, A' hol vagyon:
(1) az ő országolásának módgya, v. 7. a' te orizá-
godnak páczája, &c. az az, igazán minden szé-
mély válogatás nélkül hja az Evangelium által az
embereket, *Ciel.* 10. 34. és igazán uralkodik azo-
kon, a' jókat vezértvén, s' a' gonoszokat gyűlölvén,
varf. 8. (2) Oka az ő igazságos országolásának, v. 9.
Ennekokáért meg-kent tégedet oh Isten, a' te Iste-
med, &c. NB. az Atya mondatik, a' Christus Iste-
nének, az ő emberi természetire és közben-járói
tisztire néve; nem Isteni természetire néve:
mert ugy az Atyát nem Istenének; hanem Atyá-
nak mondgya, *Jan.* 10. 30. és *14.* 10. 11. Ezért
szóll így Dávid, oh Isten, meg-kent tégedet a' te
Istened: mert az Atya Isten rendelte az ő Fiát köz-
ben-járóul. Az igazságnak olajja, jedzi a' szent Lé-
leknek ajándékot, mellyekkel az emberi természet
a' közben-járói tisztben fel-ékesítettet, *Esa.* 61. 1.
az ő írásai felett a' Christus társai: *Előben*, a' Pro-
phéták s' szent Királyok, kik útát ábrázolták:
másodsor, minden hivek, kiket érdeme által, tölt
Királyokká, &c. *Jel.* 5. 10. kik ő örökös társainak
Rom. 8. 17. atyásainak, *Sid.* 2. 11. és jegyesei-
nek-is mondatnak, v. 10.

8. Az ő ékeztőlőzetiől, v. 9. Minden te őltő-
zaid Myrrha, &c. Ez a' Király Christus őltőzeti,

az ő igazsága és szentsége, melyben öltöztette az ő Ecclesiáját mint jegyelsét, *Jel.* 19. 7--8. Ez jó illatú Mirrához, &c. hasonlítatik (1) *mert* a' mint azok bé-títik az egész házat jó illattyokkal, ugy a' Christus igazsága az ő Ecclesiáját, mint lelki házat, *1 Cor.* 1. 30. (2) *mert* a' mint azok a' jó illatok, az házban lévő embereket meg-vidámityák, ugy a' Christus igazsága meg-vidámityá a' lelkeket, az Evangéliumbéli ígéretekben, *Rom.* 8. 1. Ez a' *palota*, az honnét e' jó illathoz hasonló Christus igazsága ki-jű, (1) az Eg. az honnét alá hozta ez az Istennek *Fia*, *Ján.* 1. 6--17. (2) az Ecclesiá, a' hol illatozik a' Christus igazsága, az Evangéliumi ígéretekben, *Ján.* 5. 39.

TUDOMÁNY.

Az Úr *Jesú Christus*, az ő Ecclesiájának hatalmas Királya, ki az Evangéliumnak predikálása által hatalmasan ura kodik az ő Ecclesiájában, az övéit meg-bé-díthatván és az bünteteket meg-rotván, v. 1--6.

OKA. 1. Mert ő az Sion Királya, ki meg-rontya az engedetlen pogányokat, *Solt.* 2. 9.

2. Mert az ő Evangéliuma Istennek hatalmas (eszközöképpen) az idvelesre, *Rom.* 1. 16.

3. Mert az ő szájából két élő tör (törvény s' Evangélium) származik, mely által az engedelmesek meg-térítetnek, az engedetlenek meg-ölettetnek, *2 Thess.* 2. 8. *Jel.* 2. 16. és 2. 12.

HASZ. Okas. Nem áthatnak tehát ellene a' Király Christus Evangéliumának, s' annak folyamattjának, az hitelenek. *Csel.* 5. 38. 39.

1. Mert Isteni hatalommal jár, *Rom.* 1. 16.

2. Mert mindenütt ott-vagyon e' Király Christus Isteni erejével, *Matth.* 28. 19--20.

3. Mert nyilaival meg-rettenti az hitetleneket, *verf.* 6. &c. Miért hát hogy Isten meg-engedi fok-

szor

szor az ő Evangéliumának vallóit áldóztatni? Lásd a' 39. Solt. v. 20--38.

Az 2 Részben ezek vannak.

I. Az Ecclesiának s' annak tagjainak dicsőítéses öltöztet, *J.* 10. Az hol 1. a' Királyok leányin értenek az Ecclesiának igaz választott tagjai, kiket a' Christus az ő vére által meg-váltott, minden népek közül s' több Királyokká, *Jel.* 5. 9. 10.

2. Ezeknek ékefsége, a' Christus érdemes igazsága s' szentsége, *láf.* v. 9.

3. A' Király jegyefe, az Isten választottinak Ecclesiája: *mert* áll az ő jobb keze felől, az itéletben-is, *Matth.* 25. 3.

4. Ennek a' jegynek aranyas öltözteti, a' Christus igazsága, *láf.* v. 9. *Jel.* 19. 7--8.

II. A' Király jegyefeének hivatalya az *Arca Isteni*, ki az Ecclesiát, leányának mondya, ki az ő Fiának el-jedzett: így mondatik Sion leányának-is, *Zach.* 9. 9. A' hol-vagyon,

1. Az hivatal: melyben ezeket parancsolja; (1) *Láf.* v. 11. Mit? az ő vőtegyényét a' Christust, a' kinél-vagyon az ő öltözteti, az az, igazsága, szentsége s' idvelesége, *Esa.* 45. 21. (2) *Halga/d-meg s' hajcside füleidet*, v. 11. az az, engedelmeskedjél jegyefed hivataljának s' tanításának, *Solt.* 95. 7. és *Sid.* 3. 7--8. (3) *Feltesse kezét-el a' te népeidre*, &c. v. 11. az az, én érettem hadd-el-mindenet, s' kövess engemet, *Luc.* 14. 26. (4) *Meg-kövánnya a' Király a' te ékefségedet*, v. 12. az az, igaz, szent életedet, *1 Pet.* 1. *verf.* 15--16.

2. Okas ez imésszel: *őszve ködtetett hivatalnak*: Mert ű a' te Urad, &c. az az, teremtd s' meg-váltód, *1 Pet.* 1. 18--19. *Job.* 2. 28.

III. A' Christus jegyefének *üfeszeltetése a' Tyrus leányiul*, v. 13. A' hol a' Tyrus leányin, és a' népnek gazdagón, értenek az hivatalos pogányok,

nyok, kik a' Christus isméréstől, bé-jávn az Ecclésiában, meg-gazdagították azt, *Ciel. 28. 28.*

IV. *Dicsőíteti a' Christust jegyeseinek vagy Ecclésiájának*; Ki dicsőítetik az ő szentlegérről, v. 14. dicsősséges a' Király leánya belől; az az, jól lehet 5 főkizor kívül a' fok nyomorúságok miatt feketének lázik, *Ezech. 1. 5.* De igasággal s' szentséggel fel-ékesítettett, mely az ő aranyas ruhája, *Jel. 19. 8.*

V. *A' Christum jegyeseinek baba vitel*; Az hol vagyón, 1. *A' baba vitel*: mely kezdetképpen léfzen, az Evangélium által való hivatalok, a *Cor. 11. 2.* végképpen *lelkünk* nézve halálunkor, *Luc. 23. 43.* lelkünk s' testünk nézve az itéletkor, 1. *Thess. 4. 16. 18.*

2. *Az baba vitelnek mibágya*, vers. 16. Nagy őfömmel, lád, *Matth. 25. 34.* *Jel. 19. 7.*

VI. *A' Christust jegyeseinek gyümölcsösítése s' szaporodása*, v. 17. *A'* te Atyád helyett, &c. minek utánna a' Christusért az Ecclésia el-hadgya világijavait, őket a' Christus sok népekbel meg-szaporította s' kiket lelki Királyokká téfzen, *Jel. 5. 9--10.* Erre nézve mondatik az Ecclésia Anyának, *Gal. 4. 27.*

VII. *Az Ecclésiának örökké meg-maradandó dicsősége*, v. 18.

TUDOMANY.

I. *Az Ecclésia s' annak igaz élő tagjai, mint a' Christusnak jegyesei, a' Christas igazságában, szentségében, mint egy közösségben, vannak fel-öltözve*, v. 9. 10. *Jel. 19. 7--8.*

OKA. 1. *Mert* ezzel ki nállya az övéit, *Jel. 3. vers. 18.*

2. *Mert* ezt példázta az Ádámnak bőrből csinált köntöle, melyet néki a' közbén-járó littenek fia készite, *Terem. 3. 21.* *Mert* ennek kegyelme által tartatott-meg Ádám-is, *Ciel. 15. 11.*

3. *Mert*

3. *Mert* ezt kell fel-öltözni, minden idvezőlendőknek, *Rom. 13. 14.* *Eph. 4. 20--24.*

HASZ. I. *Oklat.* Nem a' Christus jegyese tehát az a' kin ez a' jegy ruha nincsen.

K. *Kicsoda azok?* F. 1. Kik a' bűnben (az ördög köntöskben) játnak, *Rom. 13. 12--13.* *Eph. 4. vers. 22.*

2. Kik a' Christus érdemes igazságán kívül kefezik igazságokat, *Gal. 5. v. 4.*

II. *Int.* 1. Kérésük e' köntöst: K. *Hol?* F. 1. *A' Christus igazságában*, *Phil. 3. 9--10.*

2. Öltözzük-fel: K. *Miképpen?* F. 1. *Az igaz meg-téréssel*, *Rom. 13. 12--13.* *Eph. 4. 22--24.*

2. Igaz hittel, *Jan. 3. 16.* *Mert* úgy lakozik Christus ini bennünk, *Eph. 3. 17.* és mi ő benne, *Gal. 2. 20.* Amen.

II. *Valakik a' Christusnak igaz jegyesei, azok a' Christushoz való szeretetükül viseltetésül, e' világot s' ennek dicsőségét; sőt még attyokat s' anyjakat-is készek el-hadni, s' a' Christushoz ragaszkodni*, v. 11. *Phil. 3. 7--8.*

OKA. 1. *Mert* különken nem mehetnek a' Christus után, *Matth. 16. 26.* *Luc. 14. 26.*

2. *Mert* ez a' Christus jegyeseinek czimerei, *Matth. 19. 27.*

3. *Mert* illyek-é az Király Christusnak menyei palotája, *Matth. 19. 28.*

HASZ. I. *Oklat.* Nem a' Christus jegyese tehát azok, kik e' világot a' Christusért el nem hagyják. K. *Kicsodák azok?*

F. 1. Kik e' világért a' Christust meg-tagadgyák, s' el-hadgyák Dénáissal, 2. *Tím. 4. 10.*

2. Kik felelyebb becsülük Attyokat s' Anyókat s' jószágokat a' Christusnál, *Matth. 19. 21. 23.*

II. *Int.* *A' Christusért* minden világi dicsőséget vesünk-meg;

1. *Mert* úgy állattatunk a' Christus jobb keze felől, v. 10. *Eph. 2. 6.*

I s

a. *Mert*

2. Mert ő a' mi meg-váltó Urunk v. 12. 1. Per.
1. 7. 18--19.

3. Mert úgy vitetünk-bé az ő palotájában,
verf. 16. Jan. 14. 1--3. Amen.

XLVI. SÓLTAR.

Szöveg: Az Istennek népe, meg-ismérvén
az Istennek általmát s' szabadságát, bálákat ad
Istennek az szabadságért; és egy szermind vi-
gasztalja magát az Istennek jelen voltával, min-
den veszedelmek ellen.

K. Mikor iratott? F. Kétség nélkül, akkor,
mikor Isten Jerusalémet Sennachéribtúl meg-sza-
badította, lásd, *Esa.* 37.

Két Részzei vannak.

1. Háláddal magasztalja az Isten népe
Isten, az általmát, 7. 2--8.

2. Int egybeket az Isten csudálatos általmát-
mázárának szemlélésére, 7. 9--12.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. Az Isten szabadságának s' általmát meg-
ismérvése, 7. 2. Az Isten a' mi általmátunk, &c.

II. Bizodalma az Isten k' népének Isten általmát-
mában a' red jöhető veszedelmekben; melyeket
hásonlóságban ir-le, v. 3. 4. Az hol a' föld in-
duláson, vizeknek fel-zavarodásán, értetnek, az
hatalmas ellenfelek, *Esa.* 5. 26. 30. *Jel.* 17. 1-15.

III. Indító oka bizodalmanak, 1. Mert a' vi-
zeknek folyási (az az, az Istennek szép igiretei)
meg-vidámittyák az Isten városát, s' Ecclesiáját,
v. 5. *Esa.* 43. 1--3.

2. Mert Isten közepette vagyon az ő Ecclesiá-
jának, a' veszedelemben-is, v. 6.

3. Mert meg-segíti Isten az ő városát reggel, v. 6.

az 22.

az az, reménysége felett az ő idejében, *Esa.* 37. 21-
33. és alkalmas időben, *Exod.* 14. 27.

4. Mert csak edgy szavával-is az ellenfeleinké
szívét el-olvastya, v. 7.

5. Mert a' Jácoknak a' mi Atyáknak Istené
vagyon mi velünk, v. 8. *Terem.* 28. 15.

TUDOMANY.

I. Valamikor Isten az ő népevel, kiváltséggal
első általmátával és segéd-lmével jelen vagyon,
akár melly nagy veszedelmekben-is, nagy bizo-
dalommal várhatják a' segéd-lmei, 7. 2--8.
Solt. 3. 6--7. 2 *Chron.* 13. 12. 2 *Kir.* 6. 16. *Esa.*
43. verf. 1--3.

OKA. 1. Mert olyankor reménysége felett
szokta Isten népét meg-szabadítani, *Ki-jöv.* 12. 13.
14--25. *Esa.* 37. 21--33.

2. Mert kicsiny elzökők által-is olyankor
meg-szabadítja népét, *Birák.* 4. 21.

3. Mert olyankor, Isten a' teremtetett állatok-
kal-is szolgáltató népének, *Ki-jöv.* 14. 25. 2 *Kir.* 1.
9--10. *Birák.* 5. 21. *Dan.* 6. 23.

HASZ. I. Oktat. Nem kell tehát annak az
népnek félni, mellynek közepette vagyon az Isten,
Esa. 43. 1--3.

K. Micsoda nép az? F. 1. A' ki Isten városát,
az az, szentsül él, 7. 5. *Solt.* 18. 27. Mert a' tiszta-
tanokhoz nem mégyen Isten, *Ki-jöv.* 33. 3.

2. A' ki Istenben bizik, v. 2.

3. A' ki keresi Isten meg-térése által, 2 *Chron.*
15. 2--4.

4. Az ki szereti Isten, *Solt.* 91. 14--15.

II. Im. Az Isten népe ellenfeleinek háborgásá-
nak s' hadakozásának, idején, Istennél keresünk
általmát, 7. 2. Mert meg-igérté hogy meg-szaba-
dit, *Solt.* 50. 15. NB. Lásd. 2. *Tud.* *Solt.* 3. p. 14.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. Az Isten Ecclesiáján, indítja az ő tagjait, az Isten szabadságára való bálládásra, *1. 9. 10.*

III. Megszőlésfők az Isten népének ellenségesnek, Isten képeiben, *v. 11. szünyetek-meg.*

III. Az Isten Ecclesiájának bizodalma az pogányok meg-szegyemintésékelől, *v. 12. A' feregeknek Istené mi velünk, &c.*

TUDOMANY.

Egyedül az Isten cselekeszi azt, hogy az ő Ecclesiáján ellen tanácsokozó s' kámadó népeknek, badi erejeket le-szállítja, és őket meg-szegyemint, meg-ronyja s' el-veszti. *1. 9. 12. Példa Pharao, Kí-jó. 14. 25. Zára, 2 Chron. 14. 9. 12. Sennachérib, Eisa. 37. 33--36.*

OKA. 1. Mert Isten hija azokat s' küldi népére s' mikor akarja le-szállithatja, *Eisa. 5. 26. és 10. vers. 5--12.*

2. Mert nem engedheti, hogy az hitetleneknek birodalma maradjon az ő Ecclesiáján. *Solt. 25. 1. 3.*

HASZ. I. Okias. 1. Isten veri tehát meg, nem emberi erő, az Isten hiveinek ellenségét: a' mint a' példákából látok.

2. Mind addig sem száll tehát le az Isten népe ellensége, míg Isten fel nem kél, és az ő hatalmát ellenségeinek meg-rontásában, meg nem akarja mutatni, *Kí-jó. 9. 16. és 14. 25.*

II. Int. 1. Ha nyomorgattunk ellenséginktől, Istenhez menyünk óltalomért. *v. 2.*

2. Ha meg-szabadít Isten ellenséginktől, házadással Istennek tulajdonítsuk a' szabadságát, *v. 9. 11.*

3. Maraszfuk-meg Istent mi köztünk, Isteni felelemmel: és szent élettel, *Lev. 26. 11--12. Amen.*

XLVII.

XLVII. SÓLTAR.

Summája: A' Prophéta inti az hűveket a' Jesus Christusnak dicshire, probédálván a' pogányoknak hivatallyáról.

K. Mikor iratott? F. Minek-utánna az Izrael fok ellenfeleg győzedelmeskedvén, a' frigy Ládát (melly a' Christust ábrázolta) Dávid a' Sion hegyére, nagy örömmel fel-vitte volna. Ez a' Soltár fog énekelteni az ítélet után: mikor Urunk nagy dicsőséggel a' levegő égből fel-megyén az ő hűveivel, a' dicsőséggel.

Két Részzei vannak.

1. Probédálván a' Christus győzedelmet menyben menetelről: inti az hűveket a' Christus dicshire, *1. 2--9.*

2. Probédál a' pogányoknak a' Christus menyben menetele után való barbató hivatalyokról, *vers. 20.*

Az 1. Részben ezek vannak.

I. Intés az Isten dicshire, Az hol vagyok; 1. Az intés, *1. 2.* Ez az Isten a' testben meg-jelent Istennek Fia, az Ur Jesus Christus: Mert az ő Felsege dicsőséges győzedelmét, menyben menetelit írja-le Dávid, *v. 6. A' népeknek értetnek azok, kiket minden népe közül vére által meg-váltott, Jer. 5. 9.*

2. Indító oka az intésnek, (1) Mert nagy Ur minden Urak felett, *1. 3.*

(2) Mert rettenetes Király az egész földön, ki csak egy szavával el-rettenti az hitetleneket, s' őszve rontja, *1. 3. Solt. 2. 9.*

(3) Mert a' mi birodalmunk alá hódoltattya az népeket, az az, az ő igéje által velünk egy néppé tési, *1. 4. Jan. 10. 16. Gal. 3. 27--28.*

(4) Mert örökfeget szerzett nekünk az ő igizeti szerént, melyet Jácóbnak tött, *Terem. 28. 14.*

II. *Prophétál a Christust dicsőféreg menyben menetelést*, §. 6. melyet példázott a frigytádnak örömmel s' trombita szóval való fel-vitele az Sion hegyére, 2 Sam. 6. 5.

III. *Inti a népet, hogy az Istennek a Király Christusnak nekelljenek*, ki ily dicsőféregesen fel-megyén az egekben győzedelme után. Az hol vagyon:

1. *Az intés*, ez a' Christusról mondatik, kinek uj éneket énekelnek az övéit, Jel. 5. 9. 20. &c.

2. *Az intésnek oka*, (1) Mert ő az Isten, és e földnek Királya, v. 3. ez a' Christus, Jel. 19. 16. és 17. 14. (2) Mert ez az ő szentféreg széké, az ő Atyával való egyenlő dicsőfége, Jel. 3. 21. ez a' Christusról mondatik, Phil. 2. v. 9--10.

TUDOMANY.

I. *Az istben meg-jelen Istennek Fia az Ur Jesus Christus, az ő népének nagy és dicsőféreg Királya*, §. 2--4. láld, Solt. 24. p. 104. és 45. pag. 198.

II. *Az Ur Jesus Christus az ő dicsőféreg menyben menetelése után, az Pogányokat határozó képpen Isteni ereje által az Evangéliumnak prédikálása által el-bíta, az Ecclesiájában*, §. 4--9. Erről szól, Jan. 10. 16.

OKA. 1. Mert e' végre küldötte-ki tanítványait a' pogányok közzé, Matth. 29--19. Csel. 9. 25. és 13. 47. 48.

2. Mert az után hitta ő népének azokat, kik a' frigyre nézve, nem valának ő népei, Csel. 28. 28. Rom. 10. 19--20.

3. Mert annak utánna rendelt, Doctrokat, Evangéliumokat, &c. az ő Ecclesiájának építésére Epb. 4. 9--12.

HASZ. Oktat. 1. Fel-vétetnek tehát még az szegény Sidók: Mert a' pogányokkal edgyé kell lenniök, v. 4. 5. Jan. 10. 16.

2. Csak

2. Csak addig lesznek tehát a' Sidók az Ecclesián kívül, míg az hivatalos pogányoknak száma bé-telik, Rom. 11. 25. 26.

A' 2. Részben ezek vannak.

I. *Az pogányok hivatalgyáról való jövedelése*, §. 10. Az Abrahám Istené, az testben meg-jelent Istennek Fia, Ki-jö. 3. 6. és Jan. 8. 56. Mert ennek népéhez gyűlnek minden Királyok Fejedelmek, ebben hisznek s' ugy lesznek Abrahám fiai, Gal. 4. 28--29.

II. *Oka ez hivatalnak*: Mert ő Isten a' földnek, §. 10. melyet teremtett, Sid. 1. v. 10--11.

TUDOMANY.

Az O és Uj T-béli hiveknek, azon edgy Ecclesiájok, tudományok és hivek vagyon a' Christusban, §. 10.

OKA. 1. Mert azon edgy Urok s' Királyok vagyon, v. 3. Ninos pedig az hiveknek több edgy Uroknál, Epb. 4. 6.

2. Mert azon edgy közben-járólok vagyon, 1 Tim. 2. 5. ki lött engesztelő áldozat az ő bűnökért, 1 Jan. 2. 1--2.

3. Mert azon edgy hitek vagyon, mert nincs több egy hitnél, Epb. 4. 6.

4. Mert azon edgy Abrahámnak fiai, Rom. 4. 16. Gal. 3. 28.

5. Mert minnyájan Abrahámmal, Ísaakkal és Jácóbbal, mondatnak, a' kegyelemnek orszáágában le-telepedni, Matth. 6. 11.

6. Mert egy keresztféreg s' egy Ur vacsorájok vagyon, 1 Cor. 10. 1--5.

HASZ. I. Oktat. 1. Völt tehát a' Christus Isteni izemélyére nézve, minek előtte a' testet fel-venne, Jan. 8. 58.

2. Azon edgy Ur Jesus Christus érdeme által igazultak és idvezültek tehát az O Testamentumbéliök, mi velünk, Csel. 15. 11. &c.

II. Int.

II. *Int.* 1. Ísmérjék tehát a' Christust Abraham Istenének, v. 10.

2. Tiszteletlyük mint menynek földnek teremő Istenét az Angyalokkal, *Sid.* 1. 6. 10--11. Amen.

XLVIII. SÓLTAR.

Summája: *Az Isten népe báládással magasztalja az Isten, hogy Jerusálemet az ő ellenségeitől meg-fzabadította.*

K. Mikor írta? *Fel:* Mikor Jerusálemet Sennachériből meg-fzabadította, *Esa.* 37.

Két Részei vannak.

1. *Háti-adsz a' Jerusálem óltalmazásáért,* vers. 2--11.

2. *Az Isten népének az szabaduláson való öröme,* *Ű.* 12--15.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. *Az Isten nagy nevének dicsőítéi az ő városában,* *Ű.* 2. Ez az Isten városa Jerusálem: melly szentregecs helynek mondatik;

1. *Az Isten kiváltképpen való jelen léteért,* *Ki-Űv.* 3. 5. *Mert* azt választotta volt magának kiváltképpen való módon, *Solt.* 132. 13--14.

2. *Az ábrázatért: Mert* Jerusálem ábrázolta az Isten Anyaszentegyházát, mellyet a' Christus meg-szentelt, *Eph.* 5. 25--26. Ellenében veti tehát a' nép az Istennek nagyságát, Sennachérib káromlásának, ki nem tartja vala Istenet oly nagynak, hogy az ő kezéből Jerusálemet meg-fzabadíthatná, *Esa.* 36. 18. láld, 37. 18.

II. *Jerusalem le-írása,* 1. Hogy a' kies helyen vagyon, v. 3.

2. Hogy az Juda földének öröme, mellyben örömmel mégyen-fel a' nép az Istennek tiszteletre, *Ű.* 3. *Solt.* 122.

3. Hogy

3. Hogy Isten vagon az ő palotában, *Ű.* 4. ott vagyon az Istennek igaz tiszteleti, *Solt.* 132. vers. 13--14.

4. Hogy Isten vagyon az ő óltalma, v. 4. *Solt.* 46. 2. mind ezekben az Isten Anyaszentegyházának dicsőséges állapotja íratik-le.

III. *A' Jerusálem ellenségének meg-fzéggyenitése,* hogy a' Királyok, Sennachérib az ő Fejedelmivel, ellene fel-mentenek, v. 5. De 1. meg-rettentenek, v. 6--7. 2. Mint szélvészűl hanyattatott hajú el-rontatik s' a' tengeren vész: úgy járták Jerusálem alatt, v. 8. *Esa.* 37. 37. &c.

IV. *Fundamentum az Isten óltalmazásáért,* 1. Mert meg-ígérte volt, hogy jelen léfzen óltalmával Jerusálemben, v. 9. *Solt.* 125. S' ugy lőtt az mint ők az Isten igiretét hallották, *Esa.* 37. vers. 35.

2. Mert várták az Isten óltalmát, el-írt, v. 10.

3. Mert így akartá Isten az ő igazságát ki-jelentni az ellenségnek meg-ítélésében, v. 11. *Esa.* 37. &c.

TUDOMANY.

I. *Az, az Isten Anyaszentegyháza, az melyet Isten meg-szemel és közepette lakozik,* *Ű.* 2--4. *Solt.* 132. 13--14. *Terem.* 28. 17.

OKA. 1. Mert az Isten jelen léte szenteli-meg az Ecclesiát, *Terem.* 28. 17. *Ki-Űv.* 3. 5.

2. Mert a' szentekkel lakozik Isten, *Lev.* 11. 44. és *1 Pét.* 1. 15--16.

HASZ. Oktat. Nem Isten Ecclesiája tehát az, az hol Isten kiváltképpen való módon nem lakozik, *Jel.* 3. 9.

K. *Hol lakozik ma az Isten min: Jerusálemben?* F. Ott a' hol,

1. Magát az nép Istennek szentelte, *1 Pét.* 1. vers. 15--16.

2. A' hol az Istennek igaz tiszteleti vagyon, *2 Cor.* 6. 16--18.

3. Az

3. A' hol az Isten beszéde prédikáltatik, Jan. 6. 39. és 14. 23.

4. A' hol csak az Isten tiszteltetik, Jan. 4. 24.

5. A' hol a' Christus az Ecclesiának fundamentuma Ebb. 2. 20.

II. A' miképpen Jerusalemet, Isten, mint az ő tiszteltesének helyét, a' Sennacheribnek dübbszégétől meg-szabadította; úgy ma az ő Anyaszentegyházát, az ő ellenségének gonosz igyekezeitől meg-szabadítván, ellenségit meg-szégyenít s' el-vesztí, § 5--11.

OKA. 1. Mert az Ecclesia Isten háza s' városa, vers. 2. Mellynek közepette lakozik, Solt. 46. vers. 2--6.

2. Mert meg-ígérte, hogy el nem hadgya, Esa. 43. v. 1--3.

3. Mert a' ki ez ellen támad, Isten ellen támad, Esa. 37. 29. Zach. 2. 12. &c.

HASZ. I. Oktat. Nem hadgya tehát el Isten az ő Anyaszentegyházát: Mert városa, s' annak palotájában lakozik.

II. Inv. Az Isten Ecclesiájának háborgatásakor, ne elsünk kétségben; hanem Istenhez kiáltsunk Ezéchiással, Esa. 37. 14--20. Mert igireti szerént, nem hágy-el, Esa. 43. 1--3.

Az 3. Részben ezek vannak.

I. Az Isten népének örömmel való báláldása a' szabadulásért, §. 12--14. Az az, örüllyön a' Judabéli Eccléfiá, és annak igaz tagjai.

II. Indio oka ez örömnök, v. 15. Mert ő a' mi Istenünk.

TUDOMANY.

Mikor az Isten népének ellenségi, tanácsokban, végezetekben, meg-szégyenitinek, akkor az Istennek népe nagy örömmel tartozik Istennek bálálatáért, v. 12--15. Lásd, Solt. 9. p. 42.

XLIX. SÓLTAR.

Summája: Dávid Istenben vetén bizodalmas a' veszedelemnek idején, int egy-leket, hogy gazdagokban ne bízzanak: Mert őket sem az életben, sem az halálban, meg nem tarthatják.

K. Mikor írta? F. Akkor, mikor az 73-dikát írta, vénlegének idején, I Chron. 29. v. 15.

Három Részzei vannak.

I. Az halgatkozás, halgatásra serkentő elől-járó beszéd, §. 2--5.

2. Az Dávid Istenben való bizodalma, a' gazdagokban való bizakodásnak kijáiban valóbsága, §. 6--16.

3. Inti az hívőket, hogy a' világi gazdagokat ne kövessék, mert magokkal edgyűst el-vész gazdagok, §. 17--21.

Az I. Részben ezek vannak.

I. A' személyek kiter meg-szólít: Minden ember, k' dagok s' szegények, §. 2--3.

II. A' dolg a' mi beszél; szóllok bölcsességet, nem emberit; hanem Isteni bölcsességet, §. 4. I Cor. 2. 6--7.

III. Mődgya az ő beszéllésének; példa beszédben, v. 5. hogy nagyobb figyelemre jögre indicsa-úker, Matib. 13. 9--35.

TUDOMANY.

Minden rendbéli embereknek, nagy figyelemre jögre kell halgatni, az Isten igéjének bölcsességét, vers. 2--5. Matib. 13. 9. Jeli. 2. 11. lásd, Solt. 78.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. Istenben való bizodalma a' veszedelemben; vers. 6. Miért félnek, &c. az az, nem félek: mert Isten az én óltalmam.

II. A' gazdagoknak bűjában valóságok, kik gazdagságokbani bíznak: Az hol vagyon,

1. A' gazdagságnak bűjában valóság, v. 7.

2. Annak oka, (1) Mert gazdagságával senki atyafiat meg nem válthatta, v. 8--9.

(2) Mert életét senki gazdagságával meg nem hozfzabbithatta, v. 10.

(3) Mert mint a' bolondok és szegények, ugy a' bölcsek és gazdagok, meg-halnak, v. 11.

(4) Mert a' világi gazdagságok állandó örökséget s' hirt nevet, magoknak s' maradékoknak nem érezhetnek; sőt emlékezetek-is el-vész, v. 12. 14. Solt. 37. 35--36.

(5) Mert az hitetlen gazdagok pokolra vettettek; &c; az Isten felsők attul meg-mentetnek, verl. 15--16. Luc. 16. 25. s' így uralkodnak az hívők az hitetleneken, Matb. 19. 28. Jel. 2. 27.

TUDOMANY.

I. Senki az emberek között, akárminely világi méltóságban helybezetett ember legyen-is, magát úgy fizeselméj s' atyafiat, az halált meg nem válthatta; hanem kinek kinek az ő életének bárárdán meg kell halni, &c; 7--11.

OKA. 1. Mert el-végeztetett dolog Istennél, hogy minden ember edgyfzer meg-haljon, Sid. 9. 28. s' mikor az a' rendelt idő el-jő, el-kell mennünk, Job. 14. 5. Solt. 91. 10.

2. Mert Isten, ől s' elevenit, nem a' kincs, gazdagság, Dene. 32. 39.

3. Mert kincset veszünk el nem vihetünk, hogy használhatnánk véle, v. 18.

4. Mert az halandó, az halottat kincsel meg nem elevenitheti: egyéb aránt mit nem adna ember életéért, &c.

HASZ. I. Okas. 1. Senkit nem hoz tehát ki purgatoriumból a' kincs s' könyörgés, &c; 8. 9--15. Mert az hová dől az halálban, ott marad, Pred. 11. 3. Luc. 16. 25.

a. Senki

2. Senki nem hághattya tehát által életének határát, Job. 14. 5.

K. Mekképén igyekeznek az emberek az által hágni? F. 1. Könyörgéssel s' bűjtőléssel, a Sam. 12. verl. 16--17.

2. Orvossággal, 2 Kir. 1. 2.

3. Futással, Ezech. 33. 27. &c. mind haszon-talanok ezek, az Isten tanácsa ellen: Mert végben víszli Isten minden tanácsát, Eja. 46. 10. &c.

II. E' világi gazdagoknak, kincseknek s' gazdagságoknak bűjában valóságok ebből áll; hogy azokkal magoknak s' maradékoknak, állandó hirt s' nevet, nem szerezhetnek; sőt emlékezetek-is el-vész e' földről, &c; 12--15. Solt. 37. 35--36. Luc. 12. 19--20. &c; 16. 25.

OKA. 1. Mert azokkal a' testnek bűjalkodására élnek, Luc. 12. 19. &c; 16. 19. az illyek pedig el-vesznek, Luc. 16. 23.

HASZ. Int. Vízgályuk-meg kicsodák az illyen gazdagok? F. 1. Kik kincseket félyeb becsülik Istennél, Matb. 19. 21--23.

2. Kik az telnek élnek, Luc. 12. 19.

3. Kik az szegénynek nem adnak, Luc. 16. 20--21. Matb. 25. 41--42.

4. Kik az igazakat nyomorgatták, v. 15.

5. Kik az ő gazdagságokban bíznak, v. 14. &c.

Az 3. Részben ezek vannak.

I. Inti az bűnök, hogy az gonosz gazdagoktól ne félyenek, &c; 17. Az az, mikor a' szegényeket nyomorgató gazdagok nevednek, ne fély, ne bűzfőzönkodják, Solt. 37. v. 1.

II. Indítók, 1. Mert az ő dicsőffégét véle az halálban el nem viheti, hogy használna véle, verl. 18. Ugyan-is fokak mikor pompálon temetik testeket, lelkak pokolban kinlódik, Luc. 16. verl. 2--22.

a. Mert itt e' világon vészik-el jayokat, v. 19.

3 Mert

3. Mert ha meg-halnak-is, nem láttyák az életnek világosságát, v. 20.

4. Mert az istentelen gazdag úgy vész el mint a' barom, reménység nélkül, v. 20.

TUDOMANY.

Jellehet a' gonosz gazdagok e' világon, dicsőség-gel, birrel, nével s' tisztességgel fenlenni, de böl-rok után, minden dicsőség-től, tisztesség-től, és mennyei világosságtól a' barmokkal egyjutt meg-fosztának, v. 17--21. Példa, az bolond gazdag, Luc. 12. 19. és a' Lázár gazdaga, Luc. 16. 13.

OKA. 1. Mert Isten törvénye nélkül éltenek, Efsa. 8. v. 20.

2. Mert semmit magokkal az halálban el nem vihetnek, v. 18. Sőt az kikita e' világ minden jóval büvölködnek; azoktól kíván. alamis-nát, kik e' világon ő tüllök kértének, Luc. 16. 24.

3. Mert ez világón attá-ki Isten az ő javokat, vers. 19. Luc. 16. 25.

HASZ. Visszáltyuk-meg microsás gazdagok ezek? Láld, az 2-dik részt, p. 212.

L. SÓLTAR.

Summája: Dávid minden ember eket, kiválto-keppen az kép-mutatókat, kik az ő szentsegeket csak az külső áldozatokban, s' Istent tisztelésben, hely-bezetik int a' valóságos szent életre, az Istennek itilene való el-jöveletivel, ki meg-tüli az embe-reknek minden tikor gonoszságokat.

Három Részzei vannak.

1. Dávid az Istennek itilene való el-jöveletel-ről tanít, v. 1--6.

2. Isten a' Dávid által perel az hypocrita em-berekkel, v. 7--15.

3. Feddi

3. Feddi az Isten nevé s' frigyét bűjában fel-vévd hitetleneket, v. 16--23.

Az I. Részben ezek vannak.

I. Az itilő Birónak le-írása, v. 1. Az Istenek-nek Isten, &c. Ez az Isten, a' Fiu Isten: Mert akar a' Sidó meg-térése-ől ércsük e' Soltárt, az Ur Jesus Christus jó akkor-el a' Sidókhöz az Evangé-liumban, Rom. 11. 25--26. Akar az itilletől (he-lyesen-is) ércsük, arra-is az Istennek Fia, az Ur Jesus Christus jó-el, Jan. 5. v. 22. 2. Cor. 5. 10. Mondatik penig Isteneknek Istenének: az Angya-lokra s' Magistrafokokra nézve kik-is tisztekre nézve Isteneknek mondatnak: kiknek-is a' Chri-stus tereintő Istenek s' imádgják ő Felségét, Phil. 2. 10. Sid. 6.

II. Hely. bonnét az itilő Biró el-jű, v. 2. Az Sionból, &c. Az Sion példázta a' menyőzágot: a' miképpen azért Sionból, ment-ki az Evangélium e' világra, Csel. 1. 8. Ugy menyőből jű-el az Isten-ek Fia, hogy meg-itillye azokat, kik nem enged-nek az Evangéliumnak, 1. Theff. 4. 16. Rom. 2. 16.

III. Az el-jöveletnek módgya, v. 3. Meg-eméltő tűz vagon előtte, &c. Ezt világositya az Apostol, 2. Pé. 3. 7. Így jelent-meg a' Christus, Jel. 4. 5. így jű-el: mellyel jelenti hogy meg-eméltő tűzet készít azoknak, kik nem hűtek ő benne, és meg nem tartották parancsolattját, Jel. 19. 20. Ezért adta volt a' törvént-is tűznek lángjában, Ki-jű. 19. 13.

IV. Az népeknek a' Biró eleiben való bívatalok, vers. 4. Szólította az egeket, &c. az érzéken-ség-nélkül való eget s' földet, bija bizonságnul az em-berek ellen, melly alatt, és mellyen vétkeztenek, Deut. 31. 28. hasonlót láls, Efsa. 1. 2.

V. Parancsolattya a' Birónak a' népeknek észve-gyűjtése felől, v. 5--6. Gyűjtétek én e' őmben az én szenteimet, &c. Az ő szentein érü

1. A'

1. A' Sidókat, kik az törvénynek ki-adásakor engedelmeffégre kötelezték vala magokat, *Ki-jöv.* 24. 3. kik szenteknek mondatnak a' frigyre nézve, *Deut.* 14. v. 2.

2. Minden népből s' nemzetből való választottakat, *Jel.* 5. 9. kik az Angyaloknak szolgálatyok által hivattatnak-eidő, *Matth.* 24. 30. és 35. vers. 31--32.

VI. *Indító oka e' parancsolatnak, 5. 6. Mert az Isten itilő Biró: ez a' Christus, Jan.* 5. 22.

Mondás: Csak a' Sidókat itili tehát meg az Christus? F. Nem csak azokat; hanem mindeneket, kik ő beane nem hisznek, s' az ő Evangéliumát nem veszik, *Rom.* 2. 16. és *2 Cor.* 5. 19. *Csel.* 17. 31.

TUDOMANY.

Az Istennek Fia, az Ur Jesus Christus, nagy hatalommal és dicsőséggel, az egekől el-jő az itilére: hogy mindeneket meg-itiljen az ő törvénye s' ki-jelentett szent akaratja szerént, vers. 1--6.

OKA. 1. *Mert ő Felsege attaki tűznek lángjában a' törvényt az Angyaloknak s' Mosefnek szolgálatyá által, Gal.* 3. 19. s' ő Felsege-is itilimég annak rontóit, *Rom.* 2. 12--16.

2. *Mert az ő Felsege itilő széki elciben kell mindeneknek állani, hogy mindeneknek az ő cselekedete szerént mondgyon sententiát, 1 Cor.* 5. 10. *Matth.* 25. 34--42. &c.

3. *Mert minden rendek kik nem engedtek az ő Felsege Evangéliumának, azok ő Felfegőtől félnek s' rettegnek, Jel.* 6. 15--17.

HASZ. I. *Okias.* Örökké való Isten-is tehát az Ur Jesus Christus az edgy személyben, *Mert az itilő Birónak;*

1. *Minden rugának kell lenni, hogy kit, kit az ő cselekedete szerént tudgyon itilni, 2 Cor.* 5. 10.

2. *Minden*

2. *Middenbarónak, hogy a' jóknak örök élettel; s' a' gonoszoknak örök kárhoyattal fizetessen, Matth.* 25. 34--42. &c.

II. *Int.* 1. Ellyőnk az ő törvénye szerént; *Mert a' szerént itilletünk, Esa.* 8. 20. *Rom.* 2. 12.

2. Halgassuk az ő beszédét s' hidgyünk annak, *Mert a' szerént itilletünk, Rom.* 2. 16.

3. Hidgyünk a' Jesus Christusban, mint örök-ké való Istenben, (1) *Mert a' kik nem hisznek, az kárhoyatra itilletnek, Jan.* 3. 18. (2) *Mert a' kik hisznek, meg nem itilletnek, Jan.* 3. 18.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. *Az népeknek meg-szólittatása az itilő Birótul, 5. 7.* Halgass én népem, &c. Itt szól ugyan az, az ki adta a' törvényt, *Ki-jöv.* 20. 2. E' pedig a' testen meg-jelent Istennek Fia, kit a' Sidók nem vénének, *Jan.* 1. 1--11.

II. *Feddi űket az hypobhriságért:* Az hol vagyok, 1. *A' feddés, 5. 8.* 2. *A' feddésnek oka,* vers. 8. az az, nem annyira az áldozatokért, (mellyeket szüntelen áldozol énnékem) mint az alattomban való hypochritaságodért perlek veled, *Esa.* 1. 11--15. *Jer.* 7. 8--11.

III. *Eleiben adgya miben álljon az ő tisztelēti,* (1) *Tagadárképpen,* Nem a' külső áldozatokban, 5. 9. Nem kedvellem a' tulkot, &c. Az hol vagyok:

1. *A' külső áldozatoknak kedvetlensége, v. 9.* Nem kedvellem, &c. *Miképpen?*

F. Nem edgy áttalýában: *Mert Isten rendelte, hogy legyenek a' Chritus áldozattýának ábrázolói, Sid.* 10. 1. hanem (1) nem kedvellete a' szívnek belső tisztasága nélkül, v. 17. 20. *Esa.* 1. 11--16. *Jer.* 7. 8--11. (2) Engesztelő s' bünt tisztító áldozatul: *Mert olyan áldozat csak a' Jesus Chritus, Sid.* 9. 9--14. és 10. 1--5.

3. *Oka az áldozatok kedvetlenségének, v. 10.* 11--12--13.

K

(II) A'

- (II) *Allatársképpen*: Az Istennek igaz tisztelői áll, 1. *Az Istennek dicsőireiben*: melly ajaknak tulkának mondatik, *Hof. 14. 3. Sid. 13. 15.*
 2. Az Isten törvénye szerént való életben, v. 14
 3. Az Isten nevének segitfegűl való hívásában, *verf. 15.*
 4. Az hálá-adásban, *verf. 15.*

TUDOMANY.

I. A' külső Isteni tisztelőnek gyakorlása, az szívnek belső tisztasága nélkül, *kedveitlen Isten előtti, 4. 7--13. Esa. 1. 11--16. Jer. 7. 8--11.*

OKA. 1. Mert Isten a' szívnek tisztaságát kívánja az űtet tisztelőktől, *Pild. 23. 26. Esa. 1. verf. 16--19. Jac. 5. 8.*

2. Mert a' szívnek tisztasága nélkül, csak ajakkal tiszteltetik Isten, s' nem kedves, *Matib. 15. verf. 8--9.*

3. Mert az hypochritai tisztelettel, az Isten háza tatrok barlangiává válik, *Jer. 7. 8--11.*

HASZ. *Int.* Tisztelőlyk Isten az ő kívánsága szerént: *K. Mik'ppen?*

F. 1. Igaz meg-téréssel, *Esa. 1. 16--19.*

2. Teljes lélekből, *Matib. 22. 37. Lelkünknek s' testünknek Istennek szentelvén, Rom. 12. 1--2.*

3. Lélekben és igaságban, *Jan. 4. 24. tisztelt kezeket emelvén-fel ő hozzá, 1 Tim. 2. 8.*

4. Egyedűl Istenet híván segitfegűl, v. 15. *Mert illyek az ő sátorának lakosai, Solt. 15. 1. és illyek mennek jól fel az ő Templomában, Solt. 24. 3--5. Amen.*

II. *Az Isten igazán tisztelő hívők, ha az ő nyomorúságokban Istenet segitfegűl hívják, meg-bálgatottak s' még szabadítottak Istenül kegyelmességen, 4. 15--23.*

OKA. 1. Mert illyeknek ígér Isten meg-bálgattatást, s' szabadulást, *Solt. 91. 14--15.*

2. Mert a' nyomorúságban-is ezek biztathatják

tyák magokat az Isteni szabadulással, *Solt. 42. verf. 8--9.*

HASZ. I. *Oktat.* Nem igazán tisztelik tehát Isten azok, kik az ő nyomorúságokban, egyedűl nem Isten hívák segitfegűl, &c.

II. *Int.* A' mi nyomorúságinkban, 1. Csak egyedűl Istenhez járullunk könyörgésünkben; de tiszta kezekkel, *1 Tim. 2. 8. Mert a' bűnben heverőket meg nem halgattya, Jan. 9. 31. (2) Háladásnak fogadás tételével, v. 23.*

2. Ha meg-szabadulunk, dicsőítsük Isten, (1) *Mert azért izabadított meg, v. 15. (2) Mert utálatosok Isten előtt az háladatlanok, Luc. 17. 18. (3) Mert győnyörködik az illyenekben, v. 23. Amen.*

Az 3. Részben ezek vannak.

I. *Az hitelenek meg-feddésük, 4. 6.*

II. *Azonoknak le-írásuk*: hogy szájjal vallyák s, tisztelik Isten; de cselekedettel boszszontyák' *verf. 16.*

1. Mert gyűlölik a' fenyítéket, v. 17. *Jer. 5. verf. 12.*

2. Mert utáallyák az Isten beszédét, *verf. 17. Jer. 6. 16.*

3. Mert a' lopóval s' paráznával társalkodik, *verf. 18.*

4. Mert szájjal szól álnokságot s' háborúságot *verf. 19.*

5. Mert attyafát rágalmazza, v. 20.

6. Mert mikor mind ezeket cselekefszi, azt gondollya, hogy Isten azt nem tudgya, *Solt. 94. 7. vagy a' azonokban néki társa, hogy mindgyárt meg nem bünteti, v. 21. Pred. 8. 11.*

III. *Int.* az illyen hitelent a' meg-térésre *verf. 22. vegyetek elzetekben, &c. az az, térjete meg, Soph. 3. 1.*

IV. *Indítók oka ez íntésnek*, 1. hogy hitelen az íltetre ne vonnyalak, meg-téríttek nélkül, v. 22

2. Mert minden titkos vétkeketek, előtökben lakom, v. 21.

3. Mert úgy tartattok-meg az iteletben, v. 23.

TUDOMANY.

I. Jól lehet Isten az ő frigyes népe között lapangó hypochritákat s' bűnven előket sok ideig elszenvet; de az ő idejében az iteleire elő-wonnya, és őket az ő gonosz cselekedetek szerint meg-itili, vers. 16--27. *Préd.* 8. 11--13.

OKA. 1. Mert kinek-kinek az ő cselekedeti szerint fizet, 2 *Cor.* 5. 10.

2. Mert az ő hoífszu tűr' várakozását iteletnek keményfegyével tetézi azok el en, *Rom.* 2. 4--5.

3. Mert a' bünt soha büntetetlen nem hagyhattya, *Ki-jöv.* 20. v. 7.

HASZ. Oktat. Minden titkos gonofságok nap világra jűnek tehát az iteletben, *Luc.* 8. 17.

K. 1. Mik ppen jűnek a' ok elő? 2. Valljon a' meg-tért bűneinek titkos vétkei nap világra jűnek-e akkor?

Az 1. F. A' könyvekből, *Dan.* 7. 10. *Jel.* 20. vers. 12. 1. Az Isten minden-tudásának könyvéből: melyben feljegyezve vadnak az embereknek minden cselekedeti, *Solt.* 94. 4--11. *Jel.* 3. 15.

2. A' lelki ísméretnek könyve, ki azon a' napon (kiváltképpen halála oráján) az embereket menti vagy vádollya, *Rom.* 2. 15.

3. A' törvénynek könyve, *Rom.* 2. 12.

4. Az Evangéliumnak könyve, *Rom.* 16.

Az 2. F. Nem, 1. Mert a' meg-tért embernek bűnét Isten soha emlékezetben nem hozza, *Ezech.* 18. 21--22. *Micb.* 7. 18--19.

2. Mert nincsen azoknak femmi kárhoztatások, sem az életben, sem az iteletben, *Rom.* 8. 1.

3. Mert azok a' dicsősségre támadnak-fel, *Jan.* 5. 28. t. i. Kik igazán, szentül élven, várják a' Christust az iteleire, *Tir.* 2. 11--12. Amen.

II. Olv

II. Olv irgalmas és bocsátsu tűrő az Isten, hogy mikor a' bűnőst mindig járt meg-élbené-is, várakozik utánna, s' bija a' meg-térésre, minek előtte az iteleire elő-wonná, *J.* 21--23. Példa, *Gen.* 6. 3. *Solt.* 95. 10. *Hof.* 14. 3. *Soph.* 3. 1.

OKA. Miért cselekedzi ezt Isten? Hogy az ember maga menthetetlen legyen, *Rom.* 2. 4-7.

Int. Ha az Isten hivatallat halljuk; térjünk-meg, *Solt.* 95. 7--8. &c.

LI. SÓLTAR.

Summája: Dávid keirő nagy bűneért Nábánul meg-fedtetvén, bűneinek meg-vallása után, az Istennek bűn bocsátó irgalmaságához folyamodván, bűne bocsátatványáért s' annak érdekében fogadás tétellel könyörög: mely meg-tet-czik, *J.* 1--2.

Két Részei vannak.

1. Bűneit meg-ismérvén s' meg-valóán annak bocsátatványáért könyörög, *J.* 3--19.

2. Könyörög az Isten Anyaszenegybázáért, hogy az ő bűneért azt Isten el ne pusztítsa, vers. 20--21.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. Bűn-bocsátatvány való könyörögés; Az hol vagyon, 1. A' könyörögés, *J.* 3--4. 2. A' könyörögésnek oka.

1. Mert az én bűnimeit ismértem, vers. 5.

2. Mert meg-vallom hogy te ellened vétkeztem, vers. 6.

3. Mert meg-ismérem hogy igazán feddesz és fenyegecz engem iteletiddel, v. 6. az az, mindek tegedet meg-igazitnak, mikor azokat én reám bocsátod, 2 *Sam.* 12. 10--12.

4. Mert álnokságban fogantatván, hajlandó

K;

vagyok

vagyok természet szerént minden gonoszra, v. 7. Solt. 103. 13--14.

5. Mert te a' bűnöknek meg-vallásában gyönyörködöl, v. 8.

6. Mert noha engemet a' mennyei bölcseségre a' te szent akaratodra meg-tanítottál vala; de mint az értelem nélkül való barom, vétkezém, vers. 8. látd, Solt. 32. 8. 9.

II. Kőnyörög az ő bűneiből való meg-tisztításáért, Az hol vagyon,

1. A' kérés, vers. 9. Mos-meg ifóppal, &c.

2. A' kérésnek vége, vers. 9. Meg-tisztulok, &c. Néz ama ceremóniás tisztulásra, Lev. 14. v. 5--8. mely noha a' bűnt el nem tisztította; de a' Jofus Christus vérének érdemét példázta, 1. Jan. 1. 7.

III. Kőnyörög a' bűni bocsánatnak érzéséért, Az hol vagyon,

1. A' kőnyörög: mert kőnyörög, (1) az ő felke ismérétének csendeségéért, mely meg-háborodott volt bűnei miatt, v. 10. Solt. 32. v. 34. (2) Az Isten haragos orczájának el-fordításáért, az az, a' meg-térésért, v. 12. Ezech. 36. 26. (3) Az ujjá szülő szent Léleknek ujjá szülő s' meg-élevenítő kegyelméért, v. 12--13--14. melyet bűnei meg-fzomoritott vala, Eph. 4. 30.

2. Indító oka kérésének, v. 15. Tanítom a' bűnösöket, &c.

IV. Kőnyörög gyilkosságának meg-bocsátatásáért; Az hol vagyon,

1. A' kőnyörög, v. 16. A' vérén érti az Uriás meg-ölettetését: kinek vére kiált vala Istenhez Dávid ellen, mint az Abelé, Cain ellen, Terem. 4. vers. 10.

2. Indító oka: mert hirdetem a' te igazságot, v. 16. t. i. hogy nem gyönyörködöl igaz igazságot szerént, a' meg-térőknek halálokban, Ezech. 18. v. 31--32.

V. K

V. Kőnyörög az báládatosságra való fel-indításáért. Az hol vagyon,

1. A' kőnyörög, v. 17. Nyíld-meg ajakaimat, az az; az én bűneim bocsánattyának érzése által, indicsa-fel engemet, a' te irgalmaságnak diá szíreire.

2. Indító oka, (1) Mert nem gyönyörködöl az áldozatokban, hogy azokban keresnők a' bűnnek el-mosását, v. 18. mely azt el nem moshatta, Sid. 10. 4. (2) Mert az töredelmes meg-térő szíven gyönyörködöl, mint áldozatban, v. 19. Esa. 66. 2. Matth. 11. v. 28.

TUDOMANY.

1. A' meg-térő szegény bűnösök nek, az ő bűnöknek bocsánatnyát, csak egyedül Istenről kell kérni, vers. 3--8. Luc. 18. 13.

OKA. 1. Mert ugy tanít Dávid: és Idvezítőnk Matth. 6. 9--12.

2. Mert ő gyógyíthatja meg bűneink miá lött sebeit, Hof. 14. 3--5.

3. Mert csak ő Felsége bocsáthatja meg az bűnt, Esa. 43. 25.

HASZ. Oktat. Nem bocsátatik tehát meg az bűn, ha Istenről nem kérjük annak bocsánatnyát.

K. Miképpen kérjük? F. 1. Bűneinknek ismérésevel s' meg-vallásával, v. 5--6. 1 Jan. 1. 9.

2. Annak meg-firásával, v. 6. Luc. 7. 38.

3. Az Isten irgalmaságának ohajtásával, v. 11. Luc. 18. 13.

4. A' Christus vére érdemének ohajtásával, vers. 9.

5. Szent életnek fogadás tételével, vers. 15. 16. valakik így kérők bűnök bocsánatnyát, el-vészik, Solt. 32. 5--6.

II. Minden meg-térő szegény bűnösök leltől fogván, a' Jofus Christus vérének érdeme által tisztítottak meg minden bűnöknek undokságából, v. 9.

K4

OKA

OKA. 1. Mert nincs több bűnt tisztító feredő, 1 Jan. 1. 7.

2. Mert ezt példázták az O Testamentumbéli ceremóniás tisztulások, Lev. 14. 5--8. Síd. 9. 13. 14. és 16. 1--7.

3. Mert mind az ő érdeme s' kegyelme által tartattak-meg, Csel. 15. 11. és az által vőrték bűnök bocsánatját, Csel. 10. 43.

HASZ. Oktat. Vólt tehát a' Christus az O Testamentumban-is közben-járó Isteni fzemélyére nézve, 1. Mert tegnap s' ma azonnak mondatik, Síd. 13. 8.

2. Mert világ fundamentumának fel-vetése előtt, meg-áldoztatotnak mondatik, Jel. 13. 8. Amen.

III. Az igaz meg-térő bűnűsnek, nem csak bűnei bocsánatját; hanem annak észérte, lelke ismérretinek csendeségének és a' szent Lélek ujjiúszul kegyelmének észérte s' meg-ujjádású-is kell Istenitől kérni, J. 10--14.

OKA. 1. Mert annékül foia nem lehet csendes lelkében, Solt. 32. 3--4--5.

2. Mert illyekre tekint Isten, Esa. 66. vers. 4. Matb. 12. 20.

3. Mert illyek a' betegek, s' illyeket gyógyított meg, Matb. 9. 12. Solt. 147. 3.

HASZ. Oktat. A' poenitentia tartás tehát nem tökéletes, a' bűn bocsánatnak, a' kegyelemnek észérte, s' a' lelki ismérretnek csendessége nélkül.

K. Honnan ismérhetné-meg ezeket a' meg-térő ember? F. 1. Az Istenhez bizodalommal való folyamodásból, v. 10. Efd. 9. 6. Mert ez a' szent Lélektől vagyon, Zach. 12. 10.

2. A' kegyelemnek nevedédsének kívánásából, v. 14. Mert ez-is a' szent Lélek munkája, Rom. 8. 26.

3. A' mások meg-térésének kívánásából, vers. 25. Mert ez-is a' szent Lélek munkája, Luc. 22. vers. 31--32. Amen.

NB. AZ

NB. Az 15-versből, láfs tudománt, Solt. 32. pag. 138.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. Könyörög az Isten Anyaszentegyházáért s' abban való tisztelestinek meg-tartásáért, J. 20. Tégy jól, &c. ugyan-is Dávid vérkeivel okot adván az Isten ellenégginek az Isten nevének káromlására, ő érette meg-utálhattya vala a' Siont, 2 Sam. 12. 9--12.

II. Indítoka könyörögének, 1. Mert ha megtartsod Jersusalem tiszteletedet, úgy kedvellek a' mi hitből s' tiszta szívből származott áldozatokat, v. 21.

2. Mert ugy tisztelnék tégedet a' te szenteid vers. 21.

TUDOMANY.

Mikor a' Magisztrátusok gonosz bűnökkel, okoznak az Isten tisztelestinek meg-fájdósáért, s' ország pusztulására, akkor nagy büszköséggel könyörögjenek kell, hogy Isten az ő bűnűskeit az országot és az Ecclesiát ne pusztítsa-el, vers. 20--21. 2 Sam. 24. 17.

OKA. 1. Mert ők botránkoztatják-meg s' vétkeztetik az egész népet: mint fők, az tagokat, 1 Kir. 12. 28--30.

2. Mert edgy ember vétekért egész országot s' táborát vét-meg Isten, Lev. 24. 4--5. Jósif. 7. 4.

HASZ. I. Oktat. Az Országok s' Ecclesiák romlásának okai, többire, a' nagy rendeknek vétkei, péld. Sédikiás, Ezech. 17. 13. Jer. 30. vers. 1--6. &c.

II. Ind. A' nagy rendeket, 1. Ellyenek kegyetlen, né hozzanak romlást hájajokra.

2. Ha vétkeznek, Dáviddal térjenek-meg s' könyörögjenek a' népért, &c.

LII. SÓLTAR.

Sumája: Dávid panaszolkodik Doég ellen, a' veszedelmét nékie meg-jövendőli, magát pedig az Isteni szabadsággal biztatja.

K. Mikor ista? F. Minek utánna Doég, az Saul parancsolattjára az Prophétákat meg-ölte volna, v. 1. 2. és 1 Sam. 22. 9--18.

Három Részzei vadnak.

1. Feddi Doegot gonofságáért, v. 3--6.
2. Jövendőli a' Doeg veszedelméről, v. 7--9.
3. Biztatja magát a' szabadsággal, vers. 10--11.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. Feddi Doegot három dologért: 1. Gonofságában való dicsekedéseért, v. 3. Mit dicsekedel, &c. dicsekedel az én el-veztetésemben; de hiában: Mert Isten hűges minden hű szolgáihoz s' én hozzám-is, te ellened.

2. Gonoszt nyelveskedéseért, hogy nyelvénél vádgyával, mint éles beretjével, őtet meg-öltette, vers. 4.

3. Hogy a' gonoszt inkább szereti mint a' jót, vers. 5--6.

TUDOMANY.

Eleitül fogva az Isteni telenek veszedelmét hátrágókkal, vádolófokkal és káromlásokkal, szokták az egytelenek elbit, az ártatlanokat halálra vádolni, v. 3. 6. látid, Terem. 39. 13--19. 2 Sam. 22. v. 9. &c.

OKA. I. Mert az ördögnek az házugságnak s' gyilkosságnak atyának nyomdokán járnak, Jan. 8. v. 44.

2. Mert ha nyilván s' erőszakkal nem árthatnak,

nak, nyelvekkel ölik-meg az ártatlant, Sol. 55. vers. 13--14.

HASZ. I. Oktat. Az ő felebaráttjait rágalmazó tehát, 1. Gyilkos. 2. Gehennának ördöke: Mert a' gehennát gyujtja-fel, Jac. 3. 5--6. Rettennyetek-meg rágalmazók.

II. Int. Ne kövessék Doéget, 1. Mert ördög atyátul valóknak mondanak az olyanok, Jan. 8. vers. 44.

2. Mert ki vágattatnak Doeggel, v. 7.

3. Mert Gehennának jele a' rágalmazás, Jac. 3. v. 6. &c.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. Prophétia a' Doeg veszedelméről, v. 7. Az Isten minden eszéledéltől el-vezteti, meg emlekezteteket-is e' földről.

II. Vége az bitetleneknek veszedelmének, 1. Hogy azoknak példájokkal az hűvek féllék az Isten, v. 8. 2. Hogy örüljenek az Isten igaz ítéleteinek végben vitelen, v. 8.

III. Oka az bitetlenek veszedelmének, Mert nem Istenben, hanem gazdagságában és erejében bízott, v. 8--9.

TUDOMANY.

I. Isten az ő igaz ítéletéből, az ártatlanokat rágalmazó, káromló és vádoló bitetleneket az élők között ki-vágja és el-vezteti, v. 7. Sol. 12. 1--5. Példa, Hámán, Esth. 3. 8. és 7. 10. Achitophel, 2 Sam. 17. 23. Saul, 1 Sam. 31. 8. 9. &c.

OKA. 1. Mert az ilyen bitetlenek el-vezt meg emlekezteteket-is, Sol. 37. 17--35--36.

2. Mert az Isten igazsága azt kívánja, Mattb. 7. 1. 2 Theff. 1. 6. Rettennyetek-meg rágalmazók.

II. Mikor látják az hűvek hogy az ő gonofságokban gyönyörködő bitetleneket, az Isten igazsága szerinti meg-itieli, azon örülhetnek, vers. 8--9. látid, Solt. 6. 34.

Az 3. Részben ezek vannak.

I. Dávidnak Istenben való bizodalma a szabadulás felől, Az hol vagyon,

1. Bizodalom, *ψ.* 10. En pedig mint a' zöldellő olajfa, &c. az az, hitemben s' Istenben való bizodalombá meg-maradok: mellyel az Isten Ecclesiájának s' annak tagjainak álhataróságát írja-le még a' nyomorúságok között-is.

2. Oka az ő bizodalmának: mert az Istennek jó voltában bizom, *v.* 10.

II. Fogadás tétele Dávidnak: Az hol vagyon,

1. A' fogadás, *v.* 11. 2. Annak oka, *v.* 11.

III. Az Isteni segedelemtől várása, Az hol vagyon, 1. A' várás, *v.* 11. Várom a' te nevedet, az az, a' te segedelmedet s' hatalmadat.

2. Annak oka, mert jó s' kegyelmes vagy az tégedet várokhoz, *Solt.* 91. 14-15.

TUDOMANY.

I. Az Isten bűneinek tulajdonságok az, hogy mikor az bűntelenek ellenek minden gonosz végeznek, s' veszedelmet készítenek-is, bizodalmonkat az Istennek hatalmában s' szabadításában belybezettük, várván az ő meg-szabadítását, *ψ.* 10. 11.

OKA. 1. Mert tudgyák hogy Isten az ővéit el nem hagyja, *Solt.* 94. 14.

2. Mert tudgyák hogy ha halad-is az szabadulás; de el-ő, *Mich.* 7. 8-10. *Hab.* 2. 2.

II. Az bűnek ellenségeitől való meg-szabadulásokat, báládásnak s' Isten nevének dicsegetésének fogadás tételével kérjék Istenül, *v.* 11. láfd, *Solt.* 9. 14. *pag.* 44.

LIII. SÓLTAR.

Ennek a' Sóltárnak, *Summáját,* el-olvasását, s' tudományát, láfd az 14-dik Sóltárban: mert edgyez azzal,

LIV. SÓLTAR.

Summája: Dávid bűnöslésében a' Zipheusoktól el-árultatván, könyörgést tette a' szabadulásért, báládásnak fogadás-tételével.

K. Mikor írta? F. láfd, *ψ.* 2. és 1 *Salm.* 23. *vers.* 19

Két Részzei vadnak.

1. Könyörgés szabadulásért, *ψ.* 3-7.

2. Fogadás tétele a' szabadulásért, *ψ.* 8-9.

Az 1. Részben ezek vadnak.

I. Könyörgés a' szabadulásért, Az hol vagyon,

1. A' könyörgés, *vers.* 3. Szabadíts meg, *vers.* 4.

2. Fundamentum könyörgésének, *vers.* 3. Az te nevedet, az az, ígéretedért, *Solt.* 50. 15.

3. Indító oka kérvésnek, (1) Mert idegenek támadtak ellenem, *v.* 5. (2) Mert kerének halálra lelkemet, az az, életemet, *v.* 5. (3) Mert Isten nem gondollyák, *v.* 5. az az, nem felelik, mint mindent látó, s' tudó Istent, *Solt.* 94. 5-7.

II. Bizodalma Dávidnak a' szabadulás felől; Az hol vagyon, 1. Az Istenben való bizadalom, *vers.* 6. Az Isten nékem segítségem, &c.

2. Oka bizodalmának, *vers.* 7. Mert bocsfuzt áll érettem, &c.

TUDOMANY.

Mikor az ártatlanok, az ő kegyetlen ellenségeinek el-ártatának s' vádoltának, akkor az Istennek a' szabadítását buzgóssággal kell könyörögni, *vers.* 3-7.

OKA. 1. Mert illyeknek ígerte Isten szabadítását, *Solt.* 12. 6.

2. Mert bocsfuzt áll Isten az ártatlanokért, *vers.* 7. *Solt.* 9. 13.

HASZ. *Int.* Ha ma az idegenektől és hitelenekektől, ellenségeink előtt hamisan vádoltatunk.

1. Ne essünk kétségben, *Mert* eleitől fogva meg-eftett ez a' fzenteken, példa, Joseph, *Terem.* 39. Daniel, s' az ő társai, *Dan.* 3. és 6. s' Dávid.
2. Alázatos könyörgéssel hívjuk Isten segédelmünkre. El-jű: *Mert* ígerte, *Solt.* 12. 6. és 50. 15. Amen.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. *Könyörgő ellenségi s' vádolói ellen*, vers. 7. A' te igazságod által roncs-meg űket, az az, az ő meg-büntetésekben mutaid-meg igazságodat.

II. *Fogadás tétele Dávidnak az szabadulásért*: Az hol vagyok, 1. *A' fogadás*, v. 8. Aldozom téneked, &c.

2. *Indítóka*, (1) Mert jó tégedet tisztelni. (2) Mert nyomorúságimból meg-fzabadítottál, vers. 9. (3) Mert az én ellenfélgimen való ítéledet láttam, v. 9.

TUDOMANY.

I. *Az ártatlanok ellenségeinek meg-írástestekért, Istennek könyörgésért*, v. 7.

K. Miképpen? F. Nem egyáltalánban s' magukra nézve: *Mert* ugy érettek könyörgőni, és velük (reánk szorultván) jól kell tenni, *Matth.* 5. 44. *Rom.* 12. 20. Lásd: *Solt.* 5. pag. 26. és 28. pag. 117.

II. *Mikor Isten az ártatlant az bitetlennek s' kegyetlennek kezéből meg-fzabadítja, Istennek az szabadulásért bálványát tartozik*, v. 8. 9. *Solt.* 9. 14. Példa Israel, *Ki-jű.* 15. 1. feqq. Débora, *Bírák.* 5. 1. feqq. Lásd, *Solt.* 9. v. 14. pag. 42.

LV. SÓLTAR.

Summája: Dávid párti úd elleniségi elleni könyörgő, ajálván magán Istennek gondviselésé alá.

K. Mikor írta? F. Akkor, mikor Abfolon az ő fia, és Achitophel az ő tanácsosa ellene párt-

tot ütöt volna, *mert* az Semei szidalmáról szól, vers. 4. 2*Sam.* 16. 7-8. és Abfolonnak rut cselekedetéről, v. 10-12. melyet cselekedék a' Dávid házán, Achitophel tanácsából, 2*Sam.* 16. 21. 22.

Három Részben vannak.

1. *Könyörgő az ő pártosinul való meg-fzabadulásért*, v. 2-9.

2. *Könyörgő ellenségeinek meg-fzagyenyitietéséért*, v. 10-16.

3. *Biztatnya magát az Isteni segedelemmel ellenségi ellen*, v. 17-24.

Az 1. Részben ezek vadnak.

1. *A' szabadulástól való könyörgés*, Az hol vagyok, 1. *A' könyörgés*, v. 2-3. 2. *Indítóka*,

1. Mert firok a' nagy méltatlanságon, v. 3.

2. Mert hamissággal vádolnak engem, mint ha én az országot nem igazán itilnem, 2*Sam.* 15. 1-4. és az Saul házának vérét én ontottam volna ki, 2*Sam.* 16. 7-8.

3. Mert halálos-képpen üldöznek, vers. 4. 2*Sam.* 17. 1-2.

4. Mert halálos félelem s' rettegés környékezett-meg, v. 5-6.

II. *Kivánsága Dávidnak a' megszűze földre való bűzdosásra, az bitetlenek közzül*: v. 7-8-9. az az: Vajha, mint az ártatlan galamb az kegyetlen ölyvök elől el-fzalad, én-is el-fzaladhatnék életemet vadászók előtt.

TUDOMANY.

1. *Az bitetlenek és az Isten népének ellenségi, az Isten bűvei, mindenkor valami nagy gonosz véreken tekinteti alatt üldözik*: mintha gonoszságokkal adiak volna arra okot, v. 2-4. Példa Joseph, *Terem.* 39. 12-18. Dávid, 2*Sam.* 15. 1, 2, &c. Pál Apostol, *Csel.* 24. 5-6. lávezitönk,

Jan. 8. 52--59. Luc. 23. 2. melyet Dávid példá-
zott e' Soltárban.

OKA. Mert így akarják szívekben lévő gonosz-
ságokat el-rejteni, s' magokat igazítani, *Csél. 24.*
vers. 5--6. Lásd, v. 12--16.

HASZ. *Int.* Ha így üldöztetünk Dáviddal,
1. Airtatlásunkat támaszljuk Isten eleiben Dá-
viddal, vers. 4. 2. Buzgóságosan könyörögniünk,
vers. 2--3. Meg-halgtat s' meg-szabadít: Mert
igirte, *Solt. 12. 6.* Amen.

II. Még az Istennek hívei is (ártatlanok lévők,
azokban melyekért üldöztetnek) kényszerítetnek,
idegen földre biejdosni és számküvetésre menni,
az ő ellenségeikül való felelem miatt, *1. Király. 19.*
4--13. és több szentek, *Sid. 11. 37.*

OKA. 1. Mert az Esau természetű hitetlenek
nem szenvedhetik-el, *Térem. 27. 43. Gal. 4. 29.*

2. Mert meg-mondatott ez Idvezítőnkül,
Matth. 10. 22.

HASZ. *Oktat.* Nem ígérhetnek tehát ez vilá-
gon az hívek magoknak állandó békefességet: Mert
gyűlöli s' üldözi őket e' világ, *Jan. 15. 18--19.*

K. *Mint engedi azt meg Isten?* F. 1. Hogy
azoknak hiteket próbálja, *1. Pet. 1. 6--7.*

2. Hogy az ő fejekhez a' Christushoz hasonló-
ká tegye, *Róm. 8. 17.*

3. Hogy e' világtul őket el-vonnyá, *1. Cor. 11.*
vers. 32.

4. Hogy itt maradandó helyet ne keressenek,
Sid. 13. 13--14.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. *Könyörgés ellenségi ellen:* Az hol vagyok,

1. A' könyörgés, *1. 10.* 2. *Annak indiókai,*
1. A' városban az igazakat háborgatják
hamisak, vers. 10.

2. Mert hamissággal bé-töltögték a' várost,
vers. 11, 12. 2 *Salm. 10. 22.*

3. Mert

3. Mert nem ellensége, hanem Fia Absolon, és
tanácsosa Achitophel támadott ellene, v. 13--14-
15. melyben Dávid, a' Christust, Absolon a' Sidé-
kat (kiből származott a' Christus test szerént;) A-
chitophel peng, Judás Ischariotest, példázták;
mint szent János magyarázza, *Jan. 13. 18.* és Id-
vezítőnk, *Matth. 26. 55.*

II. Ujjobban könyörgés ellenségi ellen, Az hol
vagyom, 1. A' könyörgés, v. 17. 2. *Annak in-
diókai,* v. 26.

TUDOMANY.

I. Felette igen keserves szenvedés, mikor ember
mértatlanul, barátiul s' bizott jó akaróitúl s' a-
tyafiuitúl, üldöztetik, vers. 13--14--15. lásd, *Solt.*
41. v. 10.

II. Az méltatlanul szenvedőknek szabad el-
lenségek ellen könyörögni, vers. 10. és v. 16. lásd,
Solt. 28. pag. 117.

III. Mikor gonosz és istentelen Magisztrátusok
uralkodnak a' városokban s' falukban, akkor min-
den gonofság, fujtalanság, s' erőszak tétel éjjel
nappal szabadoosan uralkodik azokban, v. 10--17.

OKA. 1. Mert akkor, a' köz nép az fűnek er-
kölesét követi; a' minémű az Ur, olyan az szóló-
ga, &c., *1. Kir. 14. 16.*

2. Mert akkor minden Isten s' törvény nélküli
él, 2 *Chron. 15. 5--6.*

3. Mert akkor kiki azt cselekeszi a' mint akar,
Birák. 17. 6.

4. Mert akkor az igaz el-nyomatik s' az látó
meg-igazittatik, *Esa. 5. 20--23. &c.*

HASZ. *Oktat.* Siralmas állapottya van tehát
annak az országoknak, az hol ilyen elő-járók uralko-
dhatnak: mert ott az fűvel el-vész a' tag, *Esa 9.*
vers. 13. &c.

Az

Az 3. Részben ezek vannak.

I. *Bizodalma Dávidnak a meg-szabadulás felől*: Az hol vagyon,

1. *A' bizodalom*, *ψ.* 17--18.

2. *Indulóka*, (1) *mert* ennek előtte-is sokszor meg-szabadított engemet Saultól, &c. v. 19. (2) *mert* ők nem félik az Isten, v. 20. (3) *mert* én ellenem békefegyes ember ellen émeleték-fel kezéket, v. 21. (4) *mert* az én velem tölt szövet-fégeket fel-bontották, v. 21. (5) *mert* íméz van szájokban; szívekben méreg, v. 22.

II. *Inti lelkét az Istenben való bizodalomra*, Az hol vagyon, 1. *Az intés*, *ψ.* 23. v. 1. &c.

2. *Oka annak*, *ψ.* 23. *mert* nem engedi hogy az igaz mind örökké háborgattassék.

III. *Propphétál ellenréginek veszedelmekről*: Az hol vagyon, 1. *A' Propphétálás*, *ψ.* 24. 2. *Annak oka*, *mert* vér szópók; és az ő fel-tölt czélyokat a' gonoszban el nem érik; hanem el-vesznek, mint Pharó, *Exod.* 14. 25. Achitophel, 2 *Sam.* 17. 1--2. *Ild.* v. 23.

TUDOMANY.

I. *Mennél nagyobb bálalommal s' dühösséggel, igyekezik az hitetlenek, a' kegyes embereket el-vesztetni, annál nagyobb buzgósággal s' bizodalommal kell a' kegyes embereknek, könyörögni Istennek a' meg-szabadításért*, *ψ.* 17--18.

OKA. 1. *Mert* szintén akkor jelenik-meg Isten a' szabadítással, *Esa.* 36. 18. és 37. 29.

2. *Mert* az illyeneknek kiáltásokkal hallja-meg Isten, *Solt.* 12. 6.

HANZ. *Int.* Mikor erejében dühösködnék ellenfelek, mi

1. Annál inkább könyörögjünk, *ψ.* 17.

2. Annál békefegyesebbek legyünk, *ψ.* 11.

3. Istenre bizzunk igyünket, *ψ.* 23. &c. Gondot visel Isten, *Solt.* 37. 5--9. Amen.

II. *Isten*,

II. *Isten*, az 8 magok erejében s' tanácsokban bizakodó hitet ennek, annak előtte ki-végia s' el-veszti, minek előtte tanácsokat s' kegyetlenségeket, az igazak ellen véghez-vinnék, *ψ.* 24.

OKA. *Mert* így mutattya-meg Isten 1. Hogy nincs ő Felsege ellen tapács, *Esa.* 46. 10. *Prov.* 19. 21. 2. Hogy nem mehet tovább az hitetlen, hanem csak meddig Isten bocsátta, *Esa.* 10. 12--16. és 37. 29. *Int.* Istenhez folyamodjunk tehát ő ellenek Dáviddal, és Ezéchiással, *Esa.* 37. 15--20. Amen.

LVI. SÓLTAR.

Summája: Dávid Istenül szabadultsát és ellenréginek meg-itiltetését kéri, bálá-adásnak fogadás tételével.

K. Mikor írta? F. Mikor Saul előtt az Achis udvarából az Adollám-barlangjában szalatt volna, 1 *Sam.* 21. 11. és 22. 1. seq.

Két Részzei vannak.

1. *Könyörög Istennek a' meg-szabadulásért*, vers. 2--8.

2. *Bizodalma Dávidnak az Isteni szabadulás felől*, *ψ.* 9--14.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. *Az szabadulásért való könyörgés*: Az hol vagyon, 1. *A' könyörgés*, *ψ.* 2. 2. *Annak indító oka*, (1) *Mert* az halandó ember akar engemet el-vesztetni, v. 2--3.

(2) *Mert* foka hadakoznak én ellenem, v. 3.

(3) *Mert* te bennem bízom valamennyűzer meg felelem ellenfeimtől, v. 4.

(4) *Mert* a'te meg-változtatatlanigiretedben bízom s' nem félek, v. 5. *Solt.* 50. 15.

(5) *Mert* minden nap patvarkodnak ellenem minden tanácskozásokban, vers. 6.

(6) *Mert*

(6) Mert titkon akarnak engemet meg-ejteni, vers. 7.

II. *Könyörög ellenségi ellen*; Az hol vagyon, 1. *A' könyörögés*, v. 8. Isten roncs-meg őket, &c. 2. *Indító oka*, az ő hamiságokért, v. 8.

TUDOMANY.

NB. Azon Tudományok vannak itt a' mellyek az LV. Soltárban, I. az 2--7. versekből: Lásd, az LV. Solt. v. 17--18. II. az 8-verseből. Lásd, az LV. Solt. v. 10.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. *Biztatás magár*, 1. *Az Isten gondviselésével*, v. 9. Az én bujdosásimat tudod, és abban lőtt könyhullatásimat számban tartod.

2. *Ellenségeinek meg-szegyenyítettésével*, v. 10. akkor az én ellenfelem hátra fordul, &c.

11. *A' biztatásnak oka*, v. 10. *Mert tudom*, hogy Isten vagyok velem.

II. *Fogadás rétele az Isten dicsirétiről*, Az hol vagyon, 1. *A' fogadás rétel*, v. 11. Az Isten dicsirém. 2. *Oka annak*: az ő befzédeért, az az, igireti szerént való szabadításáért, v. 11.

III. *Istenben való bizodalma ellenségi ellen*, vers. 12.

IV. *Ujjabb fogadás rétele Dávidnak*: Az hol vagyon: 1. *A' fogadás*, v. 13. 2. *Annak oka*, v. 14. 3. *Vége a' fogadásnak és Isteni szabadításnak*, v. 14. Hogy izüntelen járjak igazán, szentül Isten előtt, *Tiz. 2. 11--12.*

TUDOMANY.

I. *Isten az ő bujdosásban s' szám-kivetésben lévő bűveinek, járáásokra, lappangó helyekre, siralmokra és bánatásokra, szorgalmazatosan gondot tart*, s' őket ellenségeinek szégyenekre meg-bíztat-mazza s' meg-szabadítja, v. 9--10. 1. *Kir. 19. 9.*
OKA.

OKA. 1. Mert vélek jár s' kél Isten, *Terem. 28. v. 15.*

2. Mert menedék helyet rendel nekik, 1. *Kir. 28. v. 13.*

3. Mert ételekre-is gondot visel, s' táplálókát rendelt, 1. *Kir. 17. 4. 6--10.*

4. Mert az idegenekből-is jó akarókat rendelt, kik őket bé-fogadgyák, 1. *Kir. 17. 9. Esa. 16. 4. és 21. 14, 15.*

HASZ. *Int.* Ne essetek tehát kétségben szám-kivetettek: *Mert*, gondot visel Isten róllatok: idővel meg-szabadít, 2. *Sam. 14. 14. Supb. 3. 18.*

K. *Kiosodák ezek?* F. 1. Kik az Urert bujdosnak, 1. *Kir. 19. 9--10.*

2. Kik méltatlan üldöztetnek Dáviddal, s' a' Prophátákkal, 1. *Kir. 18. 13.*

3. Kik szám-kivetélekben Istenben biznak, vers. 12.

4. Kik fogadás tétellel kívánnak szabadulást, vers. 14. *Solt. 75. 3--4. Amen.*

II. *A' szám-kivetésben lévőek, bálá-asnak és szent életnek fogadás rételével, kérvék Istenül az szabadulást*, v. 13. *Terem. 28. 20--22.*

OKA. 1. Mert ez a' szabadulásnak vége, *Solt. 50. v. 15.*

2. Mert ezért tesz-ik-fel az Isten szabadító kegyelme, *Tiz. 2. 11--12. &c. Lásd, Solt. 27. pag. 114.*

LVII. SÓLTAR.

Summája: *Dávid bujdosásban Istenül kegyelme és ellenségeitől való szabadulást kér; és a' meg-bálgattaráért bálákát ad.*

K. Mikor irta? F. Mikor Saul előtt, az Engedi pusztaban lévő barlangban szaladott volna, 1. *Sam. 24. láld.*

Két

Két Részzei vannak.

1. Az kegyelemért és szabadulásért könyörög, *verf. 2--5.*

2. Hála-adás a' meg-balgattatásért s' szabadulásért, *§. 6--17.*

Az I. Részben ezek vannak.

I. Könyörög az kegyelemért és szabadulásért, Az hol vagyon, 1. A' könyörgés, *§. 2.* Könyörűly rajtam Istenem. 2. Annak indító oka, (1) Mert te benned bízom s' a' te őltalmazban vagyon reményem, *§. 2.* (2) Mert a' te hozzád kiáltok, *verf. 3.* (3) Mert a' te kegyelmességed s' igéreted szerént, hiszem hogy meg-tartasz az engem gyálázok ellen, *§. 4.*

II. Le-írja elleniségi kegyetlenségeiről, *§. 5.* 1. Hogy azok olyak mint az orofzlányok: érti a' kegyetlen Saul az ő szolgaival együtt, kik keresik vala útát, 1 *Sam. 24.* Kik miatt oly veszedelemben volt, mint Daniel az orofzlányok vermében, *Dan. 6. 17.*

2. Hogy azok olyak mint a' gyújtogatók: érti az hamis rágalmazókat, kik hamis rágalmazásokkal, (mint az gyújtogatók a' várost az Saal szívével fel-gyújtották, 1 *Sam. 23. 19--20.* Erre nézve a' rágalmazó mondatik az Gehennának tűzét fel-gyújtani, *Jac. 3. 5--6.*

3. Hogy azoknak nyelvek olyan, mint az Dárda és szablya, kivel meg-ölni igyekeznek engem, *Sol. 52. 4.*

TUDOMANY.

I. Mikoron az ártatlan emberek az istemelenekről, mint meg annyi orofzlányokul környéköl véstnek, akkor őltalomért és segedelemért, eskü az Istennek gondviselésének szárnyai alá folyamodgyanak, *§. 2--5.*

OKA. 1. Mert Isten hatalmas, az orofzlányoktól meg-fizabadítani, *Dan. 6. 23.*

2. Mert

2. Mert gyönyörködik az ő hozzá folyamodóknak meg-fizabadításokban, *Solt. 91. 14--15.*

3. Mert meg-örzi őket gondviselésének szárnyai alatt: mint a' tyúk az ő fiát, *Matth. 23. 37.*

HASZ. Int. Ilyen állapotunkban Istenhez folyamodgyunk Dáviddal, *Solt. 17. 8--9.*

1. Mert meg-öriz minket, *Deut. 32. 11--12.*
2. Mert a' ki az ő hivei bántya, az Isten-sze-meit piszkálja, *Deut. 32. v. 10. és Zac. 2. 12.*

II. Az ártatlanoknak, az istentelenekről, az Királyok, Fejedelmek és nagy rendek előtt való rágalmazások, s' hamisban való vádolások, s' selette veszedelmes, sőt halálos-is, *§. 5.* Példa, Joseph, *Terem. 39. 15.* &c. Márdocheus s' a' Sidók *Esther. 38--40.* Naboth, *1 Kir. 21. v. 9--10. &c.*

OKA. 1. Mert az ártatlant a' nagy rendeknek haragjokban ejtik: kiknek haragjok, olyan mint az orofzlány ordítása, mely rettenetes, *Péld. 19. verf. 12.*

2. Mert a' szelid nagy rendek-is az ártatlanok ellen haragra indítják, 2 *Sam. 16. 3--4.*

HASZ. I. Feddi, 1. Az Udvari hazugokat s' rágalmazókat. 2. Az nagy rendeket kik az illyeknek hisznek.

II. Inti. Az nagy rendeket, hogy az hazugoknak ne bídjék: Meri az ártatlanok ellen őket fel-gerjesztik, s' vétkeztek: lásd az példákat, &c.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. Hálaadás a' szabadulásért, Az hol vagyon, 1. Az hálaadás, *§. 6.* Isten magasztaltatásáért, &c.

2. Annak indító oka: Mert hálót veszedelmet kényszerített nekem, s' magok eltek belé, *§. 7.*

II. Szekkerzei lelkét az Isten nevének őrdmével való dicsőítésre, Az hol vagyon,

1. Az ő lelkének szekkeréje, *§. 8--10--17.*

2. Annak indító oka, *§. 11.* Mert mind az

égig

égig fel-magasztaltatott a' te irgalmaságod az én szabadittatásomban.

TUDOMANY.

I. Valaki másnak veszedelmét készit, abban vagy aboz hasonlónban vettetik Istenít, *7. Solt. 7. 16. és 9. 16. Péld. 26. 27. Préd. 10. 8.* Példa, Saul ki Dávidnak fegyvert készit, *1 Sam. 31. 4.* Achitophel s' Absolon: Hámán akasztópát készit, Mardócháusfnak s' maga akadárra, *Esfer. 5. 14. és 7. 10. &c. Birák. 1. 6--7. Préd. 7. 22.*

OKA. 1. Mert azon mértékkel méreti Isten vizsgálza a' gonoszot, *Matth. 7. 2.*

2. Mert ugy mutattya-meg Isten; hogy az hitetlenek nem mehetnek tovább, hanem csak a' meddig Isten bocsátja, *Exod. 14. 25. Esa. 10. vers. 5--12.*

HASZ. Int. Ne készítsünk másnak veszélyt: Mert magunk nyakában borul, &c.

II. Mikor az bűvetek Isten ellenségeinek kegyetlenségekről meg-szabadittya, örömmel kell Isten érette magasztalni, *7. 8--12. lásd, Solt. 9. 2--7. pag. 42.*

LVIII. SÓLTAR.

Summája: Dávid le-irván azoknak hamisságokat kik őket az Saul előtt hamissan vádolták, azoknak méltó büntetéseikért könyörg Istennek.

K. Mikorirta? F. Mikor Döög Dávidot és Achimélech Papot Saul előtt párt-ütéssel vádolta, lásd, az 52-dik *Solt.* és *1 Sam. 22. 6--11.*

Két Részzei vannak.

1. Feddi az ő vádlóit hamisságokért, *7. 2--6. 102. Könyörg ellenségi ellen, báládásnak fogadásával, 7. 7--12.*

AZ

Az I. Részben ezek vannak.

I. Az Saul tanácsosainak feddetteif *k. 7. 2--3.* Avagy igazságot szoltok-e, &c. az az, nem igazat szoltok Saul előtt a' ti tanácskozástokban én felöltem, &c. *1 Sam. 22. 7. &c.*

II. Le-irja ellenségi gonosságokról, 1. Hogy annyok méhéttől fogva az igazságtul el-idegenülven hazug ágnak szoltak, *7. 4.*

2. Hogy az ő tanácsozások olyan mint a' fiket áspisnak, &c. az az, miképpen az áspis kigyónak nem árt a bájolás, és azt meg nem tilthattya az varázsló, hogy ne ártana: azonképpen ezek az én ártatlanságomnak ki jelentéssel és alázatos reménykedésem által meg nem szelidülnek; hanem csak életem után leselkednek.

TUDOMANY.

Az igazságtul el-fajult gonosz birák és tanácsok, kik az ártatlannak elbűrké való eszedezés meg nem halgattya, hasonlók a' mérges áspis kigyóhoz, *7. 2--6. Deut. 32. 33.*

OKA. Mert mint az áspis kigyó minden szárazság nélkül, meg-feri s' meg-öli az embert. ugy az ilyen hamis birák és tanácsok, *1 Kir. 21. vers. 13.*

HASZ. Rettenő, Jaj az ilyen Biráknak! *Solt. 87. 2--3. &c.*

K. Kicodák illyek? F. 1. Kik természeti kegyetlenségből itilnek.

2. Kik születésektől fogva gonoszban neveltettek.

3. Kik másoknak kedvéért itilnek, *1 Kir. 21. vers. 8. &c.*

4. Kik irigységből itilnek, *Matth. 27. 18.*

5. Kik az igazságot hamisra változtattya, *Amor. 5. 7. Esa. 5. 20.*

6. Kik ajándékért az igaznak igyét el-forditya, *Esa. 5. 23.*

7. Kik az ártatlan reménykedését meg nem halgattya,

L

gattyák, mint amaz hamis bíró, *Luc. 12. 2. Lásd, Solt. 82.*

Az 2. Részben ezek vannak.

I. *Könyörgő ellenégi ellen:* Kiknek veszedelmeket hasonlatossággan írja-le.

1. Isten romcs-el azoknak fogokat, *5. 7. az az, az én veszedelmemre készített tanácsokat.*

2. El-olvadnak mint a' víz, *5. 8. az az, az ő tanácsok, (mint az jég a' fészeltől) az Isten haragjának szélétől sem mivé-étesnek.*

3. Meg-vonták kéziveket, az az, el-készítettek halálos tanácsokat, de mint a' nyíl az erős kézben el-törik, úgy űk Istenül tanácsokban meg-rostarsak, *5. 8.*

4. Mint a' csiga ha héjából ki mász az nap févségétől el-olvad: úgy ezeknek tanácskozálok, az Isten haragja miatt el-olvadnak, *5. 9.*

5. Ollyá lesznek mint az időtlen gyermek-kek, *v. 9.*

6. Mint az út-mellett lévő tövis, minnek előtte fel-nőve, s' meg-virágoznék, s' utón járót meg-fertené, el-tapodtatik: úgy minnek előtte, ti, az ő tanácskozálokat végben vinnétek, el-vesztetek, *vers. 10.*

II. *Gyámölése az hitetleneknek veszedelmek-nek,* 1. Örül az igaz, 2. Lábat nyissa az hitetlenek vérében, *5. 11. az az, győzedelmeskedik azon, s' meg-látta annak veszedelmét, Mich. 7. vers. 10.*

III. *Oka az hitetlennek veszedelmének s' az hiték azon való drámáknak,*

1. Mert jutalmat ígirt Isten az igaz s' kegyes embernek, *v. 12. 1 Tim. 4. 8.*

2. Mert meg-ittli Isten az hitetleneket a' főb-ádn, *v. 12.*

TUDOMANY.

Minnek előtte az hitetlen az ártatlan ellen való tanács-

tanácsát s' végezését véghez vinné: gyakran annak előtte Isten azt, hivelen el-veszté, vers. 8--10. Lásd, Solt. 55. 24. pag. 233.

LIX. SÓLTAR.

Summája: *Dávid az ő házában az Saul sebl-gainul könygöl vétervén, könyörgő Istennek az szabaduláért és az ő ellenégiének meg-ittlitéért, vers. 1. és 1 Sam. 19. 11. feqq.*

Három Részei vannak.

I. *Könyörgő Istennek a' szabaduláért, 5. 2--8.*

2. *Propétál ellenégiének veszedelmekről, és könyörgő ellene, 5. 9--16.*

3. *Igiri magát báládatosságra, a' szabadulá-ért, 5. 17--18.*

Az 1. Részben ezek vannak.

I. *Könyörgő szabaduláért:* Az hol vagyok, 1. *A' könyörgő, 5. 2--3.* 2. *Annak indító oka,*

(1) Mert erőflek lefeskednek utánna, *vers. 4.* (2) Mert ártatlan vagyok ő reájok nézve, *v. 4--5.*

II. *Könyörgő ellenégi ellen, vers. 6.* A' pogá-nyoknak nevezeti alatt, érti Saulnak szolgait, kik úgy üldözik űret, mintha Isten nélkül való pogá-nyok volnának, és mintha Isten nem hallaná s' látná eszelekedeteket, *v. 8--9.*

III. *Ellenégiének kegyetlenségeket le-írja:* 1. Hogy estvére én hozzáam jűnek, *5. 7. hogy mint a' lopók meg-fogjanak, 1 Sam. 19. 10--11.*

2. Hogy kerülén a' várost mint az ebek ugatnak, *v. 7. az az, minden uzzákon lefesked-nek s' roham tanácskoznak, v. 15.*

3. Hogy nyelveket mint az éles szablyát elle-nem készitik.

4. Hogy azt mondgyák az ő gonosságnak

eslekedetiben: ki hallja ezeket? az az, Isten nem hallja s' látta ezeket, v. 8. *Solt.* 94. 5--8.

TUDOMANY.

I. Az hitetlen s' istentelen emberek, az ártatlanságokat minden igaz ok nélkül természeti gonosz ördögi indulatból üldözik s' keresik halálra ver. 2--8. *Matth.* 27. 18. 1 *Kir.* 22. 8.

OKA. 1. Mert az ördögnek nyomdokát követik, *Jan.* 8. 44.

2. Mert nem szenvedhetik az hiveket, *Jan.* 15. ver. 19.

3. Mert nem edgyeznek-meg velék gonofságokban, 1 *Kir.* 22. 8. *Jan.* 3. 20.

HASZ. *Ist.* Az hivek ilyen állapottyokban, 1. Istenhez folyamodgyanak izabeditásért, ver. 2. 2. Igyeknek ártatlanságát Isten eleiben terjeszszék, ver. 4--5. 3. Mert illyek mellett két-ki Isten, *Solt.* 12. 6. &c.

II. Az méltatlanságot szenvedők könyörgögetnek ellenségeknek meg-szegyenyítéséért, ver. 6--8. Lájd, *Solt.* 28. pag. 117.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. Prophtái ellenségeinek meg-szegyenyítésékről, v. 9. Te Iram neved őket, &c. az az, meg-gátolod igyekezetekben, kik azt gondolják hogy te ezeket nem látod, *Ezech.* 5. 13. *Solt.* 2. 4.

II. A Dávidnak Istenben vetett bizodalma: Az hol vagyok,

1. A' bizodalom, ver. 10. Mig az ő hatalma tart én rajtam, te reád vigyázok, v. 10. az az, bened bizom, igyemet reád bizom.

2. Annak indító oka, (1) Mert te énnékem erős váram (óltalmam) vagy, v. 10. (2) Mert az én igyemet elől vélsz, v. 11. (3) Mert megadod látnom ellenségum romlását, v. 11.

III. Könyörg ellenségi ellen, Az hol vagyok, 1. A'

1. A' könyörgés, v. 12. Ne veszed-eleűket egy szemi-pillantásban; hanem hatalmaddal szélezzel, s' tedd bujdosókká őket s' maradékit,

2. Vége ebbéli kívánságának, v. 12. Hogy legyenek például az Izraelben.

3. Indító oka kívánságának, (1) Mert az ő ajakoknak beszéde nézen ő ellenek bizonságot, ver. 13. 1 *Sam.* 24. 18. (2) Mert Atkor és bősztuságot szólnak én ellenem, v. 13.

IV. Ujjabb könyörgése ellenségi ellen, Az hol vagyok, 1. A' könyörgés, ver. 14. Emézd-meg őket, &c. 2. Vége könyörgésének, v. 14. Hadd tudgyák meg, hogy te uralkodol mennyen földön, és tudod s' látod az ő eslekedeteket.

V. Meg-újítja könyörgését ellenségi ellen, mélyben kíván nekik szegénységet, v. 16. hogy az ő gazdag-ságokban bizván, s' tanácsokban meg-fogyatkozzanak.

TUDOMANY.

Az ártatlansul szenvedők az ő ellenségeinek meg-szegyenyítéséért ugy könyörgögetnek, hogy abban ne az ő magános bősztusállás, hanem az Istennek hatalma, igazsága és iuderi látszása legyen az egész földön, v. 12--16.

OKA. 1. Mert a' mint hogy magunkért, magános bősztusot nem szabad állani: ugy nem szabad magunk bősztus-állását könyörgésünkben fel-tenni, *Rom.* 12. 19.

2. Mert a' mint a' bősztus-állást Istenre kell bízni: ugy a' könyörgésben-is az Isten hataimát s' igaz itéletit kell fel-tenni, ellenségink ellen, &c. lájd, *Solt.* 35. &c.

Az 3. Részben ezek vannak.

I. Háládnak fogadás tétele az szabadulásiért, ver. 17. II. Annak indító oka, 1. Mert nekem erős váram voltál, v. 17. 2. Mert az én fel-magasztalálom s' izabeditóm voltál, v. 18.

TUDOMANY.

Valakik nyomorúságokból kívánják meg-szabadulni, azok Istenül báládásnak fogadás vételével kérik az szabadulást, és mikor meg-szabadulnak örömmel dicserik Isten, *17--18. Solt. 71. vers. 24.*

OKA. 1. Mert ez az Isteni szabadításnak vége, *Solt. 50. 15.*

2. Mert mint az áldozatban: úgy gyönyörködik Isten abban, *Solt. 50. 23. Terem. 8. 20--21. lád, Solt. 54 56. &c.*

LX. SÓLTAR.

Summája: Dávid minék utánna meg-verte volna, a' Siriabélieket, panaszkodván a' Sidók alábbeni nyomorúságokról, könyörgő a' sok gyűlevésé pogányok ellen, biztatván seregít az Isten segédelmével, ellenségi ellen, *2 Sam. 8. vers. 3. 1 Chron. 18. v. 3.*

Három Részzei vannak.

1. Az Izrael el-múltó nyomorúságát panaszol emlegeti, *17. 3--7.*

2. Hirdeti az Isten által lőtt győzedelmét, *vers. 12.*

3. Könyörgő ellenségi ellen az Isteni segédet béméri, *17. 13. 14.*

Az 1. Részben ezek vannak.

I. Panaszszai Dávidnak, Három dolegről panaszkodik: 1. Isten el-vetetél a' minket, &c. t. i. mikor Izrael meg-vereték az Saul meg-bírték a' Philistaeusoktól, *1 Sam. 31.*

2. Meg-rendítette a' földet, két fél vész-feszorad vala az: A' földnek meg-rendülésén, érti az Izrael földének meg-háborodását, mely az Saul halála

halála után két részre szakadt vala, *Mert* Juda nemzetre Dávid mellé; az több nemzetség pedig, *Israhel*, az Saul fia mellé állott vala, *2 Sam. 2. vers. 4--9. 10.*

3. Itadál minket rettegésnek borzival, &c. v. 5. az az, rettegéssel és félelemmel környül vőttél vala bennünket.

II. Könyörgő az Izrael országának békeségéért, v. 4. Epics-meg annak (az Izraelnek) romlását, és add-meg éllebbeni békeségét: égesseget.

III. A' panasz után, beszéli az Isten szabadítását, Az hol vagyon,

1. Az szabadítás: Adtál az tégedet félőknek záfzlót, &c. az az, noha láttattál minket meg-venni, a' Philistaeusok által való meg-veretetésben és az Izraelnek két részre való osztlásában; mind-azáltal, adtál záfzlót a' tégedet félőknek, az az, segedelmiül vőttél minékünk, és mel-ém hódoltattad az egész Izraelt, s' töttél engemet Királynak, hogy én reám mint edgy záfzlóra nézne az Izrael, a' mint magyarázza, a' 8--9. versfelben.

2. A' szabadításnak vége, (1) hogy záfzlót emelnék az igazsággert, az az, Istennek tisztelietért a' pogányok ellen, v. 6. (2) hogy meg-szabadítanám Izraelt a' pogányok birodalma alól, v. 7.

TUDOMANY.

I. Az 3. versből: lád, a' 44-dik Soltárnak, 10. versből fel-tőtt tudományt, *pag. 193.*

II. Jóllehet sokszor, Isten meg az a' frigyes népét is ellenségi által meg-prádlattanya, raboltattya és el-szélészeti; de ismét kedvelen vővén őket meg-segíti, és ellenségi való győzedelmével meg-áldgya, *17. 3--7.*

Az 1. Ágának oka, mert fokképpen meg az Isten népe-is okot ad arra vétkeivel, hogy Isten véleek el ne mennyen ellenségi ellen, *Ki-jóv. 33. 3. Hof. 5. 15.*

Az 2. Ágának okai, 1. *Mert az ő dicsőségét őltalmazza az ő népének meg-szabadításában, Ezech. 36. 22--23.*

2. *Mert nem felejtetheti-el népét, Esa. 49. 14. 15. és el nem veheti, Solt. 94. 14.*

3. *Mert mérték szerént itéli ellenségi által, Esa. 27. 8. és 54. 7--8.*

4. *Mert el-vetemednék az Isten népe ha végtelen el-hagyatnék, Solt. 85. 9. és 125. 3.*

HASZ. I. Oktat. Nem történet szerént; hanem Isten csuda ítéletiből vagyon tehát, mikor Isten, az ő népet ellensége kezében adgya.

K. *Miért cselekedsz az Isten?* F. *Mert vétek cselekedetekkel el-hadgyák Istent, s' meg nem térnek, 2 Chron. 15. 4. lárd. Solt. 44.*

II. *Int.* Illy nagy szorongatásunkban-is, Istenhez mennyünk könyörgésünkben: *Mert nem vét el mind örökké az Úr; hanem az ő szabadításának zárlóját adgya az ő népe kezében, v. 6. Amen.*

Az 2. Részben ezek vannak.

I. *Könyörgés az Isteni Jégedelemért.* Az hol vagyon, 1. *A' könyörgés, v. 7. Tares-meg a' te jób kezéddel, az az, hatalmaddal, Esa. 59. 1.*

2. *Annak indító oka,* Mert Isten szólott, &c. az az, Urani teigért, hogy engemet királlyá választasz, 1 Sam. 16. 13. S' országotat meg-erősített, Solt. 89. 36. 2 Sam. 7. 11. &c.

II. *Bizodalma Dávidnak az el-foglalt tartományoknak vissza vétele feől:*

1. *El-öztöm a' Sichemitákat, vers. 8. az az, győzedelmeskedem rajtok: Mert a' győzedelem után ösztatik a' praeda.*

2. *A' Suchot völgyét el-mérem, v. 8. az az, hatalmam alá vetem: Mert a' mi hatalmunkban van, azt mérjük-el.*

3. *Enyim a' Gileád, &c. v. 9. a' Gileádon, érti a' Gád és Ruben nemzetét, Num. 32. 29. a' Manassé*

nasirén érti a' Manassés nemzetét, Num. 32. 40. Ephraimát feje erejének mondgya: Mert az Ephraim nemzetéből erős hadakozó férfiak támadtak, kikben áll az országnak ereje. Judástörvény rendelőknek mondgya: Mert abból ízármaztanak törvény tudó tanácsos férfiak, és az Juda Király, Gen. 49. vers. 10.

4. *Moáb én mosdó medenczém, v. 10. az az, alá való szolgálat alá vetem a' Moábitákat, 2 Sam. 8. vers. 2.*

5. *Edomra vetem sarumát, v. 10. az az, Az Edomitákat meg-hódoltatom, s' lábaim alá vetem.*

III. *Csufollya fel-fuvalkodott ellenségi, a' győzedelem után, v. 10. Palestina nosza örüllék ellenem: az az, pirully-meg és alázd-meg magadat Palettinában lakó pogányság, kik örüllök vala a' mi romlásunknak: Mert miénk most az öröm, lárd, Solt. 108. 101.*

IV. *Szerző oka a' győzedelemnek: nem a' Dávid, és az ő vitézi ereje; hanem Isten, v. 11. 12.*

TUDOMANY.

A' nagy országokat, s' hatalmas népeket, Republicákat, a' mikor Isten akarja, meg-rontya, pusztítja és másoknak birodalmok alá hódoltatja, Jer. 7--12. 1 Kir. 11. 31. 1 Sam. 16. 1--13. Dan. 5. 28.

OKA. 1. *Mert övé, és a' kinek akarja az ő idejében adni, annak adgya, 1 Cor. 10. v. 26. Dan. 4. 32. 29. 2. Mert ő általa uralkodnak a' Királyok, &c. Páld. 8. 15.*

HASZ. I. Oktat. Nem történetből romolnak tehát meg a' birodalmok, &c. hanem Isten edgyet el-önt, mást fel-épit, &c.

K. *Mi lehet ilyen nagy romlásnak oka?*

F. 1. *Az Isten parancsolattjának meg-rontása, 1 Sam. 15. 22.*

2. Az Isten befizédének meg-utálása, 2 Chron. 36. v. 16--17.
 3. A' nagy rendeknek kegyetlensége, 1 Klr. 11. vers. 13. &c.
 4. Ugyan azoknak kevélységek, Dan. 4. 30.
 5. A' bálványozás, Jofia. 24. 11--20.
 6. A' Magisztrátusoknak fővénségek, 1 Sam. 8. vers. 3.
 7. A' népnek párt-ütése, 2 Sam. 2. 8--26.
 8. A' testi bátorság, s' bujálkodás, Dan. 5. 1--5.
 9. A' nagy rendeknek törvénytelenége, Hof. 4. vers. 6.
 10. Az egész népnek meg-vezése, Esz. 1. 5, 6. &c.
 II. *Int.* Távoztassuk-el ezeket az Ország rontó véteket, &c.

Az 3. Részben ezek vannak.

- I. *Könyörgés az Isteni segedelemért*, vers. 13. segics, &c.
 II. *Annak indító oka*, 1. Mert az Isteni segedelem nélkül, hiában való az emberi segítség, v. 13.
 2. Mert te általad Uram erős dolgokat cselekedtetünk, v. 14.
 3. Mert te általad tapodgyuk-meg ellenfeinket, v. 14.

TUDOMANY.

Minden emberi segítség, az Isteni erő és segedelem nélkül az hadban haszontalan, 1. 13--14. Solt. 20. 8, 9. és 33. 16, 17.

OKA, 1. Mert az Isteni erő s' segedelem, hadnaggy gyánánt vagyon a' táborban, 2 Chron. 13. 3. 12--17.

2. Mert az ellenfegnek fokaságát, az Isteni segedelem kevés által meg-szégényiti, Bírák. 7. 6. coll. 6. 6. 5. 2 Chron. 14. 8--9.

3. Mert az Isteni segedelem meg-rettenti az ellenfeget, Kézdv. 14. 25.

HASZ. I. *Okat.* 1. Az hol Isten nincsen tehát ellen

jelen a' táborban, bár fokban legyenek-is, meg-szégényülnek, példa Zérá, 2 Chron. 14. 8--9. lárd, Solt. 44. 10. &c. Nema' a' fokaság; hanem az Isteni segedelem veri tehát meg az ellenséget, 2 Chron. 14. 22. lárd, Solt. 20. pag. 87.

LXI. SÓLTAR.

Summája: Dávid hazáján kívül bujdosván, könyörgött Istennek a' szabadulásért.

K. Mikor ita? F. Mikor a' Juda határiban Absolon előtt bujdosnék,

Két Részzei vannak.

1. *Könyörgés a' bujdosásból való meg-szabadulásért*, 1. 2--8.
 2. *Fogadás tétele Dávidnak a' szabadulásért*, vers. 9.

Az 1. Részben ezek vadnak.

- I. *A' Dávid szabadulásért való könyörgése*, Az hol vagyon,
 1. *A' könyörgés*, vers. 1. Halgald-meg, &c.
 2. *Helge a' könyörgésnek*, v. 3. A' földnek határából kiáltok, az az, a' Judéának határiból, 2 Sam. 17. 24.
 3. *Indító oka*, (1) Mert másfél-szor-is te voltál énnékem bujdosásomban reménységem, vers. 4.
 (2) Mert szármayid (öltalmad) alá folyamodom, vers. 5. (3) Mert sokszor meg-halgattad az én kívánságomat, &c. v. 6.

II. *Könyörgés az ő Királyságának meg-erősítésért*: Az hol vagyon,

1. *A' könyörgés*, vers. 7--8.
 2. *A' könyörgésnek vége*, v. 8. Hogy kegyelmessen és igazán igazgassa az orizágot, lárd, Solt. 75. 34.

TUDOMANY.

I. Az *bívek* a' nyomorúságból való meg-szabadulásokat, az Isten emlékeztetéstől jó tetteimnek emlékeztetivel, kérjek, *1. 2. 6. Solt. 63. 7--8. és 44. 1--5. és 106. 1--7.*

OKA. 1. Mert gyönyörködik Isten az ő munkáinak emlékeztetésiben, *Solt. 104. 31.*

2. Mert azoknak emlékeztetést, 'nyomorultat meg-orvendeztetit és Istenben való bizodalomra serkentet, *Exod. 32. 13. Birák. 6. 13. és Solt. 22. 6. és 77. 12--13.*

HASZ. *Int.* A' nyomorúságokban, emlékeztünk az Istennek velünk közlött jó tetteimről: s' pógassuk lelkünket az Istenben való bizodalomra, &c. *Solt. 42. 12. Mert* illyekben gyönyörködik Isten, *Solt. 91. 14--15. &c.*

II. Az Istennek *bívei* életének meg-tartását és meg-hozzszabbitsát, könyörgések által keressük Istenül, *1. 7--8. Solt. 6. 5--6. Efsa. 38. 2--3.*

HASZ. *Okas.* Az hozzízu élet a' kegyes emberekben Isten szeretetének jele, *Solt. 21. 6.*

K. 1. *Mi végre szabadságunk hozzszabbitsát kértü? 2. Nem ellenkezék ez a' kívánság az Isten decretumával?* *Job. 14. 5.*

Az 1. F. Nem, 1. Hogy e' világnak s' testnek éllünk, *1. Jan. 2. 15--16. Luc. 12. 19.*

2. Hogy világi hirt nevet s' kincset gyűjthesünk, *Solt. 39. 7. Matth. 6. 29.* hanem hogy megtérvén, igazán, szentül, s' mértékteltesen élhesünk *Tit. 2. 11. 12. lásd, Solt. 6. pag. 29.*

Az 2. F. Nem: *Mert* nem kérjük életünknek az Isten decretuma ellen való meg-hozzszabbitsát: *mert* ugy az Isten akarattya alá magunkat nem adnók; hanem csak azt kérjük, hogy azokat az akadályokat Isten fordítsa el, mellyek természet szerent, a' mi életünket reménygünk felett meg-rövidíthetnék, minémü:

1. Az

1. Az őrdög s' annak minden tagjai, kik üldöznek bennünket, *Jan. 15. 19. Crel. 9. 23.*

2. A' nagy nyavalyák, minémü betegségben esett vala Ezéchias-is, *Efsa. 38. 1. &c.*

Az 2. Részben ezek vannak.

1. A' házasságnak fogadás tétele, *1. 9.*

2. A' fogadásnak meg-teljesítésére való maga kötelezése, *1. 9.*

TUDOMANY.

A' nyomorúságban lévő bíveknek az ő szabadságukat Istenül, házasságnak fogadás tételivel kell kérni, *1. 9. lásd, Solt. 56. pag. 237.*

LXII. SÓLTAR.

Summája: Dávid nyomorúságában, Istenben való bizodalomát ki-jelentvén feddi ellenségét, kik az ő királyi méltósága ellen támadkoztának.

K. Mikor írta? F. Mikor Saul az ő egész udvarával, Dávid el-vezítésére igyekeznek, hogy Izraelnek királya ne lehetne.

Két Részzei vannak.

1. Dávid Istenben való bizodalomát a' nyomorúságban ki-jelenti, *1. 2--8.*

2. Egyebeket inn az Istenben való bizodalomra, *1. 9--14.*

Az 1. Részben ezek vannak.

I. A' Dávidnak Istenben való bizodalma: Az hol vagyok? 1. A' bizodalom, v. 2--3. 2. Annak oka, *mert* ő tőle vagyok szabadulásom, v. 3.

II. Feddi ellenségét, v. 4. Meddig gondoltok gonoszt a' férjű ellen, az az, én ellenem, Istennek fel-kenette ellen.

III. Jövendőt veszedelmekről: Az hol vagy, 1. *A jövendős, v. 4.* Tízminnyájan megölettek, &c. 2. *Oka veszedelmének, (1)* Mert azon tanácskoznak hogy királyi méltóságomtól megfosztának, v. 5. 1 Sam. 18. 21-22. (2) Mert hazugságban gyönyörködnek, ezt mondván; Dávid, Saul életét keréi, 1 Sam. 18. 21-22. (3) Mert szájjakkal hízelkednek; de szívekben fegyvert készítnek, v. 5. 1 Sam. 24. 17-18.

IV. Biztatás a lelki ellenségeinek tanácskozá-
sok ellen, A' hol vagy, 1. *A' biztatás, v. 6.* En lelkem csak az Istenben nyugsdgyál ezek ellen.

2. *Oka a' biztatásnak, (1)* Mert ő tőle va-
gyon az én reménységem, v. 6. (2) Mert ő az én szabdátóm, s' fel-magasztalom, kösziklám, v. 7. (3) Mert ő benne vagyok az én dicsőségem, v. 8.

TUDOMANY.

Valakik az Istenről válszavaron Királyt s' Fejedelmet és Magisztráust, tisztekből s' méltóságokból le-akarnák venni; azokat Isten igaz ítéleiből meg-
szégyenteti el-vonja és el-veszt, s' az ő fet-kener-tét meg-óltalmazza, *Job. 2-3.* Példa, Absolon, 2 Sam. 15. 1. &c. és 18. 9. Achitophel, 2 Sam. 17. 1, 2-13. Hámán, Esth. 5. 14. lád. 7. 10. &c.

OKA. 1. Mert az illyek Isten e lentámadnak, az ő tanácsát bontogatták, 1 Sam. 8. 7.

2. Mert meg-neveti Isten azokat, kik az ő ke-
netti ellen tanácskoznak, *Solt. 2. 4.*

3. Mert a' ki micsoda mértékkel akar másnak mérni, ugyanlál mérnek viűsza, *Matth. 7. v. 2. Solt. 57. v. 7. &c.*

HASZ. Im. 1. Az Ország s' Városokkal lakosít, ne tanácskozzanak, Királyok s' Fejedelmek és Magisztrátusok ellen: Mert Isten képét viselik s' meg-örzi Isten őket.

2. Az méltóságokat, illyen állapottyokban,
bizák

blzzák Istenre Igyeke: mert a' ki fel-kente őket Dáviddal, meg-örzi őket, *Solt. 4. pag. 19.*

Az 2. Részben ezek vannak.

I. Inti a' bűveket az Istenben való bizodalom-
ra, Az hol vagy, 1. *Az intés, vers. 9.* Inti kiváltképpen a' velle lévő vitézeket.

2. *Oka az intésnek, (1)* Mert Isten óltalmunk minékünk, v. 9. (2) Mert minden tanácskozása, az Saulnak és az ő tanácsosinak, csak hijában való-
ság s' hazugság, és nem mégyen véghez, v. 10.

II. Inti ellenségit hogy kincsekben s' kegyet-
lenségekben ne bízzanak: Az hol vagy, 1. *Az intés, v. 11.* 2. *Annak oka, mert hijában valóvá télsen benneteket.*

III. Hirdeti Dávid az Istennek hatalmát s' ke-
gyességét, ellenségi ellen, *Job. 12-13.* Egyfzer szól-
lott az Isten, kétszer hallottam, &c.

K. 1. Mit szólott az Isten, mellvet Dávid két-
szer hallott? 2. Mit részen kétszer hallani azt a'
mit Isten egyfzer szólott?

Az 1. F. Ezt, hogy Isten az ővéinek óltalmaz-
zásában, hatalmat, s' kegyet és igaz, és az hi-
tetleneknek meg-büntettetésében: ezt Isten, egy-
fzer szólotta, az az, meg-változhatatlanképpen
meg-jelentette Móseinek, *Ki-jöv. 34. 6. 7.* ugy,
hogy azt meg nem változtattya, *Job. 33. vers. 14. Num. 23. 19.*

Az 2. F. Ezt kétszer hallotta Dávid, 1. *Kül-
söképpen az Istennek igireteiben a' Prophétiákban*
(a' szent Irásban.)

2. *Belsőképpen, az szent Lélek bizonság tételé-
ben: mely nélkül az Istennek igéreteit senki jól
nem halhattya s' magára nem szabhattya: Mert
az szent Lélek cselekedzi azt, hogy hidgyunk az
Isten egyfzer el-végezett s' ki-jelentett szent aka-
rattyának, igiretinek, Csel. 16. 14. Rom. 8. 16. így*

keil

kell ma hallani az Isten igireit, külföldben nem használnak, *Sid.* 4. 2.

TUDOMANY.

Az Isten hűveinek a nyomorúságokban, nem világi kincsekben, erejekben; hanem egyedül az Istennek kegyelmes igireiben és szabadításában kell bízni, s' attul kell szabadulásokat várni, *verl.* 9--13.

OKA. 1. Mert e' világi kincs gazdagság senkit meg nem szabadít, a' nyomorúságtól s' haláltól, *Solt.* 49. 8--9. &c.

2. Mert Isten igirte hogy az útet segítse, hívokat meg szabadítja, *Solt.* 50. 15. és 51. 14-15.

3. Mert hatalmas az ővéinek ellenfeleket meg szégyeníteni igérei szerént, v. 12.

4. Mert ugy könyörül az ő hűvein, mint az Atya' fiain, *Solt.* 103. v. 13. &c.

HASZ. *Im.* A' nyomorúságokban az Istennek igireivel biztassuk magunkat Dáviddal: Mert ugy szóltott Isten egyház az ő hűveinek szabadítására *felsőll.* *Esa.* 43. 1--3. *Solt.* 12. 6. hogy azt soha meg nem málollya, *Solt.* 50. 15. Amen.

LXIII. SÓLTAR.

Summája: Dávid bujdosván, az Isten tiszteletéhez való nagy kívánságát ki-jelenti, és magát Istennek velle való kegyelmességével biztatván, elenségeinek veszedelméről, és az ő királyságában való bé-állásáról, jóvendől.

K. Mikor írta? F. Mikor Saul előtt, a' Judafuztájában bujdosnák, 1 *Sam.* 22. 5. és 23. 14-15.

Két Réfzei vannak.

1. Dávidnak az Isten dicsőségéhez, s' tiszteletéhez való kívánsága, *8.* 7--8.

2. Pro-

2. Propheciát ellenjégének veszedelmekről s' az ő meg-szabadításáról, *8.* 9--12.

Az 1. Réfzben ezek vannak.

I. A' Dávidnak az Isten tiszteletéhez való buzgó kívánsága, A' hol vagyon,

1. A' kívánság, v. 2. En Istenem, &c. Mineműlégyen a' Dávidnak lelki izomjúsága le-írta, *Solt.* 42. 2.

2. A' kívánságnak vége, (1) hogy látnám az te dicsőségedet, v. 3. az az, a' frigy ládát, az te dicsőségessé jelen létédnek jelet, *Ki-jöv.* 25. 21--22. 1 *Sam.* 4. 21. (2) hogy dicsírhethnék tégedet, *verl.* 4--5.

3. Oka kívánságának, (1) Mert a' te kegyelmességed, jobb az én lelkemnek az ételnél, *verl.* 4. az az, minden teltre tartozó világi jóknál, *Solt.* 3. 7--8. (2) Mert lelki örömmel (mint valami könyveléssel) bé-telylekedem, mikor tégedet dicsírhethlek, v. 6. *Solt.* 122. 1. seq. (3) Mert éjjel-is a' te szabadításodról gondolkodom, melyekben, nekem segítségim voltál, v. 7--8. (4) Mert a' te jobb kezed (erős hatalmad) őriz-meg engemet e' bujdosásomban, v. 8.

TUDOMANY.

I. A' bujdosásban lévő kegyes lélek minden világi javait felen ébezi, s' szomjúságra, az Isten nevének, a' győlekezetekben való dicsőit, *8.* 2--5. lásd, *Solt.* 27. és 42.

II. A' kegyes lélek az ő keserves nyomorúságiban, s' próbáiban, egyedül csak az Istennek beszédében, és a' színek győlekezetiben talál magának örömet és vigasztalást, *8.* 5--6. *Solt.* 27. 4. és 42. 2. és 119. 92.

OKA. 1. Mert ott lakozik Isten, ki az ő dicsőségessé jelen létével meg-vigasztallja a' lelket, *Matib.* 18. 20. *Jan.* 14. 23.

2. Mert

2. Mert ott mond békesseget Isten a' léleknek, *Ján. 10. 26.*

3. Mert ott adatik ama' mennyei Manna, és örök életnek vize, *Joh. 2. 17. Ján. 4. 10.*

HASZ. I. *Okeas.* 1. Lelki éhséggel hal' tehát az a' lélek meg, a' ki az Isten Igéjétől meg-fosztatik *Amer. 8. 11. 12. 13.* *Mert* olyan a' lélek Isten igéje nélkül, mint az étel és ital nélkül, *Matib. 4. 4.*

2. A' keserves lelket, nem vidámitthatya tehát még e' világnak minden kinsége, *Dan. 5. Solt. 119. vers. 29.*

II. *Int.* Becsülnék helyebb tehát az Isten beszédét e' világnak minden kinsénél,

1. Mert ez a' leg-főbb jó, *Luc. 10. 39.*

2. Mert e' térszen minket boldogokká, *Solt. 1. vers. 1-3.*

3. Mert e' vidámittya' szomorú lelkünket, *Solt. 39. 11. és 119. 92. Amen.*

III. *Az bűvek, &c.* lásd. *Solt. 61. 2-6. pag. 252.*

Az 2. Részben ezek vannak.

I. *Propbitól ellenégi veszedelméről, &c. 10-11.* El-veszték kik keresik az én lelkemet.

II. *Örömmel propbitól királyságában való bűnállásáról:* Az hol vagyon,

1. *Az 8 királysága felől való jó reménysége,* *vers. 12.* Az Király pedig, &c. az az, En Dávid kit fel kentél királyságra örömmel tífzeltek tégedet, meg-adván fogadományt: *Mert* itt az esküvés az Isteni tífzeletért vétetik, melyet kíván vala Dávid, *v. 2. és Solt. 27. 4.*

2. *Oka ennek az örömmek, v. 12.* *Mert* be-dugatik az hazugoknak szájok, az az, ellenfelem meg-szégényülnek, kik azt mondták, el-hagyott engem az Isten, *Solt. 3. 2-3. és 42. 8.*

TUDOMANY.

I. *Az Isten az öröme bizó bűnei minden ellen-ségint*

séginknek, tanácskozásként s' kegyetlenregekiül, meg-szabadította; azoknak ellen-ségeket pedig minden igyekezetekben meg-gátollya, meg-átáza és el-veszt, *&c. 10. 11.* Példa Pharaó, *Ki-jdv. 14.* Sylera, *Birké. 5.* Saul, Absolon, Achitophel, &c. lásd, *Solt. 54. és 58. &c.*

II. *Mikor az bűvek látták, hogy az 8 ellen-ség Istenül meg-szégényütnének, s' ők meg-szabadíttának, Istennek örömmel való bálázással tar-toznak, v. 12.* lásd, *Solt. 6. 9. és 9. 2-7. &c.*

LXIV. SÓLTAR.

Summája: Dávid ellen-égül való meg-szabadulásáért könyörgvén: ellen-séginek veszedelmekét, és az bűveknek meg-maradásokat meg-propbitállya.

K. Mikorirta? F. Mikor Saultól való üldöztetésének elein, a' mint az egész Soltárból kit-elezik.

Két Részzei vannak.

1. *Könyörgés az ő ellenségeknek s' bűnök ellen-ségi ellen, &c. 2-7.*

2. *Jövedől ellen-séginek veszedelmekről, vers. 8-11.*

Az 1. Részben ezek vannak.

I. *Könyörgése ellen-ségi ellen, vers. 2-3.* Hald-meg, &c.

II. *Indító oka a' könyörgésének, 1.* Mert ele-fitik ellenem nyelveket, mint meg-ülő fegyvert és nyilatkat, *v. 4.*

2. Mert méltatlanul lövöldöznek rágalmazásokkal, *v. 5.*

3. Mert minden félelem nélkül üldöznek, ezt mondván: Kicsoda látta minket, *v. 6.*

4. Mert álnok tanácsot forral a' ferfiu (*Saul*) szívében, *v. 7.*

TUDO-

TUDOMANY.

Tudajdonságok ez a' hitetlen s' istentelen embereknek, hogy mikor nyilván nem ártalmának, az ártalmat embereknek, meg-ősi fegyver s' nyílhoz hasonlított rágalmazásokkal s' vádolásokkal üldözték és kegyesek, §. 2--7. és Solt. 52. 3--4.

OKA. Mert ártalmassabb s' veszedelmesebb, a' nyelvel való ártalom, a' nyilván való erőszak tételénél: ugyan-is, ennek ellene állhatni erővel s' tanáccsal, amannak nem; így győzé-meg Jóab Abnert, 2 Sam. 3. 27. más-kint Abner, magát meg-öltalmazta volna. Ennek-okáért mondatik az ilyen rágalmazás, és szablynak, vers. 4. Solt. 47. 5. Beretjának, Solt. 52. 4. Gebenna tüzének, Jac. 2. 8. láts ezekről, Solt. 52. v. 4. és 57. vers. 2--5. pag. 226. és 238.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. Jóvendősi ellenségeinek meg-ítéletéről, §. 8. 9. Meg-ősi az Ur űker, &c. az az, a' melly veszedelmet nyelvekkel ellenellenem végeztemek, az őn-őn fejekre vizsgálá fordítja Isten, Solt. 57. 7. lásd, bé-teljesedését, 1 Sam. 31. és 2 Sam. 17. &c.

II. Gyűlölete az hiteleneknek meg-ítéleteknek, 1. Valakik ezt látták meg-rettennek Istentől, v. 9.

2. Hirdetik az Istennek nagy hatalmát, v. 10.

3. Az hivek örvendeznek, az igazaknak szabaddulásokon, és az hiteleneknek meg-ítéleteken, vers. 11. Solt. 57. v. 7--12.

TUDOMANY.

I. Jóher Isten sok ideig el-szenvedti az ártalmaknak rágalmazását; mind azáltal az ő idejében azok ellen fel-kelt, és azokat másoknak rettentő példájokra el-veszt, §. 8--10. Példa, Hámán, Esth. 3. 8. és 7. 10. Achitophel, 2 Sam. 17. 23. &c.

OKA.

OKA. 1. Mert az Istentől ki-adattatott régula kívánnya, Matth. 7. 2.

2. Mert igaz dolog ez Istennél, 2 Thess. 1. 6.

3. Mert az Isten iteleit azért vannak e' földön, Esa. 26. 16. lásd, Solt. 52. 5--8.

II. Örülhetnek az hivek, mikor az hitelenek meg-ítélnek, v. 11. lásd, Solt. 9. 2--7. &c.

LXV. SÓLTAR.

Summája: Dávid dicsíri Isten a' Gyülekezetben, minden lelki s' testi áldásért, mellyeket mindenekkel; de kiváltképpen az ő népével közli.

K. Mikor irta? F. Késég-nélkül ama' három elzendeig tartó éhség után, mellyet Isten Saul gonofságáért bocsátott volt a' földre, 1 Sam. 21. 6--2. Mert Dávid a' Saul fiát, Attyok gonofságáért fel-akasztatván, negyedik eszt időben nyere Istentől csót és büfegét, 1 Sam. 21. 10--14.

Két Részci vannak.

1. Háláadás az Istennek, hivatval közli lelki s' testi jó téteményiért, §. 2--3.

2. Háláadás az háláadásnak, avagy az Isten jó téteményinek első-számolásá, §. 3--14.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. Az háláadás, vers. 2. Tied a' dicsíret, Isten, a' te sok jó téteményidért.

II. Helye az háláadásnak, v. 2. A' Sionban, az az, a' szent Gyülekezetben, a' hol kiváltképpen való módon lakozni mondatott Isten, Exod. 25. 22. Solt. 132. 13--14.

III. A' fogadás tételeinek meg-áldása, v. 2. Te néked adgyak az háláadásnak fogadását.

IV. Az Isteni segedelemnek várása, v. 2. Tédget kell nagy csendességgel varnunk Isten, t. i. hogy

hogy a' Sionból a' mi könyörgésünkre meg-fel-ly, *Exod. 25. 22.*

V. *A' népnek az Isten tiszteltetire való kész fel-menetel, v. 3.* Ott (*Sionban*) mégyen te hozzád minden test, az az, minden ember, hogy tégedet tiszteljen és segítségül hijon,

TUDOMANY.

Az Istennek Ecclesiájában, csak az Isten, tisztelendő és imádandó az ő bűveitől, v. 2--3.

OKA. 1. Mert a' Sion vagy Ecclesia egyedül Isten: mellyet maga tiszteltetire rendelt, *Solt. 139. vers. 13--14.*

2. Mert Isten az ő kíváltképpen való jelen létével ékesíti azt, *Exod. 25. 21--22. Matih. 18. 20.*

3. Mert az Ecclesiában csak Istennek kell tésztéinket meg-hajtani, *Esa. 45. 23. Solt. 122. 1--4.*

4. Mert Isten maga parancsolja, hogy csak ő Fellegét imádjuk s' tiszteljük, *Solt. 50. v. 15. Matih. 4. 10.*

HASZ. I. Oktat. Nem az Isten igaz Sionnya s' Ecclesiája tehát az, az hol

1. Istenen kívül, teremett állatokat tisztelnek, és segítségül hinak az emberek.

2. Innepet szentelnek.

3. Fogadásokat tésznek.

4. Templomot s' Oktárt építenek, &c. *Jer. 11. vers. 13.*

5. Isten írott, őntött s' faragott képekben tisztelik, *Deut. 27. 15. &c.*

II. Int. Egyedül Istenet dicsirjük Sionban, az az, az Ecclesiában.

K. Miképpen? Fel: 1. A' Gyülekezetekben fel-járván örömmel, *Solt. 122. 1. &c. Srd. 10. 25.*

2. Egyedül Istenet tisztelvén Isteni tisztelettel, lélekben s' igaságban, *Jan. 4. 24.*

3. Isten híván segítségül, *Solt. 50. 15.*

4. Néki szentelvén innepet, *Exod. 20. 8. &c.*

5. Isten-

5. Istennek téven fogadást, és ő néki azt meg-adván, *Solt. 126. 18--19. Amen.*

Az 2. Részben ezek vannak.

Az Isten jó teremévy: mellyek indító okai az Isten dicsőretinek: minéműek,

1. *A' könyörgésnek meg-halgatása, v. 3.*

2. *A' bűnök bocsánatja, vers. 4.*

3. *Az Isten tisztelteinek között való fel-állítása, és arra való el-hivattatások, v. 5.*

4. *A' lelki kegyelmeknek véllek való készlete, vers. 5.* mert az Isten Templomának javain, érti, az igének praedikallását, abban le-tött lelkeket vidámitó igireketet, az szent Lélek Istennek ajándékát, &c. mellyek meg-vidámittyák a' lelkeket, *Solt. 19. 9. és 119. 92.*

5. *Az Ecclesiának őltalmazása, minden ellenségi ellen; Kiket fenyegetéssel meg-rettent, v. 6.*

6. *Az Izrael országának meg-erősítése, vers. 7.* mert az hegyeken érti, az Izrael orizágát s' annak tartományát, *Solt. 30. 8.*

7. *Az Izrael országának brizése s' annak ellenségeinek meg-szégényítése, v. 8. 9.*

8. *A' földnek bűnös termése és a' népnek gazdagra, v. 10--14.*

TUDOMANY.

I. Valakiket Isten magának népevel választ s' el hív, azoknak könyörgéseket meg-halgatja, bűn-öket meg-bocsátja, és az ő Ecclesiájában lelki kegyelmével meg-elégíti, v. 3--5. *Eph. 1. 3--6.*

OKA. Meri e' végre hja őket hogy lelki képpen meg-gazdagicsa, *Esa. 65. 1.*

2. Mert az örök választás szérént csak azokat áldgya-meg Isten mennyei ajándékokkal, *Eph. 1. vers. 3--6.*

6. Mert nem adatnak ezek az hypochitáknak, *Matih. 7. 6. és 22. 12. &c.*

HASZ. I. Oktat. 1. Nincs tehát az Isten Ecclesi-

clésiájának kívül valóknak ezekben részek: *Mert azok a' szeretének országában vannak, Escl. 26. vers. 18.*

2. Meg-tudhattuk tehát melyik ez az Isten Ecclesiája.

K. *Melléik?* F. Az hol, 1. Csak Isten tiszteltetik, vers. 2.

2. A' hol csak az Istennek könyörögnek, v. 3.

3. A' hol, önn bocsánatot csak a' Jhesus Kristus érdemelt Istentől kérnek, v. 4. 1. Jan. 1. 7.

4. A' hol csak Istennek télnék fogadt, vers. 2.

II. *Int. 1.* Kereséskül ezt az Ecclesiát. Hol? Lásd, *Solt. 15. pag. 64.*

II. *Minden testi jók s' áldomás k. minémű az ország békefűge, ellenének meg-Jeggyenitése, az bornak s' buzának s' barmoknak bűsege, egyedül az Istennek áldomásból vannak az Isten népén,* vers. 6-14. *Lev. 26. 3-10. lásd, Solt. 144.*

OKA. 1. Mert Isten minden jóknak kút feje, *Jac. 1. 17.*

2. Mert Isten gazdagitja-meg a' földet s' azon az embereket, 1. *Chron. 29. v. 12.*

HASZ. *Oktat. 1.* Hűjában való tehát az embernek minden munkája, az ő hegyén, mezején, &c. Isten áldása nélkül, *Solt. 127. 1. &c.*

2. Az idején való eső és azt követő földnek hűfeges termése, az Isten szeretetének jele az ő népközt, *Deut. 28. 3. seqq. de nem olyan az hitetlenekre nézve: Mert noha azoknak-is közönséges gondviselésére nézve, ad esőt s' a' földnek bűtermét; de az nem az ő Atyai szeretetének jele; hanem haragjának. mert az ő nekik veszedelemre meg-fogó háló, Solt. 79. 23. lásd, Luc. 12. 19.*

II. *Int. Az Országának békességét s' az földnek bűtermését, 1. Csak Istennek tulajdoncsuk. 2. Csak Istentől kérjük.*

K. *Miképpen nyerhetjük azt meg?*

Felel:

Felel: 1. Istenhez való meg-téréssel, *Jer. 3. vers. 13-14.*

2. Könyörgéssel, *Terem. 28. 19-21.*

3. Isten parancsolatiban való járással, *Lev. 26. vers. 3-10. Amen.*

LXVI. SÓLTAR.

Summája: *Dávid elméjében forgatván Istennek fok rendbéli jó tétéményit s' ellenségitől való meg-szabadítását, (mellyet Izraellel közölt) inni a' népet az Isten nevének dicseretire.*

K. Mikor irta? Felel. Minek utánna az Izrael ellenéggin győzedelmeskedett volna; és Isten az népnek nyugalmat engedett volna a' fok nyomorúság után.

Két Részci vannak.

1. *Inti Dávid az népet az Isten dicseretire,* vers. 1-12.

2. *Dávid magános fogadás tétele a' meg-szabadulásért, v. 13-20.*

Az 1. Részben ezek vannak.

I. *Inti a' népet az Isten dicseretire, v. 1. Ör-vendezetek az Istennek, &c. és v. 5.*

II. *Indító oka, 1. Mert a' te hatalmasságodért hazudnak tenéked a' te ellenéggid, vers. 3. az az, kényszerítettnek tenéked engedni, hízelséggel.*

2. Mert csuda dolgokat cselekedett Isten, mikor a' mi Atyáinkat ki hozta Egyiptumból, v. 6.

3. Mert uralkodik ez egész földön, és meg-alazza a' fel-fuvalkodott pogányokat, v. 7.

III. *Ujjabb intése Dávidnak a' népbe az Isten dicseretire, Az hol vagyon,*

1. *Az intése, vers. 8. Aldgyátok, &c.*

2. *Az intésenek oka, (1) Mert meg-cleveníti, a' mi életünket, v. 9. az az, a' nyomorúságokból,*

M

mint

mint hálából minket meg-szabadított. (2) Mert nagy veszedelmekben s' ellenségek fogságában s' hatalmában vetett vólt minket; de meg-szabadított azokból, v. 10--11--12.

TUDOMÁNY.

I. A' nyomoruságból meg-szabadult Istennek népének, az Isten véle készült jó téteménynek s' csenda cselekedetinek emlegetésével, kell az Istennek hűmmel dicsegni, *1. 1--7.*

OKA. 1. Mert ez Isten előtt kedves áldozat, *1. 8. 20--21.*

2. Mert Isten parancsolja, hogy az ő csenda cselekedetét emlekezetben hozzuk, *Ki-jöv. 13. vers. 16--17.*

3. Mert az Isten munkáinak s' jó téteményinek emlekezeti, tovább való bizodalomra ferköpeti embert, *Solt. 77. 6--14.*

HASZ. I. Oktat. Nagy háládatlanság tehát el seletkezéj az Isten jó téteményiről; annál nagyobb azt nem emlegetni és másoknak azt nem hirdetni, *Luc. 17. 17--18.*

II. Int. Háláddal emlegetjük az Isten velünk közölt jó téteményit: Indicsapák a' Tudomány okai.

II. Olly nagy az Istennek hatalma, hogy az ő ellene fel-fuvalkodott hatalmas pogányokat, az mikor akar meg-szegyeniheti, *1. 7. Példa Pharaó Ki-jöv. 5. 2. Lásd, 14. 25. Sennachérib, Esa. 36. 16. Lásd, 37. 33--38. &c.*

OKA. 1. Mert minden akarattya meg-cselekezi mennyen és földön, *Solt. 115. 2. Esa. 46. vers. 10. 11.*

2. Mert minden kegyetlen pogányok, csak Isten vesztéje, s' mikor akarja Isten, el-töri, *Esa. 40. vers. 5.*

3. Mert az hatalmaságok, Isten engedelméből

uralkodnak,

uralkodnak, *Péld. 8. 15. s' oda hajtja Isten az hová akarja, Péld. 21. v. 1.*

HASZ. I. Oktat. A' pogányok tehát, és egyéb hatalmasok, nem nyomorgathatták az Isten népét, az ő akarattyaok szerént; Mert Isten mikor fel-kél meg-rettentti őket, s' az ő népet meg-szabadítja, *Ki-jöv. 3. 7--8. és 14. 25. &c.*

II. Int. Ne efsünk kétségben, ha az idegen hatalmasok uralkodnak rajtunk: Mert Isten fel-kél, s' nem hágy-el; hanem meg-szabadítván, a' békességnek kies mezejére viszen, v. 12. Csak meg-térésünk által keressük Isten, *Jer. 3. 13--14.*

III. Jölebb Isten fogszor még az ő szerelmes figyes népet is meg-sanyargattya, s' ellensége hatalmában adgya; mindazáltal végre meg-szabadítja, *1. 9--12. Terem. 15. 13--15. Ki-jöv. 3. v. 7--3. Jer. 29. 10--11, &c.*

OKA. 1. Mert nem felejtethi-el népét, *Solt. 94. 14. Esa. 49. 14--15.*

2. Mert meg-izánnya, népét a' nyomoruságban, *Siral. 3. 31--32. 2 Kir. 14. 25.*

3. Mert bocsiztat áll Isten az ő népéért, *Deus. 32. 36.*

HASZ. Int. Ne efsünk kétségben a' nyomoruságokban; hanem várjuk az Urat, *Solt. 42. 11. mert el-jü, Habac. 2. 3. Amen.*

Az 2. Részben ezek vannak,

I. Háláddának fogadás tétele, *1. 13--14--15. El-mégyek, &c.*

II. Inti a' több hűveket is, hogy szemlélljék az Istennek véle tőlt jó téteményit, v. 16.

III. Indító oka az háláddának, 1. Mert ő hozza kiáltottam s' meg-halगत, v. 17.

2. Mert az én könyörgésemben nem néztem hamissága fizivemben, v. 18--19. az az, híjában valóságot, telti gyönyörűséget, nem törttem-fel könyörgésemben; hanem bűneimből való meg-

M 2

terit-

terítterélemet, és Istenem dicsőffegét s' felebarátom halznát, *Solt.* 51. 11-15.

IV. Háladás a szabadságról, v. 14.

TUDOMANY.

Valakik igaz szívűek s' tiszta szívűek, nem világijában valóságnak meg-nyerésért; hanem Isten dicsőffegéért kérnek könyörgések által valamit jól, abban Istenül meg-halgtatnak, *1. 18. 20. Terem.* 28. 19-20.

OKA. 1. Mert ilyen könyörgés Isten előtt kedves, *1 Tim.* 2. 8.

2. Mert a' tiszttáralan szívűből származott könyörgést, Isten meg nem halgathattya, *1. 9. 31.*

3. Mert a' kik magok testi gyönyörűségekre kérnek valamit, nem vészik-el, *Jac.* 4. 3. &c.

HASZ. I. Oktas. Nem csuda tehát hogy Isten sokaknak könyörgéseket meg nem halgattya: Mert hamiság van szívekben.

II. Int. 1. Könyörgésünkben minden hamiságot el-távoztassunk.

2. Tiszta szívűből könyörgjünk: Mert ilyet halgat-meg Isten, *Psal.* 24. 3-4. *1 Tim.* 2. 8. Amen.

LXVII. SÓLTAR.

Summája: Dávid könyörg Istennek hogy az Ecclesiást s' abban lévő bűnét, lelki jókkal megáldgya, az üresség a' pogányokból a' Messiás eljövetele által. Akkor írta ezt a' Soltart-is, mikor az 66-dikat.

Két Részje vannak.

1. Könyörg az Isten Ecclesiájának megáldásáért és a' pogányok hívatalyáért, *1. 1-6.*

2. Öröme Dávidnak, az Isten kegyelmének, az Ecclesiával való közlétéért, *1. 7-8.*

AZ

Az 1. Részben ezek vannak.

1. A' könyörgés, A' hol vagyok, i. A' könyörgés, *1. 2.* Az Isten könyörűllyön rajtunk.

K. Mit ért az Isten orozájának meg-világosításán? F. (1) Az Isten szerelmének, általmának, és egyéb lelki s' testi jóknak meg-ujjítását, *Solt.* 4. 7. és *Num.* 6. 23-27.

(2) A' Messiásnak el-jövetelét, mert ő az Isten orozájának világosága, *Sid.* 1. 3. ki világosította az Ecclesiát, mint igaságnak fényes napja, *Mich.* 4. 2. ki noha-volt Isteni személye szerént az Testamentumban-is, *Sid.* 13. 8. de testben ohajották az Atyák, *Solt.* 14. 7. *Lúc.* 10. 24.

2. Indít oka a' könyörgésnek, (1) Mert így ismerik-meg a' te utadat e' földön, v. 3. az az, a' te decretumodat s' szívetlegedet, mely szerént hívod a' népeket a' Messiás által, *Esa.* 42. 6-7.

(2) Mert így ismerik-meg a' te szabadságot, a' pogány népet között, v. 3. az Isten szabadságán, érterik a' Messiás lávászó kegyelme, mely szerént lott minden el-hívandó pogányoknak id-velege, *Esa.* 42. 6. *Ciel.* 28. 28. és 4. 14. *Jel.* 5. vers. 9.

II. Az Isten tiszteletit a' meg-tért pogányok között, v. 4. 5-6. Tisztelnék tégedet a' meg-tért népek, &c.

III. Örömmel való báládása az népek a' szabadságért, v. 5. Örveznek, &c.

IV. Oka ez örömmek, 1. Mert itiled a' népeket igaságban, v. 5. az az, az el-hívandó választott pogányokat, a' Messiás igasága szerént itiled, *2 Cor.* 5. 19-21.

2. Mert a' nemzetsegeket e' földön igazgatod, vers. 5. az az, azon választott pogányokat, el-híván, mint jó pástort legelteted, őrizzed s' általmazod, a' te igéd és harajmad által, *Jan.* 10. vers. 17-28.

M3

Tudo.

TUDOMANY.

I. Az Isten Ecclesiában élő választott biweek, könyörögni kell az Ecclesiának megmaradásáért; és a pogányok között való ki-terjedéséért. *É. 2--3.*

OKA. az I. Agának, 1. Mert annak békefűségében áll a' mi békefűgünk, *Sol. 122. 6.* 2. Mert az Ecclesiával együtt marad-meg közöttünk a' Messiás Christus, *Matth. 18. 20. és Jel. 1. 13.*

OKA. az II. Agának, 1. Mert a' választott pogányoknak-is ígértet az idővelség, *Esa. 42. 6.*

2. Mert azok között-is fogan meg-váltattak a' Christus verének érdeme által, *Jel. 5. 9.*

3. Mert egy házzá tölt minket Christus, az el-választott pogányokkal, *Eph. 2. 15. 1 Pé. 2. 5.*

4. Mert azok-is a' Christus juhaihoz tartoznak, *Jan. 10. 16. és a' Christusban Abraham fiait, Gal. 3. 28--29. &c.*

HASZ. I. Fedd. Feddi azokat, kik sem az Isten Ecclesiájának meg-maradásáért, sem annak terjedéséért: annál inkább a' választott pogányoknak, meg-terítettetéskért, nem könyörögnek.

II. Im. Könyörögjünk mi ezekért. Indicsanak a' Tudománynak okai, Lásd, *Sol. 122.*

II. Az Isten népének minden lelki és testi áldást, Istenfűl e' vgre kell kérni, hogy Isten abból az pogányoktól s' egybekül, meg-ismertessék, dicsőítsék és fel-magasztalassék. *É. 2--6.*

OKA. 1. Mert mindeneket Isten dicsőfűségére kell cselekednie, *1 Cor. 10. 31.*

2. Mert a' pogányok látván az Istennek földrendbéli áldását, az Isten népén, az Isten népéhez adgyák magokat, *Esa. 2. 1--4.*

HASZ. Fedd. Feddi azokat, kik az Istennek áldást, nem Isten dicsőfűségére; hanem testnek gyönyörűségére kérik. Ez illyek vagy nem nyerik el, *Jac. 4. 2.* vagy ha el-nyerik-is, lelkeknek veszedel-

szedelmes törtéletzen, *Luc. 12. 19--20. és 16. 19 22--23.*

II. Im. A' mit Istenfűl kérünk; kérűk az Isten dicsőfűségére. Indicsanak a' Tudománynak okai, &c.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. Az Isten áldárán való öröme az Isten népének, v. 7. Meg-adta a' föld az ő gyümölcsét, &c. A' telti földi gyümölcsnek nevezeti alatt, érti az népeknek, az Messiás el-jöveteli után való meg-terítettetéket, az Evangelium által; melynek híven hiteknek gyümölcsét termették, *Matth. 21. vers. 43. Csel. 28. 28.*

II. Gyümölcse az Isten jó tereménynek az népek között, v. 8. Félik őrét a' földnek minden határi, az az, azon lakó minden népek. látván az Istennek illyen kegyelmét, az el-hívatottat választott pogányokon.

TUDOMANY.

Mikor Isten az ő népéhez kiválteppen való jó-akarattal és jó tereménnyel mutatya, azt látván az Isten Ecclesiáján kívül valók, meg-jertennek és félik Isten, *É. 7--8.* Lásd példát, *Ki-jöv. 14. 25 Dan. 3. 24--29.*

OKA. 1. Mert arról isméri-meg hogy Isten véle nagyon népével, *Ki-jöv. 14. 25.*

2. Mert így isméri-meg hogy nincs több igaz Isten ő Felségénél, *Dan. 3. 29. és 6. 26--27.*

LXVIII. SÓLTAR.

Summája: Dávid meg-győzven minden ellenségit, Istennek a' győzedelemért háladat ad, és az Isten népét is örömmel való háladással imi.

Kérd. 1. Mikor irta? 2. Mire nézett Dávid e' Soltárban? Az 1. Fel: Minek utána ellen-

Segin győzedelmeskedvén a' frigy ládát Jérusalemben örömmel bé-vitte volna: *Mert azon szók vannak itt, melyeket Moses éneklett, mikor az frigy ládát meg-ízkotta volt indítani, s' táborát elbűt Szám. 10. v. 35. Az 2. F. A' Christufnak az poklon, öröggön való győzedelmére s' dicsőfféges menyben menetelire, v. 19. láfd, Eph. 4. 8.*

Öt Részzei vannak.

1. *A' Christus győzedelméről való propétia, vers. 1--4.*
2. *Intés a' néphez, az Isten nevének dicsvire, a' győzedelmért, x. 5--15.*
3. *Propétát a' Christus dicsőfféges győzedelméről s' menyben meneteléről, x. 16--28.*
4. *Könyörög, hogy Isten az ő Ecclesiáját erősffé, s' ellenségi pengé szegyenítse meg, x. 29--32.*
5. *Propétát a' pogányok hivataljáról, és inni a' meg-térendő népeket az Isten dicsvire, x. 32--36.*

Az 1. Részben ezek vannak.

I. *A' Christufnak győzedelme az ő ellenségin, vers. 1.* Mikor Isten fel-kél, &c. Ez az Isten a' Jésus Christus: ki, *fel-kelni* mondatik, mikor az ő népének általmára meg-jelenik s' ellenfégit meg-szegyeni: így költ-fel,

1. *Az Izrael ráborában, kinek külső jele volt az frigy láda, mert anuak meg-indítáfaktor, éneklett így Moses, Szám. 10. 36.*

2. *A' koporlóból, meg-gyózzván a' poklot minden seregével, 1 Cor. 15. 54--56. Col. 2. 14--15.*

II. *Az ő ellenségin meg-szegyeni ülése, v. 2. az ő orczája, (az az, Isteni hatalma) elől futnak az ő ellenségi, &c. melyet kétképpen ír-le, v. 3.*

III. *Ördöme az Isten népének a' győzedelmen, vers. 4. az igazak örvendeznek, &c.*

TUDO-

TUDOMANY.

Mikor Isten az ő népének szabadulására fel-kél, az ő Isteni hatalmasága elől meg nem állhatnak, hanem el-vesznek az ő ellenségi, v. 2--3. Ki-jöv. 14. 25. Esz. 37. 36--37.

OKA. 1. *Mert meg-émészto tűz ellenségi ellen, Deut. 4. 24. és 9. 3.*

2. *Mert minden teremtetett állati Istennek, az ő népe ellentégi ellen harczolnak, Ki-jöv. 14. 26. 27. 2 Kir. 1. 10--11. Szám. 16. 32. &c.*

3. *Mert hatalmasabb Isten az ő ellenséginél, Solt. 93. 3--4.*

HASZ. I. *Okai.* Nem halgat tehát Isten mind örökké; hanem az ő népének segítségére fel-kél, mert nem vetheti-el népét, Solt. 94. 14. és nem felejtethi-el, Esz. 49. 14--15.

II. *Int.* Ha hallad-is az Isteni szabadítás, né essünk kétségben, *meri* fel-kél végre Isten, Solt. 12. 6. Ha 1. meg-térünk, Jer. 3. 13--14. 2. Ha kiáltunk Istenhez, Solt. 12. 6. &c.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. *Intés az Istennek dicsvire: Az hol vágyn, 1. Az intés, v. 5. 2. Annak indító oka; (1) Mert ő az árvák s' özvegyeknek Attya, vers. 6.*

(2) *Mert a' meddőkét meg-szaporította, v. 7. lelki képpen, az Ecclesiának fiainak meg-szaporodásáról propétái, Gal. 4. 26. 28.*

(3) *Mert a' meg-kötöztetteket, mind a' testi s' mind a' lelki rabságból meg-szabadította, v. 7. Esz. 61. 1. 2. Luc. 4. 18.*

(4) *Mert az engedetleneket az ő kegyelméről meg-fosztja, Luc. 14. 24.*

(5) *Mert vezérlette a' népet a' pusztában, v. 8. Ki-jöv. 13. 21--22.*

(6) *Mert dicsőffégesen adta-ki a' törvényt az Sinai hegyen, v. 9. Ki-jöv. 19. 18.*

Ms

(7) *Mert*

(7) Mert fok rendbéli áldással meg-áldotta népét a' Canaan földén, v. 10--11. *Solt.* 65. 10--14.

(8) Mert győzedelmének örömeivel töltötte-bé száját népének, v. 12. *Birá.* 5.

(9) Mert el-futamtatta ellenfeinket, vers. 13. *Birá.* 6. 24.

II. Propetál az Isten Anyaszentegyházának nyomorúságáról: A' hol vagyok,

1. Az Isten népe nyomorúsága, v. 14. Jóllehet a' kormos fazakak közt ültök: az az, a' tűzhöz hasonló nyomorúságok által meg-kohóltattok, ugyan meg-feketítettetek: mint a' tűzhöz tétetett szurkos fazokok körül forgódó szakácsok, *Enek.* 1. 5.

2. Abból való meg-szabadulás, v. 14. Mind-az által léfztek hasonlóak az ezüsthöz hasonló tündöklő galamb szárnyaiboz: az az, a' nyomorúságból meg-szabadulván, az Isten Ecclesiája lelki békefeggel tündöklök: mert a' galamb jedzi az Ecclesiát s' annak tagjait, *Enek.* 4. v. 1. és 5. v. 2. *Matth.* 10--16.

3. Szerző oka e' szabadulásnak, v. 15. mikor a' mindenható el-fzéleszt az ő ellenségét.

4. Győzedelme az Isten népének, v. 15. léfzsz sejtér mint a' Salmon, az az, győzedelmeskeddel azért a' fejsérség, győzedelmnek jele, *Jel.* 7. 9--14.

TUDOMANY.

I. A' nyomorúságból meg-szabadult Istennek népe, &c. láfd, *Solt.* 66. v. 1--7. pag. 266.

II. Jóllehet az Isten népe sokszor a' nyomorúságoknak tűz által ugy meg-koholtatnak, hogy a' tűz mellett süd, fűz szennyes szolgálkhoz hasonlók legyenek; mindazáltal abból őket meg-szabadítja, és előbbeni tündöklő szabadságokban állatya, s' ellenségén való győzedelmével meg-áldgya, v. 14--15. Péda, *Ki-jöv.* 2. 13. és 3. 7--8. *Deut.* 26. 6--8. *Micb.* 7. 7--10. *Jer.* 29. 10--11.

OKA,

OKA. 1. Mert velle vagyon népével, *Esa.* 43. vers. 1--3.

2. Mert szánnya mikor süttölyya-is, *Siral.* 3. vers. 33.

3. Mert nem vetheti-el népét, *Siral.* 3. 31--32. *Solt.* 94. 14. &c.

HASZ. *Oklat.* Nem tart tehát mindenkor az hiveknek nyomorúsága; hanem az ő gyász rubájok s' siratók, öröme fo-dul, *Jan.* 16. 20.

K. Kik ez a' vigasztalás? F. 1. Kik galamb természeteik, *Matth.* 10. 16.

2. Kik még a' nyomorúságban-is az ő hiteket, szereteteiket s' reményeiket, mint a' galamb, szárnyaik fényességét, még a' kormos fazakok (tűz-is) meg-tartják, *Jób.* 13. 15. Mert illyekké a' szabadulás, *Jel.* 2. 10.

Az 3. Részben ezek vannak.

I. Az Isten Ecclesiájának múltósága, vers. 16. Az Isten hegye kövér hegy, &c. az az, az Ecclesiá büvölködik az igének és lelki kegyelmeknek kövérségével, *Esa.* 55. 10--12.

II. Oka az Ecclesiá illy múltóságának, Mert ezt kívánta Isten, v. 17. *Solt.* 132. 13.

III. Feddi azokat kik az Isten Ecclesiája ellen fel-emelkednek, v. 17. Az halmos hegyeken az hatalmas Királyokat, s' Fejedelmeket érti, kik tanácskoznak az ellen, *Solt.* 46. 3.

IV. A' Dávidnak az Ur által való győzedelmé az ő ellenségén: mely le-iratik,

1. A' győzedelmének szerző okáról, vers. 18. Mert a' husz ezer szekereken érti az ő mollette hadakozó Angyalokat, kiken Isten ugy jár s' ül, mind szekereken, az ő népe őltalmazásfakor, *Solt.* 80. 2. *Esa.* 37. 16. Így jelentenek meg az Angyalok, a' Kir. 6. 17. Az Uron pedig (ki ezekkel vagyon) érti az Istennek Fiát, ki jár vala az Izrael táborán, (kinek mutató jele völe a' frigy láda, mely a' tábo-

non hordoztatik vala) ki Ura az Angyaloknak, *Sid.* 1. 7. Kiket ki-bocsát az hivek őrizetekre, *Sid.* 1. vers. 14.

2. *A' győzedelemnek gyümölcseiről*, mellyek négyek: 1. A' Sion hegyére való győzedelmes fe-menetel, v. 19. 2. A' foglyoknak sokasága, vers. 19. 3. A' népnek ajándékozása, a' győzedelemen való örömében, v. 19. 4. A' pártosoknak birodalma alá való hódoltatása.

Kérd. *Dávid ezeket magáról mondgya-e?* Fel. Nem; hanem a' Christusról az dolognak valóságára nézve prophétál, a' mint szent Pál ezt a' Christus győzedelmes menyben meneteléről magyarázza, *Eph.* 4. 8. *Mert* ugyan-is,

1. Mint Dávid, a' Christus Isteni ereje által győzte meg az ő ellenfényt: úgy a' Christus az ő Isteni ereje által győzte meg az ördögöt s' annak minden seregeit, *Colos.* 2. 5. *Sid.* 2. 14--15.

2. *Mert* mint Dávid a' győzedelem után, sok ezer szentekkel s' vitézekkel ment-fel a' Sion hegyére: így a' Christus győzedelme után, sok ezer Angyalokkal ment-fel fényes kőben, kik közül kettő meg-is jelenék, *Csel.* 1. 9--10.

3. *Mert* mint Dávid sok ezer foglyokat szabadított győzedelmeskedéssel: így a' Christus az őveit a' lelki Philistaeus ördög kezéből szabadította-meg, s' úgy ment-fel menyben, *Sid.* 2. 15.

4. *Mert* mint Dávid, ajándékot osztott hivelmek: úgy a' Christus szent Lelke által hivelmek osztogatott s' ma-is osztogat lelki s' testi ajándékokat, *Eph.* 4. v. 10--13. *1 Cor.* 12. 6--12.

5. *Mert* mint Dávid a' pártos idegeneket meghódoltatá s' engedelmeslégre hozá: így a' Christus győzedelmeskedéssel, az ő ismérten kívül lévő, s' ő ellene hadakozó pogányokat, az Evangéliumnak prédikálása által meghódoltatá s' népévé tévé, *Csel.* 2. 28. *Jani.* 10. 16. *Rom.* 10. 20.

V. *Háládása a' népnek*, 1. Az szabadtásért s' az ortalomért, v. 20.

2. Az

2. Az halálból való meg-fzabadításért, v. 27. Itt a' *szabadítás*on Dávid, nem érti csak a' külső ellenfénytől és haláltul való fzabadulást; hanem lelki ellenfénytől s' haláltul való fzabadulást: *Mert* az ő szabadítójok-is a' Christus volt, *Hef.* 1. 7. *Matth.* 1. 21. *Csel.* 15. 11.

VI. *Prophétál az Isten népének ellenségin való jóvendőbbeli győzedelméről*, v. 22. Az hol vagyon,

1. A' *Prophétia*, v. 22. A' bűnökben járó *istók* *fejé* ellenfényt érti, az Isten Ecclesiáját kevélyen üldöző meg-térhetetleneket: *Mert* az *istók* *kegyetlent*, és *kevélyt* jelent, 2 *Sam.* 14. 26. *Esa.* 3. 17--18.

2. *Oka e' győzedelemről való Prophétia*nak, *Mert* Isten meg-ígérte volt régen, v. 23. 24. *Lásd.* *Száml.* 21. 33--34.

VII. A' *győzedelmes pőmpának le-írása*, *Mert* a' frigy ládának fel-vételekor,

1. Isten elől ment, a' frigy ládának jelen lérében, vers. 25. *Kéjőv.* 25. 22.

2. A' láda előtt mentek az éneklők, utánnok az hegedűsök, &c. v. 26. A' Cérémonia szerint 2 *Chron.* 13. 8.

3. Rendel az Izrael nemzetségi, v. 28. kiknek első számlálásával azt jelenti, hogy az Izrael nemzetségi közöttől fok ezeket váltott-meg az Jesus Christus, *Jel.* 5. 9. és 7. 3--8.

VIII. *Mint az Isten népé, az Istennek dicőiroire e' győzedelemért*, v. 27.

TUDOMANY.

I. *Jölehet Isten néha az ő Ecclesiáját, az birtalan hatalmásoknak birodalmok alá adgya; de ismért azt meg-fzabadítja, és az ellenfényt, az ő hatalma s' birodalma alá hódoltatja*, vers. 24--17.

OKA. 1. *Mert* meg-ígérte azt Isten, hogy az ő

M 7

hirci-

hiveinek ellensége nyomorgattassanak, *Jel. 13. 10. és 18. 6--7.*

2. Mert igaz dolog ez az Istennél, hogy a' kőborló, el-kőboraltaisék, *Esa. 33. 1.*

HASZ. Oktat. Nem mindenkor uralkodik tehát a' hitetlen az Isten Ecclesiáján, *Solz. 125. 3. Mert* meg-alázza Isten, és meg-hódolattya.

K. Mikképpen? F. 1. Vagy testi képpen őket el-vesztvén, *Ki-jár. 14. 25.* Vagy lelki képpen, őket az ige által meg-győzvén, s' meg-térítvén, mint Saulust, *Csel. 9. 5. &c.* és több pogányokat, *Rom. 10. 20. a' prophétia szerént, Esa. 11. 4-12.*

II. Az Ur, *Jesus Christu*, minden ő lelki ellenségén (mí érentünk) győzedelmekévé, mint győzedelmekévé Király, az ő népet meg-szabadítván a' lelki rabaságból; nagy dicsőiséggel fel-ment test szerént a' mennyben, *1. Pé. 4. 8.*

OKA. 1. Mert így prophétáltatott-meg ict, és *Hos. 13. v. 15.*

2. Mert különbben az őrdög hatalmából az ő foglyait ki nem szabadítkatta volna, *Sid. 2. 15. Col. 2. 15.*

3. Mert így mutatta-meg hogy ő bir a' pokolnak és halálának kulcsával s' hatalmával, *Jel. 1. verif. 18.*

HASZ. I. Oktat. Nem vehet tehát immár erőst az pokolnak kapuja, (ferege) a' Christus Ecclesiáján, ha dűhöködik-is ellene, *Matth. 16. 18. Mert* meg-győztetett, *1 Cor. 15. 54-55.*

II. Vigaszt. Az hiveket vigasztaltja, 1. Mert az ő fejek már mennyben uralkodik, s' minket-is hozzája vélsen, *Epb. 2. 6.*

2. Mert őrizi az ő Anyaszentegyházát s' táplálja azt, mennyei kegyelmeivel, *Epb. 1. 21-23.*

3. Mert ajándékokat osztogat hiveinek, *1 Cor. 12. v. 6-10.*

4. Mert minékünk-is győzedelmet ad ellenfeinkben, *1 Cor. 15. 57.*

AZ

Az 4. Részben ezek vannak.

I. Könyörgés az Isten Ecclesiájának állandóságáért: Az hol vagyon, 1. a' könyörgés, *1. 29.*

2. Annak indító oka, (1) A' Templomodért, az az, szent tisztelgetidért, v. 30. (2) Mert ugy tenéked a' Királyok ajándékokat hoznak, v. 30. az az, meg-ismérnek s' te hozzád meg-térnek, v. 32.

II. Könyörgés a' meg-térhetetlenek ellen, v. 31. veszed-el a' nyilas fereget, az az, az hatalmas gazdagokat, kik üldözik fegyverrel az Ecclesiát.

TUDOMANY.

Az Isten népe, az Isten tisztelgetinek meg-maradásáért, és az Isten üldözö hatalma/ok ellen könyörgései, s' tartozok-is könyörgeni, *1. 29-31.*

OKA. 1. Mert csak addig marad-meg az Isten tisztelgeti a' nép között, mig Isten őltalmazza, *Matth. 21. 43. Esa. 5. 1-7.*

2. Mert meg-ígerte hogy az ő népet el nem veti, *Esa. 43. 1-3.*

3. Mert nem engedi az ő dicsőségét másnak, *Esa. 42. 8. &c.*

Az 5. Részben ezek vannak.

I. Prophétia az pogányok bivatalljáról, *1. 32.* El-júnék, &c. az az, a' pogányok, kik nyomorgatták az Isten népet, meg-térnek, és az Isten egyenlőképpen tisztelik és segitsegül hívják, az prophétia szerént, *Esa. 19. 18. e' bé-tölt az Uj Testamentumban, Csel. 28. 28.*

II. Inti a' meg-térendő pogányokat az Isten dicshire, Az hol vagyon,

1. Az más, verif. 33. az az, minden nemzetből való hivatalosok, *Jel. 5. 9.*

2. Indító kai az tudó/nek, (1) Mert az égen hatalmason ül, az az, uralkodik, v. 34. (2) Mert meg-rettenti a' földön lakozókat, v. 34.

III. Uj-

III. *Ujjabb írás az Isten dicsőírói felől, Az hol vagyok, 1. Az írás, v. 35. 2. Indiós oka,*
(1) Mert az ő dicsőtlenségét meg-jelenti Izraelben, vers. 35.

(2) Mert hatalmát ki-jelenti az felhőkben, vers. 35.

(3) Mert rettenetes az ő Ecclesiájának óltalmazásában, v. 36.

(4) Mert erős ád az ő Ecclesiájának, hogy ellenféli ellen meg-álhasson, v. 36.

TUDOMANY.

Isten az ő népének győztesében, el-bírársában, és óltalmazásában, az ő erejét, hatalmát, az égen és földön az ő népe ellenségei ellen, meg-mutatni, vers. 32--36.

OKA. 1. Mert erőtelen eszközök által hja magához, minéműek voltak az Apostolok, *Csel. 2. vers. 7. Mert* illyekben akarja az ő erejét meg-mutatni, *2 Cor. 4. 7 és Solt. 8. 3.*

2. Mert minden hatalmas ellenkezőket könnyen meg-bódoltat vagy el-ront, *Csel. 9. 5. &c.*

HASZ. *Okai.* Semmi világi hatalom s' bölcsesség, nem álhat tehát ellene az Evangéliumi prédikálásnak, mellyel hja Isten az népeket és terjeszti az ő Ecclesiáját: Példa a Reformációnak ideje.

OKA. 1. Mert meg-ueveti Isten az ellenkezőket, *Solt. 2. 9.*

2. Mert az Evangélium Istennek hatalmas eszköze az embereknek meg-terítettésekben, *Rom. 1. vers. 16. &c.*

LXIX. SÓLTAR.

Summája: *Dávid az ő keserves méltatlanságainak szenvédsébe keservesen panaszkodván: könyörög*

nyörög az szabaduláért, és ellenségeinek meg-szégényítéséért.

K. Mikor írta? F. Mikor Abfolon és Achitophel üldözné: mellyben a' Christának ártatlan szenvedését ábrázolta: melly Soltárnak szavait maga Idvezitőnk, *Jan. 2. 15. és szent Pál is béhozza, Rom. 15. 3.*

Három Részzei vannak.

1. *Panaszkodván nyomorúságai, könyörög a' szabaduláért, v. 2--18.*

2. *Ellenségei ellen könyörög, v. 19--29.*

3. *Háladásnak fogadás tétele, v. 30--37.*

Az I. Részben czek vannak.

1. *Könyörgés a' szabaduláért, Az hol vagyok, 1. A' könyörgés, v. 2. 2. Indiós oka.*

(1) Mert a' vizek a' telkemig érnek, vers. 2--3. az az, a' halálos nyomorúságok, *Solt. 42. 8.*

(2) Mert el-fáratam a' kiáltásban, és a' szabadulásnak várásában, v. 4.

(3) Mert az én ellenfélim fokak és igen kegyetlenek, v. 5.

(4) Mert azt kell fizetnem a' mit el nem ragadoztam, v. 5. mellyben azt jelenti meg, hogy az Messiás, az Ádám lopásáért, és a' mi bűneinkért szenvedett igaz lévén, *1 Pet. 3. 18.*

(5) Mert te tudod az én halgatagságomat, &c. vers. 6. Ez-is az Ur Jéhus Christusról mondatik, nem magára néve: *Mert* bűn nélkül való volt, *Sid. 4. 5.* hanem mi reánk néve: *Mert* a' mi bűneinket az Atya Isten néki tulajdonitván, utálatos lőtt az hitetlenek előtt, *Esa. 53. 2--5.*

II. *Könyörög ujjobban magáért, és az ő népéért: Az hol vagyok,*

1. *A' könyörgés, v. 7. Ne szégyenüllyenek meg én érettem, az az, a' kik az én példámmal, nyomorúságokban tégedet meg-keresnek, Solt. 51. vers. 15. Ebben-is a' Christusra néz Dávid, hogy a' kik*

a' kik ő benne bizván, az ő nevében könyörgönek, meg ne szégyenüllyenek, Jan. 16. 23--24.

2. *Indító oka* (1) Mert te erőttel terheltem gyalázattal, v. 8. Te választván engemet Királynak, 1 Sam. 16. Ebben-is a' Christust példázta: Ki az ő szent Atyának akarattyának cselekedetiért szidalmaztatott, Jan. 8. 42--48.

(2) Mert az én Atyáimfiai előtt idegenné lőttem, &c. v. 9. az az, a' Sidóktul meg-vetettem, Jan. 1. 11. és 19. 21. Dávid ebben-is a' Christust példázta, mikor Fia és tanácsosi el-hadták.

(3) Mert a' te házadnak szerelme meg-émészt engem, v. 10. Solt. 42. 2--3. Ebben-is példázta a' Christust, ki az Isten népének meg-váltásában buzgott, Jan. 2. 15. és 15. 13.

(4) Mert a' tégedet gyalázoknak gyalázatyokat visélem, v. 10. mikor tudni-illik Dávidot gyilkosnak kiáltották, 2 Sam. 16. 7. Ebben-is az Christust példázta, ki az Istent csufoló Adámnak s' maradékinak vétkeikért szenvedett, 1 Pét. 3. 18.

(5) Mert mikor kegyességek munkáiban foglalom magamat, akkor-is gyaláznak, v. 11. 12. Ebben-is az Christust példázta, Matth. 11. 16--19.

(6) Mert a' bírák, kiknek igazságot kellene az kapukban itilni, az én veszedelmemről tanácsosznak, v. 13. 2 Sam. 15. Ez-is a' Christuson tölt-be: Mert a' Pharizeusok, kiknek a' Móses székiben, igazat kellett volna itilni, hamissan itilék-meg az Christust.

III. *Újabb könyörgése a' szabaduláért*, Az hol vagyok, 1. A' könyörgés, v. 15--16. Az sáron érti a' nyomorúságokat, &c.

2. *Indító oka*, (1) Mert tenéked könyörgök, a' te irgalmaságodban bizván, v. 14. (2) Mert jó a' te kegyelmességed, vers. 17. (3) Mert nagy szorgalmatosságom vagyok nékem, v. 18. t. i. az váltásnak munkájában, Jan. 4. 34.

3. *Vége könyörgésének*, v. 16. Hogy a' vizeknek

nek (nyomorúságoknak) habja el ne boricsón, &c. Mind ezeket az Emberi természetnek szenvedéséről énekelte Dávid.

TUDOMANY.

1. *Mennél nagyobb az Isten bűneinek szenvedések s' nyomorúságok, és áldászesétek, annál buzgóbban kell Istennek könyörgönni, az szabaduláért*, vers. 2--6.

OKA. 1. Mert annál közelebb vagyok akkor az Isteni szabadulás, Solt. 94. 18. Ki-jőv. 3. 7--8.

2. Mert illyeknek igiri a' szabadulást, Solt. 12. vers. 6.

3. Mert illyenkor szánnya-meg Isten kiváltképpen az ő népét, Dönt. 32. 36. 2 Kir. 14. 26. Lásd, Solt. 12.

II. *Az Jesus Christus nem magáért; hanem az Adámiért, s' az ő választott maradványokért szenvedett, szidalmat, gyalázatos szenvedéseket és bántást*, vers. 5.

OKA. 1. Mert igaz lévén, az hamisakért szenvedett, 1 Pét. 3. 18.

2. Mert a' mi bűneinkért szenvedett, Rom. 4. vers. 25.

3. Mert azokért verettetett-meg, hordozván azoknak bűnöket, Ejsa. 53. 2--6. 1 Pét. 2. 24. Lásd. Solt. 22. pag. 93.

III. *Valamikor az bűvek, az ő nyomorúságokból való meg-szabadulásokat kéri Istenül: úgy kell kérni, hogy az ő szabadittatások által, más hasonló nyomorúságban lévőeknek, bűvek s' remények és Istenben való bizodalnok nevedegjék*, vers. 7--19.

OKA. 1. Mert Isten t' végre-is szabadította-meg az ővéit, hogy másokat hitekben s' reményekben meg-erősítsenek, Luc. 22. 32.

2. Mert másoknak példája a' mi tanúságunkra íratott-meg, Rom. 15. 3--4.

3. Mert

3. Mert ezt kívánnya a' Christus régulája, *Matth. 7. 12.*

HASZ. *Int. 1.* Az mi szabaduláfunkért való könyörgésünkben, a' példákra nézzünk.

2. Az mi felebarátinknak hitekben való meg erősítéskére, &c.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. *Könyörgés ellenségi ellen.* Az hol vagyom, *1. A' könyörgés, v. 19. 2. Indítóoka,* (1) Mert tudod hogy méltatlan szenvedek, máfokért, v. 20. (2) Mert a' gyalázat miatt el-epedett szívem, vers. 21. *Matth. 27. 39.* (3) Mert nincsen a' ki számon nyomorúságomban, v. 21. *Luc. 23. 49.* (4) Mert az étel s' ital helyében mérget adnak, vers. 22. *Matth. 27. 34.*

II. *Átkozza ellenségi:* Az hol vannak, *1. Az átoknak némei,* (1) Légyen tör az ő asztalok, az az, minden gazdagságok, v. 23. (2) Serétüllyenek-meg szemek, v. 24. (3) Derekek erőtelensüllyenek-meg, v. 24. (4) Öncs-ki haragodat azokra, v. 25. (5) Légyen az ő palotájok pusztá, v. 26. (6) Edgyik hamiságokat más büntetéssel büntessd-meg, v. 28. (7) Törőltessenek-ki az élőknek könyvéből, v. 29. az az, ha az hiteknélküls gyülekezetekben vannak-is, ne számláltassanak az igazak közzé, mint az kárhozatra rendeltetett hitetlenek, *Matth. 22. 14.* és *Jud. vers. 4.*

2. *Indítóoka az átoknak,* Mert a' ki te megvertél, az az, a' szenvedésre rendeltél, azt háborgatták, v. 27. *Láid, Esa. 53. 4. Csel. 4. 27. 28.* Mind ezek a' Christust nem védő Sídókban-is bétöltlenek, *1. Meri a' Mesiában dicsekedő Sídók-nak az Isten igétei, s' gyanánt löttegek, megbotránkozván a' Christusban, Matth. 21. 42-43. 2. Meri lelki képpen meg-vakultak s' a' Mesiást sem ismerték, Jan. 15. 21-22. Csel. 28. 26-27.*

3. *Meri*

3. *Mert az ő házok pusztává lótt, Luc. 19. 41. Csel. 1. 20. 4. Meri ki törőltetettek az Isten külső frigyéből, Rom. 11. v. 20-21.*

Mondalf: *Nem szál Dávid a' Christum képében, mert a' Christum ellenségiért-és könyörgésért, Luc. 23. 34. F. Könyörgés a' meg-téréndőkért, kik tudatlanságból őlték átet meg, 1 Cor. 2. 8. de nem könyörgés e' világnak hitetlen fiaiórt, Jan. 17. vers. 9. kik nem hisznek ő benne; hanem átkozza, Jan. 3. 18-36. és 8. 44. szent Pál-is átkozza azokat, 1 Cor. 16. 27.*

TUDOMANY.

Valaki a' Christust s' az ő tudományát földőzik, és ő benne meg-térhetetlenül nem hisznek, azok el-vesznek, és az igazak közzé nem számláltatnak, v. 23-29. Csel. 1. 20.

OKA. *1. Meri átkozottak azok, 1 Cor. 16. vers. 22.*

2. *Mert meg-itiltettek azok, Jan. 3. 36.*

3. *Meri régen a' kárhozatra bé-irattatnak, Jud. vers. 4. &c.*

Az 3. Részben ezek vannak.

I. *Az bálkádásnak fogadás tétele, v. 30-31. En szegény, &c. Dávid magát szegénynek mondgya bujdosására nézve: a' Christust pedig, szenvedésére nézve, az mennyiben magát meg-alázta, hogy minket meg-gazdagitana érdeme által, 2 Cor. 8. vers. 9.*

II. *Gyűmblessé a' fogadásnak, 1. Kedves léfzen az Ur előtt, v. 32. 2. Örvendoznek az én szabadításeimnak az igazak, v. 33. Láid, Jel. 5. vers. 9. &c.*

III. *Indítóoka a' fogadás tételnek, 1. Mert meg-halgatta a' szegényeket az Ur, vers. 34. az az, a' szegény bűnösökhöz meg-engeszteltetett, 2 Cor. 5. 19. s' azokat meg-izabadította, Esa. 61. 1-2.*

IV. *Int-*

IV. *Isten az Isten Anyaszemmegbízás az Istennek dicshire, Az hol vagyon,*

1. *Az inis, vers. 35. 2. Indítóoka, v. 36-37.*

TUDOMANY.

I. *Az hívek az ő nyomorúságból való meg-szabadításokat, báládásnak fogadás tételével kériék Istenül, p. 30-37. lásd, Solt. 59. pag. 245.*

II. *Mikor az hívek látják, hogy Isten az ő nyomorúságban lévő felebaráttyokat meg-szabadítja, tartoznak azon örülni, és azért az Isten dicshire, v. 33-34.*

OKA. Mert tartoznak azokért könyörögni, Solt. 126. 4. Azért örülni kell szabadulásoknak, Rom. 12. 15.

2. Mert a' Christus régulája kívánnya, Matth. 7. 12. &c.

LXX. SÓLTAR.

Summája: *Dávid nagy lelki és testi szorongató nyomorúságban, könyörög az ő meg-szabadításáért, és ellenségeinek meg-szegyenyítettéskért.*

K. Mikor írta? F. Mikor Absolon előtt futta: mely Soltár edgyez, az 40-dik Soltárral.

Két Részei vannak,

1. *Könyörög az ő ellenségeiül való meg-szabadulásért, p. 2.*

2. *Könyörög ellenségeinek meg-szegyenyítettéskért, p. 3-6.*

E' Soltárban ezek vannak.

I. *A' szabadulásért való könyörög, v. 2. Isten fics az én szabadulásomra, &c.*

II. *Könyörög ellenségei ellen, v. 3-4. Szegye-müllyenek-meg, &c.*

III. *In-*

III. *Indítóoka: 1. Mert csufolnak engemet vers. 4.*

2. *Mert örülnék a' te benned bizók, látván azoknak meg-szegyenyítettésket, v. 5.*

3. *Mert én szegény, minden külső segítségül meg-felztatott vagyok, v. 6.*

TUDOMANY.

I. *Jölehet az Isteni szabadításnak időt nem sebbhatunk, &c. lásd, Solt. 141. v. 1.*

II. *Az Isteni föld kegyes emberek, az őket báborgató, istenieneknek gonosz szándékokban való meg-szegyenyítettéskért, könyörögnek. Miképpen? Lásd, Solt. 5. pag. 26. és 28. pag. 117.*

III. *Az Isten hívei az ő nyomorúságoknak idején, az ő szegénységeknek s' erőtleniségeknek vallás tételével, kériék Istenül a' segédelmet és szabadulást, v. 6. lásd, 2 Chron. 14. 11. és 20. v. 12.*

OKA. 1. *Mert illyeket szabadít-meg Isten, Deut. 32. 36. 2 Kir. 14. 26.*

2. *Mert az illyeknek kiáltását hallja-meg Isten, Solt. 34. 7.*

3. *Mert az illyek ismériék-meg az Isteni segédelmet, Solt. 124. 2-6.*

HASZ. *Oktat. Nem csuda tehát hogy némelyeket Isten meg nem halgat, s' meg nem szabadít: Mert az ő szegénységeknek vallás tételével nem könyörögnek. Illyenek azok*

1. *Kik magok erejében bíznak.*

2. *Kik bűnöket nem ismériék, Ezéch. 12. 1-2. Luc. 18. 11.*

LXXI. SÓLTAR.

Summája: *Dávid Istenben vetvén bizodal-mát, ellenségei ellen panaszkodik, és a' szabadulásért könyörög.*

K. Mikor írta? F. Mikor vészegének idején,

az ő

az ö gonosz fiatul Abszolontul üldöztetnék, lássá,
verf. 9--18. 2 Sam. 17. 21.

Két Részei vannak.

1. *Istenben való bizodalma s' könyörgése Dávidnak, a' szabadulásért, v. 1--18.*
2. *Hála-adása Dávidnak az Isten szabadításáért, v. 19--24.*

Az I. Részben ezek vannak.

- I. *Istenben való bizodalma*, verf. 1. *Te bened, &c.*
- II. *Könyörgése a' szabadulásért*, Az hol vagyon: 1. *A' könyörgés, v. 2--3--4. 9. 12--18.*
2. *Indítók a' könyörgésének*, (1) *Mert te bened bizom*, verf. 1.
- (2) *Mert te vagy az én küsziklám*, v. 3.
- (3) *Mert gyermeklegemtől fogva te voltál bizodalmam*, v. 5.
- (4) *Mert tégedet dicsírok szüntelen*, v. 6--8.
- (5) *Mert sokaknak csudájává löttem*, v. 7.
- (6) *Mert az én vénségemnek idején üldöztettem*, verf. 9.
- (7) *Mert el-vesztésemről tanácskoznak*, v. 10. 2 Sam. 16. 21. és 17. 1--4.
- (8) *Mert azt mondják, el-hadtál engemet*, verf. 11.

II. *Könyörgés ellenségeink meg-szégényítéséért*, A' hol vagyon.

1. *A' könyörgés*, verf. 13. *Szégényüllyenckem, &c.*

2. *Indítók*, (1) *Mert nékem gonoszt kívánnak*, verf. 13. (2) *mert én te benned bizom*, verf. 14. (3) *mert a' te igaz ígéretedben bizván*, hirdetem a' te szabadításodat, v. 15. 16.

IV. *Könyörgés vénségeink idején való meg-szátatásáért*: Az hol vagyon,

1. *A' könyörgés*, v. 18. *Isten ne hadgy-el, &c.*
2. *Indítók*, verf. 17.

TUDO-

TUDOMANY.

Az biveknek mindenkor, de kiváltsképpen az 8 meg-öregedet vénségeink idején az 8 kell könyörgönni, hogy Isten akkori nyomorúságiban ne hadgya-el; hanem legyen mellettük, v. 17--18.

OKA. 1. *Mert a' vénség magában is elég nyavalya; ha mások nem nyomorgatták-is a' vén embert*, Präd. 12. 3--8.

2. *Mert a' vénség olyan mint a' gyermekség: mely dajka s' tutor nélkül szűkölködik, innen mondják: a' vénnek kétszer lesznek gyermekei.*

3. *Mert a' vénnek keferűséggel illetetnek csak a' gyermekekül-is, kiknek hozzáfűjüket nem űzhetik*, 2 Kir. 2. 23.

HÁSZ. I. *Oktat.* Nagy gonofság az iffiakban, annál inkább, az fiakban.

1. *Kik az öreg Atyákat keferűséggel illetik.*

2. *Kik meg-csufolják, Jaj azoknak! Mert meg-itteltetnek*, 2 Kir. 2. v. 23. Péld. 30. verf. 17. Terem. 9. v. 22--25. &c.

II. *Int.* 1. *Keferűséggel ne illessük a' véneket:*

(1) *Mert Atyák, s' tisztelni kell, Ki-fő. 20. v. 12.*

(2) *Mert viselza mérk nekünk-is, ha meg-vénhedünk*, Birák. 1. 7. Präd. 7. 21. 22.

2. *Ugy éllünk, hogy vénségünknek idején Isten el ne hadgyon.*

K. *Miképpen éllünk?* F. *Gyermekegünk-től fogván féllük az Istent*, Solt. 34. 10. Präd. 12. verf. 3.

2. *Ifiánta az öregeket ne nyomorgassuk; hanem inkább meg-becsüüljük: Mert ugy mérk viselza, a' mint mi mértünk másoknak*, Matib. 7. verf. 2.

3. *Az Ifiaknak legyünk jó példajók, &c.*

Az 2. Részben ezek vannak,

Hirdeii az Istennek szabadításár, Az hol vagyon, 1. *Az Istennek dicsíresei*, v. 19.

N

2. *Indi-*

2. *Indító oka*, (1) mert nagy dolgokat cselekedtél én velem, v. 19. (2) mert a' nyomorúságoknak mélyfögből meg-szabadítottál engemet, vers. 20.

3. Mert meg-szabadítottál engemet, királyságomban, meg-erősítél, v. 21.

II. *Fogadás tétele Dávidnak az Isten dicsegetéséről*; Az hol vagyok,

1. A' fogadás tétel, vers. 22. 23--24.

2. *Indító oka*, mert meg-szégyenültek az én gonosz akaróim,

TUDOMANY.

Mikor Isten az ő bűveit ellenségei bűszétségében valamely nagy nyomorúságból meg-szabadította, akkor bűszéggel való báráddal kell bírni az Istennek szabadtársát, §. 19--24. láld, *Solt.* 6. 9. és 9. 2.

LXXII. SÓLTAR.

Summája: Dávid könyörgés a' Salamonnak bődolgo uralkodásért, és az Isten Anyaszentegyházának terjedéséért.

K. Mikor írta? 2. Mit példázott ebben Dávid? Az 1. *Fel.* Vénfegének idején közel halála előtt, mikor Salamonat Királynak kenne, 1 *Kir.* 2. vers. 1. &c.

A' 2. F. A' Salamon Királysága s' uralkodása, (mint Christus ábrázolása) alatt, le-írja az Ur Jesus Christus országolását, annak terjedését, igazgatását és igazságát: erre nézve mondatik,

1. Hogy a' Christusnak adatuk a' Dávid széké, *Luc.* 1. v. 32.

2. Hogy a' Dávid le-omlott fátorja (az Uj Testamentum Ecclesiájának gyűjtése által) fel-építetk, *Gesl.* 15. 16.

Háro

Három Részei vadnak.

1. *Könyörgés Salamonért bődolgo uralkodásáért*, §. 1--3.

2. *Le-írja a' Salamon személyében a' Messiás bődolgo és igaz országolását*, §. 4--17.

3. *Hálákat ad Istennek, hogy az ő népének ilyen királyt adott*, §. 18--20.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. *Könyörgés Salamonért*: mellyben kettőt kér: 1. *Hogy Isten az ő itéletét adgya neki*, vers. 1. az Isten itéletin, érti az Isten törvényét melly szerint itülye a' népet, 1 *Kir.* 3. 7-8-9.

2. *Hogy az ő igazságát adgya neki*, v. 1. az az, a' miképpen Isten személy valogatás nélkül igazságot szolgáltat, *Gesl.* 10. 34. ugy itülyen Salamon-is. Ezekben példázta a' *Messiást*: mert ő Felsege ugy itült ő földön, *Esa.* 11. 1--4.

II. *Vége vagy indító oka a' könyörgésnek*, 1. Hogy itülye a' népépedet igazságban, &c. vers. 2. az az, hogy a' nyomorult szegényeket az itéletben általmazza és meg-mencse a' kegyetlenektől, 1 *Kir.* 3. 16--18. Ebben-is a' Christus példázta: Mert a' bűnök, ördögnek és a' törvénynek vádgya ellen, az Isten itült székjén ő Felsege általmazza s' menti meg a' szegény bűnösöket, *Rom.* 8. 34.

2. Hogy a' hegyek hozzanak békeféséget, &c. vers. 3. az az, az országban igazságnak ki-szolgáltatása, és minden lelki és testi áldások bűvölködyenek: mert a' hol az igazság uralkodik, ott az föld Isten áldásával bűvölködyik, *Esa.* 1. 17--19.

TUDOMANY.

I. *Tízzi az Isten-fő Magisztrátusnak*, hogy nem csak maga életében igazán igazassá a' népet; hanem azon ő könyörgésjén, hogy az ő bőlta után, edgyon Isten olly Magisztrátust az ő népének, a' ki

az Isten törvénye szerint igazgatassá, verf. 1. Szám. 27. 15--17.

OKA. 1. Mert Atyák, Terem. 45. 8. az Atyák pedig jó tutort hadnak gyermekeknek: s' ilyenek a jó Magisztrátusok, Esa. 49. 23.

2. Mert ugy lehet a népnek békesége, 1 Tim. 2. v. 1--2.

HASZ. 1. Fedd azokat, kik az ő utánok következendőkért nem könyörögnek, *Illyenek*:

1. Kik féltik méltóságokat,

2. Kik azokat igyekeznek meg-nyomorítani, az kiket látnak alkalmazottáknak lenni a' tisztre utánnok,

3. Kik lágy, puha, s' kegyetlent választanak holtok után helyekben következendőknek, &c.

II. Valamelly országban a' Magisztrátus az Isten törvénye szerint uralkodik, és a' nép az Isten törvénye szerint, igazgatatik: ott békeség, és Istennek mindermémi áldása bővölködik, 1. 1--3, Esa. 1. 17--19.

OKA. 1. Mert ahoz az Országhoz vagy on Isten közel, Solt. 85. 10--14.

2. Mert Isten áldása az ilyen Magisztrátus, Esa. 1. 26--27.

HASZ. 1. Oktat. Nem csuda tehát, hogy az országokban, nincsen békelesség s' bűség: Mert nem Isten törvénye szerint uralkodnak a' Magisztrátusok, kik alatt minden azt cselekei a' mi néki tegzik, &c.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. A' Salomon országának igazgatása: melyet sokképpen is le,

1. Meg-íteli a' népnek szegényit, &c. kik a' gazdagok el-nyomtak, v. 4. 12--13--14.

2. Meg-rontya a' nyomorgatót, v. 4. E' bécőt a' Christusban, (1) Mert a' szegény nyomorult bűnösöket az ördögnek hatalmából meg-izabadította, &c. Esa. 61. 1--2. (2) Mert az ördögöt meg-rontotta, Sid. 2. 14--15. Col. 2. 15.

II. A' Salomonnak országlása, v. 8. Uralkodik, &c. v. 8. lád, 1 Kir. 4. 21.

III. Gyümölcse az ő uralkodásának, 1. A' népeknek félelme, v. 5. Félnék, az az, tisztelnek tégedet minden népek:

21 Az országnak békelessége, v. 6--7.

3. Az idegeneknek engedelmessege: Az hol vagyon, (1) Az engedelmeség, verf. 8--9--10. (2) Oka az engedelmessegek,

1. Mert meg-szabadította a' szegényt, &c. v. 11.

2. Mert kedvez a' szükölködőknek, &c. v. 12. Ezek valósággal a' Christusban tölték-bé,

1. Mert mindennek felik s' tisztelik őtet, Phil. 2. verf. 9--10.

2. Mert az ő népének hozott lelki békelességet, Luc. 2. 14. Rom. 5. 1.

3. Mert a' meg-térendő pogányok engedelmeskednek néki, és ő hozzá gyűlnek, Esel. 28. verf. 28. Rom. 10. 19, 20.]

IV. Tisztek a' Salomon híveinek, 1. Sébabán aranyat vívznak néki, v. 15. az az, adóznak néki, verf. 10.

2. Imátkoznak az ő bődög Uralkodásáért, verf. 15.

Ez-is bécőt a' Christusban, 1. Mert mind lelki s' mind testi ajándékokkal ajándékozott az ővéitül: Testivel, Matb. 2. 11. Lelkivel, Heb. 13. verf. 15.

2. Mert az ő közben-járói tisztinek bődög első-meneteliért könyörögtek az ővéi, Matb. 21. verf. 9.

V. A' Salomon országának minden jókkal való bővölködése, verf. 16. lád, Solt. 85. 12--14. Ez-is meg-van a' Christus országában, Eph. 1. verf. 3. &c.

VI. A' Salomon országlásának örök emléke-
zet,

zéri, v. 17. Ezzel jelentetik a' Christussá drókké váló Országálása; mellynek foha sem lészen vége, *Luc. 1. verſ. 32--33.*

TUDOMANY.

I. *Tízszek a' K: Magisztrátusoknak, hogy az ő birodalmok alatt lévő szegényeket, árvaakat és szegényeket az elsőszek lévő hatalmasoktól általmazák s' meg-szabadítsák, 4. a. 12-13-14. Job. 29. verſ. 12--16.*

OKA. 1. Mert Atyák a' Republicában, s' Tütorok, *Bírák. 5. 7. Eſa. 49. 23.*

2. Mert Isten képét viselelik a' nép között, *Soſt. 82. 6.*

3. Mert a' jóknak általmazására s' a' gonoszoknak büntetésére adatott fegyver kezekben, *Rom. 13. 3--4.*

HASZ. I. *Feddi* azokat, kik: 1. Nem szabadditják meg a' nyomorultat; sőt annak nyomorgatóinak pártját fogját.

2. Kik az ő alattak valokat nyomorgatják, *Ki-jöv. 1. 10. Kir. 12. 3--11.*

3. Kik a' szegénynek igyét nem vészik-fel, *Soſt. 82. 2--3. Luc. 18. v. 1--2.*

II. *Int. A' Fejedelmeket, Magisztrátusokat, általmazák az ő alattok lévő szegényeket. Indicsak a' tud. okai, &c.*

II. *Az Isten szeretetinek s' áldásának jele az, a' K: Fejedelmekhez s' Urakhoz, mikor őket az szomszéd Királyok, s' Fejedelmek szeretik, ajándékozzák és tisztelik, 4. 9. 10--11.*

OKA. *Mert* Isten hajtotta azoknak szíveket ő hozzájuk, *Péld. 21. 2. Néb. 2. 5--6.*

2. *Mert* csak azokat tisztelik meg az idegen hatalmasok, kikhez Isten jó akarattal vagyon, *Péld. 16. 7.*

HASZ. I. *Oksat.* Nem az emberi bölcsesség-től

től méltóságtul; hanem az Istentől vagyon, tehát hajt' K: Királyok, az idegen hatalmasoktól tiszteltetnek, &c.

K. *Mikor vagyon az?* F. 1. Mikor azoknak méltóságokat meg-ismérik. *Terem. 23. 6.*

2. Mikor azokkal szövettségnek vetnek, *Terem. 20. verſ. 15.*

3. Mikor azokat ajándékozzák, *Terem. 20. 15. 2 Sam. 5. 11.*

4. Mikor segitfegű vannak a' K: Magisztrátusoknak, *2 Chron. 36. 23.*

5. Mikor ellenség előtt futásban szállást adnak, *1 Sam. 27. 5. &c.*

II. *Inti. A' K: Fejedelmeket, Féllyék az Urat, 1. Mert* úgy tisztelteti meg Isten őket, *1 Sam. 2. verſ. 30.* 2. *Mert* úgy térsen jó akarókat ellenségiből is, *Péld. 16. 7. Amen.*

Az 3. Részben ezek vannak.

I. *Háladás az Istenhez az Salamon uralkodásért, 4. 18--19.*

II. *Az népnek kívánsága, 4. 19. Amen.*

III. *Békesztése az Sólárnak, 4. 20. Ezek a' szók Dávid könyörgésének végének mondatnak; Nem azért, mintha ezen túl való Sólárok Dávidtól nem volnának; hanem azért: mert ezek volta-nak utolsó szavai Dávidnak a' Salamonról, halálához közelítvén. 2 Sam. 23. 1.*

TUDOMANY.

A' melly országokat Isten igaz, kegyes és békesztés Fejedelmet s' Magisztrátust ad, tartozik azért Istennek hálát adni, 4. 18--20.

OKA. 1. *Mert* Atyák s' tütorok, *Bírák. 5. 7. Eſa. 49. 23.*

2. *Mert* tartozunkértek könyörögni, *1 Tim. 2. 1--2.*

LXXIII. SÓLTAR.

Summája: Dávid látván az hitetleneknek való boldog első meenteleket, panaszkodik; de annak utánna meg-tanulván azoknak veszedelmes végeket, magát Isten gondviselésére bizza.

K. Ki, és mikor írta? F. Kétség nélkül Dávid, mint az 37-diket, és Ásaphnak adta az éneklésre.

Három Részai vannak.

1. Hirdetvén az Isten jóságát, panaszkodik az hitetleneknek boldogságán, és az hiveknek boldogságát, *Ps. 1--14.*

2. Meg-tanulván az hitetleneknek boldogságoknak változóságát, el-változtatja panaszát, *vers. 15--22.*

3. Az testnek s' a léleknek ily nyugbatatlanságában Istenre bizza magát, *Ps. 23--28.*

Az 1. Részben ezek vannak.

I. Az Isten jóságának hirdetése, *Ps. 1.* Bizony jó Izraelnek Isten, &c. az az, gondot visel az útter felőlkre, a' nyomoruságban-is, *Solt. 34. 9--10.*

K. Miért kezdi panaszát az Isten jóságának hirdetésén? F. Mert az ő sok tudakodási után, meg-tanulta, hogy az Isten közönséges gondviselése ki-terjed még a' gonoszokra-is, *Matth. 5. 45.* de az ő kiválteppen való jósága s' gondviselése, csak az útter felőlké, *Esai. 43. 1--3.*

II. Az Dávid hibéi gyengerége s' meg-sántorodása, *v. 2--3.* De a' mi én néz, &c. az az, jóllehet ily jól Isten az útter felőlkhöz; de én látván, hogy a' gonoszoknak-is jól vagyon dolgok, csak nem el-hagyám Istent, és csak nem a' gonoszokhoz adám magamat.

III. Indító oka a' nagy gyengeségnek, mely vétetik a' gonoszoknak világi boldogságoktól,

s. Mert

1. Mert halálos nyomoruságban nincsenek, *vers. 4--5.*

2. Mert gazdagok s' jó szerezések, *v. 6--7.*

3. Mert az ő elméjeknek gondolatit meg-győzik, *v. 7.* az az, több jót nyernek hogy nem mint elméjék gondolhatná.

4. Mert fel-fuvalkodott kevélyek, *v. 8.*

5. Mert szabadossán káromkodnak Isten s' az emberek ellen, *v. 9.*

6. Mert az ő boldog állapotokban, azt mond-gyák, hogy Istennek nincsen gondya a' földiekre, *vers. 10--11.*

IV. Panaszokadás a' gonoszoknak boldogságok felől, *v. 12.* Imé a' gonoszok, &c.

V. A' kegyeseknek bibában valósága felől való panasz, *Dávidnak, I. A' hol vagyon, I. A' panasz, v. 13. 2. Indító oka, v. 14.*

TUDOMÁNY.

I. Jóllehet az Istennek közönséges jósága s' gond-viselése, még a' gonoszokra-ú ki-terjed; de az ő kiválteppen való jósága csak az útter felőlké, *vers. 1. Matth. 5. 45.*

OKA. Mert Isten az ő hiveinek úgy közli jóságát mint örökös fainak; az hitetleneknek mint béreszeknek, *Luc. 16. 25.*

HASZ. I. Oktat. Nem történetből; hanem Isten rendeléséből birnak tehát a' gonoszok világi jókat.

K. 1. Miért közli Isten azokkal az ő jóságát? 2. Honnan tudhatni-meg, ki bir világi jókat az Istennek kiválteppen való szerelméből?

Az 1. F. 1. Hogy azokat tegye magok mentetetlenekké, *Luc. 16. 25.*

2. Hogy a' világi jók legyenek ő nékik téggyánant, *Solt. 69. 23.*

3. Hogy az hiveknek hiteket, szereteket az-zal próbálja, *Jer. 12. 1--3.*

Az 2. F. 1. A' hivek az Isten áldására magokat méltatlanoknak itillik, *Terem. 32. 11.* az hitetleneknek ellenben cselekedeznek.

2. Az hivek magokat annál inkább meg-aláz-zák, *1 Chron. 29. 14--15. Gen. 18. 27.*

3. Az hivek Isten dicsőségére élnek azokkal, *1 Chron. 29. 3. Az hitetlenek nem, Luc. 12. 19.*

4. Az hivek javokat nem fordítják a' szegények nyomorgatására, *Job. 29. 14.* az hitetlen arra fordítják, *Solt. 69. 23--27. Amos. 8. 4.*

II. Nagy kísértet az, az hiveknek, mikor látják hogy az istentelenek világ szerén: békefésben minden jóknak bűrégeben uralkodnak; az istenfelek pedig nyomorgattatnak, *1. 2--14.* és *Jer. 12. vers. 1--2. Job. 21. 7--11.*

OKA. 1. Mert ilyenkor a' Sátán illyeket fugal az hiveknek izivekben, (1) Hogy Istenben nincs igazság, ki a' gonofzoknak több jót ad, *Job. 21. vers. 7--14.* (2) hogy a' kegyességek nem igazán ígérjuttalmat, *1 Tim. 4. 8.* (3) hogy Isten nem tudja s' láttya, a' gonofzoknak cselekedeteket, *vers. 11.*

2. Mert ilyenkor az hitetlenek, (1) Csufolják az hiveket, *Psal. 42. 11. Mich. 7. vers. 7--10.* (2) mert káromlyák az Istent, *vers. 11. Solt. 9. vers. 5--7. &c.*

HASZ. Oktat. Nem ujság tehát ha ma-is, az hivek, az hitetleneknek bődöságokon meg-bo-tráncoznak:

K. Mit kell cselekedni ilyenkor, hogy az hitetlenekkel el ne vetemedgyünk?

F. Gondollyuk-meg, 1. Hogy Isten az hitetleneknek részét ki adgya e' világon, *Luc. 26. 25.*

2. Hogy csak ideig fénlenek azok, *vers. 17. és Solt. 37. 35--36.*

3. Hogy Isten csak próbál, az hitetleneknek bődöságokat bennűnk, ha Dávidással nem adgyuk-e magunkat azokhoz, *2 Tim. 4. 10.*

4. Hogy

4. Hogy azért nyomorgattatunk, hogy véleek el ne veszfizünk, *1 Cor. 11. 32.* Amen.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. Az Dávid panaszszának meg-változása, *vers. 14.* Ha azt mondandom, &c. ha az hitetleneknek világi bődöságokért Istentől el-szakadtam volna; vétkeztem volna az te fiad ellen, azokat, meg-botráncoztatván.

II. Tudakozás az hitetleneknek bődöságok felől: melyet nem magától; hanem Istentől tanult-meg, *v. 16--17.*

III. Az hitetlenek változás alá való vetetenetése, melyet így tanult-meg,

1. Hogy ilyen helyhezettek, *v. 17. lásd, Solt. 92. vers. 18--19.*

2. Hogy minden dicsőségek magokkal edgyütt, álm módon el-műlik, *v. 20.*

IV. Vádolgya magát Dávid az ő erőtlenységét, ezekben a' dolgokban, *21--22.*

TUDOMÁNY.

Az hitetleneknek minden világi bődöságok, álbataian, mulandó és az bamar el-műlő, álmokban hasonlók: melyek magokkal edgyütt el-műlők s' veszendők, *1. 15--23.* Példa Pharaó, Saul, Sennaacherib, Acháb, Jézabel, Hámán, Achitophel, &c.

OKA. Mert el-mulandó s' veszendő dolgokhoz hasonlók, minémű:

1. Az álm, *Job. 20. 6--8.*

2. Felleg, *Hof. 13. 3.*

3. Fű, *Sólt. 17. 2.*

4. Fűz, *Sólt. 68.*

5. Pozdorja, *Sólt. 1. 4. &c.* lásd, *Solt. 37.*

Az 3. Részben ezek vannak.

I. Lelkének uszkodásiban Dávid Istenben veri reményét, Az holvayon,

1. *Az ő Istenében való bizodalma*, v. 23. Te veled maradok.

2. *Oka ennek*, v. 23. Mert tetartod jób keze-met, az az, Istenierő által általmazsz, 1 Pét. 1. vers. 5.

II. *Könyörgés az Istennek igazgatásáért*, Az hol vagyok, 1. *A' könyörgés*, v. 24. 2. *Oka könyörgésének*;

1. Mert mennyen földön csak te benned győ-myörködöm, v. 25.

2. Mert ha az nyomorúságokban el-fogyatkoz-nám-is, csak te vagy az én általmazó kö-zsík-lám, vers. 26.

3. Mert a' kik te tülled el-fszakadnak, mint lelki paráznák el-vesznek, v. 27.

4. Mert jó énnékem te hozzád közelgetnem és bizodalमत te benned vetnem mind örökké, vers. 28.

TUDOMANY.

I. *Jóllehet még az hívek-is néha az hitetlenek-nek világi boldogságokat lárván, igen meg-támo-rod-nak a' kegyességnek gyakorlásában; min- az által ugyan nem szakadnak el Isten-től, hanem magokat egészen Isten általmában ajánlják s' ő kezségében bíznak, v. 23-28. Ennek a' tudomá-nak, 1. ágát, lásd, fellyebb, v. 2. 14.*

OKA. az 2. Ágának, 1. *Mert tudgyák hogy Isten által általmaztatnak*, v. 23. *Solt.* 37. 24.

2. *Mert az ő leg jobb része az Isten*, v. 26.

HASZ. *Int.* Illyen állapottyokban az hívek. 1. Isten gondviselése alá ajánlják, magokat, v. 24. 2. Isten annál inkább szeretsék, v. 25. 3. Istenben annál inkább bízzanak, v. 28.

Indító oka, 1. *Mert úgy lélen az ő közsík-lá-jok*, vers. 26.

2. *Mert jó Istenhez folyamodni*, v. 28. *Solt.* 91 vers. 14-15,

3. *Mert*

3. *Mert úgy szabadulnak-meg a' nyomorúság-ból*, vers. 28. 8c.

II. *Valakik el-fszakadnak az Istenből, azok lelki paráznák s' el-vesznek*, v. 27. Jer. 3. 6-9. Ezech. 16. 15-37. Matib. 12. 39.

OKA. 1. *Mert az illyenek az Isten-lévo szö-vetsegeket (mint a' parázna aszfzony) el-bontják*, Ezech. 16. 8-15.

2. *Mert az illyen (mint a' parázna aszfzony más férjet) más Isten-t választ magának*, Jer. 11. vers. 13. Hof. 2. 15.

HASZ. I. *Okat.* Siralmas állapottyok va-gyon tehát azoknak, kik el-hadgyák az Isten-t.

Kiesodák azok? F. 1. Kik bálványozókká lésznek, Jer. 3. 6-9. Esa. 46. 5-9.

2. Kik e' világi boldogságért igaz vallásokat meg-tagadgyák, 2 Tim. 4. 10.

3. Kik a' nyomorúságban el-fszakadnak az ő Istenektől s' Christusokról, 1 Tim. 1. 19-20.

II. *Int.* Semmi okokra nézve, ne szakadunk el Istenünktől, példa szent Pál, Csel. 21. 13. Rom. 3. vers. 34-38.

Indícion. 1. *Mert Isten-is el-vét minket*, Esa. 2. 6-9.

2. *Mert úgy coronáztatunk-meg*, 2 Tim. 4. vers. 7-8. Jel. 2. 10. Amen.

LXXIV. SÓLTAR.

Summája: *A' Babyloniai fográgyban lévő Sids-ság, siraván nagy romlását, fok szép indító oko-kal könyörög Istennek a' meg-szabadulásáért.*

Három Részre vannak.

1. *Keserveffen siratta az juda népe, az Isten Ecclesiájának pusztulását*, v. 1-19.

2. *Panaszkodik az Isten Jégedelmének boldá-dásá-*

dásáért, és az Isteni tisztelgetnek meg-fergeteztetéséért, *Ps.* 11--17.

3. Könyörgés a' meg-szabadulásért, *Ps.* 18--23.

Az 1. Részben ezek vannak.

1. Panaszolkodik a' *Juda*, 1. Hogy Isten elvetette, *Ps.* 1. az az, az ó kíváltképpen való jelen voltát tüle meg-vonta.

2. Hogy az ő juhái (népe) ellen füstölög haragja, v. 1.

11. Könyörgés az Isten kíváltképpen való jelenlétéért, v. 2. Az hol vagyok,

1. A' könyörgés, Emlekezzél, &c. az az, az te szabadításod által jelens-meg, hogy a' te népednek maradékit, melyet Egyiptumból ki-hoztál, nem felejtetted-el, *Solt.* 80. 8--12.

2. A' könyörgésnek indító okai, (1) Mert a' te meződnék juhái vagyunk, v. 1. (2) Mert megváltottál minket Egyiptumból, v. 2. (3) Mert az te Sionodból valók vagyunk, v. 3.

III. Könyörgés az Isteni segedelemért, ellenségi ellen; Az hol vagyok:

1. A' könyörgés, v. 3. Emeld-fel lábaidat, az az, jűj a' mi segedelemünkre.

2. Indító okai, (1) Mert az ellenség el-pusztította az te szent helyedet, v. 3.

(2) Mert ordit az ellenség az te Templomodban, vers. 4.

(3) Mert a' te szent tiszteleted helyet, az ő bálványozásokat fel-allatták, v. 4.

(4) Mert a' te tiszteletednek helyét el-rontották, vers. 5--7.

(5) Mert el-végezték hogy a' te tiszteletedet egészen el-töröllyek, v. 8.

(6) Mert a' mi jeleinket nem láttyuk, az az, a' próphétákat, v. 9. *Siral.* 2. 9.

(7) Mert szidalmazza az te nevedet az ellenség,

seg, v. 10. azt kérdvén hol vagyok a' mi Istenünk, *Mich.* 7. 7--10.

TUDOMANY.

Isten az ő haragjának idején, nem csak frigyes népet veti el-magától (annak gonofságáért,) de még az ő tisztelgetinek helyeit-is az ellenség által el-pusztította, és az ő szent tiszteletit azokban meg-szünteit, *Ps.* 1--10. *Dan.* 9. v. 26. *2 Chron.* 36. 19. *Jer.* 7. 14.

OKA. 1. Mert Isten a' külső tisztelgetben, az fzi-nek belső tisztasága nélkül, nem gyönyörködik, *Esa.* 1. 11--15. *Jer.* 7. 9--14.

2. Mert Isten csak addig gyönyörködik az ő tisztelgetiben valamely helyben, meddig az nép Istennek engedelmeskedik, *Lev.* 26. 11--12. de ha Istenhez engedetlen, s' az Istennek tisztelgetinek helyeit, gonofságával meg-fergeteztet, Isten-is meg-utállya azt, *Jer.* 7. 9--14.

3. Mert ugy mutatja-meg Isten, hogy az ő tisztelgeti edgy helyhez s' néphez nem köttetett; hanem egy helyről más helyre viheti, s' el-is vízi, az nép gonofságáért, *Matth.* 21. 43. *Jel.* 2. 5.

HASZ. I. Oktat. Isten haragjának jele tehát az nében: mikor Isten az ő tisztelgetit meg-szünteti, es annak helyeit pusztitattya, *Jer.* 7. 14. &c.

II. Int. Távoztassuk-el azokat az bűnöket, melyekért Isten azt cselekezi, *Minéműlek*:

1. Az igének utalása, *Jer.* 6. 16--21.

2. Az Isten szolgainak meg-utalása, *Matth.* 23 vers. 37--38.

3. Az népnek tisztalansága, *Jer.* 7. 9. 10--14.

4. Az Isten parancsolatihoz való engedetlenség, *1 Kir.* 9. 8--9.

5. Az Ur napjának meg-rontása, *Jer.* 17. 27.

6. Az ISTEN fenyegetésének meg-utalása, *2 Chron.* 36. 15. 10. &c. Ezeket távoztassuk-el: mert mi velünk-is azt cselekefzi Isten, &c.

Az 2. Részben ezek vannak.

1. *Panaszolkodik a' Juda, az Isteni segedelemnek balasztásáért, v. 11.* az az, miért nem szabadítasz meg erős hatalmaddal, mellyel kihoztad vólt eleinket Egyiptomból.

II. *Indító okai az szabadításának, 1.* Mert te Isten én Királyom vagy, v. 12.

2. Mert eleitől fogva az mi eleinket sokszor meg-szabadítottad, v. 12.

3. Mert mikor az mi Atyáinkat Egyiptomból ki-hoztad, (1) Az tengert két felé választottad, v. 13. (2) Az nagy Cethalnak s' Léviáthánnak fejét meg-rontottad, v. 13. érti Pharaót az ő Fejedelmivel, kik mint kegyetlen Cethalak, az tengerben üldözik vala az Izraelt, *Ki-jó. 14.* (3) Adtad eladellül azoknak testeket, mellyeket az tenger a' partra ki-hánt, a' pufztának vadainak, verfi. 14.

4. Mert mikor Canaánban bé-hoznád az mi Atyáinkat, te száraztad meg a' Jordán vizét előtök, verfi. 15.

5. Mert te teremtetél mindenekeket, és te uralkodol a' földnek kerskíggén, v. 16--17.

TUDOMANY.

Mikor az Isteni segedelem és szabadítás kélik, akkor az Isten nyomorult népe, az Istennek régi segedelmeinek és szabadításának emlékeztetivel indíra Isten a' segedelemre és szabadításra, v. 11. 17. látd, *Solt. 66. pag. 266.*

Az 3. Részben ezek vannak.

1. *Könyörög az Isten Ecclesiája szabadításáért, Az hol vagyok, 1. a' könyörgés, v. 19.* Ne adgyad a' fene vadnak az te gerliczednek, (Ecclesiának) lelkét. 2. *Indító okai.* (1) Mert szidalmazta az ellenség az te nevedet, v. 18. *Solt. 137. 7.*

(2) Mert

(2) Mert szövettségét töttél volt mi velünk, verfi. 20. *Terém. 17. 7.*

(3) Mert bé-tölt a' föld az ellenfegnek kegyetlenfégével, v. 20.

(4) Mert meg-szégyenítettünk könyörgésünkben, verfi. 21.

(5) Mert dicsirjük az te nevedet, v. 21.

II. *Ujjobban könyörög a' segítségért, Az hol vagyok, 1. a' könyörgés, v. 22.* Kelly fel Isten, &c.

2. *Indító okai;* (1) Mert gyalázattal illet tégedet a' bolond, az az, a' pogány ezt mondván: hol vagyok a' ti Istenetek.

(2) Mert nem szünik-meg az ő káromlásátul, verfi. 22--23.

TUDOMANY.

1. *Az Isten meg-nyomorodott népe, az Istennek tisztelének helyre álltatását, és az ő szabadítását, egyedül az Istennek dicsőségéért kéri, hogy Isten azt szabadítsa meg az ellenségnek szidalmátul, p. 18--22--23. Esa. 37. v. 15--20. Dan. 9. 19.*

OKA. 1. Mert Isten az ő dicsőséggét meg-szabadította, *Ezech. 36. 22.*

2. Mert csak az ő dicsőséggéért cselekezik az ő népével, a' mit cselekezik, *Esa. 48. 11.*

3. Mert az holott Isten az ő dicsőséggét meg-szabadította a' káromkodóktul, ott a' népnek lelki és testi szabadsága helyre áll, *Solt. 126. 2.*

4. Mert az ilyen népet szabadította meg Isten. *Mich. 7. 7--10.*

HASZ. 1. *Oktat.* Síralmas állapotban vagyok tehát az Isten népe olyankor, mikor az Istennek neve ő miatta káromoltatik: *melly akkor lézen,*

1. Mikor az Isten tisztelők közöttök meg-szünik, v. 9. *Solt. 137. 2.*

2. Mikor az Isteni segedelem halad, *Solt. 42. verfi. 11. Mich. 7. 7--10.*

3. Mikor

3. Mikor az hitetlenek szándékokban előmennek s' az Isten népet nyomorgatták, *Solt.* 94. vers. 5--8. &c.

II. *Int.* Ilyen állapotunkban, ne esünk kétségben; hanem kérjük szabadulásunkat az Isten dicsőségéért, &c, *Solt.* 115. 1. &c.

II. *Mikor Isten az ő frigyér népet a' kegyetleneknek nyomorgatása alá adgya, akkor az nép az ő szabadítását az Isten véle tört frigy kötésének emlékeztetivel kéri,* 19--21. így könyörög Mozes, *Ki-jöv.* 32. 13. &c.

OKA. 1. Mert Isten meg-emlékezik az ő frigyéről s' meg-szabadítja népet, *Ki-jöv.* 32. 13-14.

2. Mert nem változtattya-meg Isten frigy kötését, *Solt.* 89. 35--36.

3. Mert az Isten frigyének emlékezteti, Istent fel-indítja a' szabadításra, *Ki-jöv.* 3. 7--8.

HASZ. I. *Oklat.* Nem veti tehát el Isten az ő népet, *Solt.* 94. 14. *Mert az ő frigyét meg nem változtattya, Solt.* 69. 35. &c.

II. *Int.* Ilyen állapotunkban, 1. Maradgyunk meg az Isten frigyében, *Solt.* 137. 34.

2. Híjjuk segítségül az Istent: *mert meg-halgat s' meg-szabadít, Solt.* 50. 15.

LXXV. SÓLTAR.

Summája: Dávid sok üldözései után bé-álván az Királyságban, Istennek bálákat adván fogadást nézen az or'zágnak rendes igazgatásáról; és az ő ellene való támadásért: meg-íjvendőli ellenségeinek hogy Isten az ő barádjának borának seprejét ő véleek isanya-meg.

K. Mikor írta? F. Saul halála után, mikor az Juda Nemzete Dávidot Királlyá kente volt, 2 *Sam.* 2. 4. és ellenben Abner Isbóferet az Saul fia Izraelben, az Királyságban meg-erősítette volna,

vólna, 2 *Sam.* 3. 9--10. Asaphnak adatott az Éneklésre.

Három Részzei vannak.

1. *Háláddáa Dávidnak az szabadulásért,* 1. 2.
2. *Dávidnak fogadást néze az uralkodásról,* vers. 3--4.

3. *Inti az fel-fuvalkodott kevélyeket s' meg-íjvendőli veszedelmeket,* 1. 5--11.

Az 1. Részben ezek vannak.

1. *Az Istennek dicsireti,* 1. 2. Tisztelünk, &c.
2. *Indító oka az Isten dicsiretinek,* 1. 2.

K. 1. *Mitért az Isten nevének közel voltán?*
2. *Micsoda csuda dolgait hirdet Istennek, az ő nevének közel voltán?*

Az 1. F. Az Isteni segedelemnek jelen voltát, melyet ígért volt Isten Dávidnak, 1 *Sam.* 16. 13.

Az 2. F. Azokat a' dolgokat melyeket Isten cselekedet a' Dávid meg-szabadításában, minémű

1. az Dávidnak a' barlangban való meg-tartatása, 1 *Sam.* 24.

2. az Saul halála, 1 *Sam.* 31.

3. az Judának és az Izraelnek az Dávid részére való hódoltatása, 2 *Sam.* 3. 9. és 5. 1. &c.

TUDOMANY.

Mikor Isten a' K. Magisztrátust s' Fejedelmet az ő segítségül meg-szabadítja, és előbbeni tisztiben bé-állattya, akkor, mind közönvégyesen s' mind magánossan, tartozik Istenet hálá-adással tisztelni, vers. 2.

OKA. 1. Mert ez az Isteni szabadításnak vége, *Solt.* 50. 15.

2. Mert maga példájával az egész népet háládásra kell indítani, *Solt.* 112. 1--4. lásd, *Solt.* 18. pag. 76.

Az 2. Részben ezek vannak.

1. Reménység *Királykodás felől*, vers. 3.
2. A Dávidnak fogadás tétele, mely ezekben áll, (1) Igazán itélek, mind szegényt, s' mind gazdagot, v. 3. Az Isten kívánsága szerint, *Sólt*. 82. vers. 3. (2) Az Országok fel-háborodott állapotját le-csendesítem s' meg-erősítem, v. 4.

TUDOMÁNY.

Az újonnan Magisztrátuságra választatott (vagy bejósorából helyre álltatott) embereknek tisztek az, hogy az Országok, Republicának s' Ecclesiáknak fel-háborodott állapotját le-csendesítsék, mindenek szerdében vegyenek, és azokat az Isten íróvénye szerint igazgassák, vers. 3-4. Illyek voltak, Ása, Jósaphát, Jósias, és Ezechiás.

OKA. 1. Mert Isten képté visélik s' Isten képeben itilnek, *2 Chron.* 19. 6.

2. Mert mind a' két táblának őrizői, *Rom.* 13. vers. 14.

3. Mert azért visélnék fegyvert az nép között, *Rom.* 13. 4.

HASZ. I. Okiat. Tehát valaki ilyen tisztet kíván Istentől, fogadás tétellel kérje Istentől, Dáviddal.

II. Feddi, azokat kik el-mulattyák ebbéli tisztet: Illyenek,

1. Kik álnok praktikák által mennek a' tisztre.
2. Kik igalmatlanok s' kegyetlenek.
3. Kik személyt néznek.
4. Kik a' nyomorultat az hatalmaskodóktul meg nem szabadították, s' kik terhes ígával rendetlen adózással terhelik az népet.

III. Inti. Az ilyen uton s' módon meg-erősített Magisztrátusokat, cselekedgyenek az tudomány szerint.

Miképp-

Miképpen? F. 1. Az haza szabadságát állásák helyre.

2. Az erővel el-vőtt jókat adgyák vizsfza.

3. A' meg-nyomorítottaknak szabadítsák-meg.

4. Az Isten meg-moegskolt tiszteletit tisztit-talsák-meg.

5. Az jókat óltalmazták a' gonoszokat zabolázzák.

6. Kinek kinek az óvt adgyák-meg.

7. Senkit meg ne nyomorítsanak, s' mások által is meg-nyomorítottak ne engedgyenek.

8. A' népet óltalmazták, s' azt békefegben tartsák, &c.

Indica: 1. Mert külföldben jól nem uralkodik, *1 Kir.* 12. 1. 17.

2. Mert úgy uralkodhatik boldogul, &c.

Az 3. Részben ezek vannak.

I. Feddi az 8 ellene pártalkodókat, Az hol vagyon, *1. A' feddsé, v. 5-6.*

Az bolondokon érti, az Saul maradékait, kik az Dávid királyságon irigylük vala, tusakodnak vala az Isten végezése ellen, *1 Sam.* 16. 17.

2. Oka a' feddsének, (1) Mert a' fel-magasztaltatás s' meg-alázás, az az, a' Királyság s' abból való ki-vetetés, nem e' világul vagyon; hanem Istentől, v. 6. 7. Saul Isten emelte volt Királyságra, s' ő vetette-le, *1 Sam.* 15. 11. 28. S' engemet választott ő helyette, *1 Sam.* 16. 17.

(2) Mert az Ur az ő haragjának borát, a' fok nyomorúságokban velem meg-köszöktatta; de annak *seprejét* az hitetlenekkel meg-iratta: Saul gonosz tanácsosival el-vezírtette, engemet a' nyomorúságok után fel-magasztalt, v. 9. mind kettő bé-foglaltatik, mert a' veres boron,

1. Erti a' fok nyomorúságokat, melyeket meg-köszöktat még az ő hiveseivel, de abból ki-zabadította, *Esa.* 51. 21-24.

2. Erti

2. Erti az Isten meg-emészthő haragját, annak *seprején*, melyet ki szopni mondatnak az hitetlenek: *mert azok által emészti-meg Isten, mind kettőt őszve köti, Efa. 51. 21--23. és 1 Pét. 4. 17.*

II. *Fogadás ítétele Dávidnak*, 1. Hogy Isten dicssíri a' szabadulásért, *vers. 10. lásd, Solt. 116. vers. 1. &c.*

2. Hogy a' gonoszoknak szarvokat (az az, hatalmokat, kegyetlen nyomorgatófakat) le-rontya, *vers. 11.*

3. Hogy az igazaknak szarvokat (az az, az ő erejüket törvényeket és birodalmokat) fel-magasztallja s' meg-erősíti.

TUDOMANY.

I. *E' világi tiszt, méltóság és birodalom, nem dörtnéiből létsznek e' világón; hanem Isten rendezéséből és hivatalgyákból, p. 5--8.*

OKA. 1. Mert Isten aláz s' magasztal, *vers. 8. Dan. 4. 37. Esther. 7. 10. és 8. 2.*

2. Mert Isten által uralkodnak az hatalmasok, *Péld. 8. 16.*

3. Mert Isten egytől el-vézi s' másnak adgya, *Dan. 4. 32. &c.*

HASZ. I. *Oktat.* Tehát mind a' jó s' mind az kegyetlen Magisztrátus Istenről vágyon; emez Isten szerelméből, *Jer. 3. 15.* Ez Isten ítéletiből, az népnek bűnéért, *1 Sam. 8. 11. &c.*

II. *Inti.* 1. A' Magisztrátusokat, méltóságokat Istennek köszönnýék, *1 Cbron. 29. 14.*

2. Az Ország s' Város lakosai ismérjék Isten alkotmányának a' Magisztrátust, és a' mivel néki tartoznak adgyák-meg: *Mert Isten parancsolja, Rom. 13. 7.*

3. Erettek könyörögjenek, ha kegyetlenek, hogy Isten őket szelídicse, hajók, hogy az ő békéltetésekre éltesse, *1 Tim. 2. 1--2. &c. Amen.*

II. *Isten, az ő igaz ítéletiből, sokszor, a' hűveket az bi-*

az hitetlenekkel azon ítélet s' nyomorúság alá re-készti; az hűveket, hogy azok által magáboz tanítsa; az hitetleneket pedig, hogy azok által el-veszejse, *p. 9. Préd. 8. 14.*

OKA. 1. Mert ő házának ítéletit az hitetlenekben végzi el Isten, *1 Pét. 4. 17--18.*

2. Mert a' mely pohárt meg-kőltöltat Isten az ővével; ugyan azé kettőzteti-meg Isten az hitetleneknek veszedelmekre, *Jel. 17. 6--7.*

HASZ. *Oktat.* Tehát azon nyomorúságok, az hűvekben Isten szeretetnek jelei, *Sid. 12. v. 6.* az hitetlenekben pedig Isten haragjának jelei.

K. *Honnan tudhatni azt meg kikben Isten szeretetnek jelei a' nyomorúságok?*

F. 1. Ha azok az bűnök ismérést, meg-val-lását s' el-hagyását szerzik emberben, *Jer. 31. vers. 18--20.*

2. Ha Isten parancsolatihoz való engedelmes-ségre tanítták az embert, *Solt. 119. 71.*

3. Ha Istenhez víszik, *Hof. 6. 1--2.*

4. Ha hitkebe erősítik, *Csel. 21. 13.*

5. Ha buzgó könyörgésre indítták embert, *Esa. 16. 26.*

6. Ha annál inkább ragaszkodnak Istenhez, *Job. 13. 15. &c.*

LXXVI. SÓLTAR.

Summája: *Az Isten népe báládással magasztallja az Isten, hogy Jerusálemet ellenrégétől meg-bírtalmazza.*

K. Mikor iratott? F. Mikor Ezechiás ellen fel-ment volna Senacherib, s' Jerusálem alól szé-gyennel ment volna el: iratott kétféznélkül Eze-chiástól, s' adatott éneklésre az Alaph maradeki-nak.

Két Réfzei vannak.

1. Az Isten kiváltképpen való batalmának birdetése a' szabadításban, *Y. 2-11.*
2. Imés a' néphez, hogy Isteniek e' nagy győzedelemért adgyanak fogadójokat, *Y. 12-13.*

Az I. Réfzben czek vannak.

I. Az Isten kiváltképpen való jelen létének birdetése: mely háromképpen iratik-le.

1. Isméretes Isten Judában, v. 2. az az, Isten meg-ismértette magát Judának minden népek felett, *Solt. 147. 19-20.*

2. Izraelben nagy az ő neve, v. 2. az az, az Izrael népében az ő hatalmát meg-mutatta, fok tételek által csuda ki-hozván Egyptumból, *Solt. 74. vers. 12-17.*

3. Az ő bajléka vagyon Salemben, vers. 3. Az Salemen és Sionon érti Jérusálemet, az hol helyeztette volt Isten az ő tiszteletit: melyre nézve Isten lakó helyének mondatot, *Solt. 132. 13-14.*

II. Az Isten illyei jelen voltának gyűlöletig, 1. Az hadi eszközöknek haszontalansága ott, (Jérusálem alatt) el-tötte a' nyilakat, &c. v. 4. az az, minden hadi készületit Sennachéribnek semmivé tötte Isten, Angyala által őket el-vezítette, *Esa. 37. vers. 36.*

2. Az Isten batalmának ki-mutatása, vers. 5. Ekefsebb vagy, &c. az az, dicsősegefebb s' erősb voltál te, az hegyeken lakozó pogányoknál s' azoknak Isteneknél, kiket Sennachérib meg-hódoltatott: ezt hogy így kell érteni, ki tetszik, innen: mert Rabsache azt mondta vala, hogy Ezechiaf-is nem szabadithattya-meg az ő Isten, mint a' pogányokat az ő Istenek meg nem szabadithatták, *Esa. 36. 18-20.*

3. Az ellenségnek meg-szégényítése, vers. 6. az az, az erős virézek a' dög-halál által hirtelen elvesztek.

III. Oka

III. Oka az ellenség illy meg-szégényítésének, 1. Mert befűzéd s' haragod miatt rettentek-meg; mellyet véghez vitt Isten az ő Angyala által, *Esa. 37. 29.* Így rettenté meg Isten Pharahót az tengeri zugás által, *Ki-jöv. 14. 25.*

2. Mert meg-rettennek a' földön lakozó népek s' halattnak (tanácsokban meg-fogyatkoznak,) mikor az te néped mellett kikelfz az ítélte, vers. 9-10.

3. Mert az emberek haragja tisztel téged, v. 11. az az, az te ellened fel-fuvalkodott, káromló ellenség, meg-ismér tégedet s' féltében-is dicsőséget tulajdonit tenéked: így jára Sennachérib és Pharahó, *Láfd, Ki-jöv. 5. 2. és 14. 25.*

4. Mert az ellenség ellen óltalmazod a' tiedet, vers. 11.

TUDOMANY.

I. Mikor Isten az ő kiváltképpen való segéd-mével jelen vagyon az ő népével, akkor az ő batalmánal az ő népének fel-fuvalkodott ellenségeinek badi seregeit meg-szégényíti s' az ő népet meg-szabadítja, *Y. 2-11. Ki-jöv. 14. 2 Chron. 13. vers. 12-17. és 14. 11-12. &c.*

OKA. 1. Mert Isten ellen, sem tanács, sem erő, semmit nem használ, v. 7. 10. *Ki-jöv. 14. 25.*

2. Mert hatalmas Isten azokat szivekben meg rettenteni, 2 *Kir. 7. 6.*

HASZ. Oktat. Hatalmas tehát Isten az ő népének ellenségit meg-szégényíteni, s' az ő népet meg-szabadítani.

K. Miképpen viszi ezt Isten végben? F. 1. Féltelmet öntvén szivekben, 2 *Kir. 7. 6. Száml. 22. 3.*

2. Meg-vakítván őket, hogy háláttya-is, az Isten népet ne tudgyanak néki ártani, *Nabum. 1. vers. 8.*

3. Uj ellenséget támasztván ellenek, 1 *Sám. 28. vers. 27-28.*

4. A' pogányokból támasztván népének jó akárokat,

sókat, mint Cyrust, 2 Chron. 36. 22. Lásd e Tudományt, Solt. 46.

II. Olly rettenetes az Isten az ő ítéletében, hogy mikor fel-kel valamely népnek meg-ítélésére, senki az emberek közül ő eldite meg nem állhat, vers. 8--10. Solt. 130. 3. Ki-jöv. 14. 25.

OKA. 1. Mert meg-cmészto tűz mégyen Isten előtt, Solt. 50. 3. s' meg-cmészto tűz az hitetlenek ellen, Sid. 12. 29.

2. Mert ezer szavára sem felelhet embert, Istennek az ítéletben, Job. 9. 3. hanem meg-nézőül, Matib. 22. 12.

HASZ. I. Okoz. Nincs tehát Isten ellen erő s' tanács, Peld. 21. 30.

II. Int. Ugy élyünk hogy Isten ellenünk ítéletben ne szálljon: indicsanak, az tudománynak okai, lásd, Solt. 50.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. Intés a néphez, az Istenhez való báládatofságra, vers. 12. melyet kettőben fejez ki.

1. Tegyetek fogadásokat, vers. 13. t. i. háláadásnak fogadás tételét, a' szabadításért, Solt. 116. vers. 13.

2. Vigyetek ajándékot a' rettenetes Istennek, vers. 12. az az, fogadástokat hálá-adásnak ajándékul adgyátok-meg: Mert az hálá-adást ajándék gyanánt veszi Isten, Solt. 50. 23.

II. Indító oka ez intésnek, 1. Mert a' világi hatalmas Fejedelmeket meg-rettentí.

2. Meg-cmészti el-vezti, v. 13.

TUDOMÁNY.

Mikor Isten az ő népét, hatalmas, s' kegyetlen ellenégyűl meg-szabadítja, akkor nagy báláadásul kell Isten magasztalni az szabadításért, vers. 12--13. Ki-jöv. 14. 1. &c. Lásd, Solt. 9.

LXXVII. SÓLTAR.

Suinmája: Dávid az ő lelkének nagy szorongatásiban, a' testnek erőtleneségtől meg-egyszerűen, Istennek hozzá való jó kedvét kétségben bíván, annak utánna gondolkodván az Istennek kegyelmes cselekedeteiről, magát meg-vigasztallja, és magát az Isten szép igéireivel s' csuda cselekedeteivel, e' kifíresz alól fel-emeli.

K. Ki s' mikor írta? F. Dávid, kétség-nélkül akkor írta, mikor a' XIII-dik Soltárt, mikor kéne az Isteni segedelem, a' nagy nyomorúságokban: melyi Alaphnak tulajdonitratik: Mere ez-is mint többek, ő néki adattattak volt ének-lésnek okáért, és az ő maradékinak, Lásd, Solt. 13.

Két Részzei vannak.

1. Keserves panaszszal elegyített könyörgése a' Prophétának, v. 2--10.

2. Biztatnya magát a' kéértetekből való bődög ki-menetellel a' Prophéta, v. 11--12.

Az 1. Részben ezek vannak.

1. Bizodalma a' Prophétának a' meg-balgatás felől, v. 2. Az Istenhez kiáltok, &c.

II. Az ő Istenében való bizodalmaival ellenkező tufakodása, melyi im ezekben állott,

1. Hogy lelkében a' meg-halgtatás felől vigasztalást nem vehetett, v. 3.

2. Hogy az Istenből való gondolat meg-rettentette őtet, úgy gondolkodván, hogy Isten el-vetette őtet, v. 4. Lásd, Solt. 13. 1--2.

3. Hogy az ő lelkének illy tufakodásában éjjei sem álhatott, v. 5.

4. Hogy a' régi példaktak emlékezetivel magát nem vigasztalhata; hanem úgy gondolkodott, hogy Isten magát el-vetette s' kegyelmét meg-vonta, v. 6--10.

TUDOMANY.

I. Jöhébet sokszor még az idvezülendő hűvek is
 oly nagy lelki próbákban s kiseretekben forogja-
 nak melyekben magoknak vigasztalást nem ta-
 lálnak; még is nem félnek meg Isten könyör-
 gésében megkeresni, miglen vigasztalást nem
 találnak, *1. 2--7. Job. 13. 15.*

OKA. I. Mert tudják, hogy mikor kefe-
 ret-is lelkünkben szán, *Siral. 3. 12.*

2. Mert tudják hogy nem próbál feljebb;
 hanem csak a' mig szenvedhetjük, *1 Cor. 10. 13.*

3. Mert tudják hogy könnyörülő édes Attya,
 ha vigasztalást halasztja is, *Solt. 103. 13.*

4. Mert hiszik hogy nem perel, az ő érdemek
 szerint, *Solt. 103. 10--12. és 130. 3.*

HASZ. I. Okat. Az ilyen emberek elcsügge-
 dése s el-hagyatása, nem jelle tehát az Istentől
 való el-hagyatásnak: Mert la még akkor-is
 Istentől gondolkodik, a' keserves lélek, &c.

II. Fed. Az hűeket feddi; kik nem érezvén
 az Istennek vigasztaló kegyelmét a' nyomorúsá-
 gokban: panaszkodnak Isten ellen, *Solt. 13. 1-2. Efa. 49. 14.*

III. Int. Mennél inkább nem érezzük illy álla-
 potban az Isten vigasztaló kegyelmét, annál inkább
 könnyörögünk, v. 3 &c. Mert a' buzgó imádság
 meggyözi az ilyen kiseretekben a' győzhetetlen
 Istent, *Matth. 15. 25.*

II. A' nagy nyomorúságok a' lelket még az hi-
 vekben is úgy meggyengítik és megbáborítják,
 hogy az Istennek buzgójok való kegyelmét s irgal-
 maságát kétségben hozván; úgy gondolkoznak,
 mint ha Isten őket el-hadta volna, *1. 8--10. Efa. 49. 14. Solt. 13.*

OKA. I. Az Isten részéről, 1. Mert az ő
 vigasztaló kegyelmét, (mig magunkat meg nem
 itéljük)

itéljük) meg-tartóztattya, *Hof. 5. 15. Solt. 51. vers. 9--10.*

2. Mert ilyenkor készíti Isten őket, hogy al-
 kalmatok lehessenek a' kívánt jónak el-vételére:
 így készíte Judát 70. esztendőig az fogságban,
Jer. 29. 4--12.

II. A' nyomorúság részéről, Mert az Istent
 úgy mutattya, nekünk mint kegyetlent, *Job. 16. 9.*

III. Az hit részéről, Mert az hit-is meg-gyen-
 gyül a' nyomorúságokban, *Matth. 8. 25--26.*

IV. A' nyomorult ember részéről, 1. Mert az
 Isten szép ígérteit magára nem szabja, minémű,
Solt. 44. 14. Efa. 43. 1--3.

2. Mert a' régiek példájokat nem szemléli,
Rom. 15. 4.

V. A' Sátán részéről, olyankor, 1. Istent
 vádollya kegyetlenséggel.

2. A' nyomorultnak azt sugallja, hogy ha
 Isten fia s' leánya volna, oly igen nem nyomorgat-
 ná, &c.

HASZ. Int. Illyen állapotunkban ne csügged-
 gyünk; hanem gondollyuk-meg,

1. Hogy Isten szerelmének jele, *Sid. 12. 6.*

2. Hogy nem késért Istén fellyeb erőnkét,
1 Cor. 10. 13.

3. Hogy mennyi erejével bír, hogy azokban
 elne csüggedgyünk, *1 Pét. 1. 5. &c.*

Az 2. Részben ezek vannak.

I. Maga vigasztalása a' Propheciának, vers. 11.

II. Mőgya az ő maga vigasztalásának, az
 Isten csudálatos dolgairól való elmélkedés által,
 vers. 12--15. melyek között kettőről elmélkedet:
 1. Miképpen szabadította-meg Isten Izraelt
 a' Pharaó ínsége alól, v. 6--19.

2. Miképpen vitte által az tengeren, a' pusztán
 Canaánra, vers. 20--21. Azért engemet-is Isten

c' nagy nyomorúságból meg-fzabadíthat s' meg-vigasztalhat.

TUDOMANY.

A' nyomorúságokban el-alult bűvek, az Isten erudítólos cselekedetinek szemléltetésével vigasztal-lyák magokat és várják az Istennek szabaddsárát, vers. 11--13. Solt. 143. 4--5.

O K A. 1. Mert azért irattattak azok meg, Rom. 15. 4.

2. Mert ha azokkal nem vigasztalják magokat, el-nyomattatnak a' nyomorúságoktól, Solt. 319. vers. 92.

3. Mert Nincsen olly nyomorúság s' nem eshetik olly próba, kétféret és Isten ítéleti rajtuk melyhez hasonló példa nem volna a' szent Írásban, a' mi vigasztalásunkra, &c.

HASZ. Int. A' nyomorúságokban ne csügged-
gyünk-el; hanem nézzünk:

1. Az példákra.

2. Az Isten ígésére, Solt. 94. v. 14. és 50. 15.
Amen.

LXXVIII. SÓLTAR.

Summája: A' Prophecia inti a' népet az Isten parancsolatiból való engedelmessegre: inditván őket az Istennek vélek tő sok jó téteményivel; be-felőlén az ő Attyoknak sok rendbéli, Istenelleni és párti kódságokat és azért rájuk szállott Istennek ítéletit.

K. Ki és Mikor írta? F. Az Sálamon halál után Roboam idejében valaki a' Prophták közzől: Mert itt az Izraelnek Agyptomból való ki hozat-tatásától fogva, a' X. nemzetiségnek meg-vette-téséig állapottya irattatik-le: s' adatott az Ašaph maradékinak éneklésre.

Három

Három Részzei vannak.

1. Inti a' népet az halgatásra és engedelmes-ségre, v. 1--11.

2. Hirdeti az Isten jó téteményit a' néphez; és az népnek Isten elleni bűt pártolását, v. 10--66.

3. Le-írja az Izrael X. nemzetiségének meg-vetetését, s' az Juda nemzete fel-vétetését, vers. 67--72.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. Intés az halgatásra: Az hol vagyon, 1. Az intés, v. 1. 2. Annak indító okai. (1) Mert bűlcs befűdét szűllok, melyet a' mi Atyáinktól hallot-tunk, v. 2--3. (2) Mert a' mi fiainknak az Isten csuda cselekedetét befűllyák, v. 4.

II. Az Istennek Jácóbbal tőtt friggének birde-tése: Az hol vagyon,

1. Az friggé kőité, v. 5. láts erről, Deut. 4. 9. és 6. 7.

2. Az friggének vége: (1) hogy azokat az ma-radékjok-is meg-tudgyák s' meg-tarcsák, v. 5--6. (2) hogy az Istenben bizzanak, v. 7. (3) hogy az ő párt tő Attyokat ne kövessék, v. 8.

III. Le-írja az Izrael fiainak az ellenségeitől való meg-vetetését: Az hol vagyon

1. Az ő meg-vetetésék az ellenségeitől, vers. 9. Az Ephraim, &c. Erti az Izrael országát az Ephraimon, mivel hogy a' kezdetett az Ephraim nem-zettségében: mert Jeroboam az Ephraim nemzet-ségéből való volt, ki el-fzakasztá az Izrael Itentől s' bálványozásra vivé, 2 Kir. 12. 25--32. melyért az Assyriabéli Király elűt nem állhatának-meg; hanem fogságra vitetének, 2 Kir. 17.

2. Indító oka szűgeny vallásoknak; (1) Mert nem őriztek-meg az Isten fűövettségét, v. 10. láts, Deut. 28. 15. &c.

(2) Mert el-felekeztek az Istennek vélek tőtt csuda téteményiről, v. 11.

O 4

TUDO-

TUDOMANY.

I. Az Isten népének, az Isten beszédét és parancsolatát nagy figyelemetességgel és szorgalmatossággal kell halgatni, *1. Mich. 1. 1--2. Matth. 15. vers. 30--32. Jel. 2. 11.*

OKA. 1. Mert az Isten szól az igében, *Jel. 2. vers. 11.*

2. Mert mint a' fiaknak attyok szavát: ugy kell az Isten népének az Isten beszédét halgatni, *Péld. 4. 1--2.*

3. Mert az Isten beszéde azokban nemz hitet, a' szent Lélek kegyelme által, kik az figyelemetessen halgatták, *Csel. 16. 14.*

HASZ. 1. Feddi, azokat kik immel ámmal halgatták az Isten beszédét. *Ilyenek:*

1. Kik szokásból halgatták, mint a' Phariseusok, *Luc. 18. 10--11.*

2. Kik füllel hallják; de szívek bé nem vészi, *Matth. 15. 8.*

3. Kik az Isten igéretit s' fenyegetését nevetik, *2 Chron. 36. 15--16.*

4. Kik nem hisznek a' beszédnek, *Sid. 4. 2. Rom. 10. 16. s' kik a' szerint nem élnek, Jer. 6. vers. 16.*

II. Int. Halgassuk figyelemetessen, az Istennek beszédét, *Solt. 95. 7.*

K. Miképpen? I. Az ige halgatás előtt: el-készítvén magunkat, *Præd. 5. 1. mely készület ezekben áll,*

1. Annak kívánásában, *Solt. 42. 2--3.*

2. Arra való készségben, *Solt. 85. 9.*

3. Ahoz való engedelmeségben, *1 Sam. 3. 10.*

4. A' haragnak le-tételében, *Matth. 4. 23--24.*

5. A' szívnek tisztaságában, *Solt. 24. 5.*

6. A' könyörgésben, hogy Isten világossássa meg elménket hogy érthessük, *Solt. 119. 18.*

7. Nyissa-meg a' szívet, az igének bé-vételére, *Csel. 16. 14.*

II. Az

II. Az ige halgatás közben, 1. Meg-gondolván hogy Isten s' a' Izent Angyalok előtt vagy, *Tevem. 28. v. 17. 1 Tim. 5. 21.*

2. Hogy Isten beszédét hallod, *Jel. 2. 11.*

3. Hogy illendő böcsülettel s' félelemmel halgald, *Kéz-jáv. 3. 5.*

4. Minden világi gondolkodástul elmédet el-vond, *Jel. 2. 11.*

5. Az Isten ki-jelentetett beszédével meg-el-gedgyél, *1 Cor. 4. 6.*

6. Ha fenyegetéseket hallasz bűneid ellen, ismérd-meg, s' szabad magadra, *2 Sam. 12. 13.*

7. Ha Isten kegyelmes igéretit hallod a' bűnösökhöz térj-meg, szabad magadra, *Matth. 11. 28.*

III. Az ige halgatás után, 1. Vigáld-meg ha válté az ige halgatásban buzgóságod, *Luc. 24. 32.*

2. Elmédben forgassd s' gondolkodgyál rólla, *Solt. 119. 97.*

3. Beszélljed másoknak-is, *Solt. 66. 5.*

4. Elly a' szerint, *Jac. 1. 22. mert ugy leszed bődlog, Solt. 1. 1--3. Gal. 6. 16. Amen.*

II. A' kegyes Attyáknak ugy kell venni az Isten beszédet s' parancsolatit, hogy mind magok megtartsák s' mind pedig az ő maradékjoknak azt megbeszélljék s' annak meg-tartására incsék, *1. 3--5.*

OKA. Mert Isten parancsollya, *Deut. 6. vers. 6--7--8--9. &c. Lásd, Solt. 44. p. 192.*

III. Minék-utánna az Isten frígyes népe Isten parancsolatit meg-vevi s' utálja: Istenül el-párol, (bár annak előbe erős hadakozó lőit legyen-is) az ellenség előtt meg nem állhat, hanem meg-futamtatik, s' ellenségétül meg-verettetik, s' meg-práddaltatik, *1. 8--11. Jos. 7. 8--17.*

OKA. 1. Mert Ollyankor Isten nem mégyenki vellek hadakozni-is, *Solt. 44. 10--11.*

2. Mert Ollyankor, a' mint ő Isten el-hadtra, ugy ő-is Istenül el-hagyatik, *Jer. 15. 6. &c. Lásd, Solt. 44. pag. 194.*

O s

A s

Az 2-dik Réfz, melyben az Izraelnek két nevezetes Isten ellen való pártütési irattatnak. I. Az Egyiptombul való ki-jöveteltől fogva ki-terjed, az Canaánban való bé-menetelig, vers. 11--55. II. Párt-lészek ki-terjed, az Canaánban való bé-meneteltől fogva, az X. Nemzetnek bálványozás által való pártütésig, §. 56--72.

I. Pártlúsé Izraelnek a' pusztaban: mely-is mégy részben áll. Az 1. ki terjed, a' 12 versűl fogva, a' 31-dikig. Az hol vagyon,

1. Az Istennek jó téteményjé az eleibe, melyet Isten vellek az Egyiptombeli szabaduláskor cselekedet, minéműek: (1) az Egyiptumi X. csapások, vers. 12. (2) Az népnek tengeren való által hozása, v. 13. (3) Az népnek a' pusztaban az testben meg-jelent Isten által a' ló herdoztatása, vers. 14. Ki-jöv. 13. 21. (4) A' viznek kősziklából adása, v. 25--16. Lásd, Solt. 81. 9--13.

2. Az népnek Isten ellen lőte pártolkodása, mely ezekben állott: (1) Az kivanások izent éltel kértének, meg-inván az mannát, v. 18. (2) hogy kétségben hitták az Isten hatalmát, ha adaat Isten eledelt nékik. v. 19. (3) hogy Mozes parancsolatya ellen a' kősziklát kétfézer meg-ütötte, v. 20. Ki-jöv. 17. v. 6.

3. Istennek haragja az nép ellen: Az hol vagyon, 1. Az harag, §. 21. 2. Annak oka, Mert nem bíztak Istenben, ki nékik mannát adott vala, vers. 22--25. mely *manna* Angyaloknak Kenyerének mondzák, nem azért, mintha azzal élének; hanem hogy azoknak szolgálattok által attal Isten nékik: mint Illyéfnök, 1. Kér. 19. 5.

4. Flúrnékek adása az páros népnek, Az hol vagyon, 1. Az búsnak adása, v. 26. Annak módgya, mint attal Isten, haragából,

(1) Mert izájokban meg-bűszhödött, vers. 29--30.

(2) Mert

(2) Mert az Izrael kövéri között (az első járok között) fokokat meg-ölt Isten, v. 31. Szám. 11. vers. 33. 1. Cor. 10. 5.

TUDOMANY.

I. Az Isten sok vendégsé jó téteményének elefelejtése, az Isten népét és bálaadatlama, és v. 12--17. Deut. 32. v. 11--16. Solt. 81. 7--12.

OKA. Mert az Isten jó téteményéről való feledékenység. 1. Nemzi emberben az Istennek utalását, Job. 21. 14. és 22. 17. Efsa. 30. v. 11--12. 2. El-fordított ember az Isten tiszteletétől bálvány imádatra, Ki-jöv. 33. 1--6. Solt. 81. 7--12.

HASZ. Int. Ne felejtkezzünk-el az Istennek, Átyáinkal s' velünk közlött jó téteményéről: in-dicsanak az tudományokakai.

II. Isten sokszor még az ő bűbe el-pártolt bálaadatlán népének-is kivánságok szerént, való ifszat jókat ad, az ő magok veszedelmek, §. 18--31.

OKA. 1. Hogy az ő nagy irgalmaságát ebben-is meg-mutassa, Matib. 5. 45.

2. Hogy azok legyenek nékik tör-gyanánt, Solt. 69. 23.

3. Hogy azokat magok menthetetlenné tegye, &c.

HASZ. Oktat. A' külső világi jóknak megnyerése tehát, nem mindenkor Isten ízeretetének jele. Kikben? Lásd, Solt. 73. pag. 298.

II. Párt-lúsé a' pusztaban: Az hol van, 1. A' párt-lúsé: mely kétféle állott, (1) Nem akartak bé-menni Canaánban; hanem zugolodtak Mozes ellen, v. 32. Lásd, Szám. 14. 1. &c. (2) Nem hittek hogy Isten bé-vincetné őket, vers. 32. Lásd, Szám. 13. 32--33. és cap. 14. 3. &c.

2. A' párt-lúséknak büntetése, vers. 33. Lásd, Num. 14. 22. &c.

TUDOMANY.

Az Isten igireiben való hihetetlenség, bozsa az Isten frigyos népére, az Istennek kemény ítéletit, vers. 32--33. Példa Mozes és Aaron, *Num.* 20. 21. és *Deut.* 1. 27. az Izrael vénei, Josue és Chaleben kívül, *Num.* 14. 24. *Deut.* 1. 35--36. *Rom.* 11. 20.

OKA. 1. Mert az hihetetlenség hazuggá teszi Isten, *Jan.* 3. 33. conf. 1. *Jan.* 5. 10.

2. Mert a' ki az Isten igireitnek nem hiszen, nem halgattya az Istent, *Solt.* 81. 9--17.

HASZ. *Oklat.* Isten ítéleti száll tehát arra az népre s' emberre, a' ki az Isten igireitnek nem hiszen. *Ilyenek:*

1. Kik az Istennek fenyegetését csak nevetik, *Jerem.* 5. 12.

2. Kik az Istennek szép hivatalyára s' igireitnek meg nem térnek, *Jer.* 5. 24. 2 *Chron.* 36. vers. 15--16. &c.

III. *Párt-útás a' pusztában,* Az 34. 39. versekben: mellyben vagyon,

1. *Hypocritasága a' népnek az csapás alatt,* vers. 34--37.

2. Az Istennek nagy kegyelmessége illy *hypocrita* néphez; A' hol vagyon,

(1) Az Istennek kegyelmessége, vers. 38.

(2) *Annak indító oka,* vers. 39. az az, mert tudta hogy természet szerint hajlandók a' gonofzár, *Terem.* 6. 5. *Solt.* 103. 13--16.

TUDOMANY.

Olly nagy az Istennek irgalmasága még az ő *hypocrita* népéhez-is, hogy mikor nyomorúságban magát meg-alázza és Istenhez kiált könyörgésében, meg-szánnya s' meg-halgattya, *1. Kiváló.* 21. 27--29.

OKA. 1. Mert ollyan mint a' könyörülő Atya, ki szánnya engedetlen fiát-is, *Solt.* 103. 13--16.

2. Mert

2. Mert Ezzel teszi azt maga menthetetlenné, *Jer.* 15. 6.

HASZ. I. *Oklat.* Nem Isten tehát az hitetlen veszedelmének oka; hanem maga az hitetlen, *Hof.* 13. 9.

Kicsodák ilyenek? F. I. Kikcsak szájjal közölnek Istenhez a' nyomorúságban kiáltanak Istenhez a' nyomorúságban, *Matib.* 15. 8.

2. Kik csak a' nyomorúságban kiáltanak Istenhez, de ha a' csapás szűnik meg-térnek gonofzágokra Izraelrel s' Pharaoval, *Ki-jöv.* 7. 14. &c.

II. *Int.* Hívek ne esünk kétségben a' nyomorúságban; hanem kiáltsunk Istenhez: Mert ha az hypocritákat meg-halgattya; sokkal inkább az híveket, *Solt.* 12. 6. &c. Amen.

IV. *Párt-útás a' pusztában,* az 40. 41. 42. 43. 44. 45. versekben: Az hol vagyon,

1. *A' párt-útás,* 1. Hogy Istent kefergették gonofzágokkal, v. 40. 2. Hogy Istennek ugyan régulat akartak szabni, mit cselekedgyék ő vélek, vers. 41. 3. Hogy nem emlekeztek-meg az Istennek csuda dolgairól, v. 42. 51.

2. *Istennek e' pártos néphez való jó-téteménye:* 1. hogy őket a' pusztán legetette, v. 52. 2. hogy őket az tengeren által hozta, Pharaot abban börtört, v. 53. 3. hogy be-vitte Canaan földére, vers. 54. 4. hogy a' pogányokat előttök ki-űzte, vers. 15.

TUDOMANY.

Isten az ő borszszu társ' kegyelmessége szerént, még az ő felségét kefergető s' borszszonto *hypocrita* népét-is, sokféle jó-téteményivel s' áld-íval meg-áldgya. Így cselekedék Izraellel, *1. 40--45.* és *Deut.* 31. 10--16.

OKA. 1. Mert Így mutatgya-meg nagy irgalmaságát, *Matib.* 5. 45.

O7

2. Mert

2. Mert úgy téfzi őket magok menthetetlenségké, *Solt.* 81. 7--12.

HASZ. I. Oktat. Pártos nép tehát az, az ki Istentől fok jót vévén, Istent belfizöntya.

Miképpen? 1. Isten beszédet meg-vetvén, *Jer.* 6. vers. 16. 2. Bálványozásra hajolván, *Jer.* 3. 6. és 44. 17. &c. Jaj az ilyeneknek: mert haragot gyűtenek fejekre, *Rom.* 2. 4--5.

II. *Im.* Istennek fok jó téteményiért legyünk hála-adjók: mert úgy marad Isten velünk áldással, *Solt.* 81. 14--17.

V. *Párt-útjese* Izraelnek *Canaanban*, *Az* 56-67. versükben: Az hol ezek vannak:

1. *A' népnek párt-útjese*: 1. Hogy az Isten bizonyágát (törvényt, rendelést) meg nem tartották, *v.* 56. 2. Hogy mint az ő Attyok bálvány imádják mentek, *v.* 57--58. láld, *Bírák.* 2. 11.

2. *A' párt-útjeseinek büntetése*, 1. meg-utálá Isten Izraelt, *v.* 59. 2. *A' Silóbari lévő Sátorát* s' abban lévő tiszteletit meg-utálá Isten, vers. 60. láld, *Jer.* 7. 14--15. 3. Ellenség kezébe adá *a' frigy* ládát, *v.* 61. és az Izraelt, *v.* 64. láld, *1 Sam.* 4. vers. 6--11.

3. *Istennek fel-kelése*, az ő dicsőségéért, ellen-ségi ellen, 1. Fel-terkene az Ur, &c. *v.* 65. az az, fel-kele az ő népe szabadulására *a' Philistaeusok* ellen, kik el-nyervén *a' frigy* ládát, úgy gondolkodnak vala, mint ha az Izrael Istenne alunnék noha nem alutk; hanem vigyáz, *Solt.* 12. *v.* 4. 2. Meg-veré ellenéget (*a' Philistaeusokat*) hátul-lyokon csuda esapással, *v.* 66. Láld, *1 Sam.* 5. 6. és 6. 4.

TUDOMANY.

I. Az Ur Isten az ő frigyes népének gonoszságért, bűnelenségéért, abban fel-emeltetett tiszteletinek helyeit; tiszteletit és annak székéit, meg-veri s' meg-utálá, s' *a' népet* ellenség kezében adgya,

adgya, *v.* 58--64. *Síral.* 2. 7. *Jer.* 7. 14. *Matth.* 21. 43. láld, *Solt.* 74. pag. 303.

II. Jóllehet Isten az ő népének gonoszságáért ideig az ő szent tiszteleteinek helyeit s' az ő tiszteletit; az ő ellenségi által meg-moékolttani s' meg-szűntetni meg-engedi; de azt az ő idejében az ő dicsőségéért, ellenségiől meg-szabadítja, vers. 65--66. láld, *1 Sam.* 4. *v.* 10--11. és 6. 3. *2 Chron.* 36. 17--19. és *v.* 23.

OKA. 1. Mert nem engedheti az ő dicsőségét másnak, *Esa.* 42. 8.

2. Mert fel-kél az ő dicsőségének gyalázatyaért, *Ezech.* 36. 23.

3. Mert úgy akarja meg-mutatni ellenségeinek, hogy nincsen telyes hatalom az ő népen s' az őtet tisztelőkön, *Esa.* 10. 5. 12.

HASZ. *Im.* Ha bűneinkért ideig láttatik-is bennünk el-vetni, ne esünk kétségben: Mert meg-szabadít Isten az ő szent neve dicsőségéért, mint Judát, *Jer.* 29. 10--11. *Esa.* 48. 11. &c.

Az 3. Részben ezek vannak.

I. Az Joseph és Ephraimnak meg-utálása, *v.* 67. Az Joseph és Ephraimon érti az Izrael tiz nemzetiségét, mert Jacob halálakor Josephet és az ő fiait Manassett és Ephraim-at is az ő fiaik közzé számlálta, s' nevéől, Izraelnek nevezte, *Ter.* 48. 5. *Hof.* 4. 1--11. Kik között elsőben volt Silóban az Isten tiszteleti, *1 Sam.* 4. 3.

K. Miképpen mondgya hogy Isten az Ephraimot nem választotta?

F. Nem az örök választásra nézve: mert ő nekik is pártosa volt *a' Christus*, *Solt.* 80. 2. hanem *a' külső* tiszteletre, annak helyére nézve: Mert minek utánna *a' Frigy* ládát *a' Philistaeusok* tal-el-vitette Isten, nem Silóban, hanem Judában az Sion hegyére vitette, *2 Sam.* 7. mely jele volt *a' X.* Nemzetnek meg-yettetésének, *Jer.* 7. 14--15.

II. Az

II. *Az Judának fel-vétele*, az X. Nemzettség felett, v. 68. mellyel jelentett, hogy Judából származik a' Messiás, ki az Izrael házából el-tévelyedet juhokat fel-keresi, *Matth.* 15. 24.

III. *Az Isten szerezeteinek gyűmölcsrei* Judá-doz. 1. Templomot építé Juda tartományában Jerusalemben, *vers.* 69. melly örökké meg-állani mondatik, a' mennyiben példázta a' Chrístus országának örökké valóságát, *Luc.* 1. *vers.* 31--33. 2. Dávidot az alacsony állapotból Judának Királyává tette, *Az holvagon:*

1. *Az Dávid bivatála*, *vers.* 70--71. 1 *Sam.* 16. 11. 1 *Chron.* 11. 2.
2. *Azon bivatálnak vége*, (1) hogy az Jácóbot legelgetné, *vers.* 71. (2) hogy népet az Isten tisztetelésiben meg-tartaná, v. 72.

TUDOMANY.

I. *A' miképpen Isten haragjának jele*, mikor valabonnét Isten az ő tisztetelési el-vézi: úgy Isten szerezeteinek jele, mikor másuttal fel-emeli, *v.* 67-69 Két ága van.

Az 1-nek Oka. 1. *Mert* Isten azt magának hadgya, *Solt.* 81. 11--12.

2. *Mert* attul az Isten országa el-vétezik, s' az ördög országába viszja bocsátatik, *Matth.* 21. *vers.* 43. lád. *Matth.* 8. 11--12.

3. *Mert* az ilyen népet külső-képpen-is Isten el-veti magátul, *Hof.* 9. 17.

Az 2-dik ágának Oka. 1. *Mert* Isten kiváltképpen megyen azokhoz s' ott lakozik, *Lev.* 26. *vers.* 7. 2. *Mert* azoknak Istené létezen, amazok ő Felsége népei, 2 *Cor.* 6. 17--23.

HASZ. *Int.* Ugy tiszteljük Istenet s' úgy szolgálynak ő Felségét, hogy tisztátalan életünkkel meg ne szomoruunk: *mert* el-vézi tőlünk tisztetlet, s' el-vét magátul, *Jer.* 7. 8--15. &c.

II. *A' Magistrátusok, Fejedelmek és nagy rendek*

dek azért válszatának Istenül tiszte, hogy az Isten népet igazgassák és abban az Isten tisztetelési dizekkel államazzák. *v.* 71--73.

- OKA. 1. *Mert* Isten képét viselik. *Solt.* 82. 6.
2. *Mert* Atyák a' Respublicában, *Terem.* 41. 53.
3. *Mert* Tutori az Ecclesiának s' abban az Isten népének, *Esa.* 49. 23. lád e' Tudománt, *Solt.* 75. pag. 308.

LXXIX. SÓLTAR.

Summája: *Az Juda népe siratja a' népnek le-vágatásdát s' Jerusalemet pusztulását, és könyörög az Isten haragja engeszteléséért, s' ellenségének meg-íéltetéséért.*

K. Mikor írta? *Fel.* Mikor Nabuzodonozor Sedechiás Király idejében, Jerusalemet el-poztította, s' az Urakat s' vitéző rendeket el-vágta, és a' népnek szegényit meg-hatta, 2 *Kir.* 25. Fdgyez az 74. Soltárral.

Két Réfzei vannak.

1. *Panaszolkodo írással siratja az Juda népe romlását;* *v.* 1--7.

2. *Könyörög az szabadulásért s' az ellenségnek meg-íéltetéséért,* *v.* 8--13.

Az 1. Réfzben ezek vannak.

1. *Panaszolkodik a' Juda siralmas állapotjárul:* mellyet ezekben fejez-ki.

1. Hogy pogányok jöttek az Isten örökségében, *vers.* 1. 2 *Kir.* 25. 1.

2. Hogy az Isten Templomát meg-fergetteték, v. 1. 2 *Kir.* 25. 9.

3. Hogy Jerusalemet el-rontották, *vers.* 1. 2 *Kir.* 25. 10. 2 *Chron.* 36. 19.

4. Hogy az Isten szenteinek (a' Királyoknak s' Papok-

s' Papoknak) véreket ki-ontották, s' az égi madarak s' vadaknak hánták, v. 2--3.

5. Hogy a' szomszéd pogányoknak csufságát láttának, v. 4. láld. *Solt.* 37. 7.

II. *Könyörgés Istennek az ő baragjának megszűnéséért*, v. 5.

III. *Könyörgés ellenségeinek meg-ítéléséért*: Az hol vagyok,

1. A' *könyörgés*, v. 6. Önts-ki haragodat az pogányokra.

2. *Indiás oka*, (1) Mert tégedet nem ismernek. (2) Mert nevedet fégtétségül nem hívják, v. 6.

(3) Mert a' Jácobot meg-eméltették, v. 7.

TUDOMÁNY.

I. Az Ur Isten az ő népének gonofágáért, az ő tisztelgetinek helyeit meg-urálja s' ellenség által el-pusztitáta, *1. 1--2--3.*

II. Az Isten frigyos népe, az éket pusztitb, rontb, és az Isten tisztelgetit firtezzerb ellenségeinek veszedelméért *könyörgés Istennek*, *1. 6--7.*

OKA. 1. Mert olyankor az ellenség Istent csufollja s' káromlja a' népben, *Esa.* 37. vers. 24. *Mich.* 7. 7--10. láld, *Solt.* 28. és 5. pag. 26.

Az 2. Réfzben ezek vannak.

I. Az Isten nyomorult népének *könyörgése* Az hol vagyok, 1. A' *könyörgés*: (1) *Könyörgés* bűneinek bocsánatjáért, v. 8. (2) A' foglyokért, vers. 11.

2. *Indiás oka könyörgésnek*: (1) Mert igen meg-nyomorodtunk, v. 8. (2) A' te nevedért, vers. 9--10. hogy a' te szent neved a' pogányokul né csufoltasék, *Mich.* 7. 10.

II. *Könyörgés ellenségi ellen*: Az hol vagyok, 1. A' *könyörgés*, v. 12. 2. *Indiás oka*:

(1) Mert szidalommal illette az te nevedet, vers. 12.

(2) Mert

(2) Mert mi te juhaid s' néped vagyunk, v. 13.

(3) Mert te rollad vallást téfzünk, s' nemzet-segről nemzetre hirdettük a' te nevedet, vers. 15. *Solt.* 137. 9--6.

TUDOMÁNY.

I. Az ő bűnei miatt ellenség által meg-nyorodott Isten népe, az ő bűneinek bocsánatjáért edgyütt, kérje az Istenül szabadulását, *1. 8--9.*

OKA. 1. Mert a' mint hogy a' bűn oka a' nyomorúságnak pusztulásnak, *Deut.* 28. 15. seq. *Jer.* 22. 7--8. ugy az igaz poenitentia tartás nyér Istentől kegyelmet, *Jer.* 18. 7--8. *Joel.* 2. 11--12.

2. Mert az igaz poenitentiatartás indította Istent a' szabadításra, a *Chron.* 33. 11. *Jer.* 31. vers. 18--20.

HASZ. Oktat. Mind addig sem szabadította tehát meg Isten az ő nyomorult népet, míg bűneit meg nem ismeri, s' meg nem vallya, és Istentől kegyelmet nem kér, *Hos.* 5. 15. és 14. 3--5. Amen.

II. Az Isten népe az ő szabadulását, az Isten nevének dicsőségéért kérje *könyörgésében*, vers. 13. *Dan.* 9. 19. láld, *Solt.* 9. és 115.

LXXX. SÓLTAR.

Summája: Az Isten nyomorult Judabéli Ecclesiája keservessen panaszkodván, *könyörgés* a' szabadulásért, engedelmeségnek fogadás tételevel.

K. Mikor írta? F. Az Bábyloniai fogságkor, valaki a' fogoly próphéták között: vagy Jeremiás, ki meg-marad volt a' nyomorult közséppel az fogságtul: Mert ő íratta az egész nép képében az Juda pusztulását, *Siral.* 1. 1. &c. mely Soltár éneklése adatott az Asaph maradékinak.

Három

Három Részzei vannak.

1. *Az Isten Ecclesiája könyörög a' meg-balgatásért s' a' szabadulásért, 1. 1--4.*
2. *Síralmassan panaszkodik az Juda nagy romlásán, 1. 5--7.*
3. *Könyörög az ő régi jó állapotjának helyre való állásáért, 1. 8--20.*

Az 1. Részben ezek vannak.

1. *Könyörög az Isten népének: mellyben könyörög, 1. 1. a' meg-balgatásért, 1. 2.* Oh Izraelnek Pásztorja halgass-meg, &c. Az Izraelen és az Jofephen, érti az Izrae maradókit, *Solt. 78. v. 52.* *Az Izrael Pásztorán értesít a' JESUS Christus (1) Mert ő vezérlette a' pusztaban az Izraelt, Kí-jóv. 13. 21. 1. Cor. 10. 9. (2) Mert ő az Angyaloknak Ura, Síd. 1. 7. kiket ki küld az ő hiveinek őrizetekre, v. 14. kiket példáztak a' frigy ládán lévő Cherubimok, Kí-jóv. 25. 22. Szám. 7. vers. 19. (3) Mert ő ama' jó pásztor, Jan. 10. 14. Ezech. 34. 23.*

2. *Könyörög a' szabadulásért, vers. 3--4.* Mutasd-meg hatalmadságot, &c. t. i. ellenfeled cilen, kik azt kérdik: hol vagyon a' ti Iltentek, *Mích. 7. 10.* Az Ephraimot, Beniaminot és Manassén az Izrael X. nemzetének, és az Juda fogságban lévő maradókit érti, *Solt. 78.*

II. *Indító oka kérésének, v. 4. mert úgy szabadulunk-meg, ha a'te orozádát (az az, a'te kegyelmes szabadításodat) meg-mutadod.*

TUDOMANY.

I. *Az seftben meg-jelent Istennek Fia, az Ur Jesus Christus, volt az O Testamentombéli nyomorult bűveknek-is szabadító pásztorja, vers. 2. Ezech. 34. 22. Jan. 10. 14. Síd. 13. 20.*

OKA,

OKA. I. Mert ezt várta Juda és Izrael maradéka szabadulására, *Solt. 14. 7.*

2. Mert ez az Atya Isten juhainak őrákké való pásztorja, *Solt. 13. 20.*

HASZ. I. *Oktat.* Ennek pásztorosága által idvezültenek tehát minden O Testamentombéli bűvek és Szentek, *Csel. 15. 11. Síd. 2. 9. 10.*

II. *Int.* Ha ő a' mi pásztorunk, 1. Halgassuk az ő szavát, *Jan. 10. 27.*

2. Kövessük útét, *Jan. 10. 27.*

3. Maradjunk ő nála, *Jan. 6. 68.*

4. Ajánlyuk neki lelkünket s' testünket, 1. *Pet. 4. vers. 19.*

Indicior. 1. Mert legeltet minket a' kegyelemnek mezején, *Solt. 23. 1--3.*

2. Mert még az halálos veszedelmekben-is vigasztal, *Solt. 23. 4.*

3. Mert ha az bűnnek pusztáján tévelygünk fel-keres, *Ezech. 34. 16. Matth. 15. 24. 1. Pét. 2. vers. 25.*

4. Ha lelkünk ismérletiben meg-sértődünk, békítő s' meg-gyógyít, *Ezech. 34. 16. Hof. 6. 1--2.*

5. Mert halálunk oráján lelkünket magához vezeti, *Csel. 7. 59. Luc. 23. 46.*

II. *Noba az Ur Jesus Christus kegyelmes pásztorja az ő népének, még-is sokszor az ő népet, az ő ellenségének praédájára ki-adgya, s' az ő hozzá való jó akaratját ideig meg-tartoztatja, v. 2--4.*

OKA. 1. Mert a' nép-is nem halgattya sokszor az ő pásztorja szavát, *Solt. 81. 9--11.*

2. Mert nem követi mindenkor az ő pásztorát, *Jer. 6. 16--19. és 15. 7. &c.*

HASZ. *Oktat.* Soha végképpen Isten az ő népet nem adgya-el, *Solt. 94. 14.* de ideig meg-fanyargattya s' kegyelmességét véle nem éreztetéi.

K. 1. *Mikor van az?* 2. *Mi kell akkor az népnek cselekedni?*

Az 1. F. 1. *Mikor ellenség kezében adgya, vers.*

vers. 7. &c. 2. Mikor könyörgésére menten meg nem felel, *Síral.* 3. 42. 43. 3. Mikor a' szabaditást halasztja, v. 15. &c.

Az 2. F. Meg-kell térni az ő pásztorához igaz poenitentia tartás átal, *Hef.* 6. 1--2. és 1 *Pét.* 2. vers. 25.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. Az Isten népe panaszkodása az Isteni segítség felől, *Ps.* 5--6--7.

II. Indító oka panaszkodásának, *Ps.* 7.

TUDOMANY.

Olly nagy az Istennek baragja az ő ellene járó frigyes népe ellen, hogy azokat ellensége kezében adván, sok ideig nem felel-meg könyörgésére, vers. 5--7. *Síral.* 3. 42. 43.

OKA. Mert a' békefegnek idején az nép-is nem hallja az Isten fenyegetését s' szép ígértit, *Péld.* 1. vers. 27--28. *Jer.* 8. 12.

HASZ. Oktat. Haragszik tehát Isten az ő népére, mikor könyörgésére nem felel.

Miért cselekedzi az Isten? F. 1. Hogy az nép ismértje-meg magát, *Hef.* 5. 15.

2. Hogy buzgóságot indicson az ő népében, *Esa.* 16. 26.

3. Hogy tudgyák-meg melly keferes Isten ellen véteti, *Jer.* 2. 19.

4. Hogy poenitentiára való indulatokat indíson szívében, *Jer.* 31. 18--19--20.

Az 3. Részben ezek vannak.

I. Az szabaduláért való könyörgés: Az hol vagyon, 1. A' könyörgés, v. 8. 2. Annak indító oka; Az (1) vétetik az Isten csuda cselekedetitől, mellyel az Izraelit ki-hozta Egyiptumból, s' megplántálta Canaánban, v. 9--12.

(2) Az népnek jelen való ártalmas állapotjáról, mellyben

mellyben atta Isten az ellenfegnek pusztítására, vers. 13--14.

II. Könyörgés az ő elébbeni állapotjának helyre állatásáért: Az hol vagyon, 1. A' könyörgés, v. 15. 2. Annak indító oka, (1) Mert az Juda a' te kezédket csemetéje, v. 16. *Jan.* 15. 5. (2) Mert meg-emésztetet tűzzel, v. 17. 2 *Chron.* 36. vers. 19.

III. Könyörgés az Juda népének megtartatásáért: Az hol vagyon,

1. A' könyörgés, v. 18. Az Isten job kezének féréán, érti az Ecclesiát, melly a' Christifnak tagja, *Eph.* 1. 22--23. Es olly szerelmetes mint embernek az ő job keze, *Eph.* 5. 25. kinek könyörgés itt Juda mint jó pásztorának.

2. A' könyörgésnek indító oka, (1) mert nem távozzunk-el te tölled, v. 10. *Solt.* 13. 5. (2) mert a' te nevedet hijuk segítségül, v. 19.

TUDOMANY.

Jöttebet az Ecclesiá Isten előtt olly kedves s' kezeremes mint szép szőlő; de még-is Isten az ő Ecclesiáját sokszor az ellenségek pusztítására adgya, vers. 9--14. *Esa.* 5. 1--7.

OKA. Mert a' gonofságnak vad egresét térmi, *Esa.* 5. vers. 4.

K. Micsodák azok az egreszek? Láld, *Esa.* 5. 3. 23. 1. Az ifaságtalanság s' szegényeknek nyomorgatása. vers. 8--9.

2. Az testi bátorság, vers. 11--12.

3. Az Isten fenyegetésnek meg-utála, v. 18.

4. Az hamiságnak szereteti, v. 20.

5. Az latroknak meg-igazitásra, v. 23.

6. Az igaz igynek el-fordítása, v. 23. &c.

HASZ. Oktat. Azt tehát az az Ecclesiá, az hol ezek az egreszek teremnek, &c.

LXXXI. SÓLTAR.

Summája: *A' Prophéta az Isten népet inti az Istennek dicseretire, és az Isten képében feddi az Izraelnek Istenfűl való el-pás tolásáért.*

K. Mikor s'ki irta? F. Minek utánna a' X. nemzetség Jeroboám idejében bálványozásra hajlott volna, maradván csak Juda és Benjamin nemzete az Isten mellett: valaki a' Prophéták között irta, s' adatott az Asaphnak éneklésre, v. 1.

Két Részzei vannak.

1. Inti a' népet az Istennek dicseretire a' rendelt innep napon, *1. 2-6.*

2. Paraszolkodik Isten képében az báládatlan Izrael maradéka ellen, *1. 7-17.*

Az 1. Részben ezek vannak.

I. Intés az Istennek dicseretire, *1. 2.* Enekeljétek, &c.

II. Az Isten dicseretinek módgya, v. 3. Vergetek éneklő szerzámokat, &c.

K. *Miért akarta Isten, hogy az Izrael muszka szerzámokban is dicserje Istenet?* 2. *Ma kellé az Isteni tiszteletben muszka?*

Az 1. F. 1. Hogy ezzel a' pogányok tiszteletétől őket el-vonná, és ne kívánnák azoknak muszikákat. 2. Hogy azzal példáztarnék az lelki örömi, (melyre hivattattak az Izraeliták) *Jel. 5. 8.*

Az 2. F. Nem; 1. Mert azok a' Ceremoniákhoz tartoztanak.

2. Mert ma, lélekben és igazságban akaz Isten tiszteletetni, *Jan. 4. 24.*

3. Mert az énekléshez Sz. Pál nem számlállyaz a' muszikát, *Colof. 3. 16.*

III. Ideje az Isteni dicseretnek, v. 4. Az *11* bölcsnek innepén, &c. lásd, *Lev. 24. 26.* &c.

IV. Indi-

IV. *Indiós oka az Isteni dicseretinek*, mert Isten rendelte, v. 5. 6. lásd, *Lev. 23. 24. Ki-jöv. 23. vers. 17. Deut. 26. 26.*

V. *Ideje az innepi Isteni tisztelet rendelésének*, vers. 6. lásd, *Ki-jöv. 23. 17. Deut. 26. 16.*

TUDOMANY.

Az bivek az Isten lelki és testi jó teteményinek emlekezeteire, tartoznak nagy lelki örömmel Isteni dicserni, és azért innepi szentelni, 1. 2. 3. 4. Illyen innepnek voltak. 1. Az Hufvéti Bárány, Ki-jöv. 13. 34. 2. Heteknek innepé, Levit. 33. vers. 13-25. 3. Leveles ágak innepé, Lev. 23. vers. 34. &c.

OKA. 1. *Mert az Isten jó teteményinek örömmel való emlegetése kedves Isten előtt, Terem. 8. vers. 20-21. Solt. 51. 23.*

2. *Mert az illyen örömmel való innepi szentelés a' lelket Istenhez való hálá-adásra ösztönözi, Ki-jöv. 13. 26-27.*

3. *Mert utálatos Isten előtt az ő jó teteményiről való feledékenység, Luc. 17. 17-18.*

HASZ. I. *Okias.* 1. Csak Istennek kell tehát innepet szentelni, (1) Mert Isten minden jóknak adója, *Jac. 1. 17.* (2) Mert Isten teremtette az embert, *Ki-jöv. 20. 8-11.*

2. Ma-is tehát az Ur Jesus lelki jó teteményinek emlekezeteire, az Ecclesiának Innepet kell szentelni, és azokban ő Felségét örömmel tiszteletni; minéműek: *Karácson, Hufvéti, &c.* Lásd, az én Dominicamat, *Dom. I. Epiphaniás, &c.*

II. *Feddi.* 1. Azokat kik az Istenen kívül, az teremtett állatoknak is innepet szentelnek, &c.

2. A' keresztyéneket kik Istennek szentelnek egyen innepet; de nem lélekben és igazságban s' lelki örömben; hanem a' testnek kívánságainak gyakorlásban, ételben, italban, buja ruházatban,

P

jádzá-

házfokban, &c. melyet tilt az Apostol, 1 Cor. 5. vers. 7-8.

III. *Ints.* Szenteltyünk Istennek innepet, 1. Igaságban s' tiszta életben, 1 Cor. 5. 7-8. 2. Az Isten jó tetteiményinek háladással való emlékeztetiben, *Ki-jöv.* 13. 26-27-28. Amen.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. *Isten képeben bija az Prophecia Izraeli az Istenhez való engedelmeségre s' az Isten tiszteléseire,* 9. Halgald én népem, &c. Szolott Isten az népnek a törvény ki-adásokor, *Ki-jöv.* 20. 1. &c.

II. *Intés a' néphez:* Az hol vagyok, 1. *Az intés,* v. 10. Ne legyen teneked idegen Istened, &c.

2. *Amrak indítóka,* (1) Mert a' tereh alól meg-fzabadítottalak, v. 7.

(2) Mert a' tenger mellett, a' nyomorúságban hozzám kiáltván meg-halgattalak, vers. 8. láld, *Ki-jöv.* 14. 10. &c.

(3) Mert a' Meribánál meg-probáltalak tégedet álhatatlanságodban, de el nem hattalak álhatatlanságodért, *Ki-jöv.* 17. 1. &c.

(4) Mert minden jókkal bé-töltelek tégedet, v. 11.

III. *Az Izraelnek Isten ellen való engedetlensége,* v. 12. E' fokizor lött kíváltképpen,

1. Mikor a' puztában borjut öntött, *Ki-jöv.* 32. vers. 34.

2. A' birák idejében, *Birák.* 2. 2. &c.

3. Jeroboám idejében, 2 *Kör.* 12. 28.

IV. *Az nép engedetlenségének büntetése,* v. 13. az az, Isten igaz icletiből, az ő magok büntetéseire magoknak hatta hogy az Isten törvénye szerint élni nem akart, *Deret.* 29. 19-20.

V. *Az Isten jó-tetteiményitől való meg-fszabadása Izraelnek engedetlenségeért,* v. 14-17. Ha az Istent halgatta volna Izrael.

1. Ellen

1. Ellenségit Isten ő előtte meg-alázta volna, vers. 15.

2. Ellenségi ő néki hazudnak volna, vers. 16. az az, kénserítettvén magát meg-alázván Izrael alá hódolt, volna s' tisztelte volna.

3. Minden életére tartozó szükséges javaival meg-elégítette volna, v. 17. láld, *Lev.* 26. 3. 10.

TUDOMANY.

I. *Az Istennek frigyes népe mikor az Isteni nem halgattya, parancsolatit meg nem tartiya; hanem az Isteni báládatlanul el-bagyván az ő szavának kívánsága szerint jár; Isten-is azt el-badgya, lelki s' testi javaitul meg-fszadja s' el-lenség kezébe adgya,* 9. 17. *Deus.* 18. 15. &c. és 29. 19. 20.

OKA. *Mert* az Isten utalók meg-vettetnek, 1 *Sam.* 2. 30. és 31. 32.

2. *Mert* a' kevélyeknek Isten ellenek áll, 1 *Per.* 5. 5. az illyek penig kevélyek, *Esá.* 37. 29. láld, *Solt.* 74. és 78.

HASZ. I. *Oktat.* Az nép ad tehát háládatlanságával okot hogy Isten el-veste, *Jer.* 15. 6.

Mikor van az? F. 1. Mikor bálványozásra hajol, *Ki-jöv.* 32. 4-8.

2. Mikor az Isten beszédét meg-utállja, *Jer.* 6. vers. 19.

3. Mikor az Isten parancsolatinak nem enged, *Hof.* 9. 17.

4. Mikor az Isten szolgait neveti, nékik nama hiszen, 2 *Chron.* 36. 16-17. &c.

II. *Int.* Ezeket távoztassuk-el, ha azt akarjuk hogy Isten meg ne vessen, &c.

II. *A' miképpen hogy az Isteni népe boldogtalanságának oka az ő Istenhez való báládatlansága s' engedelmesége: ugy minden boldogtalanságának oka, az ő engedetlensége s' törvénytelensége,* 9. 14. 17. *Jer.* 26. 17.

P2

OKA.

OKA. 1. Mert Isten az ötet tisztelőköt, fok javaival meg-tiszteli, 1 Sam. 2. 30. példa Joseph, Terem. 39. 9. lásd, cap. 41. 40.

2. Mert Isten lakik s' jár az ötet tisztelők kö- zött, Lev. 26. 11-12. de az engedetlenségtől el- mégyen, Hof. 5. 15. &c.

HASZ. Oktat. Innen meg-tudhatni, mi légyen oka, az Isten népének boldog vagy boldogtalansá- gának: nem Isten; hanem az ember, Jer. 15. 6. és Hof. 13. 9. &c.

LXXXII. SÓLTAR.

Summája: Dávid meg-jelentvén a' Magisztrá- tusoknak hogy Isten áll az ő gyülekezetekben feddi őket törvénytelenségeikért s' a' szegények nyomor- gasásáért: és egyszer s' mind inni őket az igaz it- telre, kemény fenyegetés alatt.

K. Mikor írta? Mikor Doégűl, Saulnak bé- wadoltatott és az ő Tanácsitól halálra ítéltetett volna: s' annak utána, Ašaphnak adatott az éneklésre, v. 1.

Két Réfzei vannak.

1. Istennek jelen lété a' Magisztrátusok közt, és azoknak meg-feddelések, 4. 2-7.

2. Könyörgés a' Prophe'ta a' gonosz Biráknak meg-ijléseikért, 8.

Az 1. Réfzben ezek vannak.

I. Istennek jelen lété a' Magisztrátusok gyüleke- zetiben, 4. 2. Az Isten áll, &c.

K. Kik érteinek itt az Istenek gyülekezetin? 2. Kicorda az az Isten, ki ezeknek gyülekezetekben áll? 3. Mikképpen mondatik ott állani?

Az 1 F. A' Magisztrátusok, kik az Isten nevé- ben s' képében itilnek, Deus, 1. 17. és 2 Chron. 19. vers. 6.

vers. 6. és így tisztekre nézve mondatnak Istenek- nek, mivel Isten képét kell viselniük, 2 Chron. 19. vers. 6. lásd, v. 6.

Az 2. F. Ittennek Fia, ki meg-ítél mindenekét az ő sziveknek gondolatya s' cselekedeti izerint, Jan. 5. 22. Solt. 50. 1.

Az 3. F. Az Ur Jesus Istensége szerint áll a' jó Birák közt, 1. Javalván azoknak itileteket; az gonoszok között pedig vigyázván s' meg-győzvé- n azokat gonofságokról lelkek ifjéretiben, mint Csel. 4. 6. 16.

2. Azoknak igyeket fel-vévén kiket a' gonoz Birák meg-nyomorítanak, s' igyeket fel nem veltik, Solt. 146. 7.

II. Feddelések az hamis Biráknak: Kettőről feddi, 1. Hogy hamisán itilnek, a' szegénynek igaz itiletet nem tésznek, v. 2.

2. Hogy az itiletben személyt néznek s' aján- dékért itilnek, v. 2.

III. Inni őket, 1. Hogy a' szegénynek tegyenek igaz itiletet, v. 3.

2. Hogy a' meg-nyomorítottatott ártatlan, igaz- zítsák meg, v. 3.

3. Hogy az özvegyet s' árvát a' kegyetlenek kezéből szabadítsák-meg, v. 4.

IV. Pírongatya őket tudatlanságokért, v. 5. Nem tudnak lemmait, &c. az az, tisztetekhez illen- dő tudományok nincsen, az Isten törvénye szerint nem tudnak itilni, melly miatt el-vész az Ország, Hof. 4. 7. Péld. 29. 16.

V. Inditók az igaz itilre: mellyel indítja őket az itilre.

1. Az ő méltóságok: Mert Isten Fiai s' Istenek e' földön, v. 6.

2. Az ő halandóságok: Mert ha olly méltosá- gosok-is tisztetekre nézve; de ugyan meg-halnak s' itilre kell menniük, mint egyéb embereknek, vers. 2. 2 Chron. 5. 10.

K. Ma az Új Testamentumban a' Magisztrátusok mondatbainak-e Istennek tisztekre nézve?
Fel: Ugy 1. Mert ma-is szól azoknak Isten, és el-küldi őket mint Moisést, Rom. 13. 1.

2. Mert Idvezítőnk úgy nevezi őket, Jan. 10. vers. 34-35.

3. Mert ma-is Isten szolgálai, mint régen Móses az nép között viselvéen az Isten képét, Rom. 13. 4.

4. Mert az Antichristus azoknak veti magát ellenében, Eph. 2. 4.

TUDOMANY.

I. Isten minden rendbéli Magisztrátusoknak gyűléseiben jelen vagyon, s' vizsgálja azokat tanácskozásokat, s' üléseket, v. 1-4. 2 Chron. 19. vers. 6.

OKA. 1. Mert mindenütt jelen van s' vizsgálja az embereknek gondolatjait, s' végeztéiket, Solt. 139. 1-4.

2. Mert kinek kinek az ő cselekedetek szerénszét-meg, 2 Cor. 5. 10.

HASZ. I. Oktat. Félelemmel kell tehát a' Biráknak székelt ülni: mert jelen van Isten, Gen. 28. vers. 17.

III. Feddi. Azokat a' Birákat, kik minden Istent félelem nélkül ülnek a' tanácsban, Luc. 18. 1-2.

Illyek, 1. Az haminian itilők, v. 2. Esa. 5. 23.

2. A' személy válogatók, v. 2. Deut. 16. 19.

3. Az ajándékért itilők, ibid.

4. A' latrot pénzért meg-jámborítók, Esa. 5. vers. 23.

5. Kik a' latrot érdemek szerént meg nem büntetik, Péld. 17. 7. &c.

II. Inti. A' Birákat: 1. Félelemmel üllyenek Isten nevében széket, 2 Chron. 19. 6.

2. Igazán itillyenek.

3. Az özvegyet árvát, meg ne nyomoricásák; hanem azt oltalmazzák igazságában.

4. Az

4. Az igazat s' ártatlant őrizzék, s' a' latrokat meg-büntessék, Solt. 107. 8. Rom. 18. 4.

5. Ajándékért ne itellyenek, Ki-jdv. 23. 8.

6. A' gyilkostul pénzt ne vegyenek, Num. 35. vers. 31.

7. A' parázna bétér ne szeressék, Hof. 9. 1. &c.

Indicsák ezek: 1. Mert Isten képében ülnek, 2 Chron. 19. 6.

2. Mert ízámot adnak farságokrol, Luc. 16. vers. 1-2.

3. Mert ha hűsegeffek lésznek, jutalmat vésznek, Matib. 25. 20-23. Amen.

II. A' mely Országban városban vagy faluban, tudatlan és barmisan itilő Birák vannak, az az ország, város s' falu el-vész, v. 5.

OKA. 1. Mert ott kiki azt cselekefszi a' mit akar, Birák. 17. 6.

2. Mert ott a' nép Isten s' törvény nélkül él, 2 Chron. 15. 5-6.

3. Mert ott a' jók a' gonoszoktul el-nyomtatnak, Psal. 94. 3-4-5 &c.

4. Mert ott minden dolgot pénzel s' ajándékkal igazgattatik, Esa. 5. 20-23.

5. Mert ott nincs a' ki igaz ífletet tégyen, Jer. 5. vers. 1. káld, Solt. 55. pag. 233. és 12. p. 56.

III. A' kegyes és Istenszelő Magisztrátusok tisztekre nézve Istennek fiat és Isten képét viselő méltóságok az Országban s' Republicában, vers. 6. 2 Chron. 19. 6.

OKA. 1. Mert Isten ő ártalok uralkodik, s' itil az országban, Péld. 8. 15.

2. Mert a' kik azokat meg-vetik Istent verik-meg, 1 Sam. 8. 7.

HASZ. I. Oktat. Nagy méltóság tehát Isten s' világ előtt a' Magisztrátuság, &c.

1. Inti. (1) A' Magisztrátusokat, kövessék Istent, ha Isten képel,

P 4

1. Mint

1. Mint Isten igazságot szolgáltatának, minden személy valogatás nélkül.

2. Az igazakhoz s' ártatlanokhoz irgalmasok legyenek.

3. Az özvegyeket ártatlanokat s' jövevényeket oltalmaznak.

4. Az hanifák meg-büntetésék, azoknak pártját ne fogják, &c.

(II) *Inti a' Magisztrátusokat,*
1. Becsülyék. 2. Gyűlék. 3. A' mivel nékiek tartoznak meg-adgyán, *Matth. 22. 21. Rom. 13. 7. Amen.*

IV. *Jellehet a' kegyes s' Istenfélő Magisztrátusok Istenül nagy méltóságban helybeztették e' világon; de ik-is színtén úgy mint egyéb emberek halandóság alá vetteknek s' meg-halnak,* verl. 7. Példa Moisés, Josae, Gedeon, Samson, Samuel Dávid, Salamon, &c.

OKA. 1. Mert ök-is bűnös Aszfzonyi állattul születtetett emberek, *Job. 14. 1.*

2. Mert ök-is vékeznek, a' véteknek pedig folgya az halál, *Rom. 6. 23.*

HASZ. I. *Oktat.* Noha halandók a' jó s' kegyes Magisztrátusok-is; de ugyan Isten haragjának vagy a' következendő veszedelemnek jele, mikor azokat szedégeti Isten, 2 *Kir. 22. 20.*

II. *Inti.* A' Magisztrátusokat: úgy uralkodgyanak, hogy Isten előtt kedvet talállyanak mind életben s' mind halálokban: s' kövessék Samuelt, 1 *Sam. 12. 3.* Meri ök-is meg-halnak szám-adásra mennek, &c. s' a' gonoszoknak jai; az jóknak öröm lézen jutalmok, *Matth. 25. 19--30.*

Az 2. Részben ezek vannak.

1. *Könyörgés a' gonosz Birák ellen,* v. 8.

2. *Intió oka,* v. 8. Mert te bírod mind a' pogány népeket, az az, mert uralkodol minden népeken

ken e' földön és azoknak minden Magisztrátusin, *Péld. 31. 1.*

TUDOMANY.

Mikor gonosz s' Istenetlen Magisztrátusok törvénytelenül uralkodnak a' földön, akkor az ország-nak, városnak s' falunak lakói, azok ellen Isten itilő bíróul bihatyák, v. 8. 2 *Chron. 24. 22. Solt. 43. 1. és 94. 3--4. &c. Jer. 26. 15.*

OKA. 1. Mert Isten az egész földnek itilő bírāja. *Terem. 17. 25.*

2. Mert a' nyomorultaknak igyét fel-veszi, *Solt. 12. 6.*

3. Meri az özvegyeknek árváknak s' jövevényeknek Atya az Isten. *Solt. 68. 6. és 146. 7.*

HASZ. I. *Rettentő.* Rettentnyének-meg az hamis Birák: mert Isten perel ő velük, ha világi ember nem perelhet, *Solt. 50. 21. 22.*

II. *Inti* az ilyen Birákat, kövessék ama' gonosz Bíró az irgalmaságban, *Luc. 18. 3--4.* mert könnyebben lézen dolgok az itilletben, &c.

LXXXIII. SÓLTAR.

Summája: *A' Propéta panaszkodván az Isten népe elleniséginek gonoszságokról, könyörgő Istennek azoknak veszedelmekért.*

K. Mikor írta? F. Josphát idejében, edgy a' Prophéták között, mikor Juda ellen a' fok gyűlevész pogányság fel-gyűlt volna, 2 *Chron. 20. 3.* Meri ez a' Soltár a' Josphát könyörgésével meg-edgyez: melly az Asaph maradékinak adatott énekítésre, v. 1.

Két Részei vannak.

1. *Panaszkodás az Isten népe elleniséginek tanácskozásafelől,* v. 2--9.

2. *Könyörgés az ellenségnek meg-szegyenyítéséért, v. 10--19.*

Az I. Részben ezek vannak.

I. *Az Isteni segédelemnek obajása, v. 2. Uram ne halgass, &c. halgalmi* mondatik Isten (1) Mikor a' könyörgésre nem felel menten. (2) Mikor az segédelmet halasztja, *Solt. 13. v. 1--2.*

II. *Indító óka, 1. Mert imé a' te gyűlöldöd elened fel-fuvalkodnak, v. 3.*

2. Mert az te néped ellen álnok tanácsot tartanak, *vers. 4.*

3. Mert te ellened szövetséget köttek, hogy az te neved mi köztöttünk ne is említésék, *v. 5--6.*

III. *Az ellenségnek előszámlálása, v. 7--8-9.*

TUDOMANY.

I. *Az Ur Isten mikor az ő népének ellenségét tanácskozásokban ideig előbocsátja, s' az ő népet azoknak kívánságokra ki-adgya, az nép úgy gondolkodik hogy Isten halgat, és diet magánul el-vette, &c. 2. Solt. 44. 25. és 13. 1--3.*

OKA. 1. Mert a' nép-is sokszor úgy viseli Istenhez magát, mint ha nem hallaná az Isten hívogatását, *Péld. 1. 27--28.*

2. Mert úgy hozza a' népet az ő maga isméré-tire, *Hof. 5. 15. és 6. 1--2.*

3. Mert úgy indit beennek meg-térésre való indulatokat, *Esa. 26. 9--16. Jer. 31. 18--19, &c. láf. a' 13. és 44. Soltárt, pag. 58. 195.*

II. *Valaki az Isten frigyos népe ellen tanácskoznak és hadakoznak, azok Isten ellen támadnak s' tanácskoznak, &c. 4. 6. Solt. 74. 10. Esa. 37. vers. 19. 1 Sam. 17. 41.*

OKA. 1. Mert az Isten népet kergető s' szidalmazó, a' Christust kergeti, *Csel. 9. 5. és Esa. 37. 29.*

2. Mert Isten jár az ő népe közt, *Lev. 26. 11--12* és a' ki azt bántja, az ő izeme fényt piszkálja, *Zach. 2. 11.*

3. Mert

3. Mert Istenért szenved az Isten népe, *Solt. 44. vers. 23. Matib. 5. 11. és 10. 18.*

HASZ. I. *Oktat. Még-szegyenyülnék tehát kik az Isten népére támadnak Pharaoval, Kí-jóv. 14. vers. 25. Senacheribbel, Esa. 37. &c.*

II. *Vigasztal. 1. Mert Isten hívei örüllyetnek mikor Istenért szenvedtek: mert Isten edgyütt szenved veletek, 1 Pé. 4. 13.*

2. Mert a' Christussal ha szenvedünk, ő velle edgyütt meg-dicsőítettünk, *Rom. 8. 17.*

III. *Az Isten frigyos népe ellensége, jellebes, nemzettel, erkölccel, tudománnyal s' valással különböztetnek, (azért egymást gyűlölik) mindasáltal az Isten népe öldösésében meg-edgyeznek, &c. 7. 8--9. Így a' Sidók Herodes s' Pilátus, meg-edgyezének a' Christus halálában, Matib. 27. 1. &c. Phariseusok s' Saduceusok, Matib. 22. 34. &c. olyak mint a' Sámson róká, Bírák. 15. 4--5.*

OKA. 1. Mert miképpen a' Christus, fok népéből gyűjti az ő Ecclesiáját, *Jel. 5. 9. úgy a' Sántánok nepeket támaszt az ellen: minémű a' Góg és Magóg, Ezéch. 38. 1. &c. és Jel. 20. 28.*

2. Mert az Alizsonyi állat magva ellen, mely a' Christus s' az ő Ecclesiája, mindenkor hadakozik a' kigyó magva, mely az hitetleneknek gyűlékezete, *Terem. 3. 15. Jam. 12. 7--19.*

III. *Illyenkor ne élünk kétségben, 1. Mert eleitől fogva Abelt Cain: Jácóbot Esau, &c. öldözte, Gal. 4. 29.*

2. Mert ha ők fokban vannak-is; de többen vagyunk mi, 2 Kír. 6. 16.

3. Mert meg-neveri Isten azokat és el-veszti, *Solt. 2. 1--2--3--4. Amen.*

Az 2. Részben ezek vannak.

I. *Könyörgés az ellenség veszedelméért, v. 10--11. Cselekedgyél úgy velük, &c. láf. Bírák. 4. vers. 15. és 2. 13.*

II. *Indító oka kérésének:* Mert azt mondgyák, birjuk örökségül az Isten hajlékit, v. 13.

III. *Módgya veszedelmeknek,* 1. Tegyed őket olyakká mint a' lapta, v. 14.

2. Szélezd-el őket mint a' ízel a' pozdorját, vers. 14.

3. Emélsz-d-meg őket mint tűz az erdőt, vers. 15--16.

4. Töles-bé orczájokat gyalázattal, v. 17--18.

IV. *Vége ez 8 kívánságoknak,* hogy a' te nevedet keressék-meg, v. 17--19. az az, ilmérjék-meg hogy ő nállok hatalmasb vagy.

TUDOMANY.

Lásd azokat mellyek vannak az 79. Soltárban part, 2. pag. 333.

LXXXIV. SÓLTAR.

Summája: *Dávid meg-fosztatván az Isten gyülekezetitől, azoknak boldogságokat íjja-le, kik ott az Isten dicsirbeit, és buzgosággal könnyörög, bogy Isten dics vigye viszsza.*

K. Mikor írta? *Fel.* Vénységének idején, mikor Absolontul a' Fiatal üldöztenék, 2 Sam. 15 vers. 25. és attá a' Kórén. fainak éneklésre.

Két Részzei vadnak.

1. *Az Isten Sátorának gyönyörűsége s' annak kívánsága,* §. 2--8.

2. *Buzgó könnyörögése Dávidnak, bogy Isten dics az 8 Sátorába vigye viszsza,* §. 9--13.

Az 1. Részben ezek vannak.

1. *Az Isten hajlékának gyönyörűsége,* vers. 2. Az Isten hajlékin érti az hívek gyülekezetit, Solt. 24. 3. és 15. 1--2.

II. *Kíván-*

II. *Kívánsága Dávidnak az Isten hajlékába,* vers. 3. az az, nagy kívánsággal kívánok lenni az Szentek gyülekezetiben, Solt. 42. 7. 3. 2 Sam. 5. vers. 25.

III. *Az 8 boldogtalanságának le-írása,* vers. 4. az az, boldogtalanságok a' veréből és fecskénél, kiknek vagyon házak melyben költenek; sőt még a' te hajlékid környül-is, meg-engedtetik nekik fészket rakni; de én a' te házadtul el-rekesztetem.

IV. *Boldogságok azoknak kik lakoznak az Isten házában s' dicsirbeit Isten,* vers. 5--6. Az hol

1. Érti a' Papokat s' Levitákat, kik éjjel nappal az Urnak szolgálnak vala a' Sátorban rendel, *Kijöv.* 27. 21. *Lev.* 8. 35. 1 Sam. 3. 3. Solt. 34. 1.

2. Érti a' köz népet kik feregengként mennek vala fel az Sátorhoz az Isten tiszteletre, v. 7--8. *Siral.* 1. 4.

K. 1. *Microda viz nélkül való völgyek voltak azok?* 2. *Microda kútak voltak azokban?*

Az 1. F. Mivel Judea hegyes s' völgyes föld volt, Solt. 65. 13--14. Eretek azok a' viz nélkül való völgyek, mellyeken egész Judeából elzendenként az nép Jerusalembel fel-megyén vala, nagy szomjúságot szenvedén azokon, mellyet az Isten tiszteletnek kívánságáért el-szenvednek vala.

Az 2. Fel. Vóltanak azok a' kútak, mellyeket a' Jerusalemben, alá s' fel-menő népek áfnak vala, mellyekben Isten bocsátott eső vizeket, hogy azon alá s' fel-járók szomjúságokat enyhithetnék.

TUDOMANY.

I. *Nagy keserűsége vagyon az jó léleknek mikor az Isten szent Gyülekezetitől el-rekesztetik, s' ott az Isten nem dicsirbeti,* §. 2--3--4. Lásd, az 42. Solt. v. 2.

II. *Boldog lélek az, a' ki az Isten az 8 lelkének s' testének szabadságával tisztelbet és dicsirbet,* a' gyűl. kezében, §. 5--6. Solt. 122. 1. &c.

OKA. 1. *Mert* Isten vagy on azzal az emberrel, *Lev.* 26. 11--12. *Matth.* 18. 20.

2. *Mert* az ő lelkének ott talál tellyes vigasztalást az Isten beszédében, *Solt.* 119. 92.

HASZ. I. *Oktat.* Boldogtalan lélek tehát az, a' ki az szentek gyülekezetiből ki-rekesztetik, vagy ezégeres bűnei miatt, 1. *Cor.* 5. 1--5. vagy az ellenségnek üldözése miatt, mint Dávid, &c. mert meg-fosztatik lelki eledelétől, *Amos.* 8. vers. 10--11.

II. *Int.* (A) A' kiknek vagy on szabadságok az Isten dicsőretire: ne mulassák-el az szentek gyülekezetit, *Sid.* 10. 25.

1. Mert gyönyörűséges dolog Isten dicsőirni a' szentekkel edgyütt, *Solt.* 122. 1. &c.

2. Mert nagy keserűséggel illetetik a' lélek mikor attul meg-fosztatik, *Solt.* 137. 5--6.

(II) Az kiknek nincsen ilyen szabadságok; 1. Siralsák-meg Dáviddal, *Solt.* 120. 5. 2. Ohajtsák azt Dáviddal s' könyörögjenek azért: mert meg-halgtatya Isten s' meg-örvendezteti őket, *Solt.* 42. 12.

III. *V. lakik az Isten tiszteleniben gyönyörködnek, azokat semmi akadályok, annak gyakorlásában, meg nem akadályoztatják,* v. 7--8.

OKA. 1. *Mert* az Isten igéjének kívánsága buzgóságot indít azokban, *Luc.* 24. 32.

2. *Mert* olyan azoknak szívekben az Istent igéjének ereje, mint a' tűz, melly minden véle ellenkező dolgokat meg-émeszt, *Jer.* 20. 9.

HASZ. *Oktat.* Sok akadályok vannak tehát az idecséggnek utában, mellyeket a' kegyes léleknek meg-kell győzni: mert erőszakot kell ám szenvedni az Isten országának, *Matth.* 11. 17.

K. *Micsodák azok az akadályok?* Fel. 1. Az hamis Prophéták, *Matth.* 24. 24.

2. Az sátánnak tok oltromlái, 1. *Pér.* 5. 8.

3. A'

3. A' világnak gyönyörűségi gazdagsági, 2. *Tim.* 4. 10. *Matth.* 19. 22--23.

4. A' Chistust követőknek szegényfeggek, *Jan.* 7. 18.

5. Az híveknek üldöztetések, *Jan.* 25. 19--20. ts 16. vers. 1--2--3.

6. A' fok nyomorúságok, *Csel.* 14. 22.

7. Ehség a' szomjuság, *Matth.* 12. 1.

8. Világi szorgalmatoiságok, *Matth.* 13. 12.

9. Fogság s' halál a' Chritusért, *Jan.* 16. 1--3. *Jelen.* 2. 10.

Mind ezeket el-kell hát itani, 1. *Könyörgéssel* *Csel.* 4. 29--30.

2. Békességes türéssel, *Luc.* 21. 16--19.

3. Hitbéli áhatatoisággal, *Rom.* 8. 35. &c.

Az 2. Részben ezek vannak.

A' *szabadulásért való könyörgés Dávidnak,* Az hol vagy on, 1. A' *könyörgés,* v. 9. 2. *Indító oka,* (1) A' te meg-ként Királyod orczájáért, vers. 10. az az, az Ur Jესus Chritusért, ki örök időknek előtte az ő Ecclesiájának királyává s' közben járójává fel-kenettetett Istent fízemelyé nézve, *Esa.* 61. 1.

(2) *Mert* job Isten az ő házában dicsőirni, mint ezer nap a' gonofzokkal lenni, vers. 11.

(3) *Mert* mint a' nap az ő világával az embert meg-világosítottja s' vidámittya: úgy Isten meg-vidámittya s' meg-világosítottja kegyelmével az lelket az ő házában, v. 12.

(4) *Mert* mint a' pais az el-lött nyitult oltalmazza az embertettét, úgy Isten hatalmával őrti az ővét, v. 12. *Solt.* 17. 8--9. &c.

(5) *Mert* minden jóval meg-áldgya azokat kik ártatlanságban tisztelik Istent, v. 12.

(6) *Mert* boldog kik Istenben biznak, v. 13.

TUDO

TUDOMANY.

I. Valakik nagy buzgósággal tisztelik Istent az ő házában, azokat Isten őrizi, oltalmazza, és lelki testi kegyelmekkel meg-áldgya, *Ű. 10--11--12.*

OKA. 1. Mert Isten azoknak igiri magát minden áldásával, *Lev. 26. 3--12.*

2. Mert azoknak közepette lakozik Isten, *Solt. 46. 6.*

3. Mert a' ki azokat bántya Istent bántya, *Zach. 2. 12.*

4. Mert azokat tisztelteti-meg Isten, még az ő ellenfegyével-is, példa Joseph, *Ter. 39. 9. lásd, 41. 40.*
HASZ. I. Oktat. El-veti tehát Isten magát az ő népét, ha ő Felségét nem tiszteli, *Hof. 9. 10. Matb. 21. 43. &c.*

II. *Int.* Tisztellyák tehát Istent az ő házában, 1. Mert úgy lézen mi paisunk, 2. Mert úgy lézen mi napunk, *Malac. 5. 2.*

II. A' kegyes és Isten dicsőségében gyönyörködő lélek, inkább kíván egy nap az Isten házában lenni; hogy nem a' világ fiainak társaságokban ezer nap lakozni, *Ű. 11.*

OKA. 1. Mert az Isten házában az Isten igiretével lelkét táplálja s' vidámityja; de az hitetlenek gyülekezetiben lelkét gyötri, 2. *Pét. 2. 8.* Es azoknak gonosz erkölcsökkel lelkét meg-sérti, 1. *Cor. 15. 33.*

2. Mert az Isten házában Istennel jár; de a' világ fiainak gyülekezetiben Istenről el-szakadna Dámással, 2. *Tim. 4. 10. &c.*

HASZ. I. Feddi azokat kik a' gonoszoknak társaságokat fellyeb becsülik az Isten házanál: s' inkább kívánnak egy nap azokkal lenni, mint az Isten házában egy óráig lenni. *Illyenek:*

1. Kik egy kis vendégségért s' világi szorgalmatosságért az Isten igéjének halgatását el-mulat-tyák, *Matb. 22. 5.*

2. Kik Isten világi jokért el-hadgyák Dámás-fal, 2. *Tim. 4. 10. &c.*

3. Kik

3. Kik az hitetleneket s' világ fiait fellyeb becsülik mint az Isten fiait, &c.

II. *Int.* Minden világi dicsőségnél becsülyük fellyeb az Isten s' az ő szent Gyülekezetit, s' gyakoroljuk azt: mert ott lakozik velünk ez életben, *Matb. 18. 20. &c.*

LXXXV. SÓLTAR.

Summája: A' Juda nemzete dicsirvén Istent a' Babyloniából való ki-szabadításáért, panaszolkodik sok szenvedésről, alázatosan könyörög, hogy Isten ennek utánna-is oltalmazza, és lelki s' testi áldásával áldgya-meg földjéket.

K. Ki s' mikor irta? *Fel. Edey a' Prophéták közzől, mikor Antiochustul a' Sidók háborgattatnának: s' adatott a' Koréh fiainak éneklésre, v. 1.*

Két Részzei vannak.

1. Háláddal emlegetvén az Isten szabadítását a' Juda, könyörög hogy az Antiochus kegyetlen-ségéről-is szabadítsa-meg, *Ű. 2--8.*

2. Bizodalma Judának az Isten szabadításá-
ra a' Christus el-jöveteléről, *Ű. 9--14.*

Az 1. Részben czek vannak.

I. Háláddal emlegeti a' Juda az ő Babyloniából való ki-szabadítását, Az hol vahyon: 1. A' szabadítás, *Ű. 2.* 2. Ennek szabadulásnak indítoka, (1) Az Istennek jó akaratya s' irgal-
matsága, v. 2. (2) Az Istennek, népéhez való meg-engeszteltetése, 13. 4. mind kettőt őrizve fog-lallja, *Jer. 29. 10--11.*

II. Könyörög az Isten szabadításának meg-
újításáért: Az hol vahyon:

1. A' könyörgés, vers. 5--8.

2. Indítoka: mert te nem mind örökké ha-ragzol, v. 6. lásd, *Solt. 103. 8. 9.*

3. Vége könyörgésének, v. 7. hogy a' te néped te benned örvendezzen, az az, dicsőiesen tégedet,
TUDO-
Solt. 50. 15.

TUDOMANY.

I. Az Istennek frigyes népe, az ő ellenségtől való meg-szabadítását, egyedül az Istennek tulajdonítsa, *1. S. 2-3-4.*

OKA. 1. Mert Isten csak az ő irgalmaságából cselekezik ilyenkor a' mit cselekezik, az ő népével, *Esa. 48. 10-11.*

2. Mert Isten hajthatja meg az ő ellenségeinek sziveket, *Nehem. 2. 5-8.*

3. Mert csak Isten szegyeníteti meg az ő népének ellenségét, *Ki. 30. 1. 25.*

4. Mert nem maga; hanem Isten erejével szabadul ilyenkor az Isten népe, *Solt. 44. 3-4.*

HASZ. 1. Feddi, azokat, 1. Kik a' szabadulást magok erejének s' okoságának tulajdonítják.

2. Kik az Isteni szabadulást háladási nem emlegetik, &c. *Luc. 17. 18.*

II. *Int.* 1. A' mi ellenségünkől való szabadulásunkat, Isten jó-voltának tulajdonítsuk.

2. Azért Istennek hálákgt adgyunk: mert azt kívánja Isten, *Solt. 50. 15. &c.*

II. Az Isten népének az a' meg-szabadítását után, Isteni alácaztassan kell kérni, hogy továbbra való barátság legyen-le, és az ő szabadító kegyelmét s' rajok tarcsa fen, s' minden rájuk jóbevé ellenségetől védelmezze, *1. S. 5-8.*

OKA. 1. Mert minden nap vétkezzünk, *Jac. 3. 2.* Minden nap kérni kell az Isten bűnbocsátó kegyelmének meg-ujjítását, *Matth. 6. 12.*

2. Mert noha Isten az ő egyfzer adott kegyelmének meg-ujjítását, *Matth. 6. 12.* 2. m. noha Isten az ő egyfzer adott kegyelmét, az ő népétől el nem vonja, *2 Sam. 7. 14. 15.* de fokíroz úgy meg tartóztatja hogy ne érezzük, *Solt. 51. 14. 3. m. a' zörgetőknek s' könyörgőknek nyitattik meg az Isten kegyelmének ajtaja, Matth. 7. 7. &c.*

HASZ. 1. Okozat. Nem elég tehát a' békelességet könyörögni s' azt meg-nyerni; hanem annak meg-maradásáért is kell könyörögni, &c.

II. *Int.*

II. *Int.* Maraszuk-meg nálunk az Istent s' az ő szabadítását, ha meg-nyertünk.

Miképpen? *F. 1. Szent élettel, Solt. 18. 26.*

1. *Pér. 1. 15.*

2. Könyörgéssel, *Luc. 24. 29.*

Az 2. Részben ezek vannak.

1. A' könyörgésre való jó válasznak bizodalmas várása: Az hol vagyon:

1. A' könyörgésre való feleletnek várása, v. 9. meg-hallom, &c.

2. Annak oka: mert békefféget szól az ő népének, v. 9. az az, lelki s' testi jókat ad neki.

3. Vége a' meg-halgatásnak, ver. 9. Hogy ne térjenek a' boldonságra, az az, az Isten törvényének meg-rontására, és a' bálványimádásra, mely boldonságnak mondatik, *Jer. 5. 1. 4. Esa. 44. 9.*

II. Vigasztallja magát az Isten népe az Isteni szabadításával: Az hol vagyon: 1. Az Isteni szabadítás, v. 10. 2. Annak vége, v. 10. Hogy la-kozzék a' dicsőség a' mi földünkön, a' dicsőségen érti, (1) A' Juda földének boldog állapotját, melyet elvesztett vala, *Síral. 5. 15-16.*

(2) Az Judabéli Ecclesiának dicsőségét, az második Templonra néve: melyben a' Messiás meg-jelent, *Hag. 2. 10.*

(3) A' Messiásnak testben való meg-jelenését, *Jób. 1. 14.*

III. Gyümölcse az Isteni szabadításnak, mely két-féle. Leleki és testi.

Leleki 1. Az igazság és irgalmaság egymást elöl találják, v. 10. Ezeken betű szerint érti, az Isten népe külső boldogságát; melyben az irgalmaság, igazság, békeffé és ezeket a' józágos cselekedeteket szerető emberek lakoznak; de prófétiá szerint az irgalmaságon érti, az Atya Istennek irgalmaságát, mely szerént igirte szent Fiát, *1 Ján. 4. 9.* Az igazságon érti az Isten igirésében való

való igafságát, mely szerént el-küldötte szent Fiát
Gal. 4. 4.

2. Az *igafság és a békeség egymást csokolgat-
tyák*, v. 11. Az az, a Christust igafságot és békes-
séget hoz az embereknek, *Rom. 5. 1-3.*

3. Az *igaz mondás a földből gyümölcsöt te-
remt*, v. 12. Az az, az Evangeliomi igafság által
meg-fokafodik az Isten népe e földön, mint az
harmat, *Solt. 110.*

4. Az *igafság menyből alá tekint*, v. 12. Az az,
a Méltóságát hoz az ő népének, alá szállván
a' teltben e' földre, *Jan. 1. vers. 17. és 14. 6. Téli:*
minden jókkal való bővülődés, v. 13.

IV. A' *Christus országlásáról való jóvendülés*
Az hol vagyon:

1. A' *Christus országása*, v. 14. Az igafság jár
ő elötte: az az, valahol praedikáltatya az Evan-
geliumot mindenütt meg-igazíttya az ő hiveit,
Rom. 5. 1. 1 Cor. 1. 30.

2. *Annak boldog elő-meneteli*, v. 14. és annak
elő-menetele léfzen: mert fok népeket meg-térít
a' pogányok között, *Crel. 28. 28. Marc. 16. 20.*

TUDOMANY.

I. Az *Isten hivi valamt kérnek Istenből bizo-
nyos meg-halgattásnak reménysége alatt kérjek s'*
várják azt Istenül, *ph. 9-10. Solt. 116. 10.*

OKA. 1. Mert a' ki kétkeledik semmit nem
véfzen, *Jac. 1. 5.* oka mert az olyan ember két-
ségben hja az Isten igiretét s' hatalmát, *Solt. 50.*
vers. 15. Matth. 7. 7.

2. Mert Isten parancsolja, hogy várjuk az ő
igiretinek be-töltését, *IIab. 2. 2-3.*

HASZ. I. *Okat.* Nem csuda tehát hogy sokak
nem veszik-el Istenül a' mit kérnek,

1. Mert kétkelkedve kérik.

2. Mert csak szíjjal kérik, szívek távol van
Istenül, *Maub. 18. 8.*

3. Mert

3. Mert szokásból kérik, mint a' Phariseusok,
Matth. 6. 1-2.

4. Mert teltti kívánságokra kérik, *Jac. 4.*
vers. 3. &c.

II. *Int.* Hitből könyörögiünk. 2. Várjuk a'
kívánt jót. 3. Ha kesik a' kívánt jó, ne szünnyünk-
meg azt kérni, *Luc. 18. 2-7. 1 Thess. 5. 17.* Ha
meg-halgattatunk adgyunk hátat Istennek, *Solt.*
50. 15. Honnan tudhatod-meg azt, lásd, *Solt. 28.*
pag. 119.

II. *az Ur Jesus Christus, az ő népének igazságot*
és békeséget hozott születe-kével, *1 Cor. 1. vers. 30.*
Eph. 2. 14.

OKA. 1. Mert Istennek meg-békéltette, *Rom.*
5. 1. 2 Cor. 5. 19.

2. Mert nincsen semmi kárhoztatások azok-
nak kikért meg-jelent a' teltben, *Rom. 1. 4-5.*

3. Mert ő a' mi Istenünk előtt való igafságunk,
1 Cor. 1. 30.

4. Mert ő igazított-meg minket Isten előtt,
Esa. 53. 11.

HASZ. I. *Okat.* Nincsen hát a' Christuson
kívül Isten előtt való békeség és igafság: mert ő
a' mi békeségünk, *Eph. 2. 14.* ő a' mi igafságunk,
1 Cor. 1. 30.

K. *Hát az O Testamentombéli bioeknek volté*
ez az igazságok s' békeségek?

Fel: Volt, 1. Mert a' Christus volt az ő kö-
zen-járók-is, *Sid. 13. 8.*

2. Mert azok kegyelem alatt voltanak, *Crel.*
15. 11. 1 Cor. 10. 1-4.

II. *Int.* A' mi igafságunkat és lelki békesé-
günket egyedül a' Christusban keresők.

Indieson, 1. Mert ő a' mi igafságunk, *1 Cor. 1.*
vers. 30.

2. Mert ő a' mi békeségünk, *Eph. 2. 14.*

3. Mert ő benne nyugot-meg az Atya, *Maub.*
17. 5. Amen.

II. *Isten*

II. Isten az ő népe azért szabadította meg, az ő ellenröginek kegyetlenégétől, hogy az ő népe közzét, lakozzék az irgalmaság, igazság, békeféség, és az követség emberek, *z. 10. 11--12.*

OKA. 1. Mert az háborúságnak idején nem lakoznak ezek a' kegyeféségnek munkái az nép között, *2 Chron. 15. 4--5.*

2. Mert azért igir szabaditást hogy ezeket kövessük, *Esa. 1. 17--19.*

3. Mert el-vész ez a' nép az hol ezek nem uralkodnak, *Esa. 5. 7. &c.*

HASZ. *int.* 1. Ne csak külső békeféségünkért, hanem ezekért a' kegyeféségnek munkáiért-is könyörögünk.

2. Ha Isten nagy nyomorúságból meg-szabadit, vagy meg-szabadított, (1) Legyünk irgalmasok a' szegényekhez, *Luc. 6. 36.* (2) Szolgáltaffunk kinek-kinek igazságot, *Jer. 5. 1.* (3) Kövessük a' békeféséget, *Sid. 12. 14.* mind ezeket ő szíve foglallja, *Mich. 6. 8.* Amen.

LXXXVI. SÓLTAR.

Summája: Dávid sok nyomorúságiban Isten segítségét hívván, könyörög a' szabadulásért, és ellenséget ellen panaszolkodván, az Isten vigasztalását várja illy keserűségében.

K. Mikor irta? F. Mikor Saultól üldöztetnék, mint meg-tetfzik, *vers. 14.* lád a' 4. Soltárt-is.

Három Részzei vadnak.

1. Könyörög az ő nyomorúságiból való ki-szabadulásért, *z. 1--10.*

2. Könyörög az Isten utáiban való vezéreltetésért, még a' nyomorúságokban-is, *z. 11--14.*

3. Könyörög az Isten vigasztaló kegyelméért, *z. 16--17.*

Az

Az I. Részben ezek vannak.

I. Könyörög a' meg-balgattatásért: Az hol vagyon: 1. A' könyörög, *v. 1.* 2. Annak indító oka, *vers. 1.* mert nyomorult szegény vagyok.

Szegénynek mondja magát (1) Az Isten bünbocsátó kegyelmére nézve: így minden idvezülendő ember szegény, *Jel. 3. 17--18.* 2. *Cor. 8. 9.*

(2) A' külső legetégre nézve: melytől Dávid meg-fosztatott vala: ilyen szegények mellett kél-fel Isten, *Solt. 12. 6.*

II. Könyörög a' szabadulásért: Az hol vagyon: 1. A' könyörög, *v. 2.* 2. Annak indító oka. (1) mert te Istenet vagyon, t. i. a' Christusban, *1. Cor. 1. 30.* coll. *Solt. 110. 1.* (2) mert te benned bízom, *v. 2.*

III. Könyörög a' nyomorúságban való vidámtatásért: Az hol vagyon:

1. A' könyörög, *vers. 3--4.*

2. Annak indító oka, (1) mert te hozzád kiáltok, *v. 3.* (2) mert lelkemet csak hozzád emelem, *v. 4.* (3) mert te Uram jó vagy, &c. *v. 5.*

IV. Utóbban könyörög szabadulásért: Az hol vagyon: 1. A' könyörög, *v. 6.* 2. Annak indító oka, (1) Mert nincsen senki olly hatalmas Isten mint te, *v. 8.* *Dau. 3. 24.*

(2) Mert minden népek téged tisztelnek, *v. 9.*

(3) Mert nagy vagy és csuda dolgokat cselekedel, *v. 10.*

TUDOMÁNY.

I. Minden ember magában gondolatán szegény, és az Istennek kegyelme s gondviselése nélkül szűkölködik, *z. 1.* *Jel. 3. 17.*

OKA. 1. Mert a' mielőlti gazdagságunkat, az igazságot és szentiséget el-vesztettük Ádamban, *Jelen. 3. 17.*

2. Mert

2. Mert a' teremtetett állatokon való uraságunkat el-vezettettük s' szűkölködünk, hogy Isten azt nekünk vízfűza adgya, *Terem.* 32. 10.

HASZ. *Int.* Ismérjük szegénységünket; mely áll, 1. A' *blán* szegénben: mely lelki szegénnyé téfzi embert, *Jel.* 3. 17.

2. Az Isten lelki testi áldására való szűkölködünkben, *Jac.* 1. 17. melyet sem meg nem szerezhetünk, sem nélkül meg nem tarthatunk, Isten áldása s' gondviselése nélkül, *Hag.* v. 6. mert ma gazdag vagy; holnap szegénnyé lehetsz.

3. A' fok nyomorúságokban: melyekben is az Isten segítő orvoslása nélkül szűkölködünk, &c. *Solt.* 94. 17.

II. Az Isten biveinek az 8 nyomorúságokban, az 8 szegénységeknél, teherelenségeknél vallás tételével, kell Isten a' meg-bálgatási a bini könyörgések által, *5.* 1--10.

OKA. 1. Mert illyeknek igirt szabadulást, *Solt.* 12. versf. 6.

2. Mert illyek szűkölködnek az Isten lelki s' testi orvosló kegyelme nélkül, *Matth.* 9. 12.

3. Mert illyeknek igirt Isten elégitett, *Esa.* 15. 1. *Solt.* 146.

HASZ. I. *Oktat.* Nem csuda hogy némelyek meg nem bálgattatnak: mert így nem könyörögnek, hanem Pharizéus módra, *Luc.* 18. 11.

II. *Int.* Könyörögjünk úgy mint itt Dávid, láfd, v. 1-2-3-4-5-6-7. &c. Amen.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. Könyörög az Isten vezérlésért: Az hol vagyon: 1. A' könyörögés, v. 11. Az Istennek után erti

(1) Az Isten törvényét, mely regulája embernek, *Esa.* 16. 6. és 55. 8.

(2) Az Isten csuda itéletit, melyekkel gyakorolja Isten még az 8 szelímséget is, *Esa.* 16. 6. és 55. versf. 8.

2. Indi-

2. Indító oka könyörgésének, (1) Mert úgy járok a' teigasságodban, versf. 11. az az, a' te igaz törvényed szerén, *Solt.* 19. 10. (2) Mert tellyes szíbből tisztellek tégedet, v. 12.

II. Háldífa Dávidnak a' szabadulásért: Az hol vagyon: 1. Az hála-adás, v. 12. 2. Annak indító oka, v. 13.

TUDOMANY.

I. Az bivek az 8 nyomorúságokban nem csak az 8 nyomorúságokból való meg-szabadulásokért; hanem az Isten parancsolatban való vezérlésért is tartoznak könyörögni, *5.* 11. 13. *Solt.* 143. 1. 10.

OKA. 1. Mert a' nyomorúságok tanító mesterek, *Solt.* 119. 71. 2. Mert hála-adásnak és szent é etnek fogadás tétellel kell szabadulásunkat kérni, *Solt.* 50. 15. és 44. 19--20.

HASZ. *Oktat.* Azért veti tehát Isten többi közdött hieit nyomorúságban.

1. Hogy meg-ismérjék szegénységeket, v. 1.
2. Hogy meg-tanulják az Isten itéletit, *Esa.* 16. versf. 9.

3. Hogy magokat meg-alázzák, 2 *Chron.* 33. versf. 11.

4. Hogy hiteket próbállyá, 1 *Pér.* 1. 5--6.

5. Hogy e' világot vélek meg-utáltassa, 1 *Kir.* 14. versf. 4.

6. Hogy e' világgal el ne veszfzenek, 1 *Cor.* 11. versf. 32.

7. Hogy az Isten parancsolatihoz való engedelmesseget meg-tanulják, *Solt.* 119. 71.

II. Mikor Isten az 8 biveit nagy nyomorúságokból meg-szabadítja, tartoznak Isten tisztelni és báldással magasztalni, *5.* 12--13. láfd *Solt.* 9. és 116. &c.

Az 3. Részben ezek vannak.

1. Paraszolodik ellenségi ellen, versf. 14.

2.

2. Kő-

2. *Könyörgés ellenségi ellen:* Az hol vagyok: 1. *A' könyörgés,* vers. 16. 2. *Indítóka,* vers. 11. mert irgalmas vagy, &c. 3. *Vége könyörgésének,* vers. 17. had lássák az engyülődőim, mikor megvigasztalt az íztégyenűllyenek-meg.

TUDOMANY.

I. Az Isten bivei könyörgésének az 8 fel-fuvalkodati s' Isten nem feld ellenségeinek meg-szegyenyítéséért, *Ps.* 14. 17. lásd, *Solt.* 5. pag. 26. és 28. pag. 117.

II. Az biveknek az 8 nyomonúságokból való meg-szabadításokat Istenről olyan véggel kell kérni hogy Istennek az 8 hozzájuk való szereteti abból ki-teszék, és az 8 ellenségek meg-szegyenyítéséért, *Ps.* 17. *Solt.* 17. 7--8.

OKA. 1. Mert ugy tulajdonit az ellenség-is dicsőtlőséget Istennek, *Ki-ésv.* 14. 25.

2. Mert ugy köteleztetik az Isten népe az Isten szeretetire, *Solt.* 31. 23. &c.

LXXXVII. SÓLTAR.

Summája: Dávid le-irván a' Judabéli Ecclesiának dicsőtlőségét s' a' Templom fundálását; *propbátul* a' pogányok bivatalljáról.

K. Mikor írta? F. Mikor a' frigy látát Jerusalemba vitte, és Isten az Templomnak helyét a' Sion hegyén neki meg-mutatta volna, 2 *Sam.* 24. vers. 18. s' adatott éneklésre Koréh fiainak.

Két Részzei vannak.

1. A' Judabéli Ecclesiának dicsőtlősége voltának le-irása, *Ps.* 1--2--3.

2. A' pogányok bivatallja felől való *propbátul*, *Ps.* 4-5-6-7.

AZ

Az 1. Részben ezek vannak.

I. A' Jerusalembéli Templomnak fundálása, annak helye, vers. 1.

K. 1. Miért mondatik Isten fundálásának? 2. Micsoda izent hegyek között fundáltatott?

Az 1. *Fel.* Mert jól lehet Salamon építette; de Isten mutatta-ki helyét, 2 *Sam.* 24. vers. 18. *Chron.* 31.

Az 2. F. A' Moria és Sion hegye között: mellyek azon egy végében lévő hegynek hatmai voltak: kik közöttül edgyiken, t. i. a' Moria hegy oldalán, a' Templom; az máfikon (a' Sionon) a' Dávid vára volt, 2 *Chron.* 3. 1.

Erre nézve fők helyen a' Sionon mondatik lenni a' Templom, mint *Solt.* 68. 17. és 74. 2. &c. *Mert* a' Moria hegye a' Sion hegyének edgyik részének tartatik vála.

Szeretnek mondatnak, (1) Mert Isten az 8 tiszteletinek helyének választotta volt, *Solt.* 132. 13.

(2) Mert Isten kiváltképpen való jelen voltával meg-szentelte volt, lásd hasonló szollást, *Ki-ésv.* 3. 6.

II. Szereteti Istennek Sionhoz, v. 2. Szereti az Ur Sionnak kapuit, &c. Az Sion kapui Jerusalemet érti, a' Jacób hajlékin, az Izrael X. nemzetének városit: mellyek felett választotta Isten az 8 tiszteletinek helyéről Jerusalemet, *Solt.* 132. 13. az honnét-a' pogányok közzé ki-menne a' Törvény, *Esa.* 2. 2--3.

III. A' Jerusalemnak dicsőtlősége, v. 3. Kérd: Micsodák azok a' tiszteletre dolgok mellyek bízdettenek Jerusalemba?

Fel. 1. Hogy Isten tiszteletinek helyéről választotta, *Solt.* 132. 13.

2. Hogy ott lakik Isten, vers. 14.

3. Hogy onnan megyen-ki a' Törvény a' pogányok közzé, *Esa.* 2. 2.

4. Hogy a' minden hívőknek Annyának mondatik,

datik, a' mennyiben példázza az Ecclesiást, Gal. 4. vers. 26.

TUDOMANY.

Az Ecclesiának fundálója, minden népek s' nemzetek kőszít, egyedül az Isten, *1. 2-3.*

OKA. 1. Mert az Ecclesia Isten háza, *1 Tim. 3. 15.* tehát Isten fundállya ott, a' mikor és a' hol akarja. 2. Mert az Ecclesiának fundamentuma a' Christus, *Eph. 2. 20.* a' kin lenki nem építették fel, hanem ha az Atya Istentől hivatattik, *Jan. 6. 44.*

HASZ. I. Oktat. Nincsen tehát az Isten igaz kimeret, kívül a' Christus Ecclesiája: mert a' Sántán uralkodik azon kívül, *Csel. 26. 18.* Mellyik a' Christus Ecclesiája mellyet Isten szeret? Lásd, *Solt. 15. pag. 64.*

II. Nem vehet tehát erőt a' Christus Ecclesiáján a' Pokolnak minden serege, *Matb. 16. 18.*

1. Mert Isten őrzi azt mint a' maga szemé fénycét, *Zach. 2. 12.*

2. Mert a' Christus hadakozik a' mellet, *Jel. 12. vers. 1-8.*

Az 2. Részben ezek vannak.

I. Prophecia a' pohányok hivatalgyáról, v. 4. Az Egyiptumot, &c. az az, azokat a' pogányokat kik Sionnak az Isten Ecclesiájának ellenfelei voltak, el-hivom s' népemmé tészem, *Esa. 19. 18. Rom. 10. vers. 19.*

II. Az hivatalos pogányok s' vád való fogadtatások, v. 5. az Abraham magva lesznek s' a' Christusban egy testek, *Gal. 3. 28. 1 Cor. 12. 13.*

III. Az Új Testamentummi Ecclesiának meg-erősítése a' Christus által, v. 5. 6. lásd, *Matb. 16. vers. 18.*

IV. Az Ecclesiának lelki öröme, vers. 7.

V. Abban az Evangélium predikálásának sekeniten folyamata, vers. 7.

TUDO-

TUDOMANY.

I. Isten az ő örök decretoma szerént az hivatalos pogányokat, bé-hozza bizonyos időben az Ecclesiában, és a' fűságnak kegyelmére fel-vészi, vers. 4. 6. *Esa. 19. 18. Rom. 11. 25.*

OKA. 1. Mert a' Christus minden nemzetből váltott-meg Istennek, *Jel. 5. 9.*

2. Mert a' kik régen Isten kívül voltak azt hitva-el népének, *Rom. 10. 19. Eph. 2. 11. 12.*

3. Mert ugy lesznek egy páfzor alatt, *Jan. 10. vers. 16.*

HASZ. I. Oktat. Tehát egy a' Christus Ecclesiája az egész világon.

Miképpen? F. 1. Az ő fejére a' Christusra nézve. 2. A' tudományra nézve. 3. Az idveffegre nézve. 4. A' fűságnak lelkére nézve. 5. Az örök életre nézve, *Eph. 4. 5.*

II. Int. 1. Tarcuk-meg lelki edgyességgünket a' Christus közösségs Ecclesiájával.

2. Könyörögjünk annak épületiért, s' megmaradásáért, *Solt. 127. 6. &c.*

II. Az Ur Jesus Christus az ő hivatalos szentekből álló Anyaszentegyházát ugy fundálta, hogy az mint örökké meg-áll, s' el nem fogyhat, *1. Pé. 5. 6. Matb. 7. 25. és 16. 18.*

OKA. 1. Mert ő Felsége minden ellenfejénél erősb, *Solt. 93. 4.*

2. mert Isteni erővel őrzi az idveffegre, *1 Pé. 1. vers. 5. Lásd, Solt. 78. v. 65. és 89. v. 20. pag. 299.*

LXXXVIII. SÓLTAR.

Summája: David kemény kísértetekben és lelki harczban lévén, mint egy fel ből, könyörög Istennek a' vigasztalásért s' szabadulásért.

K. Mikor írta? F. Akkor mikor az 38. Soltárt:

Q3

tárt: és Hemánnak ki énekítő mester volt, *1 Chron.* 16. 42. és Korah fiainak adatott az éneklésre: melyben tanította a lelki próbákban lévőket, hogy hogy könyörgjenek.

Két Részzei vannak.

I. A' Dávid kemény kísértetiben, *Istenhez bocsátott könyörgése*, *Ps.* 2--14.

2. *Panaszszó Dávidnak Isten kísértetiben*, *vers.* 15. 19.

Az I. Részben ezek vannak.

I. *Könyörgés a meg-bágyattatásért*, *vers.* 2--3.

II. *Indító oka könyörgésének*, 1. Mert az én életem telyes nyomorúságokkal, *v.* 4.

2. Mert hasonlatos lőtem az halottakhoz, *vers.* 5. 6.

3. Mert a' nyomorúságnak mélységes koporsójában vetettél, *v.* 7--8.

4. Mert az én ismértől meg-fosztottál, *vers.* 9.

5. Mert te hozzád kiáltok minden nap, *v.* 10.

6. Mert nem az halottak; hanem az élők hirdetik a' te kegyelmes cselekedetidet, *v.* 11-12-13.

TUDOMÁNY.

I. Gyakorlatsággal még az Istennek szentelték a' kemény kísértetekben estek, hogy láttának Istenül teljességgel el-bágyattani, *Ps.* 4. 9. *Solt.* 72. láld, az 13. Soltárban-is.

II. A' nyomorúságok s' lelki próbák az Isten hivében éjjeli nappali fehérszokások, s' könyörgéseket szerzenek s' indítanak, *Ps.* 2. 3. 10. Láld, okait, *Solt.* 77. 2. 7. *pag.* 316.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. Az Isteni segedelemnek balszárán való panaszok, *Ps.* 14--15.

II. *Indító oka panaszának*, 1. Mert szegény és holt

és holt eleven vagyok a' nyomorúság miatt, *v.* 16.

2. Mert a' te busulárid rajtam által mentenek, &c. *v.* 17.

3. Mert a' felelmek szüntelen környül vélsnek engemet, *v.* 18.

4. Mert az én barátomat tülem el-fakasztottad, *v.* 9.

TUDOMÁNY.

I. *Még akkor-is, mikor a' nagy nyomorúságokban láttának az Isten hívei, Istenül s' barát-ryokul el-bágyattani, és a' nyomorúságnak el-nyomattani, Istenben kell reménységeket helybe-tenni, és a' Feltérget kell segítségre hívni*, *Ps.* 14. 19.

OKA. 1. *Mert ha minden jó akaróink el-had-nak-is; de Isten nem hágy-el*, *Solt.* 27. 19.

2. *Mert nem felejtethi-el Isten az övéit, és nem vetheti-el*, *Esa.* 49. 14--15. & 43. 1, 3. *Solt.* 94. *vers.* 14. láld, *Solt.* 27.

II. *Mikor Isten az a' nyomorúságban lévő hi-veinek könyörgésekre meg nem felel; hanem a' nyomorúságot rajtuk neveli, úgy gondolkoznak hogy Isten őket el-vetette*, *Ps.* 14. 17. *Esa.* 49. 15. láld, *Solt.* 13.

LXXXIX. SÓLTAR.

Summája: A' *Prophétia* az Isten népe képében, *birdervén* az Isten népével tölt kegyelmességet, *könyörgés* az Isten el-pusztult *Ecclesiájának* meg-építéséért; az Dávidnak adott ígéreti és fogadásá szerint.

K. K és mikor írta? F. Ethán ki az énekítő s' muskáló *Leviták* között való volt, *1 Chron.* 15. *vers.* 17--19. Írta pedig a' Babiloniai fogságban; mert a' Jeremias firalmival meg-edgyez, mint meg-tetlik, *Ps.* 39-50. és *Szal.* 1. 7. és 5. 2. 22. &c

Három Részzei vannak.

1. Az Isten kegyelmességének hirdetése, melyet Isten Dávidnak s' az ő maradékainak ígért, vers. 2--38.
2. Késerves panasza az népnek a' Dávid országának vonulásáról, v. 39--47.
3. Könyörgés a' Dávid maradékainak megújításáért, v. 48--53.

Az I. Részben ezek vannak.

- I. Az Isten kegyelmességének éneklése s' hirdetése, vers. 1. A' hol az Isten igazságán érti, az ő igretiben való igaz mondanását, v. 3. és Num. 23. vers. 19.
- II. Indítóoka, 1. Mert az ő igaz mondása mind örökké meg-marad, v. 3.
2. Mert meg-ígérte hogy a' Dávid székét meg-erősít, s' végképpen el nem veti, v. 4--5.
3. Mert az ezek hirdetik az ő csuda dolgait, vers. 6. és Solt. 19. 1.
4. Mert az ő igaz mondanását hirdetik az szentek gyülekezetiben, v. 6--8.
5. Mert az égben az Angyalok közt senki nincs ő hozzá hasonlatos, v. 7.
6. Mert a' földön nincs olly Isten mint ő Felsege, vers. 9.
7. Mert a' tengereken-is uralkodik, v. 10.
8. Mert az Egyiptombélieket ő rontotta-meg, mikor Izraelt ki-hozta, v. 11.
9. Mert ővé a' föld és annak telleysege, vers. 12--13.
10. Mert hatalmasb mindeneknél, v. 14.
11. Mert igazság és kegyelmesség van székü előtt, v. 15.

III. Boldogsága annak, ki örövend illy hatalmas Istenben: Az hol vagyon, 1. Azoknak boldogságok, v. 16. 2. Ennek a' boldogságnak oka,

(1) Mert

- (1) Mert azok az Isten ábrázattyában biznak, vers. 16. az az, az Isten oltalmában biznak.
- (2) mert azok az Isten igazságában fel-magasztaltatnak, v. 17. az az, Isten igreti szerint meg-szabadulnak, Jer. 29. 10--11.
- (3) mert azoknak erejek s' ékességek Isten, vers. 18.
- (4) mert az te jób karod által emelterik-fel szarvunk, az az, áll helyre a' mi birodalmunk, vers. 18.
- (5) mert té vagy a' mi paifunk s' királyunk, vers. 19.

IV. Emlékezteti Istent a' Dávidnak tőlt igéretre, mi or útet Királyá éltte: Az hol vagyon: 1. A' Dávid választása az királyságra, vers. 21.

2. A' Dávidnak tőlt igéretei,

- (1) Hogy útet ellenfégi ellen meg-segíti, vers. 22--23-24.

(2) Hogy véle léfzen Isten, vers. 25.

(3) Hogy meg-erősíti az ő biradalmát, v. 25.

(4) Hogy az tenger mellyéki pogányokat birodalma alá veti, v. 26. lásd, 2 Sam. 8. 10.

(5) Hogy Isten néki Attya léfzen, vers. 27--28.

(6) Hogy az ő véle tőlt szövetségét meg-tartya, vers. 19.

(7) Hogy az ő maradékát s' királyi székét állandóvá téfzi, vers. 20. Ezekben Dávid a' Christus lelki országot ábrázolta, és ezek a' Dávid személye alatt, az Christusnak ígértettek: mert ő ül ma az Dávid székein, az az, az Ecalásában uralkodik, Luc. 1. vers. 32--33.

(8) Hogy na vétkeznek az ő maradéki meg fanyargattya, de magátul el nem veti, v. 21--24 Ennek okát adgya, miért nem veti-el: mert nema rontya-meg szövetségét mellyet esküv éfál tőlt Dávidnak, v. 35-36-37-38.

TUDOMANY.

I. Az Isten népének, az Istennek ő véle kértár

jó-téteményit, nem csak békeségében; hanem még háborúságában is, báld-írással kell emlegetni, és azért Isteni kell dicírní, *1. 2-25. Solt. 44. vers. 2. 10.*

OKA. 1. Mert az Isten jó-téteményinek illy időben való emlegetése, az Isten akarattában meg nyugvó léleknek jele, *Solt. 44. 2-10.*

2. Mert az Isten jó-téteményinek emlegetése az háborúságokban Istenben való bizodalomra indítja az embert, *Solt. 77. 11. 12.*

3. Mert Istent ilyenkor könyörületességre indítja, *Jer. 31. 18-20.*

HASZ. I. Feddi azokat, kik csak békeségben emlegetik az Isten jó-téteményit; de a' nyomorúságban el-felejtkeznek Istenről, *Matth. 7. 26-27.*

II. Im. A' nyomorúságban emlegetjük az Isten jó-téteményit: mert nem felejtkezik-el rolunk, *Esa. 49. 14-15. &c.*

III. Jellehet Isten az ő frigyos népét, az ő ellene való időrvénytelenségért meg-sanyargattya s' el-domsége kezében adgya; de végképpen jóba magánul el nem veti, *1. 20-28. Esa. 54. 7-8. lásd, okait vers. 34-36. lásd, Solt. 18. v. 6-8. &c.*

Az 2. Részben ezek vannak.

I. Panasz a' Dávid országának pusztulása felett. 1. Hogy Isten Dávidot, az az, az ő maradékból származott Sedechiást az néppel edgyütt elvetette, *vers. 39.*

2. Hogy velle tölt szöveflegét fel-bontotta, *vers. 40.* Nem ellenkezik ez a' ízó a' 35. 36. versekkel: (1) Mert Isten engedelmeslégnek tekinteti alattán: Judának az uralkodást. (2) Mert Isten csak a' külső uralkodásra s' külső tisztelgetre mézve vetette volt meg a' Dávid maradékot; de valóban hív választottait nem vetette-meg, *Rom. 11*

3. Hogy

3. Hogy az ő Ceronáját, az az, Király birodalmat meg-alázta, *v. 40. &c.*

TUDOMANY.

Azon Tudományok vannak itt, mellyek az 88. Soltárban, Láld, ott.

Az 3. Részben ezek vannak.

I. Könyörgés az Isteni kegyelmes szabadtásnak meg-újítatásért: Az hol vagyon, 1. A' könyörgés, *v. 47.* 2. Annak indító oka;

(1) Mert halandók vagyunk, *vers. 48-49.*

(2) Mert esküvéssel fogadtad hogy el nem vetisz, *vers. 50.*

(3) Mert gyalázattal illetetnek a' te szolgálai a' pogányoktól, *vers. 51.*

(4) Mert gyalázattal illet tégedet az ellenség, *vers. 52. Mich. 7. 10.*

II. Isten áldásával való bé-rekesztő kivánsága az népnek, *vers. 53.*

TUDOMANY.

Az Isten meg-nyomorodott nép, a' nyomorúságból való ki-szabadulását, az Isteni igiretinek és megadásának emlékezetével körje Istenül, *v. 47-57.*

OKA. I. Mert Isten meg-emlekezik igiretéről s' meg-fizánnya népét, s' meg-kegyelmez néki, *Ki-jöv. 3. 7-8.*

2. Mert igen hathatós könyörgés az olyan Isten előtt, *Ki-jöv. 32. 11-14. lásd Solt. 74. 20. pag. 305.*

XC. SÓLTAR.

Summája: Mozes vallás lévén arról hogy Isten leitol fogja az ő népének útját a' bűb, *1. 1-14. &c.* és az emberi nemzetnek halandóságát, és könyör-

26

26

rög Istennek, hogy az ő népén kegyelmét ujjítsa meg, s' dolgaik boldogítsa.

K. Mikor írta ezt Mojsés; s' miért számláltatik a' Dávid Soltári közbén? F. Mikor az nép Mojsés és Aaron ellen támadván, Isten halálos sentenciát monda az népnek, hogy Jofuén s' Chaleben kívül huzt esztendőig a' pusztában el-veszténé, *Núm.* 14. 1-31. melyben Mojsés könyörög az népért, hogy Isten ne vesze el a' pusztában, hanem vigye-bé őket Canaanban, Dávid Soltári közzé tétetett; *Mert* ő szedte illy Rhythmusokban és ő-is ezt éneklerte kétség nélkül mikor Isten harminnapos dög hált bocsáta földére, *2 Sam.* 24. vers. 13-17. &c.

Három Részzei vannak.

1. Az Istennek az Izrael népéhez való régi kegyelmessége, *1. 1-2.*
2. Panaszolja Mojsésnek az ember balandóságát s' rövid életéről, *1. 3-11.*
3. Könyörög az Isten kegyelmének meg-ujjításáért, *1. 12-17.*

Az I. Részben ezek vannak.

I. Az Isten jó tereménységének hirdetése, vers. 1. Uram, &c. az az, eleiről fogva a' mi Atyáinknak s' minékünk védelmező s' oltalmazó hajlékunk voltál, *Deut.* 33. 27.

M. Ideje az Isteni jó tereménységnek, v. 2. Minek előtte az hegyek lennének, &c. az az, örökké való decretumokban népédé szeretél, *Jer.* 31. 3. Azért ne emélsz meg minket haragodban, *Núm.* 13. 29.

TUDOMAYN.

Az Isten népének boldogsága ebben áll, hogy Isten önéki (az örökké való decretuma szerén) oltalmazó s' védelmező hajléka, *1. 1-2.*

OKA,

OKA. 1. Mert az ilyen oltalom, Isten szerezteinek jele, *Jer.* 31. 3.

2. Mert annak még a' veszedelmeknek közöpette-is bátorsága vagyon, *Solt.* 23. 4. és 46. 1-6.

HASZ. Oktat. Boldog nép az, a' kinek Isten hajléka. Kérdők azok?

F. 1. Kik Isten válfasztyák hajlékoknak, *Solt.* 91. vers. 1-5.

2. Kik meg-maradnak az Isten frigyében, *Terem.* 17. 1. *Jofu.* 24. 15.

3. Kik meg-tartják az Istennek parancsolatyát, *Lev.* 26. 3. 11, 12. &c.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. Panaszolkodik az ember életének rövid voltáról: Az hol vagyon: 1. A' panasz, v. 3. az az, az embert földé téized (a' bűnért) az honnét vétetett, *Terem.* 3. 19. 2. Az ember életének rövid voltának oka,

(1) Mert ha ezer esztendőig élne-is ember, de te rád nézve Uram csak annyi mint egy nap s' az étfizakának negyed része, v. 4.

(2) Mert olly hirtelen el-mulik életünk mint ha árvizzel ragadtatnánk-el, v. 5.

(3) Mert csak ollyan életünk mint az álom, melly hamar el-mulik, és mint a' fű hamar el-fárad, v. 5-6. *Esa.* 40. 6-8.

II. Az ember balandósága: Az hol vagyon: 1. A' mi balandóságunk, v. 7.

2. Annak oka, (1) A' mi álnokságunk, v. 8. (2) Az Istennek bűn ellen való haragja, v. 9. a' fenyegetés szerint, *Terem.* 2. 17.

III. Az ember életének bátára az eszt miatti: A' hol vagyon: 1. A' mi életünknek bátára, v. 20. hetven vagy nyolczvan esztendő, még az öregeknek-is. 2. Annak nagyvalóságára, v. 10. azoknak a' java-is nyomoruságos, *Terem.* 47. 8-9.

IV. Az emberek vakmerősége Isten ellen, illy balandó s' változandóságokban, v. 11. az az, halan-

halandóvá, rövid életűvé tőtted az embert s' még is nem fél tégedet, kinek hatalmad vagyon űtet (a' mikor akarod) meg-ölni, *Deut.* 32. 39.

TUDOMANY.

I. Az embernek élete, az élet miatt felelté igen meg-írdóztatott, és mint a' fű, s' annak virága olly változandóság s' mulandóság alá vettetett, *vers.* 3--9. *Esa.* 40. 6--7--8. *Job.* 14. 1--2.

OKA. 1. Mert az embernek élete hamar elmúló dolgokhoz hasonlítatik, minémű az álom, pára, hajó nyoma, &c.

2. Mert a' virág fők féle, ékes s' kedves, de ugyan csak meg-hervad, virágát, szagát el-veszti: így az emberek fők rendben, tisztán, hivatalban helyeztettek: rudófok, ékes termettek, &c. de ugyan csak meg-keli halmiok s' porban kell szállniok.

HASZ. Oktat. A' bűn tehát oka életünk rövidségének s' halandóságunknak: mert ha Ádám el nem esett volna, meg nem holtunk volna, *Terem.* 2. *vers.* 17.

K. Ha meg nem holtunk volna hogy viettünk volna mennyországban?

F. 1. Ugy mint Enőch s' Illyés: 2. Ugy mint azok kik az itélet napján életben lesznek, *1 Thess.* 4. 17.

II. Int. 1. Sirassuk-meg életünket s' életünk rövid voltát, *Préd.* 7. 29. *Job.* 14. 1.

2. A' mi életünknek rövidségében úgy éllünk, hogy holtunk után örökké éllünk Iltennét.

Miképpen éllünk? F. 1. Iltent válasszizuk hajlékunknak, *vers.* 1.

2. E' világnak gyönyörűségéhez ne ragadgyonlelkünk; hanem csak egy tartsuk, mint az mulandó virágot, *Rom.* 12. 1.

3. A' mi bűneinket meg-sirassuk s' el-hadgyuk, s' Iltent haragját úgy engeszteljük.

4. Iltent

4. Iltent féllünk s' úgy éllünk, *Pbil.* 2. 12.

5. Kérjük Iltent hogy az mi életünknek rövid voltáról szüntelen emlékeztessen-meg, *v.* 13. 6.

6. Hogy vezérreljen az ő parancsolatinak utában, *Solt.* 143. 10. Amen.

II. Az emberi világi élete, a' bűnirt nem csak meg-írdóztatott, hanem nyomorúságokkal is meg-terheltezt, *10. Terem.* 47. 8--9. *Job.* 14. *vers.* 1--2.

OKA. 1. Mert szabad akarattya szerént változtatá halhatatlanságát, halandóságra, meg-vetvén az Iltent fenyegető parancsolatját, *Terem.* 2. 17. és 3. 6. 2. Mert a' bűnnek földgya s' nyomorúság s' azt követő halál, *Terem.* 3. 16--17. *Rom.* 6. 23.

HASZ. Int. 1. Szenvedjük békességgel tehát a' nyomorúságokat: Mert magunk szerzők magunknak, *Hof.* 13. 9.

2. Ne irtozunk az haláltul: Mert az hivenek, út az halál az örök életre, *Jan.* 5. 24. az hól meg-ízűnnek a' nyomorúságok, *Apoc.* 7. 14--17. & 21. 4. Amen.

Az 3. Részben ezek vannak.

I. Az élet rövid voltának meg-isméréséért való könyörgés: Az hol vagyon: 1. A' könyörgés, *vers.* 12. Micsoda a' mi napunkat számlálni? Fel. Az Isten befűződéből életünk rövid voltát és halandóságunkat meg-tanulni, *Solt.* 39. 5.

2. Vge könyörgésnek, *v.* 10. Hogy járhasunk bölcs szível, az az, a' világ bolond fiaival, (1) Magunknak hoizszu napot ne igirjünk, *Jac.* 4. 13. (2) Telti gyönyörűségben ne éllünk, *Luc.* 12. *vers.* 19. hanem

(1) Iltent féllünk, melly kezdeti a' bölcsességnek, *Solt.* 111. 10.

(2) Minden óraban halálhoz készűllyünk, *Matth.* 25. 45--46.

H. Könyörg az Isten kegyelmének meg-újításért: Az hol vagyon: 1. A' könyörgés, *v.* 13.

14--15.

14--15. 2. *Indító oka*, hogy az te hatalmaságot a' mi meg-tartatásunkban meg-ismértessék, v. 16. lásd *Num.* 14. 14--16.

III. *Könyörgés* (1) *az Isten segítésére*: hogy az te szépeged (az az, kegyelmes óltalmad) tündököltyek rajtunk, lásd *Solt.* 4. 7.

(2) *Az ő el-kezeder dolgoknak előmeneteliért*, vers. 17. az az, hogy az Isten fededel me áltál me-hessenek Canaában, s' ne csufoltassék Isten meg az ő veszedelmekben, ha bé nem viszi őket igireti szerint, lásd *Num.* 14. 14--16.

TUDOMANY.

I. *Az Istennek bűveinek buzgó könyörgéssel kér-ni kell Isten*, hogy őket az halandóságról élet-nek mulandóságról, szüntelen emlékeztesse-meg s' tanítsa-meg, p. 12.

OKA. 1. Mert az halandóságnak emlékezete viszi embert az ő maga meg-isméréseire: hogy Ádám-ban halhatatlanságban s' igaságban és szent-ségben teremtetett volt s' de efebten azokat el-vesztvéni lőtt halandóvá, *Præd.* 7. 29.

2. Mert nemz emberben alázatosságot, *Te-rem.* 18. 27,

3. Mert e' világnak meg-utálását nemzi ember-ben, 1 *Cor.* 7. 31.

4. Mert az emberekben való bizodalomtól el-vonnya az embert, *Solt.* 146. 3--4.

5. Mert a' testi gyönyörűségnek gyakorlásától el-vonnya embert, *Præd.* 12. 1--2.

6. Mert Isteni félelmet nemz emberben, s' feli-Istent meg-bántani, kinek szímot kell adni csele-kedetiért, 2 *Cor.* 5. 10. &c.

HASZ. I. *Oktat.* Tehát feski bölcs nem lehet halandóságának meg-ismérése nélkül: mert mind ezektől a' jó gondolkodásoktól meg-feszítatik.

Kiesodásokért? F. a. Kik magoknak hosz-szu időt igínek, *Jac.* 4. 13--14.

a. Kik

a. Kik testi gyönyörűségben élnek, *Luc.* 12. vers. 19.

II. *Int.* Ugy élyünk hogy szüntelen halandó voltunkról meg-emlekezzünk.

K. *Mékeppen emlékeztetünk arról meg?* Fel. 1. Azokról gondolkodjunk mikhez hasonló éle-tünk, t. i. pára fű árnyék s' álom.

2. Ki mentünkben bé-jútunkban s' le-fek-tünkben és fel-költünkben.

Indicson, 1. *Mert* ugy szántszándékkal nem vétezzünk. 2. *Mert* így vigyázzunk szüntelen s' várhattuk az Ur Jესus Christust halálunk orájára, *Matth.* 25. 13.

II. *Az Isten sok nyomorúságot szenvedet bi-veinek buzgóságossan kell Istennek könyörögni*, hogy őket az ő nyomorúságának napjai után vi-dámissa-meg, és őket dolgoknak boldog előmerte-livel adgya-meg, p. 13--17.

OKA. 1. Mert ha mi fíralommal illet, reggel meg-örvendeztet, *Solt.* 30. 6.

2. Mert könyörül az ővéin, mint az édes Atya, *Solt.* 103. 13.

HASZ. *Int.* Könyörögjünk Istennek hogy napjainkat ujítsa-meg.

Kikkel cselekezi azt Isten? F. 1. Kik a' nyo-morúságban-is Istenhez ragaszkodnak, *Job.* 15. 13 lásd *cap.* 42. 10.

2. Kik bűnök-ből meg-térnek, *Jer.* 3. 13--15. *Hof.* 14. 3--8. Amen,

XCI. SÓLTAR.

Summája: *Dávid az ő példájával boldognak mondgya, a' ki az Istennek óltalmában ajánlja magát: mert az minden lelki s' testi vesztélyek-től meg-oltalmazatik, s' könyörgésében meg-bal-gattatik s' meg-sabadittatik.*

K. Mikor írta? F. Mikor országában harmad napi

napi dőghalál uralkodott volna, s' attul Isten meg-
szabadította volna őket, 2 Sam. 24. 13. &c.

Két Részei vannak.

1. Istennek kegyelmes gondviselése azokhoz,
minden veszedelmekben, kik ő felségében bízának
vers. 1--13.

2. Könyörgésekben való meg-bálgatások, és
nyomortárságból való meg-szabadítások azok-
nak, kik Istenhez folyamodnak, 14--15.

Az 1. Részből ezek vannak.

1. Az Istenben bízókknak boldogságok minden
veszedelmekben: A' hol ezek vannak:

1. Magat s' másokat biztatja az Isten oltal-
mával, 1. 1--2.

2. Annak oka, (1) Mert a' szabadít-meg, &c.
vers. 3. K. Mit ért a' madarászom? 2. Mit az
dögön? Az 1. F. Az ördögöt, kimindenütt az
ő egész mestersege által hálót vét az hiveknek,
hogy meg-soghassa, 1 Pét. 5. 8. 2 Cor. 12. 9. Az
2. F. Erti a' dögön a' dög halált, lásd 1. 6.

(2) Mert mint a' madarak fiokat szárnyok
alatt, ugy Isten gondviselése alatt, oltalmazza hi-
veit, 1. 9. Solt. 17. 8.

(3) Mert mint a' vitéz testét paissal: ugy Isten
hatalmával őrzi az övéit, v. 4. Terem. 15. 1.

II. Inti maga példájával az hiveket, hogy az
nagy v. szedelmekben ne félljenek: A' hol vagyom

1. A' biztatór, 1. 5. Ne fély az éjjeli rette-
géstől, &c. K. Mit ért az éjjeli rettegésen, és az

nappal repülő nyílra? F. Az dőghalált a' mint
vers. 6. meg-magyarázza: melyet három képpen

ír-le: mert mondja (1) Éjjeli rettegésnek: mert
nagy rettegést nevez emberekben, mikor az éjjeli

csendességben nyugovókat hirtelen meg-rettent
halálos mérgével. (2) Nappal repülő nyílnak:

mert oly hirtelen meg-öli embert mint a' nyíl,

Melly

melly nagy sebességgel ő s' emberi reménség felett
meg-öli az embert, 2 Chron. 25. 23. (3) Elsőzaka
kegyetlenkedő dögnek: mert kiváltképpen érzéke
fene vad módgyára, minden válogatás nélkül meg-
veztegeti az embereket, Ki-jöv. 11. 4.

2. Oka a' biztatásnak, (1) Mert ha sok eze-
ten el-csnének-is mellőzők dőghalál által ők meg-
öriztetnek, vers. 8--9. K. Hát dőghalál által
rak az hitetlenek érne-el? F. Nem csak, 1. Mert lokszor az ártatlanok ölettetnek-meg pe-
stissal másoknak vétekért, mint Egyiptomban
Pharaóért, Ki-jöv. 11. 4--5. és Dávidért Izrael-
ben, 2 Sam. 24. 17. 2. Mert az illy csapások meg-
csnának az hivenek-is, Préd. 9. 4. 3. Mert itt érti
azokat az hitetleneket, kik várják az hiveknek
veszedelmeket ilyen időben, s' azonban ők vez-
nek-el, Ki-jöv. 11. 5--7. és 12. 29.

(2) Mert az Istent választották oltalmoknak,
vers. 9. 10.

(3) Mert az Isten szent Angyali oltalmazza
őket, vers. 11--12. Elsőben, a' Christust nézi,
kinek Angyalok szolgálai, Sid. 1. 7. Másodszor, az
hivet mint Christus tagjait, kiknek oltalmokért
az Angyalok ki-küldetnek, Sid. 1. 14.

(4) Mert az Orofzlánon jár, &c. v. 13. Ez-is
a' Christusé elsőben: mert ő tapoda-meg az po-
kolbéli orofzlánt, &c. Sid. 2. 24. és Col. 2. 15.
Másodszor, az hiveké, kik 1. a' Christum ereje által,
1 Cor. 15. 57. 2. Hát által, meg-győzik az ördö-
göt, 1 Pét. 5. 8.

TUDOMANY.

1. Látáki erős bittel s' bizodalommal magb-
kat az Isten oltalmában ajánlják, azokat Isten
minden lelki s' testi veszélyektől meg-oltalmaz-
za, vers. 1--4. és 125. 1--2.

Oktat. Lásd, Solt. 46. 2. 8. és 125. 1--2.

HASZ. Oktat. Bátorságossá teszi az Isten
híveit, minden veszedelmekben.

K. Hát

K. *Hát miért hogy azok-is sokszor nagy veszedelmekben forognak?*

F. 1. *Mert* űk-is vétkeznek, s' a' világ fiuitul nehezen válnak-meg, mint Lóth, *Terem.* 19. 15.

2. *Mert* azok idveffégekre szolgálnak azoknak, *Rom.* 8. 28. Tőb okait lád, *Solt.* 36. pag. 361. &c.

II. *Isten az őtet földök s' ő benne bűsökat, Sz. Angyali által őrizeti minden veszedelmekben,* vers. 11. 12. lád, *Solt.* 34. 8.

III. Valakiket *Isten, az őfszakai kegyet enkedő s' nappal pusztító dőghalálnak idején, oltalmában veszen, azoknak a' dőghalálnak mérge nem ártbat,* vers. 5--10. Pelda az Izraéliták, a' vitézekon kívül kiket őldökle, 2 *Sam.* 24. 25. és Izrael Egyptumban, *Ki-jöv.* 11. 5--6.

OKA. 1. *Mert* Isten nyíla s' őda lövi az hová akarja, v. 5.

2. *Mert* Isten keze, 2 *Sam.* 24. 14. s' őda ragasztja az hová akarja, *Deut.* 28. 21.

3. *Mert* még az halálnak árnyékában-is megtartatnak azok, *Solt.* 23. 4.

HASZ. I. *Okat.* (1) Tehát csak azokra ragad s' azoknak árt, kiket Isten attul nem oltalmaz és a' kikre küldi; nem azoknak, kiket azzal megtilni nem akar.

K. 1. *Hát azokat Isten oltalmában nem tartja, kik az által meg-ban-nak?*

F. Az híveket leikre nézve soha oltalmából ki nem veti, sőt még a' gyalázatos balálban-is azt magához vezli; de testeket, azoknak-is sokszor a' mérges és gyalázatos halálra adgya, mint szent jánolt, *Marc.* 6. Szent Istvánt, *Csel.* 7. és többeket, *Jel.* 2. 1. 4.

K. *Mért hogy Isten az ő bűveit-is a' dőghalál által meg-őli, mint szentén az büntet?*

F. 1. Hogy azokban, az elsőket ilyile, kik arra méltatlanok voltak, ama' mondás szerént, *Sid.* 1. 1. vers. 38.

2. Hogy a' népre következendő nagyobb gonolzt ne lássák, *Esa.* 51. 1. 2. *Kör.* 22. 20.

3. Hogy

3. Hogy azoknak példájok retencse a' megterhetetleneket, mit remélhetnek űk, ha meg nem térnek, 1. *Pér.* 4. 17--18.

(2) Tehát valakit Isten a' pestisben meg-akar lebbetni s' őlni, el nem kerülhetni, *Hef.* 7. 12, *Amos.* 9. 3--4.

K. 1. *Scabada a' pestis elől el-fiumi s' leheté fűtőssal el-kerülni?* 2. *A' kik el-furnak, kárboztat-barnié őket?* 3. *A' kik meg-maradnak, vakmerők azok?*

Az 1. F. Nem, 1. *Mert* Isten keze s' azt futni nem szabad, nem-is lehet, *Solt.* 139. 7--10. Példa Jónás, *Jon.* 1. 3. 15.

2. *Mert* Isten mindenütt lévő hatalmával edgyütt jár, *Hab.* 3. 5.

3. *Mert* meg-határozás képpen őli Isten a' pestiskor az embereket, *Ezech.* 6. 11--12.

4. *Mert* követi Isten az ő boszszu állásával az kik az első bűdosnak, ha arra rendelte őket, *Jer.* 15. 12. és 48. 44. *Ezech.* 33. 27.

Az 2. F. Nem, hanem 1. Csudálni kell hitbéli nagy gyengeségeket.

2. Könyörgeni kell érettek, hogy abban a' reménség nélkül való futásban meg ne hallyanak.

3. Azokat Isten gondvisele alá ajánlyuk, *Solt.* 131. vers. 7--8. &c.

Az 3. F. Nem: ha az Isten ily rettenetes itéletnek meg-utalásával nem maradnak-meg; hanem, 1. Az Isten oltalmában ajánlyák magokat, *Solt.* 23. 1-2-3-4.

2. Hízik hogy Isten akarattya nélkül csak hajok szála-is nem eshetik-el, *Muth.* 10. 29-30. 31

3. Ha azért maradnak-meg, hogy az ő atyafi szereteket gyakorolják a' betög s' holtak körül, &c.

II. *Int.* 1. Távoztassuk-el a' pestist érdemi bűnök: minéműek:

1. Az *bihetetlenység, Num.* 14. 11--12.

2. Az *igének meg-utálása, Jer.* 29. 16. 19.

3. Az

3. Az Isten parancsolatihoz való engedetlenség, *Lev. 26. 14-16.*

4. A' kevélység, *1 Chron. 21. 1.*

5. Az Isten fenyegetési s' ítélesi alatt való szívnek keménysége, *Ki-jöv. 12. 29.*

6. Bujázkodás, *Ezech. 33. 26.* (1) Ne félyünk a' peltisnek ide-én, hit nélkül való félelemmel: mert ha Isten nem végezte abban haláledat, nem árt néked, *Solt. 23. 4.*

(2) Ne fússunk előtte; hanem Moseffel s' Aaronnal könyörögjél, *Num. 14. 17--18.* Dáviddal meg-téréssel, mennyünk Isten eleiben, *2 Sam. 24. vers. 17.*

(3) Könyörögjünk, hogy Isten szüntesse meg köztünk, *2 Sam. 24. 25.* mert meg-halgat, *Solt. 91. 15.*

Az 2. Részben ezek vannak.

I. Istennek maga ajánlása a' nyomorúságban lévőkhöz, *vers. 14--15.* meg-halgotom, meg-izabadítom, hofszu napokkal bé-töltöm, &c.

II. Indió oka, *1.* Mert szeretet engemet, *vers. 14.* *2.* Mert ismérí az én nevemet, az az, mint Istent engemet segítségül hívott, *v. 14-15.*

TUDOMANY.

Valakik Isten szeretik s' tisztelik, azokat Isten a' nagy veszedelmekből meg-szabadítván, hofszu napokkal meg-áldgya, *vers. 14--15. Solt. 30. 3--4. Efsa. 38. 5. láfd Solt. 34. 12.*

OKA. *1.* Mert a' kegyességek igireti van, mind e' világon s' mind a' következendőben, *1 Tim. 4. 8.*

HASZ. *I. Oktat.* A' gonoszoknak meg-róvidíttetnek tehát napjok, *Solt. 55. 24.* az az, kívánságok szerént való fel-töltt czéllыokat nem érik-el, *Ki-jöv. 14. 25. és Efsa. 10. 11--12.*

II. *Int.* Szeretsük s' félyük tehát Istent, ha hofszu

hofszu életet kívánunk, &c. mert illyeknek ígértetett, *1 Pé. 3. 10.*

XCII. SÓLTAR.

Summája: A' *Prophéta inti az biveket az Isten dicsiréjéért az ő csuda munkáiért: mely szerént az gonoszokat el-veszti; az igazakat meg-menit s' az ő bázában virágoztattya.*

K. Ki s' mikor írta? F. Kétség-nélkül Dávid, mikor Saulut üldözteték: mert itt prophétál az Saul veszedelméről, és az ő jövőndőbéli királykodásáról, *vers. 11--12.*

Három Részai vannak.

1. Az Isten neve dicsiréinek gyönyörűsége volt, az ő csuda cselekedetéről, *v. 1--10.*

2. Prophtál az ő Királyrágáiban való bé-állítatásról, *v. 11--12.*

3. Az Isten biveinek az Isten bázában való virágzásokról, *v. 13--16.*

Az 1. Részben ezek vannak.

I. A' *Sóltárnak intulása, v. 1.* Dicsirét Szombath napi énekélre: mert e' Szombath napra rendeltet, hogy az Isten Anyafizentegyháza ezzel vigasztalná magát miképpen veszté-el Istent az ő elengéit és virágoztattya hibeit.

II. Az Isten dicsiréinek ékeisége: A' hol vagonon: *1. Az Isteni dicsirét s' tisztel, v. 2.*

2. *Annak ideje,* *vers. 3.* éjjele s' nappal, az az, szüntelen való alkalmatossággal.

3. *Annak módgya,* *v. 4.* hegedűvel, láfd *Solt. 81. pag. 337.*

4. *Indió oka,* *v. 5.* mert meg-vidámitasz engemet, csuda cselekedetiddel.

III. Az Isten csuda dolgainak bírdetése, *v. 6.*

Érti

Érti az Isten csodálatos gondviselését, mellyel igazgattya e' világot, *Solt.* 8. 2.

IV. *A' világ flainak vidámságok az Isteni gondviselés körül:* melly ebben áll, hogy az hitetlen világ fiait Isten e' világon virágoztattya; deők nem veszik észekben, hogy veszedelem lészzen annak vége, *vers.* 7--8.

K. *Miért hasonlítja Isten az hitetleneknek világi boldogságokat fűböz?*

F. *Mert mint a' fű s' annak virága nem állandó, hanem mulandó: így azoknak világi boldogságok,* *Solt.* 37. 35--36.

V. *Az Isten ellenséginek veszedelmek,* *vers.* 9. 10.

TUDOMANY.

I. *Minden időben, de kiváltképpen az Urnak Szombattyán, a' Szentek Gyűlekezetiében, igen nagy lelki örömmel tartoznak az bűvek az Isten tisztelni és énekléssel dicsőíteni,* *§.* 1--5.

OKA. I. *Mert e' végre rendelte volt Isten az hetedik napot,* *Ki-jöv.* 20. 8--11. *mellynek helyében rendelte Idvezítőnk az kétnék első napját, melly ma, Urnak napjának mondatik,* *Jel.* 1. 10.

2. *Mert kiváltképpen ezen az Urnak napján gyűltenek ösve az Isteni tiszteltet az Apostolok s' elsődi Ecclesiák,* *Csel.* 20. 7. *I Cor.* 16. 2.

HASZ. I. *Feddi azokat kik sem békőz nap, sem az Ur napján, Isten nem tisztelit s' dicsirik; hanem az Szentek gyűlekezeti el-mulattyák s' hűsoknak szolgálnak,* *Sid.* 10. 25.

II. *Int.* Minden nap; de kiváltképpen az Ur napján, tiszteljük az Isten.

Miképpen? F. I. *Lelki éneklésekben,* *Colof.* 3. *vers.* 16.

2. *Ige halgatásokban s' olvasásokban,* *Luc.* 4. *vers.* 16.

3. *Alamifnalkodásokban,* *I Cor.* 16. 1-2.

4. *Tiszta*

4. *Tiszta, kegyes s' mértékletességben,* *Tit.* 2. *vers.* 11. 32. &c.

II. *Jölebet e' világon ideig a' gonoszok és hitetlenek (mint fű) világi boldogsággal virágoznak; de azoknak végek gyálázat s' veszedelem.* Példa, Hámán, Achitophel, a' Gazdag, *Luc.* 12. 19, és 16. 20. 25. Lásd. *Solt.* 37. és 73.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. *Dávidnak reménye Király méltósága fölé:* I. *hol vagyok:*

1. *Az ő bizodalma Istenben, v. 11. Fel-emled az én szarvamat, az az, Királyi méltóságot, hatalmat meg-adod, és az én birodalmamat meg-erősíted, így vétetik ez a' szó,* *Luc.* 1. v. 69. *melyben példázott a' Christus lelki országának ereje,* *Luc.* 1. 32--33.

2. *Oka bizodalmanak:* *vers.* 11. *mert meg-kenettem a' Királyságra, I. Sam.* 16. 14.

II. *Jövedőls e' Dávid ellenségének veszedelméről,* *vers.* 12. *Érti Saul s' ő gonosz tanácsosai, kik Dávidot üldözték,* *Solt.* 62. *kiknek veszedelmeket meg-is látta, I. Sam.* 31.

TUDOMANY.

Isten az ő tülle világzatott s' fel-kenetett Magisztrátusokat, minden rejtők támadó ellenregek ellen, tisztetben meg-oltalmazza, s' azoknak ellenregeket meg-széggyeniti, *§.* 11--12. Lásd. *Solt.* 4. *pag.* 19.

Az 3. Részben ezek vannak.

I. *az bűveknek hasonlatosságban való le-íratásai,* *vers.* 13.

K. *Miért hogy Pálma s' Cedrus fához hasonlittatnak?* *Fel.* *Hogy meg-külböztessék az hitelenektől, kik fűböz hasonlittatnak: mert mint a' fű virágzik, de hamar el-hervad s' el-hull annak*

R

annak virága: úgy az hitetleneknek világiboldogságok el-mulik, *Solt. 37. 35--36.* De az hívek olyiak mint a' *Pálma*-fa, mely a' tereh alatt-is meg-tartya zöldségét, téiben nyárban: úgy az hívek az ő kegyellegeket a' nyomorúságokban-is meg-tartják, *Rom. 8. 35--38.*

II. *Le-íratnak az hívek. 1. Az ő bűnökéről,* *verf. 14.* Kik az Urnak házában (az Ecclesiában) hit által a' Christusban plántálatnak, *Jan. 15. 5.*

2. *Az ő gyümölcsözéséről,* *verf. 15.* Vénlegekben-is gyümölcsöznek, az az, mind halálok országig, *híveket, reménységeket, szeretetséket s kegyellegeket meg-tartják,* *Solt. 1. 3. Rom. 8. 35. &c.*

III. *Vége az hívek Isten házában való plántálatásának,* *v. 16.* az az, Isten igazságát, a' gonoszoknak büntetésében, s' az igazak oltalmazásában, *Jel. 16. 5.*

TUDOMANY.

Jellebet az igazak sokat nyomorgattatnak, mind az isten az Isten Ecclesiájában úgy plántálatnak, hogy abban végig meg-maradván, az ő bűnükben reménységeket s' szent életeknek gyümölcsét termik az Isten dicsőségére, *v. 13. 16.*

OKA. 1. Mert Istennek ereje által őriztetnek az idősekre, *1 Pé. 1. 5.*

2. Mert azért hasonlítottatnak jó termő fához, *Solt. 1. 3.*

3. Mert a' Christusban bé-oltatott szőlő vesezők, *Jan. 15. 5.*

HASZ. *Ime* Legyünk olyiak az Isten házában, mint a' *Pálma* és a' *Cedrus.* *Miképpen?*

F. 1. A' *pálma* (1) Az ő zöldiségét mindenkor meg-tartya: úgy mi a' mi kegyellegeinket társuk meg. (2) A' tereh alatt-akar mely nagy légyen terjed s' nevedik: úgy mi a' nyomorúságunkban-is hitünkben, reménységünkben, és szeretetünkben nevedegyünk, *Rom. 8. 35. &c.*

2. A'

3. A' *Cedrus* (1) Az ég felé nevededik magassan: úgy mi a' mennyég felé emelkedgyünk hitünkben, &c. (2) erős s' alhatatos a' ízelvefzekben-is: úgy mi legyünk alhatatosok a' nyomorúságban-is hitünkben.

Inacron. Mert úgy plántáltatunk által e' kegyelemnek országából, a' dicsőségnek országában, *Jelen. 22. 1--2. Amen.*

XCH. SÓLTAR.

Sammája: *Dávid az Istennek hatalmaságáról énekelvén, az Isten Anyaszemmegyázár vigasztallya, minden ellenségnek tanácskozáskor ellen, az Istennek hatalmával.*

K. Mikor irta? F. Mikor az ő hatalmas ellensegit meg-győzte volná, a' *Sam. 8. 1. seq.*

Két Réfzei vadnak.

1. *Az Istennek hatalmának és országának állandósága,* *v. 1--2.*

2. *Az ellenségnek haszoniatlan igyekezeti az Isten ellen,* *v. 3--4--5.*

Az 1. Réfzben ezek vannak.

1. *Az Isten hatalmasága s' uralkodása,* 1. hogy hatalmas erőt öltözött-fel, *v. 1--2.* 2. hogy az földet meg-erősítette, *v. 1.*

K. *Kieroda ez az Ur?* F. Az Ur *Jesus Christus,* ki az ő Ecclesiáját e' földön hatalmason őrizi, meg-erősítette azt: úgy hogy míg a' föld tart, az ő Ecclesiáját-is meg-tartya, ellenfégi-ellen, *Matth. 16. 18.* Ennek öltözeti, az ő Isteni hatalma, *Matth. 28. 19.*

II. *Az Ur Jesus Christusnak örökké való uralkodása,* *v. 2.* A' te ízeked állandó, &c. az az, örök időnek előtte fel-kenettel a' királyságra, *hogy*

Ra

hogy légy a' te országodnak oltalmazó királya,
Péld. 8. 22.

TUDOMANY.

Az Isten ember Ur Jესu Christu, az Isteni baltamassága szerint uralkodik e' világban, és baltamasson drázi az ő Anyaszentegyházát, 7. 1--2.

OKA. 1. Mert öröktől fogva volt s' vagyon mint mindenható Isten, Jel. 1--3.

2. Mert az ő országának soha vége nem leszén, Luc. 1. 32--33.

3. Mert az ő Anyaszentegyházán az pokolnak minden kapui (ereje s' tagjai) erőt nem vehetnek, Matib. 16. 18.

HASZ. Oktat. Tehát soha az Isten Anyaszentegyházát, annak ellenfégi el nem fogyathatták: mert jelen vagyon ott a' Christus, ki erősb minden hatalmasságoknál: úgy mint a' kinél vannak az pokolnak s' halálak kulcsai, Jel. 1. 19. Lásd az 89. Soltárt.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. Az Isten Ecclesiája ellenréginek igyekeznek s' tanácskozárok, vers. 3. A' vizeken s' azoknak zugáin, a' fok népek s' azoknak tanácskozárok értetnek, Jel. 17. 1. 15. Lásd Solt. 2. 1--2, és 46. 4. 7.

II. Az Isten ellenréginek tanácsokban való baszonatansága, Isten ellen, vers. 4. az az, mind ezeknél hatalmasb az Ur Jესu Christus, Matib. 28. vers. 29.

III. OKA. Az Isten népe ellenréginek igyekezzenek baszonatanságának.

1. Mert a' te bizonyoságid erőfiek, vers. 5. az az, meg-igérted hogy a' te népedet soha el nem hagyod, Efsa. 43. 1--3.

2. Mert a' te házatad (Ecclesiád) nemzetről nemzetre magadnak ízentelted, 1 Pét. 2. 5. &c.

TUDO-

TUDOMANY.

Jötteket fok és hatalmas ellenrégik, az Isten Anyaszentegyházának, tanácskozzanak s' igyekezzenek azt el-vesztetni; de azt végképpen el nem vesztetik; hanem az Ur Jესu Christus azoknál hatalmasb lévén, az ő Ecclesiáját meg-oltalmazza, 7. 3--4--5.

OKA. 1. Mert mint hatalmas Isten azokat s' a' fel-emelkedett üldözők habokat meg-csendesíti, Matib. 8. 26--27. Lásd Ki-jöv. 14. 25.

2. Mert ő Feltéke lakozik annak közepiben, Matib. 38. 20. Solt. 46. 6.

3. Mert mind addig fen-áll az ő Ecclesiája itt e' földön, míg az nap tart az égen, Solt. 89. 30--38. Lásd a' 46. és 39. Soltárt.

XCIV. SÓLTAR.

Summája: Dávid panaszkodik az Istenellenek ellen, kik nyomorgatták az biveket, mint báz Isten azt nem látá s' nem hallaná, és biztatja magát az Isten szabadírásával s' az Istenelleneknek meg-büntetéséekkel.

Kérd. Mikor írta? F. Mikor Saul öldözte, 1. Sam. 22. 18. Lásd a' 7. és 43. Soltárt.

Két Részzei vannak.

1. Könyörög hogy Isten mint igaz ítélő bíró helyen-kí a' gonoszok ellen, 7. 1. 11.

2. Biztatja magát s' minden biveket az Isteni szabadulással, 7. 12. 23.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. Az Istennek ítleter való bírája, a' kegyetlenek ellen: A' hol vagyon: 1. Az Isten bírája, v. 1--2. 2. Annak indító oka.

(1) Mert fuvalkodtak az hitetlenek, v. 3--4.

R₃

(2) Mert

(2) Mert a' te népedet rontyák, v. 5.

(3) Mert azt mondgyák, hogy nem látod s' nem tudod, hogy az özvegyet árvať s' jövevényt nyomorgattyák, v. 6-7.

II. *Feddí a' kegyetleneket, v. 8.* Az hol vagy: 1. A' Feddés, v. 8. *bolondok* érti a' Sault s' az ő udvari tanácsát, kik biznak vala az ő gazdagságokban és Dáviddal a' fok özvegyet s' árvať nyomorgattyák vala, és a' Pápokat Dávidért öldöklik vala, 1. Sam. 22. 18. Illyen *bolondokról* szól Dávid, *Solt. 14. 1. feq.*

2. A' Feddésnek oka, (1) Mert láttya Isten az ő cselekedeteket, v. 9.

(2) Mert mint a' pogányokat: úgy meg-fedd s' meg-jit titeket-is, v. 10.

(3) Tudgya az Isten híjában való gondolatokat, az én veszedelmitim felől, v. 11.

TUDOMÁNY.

I. Az biéek mikor az biéetlenekeül méltatlan nyomorgatának s' üldöztetnek, azok ellent Isten itél bírótul hibáztatják a' könyörgésekben, v. 1. 2 Chron. 24. 22. lárd a' 7. 10. 17. és 43. Soltárokat.

II. Mikor Isten az ő biéit, a' kegyetleneknek nyomorgatása alól menten meg nem szabadítja, a' kegyetlenek úgy gondolkodnak, hogy Isten az nem tudgya s' nem láttya.

OKA. 1. Mert befizsontyák azzal az Isten népét, *Solt. 10. 9-11. és 42. 11. Micb. 7. 8. 10. lárd a' 3. Solt. pag. 13. és a' 10. Solt. pag. 47.*

III. Valakik úgy kegyetlenkednek az Isten népén s' annak özvegyin, árvaťin és jövevényin, mintha az Isten nem tudná s' nem látná, azok bolondok és Isten nélkül valók, v. 8-11.

OKA. 1. Mert az illyek cselekedettel azt mondgyák: nincsen Isten, *Solt. 14. 1-4.*

2. Meas

1. Mert az illyek az ő sziveknek gonosz után járnak, *Jer. 12. 18.*

3. Mert az illyek minden Isteni felelem nélkül élnek, s' ollyak mint az okatlan állatok, *Solt. 32. vers. 9. Huf. 7. 11.*

HASZ. I. *Okas.* Tehát bolondok kik tagadgyák az Istenigondviselést: illyenek

1. Kik mindent történetből valónak lenni álltnak, *Solt. 92. 7-8.*

2. Kik tagadgyák az Isten minden tudóságot és mindenek eleve el látását, itt v. 7. és *Solt. 59. vers. 8.*

3. Kik az Istentől a' népre bocsáttatott pestist fúfással akarják el-kerülni, *Ezeab. 33. 27. Amos. 9. vers. 3.*

4. Kik nevertik az Isten senyegetését, *Jer. 5. vers. 12.*

II. *Int.* Ne nyomorgassuk az Isten népét. 1. Mert láttya Isten s' hallja, *Ki-8v. 3. 7-8.*

2. Mert fel-kel mellettek, őket meg-szabadítja, *Solt. 12. 6. a' nyomorgatókat el-vezti, Midb. 7. 8-9-10.*

Az 2. Részben ezek vannak.

I. Boldogságok az biéeknek, kik az Isten igazgatása alól adgyák magokat, a' nyomorúságnak idején. A' hol vagyon:

1. Az biéek boldogsága, vers. 12.

2. Annak oka: Mert mikor vermet ásnak is a' gonoszok, meg-olalmazza Isten őket, v. 13.

II. Bizodalma a' Dávidnak Istenben még a' nyomorúságban-is: Az hol vagyon:

1. A' bizodalom, v. 14.

2. Annak oka, (1) Mert még az Isten igazságá szerént, az én ellenfelein meg-istitetnek, s' én meg szabadulok, s' ve én együtt tisztelik az Istent, vers. 15. lárd *Solt. 122. 1. feq.*

(2) Mert az én gonosz névő ellenfeim ellen,

R4

32-15

az Ur volt eddig-is az én segítettém, v. 16--17.

(3) Mert mikor úgy gondolkoztam, hogy teljességgel el-keil vesznem, akkor erőfített s' vigasztalt-meg, v. 18--19. *Lásd 1 Sam. 24. 4. 10.*

(4) Mert nem edyezhet-meg Isten az hitetlenekkel, kik törvénynek s' igazságnak színe alatt üldözik az ártatlant, v. 20. mint Acháb Nábothot, 1 Kív. 21. 6. 10.

III. Gonoszágok az hitetleneknek az igazak ellen, vers. 21.

IV. *Óltalma Istennek az ő népe mellett az hitetlenek ellen,* vers. 22.

V. *Az hitetleneknek meg-bűntetéseik,* v. 23.

TUDOMANY.

I. *Jellebet Isten az ő népét, ideig a' kegyelme-
neknek meg-engedi nyomorgatni; de soha vég-
képpen el-nyomtatni nem engedi, s' magától el-
nem veti,* vers. 14. Példa Izráel, Terem. 15.
vers. 13--14. *Ki-jöv. 3. 78. Juda, Jer. 29. vers. 10-11. &c.*

OKA. 1. Mert meg-igérté hogy meg-fanyag-
gattya népét; de el nem veti, *Sólt. 89. 31--34.*

2. Mert soha el nem felelkezhetik rolla, *Esa. 49. vers. 14--15.*

3. Mert mikor fanyargattya-is szánnya, *Sirá. 3. vers. 31--32.*

HASZ. *Okear.* Hakefik-is Isten a' szabadításáért; de el-hozza az ő népének szabadítását, *Hab. 2. vers. 2.*

II. *Az Ur Isten többire az ő népét akkor szabadi-
ttya-meg, a' nagy nyomorúságból, mikor min-
denkül segítségül meg-fosztatik,* vers. 16. 19. Példa Izrael, *Ki-jöv. 3. 7--8. és 14. 10. 25. Mar-
docheus, Ester. 4. 7. lásd okait, Solt. 31. pag. 124. Mikor van ez? lásd Solt. 3. pag. 15.*

XCV. SÓLTAR.

Summája: *Dávid inti az Anyaszentegyház-
zat, az Isten tiszteléseire s' az ő parancsolatgyá-
hoz való engedelmessegre: vővén indító okot az enge-
delten ártáknak meg-bűntetéseikről.*

K. Mikor írta? F. Minek utánna meg-szaba-
dult Saul, s' haza ment a' Sátorhoz, mint meg-
tetszik, vers. 6. és *Solt. 122.*

K. *Kiról szól Dávid e' Soltárban?* F. Az
testben meg-jelenendő (s' már meg-jelent) Isten-
nek Fiáról. 1. Mert az az ő Ura, vers. 6. *Lásd
Solt. 110. 1. melyet magyaráz maga Idvezitők,
Matth. 22. 42. 46.*

2. Mert ez a' menynek földnek teremője,
vers. 3. *lásd Jan. 1. 1-2-3.*

3. Mert ezt kéfértették a' pusztában a' Sidók,
1 Cor. 10. 9.

4. Mert ezt a' Soltárt egészen a' Christusra,
szabja az Sz. Pál, *Sid. 1. 10. és 3. 6. 14. 15.*

Két Részei vannak.

1. *Az biveket bija az Isten dicsőre, &c. 1. 5.*

2. *Inti az biveket az Istenbe való engedel-
messegre, &c. 6. 11.*

Az 1. Részben ezek vannak.

1. *Az Isten dicsőre való bivoagás:* Az hol
vagyon: 1. *Az bivoagás az Isten dicsőre,*
vers. 1. 2. *Az Isteni dicsőrenek módgya,* vers. 2.
3. *Indító oka,* (1) Mert minden pogány Istenek-
nél nagyobb, vers. 3.

(2) Mert ő bir ez egész földet, vers. 4.

(3) Mert ő teremtetta az tengert és földet, v. 6

TUDOMANY.

*Az Isten bivei, az menynek földnek teremője,
Istenét, szünetlen taroznak énekekkel és hála adó
dicsőre.*

dicsőretekkel magasztalni, Ps. 1--5. Coloss. 3. 16.

OKA. 1. Mert Isten izível és szíjjal kell dicsőíteni és magasztalni, *Coloss. 3. 16.* lásd az 81. Soltárt.

HASZ. I. Oktat. Tehát az éneklés része az Isteni tisztelőnek. *Mindenkinek énekléssel kell Isten dicsőírné? Lásd az első járó beszédet.*

II. Fedd. 1. Kik az éneklést nem tartják az Isteni tisztelőnek részének; holott még a megdicsőült Szentek is mondatnak énekelni, *Jelen. 5. vers. 9.*

2. Kik az éneklést hagyogatták, az Isten tisztelőkor.

3. Kik tudnának énekelni; de vagy restellik, vagy szégyenlik: mind ezek Sz. Pál tanítása ellen vétkeznek, *Coloss. 3. 16.*

III. A' szent Gyűlekezetben örvendezzünk az Urnak, szép éneklésekkel, *Coloss. 3. 16. &c. Amen.*

AZ 2. RÉSZBEN EZEK VANNAK.

I. Az bűnöknek az Isteni tisztelőtől e' imádkozásra való bűváltások: A' hol vagy: 1. Az bűváltat, v. 6. 2. Indító oka e' bűváltatnak, v. 7.

II. Intés az Istenhez való engedelmségre: vers. 7. Mahaz az ízavát halljátok, &c.

Ki szavát? F. Az teltben meg-jelent Isten Fia szavát. 1. Mert ő Fellege ellen engedelmeskedtek a' Sidók a' püfztában, 1 Cor. 10. 9. Sid. 4. vers. 7--8. 2. Mert ő Felleget kell halgatnunk, *Matth. 17. 5.*

III. El' intés az engedelmségtől, hogy Isten ellen szíveket meg ne keményítsék, min: az ő Atyuk, vers. 8--9. Hol s' miképpen? Lásd Ki-jöv. 27. vers. 7.

IV. Az Izraelnek Isten ellen való gonoszsága, a' püfztában; 40. éfzt. n. 18-ig, v. 10.

V. Az engedelmségnek büntetése, vers. 11.

K. 1. M.

K. 1. Mit ért a' nyugodalmon? 2. Hát az Izraeliták kik a' püfztában meg-holtak, mind ki' rekesztettek abból?

Az 1. F. *Befűszerés*, az Canaán földét érti: mert azt igitte vala Abrahamának s' az ő maradékinak; *Terem. 13. 14--15. és Ki-jöv. 3. 8.*

2. *Abrázolásképpen*, menyorigatot: mert azt példázta Canaán; *Sid. 4. 8. 9. és 11. 9. 10.*

Az 2. Fel. Nem rekesztettek ki az hívők menyorigatból, kik az telti Canaánban bé nem mehettek is.

1. Mert Mozes és Áron is ott holtak meg, kik Isten kedves emberi voltak.

2. Mert az telti Canaánból való ki-rekesztetés, nem rekesztette őket ki (kik hívők voltak s' megérték) a' menyorigatból, ezt erősíti Szent Pál; *Rom. 11. 2.* hanem csak az kik hitetlenek voltak, *Sid. 5. 16--19.*

TUDOMÁNY.

Valakik Istennek frigyos népei, azoknak mindig engedelmséggel halgatni kell az Isteni ember U' Jesu Christusnak szavát; Ps. 7--11.

OKA. 1. Mert az Atya Isten parancsolja; *Matth. 17. 5.*

2. Mert ő juhait vagyunk, vers. 7. Az juhoknak pedig halgatni kell az ő pásztorok ízavát; *Jan. 10. vers. 27.*

3. Mert azért váltott meg bennünket; *Rom. 6. 16. 1 Cor. 6. 21.*

HASZ. I. Oktat. Nem Isten frigyos népei tehát az; az ki nem halgattya a' Christus ízavát.

K. 1. Hol szól ma a' Christus? 2. Kik nem halgatták ma az ő szavát?

Az 1. F. 1. A' törvényben; *Ki-jöv. 20. 1. 2. coll. Jan. 1. 11.* 2. Az Evangeliumnak prédikálásában; *Matth. 28. 20. és Matth. 11. 28.*

R. 6

Az 27

Az. 2. F. 1. Kik nem hiszik ő Felfegét igaz Istennek lenni, *Jan. 8. 42--48.*

2. Kik az bűnben élnek, s' a' Christus hivogatására meg nem térnek, *Matib. 11. 28.*

3. Kik az Isten beszédét meg-utálják, *Jer. 6. vers. 16.*

4. Kik az ő szolgait nem halgatták, *Luc. 10. vers. 16.*

5. Kik a' Christus áldozattáival és közbenjárásával meg nem elégsznek, az Apostol intése szerint, *1 Jan. 2. 1--2. &c.*

II. *Int.* Halgassuk az Ur Jესus Christus szavát, s' mondjuk ezt: Szóly Uram: mert hallya az te szolgád, *1 Sam. 3. 10.*

Miképpen kell bálgamunk? F. Lásd az első hazsonban.

XCVI. SÓLTAR.

Summája: Dávid prophétátván az pogányok divatalkokról, *inti a' Sídókat.* hogy Isteni örömmel dicserjék és a' pogányoknak bírdesék a' Mesiásnak el-jöveleit.

K. Mikor írta? F. Mikor a' frigy ládat Jerusalemben örömmel bé-vitte volna, *1 Chron. 16. vers. 23.*

Két Részzei vannak.

1. *Inti az Isten népet az Mesiás Christum dicserire, v. 1--6.*

2. *Inti azon Mesiásnak tiszteletire minden népeket s' nemzeteket, v. 7--13.*

Az 1. Részben ezek vannak.

I. *Intés az Isteni örömmel való dicserire,* *vers. 1--2--3.* Ez az Jehova s' Ur, az Mesiás Ur Jესus Christus: ki a' pogányoknak-is igittetett

vila-

világossággal, *Esa. 42. 6.* Kinek nevére, minden térdek meg-hajolnak, *Esa. 45. 23. Pbil. 2. 10.* Es mádgýák Isteni méltóságát, *Rom. 9. 5.*

II. *Indító oka ez Isteni dicserirenek,* 1. Mert nagy és mindenek ittenek felett (kik nem terem-tették az mennyet s' földet) tisztelendő, v. 4.

2. Mert ez az Isten teremtette az eget s' földet, *vers. 5. Solt. 102. 26. és Síd. 1. 10.* de az pogányok Isteni bálványok s' nem teremítők, *Jer. 10. vers. 10--11.*

3. Mert igen dicsőfégyes és erős Isten ez az egekben, *vers. 6.*

TUDOMANY.

I. *Az Isten biveinek nem csak magok között kell örömmel dicserni az Ur Jესus Christust; hanem az ő Isteni méltóságát, hatalmat, és dicsőségét, még az Ecclesián kívül lévő pogányoknak és bűtleneknek-is kell bírdetni, v. 1--6.*

OKA. 1. Mert azoknak-is igittetett, *Esa. 42. vers. 6.* 2. Mert azok-is (kik el-hivandók) az Evangéliumnak hallása s' magyarázata által bé-jűnek az Ecclesiában, *Matib. 8. 11.* Példa a' Komornnyik, *Csel. 8. 27. 38.* Cornelius, *Csel. 10. 1. &c.* Ez illyekről ízéli, *Rom. 11. 25.*

HASZ. *Int.* Ugy élyünk, hogy a' pogányoknak és az éitnekeknek-is praedikáljunk a' Christust. Miképpen?

F. 1. Szentől élven, *1 Pét. 2. 11--12.* Ne adgyunk okor az Isten s' vallásunk káromlására, *2 Sam. 12. 14. Rom. 2. 21--24.*

2. Könyörögvén azokért, *Solt. 63. 2--3.* lásd az 67. Soltárt.

II. *Mindenek valamellyek a' pogányoktól s' egybekeűl, Istenen kívül) tiszteljenek, kik az mennyet földet nem teremítették, bálványok, v. 5.* *Esa. 46. 5--11. Dan. 3. 18.*

OKA. 1. Mert embereknék csinálmányi, *Esa.*

44. 9. 10. 2. Mert sem magokat, sem az őtet tisztelhetik nem segíthetik, *Esa.* 46. 6-7. Azért mondatik semminek a' bálvány, *1 Cor.* 8. 4.

HASZ. I. *Oktat.* 1. Nincsenek tehát az Isten országában kik bálványt imádnak.

Mitoda a' bálvány? F. (1) Minden írott s' öntött kép, melly előtt az ember meg-hajol's' azt tiszteli, *Esa.* 44. 17.

(2) Minden teremtetett állat, valakit Isteni tisztelettel tisztelnék az emberek, kik természet szerint nem Istennek, *Gal.* 4. 8.

2. Tudatlanok s' lelki vakok tehát a' bálvány imádók, *Esa.* 44. 18-19.

(1) Mert az ő magok kezek munkáját imádgják, *Esa.* 2. vers. 8.

(2) Mert őket nem segíthetik, *Esa.* 46. 17.

(3) Mert hazugságra tanította az embert, *Hab.* 2. 18. Ugyan-is nem olyan az Isten, mint az bálvány ábrázolja, *Esa.* 44. 6.

II. *Fedő* azokat kik az Istent a' mint ismerik, úgy nem tisztelik s' imádgják; hanem 1. Képeben. 2. Az teremtetett állatoknak adgyák az Isten tisztelőségét: ilyek voltak az pogányok, *Rom.* 1. vers. 23. Ilyekké lőnek az Izraeliták, *Kijöv.* 32. vers. 4. Jajezeknek ha meg nem térnek.

1. Mert meg-szegyendűlnek, *Solt.* 97. 7.

2. Mert nem idvezülnek; *1 Cor.* 6. 9. *Jel.* 19. vers. 20.

III. *Int.* 1. Távoztassuk el a' bálványt, *1 Cor.* 10. 14. 2. Kézbek legyenek meg-halni, mint bálványt imádni s' tisztelni, *Dani.* 3. 15-18. Mert az álhatalosoké az életnek koronája, *Jel.* 2. 10. Ament.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. *Inti* az el-bívandó pogányokat az Isten tiszteletre: A' hol vagyon: 1. *Az inté.* vers. 31. 3-9. 2. *Indító oka*, (1) Mert hatalmával tartja az föld

az föld kerekiségét, vers. 10. (2) Mert igazságban itéli meg az népeket. E' pedig nem egyéb, hanem az telthben meg-jelen Istennek Fia, *Jan.* 5. vers. 22. 2 *Cor.* 5. 10.

II. *Inti* az Istennek minden teremtetett állati az Isteni dicsőiségre: A' hol vagyon:

1. *Az inté.* vers. 11-12-13.

2. *Indító oka*, vers. 13. Mert el-jű meg-itlni a' földet, &c. Az Ur Jესus Chrístus az Istennek Fia ez, *Matth.* 24. 30. coll. *Jan.* 5. 22. 2 *Cor.* 5. vers. 10.

TUDOMÁNY.

Az testben meg-jelen Istennek őrök-ké való Fia, az Ur Jესus Chrístus, léfzen mindeneknek isten bírója, vers. 2. 13. 2 *Cor.* 5. 10. lád az 50. Soltárt.

XCVII. SÓLTAR.

Summája: *Dávid le-írón az Istennek dicsőiséges műltödgát: reuteni a' bálványozók ut: és inti az bioeket az Isten szeretetére s' a' gonosz-nak gyűlöltésére.*

K. Mikorirta? F. Minck-utánna sok bálványozó ellenfelet, meg-győzte volna, 2 *Sam.* 8. Mellyben prophétál a' Chrístus-ellenfelet való győzedelemről, menyben anactulról és iteltre való jóvezelről.

Két Részzei vannak.

I. *Az Isten dicsőiséges uralkodásának le-írása* és az bálványozók-nak meg-szegyendűlése, v. 1-9.

2. *Inté* az bioekhez, hogy Istent szeressék, az gonosz-gyűlölték, v. 10-11-12.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. *Az Isten uradának le-írása*, vers. 1. Ez az Ur, az Istennek Fia, lád *Solt.* 93. Uralkodik pedig az

nig az szigeteken s' az egész földön lakozó emberek, mint teremtetfin.

II. *Módgya az ő uralkodásának*, vers. 2-3-4-5. melyben le-íratik, 1. Miképpen győzi-meg ellenfegit, kik ellene támadnak. 2. Miképpen jó-el itüli, lád az 50. Soltárt.

III. *Az ő uralkodásának gyümölcse*, vers. 1. 1. Az ő igazságát hirdetik az egek, v. 6. az az, az egeknek minden teregei; úgy mint az Angyalok és a' boldogult Szentek, *Jel. 5. 11-13.*

2. Minden népek meg-látják az ő dicsőségét, vers. 6. az az, minden népekből választattak, meg-ímerig útet Isteneknek s' szabadítóknak, *Jelen. 19. vers. 3.*

3. Me-, szegyenülnek ő előtt minden bálvány imádók, v. 7. *Jel. 6. 15-17.*

4. Imádgyák őtet az Istenek, vers. 7. az az, (1) Angyalok, *Solt. 1. 6.* (2) A' Magisztrátusok, *Solt. 82. 6.*

IV. *Öröme az Ecclesiának a' Christus illi uralkodásán*: A' hol vagyon:

1. *Az öröm*, vers. 8. Az Sionon és az Judának leányán éretik az Ecclesiá, *Matib. 21. 5.*

2. *Indítóka*: Mert Ura minden mennyei és földi hatalmagságoknak, vers. 9. az az, Királyoknak Királya, örökké való Isten, *Coloss. 1. 13-18.*

TUDOMANY.

I. *Ölly nagy az Ur Jesui Christusnak Isteni dicsősége*, hogy mákor azt csak néminémű részben mutatva-is ki, az emberek azt el nem szenvedberik, vers. 1-6. *Esa. 6. 1-6. Terem. 28. vers. 15-17. Jan. 18. 6. &c.*

OKA. 1. Mert az Isteneknek dicsőségét az emberi romlott természet el nem szenvedheti, *Ki-jöv. 33. 20. Esa. 6. 8.*

2. Mert a' bűn iróztattya embert az Istennel való edgyesüléstől, *Luc. 5. 8.*

HASZ.

HASZ. I. *Oklat*. Az hitetlenek nem állhatnak tehát meg az itéletben a' Christus előtt.

Honnan vannak az ő bennük? F. A' bűntetéstől való félelemtől, *Jel. 6. 15-16-17.*

Kicsodák azok? F. 1. Kik az ő Istenfegés tagadgyák, *Matib. 26. 64.*

2. Kik az ő nevében hamisan prophétáltak, *Matib. 7. vers. 22-23.*

3. Kik bálványt imádnak, *Jel. 19. 20.*

II. *Im*. Ha szintén az Ur Jesus Christus Isteni dicsőségét az hivat, úgy a' mint vagyon el nem szenvedhetik-is, igyekezzünk személni az ő dicsőségét,

1. El-hívén hogy Isten, mi éretünk jelent-meg az testben, *1 Tim. 3. 16.*

2. Szemlélvén az ő munkáit s' csoda cselekedetis, mint Isteni munkákat, *Jan. 14. 9-11.*

3. Hit által az ő igazságát fel-öltözvén, *Phil. 3. vers. 9. 10.*

4. Szentül élvén, *Rom. 13. 12-13.*

5. Az ő beszédét halgatyán, *Jan. 24. vers. 23.*

(1) Mert így jelenik-meg közöttünk, *Matib. 18. 29.*

(2) Mert így lakozik mi bennünk, *Epb. 3. v. 17. Gal. 2. 20.*

II. *Valakik írott s' írott képeket tisztelnék*, azok mint bálványoknak szolgái, meg-szegyenülnek, vers. 7. Példa lábán, *Terem. 31. 29. Lásd Birák. 6. v. 31. Esa. 41. v. 24. Dan. 3. v. 28-29. Solt. 96. 7.*

OKA. 1. Mert el-vefznek az ő bálványokkal, *Jer. 10. 11. s' annak prophétával, Jel. 19. 20.*

2. Mert átkozottaknak mondgya Isten azokat, *Deus. 27. 15. lásd a' 96. Soltárt.*

Az 2. Részben ezek vannak.

I. *Inti az Isten szeretőkét az gonoszoknak gyűlölésre*: A' hol vagyon: 1. *Az inér*, v. 10. Isten szeretők gyűlöllyetek a' gonoszt. (1) A' bálványozást:

nyozást: mert hamiságra, Istentől való el-szakadásra tanít, *Hab. 2. 18. Jer. 2. 8.* (2) Minden hamiságnak cselekedetét utálya, *Solt. 37. 27.*

2. *Indítók*, (1) Mert Isten meg-őrzi az ő seenteinek lelkeket, v. 10. kik a' gonoszoktól meg-örzik magokat, *1 Pét. 1. 5--16.* (2) Mert világságot s' vigáfságot támaszt azoknak szíveiken, vers. 11.

II. *Inti az Isten szeretőket*, 1. Az Urban való örömsre. 2. Az Istennek tisztelőire, v. 12.

TUDOMANY.

Valakik az Isten szeretők, félők és tisztelik, azok a' gonoszoknak kezeiből meg-szabadittja, s' a' szabadulás után örömmel szíveket bő-ölti, vers. 10--12. Példa Daniel, *cap. 6.* és az három iffiak, *Dan. 3.* Mardocheus, *Esth. 6.* &c.

OKA. 1. *Mert ninesen semmi fogyatkozások az Isten félőknek*, *Solt. 34. 10.*

2. *Mert ha sok nyomorúságban vannak-is, meg-szabadulnak*, *Solt. 34. 20--23.*

3. *Mert a' kegyes s' Istenes életnek jutalma van*: *1 Tim. 4. 8.* &c.

HASZ. I. *Okias.* Nem marad tehát az igazakon s' Isten félőkön, az hitetlennek bizodalma, *Solt. 125. 3.*

II. *Inti.* Féllyük tehát az Istent; mert úgy szabadittja-meg lelkünket, *Solt. 34. 10.* Amen.

XCVIII. SÓLTAR.

Summája: *Dávid intí a' Sidskat és a' meg-szabadított pogányokat s' egyből teremtet állatokat az Isten dicőire, az ő kegyelméért, hogy az ő népet meg-szabadította s' idvezítette.* Iratott akkor mikor a' 96. Soltán.

Két

Két Részzei vannak.

1. *Inti az Iraelhez és az el-bizandó pogányokhoz az Isten dicőire, 1--6.*

2. *Minden teremtet állatokat intí az Isten dicőire, 7--8--9.*

Az I. Részben ezek vannak.

I. *Az Isten dicőire való intés*: Az hol van: 1. *Az intés az Isten dicőire, vers. 1.* Ez a' Jehova, a' Jesus Christus. 2. *Annak indítók*, (1) Mert esda dolgokat cselekedett az ő job keze által, v. 1. az az, Isteni ereje által, meg-szabadítván az ő népet az ördögnek hatalmából, *Sid. 2. vers. 15.*

(2) Mert az ő szabadítását hirdettette az pogányok között, vers. 2. az az, a' választott pogányokat meg-váltotta, s' meg-igazitotta, *Csel. 13. vers. 46.* és *Rom. 10. 19.*

(3) Mert meg-emlekezett az ő jó-voltáról, &c., vers. 3. az az, és Abrahamnak tört igéiről, *Terent. 15. 5.* és *23. 18.*

II. *A' népek s' nemzetek kiker intí az Idvezítő dicőire, vers. 4.* Az földnek minden lakói, az az, minden meg-váltattak, *Jel. 5. 9.*

III. *Modgya az dicőirenek*, v. 5. Lásd erről *Solt. 81. pag. 336.*

TUDOMANY.

I. *Mind az O, s' mind az Új Testamentum béli hűveknek egyedül való szabadittja, az testben meg-jelení, Istennek ördökké való Fia, az Ur Jesus Christus, 8. 13.*

OKA. 1. *Mert nem volt soha, ninesen s' nem is találattik más Idvezítő*, *Csel. 4. 12.*

2. *Mert minden idvezülendő hűvek, Istennek fiaitörttek a' Christusban*, *Gal. 3. 26.*

HASZ. *Okias.* Azon egy hit és közben járó volt

volt tehát az O Testamentumban-is. 1. Mert ugyan azon volt a' Christus mind örökké, *Sid. 13. verf. 8.* 2. Mert ő rendeltetett eleitől fogva áldozattul, az Idvezülendőkért, *Jel. 13. 8.*

II. Minden népből, nemzetből meg-váltott, s' idvezülendők bivek, lelki örömmel tartoznak az Ur Jesus Christust dicirni s' magasztalni, a' meg-váltásért, *verf. 1--5.*

OKA. 1. Mert azért váltott-meg, 1 *Cor. 6. verf. 21.* 2. Mert erre inditanak bennünket az Angyalok, *Luc. 2. 10--14.* és a' meg-dicsőült szentek, *Jel. 5. 9.*

HASZ. Int. Enekellyünk uj éneket az Idvezítőnk. *Miképpen?*

F. 1. Az váltáságnak munkájáért hálákat adván, *Jel. 5. 9. Colof. 1. 12.*

2. A' mi meg-váltásunkat s' igazulásunkat ő néki tulajdonítván, *Phil. 3. 9--10.*

3. Szentül élvén, 1 *Cor. 6. 21.* Mert e' vége a' mi meg-váltatásunknak, *Tit. 2. 11--14. Amen.*

Az 2. Részben ezek vannak.

I. Minden kengeren s' földön lévő állatoknak *intetésefe a' Christus dicireire:* *verf. 7--8.* Ki-ken érti e' világon lévő minden népeket, kiket magának meg-váltott a' Christus, *Jel. 5. 9.*

II. *Indító oka ez intéfnek,* *verf. 9.* Mert el-jű mindeneket meg-ítlni. E' peng nem más, hanem az Ur Jesus Christus, lásd az 50. és az 96. Soltárt.

NB. Azon Tudományok lehetnek itt, melyek vannak az 50. és az 96. Soltárokbán, lásd ott.

XCIX. SÓLTAR.

Summája: Dávid tudván hogy az Izrael minden felől ellenségiől környül vésztett, imi az Isten népe az Istenben való bizodalma, a' Mozes és Aaron

és Aaron példájával, kiket Isten könyörgésekben meg-balgatott és ellenségiől meg-oltalmazott.

Azon alkalmatofással írta, mikor az 96. 97 és 98. Soltárokat.

Két Részzei vannak.

1. Inti a' Sidó Ecclesiát, hogy minden ellenségi ellen Isteni bja segitségül, *1. 1--7.*

2. Istenben való bizodalma az meg-balgatás felől, *1. 8--9.*

Az 1. Részben ezek vannak.

I. Az Istennek uralkodása ellenségi ellen: Az hól vagyon: 1. Az Urnak uralkodása, v. 1. Ez az Ur, az Istennek Fia, *Solt. 110. 1.* 2. *Módgya az uralkodásnak,* v. 1. Az Cherubimokon ül, v. 1. az az, az Angyalokon uralkodik, és azokat az hie-vek őrizetüre ki-küldi, *Sid. 1. 14. (lásd Solt. 80. 1. pag. 334.)*

II. Az Istennek méltósága, minden népek felett, *verf. 2.* Ez is a' Christusnak, mint a' Ecclesiá fe'ének, méltóságát jelenti, *Coloff. 1. 16--19.*

III. Int minden népeket az nagy Isten tisztelteire: A' hol vagyon: 1. Az intéf, *verf. 3.* 2. *Annak oka:* (1) Mert Szent, v. 3. (2) Mert itéletet szeret, v. 4. (3) Mert itéletet és igazságot rendel, a' Jácób nemzetében, *verf. 4.* az az, meg-igazította, és szabadította azt, *Hof. 1. 7.*

IV. *Ujjab intéf az Isten dicireire:* A' hol vagyon: Az intéf, *verf. 5.* Magasztalványokat, &c. Ez is az Ur Jósáé, *Phil. 2. v. 10--11. Efsa. 45. 23.* Az ő lábainak *sámolyán* érti az Sztort és Templo-mot, a' hol kiváltképpen akarát tiszteltetni az Isten a' Sidóktul, *Ki-jöv. 21. 8. 22. lásd Solt. 132.*

2. Az intéfnek oka, (1) Mert Szent, *verf. 5.* (2) Mert Mozes s' Aaron tisztelték s' segitségül hi-ták, s' meg-halgatta, v. 6. *lásd Ki-jöv. 14. 15. és 32. 11. Numb. 14. 13. és 16--22.*

V. *Mód-*

V. *Módgya, miképpen szöbör Isten Mosest és Aaronnal, vers. 7. Felhőben, &c. lád Ki-jöv. 93. 9. és Num. 16. 22.*

VI. *Móses és Aaronnak engedelmesége Istenhez, vers. 7. az az, az Isten törvényét meg-őrzi vala. Hogy pedig Aaron, az 2-dik parancsolat ellen borjut önte, erőtlenégből és az népről való féltében cselekkette, Ki-jöv. 32. 21-22. &c.*

TUDOMÁNY.

I. *Ambár az Ur Jესus Christus Ecclesiája ellen, tanácskozzanak dűbősködégyenek az ő ellenségi, és baszomatlan minden igyekezetek, 1. 1-2.*

OKA. 1. *Mert Győzhetetlen s' hatalmas Király uralkodik közepette, lád az 2. Soltárt. pag. 10. 32. és 93. 1-3.*

II. *Mindenfűt kíváltképpen az Isten közönséges tisztelére rendelietet Templomokban az Gyülekezetekben, kell az biveknek az Isten tisztelni és imádni 1. 5. Solt. 122. 1. &c.*

OKA. 1. *Mert kíváltképpen való módon ott igitte Isten az meg-halgattát, Ki-jöv. 25. v. 8. 27. Matb. 18. vers. 20.*

2. *Mert azért mondotta Idvezítőnk is s' Templomot, imádságnak házának, Matb. 21. 13.*

HASZ. I. *Oktat. Joliehet az Isteni tiszteliet az Új Testamentumban, nem kötetett Templomokhoz, Jan. 4. 24. mind az által ugyan nagyobb kézfűzeggel s' buzgósággal tiszteltek Isten a' közönséges Gyülekezetekben, Solt. 122. &c.*

II. *Fedd. Azokat kik a' közönséges Gyülekezeten, abban az ige halgattát, könyörgéseket elmulattyák, Sid. 10. 2-5.*

III. *Int. Ne mulassuk el a' Szentek gyülekezetit: mert az Apostolint, Sid. 10. 25.*

III. *Az Isten népe az ő nyomorúságának idején Mosest s' Aaronnal, egyedül az Istennek könyörgő az szabadlétért s' meg-halgattatásért, v. 6.*

OKA.

OKA. 1. *Mert most-is meg-fel Isten az biveinek menyből, mint Mosestnek az felhőből, Solt. 34. 18. 2. Mert meg-igitte Isten az szabadlétet, Solt. 50. 11. és 91. 15.*

HASZ. I. *Int. A' mi nyomorúságinkban kiálcsunk Istenhez: mert meg-halgat.*

Kiket? F. 1. Kik Sionnak, az az, az Ecclesiának igaz tagjai.

2. Kik tisztelik az Isten.

3. Kik az ő parancsolatját meg-őrzi Mosest, Solt. 24. 10-14. Amen.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. *Bizodalma Dávidnak Istenben, a' meg-halgatás felől, Móses és Aaron példájával, vers. 8. az az, mikor vétkeztek is a' mi Atyáink ha könyörgöttek, meg-halgattad s' meg-kegyelmeztél nekik, Ki-jöv. 32. 10-14.*

II. *Inti az biveket az Isten tisztelére s' dicsőítésre: A' hol vagyon: 1. az intés. 2. Annak oka, vers. 9. Mert szent a' mi Urunk Istenünk.*

TUDOMÁNY.

A' könyörgésnek meg-halgattatása, és az biveknek bocsánatya, az bivekben meg-halgat, az biveknek idő szerinti való meg-ostorozásával, 1. 8. lád 2 Sam. 12. 13-14.

OKA. 1. *Mert Isten mikor fanyargattya is az ővéit, Izereti, Sid. 12. 6. szánnya, Sirt. 3. 30.*

2. *Mert nem érdemek szerint illi; hanem csak úgy mint kegyes Atya, Solt. 103. 12.*

3. *Mert az ő ílelti alatt nyögő biveket meghallya Isten, Jer. 31. 18-19-20.*

HASZ. Oktat. 1. *Még az ő szerelmefiben is meg-látogatya tehát az Isten a' vétet, de igazalmasságát túlok meg nem vonza, Solt. 89. vers. 31. 32-33-34.*

2. AZ

2. Az idő szerint való fanyargatás az hívekben nem lten haragjának; hanem szeretetinek jele, *Sid. 12. 6. Miért? Lásd 1 Cor. 11. 32. Amen.*

C. SÓLTAR.

Summája: *Dávid inti az Isten népet, hogy Isten, a' teremtsnek váltságának az el-bivásának és fűvő való fogadásának munkájáért, örömmel dicserje.*

K. Mikor írta? F. Az 96. 97. 98. és 99-dik Soltár után: mert minek-utánna az Ur Jéhus Christának lteni méltóságát le-írta volna: inti az híveket, hogy ütet a' váltságnak munkájáért, dicsernek az hívek.

Két Részzei vannak.

I. Inti a' népeket az Istennek dicseretire, *1. 2--3.*

2. Inti azon népeket az Isten községes helyen való tiszteletire. *1. 4--5.*

Az 1. Részben ezek vannak.

I. Inti az földnek minden lakóját az Isten dicseretire, v. 1--2. Az földnek lakosin érti, minden nemzetből álló válfasztott s' meg-váltott híveket, *Jel. n. 5. vers. 9.*

II. Indító oka a' könyörgésének, 1. Mert ő az az igaz Isten, vers. 3. Érti az testben meg-jelent Istennek Fia, 1 *Tim. 3. 16.* az kinek népe a' válfasztottak, *Matth. 1. 21.*

2. Mert ő teremtett minket, vers. 3. *Jan. 1. vers. 1--2--3.*

3. Mert ő népei vagyunk, v. 1. t. i. az meg-váltatás által, *Matth. 1. 21. Tim. 1. 11--14.*

4. Mert az ő juhaj vagyunk, vers. 3. *Jan. 10. vers. 26--27--28.*

Tudó.

TUDOMANY.

Az hívek az Ur Jéhus Christust, mint teremts s' meg-váltó Urakat s' Isteneket, örömmel tartoznak dicserni, és magasztalni, 1. 1--2--3.

OKA. 1. A' teremtsre nézve: mert őket barmmá s' csúszó mászó állatokká teremthette volna, még-is az ő képeire teremtette, *Tévem. 1. vers. 26.* mert úgy voltunk lten kezében, mint a' sár az fazakas kezében, *Esa. 45. 9. és Rom. 9. vers. 21.*

2. Az el-válfasztásra nézve: mert mint fokakat, a' veszedelemre rendeltetett volna; de az életre rendelt, 1 *Thss. 5. 9.*

3. A' meg-váltásra nézve: mert mint fokakat, a' kárhozatban hagyhatott volna; de meg-szánt s' népévé tölt, *Tiz. 2. 14.*

4. Az el-bivásra nézve: mert mint fok pogányokat, el-hagyhatott volna, *Csel. 17.* de az ő irgalmasságából el-hívott a' kegyelemre, 2 *Tim. 1. vers. 9. &c.*

HASZ. Int. 1. Örömmel vágyunk hálaát Istennek a' mi teremtésünkért, meg-váltásunkért, &c. *Eph. 1. 3--6. Coloss. 1. 13. &c.*

Az 2. Részben ezek vannak.

I. Inti az Isteni tiszteleire, vers. 4. A' kapukon s' tornáczon érti, az Isten tiszteletének helyét: először a' Sácort, az után a' Jerusalembéli Templomot: mellyek voltak az lteni tiszteletnek helyei, *Solt. 132. 13--14.*

II. Indító oka az imésnek: 1. Mert jó az Ur. 2. Mert örökké való az ő irgalmassága. 3. Mert nemzetből nemzetre terjed az ő tökéletessége, az az igireti, vers. 5.

TUDOMANY.

Az Isten bivei, az Ur Isten az ő jóságáért, örömmel

galmasággáért és igazságból való elhatározásáért, tartoznak nemzeiről nemzeire dicserni az szentek gyülekezetében, vers. 4-5. Lásd Solt. 81. vers. 92. &c.

CL. SÓLTAR.

Sumája: Dávid bé-árván a' Királyságban, Istennek fogadást téstén, hogy az ő udvarát s' az Isten népet, tisztán s' igazán igazgattya, s' az gonoszoktól meg-tisztattya.

K. Mikor írta? F. Akkor, mikor az 75-dik Soltárt. Lásd.

Két Részci vannak.

1. Fogadást Dávidnak, hogy az ő Királyságában igazán s' biven uralkodik, &c. 1-8.

2. Fogadás téstén arról is, hogy az Isten népe között a gonoszokat ki-irtya, &c. 8.

Az 1. Részben ezek vannak.

1. Fogadás téstén, az Isten dicseretéről, vers. 1. Tenéked Uram éneket mondok, az az, dicserlek a' szabadulásért, Solt. 75. 1.

II. Fogadás tétele, az ő országátsá felől: melyben azt írja-le, miképpen fog uralkodni.

1. Kegyesmelleget énekelek, v. 1. az az, az jókat kegyesen oltalmazza, a' gonoszokat meg-bünteti, Rom. 13. 3-4.

2. Igyekezem a' tökéletes útnak őrzésére, v. 2. az az, az én cselekedetimet, az te parancsolatid szerint rendezem, Solt. 119. 34-35.

3. Nem követek gonosz dolgot, szánt-szándékkal, vers. 3.

4. A' gonoszok barátim nem lesznek, v. 3-4.

5. Az ő teibarátyokat rágalmozókat el-vesztem, vers. 4.

6. A'

6. A' fel-szavalkodott kevélyeket, el nem fzenvedem, vers. 5.

7. Az igaz mondokat szeretem, v. 6. 8. az te parancsolatidban tökéletesen (az az, bűséggel) járó szolgákat szeretem, v. 6.

8. Az álnok s' hazug szolgák, házamban nem laknak, v. 7.

TUDOMANY.

I. A' kegyes és Isten-félő Magisztrátusoknak, kegyesen és igazán, az Isten törvénye szerént kell az ő népeket igazgani, s' itilni, &c. 1. Solt. 75. 3.

OKÁ. 1. Mert azért mondatnak, tiszteltke nézve, Isteneknek, Solt. 82. 6.

2. Mert arra hivatattanak hogy a' jókat kegyesen meg-oltalmazák; a' gonoszokat pedig igazán meg-itilylek, Rom. 13. 3-4. lásd a' 82-dik Soltárt.

HASZ. I. Int. Kegyesen uralkodgyanak a' Magisztrátusok.

Miben áll a' kegyesen való uralkodás? Fel. 1. Hogy az Isten tiszteletit fel-állassa, 2 Chron. 7. vers. 6.

2. Hogy az Isten igije által azoknak lelkeket legeltesse Josaphattal, 2 Chron. 17. 7.

3. Az Isten igije prédikációira gondot viseljen, Efa. 49. vers. 23.

4. Hogy az éhínségnek idején az ő népet táplállya, Jofeffel, Terem. 41. 5.

5. Hogy az ő népe nyomoruságán meg-induljon, azokért könyörögjön, 2Sam. 24. 17.

6. Hogy az népnek terhet könnyebbitse, 2 Krón. 12. 4-7. &c.

II. Int. Igazán uralkodgyanak; Mely ezek-ben áll. 1. Hogy kit kit az ő szabadságában megtartsan.

2. Az özvegyet árvát jövevént, az erősök tévőktől meg-oltalmazza, Solt. 82. 3.

S 2

3. A'

3. A' gonofzokat Isten törvénye szerént megzaboláza s' büntette, *Rom. 13. 4. &c.*

III. *Feddi.* Azokat a' Magisztrátusokat, kik elen kezöképpen uralkodnak, &c.

II. A' jó Magisztrátusoknak Isten törvénye szerint, kegyessen, igazán és mértékletesen kell élni, s' uralkodni, *v. 2-3-4.*

OKA. Mert jó példa adóknak kell lenni az országban: mert az nap őket szokta követni, mind a' jóban, mind a' gonofzban, *1 Kir. 12. 24-32.*

HASZ. I. *Feddi* azokat kik külömben uralkodnak, s' a' gonofzra az népnek példát s' okot adnak. *Kisröddé ill'yek?*

F. 1. Az Istenigije meg-utálók, *Jer. 44. 16-18.*

2. A' bálvány imádók, *2 Kir. 12. 28.*

3. A' bujjázkodók, *2 Sam. 12. 14.*

4. A' részegesek, *Dan. 5. 2.*

5. A' kegyetlenek s' nyomorgatók, *Est. 1. 23.*

Jer. 5. 1-5.

II. *Int.* A' Magisztrátusok éllyenek Isten s' e' világ elött kegyessen, &c. légyen az ő életeknek regulája, az Isten törvénye, &c, mert ha itte' világ gonfennek jó cselekedetekkel, *Matb. 5. v. 16.* menyben-is fennek dicsőféggel, *Dan. 12. v. 2. Matb. 25. 21.*

III. A' kegyes s' Istenfélő Magisztrátusoknak, Uraknak, Fejedelmeknek, nem illik, trágár, bázug, csatáid felebarátjokat négalmaz, gonofz s' Istenelen szolgákat tartani, *v. 5-6-7.*

OKA. 1. Mert az ő kegyességeknek fényét meg-homályosították, azoknak rossz erkölcsök.

2. Mert a' jó erkölcsű szolgákat-is meg-vesztegetik, *1 Cor. 15. 33.*

3. Mert soha dolgokat jó karban nem állathatják, példa Jeroboam, ki a' gonofz szolgák s' tanácsok miá országát-is el-veszté, *1 Kir. 12. 8.*

4. Mert egy gonofz szolgáért Isten átka száll házkora, *Jes. 7. 2-5.*

HASZ.

HASZ. I. *Feddi.* A' mái Urakat, kik inkább gyönyörködnek az hazug, trágár, s' belendoskodó, &c. szolgákban, mint az alázatos jámbor, igaz mondó, &c. udvariakban: kit ritkák ma! *Solt. 12. vers. 9.*

II. *Int.* Dáviddal, tarcsanak jámbor, &c. szolgákat: mert egy jámbor, kegyes s' Istenfélő szolgáért, egész házázt meg-áld Isten, mint Josophért Puthisár házázt, *Terem. 39. 1-2-3. Amen.*

Az 2. Részben ezek vannak.

I. Dávid fogadás tétele, a' latroknak országából való ki-tisztításról, *v. 8.* Jó reggel (az az, idejekorán, halogatás nélkül) el-vesztem az föld-nek latrait.

II. Az Isten Ecclesiájának tisztán tartása felelő való fogadása, *v. 8.* Az Isten városából ki-gyomlálom az hamifákat.

TUDOMANY.

A' kegyes és Istenfélő Magisztrátusoknak az 8 országokat és abban az Isten Ecclesiáját, a' gonofzoktól meg-kell tisztítani, és azt tisztán kell tartani, *vers. 8.*

OKA. 1. Mert Moyses régen az Isten népe táborát tisztán tartotta, s' a' bél poklofoktól megtisztította, *Lev. 13. 49.*

2. Mert külömben nem léznek Isten képét viselő; hanem latroknak párt tartói, *Solt. 82. 2.*

HASZ. *Int.* A' Magisztrátusok tarcsák tisztán országokat, s' várasokat, és salujokat: mert ha edgy Acánért az Izrael tábora, meg-iltitett; mennyivel inkább, sok gonofzokért meg-iltitetik, *Terem. 19. 13.*

CII. SÓLTAR.

Summája: Az Isten népe panaszolkodván fiatalmas romlott állapotaiyaról; végre biztatja magát az Istennek szabadító kegyelmével.

K. Ki s' hol itta? F. Egy a' Babyloniai fog-ságban lévő Prophták között, kétleg nélkül Daniél, lásd cap. 9.

Két Részzei vannak.

1. Az Isten népe nyomorúságát leírván, ked-vénydörgésből való ki-fzabadulásiért, §. 1--13.

2. A' szegény raboknak magok vígasztalások az szabadulás felől, §. 14--29.

Az 1. Részben ezek vannak.

1. A' Soládnak sirukfása, vers. 1. A' nyomorult (t. i. Juda foglyainak) imádsága, &c.

II. Könyörgése az Isten nyomorult népének: Az hol vagyon: 1. A' Könyörgés, v. 2--3. Urani halgassd meg, &c. 2. A' könyörgésnek oka.

(1) Mert a' mi csontaink, meg-emésztettek a' nyomorúság miatt, mint az üszög, v. 4.

(2) Mert a' mi boldog napjaink el-mulának mint a' fűst, vers. 4.

(3) Mert el-fzradott a' mi szívünk mint a' fű, vers. 5.

(4) Mert az én nyögésem miatt csontom bü-nömhöz ragadott, vers. 6.

(5) Mert hasonló lőttem a' pusztai ökör biká-hoz s' bagyolhoz, és az egyedül lakó verébhez, vers. 7--8. mert azok bögni s' nyögni szoktak: egy volt dolga az Isten népének.

(6) Mert minden nap gyalázattal illet az el-lenség, v. 9. Solt. 137. 3.

(7) Mert a' port mint a' kenyeret ötte, és az könyhallatást, mint a' vizet nyelte, v. 11, az az,

a' nagy

a' nagy nyomorúságban kegyerem porral, és ita-lom könyhullatással elegyedtem meg.

(8) Mert fel-emelél s' ísmét a' földhöz ütél, vers. 11. lásd Solt. 1. 1--2.

(9) Mert hasonló lőttem az el-hanyatlott ár-nyékhoz, és a' meg-fzartat fűhöz, v. 12. Solt. 5. vers. 16.

(10) Mert te mind örökké meg-maradsz, vers. 15. az az, meg-igérted hogy meg-fzabadítsz mellyről nemzetről nemzetre meg-emlekezünk vers. 13. lásd Jer. 29. 10--11.

TUDOMÁNY.

Gyakorlatossággal még az Istennek figyel- mé-pe-is, olyan nagy nyomorúságban estek, hogy sem mi, r' mérsége ne legyen az ő szabadításja felől, vers. 1--13. lásd az 13. és 88. Soltárt. pag. 54.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. Az nép bizodalma a' szabadulás felől: A' hol vagyon: 1. A' bizodalom, v. 14. Fel-ke-l-vén, könyörül s' a' Sionon, az az, az népet meg-építéd. 2. Indiós oka, (r) Mert el-jött az idő,

vers. 14. t. i. az hetven estendő, Jer. 29. 10.

(2) Mert a' te szolgaid annak kövében (az az, építé-leben) gyönyörködnek, v. 19.

II. Gyűlöletese az szabadulási, Félék a' po-gányok az te nevedet, az az, meg-ismérik hatal-madat, hogy nyomorult népedet meg-fzabadi-tottad, v. 16--18. Solt. 126. 2.

III. Fogadása az népnek az Isten szabadditá-sa nak hirdetéséről: A' hol vagyon:

1. A' fogadás, v. 19. Irattassék meg, &c. az az, legyen emlekezetben.

2. Indiós oka: mert meg-halgatta a' foglyok-nak imádságokat, v. 20. 21.

3. Vége fogadásnak, hogy hirdetésék Sionban az Urnak fzabadítását, v. 22--23--24.

IV. Ujjab könyörgése az Isten népének. Az hol vagyon: 1. *A' könyörgés*, v. 25. En Istenem, &c. Az Istenen érteik az Ur Jéhus: mert ezt a Soltárt Sz. Pál a Christusra magyarázza, *Sid. 1. 10. Az én napjaimnak felén ne végy el*, az az: (1) Szabadíts meg ez infegből, mely olyan hogy ebben meg-halhatok, *Esa. 38. 1-2-3.* (2) Ne engedgyed hogy a' pogányok között el-veszszén a' te néped, minek előtte a' Sionnak építtetését meg-látnók.

2. *Indiós oka a' könyörgésnek*, (1) Mert a' mint hogy te mind örökké voltál, úgy a' te igireted örökké valók, *vers. 25.*

(2) Mert az ég s' föld meg-változnak; de a' te igiretid (a' mi Atyáinkhoz) meg nem változnak, v. 26--27--28. *Matth. 5. 18.*

(3) Mert ugy maradnak a' te szolgáidnak (az mi Atyáinknak maradéki meg te előttd, v. 19. az te igireted szerént, *Terem. 15. 5. Solt. 89. vers. 27--28--29--30.*

TUDOMANY.

I. Az Isten népe, kik között az Isteni tisztet meg-fűntik s' az Ecclesiá el-pusztult, buzgó könyörgésével tartozik kérni Istenül annak helyre álltatásáért, *ý. 14--15. Solt. 51. 20.*

OKA. 1. Mert nem feleitheti az ő szent tisztetnek helyeit; de az ő idejében meg-ujjítja, *Ezech. 36. 22--23.*

2. Mert csak ideig tartja Isten haragját az ő házában, népének bűneiért, *Jer. 29. 10. 13.*

HASZ. Int. Ha ideig, Isten bűneinkért szent tisztetletit meg-fűnteti, neelsünk kétségben; hanem könyörögiünk annak helyre álltatásáért, *Siral. 5. 21. Miképpen?*

F. 1. Hogy az hitetlenek féllék Isten, v. 1-6.

2. Hogy láttassék az Isten dicsősége s' tisztetletit, *vers. 17.*

3. Hogy

9. Hogy az hívek dicsírhessék Istent, v. 19. *Indicron*, mert nem engedi tisztettségét az te-remtett állatoknak, *Esa. 42. 8. Ezech. 36. vers. 22--23. &c.*

11. Noha Isten ideig az ő frigyes népet-is keményen meg-ostorozza; (ugy hogy láttatik magától el-venni) de végre annak sobafzkodását, s' könyörgését meg-halgtatja s' meg-szabadítja, *vers. 19--24. Kéjv. 3. 7--8.*

OKA. 1. Mert nem felelkezhetik-el rolla, *Esa. 4. 15.* 2. Mert végképpen magától el nem veheti, lád az 9. Soltárt. v. 14.

III. Az hol Isten az ő szent tisztetletit meg-fűnteti: ott a' nép az Isteni tisztetletinek helyre álltatásáért az Isteni tisztetletinek fogadás életével kérje, *ý. 21--24--29.*

OKA. 1. Mert ugy indíthatta Istent az szabadításra, *Dan. 9. 17--20.*

2. Mert fel-kel Isten az ő nevének dicsősége mellett, *Ezech. 36. 22--23. lád Solt. 13. pag. 59.*

IV. Az Isten hívei, Istennek életet, meg-hozz-szabításáért (mellyet a' nyomorúság el merzhette természet szerént) könyöröghetnek, v. 25. lád az 6-dik Soltárt. pag. 31.

CIII SÓLTAR.

Summá: Dávid a' maga példájáva' az Isten híveit (sőt az Angyalokat-is) indíttya az Isten dicsőire, s' remábilis lelki s' testi jó-éreményiért.

K. Mikorirta? F. Minek utána érzette volna bűnei bocsánattját: mellyet kér yala az 5. Soltárban.

Két Réfzei vannak.

1. Dávid lelkének serkenésé az Isten nevének dicsőire, *ý. 1--19.*

56

2. Inté

2. *Ím! az Angyalokat s' egyéb teremtetett állatok-at-is, az Isten dicsőíretire, Ps. 20--22.*

AZ I. RÉTZBEN EZEK VANNAK.

I. *Dávid maga lelkét indíttya az Isten dicsőíretire, v. 1--2. Áldayad lelkem, &c. az az, minden én indulatim érzékenyegim s' tagaim dicsőíreték az Urat.*

II. *Indító okai. 1. Mert meg-bocsáttya minden bűneidet, vers. 3.*

2. *Mert meg-gyógyíttya minden lelki s' testi betegségedet, v. 3. Lásd Solt. 6. 2-4.*

3. *Mert ki-fzabadíttya a' kaporfóból (az halálos veszedelemből) életedet, v. 4.*

4. *Mert minden lelki teiti áldásával meg-koromáz, vers. 4.*

5. *Mert minden jóval meg-elégíti szádát, v. 5. az az, ételt s' italt ad.*

6. *Mert a' te telettednek erejét meg-ujjíttya, mint a' Salt, vers. 5.*

7. *Mert az ő igazsága fzerént a' nyomorultat, az kegyetlenül meg-fzabadíttya, v. 6.*

8. *Mert meg-jelenti az ő utait (titkait) nékünk az Izrael fiainak, v. 7.*

9. *Mert kegyelmes s' haragra késedelmes, vers. 8.*

10. *Mert nem mind örökké haragszik, v. 9.*

11. *Mert nem a' mi bűncinknek érdeme fzerén büntet, v. 10.*

12. *Mert nem emlekezik meg bűncinkről; hanem magától elfezte veti, v. 12. Mích. 7. 19.*

13. *Mert mint az Atya, könyörül rajtunk, tudván hogy mi gyarlók vagyunk, v. 13. 16.*

14. *Mert az Urnak igralma meg-marad az őtet félőkön s' parancsolatiban járókön, v. 17-19.*

15. *Mert mindenken harajna vagyon, mennyen földön, v. 19.*

TUDO-

TUDOMANY.

I. *Az Istennek bivei az Isten, völkék közöttök (közleendő) lelki és testi javaiért, lelkeknek s' testeknek minden indulatival, dicsőírné és magasztalni kell, vers. 1-25.*

OKA. 1. *Mert ez az Isten gond-vilélfésenék s' áldásának edgyik vége, Deut. 8. 6-7-8.*

2. *Mert kedves áldozat Isten előtt, az el-vőre jőkért való hála-adás, Solt. 50. 23. Terem. 8. vers. 20-21.*

HASZ. I. *Feddé. Az haládatlanokat, 1. Kik az Isten jó tétéményéről el-felelkeznek, Luc. 17.*

2. *Kik az Isten jó-tétéményt Isten bszfzuságára fordíttják, Hof. 2. 7-8. Luc. 16. vers. 19. &c.*

II. *Int. Az Isten velünk közlött jó-tétéményéről ne felelkezzünk-el; hanem dicsőjük Istent azokért. Microdák azok? Lásd v. 3-13. Amen.*

III. *Olly nagy az Istennek igralmassága az ővéhez, hogy azokat az ő igazsága, s' azoknak érdeme fzerént, nem őltömei s' nem sangyargattya, vers. 8-12. Kz-jöv. 34. 6-7. Job. 37. 22.*

OKA. 1. *Mert külbmben lenki nem hihatna meg az ő titletiben, Solt. 130. 3-4.*

2. *Mert mikor titli-is szánnya, Siral. 3. vers. 31-32.*

HASZ. *Inti. A' szegény bűnösöket, ne essenek kétségben nagy bűnök miá; hanem folyamodgyanak Istenhez. Mert könyörül Atya, 2. Mert a' nagy bűnösöket hja, Matb. 11. 28. Lásd az III. Tudományt.*

III. *Ollyan Isten az ő meg-térő szegény fiaiboz s' leányiboz, mint az édes Atya az ő ellene vő szűziboz, v. 13. 14. Jer. 31. 20.*

OKA. 1. *Mert az Atya, mikor sangyargattya-is szánnya-ját, 2 Sam. 18. 5. Ugy Isten-is szánnya az ő hozzá meg-térő bűnös fiait, Siral. 3. 31-32.*

S 6

2. Mert

2. Mert mint az Atyának, meg-efik szíve, az szegény bűnösön, *Jer. 31. 18--19.*

3. Mert mint az Atya, úgy az Isten fiainak vétkeiről el-seletkezik, *Mich. 7. 18--19.*

4. Mert mint az Atya: úgy Isten, meg-tért fiainak bűnbocsátó kegyelmével eleiben mégyen, *Luc. 15. vers. 20.*

HASZ. Oktat. Nincsen tehát oly nagy megtérő bűnös, kit Isten el-vetne magátul: mert nincsen az Atyának gonosz fia, kit el-veszlen magátul.

Kicsodák ilyek? F. Kik az tékozló fiuval.

1. Attyok ellen tölt bűnöket meg-ismérik, *Luc. 15. vers. 18.*

2. Attyokhoz s' Istenekhez igyekeznek megtérni, *vers. 20.*

3. Attyokat Isteneket meg-követik s' kegyelmet kérnek, v. 18.

4. Magokat az Isten kegyelmére méltatlanoknak itillik, v. 19.

II. *Ins.* Ha vétkezünk, térjünk-meg Istenünk-höz. 1. Mert maga hív, *Ezech. 18. vers. 30--32.*
2. Mert előnkben jü, az Evangeliombéli igiretekben, *Matth. 11. 28. &c.*

Az 2. Részben ezek vannak.

I. *Inti az Istennek teremtetett állatit az Isten nevének dicsőítésére.* 1. Az Angyalokat, v. 20, 21.
2. Minden teremtetett állatokat, v. 22. láfđ *Solt. 184 vers. 1--2--3.*

II. *Mind ezeket bí-rekeszi az ő Istenének az Isten dicsőítésére való onszoldásával,* v. 22.

TUDOMÁNY.

Az Istennek bűneinek, az Istenből el-vőtt Isten s' testjő-téreményiért Istennek kell dicsőítni, hogy még az Angyalokat is bírják s' inerek az Isten dicsőítésére, *vers. 20--21.*

OKA.

OKA. 1. Mert az Angyalok-is az hívek társaságokban valók, *Sid. 12--22.*

2. Mert az Angyalok-is örülnek, mikor Isten az ő hűveivel kegyelmességét közli, *Luc. 2. 16--14.*

3. Mert örülnek az híveknek meg-téréseken, *Luc. 15. 10. &c. láfđ Solt. 144.*

CIV. SÓLTAR.

Summája: Dávid gondolkodván az Istennek dicsőiségéről, teremtetésre való gondviseléséről, mellyel minden terem-ést, az ő vendek számára igazgat és tart, Istennek és minden bűnökért inti az Isten dicsőítésére.

K. Mikor ima? F. A' mikor az 103-dikat: mert ott azért dicsőírné Isten, mert a' meg-térő bűnös-knek bűnöket meg-bocsátta; it pedig azért: mert minden teremtetett állatokat, a' bűnös emberért teremtetett s' tart.

Két Részzei vannak.

I. *Intés az Isten dicsőítésére,* *ps. 1--2--3.*
2. *Fogadás tétele Dávidnak az Isten dicsőítésére; melyben kívánja veszedelmeket, kik Isten nem dicsőítik,* *ps. 33--34--35.*

Az 1. Részben ezek vannak.

I. *Intés az Isten dicsőítésére,* *vers. 1.*
II. *Intés oka az Istennek: melly vétetik.*
1. *Az Isten méltóságos dicsőiségéről,* v. 1. Mert dicsőiséget dítőzött-fel.
2. *Az terem-ésnek munkáitul:* Mellyeket Isten hat napokon teremtetett, minéműk a' Világosság, *vers. 1. Teremt. 1. 3. Egb. vers. 2. Felbők,* kiken mint Izsaker ken mondatik Isten jární, v. 3. *Szél s' Tűz,* v. 4. a' meg-mozdulhatatlan Föld, v. 5. a' mélyleges Tenger, v. 6. Melly (noha annak Isten

határt tölt) az Isten parancsolatjára fel-emelkedik íle-fszáll, v. 7.-8.-9. az *Forráfok*, a' mezei vadak itálára, v. 10.-11. a' mezei *Vadak s' Madarak*, vers. 12.

3. Az Isten gondviselésétől, a' minéműek: az földnek terméle s' annak meg-öndözése, vers. 13. a' fünek nevelése, v. 14. bornak s' olajnak terméle, v. 15. a' madaraknak tenyésztése, v. 16.-17. az hegyeken lakó állatoknak táplálása, v. 18. az Napnak s' Holdnak igazgatása, v. 19-22. az embereknek rendes munkájoknak igazgatása, v. 23. az földön s' tengeren járóknak s' lakóknak igazgatása, vers. 24.-25.-26. minden élő állatoknak táplálása, vers. 27.-30. az hitetleneknek meg-icitetése s' vezedelme, 32.

TUDOMÁNY.

I. Az Isten teremtetésgy kell minden embernek szemlélni, hogy azoknak alkalmatosságával felkelj serkengesse, az Isten ísméretire s' dicsíretire, vers. 1. 32. mert azok fel-indították embert az Isten ísméretire s' dicsíretire, lásd *Solt.* 8. pag. 37. és *Solt.* 19. pag. 79.

II. A' miképpen Isten bölcsen és hatalmasan teremtet mindeneke: úgy mind azokat bölcsen s' hatalmasan meg-tartja, igazgatja és táplálja, v. 13.-32. *Nebem.* 9. 6.

OKA. 1. Mert mind azok Istenben-élnék s' mozognak, *Csel.* 17. 28.

2. Mert mindeneeknek helyet s' életnek megdgyát s' rendit, Isten igazgatja, *Csel.* 17. 27.

HASZ. I. Oktat. Sem égen sem földön, sem tengeren, nem lélezen tehát Istenre nézve, semmi történetből, *Sirak.* 3. 36.-37. *Matth.* 10. 39. feq.

II. Int. Akar kedves, akar kedvetlen dolgokban, Isten gondviselése nézzünk e' világon: az kedvünk szerént valókért, Isten dicsírven, *2 Cron.* 29. 11-12-13. az ellenkezőkben, Isten

akarat-

akarattyában nyugodjunk-meg, *1 Sam.* 3. 18. *Job.* 1. 21. &c.

III. Isten az földet meg-mozdulbatatlan-képpen fundálta az ő belyében, úgy hogy rem-deffen, sem egy, sem más fele ne mozdujyon, vagy forogjon, *1. 5.* és *Solt.* 24. 2. és 78. 69.

OKA. 1. Mert valamikor az föld meg-rendül s' mozduj, Istennek rendkívül való itéletit jelentő az, lásd *Solt.* 77. *Matth.* 27. 51.

HASZ. I. Oktat. Nem forog tehát az föld (a' mint némelyek akarják s' tanítják) az ő fundamentomán.

K. *Microda* az földnek fundamentuma? Fel. 1. Azt ember meg nem határozhatta, *Job.* 38. 3.-6.

2. Az irás azt mondgya: (1) hogy a' vizeken fundálta Isten, *Solt.* 24. 2. (2) hogy Isten az földet mint a' semmin úgy függesztette-fel, *Job.* 26. 7. mert annak fundamentumát nem tudhatta az emberi okosság.

3. En azt mondom, az föld fundamentoma az Istennek hatalma, mellyel mint egy kézen tartja, *Job.* 38. 4.-6. *Péld.* 7. 29.

II. Feddi. Azokat kik az Szent Irás ellen tanítják az földet az ő fundamentumában, vagy tengelyében, mozogai s' forgani: mint ha ott voltak volna, *Job.* 38. 4.-6.

III. Ne forogásuk mi az földet; hanem 1. csudálljuk az Isten hatalmát, ki ily nagy alkotmányt így fundált és sok szép teremtet állatokkal meg-ékesített. 2. Mikor az föld meg-rendül, fellyünk annak fundálóját, &c. mert az mindenkor valami nagy változást hoz ma ával, &c. *Solt.* 77. 19.

IV. A' miképpen Isten az földet mozdubatatlanul teremette az ő fundamentomán: úgy a' Napot s' Holdat teremette az égen, hogy az ő forgásokkal nappalt, éjjelt, hiteket, bolnapokat s' esztendőket szerezzenek, *1. 19.-20.*

OKA.

OKA. 1. Mert fel-keini s' el-enyészni mondatik, *Præd.* 1. 5--6.

2. Mert délre s' északra liet, *vers.* 6.

3. Mert rendkívül való csuda volt, mikor Jofac idejében meg-állott a' Nap és Hóid, *Jof.* 10. *vers.* 12--13.

HASZ. I. *Oktat.* Szent Irás ellen való vélekedés tehát az, hogy az Nap s' Hóid az ő helyekben állának s' az föld azok körül forgana.

II. *Int.* 1. Hidgyunk az Sz. Irásnak, az Nap s' Hóid forgása felől: mert az Sz. Irás szavát nem szabad keresztyén embernek kétségben hini.

2. Mikor láttunk az égen űket, dicsírjük az Istent, &c. lád *Solt.* 8. *pag.* 38.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. Az Isten dicsíretének fogadás tétele, *vers.* 33.

II. Könyörög hogy Isten az ő fogadás tételét kedvelje: A' hol vagyok: 1. A' kérés, *vers.* 34. 2. Annak vége, v. 34.

III. Könyörög az istenteleneknek veszedelméért, *vers.* 35.

IV. *Inti* lelkét és egyebeket az Isten dicsíretére, *vers.* 35. Aldgyad, &c.

TUDOMANY.

Valakik az Istent, az ő Isteni dicsőségéért, teremtetésére s' gondviseléséért, nem áldgyák s' nem dicsírják, azok minig gonoszok s' biterlenek el-vesznek, *vers.* 35.

OKA. Mert azok, az Istennek jó voltát s' kegyességét meg-utálják, sőt az Istent meg-tagadják, *Job.* 21. 14. *Jud.* v. 4.

Kicsodák illenek? F. 1. Kik Istent, a' mint az teremtetének munkáiban magát ki-jelentette, egy nem tisztelik, *Rom.* 1. 21.

2. Kik az Istent ki ábrázolják s' azt tisztelik, *Rom.* 1. 23. 25. *Esa.* 44. 56.

3. Kik

3. Kik e' világnak s' testnek élnek, *Job.* 21. *vers.* 12--16. &c.

CV. SÓLTAR.

Summája: Dávid első számhlásán az Istennek, Izraellel közlött, sok jó téteményit, inti az népet az Isten dicsíretére.

K. Mikor írta? F. Azon alkalmatossággal, a' mikor az 104. mert itt azt számhlálya, miképen hozta ki Isten Izraelt, és telepítette-le Canaan földén.

Két Részzei vannak.

1. *Inti* s az néphez az Isten tisztetelére s' dicsíretére, *vers.* 1--6.

2. Az Isten jó-téteményinek (mint indító Okoknak) első számhlása, v. 7--45.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. Az Isten dicsíretére való *inté.*, *vers.* 1--5.

II. Az szemléltetők kikerint, *vers.* 6. Az Abrahamnak s' Jácóbnak maradéki azok, kiket minden népek között választott volt, *Deut.* 10. 14--18. kik várák vala a' Meisliást, *Solt.* 14. 7.

TUDOMANY.

Az Istennek frigyes népe, meg-emlekezőlén Istennek velle közlött csuda dolgairól, tartozik Istent tisztelni s' dicsírni, v. 1--6. *Solt.* 66. 5.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. Az Isten nevéből való vallás tétel, v. 7.

II. Az Isten iteleinek hirdetés, v. 7. Az Isten iteletin, érti Istennek azokat a' cselekedetét, melyeket cselekedett Abrahamtól fogva az ő népével a' Canaanban való bé-vitettetéséig, v. 11. *seq.*

III. Az

III. Az Isten jó-téreményeinek első számítására, melyeket: a' szövegről szerint velle cselekedett, vers. 8--9--10. Minéműek.

1. A' Canaánnak igéret, vers. 11. melyben ezek vannak. 1. Az el-hivattaknak kevés izásmok, vers. 12.

2. Azoknak bujdosások, vers. 12--13.

3. Azoknak oltalmazások bujdosásokban, v. 14. 15. Erti Abrahámot, Terem. 12. 14. 19. Isákor, és Jacobot, kik idegenek között bujdosták, Gen. 29. vers. 9. &c.

4. Azoknak tápláltatások, vers. 16.

5. Az ő tápláltatásoknak alkalmazósága, (1) Az Josephnek el-adattatása, v. 17.

(2) Az ő fogsága, vers. 18.

(3) Az ő fogságának oka, v. 19. Terem. 37. vers. 6. &c.

(4) Az ő fel-magasztaltatása, v. 20--22.

(5) Az Jácóknak Egyiptumba való menetele, vers. 23.

(6) A' Jácób fiainak meg-szaporodások, v. 24.

II. Az Jácób fiainak Egyiptumból való ki-beszátások: melyben ezek vannak.

1. Az Izraelnek meg-utáltatások Egyiptomban, vers. 25.

2. Mósesnek érettek való küldetése, v. 26.

3. Mődgya a' ki jövetelnek. (1) Nagy csuda ételekkel, vers. 27--36.

(2) Nagy erővel s' gazdagsággal, v. 37.

(3) Egyiptombélieknek félelmekkel, v. 38.

III. Az Izraelnek pusztában való vezérfése: melyekben ezen vannak:

1. Felhővel oltalmazta, v. 39. Kéjő. 13. 21.

2. Tűzes öfzlopban vezérelte őket éjjel, v. 39. Kéjő. 13. 21.

3. Fűjeket s' Mannát, s' vizet adott ételre s' italokra, v. 40--41.

IV. Az

IV. Az népnek Canaánban való bé-vitetetése, vers. 43--44.

V. Indító okai e' sok jó-téreményeknek: mert meg-emlekezett Isten az Abrahámnak tört igéretéről, v. 42. Terem. 22. 18.

VI. Vége az Isten illy jó-téreményeinek, v. 45. hogy meg-tartanak az ő rendelését, &c. Deut. 8. 1. seq.

TUDOMANY.

I. Valamit Isten az ő népnek igért s' igir, azt (az ő ídjében) csalhatatlanképpen meg-adgya az ő népnek, vers. 7--11.

OKA. 1. Mert Isten, a' miképpen természetiben, úgy igéretiben is változhatatlan, Num. 23. vers. 19. 2. Mert bé-vitte népet Canaánban igéreti szerént, Kéjő. 3. 7--8.

HASZ. OKA. Nemi felejtethi tehát el Isten az ő népet, Esa. 49. 15.

Mért tehát hogy Isten az Izraelnek nagy részes bé nem vitte Canaánban?

F. 1. Mert Áaron bálványozásban esett, Kéjő. 32. 2. Móses hihetetlenlegben, Deut. 24. 4. Num. 20. 12. Az népnek pedig nagy része bősztontotta Isten, Solt. 95. 10--11. Isten pedig

(1) Engedelmeségnek igéreti alatt igirte volt, hogy az Abrahám maradékának Istené léfzen, Terem. 27. 1--2. és bé-vizfi Canaánban, Solt. 81. vers. 14--17.

(2) Azoknak maradékban Isten, bé-tellyestett igéretit, Rom. 11. 1--3. &c.

II. Isten az ő bévit még az idegen b. talma-sok között is bujdosásokban meg-érizi, oltalmazza s' táplállya, vers. 12--15. 1 Kér. 17. 9. és 19. 3-4. és 2 Kér. 6. 17.

OKA. 1. Mert mindenütt vélek vagyón, Terem. 28. 13--15. Mert paísa az ő hiveinek, Terem. 15. 1.

HASZ.

HASZ. *Oktat.* Minden helyekben bátor-
ságuk tehát az hívek: még az idegenek között is:
mert az idegeneket is

1. Meg-rettenti, *Terem.* 31. 29.

2. Jó akarójává teszi, *Terem.* 20. 25. és 41. 4.
Mert Isten az övének még ellenségeket is jó aka-
rójokká teszi, *Péld.* 16. 7.

III Isten bocsátja az országba s' népre, az
nagy éhvéget, igaz átilenből, vers. 16. *Lev.* 16. 20.
2 *Sam.* 21. 1.

OKA. 1. Mert Isten teszi terméketlenné az
földet, *Jer.* 14. 1--4. *Joel.* 1. 11.

2. Mert ha Isten áldását meg-vonja, minde-
nek szűkölködnek, *Solt.* 104. 28--29.

3. Mert Isten vész-el a' kenyérnek páltzáját
(az az erejét,) *Ezech.* 4. 16. *Lev.* 26. 26.

HASZ. I. *Oktat.* Nem történetből, hanem
Isten igazgatásából lézen tehát az éség.

K. 1. *Microda* bűnéért bocsát Isten az népre
éhség? 2. *Miképpen?* Es 3. *Mi végre bocsátja?*

Az 1. F. 1. Az szegények nyomorgatásáért,
Esa. 5. 8--10. 2. Az hamis hitért s' gyilkosság-
ért, 2 *Sam.* 21. 1. 3. Isten tisztelének s' dicsősé-
gének elő nem mozdításáért, *Hag.* 1. vers. 2--6.

4. Az Isten parancsolatnak meg-utalásáért, *Lev.*
26. vers. 26 &c.

Az 2. F. 1. Az földnek szarazsága által, *Jer.*
14. vers. 14. 3. Ellenség által, *Jer.* 5. 17. *Deut.*
28. 49. 53. 3. Ragya, jég, cserh hogarak által,
Joel. 1. 3. 4. 11.

Az 3. F. 1. Hogy az híveknek hiteket pro-
bállyá, 1 *Kör.* 17. 9. 2. Hogy a' meg-térhetlen
népet meg-térésre hiva, &c. *Luc.* 15. 16. 18.

II. 1. Távoztassuk-el éhséget érdemlő vétke-
ket. 2. Az éhségnek idején kialsunk Istenhez,
igaz meg-térés, s' a' bűnök ki-tisztítása által:
meg-füzteti Isten, 2 *Sam.* 21. 1. seq. 3. Pélyük
az Isten a' büségnek idején, s' az éhségben is el-
tare

art Isten, *Solt.* 34. 10--11. Sőt maradékunkra is
gondot visel Isten, *Solt.* 37. 25. Amen.

IV. Isten sokszor azokat a' kesyer embereket,
kit e' világ urát, s' földöz, nagy méltóságra szokta
emelni, vers. 17--22. láld *Terem.* 37. 19--20. és
49. 21--23--24. és 50. 20. *Solt.* 62. 4. *Esther.* 6.
vers. 3--11, láld *Solt.* 118. 22--23.

V. Jóllehet Isten még az ő frigyes népet is ol-
kójért sok ideig ellenségeknek hatalma alá adja;
de végképpen el nem badja; hanem az ő idejé-
ben meg-szabadítja, vers. 26--45. *Terem.* 15.
vers. 13--14,

OKA. 1. Mert nem felejtetheti-el népét, *Esa.* 48.
vers. 15.

2. Mert meg-igirte, hogy az ő népének ellen-
segit meg-ítiti, *Esa.* 10. 5. 13.

3. Mert nem maradhat mind örökké, az Isten
népén az hitetlennek birodalmok, *Solt.* 125. 4. &c.
láld az 10. Soltárt. pag. 46.

CVI. SÓLTAR.

Summája: Az énekő Prophtia inti az népet
az Isten dicsőítésére: elő számlálván az Istennek
vélle készült sok jó-téteményeit és az népnek Isten
ellen való sok gonoszságát; könyörög az szabadi-
tásért.

K. Ki s' mikor írta? F. A' Babyloniai fog-
ságor, valaki a' fogságban lévő Prophták között,
a' mint az 47-dikből ki-tetizik.

Három Részzei vannak.

1. Inti az népet az Isten dicsőítésére, *ps.* 1--2--3.

2. Könyörög az szabadulásért bűneinek vallás
éttelével, vers. 4--46.

3. Könyörög, hogy Isten igireit szerbent, az nép-
nek el-föld-dett foglyait győzesse szíve, *ps.* 47--48.

Az

Az 1. Részben ezek vannak.

1. *Istén az Isten dicsőire:* A' hol vagyok: 1. *Az imér,* v. 1. 2. *Annak indító oka,* (1) Mert jó és az ő jósága örökké való, v. 1.

(2) Mert az ő erjéit s' dicsőreit fenki ki nem mondhattya, vers. 2.

(3) Mert boldogok azok kik az Isten itéletit meg-örzik, és az igazságot követik, v. 3.

TUDOMANY.

Az Isten népének még a' nyomorúságokban is, az Istennek jó-téteményének emlékeztetővel kell dicsőítni az Isten, vers. 1--2--3.

OKA. 1. Mert Isten inkább indíttatik az ő népéhez való könyörületességre, *Ki-jöv.* 32. 11--14.

2. Mert az hívek is nagyobb bizodalommal bízhatják Istent segítségekre, *Sólt.* 22. 5--6.

HASZ. 1. *Feddi* azokat, kik a' nyomorúságban, el-felelkezvén az Isten régi jó-téteményiről, panaszkodnak Isten ellen, *Esa.* 49. 15.

II. *Ime.* A' nyomorúságban, az Isten jó-téteményének emlégetésével biztatluk magunkat, *Sólt.* 22. vers. 5--6. &c.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. *Az szabadulásért való könyörgés:* Az hol vagyok: 1. *A' könyörgés,* vers. 4. 2. *Indító oka.* (1) Hogy láthassam a' te jó-tétedet. (2) Hogy örvendezhök a' te népeddel, v. 5.

II. *A' bűnről való vallás tétel,* v. 6. Három időbeli bűnket számlálva.

1. Az Egyiptumból való ki-szabadulástul fogva, *a' pusztaiban* lőtt bűnket: melyben ezek vannak: 1. *Az Isten ellen való bibeletlenség,* az véres tengernél, v. 7. *Ki-jöv.* 14. 11--12.

2. *Az bibeletlenségnek oka,* az Isten Egyiptumban

ban érettek tölt csuda dolgairól való feledékenség, vers. 7.

3. *Istennnek kegyelmeisége,* Illy hihetetlen néphez: A' hol vagyok: (1) Az népnek megtartása s' szabadítása, v. 9--10. (2) Az ellenfegnek el-vesztése, v. 11. (3) Az szabadításnak indító oka, v. 8. az ő nevéért, &c. (4) Az népnek háladatossága az szabadulásért, v. 13.

4. *Újjabb pártolása az népnek,* A' hol vagyok: (1) Az hihetelenség, v. 13. (2) Az hufnak hihetelenségből származott kívánsága, v. 14. (3) Az ő kívánságoknak tellyesedése, v. 15. *Num.* 11. 33. (4) Büntetése az ő kívánságoknak, v. 15. bocsátarajok ösztörfeséget, az az, fordította a' huf sokaknak halálos betegségekre, *Num.* 11. 33. 34.

5. *Az népnek Móses s' Aaron ellen való párt-ütése:* A' hol vagyok: (1) A' párt ütés, vers. 16. *Num.* 16. 31. (2) A' párt ütők büntetése, v. 17--18.

6. *Az népnek bálványozása:* A' hol vagyok: (1) A' bálványozás, v. 19--22. (2) Annak büntetése, v. 23. (3) A' Mósesnek érettek való esedezése, v. 23. *A' Idréste állani,* annyit télen: mint könyörgés által Istent engesztelni, s' az Isten haragját el-fordítani, (*Ezech.* 22. 30.) lásd *Ki-jöv.* 32. vers. 11--14.

7. *A' Canaának utalása,* A' hol vagyok: (1) Az földnek meg-utalása, v. 24. (2) Az Isten igireti ellen való zugolódás s' hihetelenség, v. 25. *Num.* 14. 1--10. (3) Isten haragja az nép ellen, vers. 26--27. *Num.* 11. 12.

8. *Újjab bálványozása az népnek,* vers. 28.

9. *Paráznakodása a' Móáb leányival:* A' hol vagyok: (1) A' paráznaság, vers. 29. (2) Azzal érdemlett ostor, v. 29. (3) A' paráznáknak megbüntettetése, v. 30. *Num.* 25. 45 (4) Az Istenl itéletinek meg-fűzése, v. 30. (5) A' Phineás dicsőireti, a' boldizu állásért, v. 31.

10. *Az népnek vezért való zugolódása:* A' hol vagyok:

vagyon: (1) A' vizért való zugolódás, verf. 32. Num. 20. 11--12 (2) Mosefnek abból származott *bib. seitelensége*, v. 32--33. kétszer útva-meg a' kősziklák Itten parancsolattya ellen, Num. 20. verf. 11--12.

II. Az népek Canaában lőn bűne. 1. Az pogányoknak kedvezése, verf. 3.

2. Azokkal való meg-elegyedések, v. 4. Itten parancsolattya ellen. Deut. 7. 3--4.

3. Azokkal való bálványozás, v. 36. Jer. 3. verf. 6. seq.

4. Gyermekeknek a' bálványoknak való áldoztatások, v. 37--38. 2 Chron. 33. 6.

5. A' lelki paráznaság, v. 39.

6. Ezeknek büntettedések, v. 40--41--42.

III. Istennek kegyelmeisége, ill y gonosz néphez: mely ebben állott.

1. Hogy ellenfegitől meg-szabadította, v. 43.

2. Hogy kiáltásokat mag-halgatta, verf. 44. Birák. 3. 7--9.

3. Hogy igiretiről meg-emlekezvén ellenfegit-is jó-akarójokká cőtte, v. 45--46.

TUDOMANY.

I. Az Isten nyomorult népe, az ő szabadulását, Istenül, az Isten neve dicsőseinek fogadását, Istenül kéri, v. 4--5. lásd Solt. 13. pag. 59.

II. Az Isten jó tetteinélről való feledékenység, minden bűntelenségek, s' Isten ellen való pártolkodásnak, s' gonoszságnak szerzőke, v. 6--13.

HASZ. Int. Szüntelen emlekezzünk Istennek velünk közlőtt jó-teteményiről.

1. Mert Isten szeretetre indítanak-fel, Solt. 1. 16. verf. 1--2--3.

2. Mert a' bűn utáltatya velünk, Gen. 39. 9.

3. Mert Istenben való hitet, s' bizodalmat szereznek mi bennünk, Solt. 22. 5-6. lásd Solt. 78. pag. 323. Amen.

III. Az

III. Az Ur Isten, sok embereknak, sokszor az ő szíveknek, világi s' testi gyöngyörségre néző kívánságokat, az őmőn magok veszedelmére, megadgya, v. 14--15. Num. 11. 33. Hof. 13. 11. lásd okait, Solt. 78. pag. 325.

HASZ. I. Oktat. Nem mindennek szerelméből; hanem haragjából adgya tehát meg Isten, szívek kívánságát. Kierodák ilyek?

F. 1. Kik testi kívánságokra fordították, Luc. 21. verf. 19.

2. Kik Itten ellen (az alatt) fel-fuvalkodnak, Dan. 4. verf. 17.

3. Kik azért Ittentől el-fzakadnak, 2 Tim. 4. verf. 10.

4. Kik azt fellyeb szeretik Istennél, Matib. 19. verf. 21--23.

II. Int. Visgállyuk-meg ha ilyek vagyunké, &c.

IV. Az Istenül választott, s' első állattatott Magistrátusok ellen való pártolkodást, s' támadást, s' Isten büntetetlen nem badgya, verf. 7. 18. Num. 16. 2. Solt. 62. 6--7--8.

OKA. 1. Mert azok Isten képét viselik, 2 Chron. 19. 6. és az kik azokat meg-vetik, Ittent vetig-meg, 1 Sam. 8. 7. Lásd e' Tudom. Solt. 4. pag. 219. és 62. pag. 54.

V. Mikor a' kegyes Magistrátusok a' közönségesen botrányoztató szűgyér latrokat, Isten törvénye szerinti meg-bűntetik, akkor az Isten népén lévő (vagy arr a' jobbold) csapást el-fordították, verf. 29--30. Jos. 7. 13. &c. 2 Sam. 21. 1. seq. Jer. 5. 1.

OKA. 1. Mert az igazságnak ki-fizolgtatásáért kegyelmez-meg Isten, Jer. 5. 1.

2. Mert a' gonoszoknak ki-irráfa csendefíti az Isten haragját, Jon. 1. 11--15. és 2 Sam. 21. 1. 8--9.

HASZ. Oktat. Tehát a' Nős paráznaság halálos: mert ilyen volt kit Phineás meg-ölt: lásd Lev. 20. 9. és 24. 10.

T

K. 1. Ma

K. 1. *Ma a' Magistrátus így cselekedbetik-é?*
 2. *A' férfi ilyen állapotjában feleségét meg-ölbe-ri-é?* 3. *A' férfit, kényszerítésű a' Magistrátus, hogy felesége fejére erkölgyed ilyen esetben?*

Az 1. F. Igen-is: ha csak maga látója, és Istenhez való buzgóságából cselekedeti, *Rom. 13. vers. 4.*

Az 2. F. Szabad: ha az férjet, az ő feleségéhez való előbbeni indulattya meg nem gátollya: mert ilyenkor, nem lévén tanult, maga bírja a' nának. Isten oltalmazza a' keresztyén-férfiat ilyen esettől.

Az 3. F. Nem, 1. *Mert* Isten azt nem parancsollya. 2. *Mert* Magistrátus a' sententia. 3. *Mert* ilyenkor a' Magistrátus tisztit el-mulatná: mivel a' férjnek indulattya arra cinbert alig viheti. Egyéb vétkekről-is így érts, az Atyák s' Anyák részéről. De Isten oltalmazzon illy esettől-is, &c.

Az 3. Részben ezek vannak.

I. *Könyörgés az szabadulásem:* A' hol vagy: 1. *A' könyörgés,* az el-fzéledett népnek öltve gyűjtéscért, v. 47. 2. *Vége a' könyörgésnek* vers. 47.

II. *Hála-adás a' szabadulásem,* vers. 48.

TUDOMANY.

Lásd az I. Tudománt, vers. 4--5.

CVII. SÓLTAR.

Summája: *Dávid minden rendbéli embereket im a' Isten dicsőítésére, valakik Istennek váltam rendbéli jó-téreményét vőnek valamely szék-
 ségekben.*

K. Miker itta? F. Minek utánna Isten, sok nyomo-

nyomoruságt után királyságában bé-állatta, s' el-lenségin győzedelmeskedett, mint meg-tetfak, vers. 40. seq.

Két Részzei vannak.

1. *Im minden rendbéli embereket az Isten dicsőítésére,* v. 1--39.

2. *A' kevélyeknek meg-alaztatá drol, és az alázatosoknak fel-magasztalásukról prophetiál,* vers. 40--43.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. *Az Isten dicsőítésére való imés:* A' hol va-gyon: 1. *Az imés.* 2. *Indító okai,* (1) Mert jó és örökké való az ő irgalma, v. 1.

(2) Mert a' nyomorultat meg-szabadította az nyomorgatóknak kezeiből, v. 2--3. testiképpen Izraelt Egyiptumból; lelkiképpen az ördög hatal-mából, *Sid. 2. 15.*

(3) Mert a' pusztában vezérlette s' táplálta az ő népét, vers. 4--5.

(4) Mert az ő nyomoruságokban Isten kiál-tásokat meg-halgatta, v. 6. *Ki-jdv. 14. 11--12.*

(5) Mert a' pusztából Canaanban vitte őket, s' azt lakó várossal nékik attá, v. 7.

II. *Ujjab imés az Isten dicsőítésére:* A' hol vagy: 1. *Az imés,* v. 8. 2. *Amak indító okai.*

(1) Mert a' lelki s' testi éhezőket meg-elégíti, vers. 9. *Esa. 55. 1.*

(2) Mert a' kik engedetlenfégék miatt az ha-lálnak árnyéban ültenek, s' az Istenhez kiáltot-tanak meg-szabadította őket, v. 10--19. Érti testiképpen az Egyiptumi inséget s' abból való ki-szabadulást, *Ki-jdv. 2. 24--25.* Lelkiképpen az ör-dögnek fogságát s' abból való ki-szabadulást, *Sid. 2. vers. 14--15.*

(3) Mert meg-gyógyította a' beteget, v. 20. Érti a' gyógyuláson a' bűn miatt lelki betegségben lévő-
 T 2

lévőknek meg-igazulásokat : kik amaz *Ige*, az az, a' meg-tesztelt, Isten Fiának érdeme által gyógyultak meg, *Esa.* 53. 5.

III. *Ujjab intés az Isten dicsőítésére* : A' hol vagyon : 1. *Az intés*, v. 21--22. 2. *Az szemé-lyek*, v. 23. kik az hajókon járnak. 3. *Oka az intésnek*, (1) *Mert* azok látták az Isten csuda dolgait, versf. 24.

(2) *Mert* mikor a' szél veszekben Istenhez kiáltanak, meg-halgattatnak, s' őket meg-örvendeztetik, versf. 25--30.

IV. *Ujjab intés az Isten dicsőítésére* : A' hol vagyon : 1. *Az intés*, v. 31--32. 2. *Indító oka*.

(1) *Mert* az népek vétkeért, a' folyó vizeket puszttákká télti, versf. 33.

(2) *Mert* a' termékeny földet terméketlenné télti, versf. 34.

(3) *Mert* ha akarja a' pusztákat hasznos effökel meg-űrosíttya, s' termővé teszi, v. 35.

(4) *Mert* a' pusztá helyeket népekkel bétölti, versf. 36--37.

(5) *Mert* meg-álgya népét, emberekkel s' baromokkal, kik a' kegyetlenek miá meg-keveledtek vólt, versf. 38--39.

TUDOMANY.

I. *Valakiket Isten a' nyomorgatóknak kezekből, és az számkivetetéstől, meg-szabadított s' bázójokban meg-térített, s' meg-telepített, tartoznak Isten háladással magasztalni*, *1. 1--7.*

OKA. 1. *Mert* ez az Isteni szabadságnak vége, *Solt.* 50. 15. 2. *Mert* az háládatlanok ; az Isten előtt utálatosok, *Luc.* 17. 17--18.

HASZ. *Fedd* : Az háládatlanokat. 1. Kik elfelejtkeznek Istennek illy jó teteményéről.

2. Kik a' bujdókat bé nem fogadják, nem gondolván meg hogy ők-is olyanok voltak.

3. Kik

3. Kik a' számkivetetteket nyomorgatták, Isten parancsolattya ellen, *Ki-író.* 22. 21--22.

II. *Az Ur Isten az őtet felő számkivetetett bujdókra, ébségeknél s' szomjúságoknak idején gondot viselt* : *el-tartotta s' táplálgya*, *1. 1--6--9.* Pelda Abraham, *Terem.* 26. 1. Jácób, *Terem.* 47. 4. Illyés, *1 Kér.* 19. 6. &c.

OKA. 1. *Mert* nincsen azoknak fogyatkozások a' szükségben-is, *Solt.* 34. 10--11.

2. *Mert* Még kenyér kereső szegény magvát-is nem hagyta-el Isten azoknak, *Solt.* 37. 25.

3. *Mert* el-végezte Isten, hogy a' bujdókat ne hagyja-el, *3 Sam.* 14. 15.

HASZ. *Int.* Ne effectek tehát kétségben szegény bujdók : mert gondot visel Isten reátok ; Illyéssel s' Jofeffel, csak féltétek az Istent, &c.

III. *Az Ur Isten olly kegyelmes, hogy mikor az ő engedeilen népét nagy nyomorúságban tartja ; ha jó felséghez buzgóvan kiált, meg-halgattya s' meg-szabadíttya*, *1. 10--14.*

OKA. 1. *Mert* mikor illi-is szánja népét, *Jer.* 3. versf. 31--32.

2. *Mert* meg-elik Atyai indulattya rajta, *Jer.* 31. versf. 18--20.

3. *Mert* nem felejtethi-el őket, *Esa.* 49. 14--15.

HASZ. *Int.* Ha nyomorgattatunk, 1. Ismerjük meg hogy bűneinkel érdemlettük, *Jer.* 15. *Hof.* 13. 9.

2. A' nyomorúságban térjünk meg Istenünk-höz, *Hof.* 5. 15.

3. Alázatosan könyörögjünk Istennek, s' meg-szabadít, *Solt.* 91. 15. &c.

IV. *Isten egyedül az, a' ki az országokat, városokat, s' falukat el-pusztíttya a' bűnért, és ímés ha akarja meg-építi népnek s' baromoknak és gyűmölcsnek sokaságával meg-áldja*, *1. 33--38.*

OKA. 1. *Mert* Isten a' ki épít s' ront, plántál s' ki-szaggat, *Jer.* 45. 3--4.

T 3

2. *Mert*

2. Mert Isten a' ki puszta't hoz a' földre, *Esa.* 13. 6. s' Isten a' ki békefeget-is ad, *Jer.* 3. 14.

HASZ. *Im.* 1. Féllyök s' tiszteljük az Istent, hogy országunkat s' városunkat és falunkat, pusztaságra ne juttassa.

2. Ha meg-pusztított, (1) Térjünk-meg ő Felfegéhez s' meg-épít, *Jer.* 3. 14--15--16.

(2) Könyörgjünk meg-építtetésünkért, *Siral.* 5. 21. &c.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. *Az fel-sivalkodó Fejedelmeknek meg-alázatlanságok,* ver. 40.

II. *Az hatalmasoktól el-nyomattattnak fel-magasztatlanságok,* §. 41.

III. *Vége az Isten ebbéli cselekedeteinek.* 1. Hogy Kátván az igazak Istennek illy munkáját örvendezzenek, ver. 42.

2. Hogy az hitetlenek meg-rettennyenek, s' Isten ellen ne káromkodgyanak, v. 42. *Ki-jdv.* 14. ver. 25.

IV. *Az Isten ebbéli cselekedeteinek mélysége:* Mellyet az emberek alig vehetnek észekben, v. 43. *Solt.* 92. 7--8.

TUDOMANY.

Isten az ő bölcsesége szerént, az Isten népet nyomorgató, fel-sivalkodott hatalmasokat meg-alázza; és azoktól meg-nyomorított népet, meg-faabadítja s' fel-magasztalja. §. 40--41. 42--43. Példa Pharaó s' Izrael: Hámnán s' Mardocheus: Dávid s' Saul, &c.

OKA. 1. Mert így mutatya meg Isten, 1. Hogy ő aláz s' magasztal, *Solt.* 75. 6--7--8. 2. Hogy nem mehet tovább a' nyomorgató; hanem csak meddig Isten bőcsáttya, *Esa.* 10. 5--12.

HASZ. *Okas.* Nem marad tehát az hitetlenek-

leneknek birodalma mind örökké az Isten népén, *Solt.* 125. 3. &c.

CVIII. SÓLTAR.

Summája: Dávid örömmel dicseri Isten, boldog uralkodásáért: könyörg Istennek az ő népe oltalmazásáért, s' ellenségén való győzedelméért.

K. Mikorirta? F. Mikor az 60-dik Soltart

Két Részei vadnak.

1. *Örömmel való dicserete* Dávidnak Isten-bez, ver. 1--7.

2. *Reménység az ő ellenségén való győzedelmén felől,* §. 8--14.

Az 1. Részben ezek vannak.

1. *Háláddá* Dávidnak: Az hol va-gyon:

1. *Az háládás s' dicseret,* ver. 2:

2. *Módgya az dicseretnek.* (1) Az én dicsőség-gemmel, az az, szível és nyelvel. (2) Lantál, &c. lárd *Solt.* 81.

3. *Helye a' dicseretnek.* A' pogányok kö-zött, &c. ver. 4. az az, azok között az népek kö-zött, kik az én birodalmomban vannak.

4. *Indító oka a' dicseretnek,* v. 5.

II. *Könyörg az Isten oltalmazásáért:* Az ho' vagyon: 1. *A' könyörgés,* v. 6. 2. *Ánnak vége,* ver. 7.

TUDOMANY.

I. *Az Isten szerető Magisztrátusoknak s' Fejedelmeknek, örömmel való háláddal dicserni kell Isten, az ő boldog uralkodásáért,* §. 2--5.

OKA. 1. Mert Isten magasztalta-fel őket, *Solt.* 75. 7. 2. Mert Isten oltalmazta őket méltóságokban, ellenségek ellen, *Solt.* 4. 3--4.

HASZ. *Feddi.* Az háládatlanokat. 1. Kik meg nem emlékeznek, honnan vitetnek-fel, 1 Sam. 25. 17. 2. Kik az Isten paráncsolait meg nem őrzik, &c. lásd *Solt.* 75. pag. 308.

II. Az Isten felső Fejedelmének s' Urának, nem csak magokért; hanem az ő alattok való népek oltalmazásáért-is, kell könyörögni. 7. 6.-7.

OKA. 1. Mert azoknak boldogságokban vagyón az ő boldog uralkodások.

2. Mert a' miképpen a' nép tartozik az ő Fejedelméért könyörögni, 1 Tim. 2. 1.-2. Ugy a' Fejedelem-is tartozik az ő népéért könyörögni, &c.

HASZ. *Feddi.* Azokat, kik nem hogy könyörögnének alattok valókért; de azokon kegyetlenkednek, Amos, 5. 11. Félő hogy ez illyeknek birodalmokat, el ne vegye Isten, s' másnak ne adgya, 1 Kér. 12. 4.-13. Amen.

Az 2-dik Résznek magyarázattját, s' Tudományt, lásd az 66-dik Soltárban: mert azon szók vannak ott.

CIX. SÓLTAR.

Summája: Dávid könyörög ellenégi ellen, hogy Isten azokat gonofságoknak érdeme szerént isillye-meg

K. Mikor írta? F. Mikor Doegtül Saul előtt vídoltatván, el-futott volna, 1 Sam. 22. 1. seq. E' Soltárban, a' Christus ártatlan szenvedését-is példázta Dávid.

Három Részei vannak.

1. Könyörög ellenégi ellen, 7. 1.-5.
2. Atkozza ellenégit, 7. 6.-20.
3. Könyörög az ő meg-tartásáért, 7. 21.-31.

Az

Az 1. Részben ezek vannak.

I. Könyörög a' szabadításért, v. 2. En Istenem ne halgass: az az, ne halgass szabadításomat: mert Isten akkor mondatik halgatni, mikor a' gonofszoknak büntetéseket halasztja, 1 Sam. 50. 21.

II. Indító oka könyörögének, 1. Mert szível s' szájjal ellenem hazudnak, v. 2.

2. Mert ok nélkül halálos beszéddel (vádval) vőttek környűl, v. 3. lásd 1 Sam. 22. 9.

3. Mert a' jóert gonofsz fizetnek, vers. 4.-5. Ugyan-is Dávid ízerete Sault s' az ő udvarát, életre vezedelmével, a' Goliáttal meg-mertette, 1 Sam. 17. 45.

TUDOMANY.

I. Mikor az bűvek ok nélkül halálosképpen vádoltainak, akkor azok ellen, Isten segítségűt bíbatyák, 7. 2.-3. lásd Solt. 4. pag. 21.

II. Nagy gonofság embereknek, az jóert gonofsz fizetni, v. 4.-5. Illyen vala, Saul Dávidhoz, 1 Sam. 24. 7.-16. és 26. 8.-17. még-is halálra üldözi vala. A' Jojoi bátyjai Josephhez, Teremt. 14. 20. Illyen vala, Absolon édes Átyyához, Dávidhoz, &c.

OKA. 1. Mert ellenfegünknek-is, nem szabad a' gonofszért-is gonofszal fizetni, Matth. 5. 44.

2. Mert ellenfegünknek-is jóval kell lennünk, Rom. 12. 20.

HASZ. I. *Feddi.* az illy háládatlanokat, &c. II. *Int.* Ne kövessük ezeket.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. Könyörög ellenégi ellen: A' hol vagyón: 1. A' könyörög, (1) Adgy nekie gonofsz Fejedelmet, vers. 6.

(2) A' törvényben ne halgattassék-meg, v. 7.

(3) Az ő könyörögű változzanak bűnre, v. 7.

Ts

az az,

az az, he halgattas meg, mint bűnben elő utk-latos ember imá-sága; Job. 9. 31.

(4) Eler-rövidedgyék-meg, v. 8, az az ilyen szivénél-gonosz kívánsága szerént, Solt. 55. 24.

(5) Fejedelemséget más vegye-el, v. 8. Itt a' Judás Apostolságátul való meg-fosztatásáról-is prophétál, Giel. 1. 20. &c.

2. *Inditb oka könyörgésének*, (1) Mert irgalmatlanok, vers. 16.

(2) Mert a' nyomorult férfit kergeti, v. 16.

II. *Újabb könyörgése ellenségei ellen*: A' hol vagyon: 1. *A' könyörgés*, v. 18-19. Öltöztetése fel átokkal, az az, fordullyn magokra az átok s' vezedelem, v. 20.

2. *Inditb oka*: mert áldás helyet, az átkos vá-lasztotta, v. 17.

TUDOMANY.

Az Isten bivei, a' bűnben meg-átalkodott, és közödo bűtlenek ellen könyörgésének, v. 6-20 Solt. 59. 6.

OKA. 1. Mert szabad a' bálványozóknak, (ha káromkodók) átkot kívánni, Deut. 27. 15.

2. Mert káromlyák az Isten nevét, Solt. 42. vers. 11.

HASZ. I. *Oktat*. Szabad az ilyen gonoszok ellen könyörögni; de nem magunk indulatryából, hanem Istenhez való indulatunkból. *Átképpen!* Lásd Solt. 5. pag. 26.

II. *Feddi*. Azokat kik magános haragosok ellen, ez ilyen Dávid Soltarit, énekelik. Nem szabad az: mert Dávid prophétiai lélekből cselekedte azt: melyet mi nem követhetünk, magunk bocsíztujának üzésére, &c.

Az 3. Részben ezek vannak.

1. *Könyörgés szabaduláért*: A' hol vagyon: A 147

1. *A' könyörgés*, v. 21. 2. *Inditb oka*, (1) Mert a' te nevéért, vers. 21. az az, igretidért.

(2) Mert jó a' te irgalmaságod, v. 21.

(3) Mert izűkösködöm a' te kegyelmed nélkül, vers. 22.

(4) Mert csak olyan vagyok mint az árnyék, vers. 25.

(5) Mert el-szátartam sok bűjtőléffel való könyörgésemben, v. 25.

(6) Mert gyálatatósá löttem ellenségim előtt, vers. 26.

II. *Újabb könyörgése Dávidnak*: Az hol vagyon: 1. *A' könyörgés*, v. 26. 2. *Vége könyörgésnek*, (1) Hogy tudgyák-meg, hogy te szabadítottál-meg, vers. 27.

(2) Hogy mikor ök átkoznak, te meg-áldgy engemet, vers. 24.

(3) Hogy ök meg-szégényüllyenek, én pedig örvendezhetlek, v. 28-29.

III. *Fogadás tétele Dávidnak*: A' hol vagyon: 1. *a' fogadás*, v. 30. Dicsírem az Urat, &c. 2. *Inditb oka*, v. 31.

TUDOMANY.

1. *Az Isten bivei, az ellenségeikül való meg-szabadittatgyakat, bálddásnak fogadás tételevel kérjék Istenül*, v. 21-31. lásd Solt. 56.

II. *Mikor Isten a' Fejedelmeknek s' az ő biveinek ellenségét, igyekezetekben meg-gárollyja, azok-nul meg-szabadítja, örvendez dicsírettel, tar-toznak Isten dicsírm, v. 30-31. lásd Solt. 18. pag. 76.*

CX. SÓLTAR.

Summája: Dávid prophétál a' Jesus Christus-nak lelki Királyságáról, Papságáról, és ellenségis valóságzedelméről.

K. Mikor irta? F. Minck utánna minden ellenfelein győzedelmet vett volna, melyben kiábrázolta a' Christus győzedelmét ellenségei ellen.

Két Részei vannak.

1. A' *Christus Királyi s' Papi tisztának leírása*, vers. 1--2--3--4.

2. *Az ő ellenségim való győzedelmekedéje*, vers. 5--7.

Az 1. Részen ezek vannak.

I. Az Ur *Jesum Christusnak az Atyával való egyenlősége*, vers. 1. Monda az Ur az én Uramnak, &c.

K. 1. *Kicsoda itt az Ur, ki a' Dávid Urának szölessen?* 2. *Kicsoda a' Dávid Ura?* 3. *Mit térszen itt az Ur jobja, kire a' Dávid Ura ült?*

Az 1. F. Az Atya Isten: mint Idvezítőnk magyarázza, *Matib. 22. 44.*

Az 2. F. Az testben meg-jelent, Istennek örökké való Fia, *Jan. 1. 4.* Ki, Dávid Ura, Isteni természet s' szemlélye szerént; Dávidnak Fia, emberi természet szerint, *Luc. 1. 32.* Így magyarázza ezt Idvezítőnk, *Matib. 22. 42--45.*

Az 3. F. Az Isten örökké való *hatalmát* s' *méltóságát*; az hennét ülni a' Christusnak az Atyának jobján, annyit télsen, mint az Atyával egyenlő Isteni hatalommal s' méltósággal uralkodni: mett egyenlő Isteni természet, hatalma, s' méltósága van ő Felségének az Atyával, *Jan. 5. vers. 21--23. és 14. 9. 12.*

II. A' Dávid Urának az Isten jobján való *ülésének ideje*, vers. 1. miglen, &c.

K. 1. *Kicsodák az ő ellenségei?* 2. *Kicsodák azoknak a' Christum lábai alá vettemi?* 3. *Mikor kezdetnek oda vettemi?* 4. *Meddig tart ezeknek a' Christum alá való vetetéseik?*

Az 1. F. 1. Az *örvög*: ki ellensége a' Christusnak,

nak, mind a' mennyiben örökké való Isten: mert ő Felsége ellen pártoltak, nem tartván meg eredeteket, *2 Pét. 2. 1--4.* mind a' mennyiben közbenjáró: mert az ő híveinek (kik az ő tagjai) ellensége s' ellene tuskodik, *Terem. 3. 15.* 2. Az *balál*, melly utólfó ellenség, *1 Cor. 15. 54.*

Az 2. F. A' Christus Isteni hatalma által megtróztatni, hatalmaktul meg-fosztatni, *Hof. 2. 15. Sid. 2. 14--15.*

Az 3. F. 1. Az első igiretben, *Terem. 3. v. 15.* 2. A' Christus halálában, *Coloss. 2. 14--15.* 3. Az Evangeliumnak prädikálásában, *Csel. 16. 17-18. Rom. 16. 20.*

Az 4. F. 1. Az ő közben-járói tisztire nézve, az itéletig: mikor az ő Ecclesiáját, Sz. Attyának be-mutattya, *1 Cor. 15. 24--27. Jan. 17. 12.* az ő Isteni személyére nézve, örökké tart mert az ő uralkodásának soha vége nem lézen, *Luc. 1. 33.*

III. Az Ur *Jesum Christum uralkodása, ellenségeinek közepette*, vers. 2. A' te erőflegednek pálczája, &c.

Kérd. 1. *Kicsoda az ő erőflegének pálczája?* 2. *Kicsodák az ő ellenségei, kik között uralkodik e' pálczával?* Az 1. F. Az Evangelium: mellyel az ő országot terjezt, *Matib. 28. 19. Marc. 16. vers. 15--16.* Ez ama' két első tör, melly az ő szájából mondatuk ki jönni, *Jel. 1. 16.* mellyel az ő ellenfeleit, az *bűnök emberét*, meg-öli, *2 Thess. 2. vers. 8.* E' mondatik (eizközképpen) Isten hatalmának, *Rom. 1. 16.*

Az 2. F. Az *örvög* s' annak országa, ki a' Christus Evangeliumának ellene mond, *Csel. 13. 10.* It-is uralkodik, e' *pálca* által a' Christus, mikor azok között fokot meg-gyöz s' meg-trótit, s' az ő országában által hoz, *Csel. 26. 18. col. 28. 28. Col. 1. 12--13.*

IV. A' *Christum népének engedelmsége*, v. 3. Kéls lézen a' te néped, &c.

K. 1. Kik értetnek a' Christus népén? 2. Micsoda annak a' népnek szabad akarai szerént való áldozattya. 3. Micsoda a' Christus győzedelmének napja mellyen kész az nép jelen lenni? 4. Micsoda ennek az népnek ékesége?

Az 1. F. Minden népből, nyelvből, s' ágazatból lévő hivatalos válaftottak, *Jel.* 5. 9.

Az 2. F. Az ő engedelmsége s' hála-adása: melly áldozat gyanánt vétetik Iltentül, *Solt.* 50. 23 *Rom.* 12. 1.

Az 3. F. Az Evangelium prédikálásának ideje: mellyben feregenként (mint az hamarnak sürlése) mennek az népek, s' nemzetek, a' Christus birodalma alá, *Csel.* 13. 46. és 28. 28. *Rom.* 10. vers. 19--20.

Az 4. F. A' Jesus Christus igasága s' szentsege: melly drága biborköntősnék mondatik, *Jel.* 19. vers. 7--8.

V. A' Jesus Christus Papi tisztire való rendeltetése, v. 4. Meg-eskütt az Ur, &c.

K. 1. Kicsoda az Ur, ki meg-eskünni mondatik a' Christusnak? 2. Kicsoda az őökké való Melchisedek rendi szerént való Pap, kinek az Ur meg-eskütt? 3. Ki volt a' Melchisedek? 4. Mit mondatik Melchisedek rendi szerént való Pappnak?

Az 1. F. Az Atya Isten ki rendelte az ő szent Fiát nekünk közben járól, *Solt.* 40. 8--9. ki Istenének mondgya az Atyát emberi természetire, hatalma, s' dicsősége vagyon, *Jan.* 10. vers. 30 és 14. 9. 21.

Az 2. F. A' Fia Isten, ki örök időknél előtte magát áldozatul adta az ővéért, *Solt.* 49. 7-8-9. és a' kit az Atya rendelt közben-járól, *Esa.* 61. vers. 1--2. coll. *Luc.* 4. 18.

Az 3. F. A' Melchisedek ki lőtt légyen, személyből s' nemzetiségből, Isten le nem írta, kétség nélkül azért, hogy a' Christus Isteni természetét ki-ábrázolhassa, *Sid.* 7. 1--2--3.) hanem tisztán hogy

hogy a' Salemnek Királya s' Papja volt, *Terem.* 14. vers. 18.

Az 4. F. A' Melchisedek ábrázolásának való-ságért: Mert a' miképpen Melchisedek mondatik.

1. Mert Atya s' Anya és nemzetség nélkül valónak lenni: így a' Christus Isteni természeti szerént, Anya s' nemzetség nélkül, *Solt.* 2. vers. 7. Emberi természetire nézve, Atya nélkül való volt, *Luc.* 1. vers. 34.

2. Mert Salemnek, az az, békefességek Királya volt: így a' Christus, a' lelki békefességek Királya, *Esa.* 9. 6.

3. Mert Király és Prophéta volt: így a' Christus az ő népnek Királya s' Prophétája, *Esa.* 61. vers. 1. és *Solt.* 2. 6.

VI. A' Christus Papi tisztinek őökké való-sága, v. 4. Meg-eskütt az Ur, t. i. az Atya Isten.

K. Mit téssen itt az Istennek esküvése s' nem bándása? F. Nem valóságos esküvést s' bándást: mert Isten magánál folyebre (melly az esküvésben meg-ki-vántatik) nem esküdhetik, *Sid.* 6. 13. hanem az Isten meg-változtathatlan tanácsát, az mi idvelességünk felől: mellyet el-rendelt Isten, az ő Fia által végben vinni, *Esa.* 61. 1--2. *Jan.* 3. 16. mellyet Isten soha meg nem változtatt, *Num.* 23. vers. 19.

TUDOMANY.

I. Az sebben meg-jelen, Istennek Fia, az Ur Jesus Christus, az Atya Istennel egyent természetű, sz. baalmu s' méltósága, őökké való Isten, *J.* 1.

OKA. 1. Mert teremő s' meg-válto Ura Isten Dávidnak, *Matth.* 22. 42. seq.

2. Mert őökké az Atya Istennek ábrázattya, (az az, Istennel egyenlő természetű) volt, *Sid.* 1. 3 *Péld.* 8. vers. 30.

3. Mert örök időknél előtte rendeltetett, az közben

közben járói tisztire, *Péld.* 8. 23. Kiben-is lőtt az hiveknek el-választatások, *Eph.* 1. 4.

HASZ. I. *Oktat.* 1. Volt tehát a' Christus, Isteni személyére nézve Dávid előtt: mert űra volt Dávidnak. 2. Örökké áldandó Isten tehát az Christust, *Rom.* 9. 5.

II. *Int.* 1. Itmérjők mi Urunknak s' Istenünknek a' Christust, *Jan.* 20. 28.

2. Imádgýűk ő Felségét, az Angyalokkal, mint ő ökké való Isten, *Sid.* 1. 6. Amen.

III. *As Ur Jესus Christust volt eleitől fogva, s' ma is ő Felsége, az ő népének egyedül való Papja,* *verf.* 1--2--3--4.

OKA. 1. Mert világ teremtsé előtt, még az el-választásban, atta magát áldozatul, az ő hiveiért, *Solt.* 40. 48. *Jel.* 13. 8.

2. Mert az ő áldozattyának érdeme által igazultak s' szenteltettek-meg az idévezőndők, *Sid.* 10. 14. *Csel.* 15. 11.

3. Mert az ő egyfzeri áldozattyával váltotta meg minden nemzerből álló hiveit, *Jel.* 9. 5.

HASZ. I. *Oktat.* 1. Nints tehát a' Christuson kívül több áldozó s' közben-járó Pap, menyben és e' földön, *Sid.* 4. 15--26.

2. Nem papjok tehát a' Christus azoknak, kik az ő áldozattyán s' közben járói tisztin kívül, más áldozatot s' közben járákat keressnek: mert az ő vérének érdemét lábok alá tapodgyák, *Sid.* 10. 29.

II. *Int.* 1. Elégedgyűnk-meg a' Christust áldozattyával, az igazságra, *Pbil.* 3. 9. 2. ő általa járuljunk az Atyához, *Sid.* 4. 14-15. *I Jan.* 2. 1-2.

III. *As Ur Jესus Christus, az Evangeliumnak prédikálása által, gyűjti őszve az ő népet, ű. 2--3.*

OKA. 1. Mert erre a' végre prédikálattya az Evangeliumot, *Matth.* 28. 19. és *Marc.* 16. 15-16.

2. Mert ez a' trombita, melly által őszve hívja hiveit, *Jer.* 6. 15.

3. Mert az Evangelium azért mondatik (eszköz-képpen) Isten hatalmának, *Rom.* 1. 16.

4. Mert

4. Mert ez a' mag, melly által (a' szent Léleknek edgyűtt munkálkodó erejével edgyűtt) uija születtetünk, *1 Péc.* 1. 23.

HASZ. *Oktat.* Meg-ismérhetni tehát kiesoda az Isten népe.

1. A' hol az Evangelium prédikáltatik.

2. A' kik azt veszi a' szerént jár: mert azoknál lakozik, az Atya, Fiu s' szent Lélek Isten, *Jan.* 14. *verf.* 23.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. A' Jესus Christus Királyi tisztinek gyakorlása: mellyben ezek vannak. 1. *As Atya Istennek a' Christussal való uralkodása,* *verf.* 5. Az Ur léssen tenéked job kezéd felől: az az, az Atya Istennek, Isteni hatalma, a' te hatalmad, s' egyenlő hatalommal uralkodol ő velle, *Jan.* 5. 19. és 14. *verf.* 9--10--11.

2. *As ő Királykodásának ideje,* v. 5. Az ő haragjának napján: az Isten haragjának napján, érti azt az időt, melyben meg-itíttetnek azok, kik az Christus Királyságának az Evangelium prédikálásában ellene állanak, *Solt.* 2. 9.

3. Az ő ellenfégi kiket meg-ront, (1) A' *Királyok,* az az, a' pokolbéli hatalmalfágok, *Coleff.* 2. *verf.* 15. (2) A' *Pogányok,* v. 6. kik azugolónak a' Christust ellen, *Solt.* 2. 1. Azokat meg-tériti, *Csel.* 28. 28. Meg-győzi s' el-vezti, lásd v. 6. (3) *As Anicristus, a Tűff.* 2. 8.

II. A' Christusnak ellenségin való győzedelme: mellyet két képpen ír-le. 1. Meg-tölt sok helyeket holt testekkel, v. 6. az az, el-vezzi ellenségit, *Jel.* 14. 14. és 16. 14. 2. Az úton való patakbol ilizik, &c. v. 7.

K. 1. Mit téssen az úton való patakból innya a' Christusnak? 2. *Onnan fel-emelni az ő fejét.*

F. 1. Sokát iszenvedni, az ő ellenfégivel való viaskodásban, s' a' kényszeredésnek pohárát éretünk

tűnk meg innya s' ugy győzedelmeskedni, *Matth.* 26. vers. 39.

Áz 2. F. Áz ő ellenségin való győzelem után, az halálból dicsőítségessen fel-támadván, Isteni hatalmát meg-mutatni, *Rom.* 1. 4.

TUDOMANY.

Áz Ur *Jesus Christus* minden ellens'gin győzedelmeskedvén meg-mutatta magát, barátmai Istennek, s' az ő Anya/szentegyházának, Királyságának lenni, *1. 5--6--7.*

OKA. 1. Mert ha ellenségin erőt nem vehetett volna, az ő népet meg nem szabadithatta volna; *1. Cor.* 15. 54--55.

2. Mert Isteni hatalma nem volt volna; ha minden ellenségin győzedelmet nem vőtt volna; s' a' *Prophtia* ő benne bé nem tőlt volna, *Hof.* 13. vers. 14.

HASZ. I. *Okas.* Áz pokolnak kapuja, az az, annak minden serege s' tanácskozása, nem vehet echát erőt a' *Christus* *Ecclesiáján*, *Matth.* 16. 18. mert Isten ereje által oltalmazza azt, *1. Pét.* 1. 5.

II. *Vigasztal.* Meg-rontya tehát az Ur *Jesus Christus*, az ő *Ecclesiájának* minden ellenfégit.

Miképpen? F. 1. Kezdetképpen az *Evangeliumnak* *prædikálása* által, *2. Thess.* 2. 8.

2. Vég képpen a' pokol tüze által, *Jel.* 19. 20.

CXI. SÓLTAR.

Summája: *Dávid* az ő példájával, az Isten népet inti az Isten nevének dicsíretire, az ő sok vendébbé jó téteményiért.

K. Ki írta? F. *Moses* éneklette ezt elsőben, meg-tetfzik, *Ki-jöv.* 15. és *Jel.* 15. 3. *Dávid* ugy követte *Mosét*, az Isten jó téteményinek emlegetésben.

Két

Két Részei vannak.

1. Hálá-adás az Isten jó-téteményiért. vers. 1. 3--3. &c.

2. Az igaz bölcseségre való tanítás, *1. 10.*

Az I. Részben ezek vannak.

I. Az Isten nevének dicsíreté, vers. 1.

II. Az Isten dicsíretének módgya, vers. 1. Tel-lyes szívből.

III. *Hellye*, v. 8. Az igazaknak tanácsokban, az az, az *Ecclesiában*, *Solt.* 121.

IV. *Okas*, 1. Mert nagyok az ő cselekedeti, vers. 2. Érti azokat melyek által ki-hozta népet *Egyiptomból*, *Solt.* 105. v. 26. leg.

2. Mert dicsőítségéért tette Isten magát, az nép meg-szabadításában, vers. 3--4. *Ki-jöv.* 14. 15. *Rom.* 9. vers. 16.

3. Mert eledelt adott nékik a' pusztában, v. 5. *Ki-jöv.* 16. 35.

4. Mert az ő igiretit meg-teljesítette, v. 6-7-9.

5. Mert válságot, (az az, *Messhiást*) küldött az ő népének, v. 9. *Hof.* 1. 7. *Cset.* 15. 11.

6. Mert fűzővetéget vetett az ő népével, vers. 9. *Solt.* 147. 19--20.

TUDOMANY.

Az Isten népének az Isten, velle közlött sok vendébbé jó-téteményiért, az szentek gyűlekezeti-ben, tellyes szívből kell dicsírni és magasztalni, vers. 1--9. és *Solt.* 116. Lásd okait *Solt.* 9. p. 42.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. Az igaz bölcseségnek le-írása, *1. 10.* mely-ben alattomban, int az Isteni felelemre.

K. 1. *Microda* in az Isteni felelem? 2. *Microda* a' bölcseségnek kezdeti emberben?

Áz 1. F. 1. A gonoszoknak el-távoztatása, *Job.* 28. 28.

28. 28. mert a' kik az bűnben élnek bolondoknak mondatnak. *Solt.* 14. 1--2--3. és 32. 9. 10.

2. Az Isten törvénye szerint való élet: mert a' féli Istent, ki az ő törvényét megtartja, mikor vétekezhetnék is, *Terem.* 39. 9.

Az 2. Fel. Az Isteni bölcseségnek kezdeti, 1. Mert megismeréti emberrel, hogy Isten, mindenütt való, mindent látó, mindent tudó, s' mindenható, 2' bünt meg-büntethető: ez a' bölcs, *Jer.* 9. 23--24.

2. Mert tanította embert az Isten törvényének megtartására, *Solt.* 19. 8. *Préd.* 12. 15. Ezt az bölcseséget kéri Dávid Istentől, *Solt.* 119. 33.

II. Gyümölcse az Isteni föltelennek s' abból származó bölcseségnek, *1. 10.* Annak dicsireti meg-marad mind örökké, t. i. Isten s' e' világ előtt, Példa Józseph, *Terem.* 39. 9.

TUDOMANY.

Valakik az Istennek törvénye s' akarattya szerint élnek, (Isteni felük) azok az igaz s' valóságos bölcsék, *1. 10.* Péld. 1. 7. *Job.* 28. 28. *Préd.* 12. vers. 15.

OKA. 1. Mert azoknak jelenti-meg tickait, *Solt.* 25. vers. 12.

2. Mert az Isten törvénye téfzi embert bölcsé, *Solt.* 19. 8. ezt kérte Dávid, *Solt.* 119. 18. 19.

3. Mert azok tudnak másokat-is tanítani az Úrnak utaira, *Solt.* 34. 10--12.

HASZ. I. Oktat. Senkit nem téfzen te, hát bölcsé e' világi tudomány s' bölcsesség, Isteni föltelennélkül: mert az illyeket Isten meg-bolondította, *1 Cor.* 3. 19. *Illyenek:*

1. Kik az Isten törvényében nem gyönyörködnek, *Job.* 21. 14.

2. Kik a' bűnben úgy élnek, mint ha Isten nem tudná s' látná, *Solt.* 94. 5--9. és 14. 1--2--3.

II. *Ins.*

II. *Ins.* Ha bölcsök akarunk lenni, felgyűk az Istent: mert e' minden dolognak fiammája, *Préd.* 12. 15. Mittegyen Istent félni háld fellyebb az magyarázatban, &c.

CXII. SÓLTAR.

Summája: Dávid az Isteni föltelennek boldogragokat le-íródn: arra tanít, hogy Isten az életi föltelennek, az ő ellenégeknek bocszárúgokra meg-áldgya s' őrzzi.

K. Mikor írta: Minek utánna Isten a' Királyságban ellenfégi bocszójára bé-állatta.

Két Részei vannak.

1. Az Isteni föltelennek boldogragok, *1. 1--9.*

2. Az hitetleneknek irégkédékek, az Isteni föltelennek ellen, *1. 10.*

Az I. Részben ezek vannak.

I. Az Isteni föltelennek le-írása. 1. Az Isten parancsolattyaiban gyönyörködik, *1. 1.* lárd *Solt.* 111 vers. 10. 2. A' szegényen könyörül, *1. 5.* 3. Koldcsönt ad ufora nélkül, *1. 5--9.* 4. Minden dolgait Isten törvénye szerint intéfzi, *1. 4.*

II. *Jutalma* az Isteni föltelennek. 1. Hatalmas léfzen annak magva, az az, maradéka, *1. 2.*

2. Gazdagsággal meg-áldatik, vers. 3. még a' szűkféggben-is táplálatik, *Solt.* 37. 85.

3. A' fetettségben-is világósága van, *1. 4.* az az, a' nyomorúságban-is vigasztallja azt Isten, *Ester.* 8. 16.

4. Meg nem indul, *1. 6.* a' veszedelmekben megtartatik, *Rom.* 8. 35. seq.

5. Örök emlékezetben léfzen kegyessége, *1. 6.*

6. Gonosz birtól nem fél, vers. 7.

7. Az ő ellenégeknek veszedelmét meg-láttya, vers. 8.

8. Az

8. Az ő szarva fel-emelterik dicsőséggel, v. 9, az az, az ő tisztessége, s' hatalma meg-marad, Isten s' embere elbört, 1 Sam. 2. 3c.

TUDOMANY.

A' kegyesség és Isteni félelem, részei embert Isten s' emberek elbört, boldoggá, v. 1--9.

OKA. 1. Mert annak jutalma vagyon, e' világon s' a' következendőben-is, 1 Tim. 4. 8.

2. Mert nincsen az kegyessékeknek ily fogyatkozások, melyben Isten gondot nem vitelne rájuk, Solt. 34. 10--11. láfd 1 Kér. 17. 6. &c.

3. Mert az Isten félok s' kegyessékek: mindenütt bátrak, Dan. 3. 16--17. és 6. 23.

HASZ. I. Feddi. Azokat, kik a' kegyességet használnak mongyák, Mal. 3. 14.

II. Int. Éllünk kegyessen s' féllünk Istent. 1. Mert jutalma van. 2. Mert azok várhatták halálokbán-is bátran a' Christust, 1 Tim. 2. versf. 11--12. &c.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. Az hitetleneknek irigységek a' kegyessékek ellen, versf. 10.

II. Irigységneknek haszontalansága, versf. 10

TUDOMANY.

Jellehet az hitetlenek irigységnek a' kegyes s' Istent féloknek boldogságokra, és azokat igyekeznek meg-báborítani; de minden ő igyekezeteik magokkal edgyütt el-vész, v. 10. Példa Hámán, Estb. 6. 7--12. Absolon s' Achitophel, &c.

OKA. 1. Mert így motattya-meg Isten, hogy az hitetleneknek nincsenek hatalmokban az ő hvei, Estb. 10. 5--12.

2. Mert az Isten hvei ellenségi, tanácsokban, igyekezetekben, mint a' romlásban lévő fal, el-somolnak, Solt. 62. 4-7.

3. Mert

3. Mert Isten mindeneket az ő hveinek javokra tud fordítani, Terem. 50. 20. Rom. 8. 28.

HASZ. I. Fedli. Az irigyeket. Ilyek, 1. Kik bányák máfnál az Isten ajándékát, Csel. 28. versf. 28-29. 2. Kik a' más tisztességet irigylük, 1 Sam. 18. 6--7--8. 3. Kik a' köszönleges jót akadályoztatták, hogy mások azzal ne élljenek, Terem. 26. 15. feq. &c.

II. Int. Távoztassuk az ilyen irigységet: mert az ördög ez által nagy bűnben ejt, mint első szűlőinket, Terem. 3. 1--5. &c.

CXIII. SÓLTAR.

Summája: Dávid az Isten bivei int az Isten dicsőretire, az ő méltóságáért, és az ő crudálatos gondviseléséért.

K. Mikorirta? F. A' mikor az 111. és 112. Soltárokat.

Két Részai vannak.

1. Intés az Istennek dicsőretire, versf. 1-2-3.

2. Az Isteni dicsőretnek okai, versf. 4--9.

E' Soltárban ezek vannak.

I. Az Isten dicsőretire való intés: A' hol vagyon: 1. Az intés, v. 1. Dicsőrtétek az Urat ő szolgai, az az, Istennek minden hivatalos szentei, Jelen. 5. 9.

2. A' dicsőretnek ideje, versf. 2.

3. A' dicsőretnek helye, versf. 3. Nap-kelet-től, &c. az az, az földnek kerekéigén lévő minden hivatalosok, Matib. 8. 11.

II. Az intésnek okai. 1. Mert igen felfejes minden pogányok felett: meg-térítván azok kö-zött, az ővéit, Csel. 28. 28. meg-rontván, az pártosokat, Solt. 2. 8.

2. Mert

2. Mert az egész világot igazgattya, Isteni hatalmával, vers. 5--6.

3. Mert az alázatosokat fel-magasztallya, vers. 7--8,

4. Mert a' meddőkét, gyümölcsözővé teszi, vers. 8--9. Mint Sárát, Rachelt, &c. lelki képpen érthetni, a' pogányokból szaporodott Isten Új Testamentumbeli Ecclesiáját, Gal. 4. 26--27.

TUDOMANY.

I. Valaki Isten népe, mindenütt az egész földön tartozik, az Isten méltóságáért, kegyelmessé gondviseléséért Isteni dicsőírné, v. 1-2-3. E Tudománst okait, látsd a' 2-dik cikkelyben,

II. Egyedül a' szabadon cselekedő Isten az, ki a' kevélyeket meg-alázza, s' az alázatosokat fel-magasztallya, v. 7--8.

OKA. 1. Mert amazoknak ellenc áll; s' ezeknek adgya az ő kegyelmét, 1 Pét. 5. 5.

2. Mert így mutatgya-meg hogy senki magának Isten ellen tiszter nem vadálzhat. Job. 12. 18. látsd Solt. 75.

III. Crak az Isten teheti a' meddő Afészonyi állatokat gyümölcsözőké, v. 9.

OKA. 1. Mert nincs a' férfinak az hatalmában, Gen. 17. 16. és 25. 11. és 30. 1.

2. Mert könyörgés által nyerik azt az Anyák, 1 Sam. 1. 20.

3. Mert Istennek örökségi a' fiak az házban, Solt. 127. 3.

HASZ. I. Oktat. Isten áldása nélkül nem szaporodhatnak a' keresztyén házafok, Solt. 128. 2-3.

Mondasz: Lám a' paráznák-is szaporodnak. F. 1. Ritkán van az, Hof. 4. 10. 2. Az-is Isten áldásából vagyon, Terem. 1. 28. 3. Azoknak szülei-fek-is, Isten dicsőségét nézi, Péld. 16. 4.

II. Fedd. Feddi az magtalan Házafokat, kik egy

egy mást magtalanágokért gyűlölik, s' haragusz-nak, mint Rachel, Terem. 30. 1.

K. 1. Honnan van az Házafok magtalanága? 2. Az magtalanág el-választva-t az Házafokat?

Az 1. F. 1. Az Istennek titkos tanácsából az bűnért, Gen. 20. 17--18. vagy az Házafok büntetésére, Hof. 9. 14. vagy azoknak javokra, Luc. 23. vers. 28--29. 2. Az Házafok hiteknek, s' szereiteknek, próbálásatul, Jer. 15. 3. 3. Az edgyik félnek tehetetlenfégétül.

Az 2. F. Nem, ha az edgyütt lakásban meg-edgyeznek, 1 Cor. 7. v. 9. mert az Házafságnak vége, nem csak az szaporodás; hanem a' tisztátalanságnak el-távoztatása-is, 1 Cor. 7. 1-2-3.

III. Int. Az mi szűterésűnket tulajdonicsuk fő-képpen Istennek; eszköz-képpen szűleinknek, Solt. 22. 10.

2. Az meddők békefességek legyenek, s' egy-máit szeressék.

3. Várják Istennek áldását.

4. Sz. Anna Afészonnyal könyörögjenek az magzatokért, 1 Sam. 1. 11--12. Amen.

CXIV. SÓLTAR.

Summája: Dávid nagy crudátokozással beszéli az Isten népének Egyiptumból való ki szabadulását: melly időben minden teremett állatok engedtenek az Istennek.

Két Réfzei vannak.

1. Vannak a' személyek, kikérsi irgott e' Soliár vers. 1.

2. Az Istennek a' néppel töltő-füleményinek beszélese, x. 1--8.

V

Az

A' Soltárban ezek vannak.

I. Az Istennek jó-téteményei, minéműek, 1. Az Egyiptumból való ki-hozattatás, v. 1. 2. Az népnek fiuvá való fogadtatása, egyéb népek felett, vers. 2. *Deut.* 14. 2-3.

II. Az teremtetett állatoknak engedelmesége, az *éjféltételek*: A' hol vagyok:

1. Az engedelmeség, (1) Az tengernek és az Jordánnak, két felé állása, vers. 3. *Ki-jöv.* 14. 21. *Job.* 3. 13. (2) Hegyeknek, halmoknak refektése, vers. 4.

2. Az engedelmennek oka: Mert az Urnak orchája járt az nép előtt, vers. 5-6-7.

III. Az *szomju népek a' kézfiklából való meg-istatása*, v. 8. láld *Ki-jöv.* 17. 6. *Num.* 20. 11.

TUDOMANY.

Mikor Isten az ő népét ellenség kezéből meg-akarla szabadítani, akkor minden teremtetett állattal szolgálatot ő nékik, v. 1-2. Így szolgálta, az Nap és Hód Josuenak, *Jos.* 10. A' fellegek kö-ésőt bocsátanak, *Jos.* 10. 11. Az Eg tüzet ad, 2 *Kir.* 1. &c.

OKA. 1. Mert Istennek szolgálai, az hívek mellett, *Solt.* 148. 6.

2. Mert minden teremtetett állatok a' Christusban az híveké, 1 *Cor.* 3. 22-23.

3. Mert illyenkor tetszik ki, kiváltképpen az Istennek dicsőffége, s' meg-fegyenzül az ellenség, *Ki-jöv.* 14. 25. *Dán.* 3. 26.

HASZ. *Int.* Ne efsünk tehát kétségben, a' nyomorúságokban, mikor külső segítség nem látunk: mert a' hol az emberi segítség meg-fogyatkozik, ott az Isten segedelem el érkezik, *Solt.* 94. vers. 17-18. Amen.

CXV.

CXV. SÓLTAR.

Summája: Dávid az nép képeben könyörög Istennek, hogy az *szomszéd bálványozó Pogányok-tól* őrisse meg; intvén az népet, az Istennek dic-sőire, és Istenben való bizodalomra.

K. Mikor irta? F. Mikor a' pogányokon győzedelmeskedvén, a' Frigy látat a' Sátorban helyhezette. Láld 1 *Chron.* 16. 1-25-26.

Két Részzei vannak.

1. *Könyörög* hogy Isten az ő dicsőffégét a' bálványozóktól oltalmazza-meg, v. 1-3.

2. *Inti az Izraeli*, az Istenben való bizodalomra, v. 9-18.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. Az Isten neve dicsőítésének kívánsága, v. 1. Nem nekünk, &c. az az, nem a' mi dicsőffégünk-ért; hanem a' te dicsőffégedért szabadics-meg, mellyet fenkinek nem adtíz, a' teremtetett állatok között, *Esa.* 42. 8.

II. *Indít ok*, az ő kívánságának. 1. Az te igazságodért, s' irgalmaságodért, v. 1.

2. Hogy a' pogányok ne kérdegyek, hol a' mi Istenünk, vers. 2.

3. Mert te teremtetéttl mindeneket, és uralkodol a' mennyeekben, v. 3.

4. Mert a' Pogányok bálványi haszontalanok, ezektől valók, nem látnak, nem ízolnak, nem hal-lanak, nem fognak, nem járnak, vers. 4-5-6-7. *Esa.* 44. 17-18-19.

5. Mert hasonlók az ő csinálóihoz, vers. 8. és *Esa.* 44. 10-11.

TUDOMANY.

I. Valamikor a' bálványozók ellen kívánnunk az Istennek oltalmát és szabadítását, mind an-nyiszor

nyíszor az Isten nevének dicsőségére, kérjük az ol-
talmat, s' az szabadságot, *Ps.* 1--8. Így könyörög-
Moses, *Ki-ídv.* 32. 11--14. *Asa,* 2 *Cbron.* 14. 11.
láld *Solt.* 9. pag. 44.

OKA. 1. Mert meg-igerte Isten, hogy az ő
dicsőségét meg-szabadítja, *Ezech.* 36. 21--22.
2. Mert valamiket cselekedzünk mindeneket
az Isten dicsőségére kell cselekednünk, 1 *Cbron.*
10. vers. 31.

HASZ. Feddi azokat, kik az üldözésnek ide-
jén, nem az Isten dicsősége helyre állatásáért;
hanem világi jóknak meg-nyeréséért könyörög-
nek. Ezek nem halgattatnak meg, *Jac.* 4. 3.

II. *Int.* Mindeneket mindenekben az Isten
dicsőségére kérjünk, 1 *Cbron.* 10. 31. Amen.

II. A' miképpen a' bálványok bázontalanok
s' hijában valók, úgy azoknak tisztelőik s' imá-
dójok, bázontalanok s' hijában valók, *Ps.* 8. *Esa.*
44. vers. 9--10.

OKA. 1. Mert hazugságra tanítták az őket
tisztelőket, *Hab.* 2. 18.

2. Mert sem magokat, sem másokat nem segit-
hetik, *Bírák.* 6. 31. *Esa.* 46. 7.

3. Mert az bálványokat tisztelők, olyat tisztel-
telnek, kiből lélek nincsen, *H'b.* 2. 18. és így ma-
gokat hijában valókká télik, *Esa.* 44. 17--18.

HASZ. I. Oktar. Bálvány imádók tehát valakik
irott, öntött, s' faragott, képet tisztelnek: azok
ezek, kik emberi formában Istent ki-ábrázolják,
s' az Isten dicsőségét el-változtatták, *Rom.* 1. 23.

II. *Int.* Távoztassuk-el a' bálvánt, 1 *Cor.* 10.
vers. 14. 1. *Mert* Isten parancsolattya, *Ki-ídv.* 23.
vers. 21.

2. *Mert* meg-szégyenülnek a' bálványozók,
Solt. 97. 7.

3. *Mert* tűzzel örökké égő tóban vettetnek,
Jelen. 19. 20.

4. *Mert*

4. *Mert* a' mi Istennünk, jó, hatalmas, még hal-
gat, s' meg-szabadít, v. 3. 12. *Esa.* 44. 6. Amen.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. *Ints* az Istenben való bizodalomra. Há-
rom rendbéli embereket int. 1. Az Izraelt, az az,
annak maradékát, v. 9. 2. Az Aaron házat, az az,
az Papokat, v. 10. 3. Minden Isten féltőket, v. 11.

II. *Oka* az Istenben való bizodalomnak,
1. *Mert* páflok az ő benne bizóknak, v. 9. 10.

2. *Mert* meg-áldgya az Izraelt és az Aaron há-
zat, vers. 12.

3. *Mert* az ötöt féltő kicsinyeket s' nagyokat
meg-áldgya, v. 13.

4. *Mert* meg-szaporította Isten az Izrael fiait,
vers. 14.

5. *Mert* meg-áld titeket a' menynek földnek
teremtője, v. 15.

6. *Mert* a' földet atta nekünk lakó helyül,
vers. 16.

III. *Igíreti Izraelnek az Isten neve dicshet,*
vers. 17--18. NB. Az holtak a' porban nem dicsí-
nek téged Istent; hanem mi élők, az szentek gyüle-
kezetiben, *Solt.* 30. 10.

TUDOMANY.

I. *Valakik az Istenben bízna* (s' nem a' bál-
ványokban) azokat Isten lelki s' testi áldásával
meg-áldgya meg-koronázza.

OKA. 1. *Mert* az Istenben bizók meg nem
szégyenülnek, *Solt.* 27. 17--18. *Rom.* 10. 11.

2. *Mert* azok minden veszedelmekben báto-
ságosok, *Solt.* 121. 1.

HASZ. *Int.* Ne bizzunk az teremtettt állatok-
ban, s' a' bálványokban; hanem az Istenben: mert
úgy áld-meg bennünket, láld v. 9--15. Amen.

II. *Valakik az Istent félik s' tisztelik* azoknak
Isten páflok, oltalmok és segedelmek, minden ve-
szedelmek ellen, *Ps.* 9. &c.

OKA. 1. Mert nincs az Isten féltőknek semmi fegyatkozások, *Solt.* 34. v. 10. lásd ott.

CXVI. SÓLTAR.

Summája: Dávid lelki s testi szorongattatásai miatt meg-szabadulván, fogadása szerént, örömmel dicsőíti s magasztalja az Isteni.

K. Mikor írta? Minek utánna az egyetlen Saulnak üldözéséről meg-szabadulván, kívánsága szerént, (*Solt.* 4. a. 2.) a' Szentek Gyülekezetiben bé-mént volna.

Három Részzei vannak.

1. A' Dávid buzgó szeretetéből származott, *Isteni dicsőítéi*, *§.* 1--6.
2. Vigasztallja lelkét Isteniül adott nyugalomával, *§.* 7--11.
3. Dávid fogadás tételenek meg-adása, *§.* 12. 13-14-15-19.

Az 1. Részben ezek vannak.

- I. A' Dávid szereteti Istenhez, *vers.* 1.
- II. *Indító oka szeretetének.* 1. Mert meg-hálgatta könyörgésem mikor szorongattatásomban kiáltanék, v. 1--2.
2. Mert az halálos fájdalomokból meg-szabadított, *vers.* 3--4. lásd, *1 Sam.* 23. 26.
3. Mert igaz és kegyes ígretiben, v. 5.
4. Mert az alázatosokat (a' segítségül meg-fosztattakat) meg-szabadította, v. 6.

TUDOMANY.

1. Mikor Isten az ő bűneit az halálos veszedelméből meg-szabadította, akkor az Isten szíves szeretettel szeretni s dicsőíteni kell, *§.* 1--6. *Solt.* 18. *pag.* 76.

II. Isten

II. Isten sokszor az ő nagy nyomorúságban lévő bűneinek könyörgéseket akkor halgattya-meg, s akkor szabadította ki az halálos veszedelmekből, mikor elfogyatkoznak és látatnak az Uról elbaggattatni, *§.* 6. *Solt.* 94. 18. *Deut.* 32. 36. *2 Kir.* 14. 26.

OKA. Mert így jelenti Isten. 1. Hogy az övéit végképpen nem hadgyhattya, *Esa.* 48. 14-15.

2. Hogy az mi könyörgésünk nem érdemli a' mi meg-halgattatásunkat; hanem Isten csak magáért cselekezik, a' mit cselekezik. *Dan.* 9. 18. lásd *Solt.* 94.

Az 2. Részben ezek vannak.

1. Vigasztallja lelkét Dávid, v. 7. Térj-meg én lelkem a' te nyugodalmadban: a' nyugodalmon éri. 1. Lelke íméretinek csendességét: mely meg-háborodott volt, *Solt.* 32. 3--4.

2. Az ő országlásának csendességét, melyben Istent, lelkének csendességében dicsőíté, *Solt.* 122. *vers.* 1--6.

3. Abrázolásképpen érti az örök életnek nyugodalmát: a' hol az hívek minden fáradságoktól meg-nyugodsznak, *Jel.* 7. 14.

II. Oka a' Dávid illy maga vigasztalásának, *vers.* 7. Mert jól tött veled az Ur, az az: 1. Büncidet meg-bocsátotta, *Solt.* 103. 3. 2. Az halálos veszedelemtől meg-szabadított, v. 8.

III. Fogadás tétele Dávidnak. Istennek illy fő téreményéért, v. 8--9. az az, az Urnak parancsolati szerént élek, s igazgatom az országot, *Solt.* 75. *vers.* 3.

IV. A' Dávid birt Istenben, v. 10. Hitem, &c. t. i. hogy a' nyomorúságból Isten meg-szabadította, *Solt.* 42. 11. és az országot kezéhez adgya, *Solt.* 62. 6.

V. A' Dávid bűneinek meg-gyengyülése, v. 11. En azt mondottam minden ember hazug:

Mikor s' miér mondotta azt Dávid? F. Az mikor úgy meg-szorítottatott volna Saukul, hogy élete felől reménye nem volna, *Solt.* 142. 5. Akkor úgy gondolkodott, hogy Samuel, nem Isten illéséből kente űtet a Királyságra, s' igitte néki az országot; hanem csak maga indulatryából: és igazat nem mondott: mert űtet el-vezélt Saul, s' nem juthat a Királyságra. Ez a' félelem mondatta Dáviddal.

TUDOMÁNY.

I. Az Ur Isten az ő biveinek sok nyomorúságok után csendeséget s' nyugalmat ad mind az éleiben s' mind az örök boldogságban, *verf.* 7. 2 *Thess.* 1. 6-7.

OKA. 1. Mert Isten sebbet meg, s' ismét meg-gyógyít, *Hof.* 6. 1-2.

2. Mert igaz dolog az, az Istennél, 2 *Thess.* 1. 6.

3. Mert ideje van az hivek nyomorúságának, *Job.* 16. 20.

4. Mert el-töröl Isten azoknak szemekről minden könyhullást, *Jel.* 7. 17.

HASZ. Okiat. Nem tart tehát mindenkor az hiveken a' nyomorúság; hanem nyugalmat-is ad azoknak, mint a' Noé bérének, &c.

II. Még az idevezülendők hivek-ü, bivekben, a' nyomorúságnak idején úgy meg-gyengülnek, hogy az Isten igéretit és szabadítását kétségben bíják, *verf.* 10-11. Honnan legyen ez, láld *Solt.* 13. 28-58,

Az 3. Részben ezek vannak.

I. Késze Dávidnak az Istenhez való báládatozása, v. 12. az az, az Istennek jó-téteményét elégséges képpen meg nem halálhatom.

II. A' Dávidnak báládatozása: melyet két-tőben állat. 1. Hogy az háladásnak pohárát fel-vezi, *verf.* 13. Az báládásnak pohárán ért, olly szent

szent vendégséget: melyben nem tobzódtak; hanem az Istennek jó-téteményét s' szabadítását emlegettek, és azokért hálátak attak Istennek. Ilyen háladásnak emlekezetre rendeltetett vendégség volt az Hufvétí báránnak vendégsége-is, *Ki-jöv.* 12. *verf.* 14-26.

2. Hogy az ő fogadását meg-adgya, v. 14. *Mi fogadott volt?* F. (1) Hogy az Istenet dicsíri az Gyülekezetekben, *Solt.* 27. 4. és 42. 12.

(2) Hogy igazán itili az ő népét, *Solt.* 75. 3.

(3) Hogy a' jókkal tárfalkodik, s' a' gonoszokat ki-ittyja, *Solt.* 101.

III. Indítók oka báládatozásának. 1. Mert az Urnak szemei előtt drágálatos a' Christusban megszenteltetteknek halálók, v. 15.

2. Mert az én nyomorúságimnak köteleiből enged meg-szabadítottál, v. 16.

IV. Újjab báládatozása Dávidnak: Az hol vagyon: 1. Az bálád-ado áldozat, v. 17.

2. Az ő fogadásának meg-teljesítése, v. 18.

3. Helye az ő áldozattyának s' fogadása meg-adásának, *verf.* 18.

V. Inti az Isten népét, az Istennek dicsíretire; hogy ő véle edgyűt dicsíriék az Urat, v. 19.

TUDOMÁNY.

I. Mikor Isten az ő biveit, nagy nyomorúságból meg-szabadította, mind magánossan, s' mind a' Szentek Gyülekezetiben tavoznak báládással dicsírni, s' fogadójokat Istennek meg-adni, *verf.* 12-19. láld okait, *Solt.* 9. pag. 42.

HASZ. I. Feddi azokat, kik a' nyomorúságban Istennek mindent fogadnak; de ha meg-szabadulnak, Istennek hálátak nem adnak, *Luc.* 17.

II. Int. 1. Ha meg-szabadultál nyomorúságból, adgy hálát Istennek Dáviddal.

2. Ha mit fogadtál, ad-meg Istennek. (1) *Mert* boldog az, a' ki fogadását meg nem teljesíti,

Præd. 5. 4. (2) Mert meg-kerefi Isten a' fogadást, Deut. 23. 21. (3) Mert így indittyuk Istent, tovább való oltalomra s' szabadításra, Solt. 91. 14-15.

II. Az Isten előtt az ő bűveinek halálók (akár minéműleg legyenek azok) kedves és kelemenet s, verl. 15.

OKA. 1. Mert mind életekben s' mind halálokban, az Urí ők, *Rom. 14. 7-8.* 2. Mert Szent Angyali által szolgáltak akkor-is ő nékiek, *Luc. 16. verl. 22.*

HASZ. I. Okrat. Hagyalázatos-istehát e' világ előtt a' Martyrok halálók: mint a' Keresztelő János és Sz. István; de drágalatos Isten előtt: mert edgyütt szened azokkal az Ur, *Csel. 9. 5. &c.*

Miért engedi azt meg Isten? F. 1. Mert ezek által erősíti a' gyengyéket az hitben, *Col. 1. 24.*

2. Mert így akar Isten ő benne meg-dicsőíteni, *Jan. 21. 18-19.*

3. Mert így tézi ezeket a' szenedésben az Christushoz hasonlóká, *Rom. 8. 29.*

II. Im. Így éllünk, hogy a' mi halálunk Isten előtt legyen drágalatos.

Miképpen lésszen az? F. 1. Ha a' Christushoz hiszünk, *Jan. 5. 24.*

2. Ha e' világot az Isten szerelméért meg-vetjük, *Pbil. 3. 7-8.*

3. Ha kívánunk e' világból Istenhez menni, *Pbil. 1. 23.*

4. Ha szentül, igazán és mértékletelesen élünk, *Tir. 2. 11-12. Amen.*

CXVII. SÓLTAR.

Summája: Dávid Propétiai lélekben, propétál a' pogányoknak hivatalgyarú, kiket int-is az Isten nevének dicsőítésre.

K. Mikor jött? F. Mikor a' környűlötté lévő Pogá-

Pogányokat meg-hódoltatta volna, 2 Sam. 8. melyben ki-ábrázolta, miképpen hódoltattya meg a' Christus az Evangéliumi prédikálás által, az hivatalos Pogányokat.

A' Soltárban ezek vannak.

I. Inti az hivatalos pogányokat az Isten dicsőítésre, verl. 1. *Mert a' pogány népeken érti, minden népekből, nemzetekből, s' nyelvekből, álló hivatalosokat, Rom. 25. 9-11. Jel. 9. 5.*

II. Oka az intésnek: 1. Mert el-hatalmazott mi rajtunk az ő igralmassága, v. 2. az az, az ő igralmasságából hitta a' pogányokat az kegyelemre, *Eph. 2. 4-5.*

2. Mert az ő igasága meg-marad mind örökké verl. 2. az az, az Abrahámnak tölt igireti szerént, a' Christushoz meg-áldgya az hivatalos pogányokat, *Gen. 12. 18. Ez bé-tölt, Csel. 28. v. 28. Gal. 3. 28-29.*

TUDOMANY.

Minden Kereszténynek, kik a' Pogányságból, az Evangéliumnak prédikálása által, a' Jesus Christus Ecclesiájában hivattattak, nagy báldádsághoz tartoznak azért az Isten dicsőíni, s' magasztalni, Col. 1. 12-13.

OKA. 1. Mert azért hivattattunk s' váltattunk meg a' Christus által, 1 Cor. 6. 19-20.

2. Mert ezért hozattatunk ki a' Sátánnak hatalma alól, *Csel. 26. 18. Coloss. 1. 12-13.*

HASZ. Im. Mi Kereszténynek dicsírjük az Istent. *Miképpen?*

F. 1. Az mi hivatalunknak csak az Istennek tulajdonitván, 2 Tim. 1. 9.

2. Kegyelesen szentül élvén, *Tir. 2. 11-12.*

3. Az idegenekkel szentül tárfalkodván, hogy azokat meg-nyerhessük, 1 Pé. 2. 11-12. *Matt. 5. verl. 16. Amen.*

CXVIII. SÓLTAR.

Summája: Dávid bálákat ad Istennek, mind nagy nyomoruságból való meg-szabadításáért, s' mind ellenségin való meg-győzedelméskedéért.

K. Mikor írta? Fel. Minek-utánna minden ellenségit meg-győzvé, az Sion hegyére győzedelmes pompával fel-ment volna, 2 Sam. 12. vers. 26--31. Melyben példázta a' Christus diadollégyes győzedelmét s' menyben menetelit.

Két Részci vannak.

1. Dávid inti az Isten népét, az Isten dicsőítésére, vers. 1--18.

2. Háládatossága Dávidnak Istenhez az ő sok jó-jéteményiért, v. 19--29.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. Inti az Isten népét az Isten dicsőítésére, Izrael, Aaron háza, és Isten felők, v. 1-2-3. Lásd Solt. 115 vers. 9--10--11.

II. Indító okai a' dicsőítésnek. 1. Mert igen jó az útet felőkhoz, Solt. 73. 1.

2. Mert örökké való az ő uralmossága, v. 1.

3. Mert az én nyomornságimból meg-szabadított, vers. 5.

4. Mert velem vagyok, s' nem árthat nékem az ember, v. 6--7.

5. Mert meg-látta ve'em ellenségem veszedelmét, v. 7. Mich. 7. 10.

6. Mert job Istenben bízni, hogy nem mint emberben, vers. 8--9.

7. Mert az Ur nevén a' pogányokat el-veztettem, v. 10--11--12.

8. Mert az Ur ellenségem ellen, kik igen elnyomtak vala meg-segített, v. 13.

9. Mert én erőlegem s' szabadítom az Ur, v. 14.

10. Mert

10. Mert az Istenben bizóknak fátorokat szabadulának énekével bő-tölti az Ur, v. 15.

11. Mert job karja által meg-szabadította az ő benne bizókat, v. 16.

12. Mert keményen meg-ostorozott; de meg nem őlt az Ur, v. 18.

III. Vége az Isteni szabadulásnak. 1. Elek, v. 18. 2. Hirdetem az Urnak dolgait, mellyeket cselekedett, v. 18.

TUDOMANY.

I. Mikor Isten az ő bűveit nagy és terhes nyomoruságokból meg-szabadítja, tartoznak Isten báládjával dicsőíteni, v. 1--18. Lásd Esa. 12. 1. Solt. 116. és 9. pag. 42. és 18. pag. 76.

II. Isten még az ő szerelmes bűveit is sokszor, nagy és ki-mondhatatlan ekei és testi szorongató nyomoruságokban veit; de azokból ismét felszemei, és azokból való meg-szabadulással meg-örvendeztetit, v. 18. Példa Dávid, s' Job, cap. 6. vers. 3. 4.

Az 1. Ágának Okait, Lásd, Solt. 10. pag. 46. 1. Hogy meg-ismértesse magokkal véteket, &c.

Az II. Ágának Oka. 1. Mert ideje van az ő próbáltatásoknak, Jan. 16. 20.

2. Mert nem próbállya fellyeb őket, hanem csak a' meddig el-viseheltek, 1 Cor. 10. 13. Miért fanyargassa Isten az őveit, lásd Solt. 30. pag. 126. és 86. pag. 361.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. Dávid parancsolly a' Levitáknak: Az hol vagyok: 1. A' parancsolat, v. 19. Nyílsátok meg nékem az igazság kapuját: az az, a' Sátorok ajtait: igazság kapujának mondatik, (1) Mert példázta a' Christust, ki az életnek ajtaja, Jan. 10. 7. (2) Mert az igazak mennek azon bön, v. 20.

2. Vége a' parancsolatnak, v. 19.

V 7

II. Hálá-

II. *Hálá-adás Dávidnak:* A' hol vagyok: 1. *Az hálá-adás,* vers. 21. Dicsirlek téged Isten. 2. *Oka az hálá-adásnak,* mert meg-fzabadítottál ellenfeleimtől, v. 21.

III. *A' Dávid, királyságában való meg-erősítése,* v. 22. A' Kő, melyet az építők megvetettek, &c. 2. *Berű szerint,* e' Dávidot igaz: mert az Ország széget követő volt, kit a' Juda és Izrael Orzága épült s' állott; az *Episók,* voltak az Izrael fő-rendei, kik Dávidot nem akarták venni, 2. *Sam.* 2. 10. &c. De *ábrázolás*-képpen prophétál a' Christus felől, kit a' Sidók meg-vetének, királyoknak nem ismérének, *Matth.* 21. 42-45. *Job.* 19. 15-21.

IV. *S' ez ő oka a' Dávid királyságában való meg-erősítésének* v. 23. Az Urtól vagyok, &c. Ebben is példázta a' Christust, kit az Atya Isten, ellenfelei tanácskozásá ellen az ő Ecclesiájának királyává kent, *Solt.* 2. 1-6.

V. *Öröme az népnek Dávid uralkodásán,* vers. 23. Ebben is példázta a' Christust, kinek örültenek az ő hívei, *Luc.* 2. 11-20. *Matth.* 21. 9.

VI. *Könyörög az nép Dávid uralkodásért,* vers. 25-26. Ebben is a' Christust ábrázolta, mert így dicsőítették Isten, mikor Urunk Jerusalemben bé-ment, hogy Isten ő általa vigye végben az váltáságnak munkáját, *Matth.* 21. 9. &c.

VII. *A' Dávidnak áldozatja Istennek jó-téteményéért,* v. 27. Ebben is a' Christust példázta, ki mint a' meg-köttetett bárány, úgy vitetett az halálra, *Csel.* 8. 32.

VIII. *Ujjab hálá-adás Dávidnak:* Az hol vagyok: 1. *Az hálá-adás,* v. 28. Dicsirlek tégedet. 2. *Oka az hálá-adásnak,* v. 28. mert Istenem vagy.

IX. *Izri a' népet az Isten dicsőítésére:* A' hol vagyok: 1. *Az imés,* v. 29. Hirdetéséket az Urat. 2. *Az imésnek oka,* v. 29. mert mind örökké megmarad az ő igazsága,

TUDOMANY.

1. *Isten gyakorlatossággal azokat emeli tiszteuraságra s' méltóságra, a' kit a' világi emberek utálnak, meg-vetnek s' kergének,* *Job.* 22-23. *Solt.* 105. 17-22. Példa Josoph, *Terem.* 37. 19-20. és 49. 22-23. Elther és Mardocheus, *Ester* 2. 8. és 3. 5. coll. cap. 6. 6.

OKA. 1. Mert Isten nem azt nézi, a' mit az emberek, 1. *Sam.* 16. 8.

2. Mert így mutatya-meg Isten. (1) Hogy ő aláz s' magasztal, *Solt.* 75. (2) Hogy minden hivatal ő Fellejétől legyen, *Rom.* 13. 1. &c.

HASZ. *Int.* 1. Istennek tulajdonicsunk minden hivatal. 2. Ne irigykedjünk azokra, kiket Isten fel-cmel: mert meg-oltalmazza azokat, lásd *Solt.* 4. pag. 19.

II. *Csak egyedül, az Isten s' ember Jesus Christus az Anyafzentegegységnek széget követő, s' fundamentumuma,* v. 22. 23.

OKA. 1. Mert ezen épült az ő s' Uj Testamentumbéli Ecclesiák, *Csel.* 15. 11. 1. *Cor.* 10. 4.

2. Mert más fundamentumot senki nem vehet, 1. *Cor.* 3. 11.

3. Mert ő rajta épülnek fel az hívek, hogy legyenek Istennek házai, *Eph.* 2. 15-20. 1. *Pét.* 2. vers. 3-7.

4. Mert ő Fellejét vették-meg a' Sidók, *Matth.* 21. 42-43-44-45.

HASZ. I. *Oktat.* Nem lelki házai tehát Istennek azok, kik meg-vetik a' fundamentum követ: Illyek azok, 1. Kik a' Christus Istenjét tagadják a' Sidókkal, *Jan.* 10. 30. 2. Kik a' Christus egyfazeri halálával s' közbenjárásával meg nem elégsznek, &c.

II. *Int.* 1. Más fundamentumot az idevség dolgában ne keressünk, *Csel.* 4. 12. 2. Maradjunk e' fundamentumban:

Által.

Miképpen? F. 1. Hittel, Jan. 3. 16.

2. Szent étellel, 1 Pét. 1. 15--16.

3. Az igének haigatásával, Jan. 14. 23.

4. Az hitben való végig meg-maradással,
Matth. 10. 22. Rom. 8. 35--39. Amen.

CXIX. SÓLTAR.

Summája: Dávid bűnöstáiban, könyörög Istennek, hogy űrei az ő törvényére tanítsa s' abbant vezérellye, és minden ellenségitől szabadítsa meg.

K. Mikor írta? F. Akkor, mikor Saulat üldöztetnék, mint ki tetszik, az 23. 31. 39. 41-dik versekből. E' Soltárnak 22. Részzei vannak, a' Sidó Abece szerint.

Aleph. 5. 1--8.

Három Részzei vannak.

1. Azoknak boldogságok kik az Isten parancsai szerint élnek, 5. 1-2-3-4.

2. Könyörög Dávid, az Isten parancsolataiban való vezérlésért, 5. 5--6.

3. Indító oka könyörgésének, 5. 7--8.

TUDOMANY.

1. Boldogok azok kik az ő gondolatjokat, beszédeket és cselekedeteiket az Isten törvénye szerint rendelik, és kívánnak a' szerint élni.

OKA. 1. Mert azok nem szégyenülnek meg, az Isten és az emberek előtt, v. 5--6.

2. Mert azokat Isten lelki és testi áldásával megáldja, Lev. 26. 3--12. Lásd tőbb. Solt. 1. pag. 3.

II. Valakiket Isten az ő törvényére meg-tanít, azok tanítoznak Isteni dicsőíteni, 5. 7--8.

OKA. 1. Mert azokat az ő lelke által vezérli,
Solt.

Solt. 143. 10. 2. Mert azok soha Isten s' e' világ előtt szégyent nem valnak, v. 5--6.

Beth. 5. 9--16.

Három Részzei vannak.

1. Dávid tanít, miképpen jobbjábatya-meg ember az ő életét, 5. 9.

2. Vallást részen Isten előtt, hogy ő az Isten parancsolataira szerint igyekezik élni, 5. 10--11.

3. Könyörög Istennek, hogy űrei az ő parancsolataira tanítsa meg, 5. 12--16.

TUDOMANY.

Az egyes ember gondolatának, szollásának és minden cselekedetének regulája, az Istennek ki-felentetett, szent akarattya s' törvénye, Deut. 29. vers. 29.

OKA. 1. Mert oda igazítottak az hivek, Esa. 8. 20. Mich. 6. 8. 2. Mert a' szerint jobbjábatya-meg ember életet, v. 9.

HASZ. I. Az Isten törvénye szerint éllyünk. 1. Mert úgy száll reánk minden áldás Lev. 26. 3, 12. 2. Mert úgy nyerünk Istenül irgalmaságot, Gal. 6. 16. &c.

Gimel. 5. 17--24.

Két Részzei vannak.

AE 1. Részben. I. Könyörög. 1. Elétének meg-hozfzabbításáért, vers. 17. 2. Elméjének meg-világosításáért, v. 18. 3. Oltalmaztatásáért, vers. 19. II. Indító oka könyörgésének, v. 20.

Az 2-dik Részben. 1. Meg-jöendői ellenfe-ginek veszedelmeket, v. 21.

2. Könyörög szabadittatásáért, v. 22.

3. Le-

3. Le-írja az Isten törvényében való álhathatóságát, vers. 23--24.

TUDOMANY.

I. Az *bívek könyörgőjének életnek megtartásáért*, s' *befeszabitásáért*, v. 17. lásd 6. pag. 29.

II. Ugy *meg-bomlósított az éfeti miatt az embernek elméje*, hogy az *meningi tiúkokat és az Istennek szent akarattját*, nem tudhatja meg az Isten lelkének világosító kegyelme nélkül, *1. Cor. 2. 14.*

OKA. 1. Mert természet szerént letétségnek s'ai vagyunk, *Eph. 5. 8.* 2. Mert a' mi elménkek természeti letétsége miatt, csak gonofzra igyekezünk, *Eph. 4. 17--18.*

HASZ. I. *Okias.* 1. Tehát az Isten lelkének világosítása nélkül, Istent és az ő titkait nem ért-hettyük, a' Christust nem ismérhettyük, *1. Cor. 2. vers. 14.* 2. A' kik értik az Istennek titkait és az Christust isméri, azoknak elméjeket az szent Lélek meg-világosította, *1. Cor. 2. 12. és 13. 3.*

II. *Int.* Tegyük szent e' lelki világozságra: 1. Könyörgéssel, v. 18. és *Solt. 143. 10.* 2. Szent Írás olvasásával, *Jan. 5. 39.* 3. Ige halgatással, *Csel. 16. 14.* 4. Másóktul való tudakozás által, *Csel. 8. 34. &c.*

III. A' kegyes emberek, mennél inkább üldöz-temek, gyoláztainak a' kegyetlenektől, annál buzgórogsabbán igyekezzenek az Isten parancsolatiban járni, *1. Cor. 22-23-24.*

OKA. 1. Mert ugy szégyenülnek-meg az ő ellenségi, *Dan. 3. 17--27.*

2. Mert ugy léfzen Istent véleek általmával, *Dan. 6. 22.*

3. Mert az ilyenek nem adattatnak, az ő ellenségeknél kívánságokra, *Solt. 41. 3. &c.*

Daleth,

Daleth, 7. 25-32.

Két Részei vannak.

Az 1. Részen. 1. Panaszolkodik nyomorúságban, v. 25. 2. Könyörgő (1) Az ő életének megtartásáért, v. 25. (2) Az Isten beszédében való igazgattatásáért, v. 26--27. (3) Szomorúságában való vigasztaltatásáért, v. 28.

Az 2. Részen könyörgő. 1. Az hamis tudománnak el-távoztatásáért, v. 29. 2. Indító oka könyörgésének, v. 30--31--32.

TUDOMANY.

I. Az Isten biveinek minden nyomorúságokban és keserviségekben, határozat vigasztalások származik az Isten beszédéből, vers. 25--28. és v. 92.

OKA. 1. Mert a' vidámttya-meg a' szomorú lelket, *Solt. 19. 9.*

2. Mert a' mi vigasztalásunkra irattattanak, abban le-tött példák s' igiretek, *Rom. 15. 4.*

HASZ. *Int.* A' bekefének s' egészének idején, ugy tanuljuk az Isten beszédet, hogy a' nyomorúságnak idején tudjuk magunkat azzal vigasztalni, *Solt. 119. 92.*

II. Az Isten biveinek azon kell könyörgödni, hogy Isten az hamis tudománytul óltalmazza; és az igaz tudományra tanítsa-meg, *1. Cor. 2. 11--12.*

OKA. 1. Mert az hamis tudomány el-vízi embert Istentől, *Gal. 1. 6.* 2. Mert az igaz tudomány Istenz vízi embert, *Eph. 2. 11--12.*

HASZ. *Int.* Távoztassuk az hamis tudományt s' azoknak tanítóit, *Matth. 7. 15.*

Mellyik az hamis tudomány? F. A' ki ellenkezik, 1. Az szent Írással. 2. Az Istennek tiszteletével. 3. A' Christas érdemével, elég tételével, közben járásával, *Gal. 1. 7--8. &c.*

He,

He. 7. 33--40.

Két Részzei vannak.

Az 1. Részben könyörög. 1. Az Isten törvényére való tanításért, v. 33. 34. 2. A' kegyelemért, hogy az Isten törvényét meg-tarthassa, v. 34. 35. 3. Abban való meg-erősítettségért, vers. 36. 4. A' fővényességnek el-távoztatásáért, v. 36.

II. A' 2. Részben könyörög. 1. Hogy Isten az ő szemeit fordítsa-el a' gonoszra; v. 37. 2. Hogy az ő néki tölt igiretét tellyesítse-meg, vers. 38. 3. Hogy gyalázattal ötlet utalmazzza, vers. 30. 4. Hogy élhesse az Isten igireti szerént, v. 40.

TUDOMANY.

Valakik az Isten parancsolattya szerént akarnak élni, azoknak azon kell, Istent kérni, hogy az ő szíveket, az fővényességtől világi gazdagságnak, s' riszességeknek kívánságától, fordítsa-el, 7. 33. 34. 35. 36.

OKA. 1. Mert ezek minden gonofságnak gyökerei s' embert veszedelemben méritik, 1 Tim. 6. vers. 9. 10. &c.

2. Mert el-fordították embert az Istentől, Péld. 30. 8--9. 2 Tim. 4. 10.

3. Mert meg-akadályoztatták embert az idvelességnek munkáiban, Matb. 6. 24. és 19. 21--23.

Van, 7. 41--48.

Két Részzei vannak.

Az 1. Részben, könyörög, 1. Az Isten kegyelmességéért s' szabadításáért, vers. 41. 2. Az Isten beszédének meg-tartásában való áhatatóságért, vers. 42.

Az 2. Részben könyörög, 1. Hogy Isten az igazságnak beszédétől ötlet meg ne foszja, v. 43.

2. Indító

2. Indító oka kerélenek, (1) Mert a' te itéletet várom ellenfelem ellen, vers. 43. (2) Mert meg-örzöm a' te törvényedet, v. 44. 3. Mert a' te parancsolatidnak után járok szívt keresem, v. 45. (4) Mert a' te bizonyosságidról (törvényidről) szölk a' királyok előtt, v. 46. (5) Mert a' te parancsolatidban gyönyörködöm, v. 47. 48. (6) Mert gondolkodom a' te parancsolatidról, v. 48.

TUDOMANY.

I. Az hűveknek az ő nyomonosságokban, könyörögni kell az Isten meg-erősítő kegyelméért, hogy azokat kik az ő Istenben vetett hűveket s' reményeket neveit, áthatatóságokkal meg-csúfolbassák, 7. 41--42.

OKA. Mert ilyenkor, meg-gyengül az hűveknek hitek, Solt. 42. 11. és 13. 1. &c.

II. Az hűvek, az Isten törvényéről, s' szemsigijéről. még a' kegyetlenek elől is bátorsággal tartoznak vallást tenni, 7. 43. 48. Példa Daniel s' az ő társai, Dan. 3. és 6.

OKA. 1. Mert a' mi szível hiszünk, arról szájjal-is vallást kell tenni, Rom. 9. 10.

2. Mert azokat ismeri a' Chrítus magajának, Matb. 10. 32.

HASZ. Feddi. A' félelmeket, kik Istent s' az ő tudományát féltekben meg-tagadgyák. Jaj ezeknek! 1. Mert a' Chrítus-is meg-tagadgya őket, Matb. 10. 33. 2. Mert el-vesznek azok, Jel. 21. 8. &c.

Zain, 7. 49--56.

Két Részzei vannak.

Az 1. Részben könyörög, hogy Isten igireti szerént szabaddá-meg, v. 49.

A' 2. Részben ezek vannak: 1. Vigasztallja magát

magát a' nyomoruságban, v. 51. 2. Le-írja az Isten tövényében való alhatatóságát, v. 51. 3. Vigasztallja magát az Isten ítéletinek példáival ellenfelei ellen, v. 52. 4. Boszálzonkodása az Isten törvényért meg-rontók ellen, v. 53. 5. Az Isten törvényében való gyönyörűsége, v. 54. 5c. 6. Oka mind ezeknek: mert a' te parancsolatidnak meg-örzése, az én vigasztalásom, v. 16.

TUDOMANY.

A' kegyes embereknek fő vigasztalások, minden nyomoruságokban és szorongatásiban, vagyon csak az Isten törvényének meg-örzésében s' a' szerent való életben, §. 49--56.

OKA. 1. Mert az illyek hihatták Isten meléleki itilő bírául, *Solt.* 7. 2--6. és 43. 1--2.

2. Mert az illyeket Isten s' a' magok lelke nem vádollya, hanem menti, *Job.* 1. 8. *Csel.* 24. 16. *1 Cor.* 4. 3--4. Lásd több okait, *Solt.* 1. és 119. vers. 1. &c.

Chet, §. 57--64.

Két Részzei vadnak.

Az 1. Részben, könyörög az Isteni kegyelemért: A' hol vagyok: 1. A' könyörög; v. 58. 2. Indító oka, (1) Mert te és a' te beszéded az én örök-segem, vers. 57.

(2) Mert tellyes szívből engesztalem a' te (meg-haragutt) orvadásat, v. 58.

(3) Mert a' te utaid szerént igyekezem járni, vers. 59.

(4) Mert fietek a' te törvényednek örízésére, vers. 60.

(5) Mert mikor tisztetemtől meg-fosztottál-is, meg-tartottam törvényedet, v. 61.

(6) Mert meg-éjjelkor fel-kelek, hogy téged tiszteljelek, vers. 62.

(7) Mert

(7) Mert a' téged féldökkel társalkodom, vers. 63.

A' 2. Részben, könyörög, 1. Hogy Isten az ő parancsolatra tanítsa-meg, v. 64. 2. Oka ez ő kérésének: mert az ő irgalmaságával tellyes az föld, vers. 64.

TUDOMANY.

A' kegyes embereknek leg-főbb részeg és örökregek e' világon, Isten és az ő szent igéje, §. 57--64. *Solt.* 73. 25--26.

OKA. 1. Mert csak ezek elégíthetik-meg a' lelket, *Solt.* 73. 25--26. 2. Mert bátorságosfiak minden veszedelmekben, kikkel Isten s' az ő igéje vagyon, *Rom.* 8. 31. *Solt.* 119. 92.

HASZ. Oktat. Boldog tehát az, a' kinek része Isten s' az ő igéje. Kicsodák illyek?

F. 1. Kik Isten parancsolatya szerént élnek, s' járnak Isten előtt, *Terem.* 17. 1.

2. Kik éjjel nappal az Isten törvényéről elmélkednek s' abban gyönyörködnek, *Solt.* 1. 1-2-3.

3. Kik az Isten igéjét szeretik s' halgatták, *Ján.* 14. vers. 23.

4. Kik Istenben biznak, v. 58.

5. Kik az Isten lelkének vezérlesét ohajtyák, vers. 64. *Solt.* 143. 10. Amen.

Teth, §. 65--72.

Két Részzei vannak.

Az 1. Részben, 1. Hirdeti Istennek véle tölt kegyelmességét, v. 65. 2. Könyörög hogy Isten a' mennyei tudományra tanítsa-meg, vers. 66. 3. Indító oka kérésének, v. 66.

Az 2. Részben, 1. Vallást téfzen vétkeiről, mellyekben tévelyget, minek előtte Isten meg-alázta volna, vers. 67.

2. Hirdet

2. Hrdeti az Isten jó-vóltát, még az ő meg-aláztatásában-is, verf. 68.

3. Könyörög az Isten parancsolatira való taníttatásért, verf. 68.

4. Le-írja ellenfegit. (1) Hogy kevéslek. (2) Hogy ő ellene hazugságot gondolnak; de ő akkor-is az Isten parancsolatját meg-őrzi, v. 69. (3) Hogy azoknak szívek (a' gonoszban) meg-kövéredett, v. 70.

5. Vége az ő meg-aláztatásának, v. 71.

6. Nagyra becsüllésre az Isten törvényének, verf. 72.

TUDOMANY.

I. Isten az ő biveire, a' nyomorusákat s' próbákat azért becsüllta, (döbbi közönség) hogy a' vétkektől el-vonnyá, meg-tericse, és az ő parancsolatinak meg-tartására tanítsa, v. 67-71.

OKA. 1. Mert a' világi boldogság, még az híveket-is telti bátorságra vízi, Solt. 30. 7.

2. Mert a' nyomoruság az híveket magok s' bűnök meg-ismérlésére vízi, 2 Sam. 14. 16-17.

HASZ. Oktat. A' nyomoruság az hívekben, nem Isten meg-érintető haragjának, hanem szerezetinek jele, Síd. 12. 6-7. Mert az által Isten az híveket. 1. Magához vonzza, Hof. 6. 1-2.

2. Az ő szeretettel bennük fel-gerjeszti, Solt. 73. verf. 25.

3. Engedelmessegre hiva, Job. 1. 21.

4. Hiteket próbálja, 1 Pét. 1. 6-7.

5. Buzgóságra indítja, Esa. 26. 16. &c.

II. A' kegyes embereknek, kedves s' drágább az Isten törvénye s' befűde, mind arannyal s' ezüsttel, v. 72. és Solt. 19. 11. Péld. 8. 10-11.

OKA. 1. Mert nem az arany s' ezüst; hanem az Isten törvényének meg-tartása, teszi embert boldoggá, Solt. 1. 1-2-3.

2. Mert az arany s' ezüst a' lelket meg nem vigasztalhatják, Dan. 5. 3-7. hanem az Isten törvénye s' befűde, Solt. 19. 9. és 119. 92.

3. Hogy az Isten törvénye s' befűde, Solt. 19. 9. és 119. 92.

HASZ. I. Feddi. Azokat kik világi kincseket fellyeb becsüllik az Isten törvényénél. Illyek:

1. Kik világi szorgalmatosságért azt meg-vetik, Luc. 14. v. 18-20.

2. Kik világi kincseit az igét s' Isten törvényét meg-rontják, meg-tagadgyák, 2 Tim. 4. 10. &c.

II. Int. Becsüllük fellyeb Dáviddal az Isten törvényét, minden világi gazdagságnál: Indicsanak a' Tudománnak okai.

Jod. v. 73-30.

Két Részei vannak.

Az 1. Részben. 1. Könyörög az Isten parancsolatinak tanulásaért, v. 73.

2. Indító oka kérésének, (1) Mert te teremtetéd vagyok, v. 73. (2) Mert a' tégedet féltök, az én példámmal dicsírnek tégedet, 74.

Az 2. Részben, 1. Meg-vallja hogy Isten igazán fanyargatta útet, v. 75.

2. Könyörög az Istennek vigasztalásáért, az hol vagyok. (1) A' Könyörgés, v. 76-77. (2) Annak indító oka, verf. 77.

3. Könyörög ellenfégi ellen, a' hol vagyok: (1) A' könyörgés, v. 78. (2) Annak indító oka,

1. Mert ok nélkül háborgatnak, v. 78.

2. Mert a' tégedet féltökkel tárfalkodom, v. 79.

3. Mert a' te parancsolatidban gyönyörködöm, v. 80.

TUDOMANY.

I. Csak az teremti Isten teheti embert bölcsé és tudossá, az ő törvényében.

OKA. 1. Mert Istené a' bölcseség, azért könyörög Dávid, Solt. 143. 10.

X

2. Mert

2. Mert természet szerint az Istennek titkait még nem foghattak, 1 Cor. 2. 14. hanem az Isten lelke tanít minket arra, 1 Cor. 2. 12.

HASZ. *Int.* Istentől kérünk tehát lelki bölcseséget, Jac. 1. 5.

Hogy szerezzük ezt meg? F. 1. Az teremtetett állatoknak észleléséből, Solt. 8. és 19.

2. Az Isten befédének olvasásából s' halgatásából, 2 Tim. 3. 16--18.

3. Könyörgéssel, Solt. 119. 18. és 143. v. 10. Jac. 1. 5. &c.

II. A' egyes emberek, mikor Istentől tanysággattnak s' nyomorúgattannak, alázatosággal meg kell vallaniuk, hogy Istent méltán tanysággatya lehet, 1. 75. 2 Sam. 24. 17. Dan. 9. 8.

OKA. 1. Mert senkit Isten ok nélkül nem itil, Ezech. 18. 14. 20.

2. Mert az Isten itéleti alatt, senki nem mondhatta, tisztá az én szívem, Péld. 20. 19.

3. Mert úgy indul Isten könyörületességre, Jer. 31. 18--20.

HASZ. *Int.* A' nyomorúságban, ne Istent; hanem magunkat vádoljuk, 2 Sam. 24. 17. Dan. 9. vers. 8. &c. Amen.

Caph, 1. 81--83.

Két Részei vannak.

Az 1. Részeben. 1. Ohajtja az Isteni szabadták, v. 81--82. 2. Isten törvényéhez való álhatalossága, még a' nyomorúságokban-is, v. 83.

Az 2. Részeben. 1. Könyörög az ő ellenfeinek meg-itétetéseért, a' hol vagyon:

1. A' Könyörgés, vers. 84.

2. Annak indító oka, (1) Mert vermet ástak nékem, vers. 85. (2) Mert nem élnek törvényed szerint, v. 85--86. (3) Mert ok nélkül háborgatnak,

nak, v. 86. (4) Mert az ő háborgásoknak idején-is nem hattam-el törvényedet, v. 87.

2. Ujjobban könyörög a' szabadulásért. a' hol vagyon: 1. A' könyörgés, v. 88. 2. Indító oka, vers. 88.

TUDOMANY.

I. A' mikor Isten balasztja az szabadulást, akkor az hívek-is kegyves panaszkodásra szoktakki fokadni, 1. 81--83. Efa. 49. 14.

OKA. 1. Mert meg-gyengül, olyankor hitek, Matth. 8. 25. 2. Mert ingerli az ellenség, Solt. 42. vers. 11. Lásd, Solt. 13. pag. 58.

II. A' híveknek az ő ellenségeikről, s' nyomorúságokból való meg-szabadulások, az Isten parancsolatiban való járásnak fogadás vételével kell kérni, 1. 84--88. lásd okait, Solt. 13. pag. 59.

Lamed, 1. 89--96.

Két Részei vannak.

Az 1. Részeben. 1. Hirdeti az Isten állandóságát az ő igiretiben s' fogadásában, v. 80. 90.

2. Oka ennek, (1) Mert azok meg-változtatlanok, v. 91. (2) Mert azok vigasztalták út az ő nyomorúságában, v. 92.

2. Fogadása Dávidnak: a' hol vagyon: (1) az fogadás, v. 93. (2) annak oka, v. 93.

A' 2. Részeben. 1. Könyörög a' szabadulásért: a' hol vagyon: 1. A' Könyörgés, v. 94.

2. Annak indító oka, (1) Mert tiéd vagyok, vers. 94.

(2) Mert a' te parancsolatidról tudakozom nyomorúságomban-is, v. 94--95.

(3) Mert mindeneknek vége vagy, de, a' te parancsolatid örökké meg-maradnak, v. 96.

TUDOMANY.

I. Mindenek az Isten meg-változhatatlan beszéde s' rendelése szerént lesznek e' földön, *Jobb. 89. 91. Solt. 33. 11. Esa. 45. 7. és 46. 10.*

H. Egyedül az Istennek beszéde, és igireti vizsgálta s' erősíti a' kegyes embereket, hogy az nagy nyomorúságokban kétségben ne essenek, *verf. 92.*

OKA. 1. Mert azért irattatott-meg az Isten beszéde s' igireti, hogy abból vizsgálás vegyünk, *Rom. 15. 4.* 2. Mert az Isten beszéde örvendezteti-meg a' leket, *Solt. 19. 9.*

HASZ. Int. A' nyomorúságban, ne esünk kétségben; hanem nézzünk az Isten beszédére s' igjére: abban

1. Az Isten igireti, *Esa. 43. 1-2-3. és 49. verf. 14-15.*

2. A' példákra, *Jac. 5. 10.* Ugy találunk vizsgálást, *Solt. 77. 3. 6--11. Amen.*

Mem. 96--104.

Két Részzei vannak.

Az 1. Részben, Meg-jelenti az Isten törvényéhez való ízetetést, v. 97. 2. Okat adgya annak, *verf. 98-99-100.*

Az 2. Részben, vagyon fogadás tétele Dávidnak: a' hol vagyon: (1) A' Fogadás *verf. 102.* Törvényedűl el nem távozik. (2) A' fogadásnak OKA. 1. Mert édesbek a' méznél, *verf. 103.* 2. Mert engemet bölcsé tettek, v. 104.

TUDOMANY.

I. Valakik az Isten beszédében s' törvényében gyönyörködnek, azok minden világi bölcseségnél,

bölcsé-

bölcsébbekké ísének az Isten törvénye által, *verf. 97-100.*

OKA. 1. Mert a' világi bölcsék, csak a' világjokban bölcsék: de az Isten beszéde a' parancsolati, mennyei bölcseségre tanítanak, 2 *Tim. 3. verf. 14-15.*

2. Mert a' ki az Isten beszédét szereti, s' az Isten parancsolatiban jár, az Istennel jár, *Lev. 26. 3. 11. Jan. 14. 23.* Ezeknek Isten az ő titkait meg-jelenti, *Solt. 25. 14. &c.*

HASZ. I. OKA. Senki nem lehet tehát való-ságos bölcs, a' ki az Isten beszédét s' törvényét nem szereti, 2. *Tim. 3. 15.*

H. Int. Ha a' világi bölcséknél bölcsőbbek akarunk lenni, 1. Az Isten beszédét s' törvényét tanuljuk. 2. Szeressük. 3. A' szerént élünk, *Jac. 1. 22.*

II. Az Isten beszéde s' abban le-tűn Istennék szép igireti, a' léleknek édesb a' méznél, v. 102. 103.

OKA. 1. Mert a' vidámittya-meg a' keseredett szívet, *Solt. 19. 11.* 2. Mert az édesíti-meg (mint a' Mofes vészfeje a' Mára vizét) a' sok nyomorúságokat, hogy azokat el-ízenvedhessük, minémű, *Solt. 34. 20. Sid. 12. 6.*

HASZ. Int. Tegyük szert tehát az Isten beszédére, *Jan. 5. 29. &c.*

III. Valaki az Isten parancsolatinak szereti-ből s' tanulásból bölcsé lőn, minden gonosz és annak crekedésig gyűlöli, v. 104.

OKA. 1. Mert az, ujja született ember, *Solt. 26. 4-5.*

2. Mert az Istennel jár, *Terem. 17. 1.*

3. Mert az, szent lélektől vezéreltetik, nem a' testtől, *Rom. 8. 1. Gal. 1. 15-16.*

HASZ. OKA. Nincsen tehát annak lelki bölcsesége, a' ki a' gonoszokat szereti; hanem bold az, *Solt. 14. 1-2-3-4.*

X3

Nun

Num. 7. 105--112.

Három Részzei vannak.

Az 1. Részben, 1. Le-írja az Isten beszédének természetét, v. 105. a' lábon érti az ő életbéli cselekedet, *Prad.* 5. 1. 2. Fogadása az Isten beszédének meg-örzése felől, v. 106.

Az 2. Részben, könyörög. 1. Az ő meg-vigasztalásáért, v. 107. 2. Az ő könyörgésének meghalasztásáért, v. 108.

Az 3. Részben, könyörög, 1. Az Isten parancsolatra való taníttatásért, v. 108. 2. Indító oka kértésnek, (1) Mert a' késekretekben-is el nem felejt, v. 109--110.

(2) Mert az, az ő szívének öröme, v. 111.

(3) Mert annak cselekedetiben gyönyörködik szívein, 112.

TUDOMANY.

E' világának (ebben lévő eretnekfegeknek) fejtérégében, vezérli s' igazgató szívének és lámpás az Istennek beszéde, 7. 105. Példa. 6. 23. 2 Pét. 1. vers. 19.

OKA. 1. Mert ennélkül nincs lelki világozsága embernek, *Esa.* 8. 20.

2. Mert annélkül tévelyegnek az emberek az Sátán országában, *Cref.* 26. 18. *Ephe.* 5. 8.

HASZ. I. Oktat. Nem homályos tehát az híveknek a' szent Irás: mert nem lehetne az ő életeknek regulája, *Gal.* 6. 16. Hanem az hiteleneknek, 2 *Cor.* 4. 4.

II. Ent. Járjunk élyünk az Isten beszéde szerint, *Jac.* 1. 22. (1) Mert ugylézünk boldogok, *Solt.* 1. 1--3. (2) Mert ugy lézünk világosságnak fia, *Eph.* 4. 18. &c.

II. A' kegyes embereknek míg a' nagy nyomorúságban s' késekretekben-is álbatarosan meg-kell az

az Istennek beszédét, s' idővénnyel tartani, s' a' Jze rént kell élni, 7. 109. 1--2. Lásd v. 22.

Sámech. 7. 113--120.

Három Részzei vannak.

Az 1. Részben, 1. Vagyon az Isten beszédéhez való szereteti, v. 113.

2. Annak indító oka, (1) Mert Isten az ő pafsa, v. 114. (2) Mert az Isten beszéde az ő reménysége, v. 114. (3) Mert gyűlöli az Isten beszédének gyűlölsit, v. 113.

3. Pirongattya az hitetleneket: A' hol vagyon: (1) A' pirongattya, v. 115. (2) Annak vége, v. 115.

Az 2. Részben, könyörög, 1. Az Istennek vigasztalásáért, v. 116.

2. Vége könyörgésének. (1) Hogy szabaduljak-meg, v. 117. (2) Hogy a' te parancsolatidra nézzek, vers. 117. az az, a' Izerént élhessek, vers. 34. 35.

Az 3. Részben, 1. Vagyon a' Dávid fogadás tétele, a' gonoszok felől, vers. 118.

2. Jövendő a' gonoszok felől, v. 119.

3. Istennek félelme Dávidban, szemlélvén a' gonoszoknak veszedelmeket, v. 120.

TUDOMANY.

I. Valakik az Isten és az ő idővénnyel szeretik, azok az hitetleneket utállják, s' azokkal nem társalkodnak, 7. 113. 114. 115. és *Solt.* 1. 3.

OKA. 1. Mert meg-velátoztatik még az jó erkölcsöket, és a' gonoszok, 1 *Cor.* 15. 33.

2. Mert a' meg-térés által azoknak társaságokból ki-vették, *Solt.* 26. 4-5. *Gal.* 1. 13. 16.

HASZ. Oktat. Könyű meg-ismérni a' kegyes embert és az Istenlent, az ő társáról, lásd *Solt.* 1. pag. 1--2.

II. Az Isten idővénnyel mek-utálói s' romlói, (a' hívektől mint salyak az aranyul, ezüstül,

el-választatván) *el-vesznek*, vers. 119. *Deut.* 28. vers. 15.

OKA. 1. Mert átkozottaknak mondgya azoka, a' törvény, *Gal.* 3. 10.

2. Mert azokért a' Christus nem tölt eleget, *Jan.* 17. 9. 2.

HASZ. *Int.* Mennyünk ki az Isten teleneknek társaságokból. *Jelen.* 18. 4.

1. Mert mind ez életben, mind az itéletben, részesülünk azon büntetésekben, *Jel.* 18. 4.

2. Mert ugy léfzen Isten Atyánk, 2 *Cor.* 6. vers. 17--18.

Ain. 5. 121--128.

Két Részei vannak.

Az 1. *Részben*, könyörög. 1. A' szabadulásért: A' hol vagyok: (1) *A' könyörgés*, v. 121. Ne adgy, &c. (2) *Indító oka*, vers. 121. Mert igazságot, &c.

2. Ujjobban könyörög az óltalomért: Az hol vagyok: 1. *A' kérés*, v. 122. 2. *Vége*, (1) Mert el-nyomnak. (2) Mert el-fogyatkoztam a' várakozásban, v. 123.

Az 2. *Részben*, könyörög. 1. Az Isten törvényére való tanításáért. 2. Indító oka a' kérésnek. (1) *Mert* te szolgád vagyok, v. 125.

(2) *Mert* ideje van hogy a' gonoszokat meg-itillyel, vers. 126,

(3) *Mert* én az aranynál fellyeb becsüllőm törvényedet, v. 127.

(4) *Mert* az hamiságnak ósvényit gyűlölöm, vers. 128.

TUDOMANY.

1. Mikor a' kegyes emberek az 8 igazságokért, az hitetlenektől báborgattatnak, könyörögni kell, *bogy*

bogy Isten azok ellen, igyekeztet vegye-fel s' oltalmazza azok ellen, 5. 121. 125 lásd *Solt.* 4. pag. 17. és 43. pag. 190.

II. *Jöhet* Isten sok ideig el-szenvedti, az bűnkelet nyomorgató hitetleneket; de el-jűvén az 8 büntetéseknek ideje azokat meg-büntetni, 5. 126. *Terem.* 15. 26. Példa, *Kéjöv.* 14. 13--14. 1 *Kir.* 22. 28. &c.

OKA. 1. Mert nem nyugszik mindenkor az 8 birodalmok az igazakon, *Solt.* 125. 3.

2. Mert ha Isten őket meg nem itélné: azt gondolnak, hogy Isten vagy nem tudja s' nem látja gonoliságokat, *Solt.* 94. 5--6. vagy ő hozzák hasonlót, *Solt.* 50. 21.

HASZ. *Oksat.* Nem mindenkor virágoznak tehát az hitelenek, lásd *Solt.* 37. &c. Amen.

Pe. 5. 129--136.

Két Részei vannak.

Az 1. *Részben*, hirdeti. 1. Az Isten beszédének méltóságát, vers. 129. 2. Annak idvelleges gyümölcsét, v. 130. 3. Ki jelenti ahoz való kívánságát, v. 131.

Az 2. *Részben*. I. *Könyörög*. 1. Az Isteni kegyelemnek érzéseért, v. 132.

2. Az Isten törvényében való vezérlését, vers. 133.

3. Az kegyetlenek ellen való óltalomért v. 134.

4. Az Isten kegyelmének meg-ujjításáért, vers. 135. lásd *Solt.* 4. pag. 21.

II. *Boszfonkodása* Dávidnak, az Isten parancsolatának meg-rontói ellen, v. 136.

TUDOMANY.

I. Az Istennek beszéde, az együgyűeknek elmesjéket, meg-világosítja, 5. 129. 130. lásd v. 105.

X5

II. Az

II. Az bűveknek könyörögni kell, hogy Isten őket az ő törvényinek uatiban vezérellye s minden hamiságnak cselekedetétől védelmezze, verf. 133. Solt. 143. 10.

OKA. 1. Mert az Isten kegyelme nélkül semmi jót nem cselekedhetünk, Jan. 15. 5.

2. Mert ha Isten az ő kegyelmének kezén nem visel, el-esünk, Solt. 37. 23—24.

HASZ. 1. Oktat. Tehát nincsen szabad akaratunk, az jora, magunktól: mert azt nem cselekedhetjük a' mikor akarnók-is, Rom. 7. 19.

II. Int. Könyörögnünk az Isten meg-erősítő kegyelméért, s' a' szent Lélek Isten vezérléséért, Solt. 143. 10. Mert a' kik kéri, meg-adatik, Luc. 11. 13. Amen.

III. A' kegyes emberek, nagy lelki keferlőséggel illetetnek, mikor lányák hogy az Isten telenek, az Isten parancsolatit, meg-romtyák, v. 136. 158. Példa Móses, Kijdv. 30. 19—20. Phineas, Num. 25. 7. Lóth. 2. Pét. 2. 7—8.

OKA. 1. Mert azok romlásra hoznak az Isten népére. 2. Mert az ollyak okot adnak az Isten neve káromlására, &c. Rom. 2. 24. &c.

Tsade, v. 137. 144.

Két Részzei vannak.

Az 1. Részben. 1. Hirdeti az Isten igaságát, verf. 137—138. 2. Buzgó szereteti az Isten beszédéhez, verf. 139. 3. Ennek a' szeretetnek oka. (1) Mert a' te beszéded tisztá, v. 140. (2) Mert a' te törvényed igaság, v. 142.

Az 2. Részben, le-írja. 1. Az Isten parancsolatihoz való áthatatóságát, v. 141. és 143.

2. Ennek oka, mert az igaság meg-marad örökké, v. 144.

3. Könyörög hogy a' szerént élhesen, v. 144.

TUDO-

TUDOMANY.

I. Az Isten felő bűvek akkor-is nagy buzgó szeretettel buzognak az Istenhez s' az ő beszédéhez, mikor az bűvöletnek arról el-felelkeznek, v. 139.

OKA. 1. Mert azzal külömböztetik-meg magokat az hitelencéktől, Solt. 26. 4—5. és 101. verf. 34. 2. Mert az az ő paisok s' vigasztalások, 2 Sam. 12. 31. &c.

II. Olly nagy buzgósággal viseltetik az bűvek, az Isten beszédéhez s' parancsolatjához, hogy az nyomorúságokban-is aboz vagafakodnak, és abban gyönyörködnek, v. 143—144.

OKA. Mert elégtelges vigasztalás találnak abban, lásd. v. 92.

Koph, v. 145—157.

Két Részzei vannak.

Az 1. Részben, könyörög. 1. A' meg-hal-gattatásért, v. 145—146. 2. Vége kérésének, hogy parancsolatit meg-örizzem, v. 145. 3. Indító okai kérésének.

(1) Mert hajnalban kiáltok hozzád, v. 147.

(2) Mert a' te igiretedben reménlek, v. 147.

(3) Mert éjjel-is a' te beszédedről elmélkedem, verf. 148.

(4) Mert a' te kegyelmességében bízom, verf. 149.

(5) Mert sok gonoszok vőttek környűl, verf. 150.

Az 2. Részben vagy on. 1. Istenében való bizodalma, v. 151. 2. Oka bizodalmanak: mert a' te bizonságid (az az, igiretid a' te benned bizókhoz) örökké meg-állnak, 152.

TUDOMANY.

I. Az bűvek nyomorúságból való meg-szabadulá-

dulófokat, az Isten parancsolatainak meg-tartásának fogadásával kérik Istenül, *ψ.* 145.

II. A' kegyes embereknek nem csak nappal; de még éjjel-is (fel-ferkenvén) az Istennek beszédéről s' törvényéről kell gondolkodni, *ψ.* 148.

OKA. 1. Mert úgy leszen Isten vélek, Terem. 17. 1. 2. Mert úgy járnak az Istennek Angyalai táborát környúlotték, *Solt.* 34. 8. &c.

HASZ. Im. Éjjel-is ha fel-ferkenünk legyünk Dávidok. K. *Mind gondolkodjunk?*

F. Arról 1. Hogy az el-múlt nap sokban vétkeztünk, s' még sem őit-meg Isten. 2. Hogy Isten azokért, mint sokakat meg-őihetet volna.

2. Könyörödjünk, (1) Hogy Isten ne ölljőn-meg, s' no bocsásson a' kétfertiben. (2) Hogy virrasztson-fel a' következendő napra. (3) Hogy Isten az nappal edgyütt virrasztza-fel rajtunk kegyelmét, *Siral.* 3. 23. &c.

Refcb. *ψ.* 153--160.

Két Részzei vannak.

Az 1. Részben, könyörög ellenfegitül való meg szabadulásért, *vers.* 153. 154.

Az 2. Részben, vannak indító okai, 1. Mert ígérted, *vers.* 154.

2. Mert az én ellenségim a' te beszédidet nem szeretik, *vers.* 155.

3. Mert nagyok a' te irgalmasságaid, v. 156.

4. Mert nyomorgatóim miatt nem távozoim el törvényedről, v. 157.

5. Mert győtrőddim a' te törvényedről, v. 158.

6. Mert törvényidet én szeretem, v. 159.

7. Mert a' te igaz mondanod kívánnya, v. 160.

TUDOMANY.

I. *Tud.* a' 153. v. lád. *Solt.* 4. pag. 17.

II. 42

II. Az kik békeségeknél idején az Isten törvényét nem szeretik: báborurágokban azoknál az szabadulás el-távozik, *ψ.* 155.

OKA. 1. Mert Isten-is akkor el-veti őket, *Hof.* 9. 17. 2. Mert az ő cselekedetek szerént ízetnek akkor, *Esa.* 3. 12.

HASZ. Im. Békefűgünkben szeressünk az Istent beszédét s' parancsolatit.

1. Mert úgy halgat s' szabadit-meg Isten, *Solt.*

91. *vers.* 14--15.

2. Mert illyeknek ígért szabadulást, *Solt.* 34. *vers.* 20--23.

III. A' 158. v. *Tud.* lád. v. 136.

Schin. *ψ.* 161--168.

Két Részzei vannak.

Az 1. Részben, le-írja, 1. Az Isten beszédében való álhatalatosságát, a' vezedelmeiben-is, v. 161. 2. Ahoz való szeretetét, v. 162. 3. A' gonoszoknak gyűlöletét, 163.

Az 2. Részben, 1. vagyon a' Dávid Isteni tiszteletiben való buzgósága, v. 164.

2. Oka e' buzgóságnak, (1) Mert igaz vagy te ígíretedben, v. 164. (2) Mert boldogok a' tégedet szeretők, *vers.* 165.

3. Az Isten segédelmének várása, v. 166.

4. Fogadása Dávidnak, v. 167. 168. Oka e' fogadásnak, v. 168.

TUDOMANY.

I. Még az Isten felők-is sokszor e' nagy rendekről, ok nélkül báborgatának, *vers.* 161. Példa Joseph. Terem. 39. Daniel, az ő társai, &c. Dan. 3. és 6.

II. A' kegyes s' Istenfélő embereknek (még a' nyomor-

X7

nyomorúságokban-*n*) Isten szüntelen dicsírni s' dicsőíteni kell, *ψ.* 164.

OKA. 1. Mert ez az Isten akarattya mi hozzánk, *1. Thess. 5. 17--18.* 2. Mert az Istennek jó téteményi is szüntelen meg-újulnak rajtunk, *Síral. 3. 23.*

HASZ. I. *Feddi.* Azokat, kik nem hogy hétszer; de csak egyszer kétféle is restellik napjában Isten tisztelni, csak kőz dolognak tartván a' Templomban való járalt, kiket fedd, *Sid. 10. 25.*

II. *Int.* A' Dáviddal szüntelen, és minden alkalmatossággal, magános s' közönséges helyen, dicsírjék az Isten, *Solt. 122.* Amen.

Thau, *ψ.* 169--70.

Két Részzei vannak.

Az 1. Részben. Könyörgő. 1. A' meghalgtatásért, *verf. 169. 170.* 2. A' bölcseségre való tanítatásért, *v. 170.* 3. Okát adgya kéréseinek, (1) Mert igérted, *v. 170. 2.* Mert dicsíredek tégedet, *v. 171. 172.*

Az 2. Részben. könyörgő. 1. A' szabadulásért, *verf. 173. 2.* Indító oka kéréseinek.

(1) *Mert* a' te törvényedben gyönyörködöm, *verf. 174.*

(2) *Mert* életemet a' te dicsírotedért kívánom, *verf. 175.*

(3) *Mert* mint a' pásztor nélkül tévelygő juh, általmad vezérlésed nélkül szűkölködöm, *v. 179.* Ez a' Pásztor a' Christus, *Solt. 23. pag. 79.*

(4) *Mert* a' te parancsolatodat el nem felejtém, *v. 179.*

TUDOMANY.

I. Valaki könyörgésében meg-akar halgtatarni, s' nyomorúságából kíván meg-szabadulni, az az Isten

az Isten igéireiben való bizodalommal, Isten törvényéhez való engedelmeségnek és Isteni tisztelések fogadás titelével, s' nyavalyáfrágának meg-vallásával, könyörgőjén Istennek. Így könyörgött itt Dávid.

OKA. 1. Mert Isten az ő igéireiről meg emlékezik, *Solt. 89. 36.* meg-ígerte pedig, hogy meghalgtat, *Solt. 50. 15.*

2. Mert Isten az ő parancsolatihoz engedelmeskedőknek igit őltalmat, *Terem. 17. 1.*

3. Mert Isten az őtet tisztelőket szereti s' nyomorúságból meg-szabadítja, *Solt. 91. 15.*

4. Mert Isten az ő nyomorúságokat meg-való embereket szánnya-meg, *Jer. 31. 13--20.*

HASZ. Ha meg-akarunk halgtatni, s' szabadulni, így könyörgőjünk.

II. Minden világi bölcseség felett, az Isten beszédének bölcseségén, kell az hívőknek könyörögni, *ψ.* 169.

OKA. 1. *Mert* a' nélkül a' világi bölcseség semmi s' hafzontalan, *1. Cor. 1. 6--7.* 2. *Mert* annélkül az idveffeknek dolgaiban semmit nem tudunk, *2. Cor. 2. 7--8.*

HASZ. *Int.* Tegyük szert e' mennyei bölcseségre: *Mert* ebben van a' mi idveffünk, *Jan. 5. 39.* Hol találjuk fel?

F. 1. Az Isten ígéje halgtatásban, *Csel. 16. 14.* 2. Olvasásban, *Csel. 8. v. 28.* 3. Vigilálásban, *Jan. 5. 39.* 4. Tanulásban, *2. Tim. 3. verf. 15. 16. &c.*

III. Az hívőknek szabadulások, az Isten nevének dicsíreteinek fogadás titelével kell kérni, *verf. 175. Solt. 13. v. 20.*

IV. Mind addig tévelyeg a' szegény bűnös lélek, míg a' Christus, mint lelki pásztor, fel nem keresi, *v. 176. 1. Pét. 2. 25.*

OKA. 1. Mert lelki setétségben vagyon s' nem tud a' kegyelemnek világosságára menni, *Eph. 4. 8.* 2. Mert

2. Mert ő felsége mégyen amaz el-tévelyedett századik (poenitentia tartó bűnös) juh keresésére, *Luc. 15. 4.*

3. Mert azért jött e' világra, *Matib. 15. 24.*
HASZ. I. *Okat.* Nem térhet tehát a' 'szegény bűnös meg, ha Isten kegyelmével meg nem előzi, *Ezek. 1. 2. Jan. 6. 44.*

Miért parancsolja tehát Isten? *Hof. 14. 2.*
Fel. 1. Hogy tehetetlenséget meg-ílmérje, *Rom. 7. vers. 22--23.* 2. Hogy az Isten kegyelmét óhajtsa, *Ezek. 1. 2. Jer. 31. 18. &c.*

II. *Int.* Ha bűneinkkel el-tévelyedünk, 1. Kiálesuk a' mi pásztorkunkat Dáviddal, Ephraimmal, *Jer. 31. 18.* 2. Halgassuk az ő szavát az igében: Mert ott hív a' kegyelemre, *Matib. 11. 28.* s' utánunk jő, s' az ő kegyelmes akáiban bé-mutat, *Jan. 17. 17.* *Amcn.*

CXX. SÓLTAR.

Summája: Dávid panaszolkodván ellenfelei ellen, könyörgő azoktól való meg-szabadulásért.

K. Mikor írta? *Fel. Mikor a' Philistaeusok földén bujdosónék Saul előtt, 1 Sam. 27. v. 1--7.*

Két Részzei vannak.

1. Bizodalmas könyörgése Dávidnak, *ψ. 1-2.*

2. Panaszolkodik siralmas állapotjáról, *vers. 1--7.*

Az 1. Részben ezek vannak.

I. Bizodalma a' meg-balgatás felől, *v. 1.*

II. Könyörgés a' szabadulásért: 1. 'hol van a' könyörgés, *vers. 2.* 2. *Oka:* Mert hamiságot főzöknek ellenem, *v. 2. 1 Sam. 24. 10.*

Tudom-

TUDOMANY.

Mikor az hívek öknélkül, &c. lásd *Solt. 4. pag.*

17.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. *Panaszolja ellenfelei ellen, v. 3.*

II. *Le-írja őket két hasonlatossággal, 1. Beszédük olyyak mint a' mérges nyíl, v. 4.* 2. Mint fenyo törvis, *v. 4.*

III. *Siralmas bujdosásról panaszolkodik: 1. Hogy pogányok közt bujdosik, v. 5.* 2. Hogy az Isten népének ellenfelei közt kell főkká lakni, *vers. 6--7. 1 Sam. 29. 3-4-5.*

TUDOMANY.

I. *Az ártatlant embert rágalmazó, nem sokat nyér az ő rágalmazásával, ψ. 3.*

OKA. 1. Mert maga felke ellen vét azzal, *Solt. 52. 4--8.* 2. Mert vízfőz mérik azt néki, *Præd. 7. vers. 21--22. Matib. 7. 1.*

II. *A' miképpen a' mérges nyílak és a' fenyo tűz, sebesen meg-sebbszi a' testet: úgy a' rágalmazó nyelvet az ártatlant embert, ψ. 4.*

OKA. 1. Mert a' gyeheenna tűzéhez hasonlító, *Jac. 3. 5--6.* 2. Mert gyakran halál a' vége, *Terem. 39. 14. 1 Kir. 21. 9--13. &c.*

III. *A' kegyes embereknek mineren nagyobb kefer-tűrések, mint pogányok közötté számkivetettség, s' azok között bujdosni, ψ. 5--7.*

OKA. 1. Mert az hívek társaságától s' az Istent tiszteltetlül meg-fosztarik, *Solt. 84. 14.*

2. Mert káromlyák ott az Istent, mondván: hol a' te Istened, *Mich. 7. 8--10.*

3. Mert csufolják ott az Istent tiszteltetlül, *Solt. 137. 3.*

HASZ. *Int.* 1. Ne tartsuk új dolognak, ha ma a' pogányok közt bujdosunk.

2. Azok

2. Azók között bujdosván, azoknak erkölcsökét, s' tiszteleteket ne kövessük, hogy Isten miatunk meg ne káromoltassék, 1. Péz. 2. 11--12.

3. Könyörögni Istennek: mert meg-halagattya az számkivetetteket, kik az Urért bujdosnak, 2 Sam. 14. 14. Soph. 3. 18. &c.

CXXI. SÓLTAR.

Summája: Dávid azt jelenti meg ki volt szabadítója s' áltaalma bujdosásban; annak általmás kívánván az Izraelnek.

K. Mikor irta? Fel. Minek-utánna számkivetetéseből Isten meg-hozta volna.

Két Részzei vannak.

1. Le-írja az ő szabadulásának fő szerzőkát, vers. 1--2.

2. Vigasztalja magát s' az Izrael's, az Isten általmával, v. 3--8.

Az 1. Részben ezek vannak.

Az ő szabadulásának oka, 1. Tagadásképpen, nem volt az hegyektől, vers. 1. Az hegyeken érti,

(1) A' Judéának hegyeit, melyeken lappangot. (2) A' Judabéli nagy rendeket, kikhez bízhattott volna. (3) A' Philistaeusoknak bálványokat, kiknek az hegyeken áldoznak vala.

2. Állatás-képpen, hanem az Urtól, vers 2. az az, nem a' világi hatalmaságoktól lőtt az én bujdosásomból való hozza jöveletem; hanem az menynek s' földnek teremőjétől, mert csak ővé az szabadítás, Jer. 3. 23.

TUDOMANY.

A' kegyes emberek, minden szorongatásokban, nyomorúságokban és bujdosásokban, egyedül csak

csak az Ur Istenben találunk szabadulást, v. 1--2. Solt. 94. 17--18.

OKA. 1. Mert az emberi okosság s' segítség, Isten nélkül semmi, Solt. 6. 12.

2. Mert az Isten kegyelme általma, minden világi erőnél hatalmasb, Ki-jöv. 14. 13--14.

3. Mert ő Felfege igirt szabadulást, Solt. 50. vers. 15.

HASZ. Im. A' nyomorúságban, 1. Ne bizunk csak az eszközökben.

2. Ha meg-fzabadulunk, ne az eszközöknek; hanem Istennek tulajdonicsuk, Solt. 44. 4.

3. Istenet hívjuk segítségünkre, s' meg-halgat s' meg-fzabadít, Solt. 91. 14--15. &c.

Az 2. Részben ezek vannak.

1. Biztatja magát, az Isten tovább való gondviselésével, A' hol vagyok: 1. A' biztatás, v. 3. Nem engedi hogy a' te lábad el-csússzék, &c. a' lábon érti, (1) Az ő elméjét s' gondolati, (2) Az ő cselekedetét, mely az el-mének gondolati férent jár: az az, nem engedi hogy ő Felfegéről el-fzadgyak elmém-mel vagy cselekedetimm-mel: mert Isteni ereje által őriz, Solt. 39. 23--24.

II. Oka a' biztatásnak, v. 4. (1) Mert nem szunnyad az Izraelnek őrizője: ez az őriző pártor a' Christus, ki vigyáz az ő juhaira, Jan. 10. vers. 27--28.

(2) Mert az Ur tenéked árnyékol, v. 5. az az, általmad, Solt. 91. 1--2.

(3) Mert job kezzed felől vagyok, v. 5. az az, általmával környúl vőtt.

(4) Mert nappal az nap nem vér, &c. v. 6. az az, miképpen Izraelt, a' pusztaban a' kő által általmazta, nappal az nappal hévfegettől, éjjel az hóldnak ártalmas nedvességétől: úgy téged általmaz éjjeli s' nappali gonosz veszedelmektől s' minden hatalmasoktól, Solt. 91. 4--6.

(5) Mert

(f) Mert ki-meneteledben, &c. az az, minden hivatalos munkáidban meg-áld, *Solt.* 127. 1. &c.

TUDOMANY.

Egyedül az Ur *Jesus Christus* az ő bűneinek őltalmazó pásztor, ki űket minden éjjeli s' nappali weszedelemek ellen őrizd s' őltalmazza, *ŷ.* 3--8.

OKA. 1. Mert ő ama' jó pásztor, *Jan.* 10. 11. boidogok tehát, a' kiknek pásztorok az Ur *Jesus Christus*, Lásd, *Solt.* 23. pag. 99.

CXXII. SÓLTAR.

Summája: Dávid örül a' szabadságnak, hogy az Isten házában fel-járhat, (mellyet bujdosás-ban bújaozt) és másokat is int hogy az Isten házá-nak békefiségeir könyörögjenek.

K. Mikor írta? F. Minek utánna, bujdosá-sából haza menvén, a' frigy ládát Jerusalemben haza vitte volna, *1 Sam.* 7. 1--2. &c.

Két Részei vadnak.

1. Az Isten tisztelteinek szabadságn való örö-m, *vers.* 1--5.

2. Imér az Isten tisztelteinek szabadságáért való könyörgése, *ŷ.* 6--9.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. A' Dávid öröme az Ur házában való menete-lén, *vers.* 1. Örülök mikor azt mondgyák, &c. 1. Az Ur házáérti a' Szórt, a' hol volt a' Lásd, *1 Chron.* 16. 1. s' az egész nép: Mert a' Királyok s' a' Fejedelmek edgyütt mennek vala az Isten há-zában, *Ezech.* 46. 10.

II. Vége az Ur házában való meneteinek, v. 2. hogy állyanak, &c. az az, hogy tiszteljük az Ur-ent, az ő rendelése szerént, *Ki-jöv.* 25. 21--22. &c.

III. Je-

III. *Jerusalemnek le-írása*, 1. Hogy szépen építettett, v. 3. Ezért-is mondatik, az egész föld dicsőfflegének, *Solt.* 48. 3.

2. Hogy az, az Isten tisztelteinek köszönfeges helye, v. 4. *Solt.* 132. 13.

3. Hogy ott vagyon köszönfeges itilő széke Ju-dának, *vers.* 5.

TUDOMANY.

I. A' keresztyén Fejedelmeknek, s' Uraknak, örülni s' örvendezni kell, mikor láttyák hogy az ő országoknak várofiban s' faluibán, az Istennek igaz tisztelvi sen-ik s' szabad-ágban vagyon, *ŷ.* 1--2.

OKA. 1. Mert ott lakik Isten, *Solt.* 132. 13.

2. Mert ott az igazság, és a' békefiség lakozik, *Solt.* 85. 10--12.

Ellenben a' hol a' nem uralkodik, az igazság és a' békefiség szám-kivettek, *2 Chron.* 15.

vers. 3--6. 3. Mert az erőlti az ő uralkodásokat:

de a' hol nincs az Isteni tisztelteinek szabadsága, el-

vész ott a' külső szabadság-is, *Siral.* 2. 6--9.

HASZ. Im. Oltalmazák s' terjeszfűk tehát

az K. Fejedelmek, s' Urak, az Isten tisztelteit:

Mert abban áll az ő szabadságok: addig van Isten

véllek, *Lev.* 26. 11--12. &c.

III. A' kegyes embereknek, (kikről az Isteni

tisztelteit virágoz s' szabadságban vagyon) egy-

mást örömmelogatni s' bizoni kell, az Isteni tisz-

telteire való fel-menetelre, *ŷ.* 1--2. *Solt.* 95. 2.

OKA. 1. Mert az Isteni tisztelteit áll a' szentek-

nek edgyesfisége, *Sid.* 10. 25. 2. Mert ott hal-

gattannak-meg kívárképpen való módon, *Matib.*

18. *vers.* 20.

HASZ. I. Oktat. Nem szabad tehát senkinek

az Isten köszönfeges Gyűlekezetiéből magát ki-

vonnai, s' házánál magános Ecclesiát emelni, hogy

csak ott tisztelje Istenét: Mert Dávid Király lé-

yén azt nem cselekedte, szent Pál-is nem javallya,

Sid.

Sid. 10. Azt mondod: *Nem kötöttet ma a' Templomban az Isteni tiszteltet, Jan. 4. 24.*

Fel. 1. Nem a' magános Isteni tiszteltet: mert ugy kamarában is meg-halga Isten, *Matth. 6. 6.* De kötöttetett a' közönseges, *Sid. 10. 25.*

2. Bizony egy magános házhoz sem kötöttetett, azon egy Városban s' Faluban lévő Ecclesiának meg-vetésevel.

II. *Feddi.* Az nagy rendeket, kik a' köz néppel ma egy Ecclesiában az Istent tiszteltet nem akarják. *Méti?* Az ő lelkek tudgya, az Izrael Királyi s' Urai, a' néppel edgyütt szolgálták az Istent, *vers. 1. és 1. Király. 8. 66. Ezech. 46. 10. &c.*

Az 2. Részben ezek vannak.

I. *Inti a' népet hogy Jerusalemt békefégeért,* (az az, az Isten tiszteltetinek szabadságáért) könyörögjenek, *v. 6.*

II. *Könyörgése Dávidnak, 1. Jerusalemt,* *vers. 7.* 2. Az ő Attyafiáért, az az, nemzetéért, *vers. 8.* 3. Az Isten Ecclesiájáért, *v. 9.*

TUDOMANY.

Minden rendbéli embereknek az Isten Anya-szentegyházának s' annak tagjainak békefégeért buzgólagosan könyörögni kell, *ŷ. 6--9.*

OKA. 1. Mert azon egy Atyának fia vagyunk, *1 Cor. 8. 6.*

2. Mert az Ecclesia minnyájunknak Anya, *Gal. 4. 26.*

3. Mert azon egy titkos testnek tagjai vagyunk, *1 Cor. 12. 12.*

HASZ. *Okat.* Nem csak nemzetünkben, hanem más nemzetben lévő, Ecclesiákért-is kell hát könyörögnünk.

1. Hogy az Isten azokban adgyon békeféget.

2. Hogy szabadon prädikáltassá azokban, *szent igét,*

3. Hogy

3. Hogy azoknak adgyon jó Tudorokat.

4. Hogy azoknak ellenfigit szégyenicse-meg, &c.

CXXIII. SÓLTAR.

Summája: *Az Isten népével, az ŷket gyűlölt bitetlenek ellen, Isten általmában bizván, könyörögnek a' segedelemért s' általomért.*

K. Mikorirta? F. Mikor Babyloniában volt az az Juda.

Két Részci vannak.

1. *Le-írja Istenében való bizodalmat basolatosságban, ŷ. 1--2.*

2. *Könyörg az szabaduláért, ŷ. 3--4.*

Az 1. Részben ezek vannak.

1. *Az Isten népének Istenben való bizodalma, vers. 1.* 2. *Annak basolatosságban való le-írása, ŷ. 2.*

TUDOMANY.

A' miképpen a' szolgák s' szolgálók, az ő Urok-nak s' Aszfzonyoknak általmokat várják az ŷket báborgatók ellen: ugy az Isten hiveinek minden ő báborgatójok ellen, az Istennek általmát s' segedelemre kell várni s' obajtani, *ŷ. 1--2.*

OKA. 1. Mert meg-igerte Isten a' segedelemet, *Solt. 12. vers. 6.*

2. Mert az Urak s' Aszfzonyok magoknak hadgyák, az ő szolgálókat s' szolgálókat; de nem hadgya Isten az ő hiveit, *Solt. 94. 14.*

3. Mert nem csak Urok; hanem Attyok-is Isten ő nékick, s' könyörűlő rajtok, *Esa. 63. 16. és 49. 14--15. &c.*

HASZ. *Int.* Ajánlyuk Isten általmában magunkat, *Solt. 31. pag. 131.*

Az

Az 2. Részben ezek vannak.

1. *Könyörög a' szabadulásért*, vers. 3. 2. *Indítók*, (1) Mert meg-telleyedünk gyalázattal, vers. 3. Lásd. *Solt.* 137. 3--4 (2) Mert kevélyek s' gazdagok támadtak ellenünk, v. 4.

TUDOMANY.

A' nyomorúságban lévő bűveknek kefével az, mikor az Isten segedelmének balfizásáért, csu-folyta tette ellensége, *1. 3--4.*

OKA. 1. Mert akkor az ő Istenben való reménsegeket neveti az ellenség, *Solt.* 3. 2--3.

2. Mert olyankor azt kérdi az ellenség: hol a' te Iltened, *Solt.* 42. 11. *Mich.* 7. 7--10. &c.

CXXIV. SÓLTAR.

Summája: A' Juda népe a' Babyloniai fogságot meg-szabadulván: bátdájjal dicsíri Istent a' szabadulásért.

Két Részzei vannak.

1. Az Isteni szabadításnak hirdetése, *1. 1--5.*

2. Hálódás az szabadulásért, *1. 6--8.*

Az 1. Részben ezek vannak.

1. A' szabadulás s' annak főoka, vers. 1--2. Ha az Úr nem volt volna velünk, &c. Hol? Fel. 1. A' Babyloniai fogságban. 2. Onnan való kijövetelkor: mind két helyen vélek volt Isten, s' kedvefélékké tette őket, *Néb.* 2. 5--7. El-ment erettek, *Jer.* 29. 10.

II. Az ellenségnek ellennek való kegyetlensége, kiket két képpen ír-le;

1. Mint a' vadak el-nyeltek volna, v. 3.

2. Mint az árvizek, az ő nyomorgatások, elborítottak volna, v. 4--5.

Tudo-

TUDOMANY.

Oly nagy nyomorúságokban s' ellenségnek kegyetlenségeiben esnek sokszor az Isten bűvei. hogy ha Isten nékik segítséggel nem lenne, s' meg nem szabadítana, telleyféggel el-nyomtatnának, vers. 1--5. *Ki-jöv.* 14. és *Solt.* 94. 17--18.

OKA. Mert jutattya Isten az ővéit, illy szorú-lásra, lásd. *Solt.* 10. pag. 46. a' *Tud.* II. Agában.

HASZ. Oktat. Elégges tehát Isten az ő népének szabadítására, mikor a' kegyetlentől háborgattnak.

II. *Int.* Egyedül csak Istenben bizzunk illyen állapotunkban, indicson az Jnda példája; és az III. *Solt.* *Tud.* Okai. pag. 15. Amen.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. A' szabadításért való báládás, vers. 6.

II. A' szabadításnak módgya, 1. Mint a' kegyetlen vadul a' praeda el-vétezik: ugy szabadított meg Isten bennünket. 2. Mint a' madár az törből: ugy szabadultunk meg a' fogságból.

III. Szerző oka e' szabadulásnak, v. 8. Az Jehova, *Jer.* 29. 10--11.

TUDOMANY.

Mikor Isten az ő népet az ő kegyetlen ellenségeinek hatalmok alól fel-szabadította. (az Istennek tulajdonirván a' szabadulást) bátdájjal kell az népnek Istent magasztalni, *1. 6--8. Ki-jöv.* 15. I. seq.

Okait lásd, *Solt.* 9. pag. 42.

CXXV. SÓLTAR.

Summája: Az Juda le-írja az Istennek gon-dosviseletét az ő benne bízók körül: könyörögven az bűveknek birtalmazásáért, s' a' gonoszoknak meg-

Y

iül-

irítéskéért. Akkor iratott, mikor az 124. Soltár.

Két Részzei vannak.

1. Az Isten általma az ő benne bírók körül, vers. 1--3.
2. Könnyű az hívőknek általmaztatásukért s az hitetleneknek meg-irítéskéért, §. 4--5.

Az I. Részben ezek vannak.

I. Az Isten általma az ő benne bírók körül, melyet kétféleképpen fejez ki. 1. Hasonlatosok léfnek, a' mozdulatlan Sion hegyéhez. 2. Erős hegyekkel környül vétetett Jersusalemhez, v. 2.

II. Oka ez Isteni általomnak az hívők körül, vers. 3. A' hol vagyok:

1. Az hívőknek az hitelenekről való meg-szabadulások, vers. 3. Nem marad a' gonoszoknak birodalmok az igazakon, *Est.* 10. 5--12.

2. Vigé az hívők szabadulásoknak, v. 3. Hogy hamiságra kezeket ne nyujtsák: az az, az hitelenekkel el ne vetemedjenek.

TUDOMANY.

I. Valakik az ő nyomorúságoknak idején az Istenben bíznak, azokat gondviseléssel s' általmaztatással könnyül veszi, v. 1. 2.

OKA. 1. Mert nem szégyenülnek-még azok, *Rom.* 10. 11. 2. Mert mint egy tűzes kő fal ugyan azok körül az Isten gondviselése, *Zach.* 2. 4-5.

HASZ. *Int.* Istenben bizzunk minden háborúságinkban, nyomorúságinkban, mert nem szégyenülünk-még, *Rom.* 10. 11. &c.

II. Jóllehet Isten, az ő szerelmes népét is az hitetleneknek birodalmok alá veti; mindazáltal nem tart a' mind örökké; hanem Isten azoknak birodalmok alól fel-szabadítja, v. 3. *Est.* 10. vers. 5. 12.

OKA.

OKA. 1. Mert nem verheti-el népét, *Solt.* 94. vers. 14. 2. Mert el nem felelkezhetik róla, *Est.* 49. 14--15. 3. Mert a' mikor láttatik szintén elnyomattatni, akkor két Isten fel, *Deut.* 32. 36. Példa Izrael, *Ki-jöv.* 3. 7--8. Juda, *Neh.* 1. 2--3. és 2. 5. seq.

HASZ. I. *Oktat.* Ha halad-is az Isten népének szabadulása; de nem mulik el, *Hab.* 2. 2.

II. *Int.* Az hitetleneknek birodalmok alatt ne esünk kétségben: várjuk az Isteni szabadulást s' eljű, *Solt.* 42. 12.

Az 2. Részben ezek vannak.

1. Könnyű az hívőknek általmaztatásukért, vers. 5. 2. Jövendől az hitetleneknek veszedelmekről, vers. 5.

TUDOMANY.

I. Az hívőknek nem csak magokért; hanem más Isten felb embereikért is könnyögni kell, v. 4. lásd okait, *Solt.* 122. v. 6-9. p. 502.

II. Az igazakat nyomorgató Istenutleneket, Isten jövendőben, meg-iríti s' el-veszti, v. 5. példa, Sifera, Achitophel, Hámán. &c.

OKA. 1. Mert igaz dolog ez az Istennél, 2 *Thess.* 1. vers. 6--7.

2. Mert Isten az ő házán kezdi-el az itéletet; de az hiteleneken végezi-el, 1 *Pét.* 3. 17.

3. Mert Isten az ő haragjának borát, az övéivel költöltattya-meg; de annak sepréjét az hitelenek itézzák-meg, *Solt.* 25. 9. lásd p. 311.

CXXVI. SÓLTAR.

Sumája: Juda báládással emlegetvén Babiloniából való jövisét, könnyű az el-szelede te foglyoknak viszáz beutatókéért.

K. Mikor irta? F. Mikor Cyrus, a' fogoly Y₂ Sidók

Sidók reménségek felett, meg-hirdette volna, hogy a' kik haza akarnak menni Jerusalemben el-mehetnek, *Esd.* 1. 1. seq.

Két Részzei vannak.

1. Az Juda maradékinak Babilóniából reménségek felett való ki-jövetelék, *Ű.* 1-3.

2. Könyörgő a' bána maradott foglyoknak szabadulásokért, le-írván az ő reménytelen szabadságoknál hasonlatosságban, *Ű.* 3. 6.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. A' Juda reménytelen szabadsága: melyet az álmódozónak menetelihez hasonlít, v. 1.

II. Ennek az szabadságnak gyümölcsei. 1. Hogy akkor Isten örömmel (örömmel örvendő enekkel) töltötte-bé szájokat, *verf.* 2. *Esd.* 7. *verf.* 27--28. 2. Hogy csudálták azt a' pogányok, *verf.* 2. a' Cyrus fő szolgái, hogy nekik szabadságot adott, *Neb.* 4. 1--2.

III. Oka az ő örömeiknek. *verf.* 3.

TUDOMANY.

Az Isten, az ő hatalma, szerén, szentén akkor szokta az őveit a' nagy nyomorúságokból s' veszedelmekből meg-szabadítani, mikor nem-ü remélnek, *Ű.* 1. Példa Izrael-is, *Ki-jöv.* 3. v. 7-8.

OKA. 1. Hogy az Isten népe, maga, vagy más erejének s' okosságának a' szabadulást na tulajdonicsa; hanem csak Istennek, *Solt.* 115. 1. és 44. 4. 2. Hogy az ellenség ezt látván tulajdonicsan Istennek dicsőítségét *Ki-jöv.* 14. 25, lásd. *Solt.* 94. *pag.* 392.

Az 2. Részben ezek vannak.

1. Az el-maradt foglyokért való könyörgése, a' meg-jött népnek, A' hol vagyok: 1. A' Könyörgés, *verf.* 4.

II. Ki

II. Kit rendbéli hasonlatosságok, mellyek szerint kívánnák azoknak-is szabadulásokat.

1. A' víznek a' száraz földre való viitelében, *verf.* 4. Az az, olly kedves dolgot cselekedszik Isten a' Juda pusztá földével, meg-hozván foglyait: mint ha vízzel öntözne a' száraz földet.

2. A' siralommal verő, de örömmel orató példájában, v. 5--6. az az, mint a' szegény szántó ember, kesereg mikor szűkösségben az ő magvát (reménség alatt) el-veti; de örömmel arat, látván hogy Isten meg-áldotta fáradságát: úgy ők-is az fogságban velünk edgyütt siralommal remélik szabadulásokat, és örüllének minek utánna Isten meg-szabadította. (Itt lássuk a' szántók kedveikért.

K. 1. Mit térszen siralommal vetni a' magot?

2. Mit térszen örömmel bordan a' kévét?

Az 1. Fel. 1. Szárazságnak idején vetni, *Jer.* 14. *verf.* 3--4.

2. Az éhségnek idején, el-vetni azt, a' kivel éhségét enyhitetheti vala, 1 *Kir.* 17. 12.

3. Háborúságnak idején vetni, nem tudván ki élti azt meg, talám ellenfele, *Jer.* 5. 15--17.

4. Az ellenségtől való félelemmel vetni, az mint csépel vala Gedeon, *Bírák.* 6. 11.

Az 2- F. 1. Reménség felett látni fáradságának gyümölcsét, *Solt.* 65. 14.

2. Jó időn aratni, 1 *Sám.* 12. 17.

3. Másodnak áldás kívánásával aratni, *Ruth.* 2. *verf.* 4.

4. Békeféléggel azt bé-takarítani s' csépelni, *Levit.* 26. 6.

5. Békeségben azzal élni, *Lév.* 26. 6. 10.

TUDOMANY.

I. Az Ur Isten az ő bűveinek szomorúságokat, öröme s' boldog állapotra fordította, v. 5. 6. *Solt.* 30. 12. *Jan.* 16. 21. 22.

Okait s' hasznait, lásd *Solt.* 30. *pag.* 128.

Y 3

II. A'

II. A' nagy nyomorúságból meg-szabadult
bűvek az ő fogoly atyjaisának szabadulásokért
tartoznak könyörögni. *Ű. 4.*

OKA. 1. Mert az igaságnak regulája kíván-
nya, *Matth. 3. 12.*

2. Mert Az Apostol parancsolja, *Col. 4. 3-18.*

3. Mert edgy testek vagyunk vélek azért ha
edgyik tag fzenved, a' mátiának-is fzenvedni kell,
1 Cor. 12. 26--27.

CXXVII. SÓLTAR.

Summája: Dávid arra tanít, hogy az ember
igyekezetű munkája, akármű dologban baszon-
talan az Isten segedelem nélkül.

K. Mikor írta? Fel. Halála előtt mikor az
Templomra sok kincset hagyott az ő Fiának Sala-
monnak, *1 Chron. 29.* Mellyben arra tanította,
hogy az ő maga bölcsességében s' hatalmában ne
bizzék az Templomnak építéseben, s' az Ország-
nak igazgatásában; hanem Istentől várjon segit-
séget.

Két Részei vannak.

1. Az emberi igyekezetnek s' munkának hijsá-
banvalósága az Isten segitsége nélkül, *Ű. 1-2.*
2. Múltóságok a' jó fiaknak a' házban. *Ű. 3-5.*

Az 1. Részben ezek vannak.

I. Minden emberi munkának baszontalan-
sága Isteni segedelem nélkül, mellyet három pél-
dában ír-le.

1. Ha az Ur nem építi az házat, &c. Az há-
zaknak nevezetűn érti, az házi gazdagnak eselédi
között lévő minden fáratságos munkáit, *Solt. 104.*
vers. 23.

2. Ha az Ur nem őrzi a' Vározt. &c. a' Váro-
són érti az Országot, annak minden tartományit,
városit;

várostit és faluit, kik-is Isteni segedelem nélkül meg
nem állhatnak, *Solt. 46. 6.*

3. Híjában kel-fel jó reggel dologra, &c. Ezé-
ken értetnek, minden kereskedő, mives és szántó
emberek, kik veritékkel ézik kenyereket, *Terem.*
3. vers. 19.

II. Bóldogságok azoknak kiket Isten segít, vers. 2.
Holott az Isten az ő szerelmelinek (az az, az ötet
szeretőknak) enged álmot: az az, azok

1. Kevés szorgalmatossággal élnek.
2. Azoknak munkájakat meg-áldja.
3. Az Isten gondviselésében meg-nyugosznak.
4. Munkájak után Istenül adatott javokkal
meg-elégesznek, s' ez az léleknek nyugodalma,
1 Tim. 6. 6.

TUDOMANY.

Az embernek minden fáratságos munkája, az
Isten segedelem s' áldása nélkül, baszontalan, *Ű.*
1. 2. *Lev. 26. 19. 20. Jer. 12. 13. Hag. 1. 6.*

OKA. 1. Mert Isten áldása gazdagít-meg,
Péld. 10. 22.

2. Mert csak az észí örömmel kenyerét kit
Isten meg-áld, *Præd. 9. 9.*

3. Mert az ember munkálkodik, de Istené az
áldás, *1 Cor. 3. 7.*

HASZ. I. Okost. Innen meg-tudhattyuk mi
az oka, hogy sokan munkálkodnak s' még-is fze-
gények: mert nincs Isten áldása rajtuk, &c.

Illyek 1. Kik Isten nevének segitségül való hi-
vása nélkül kezdnek munkájokhoz.

2. Kik előb keresi a' testit mint a' lelkit.

3. Kik az eszközökben vetik bizodalmodokat.

4. Kik tilalmas aton munkálkodnak s' keres-
nek gazdagságot, *Esa. 7. 8.*

II. Im. Híjuk mellénk Istent a' munkában.
Miképpen? F. 1. Az Isten nevét híjuk segitségül,
Solt. 121. 2.

2. Mindeneknek előtte az Isten Országát keressék, *Matth. 6. 33.*

3. Fogadás tétellel munkálkodjunk, *Ter. 28. 20.*

4. Minden munkáinkban az Isten parancsolatai szerént éljünk, ki-menyén s' bé-jüvén, *Deut. 6. vers. 6--9. &c. Amen.*

A' második Részben.

I. *Le-íratik a' jó fiaknak méltóságok.* 1. Hogy azok Isten örökségei. (1) Mert Isten adgya az Atyáknak, *Terem. 33. 5.* (2) Mert az Isten országának örökösi, *Rom. 8. 17.* 2. Méhnek gyümölcsei: Mert az Isten főlőknek jutalmul adatik, *Solt. 128. 3.*

II. *A' virázéknak nyilailhoz hasonlók:* Mert a' vitéz nyilakkal ékes s' erős kikkel általmazza magát: így a' K. szülék, a' jó magzatokkal, ékeslék erőssék s' azokkal általmazák magokat, *Ter. 5. 29.*

III. *Boldogságok a' szülékek, kik jó magzatokkal állanak meg,* A' hol van:

1. A' boldogság, vers. 5. Boldog, &c. a' tegzen hasonlatosságg szerént érti a' házat, az az, boldog a' kinek háza jó fiakkal fénlék, *Solt. 128. 3.*

2. Oka a' boldogságnak, mert nem szégyenül meg. A' kapun érti a' Birák törvény ízekit: az ellenségben a' perldőket: értelme ez: mint a' vitéz a' nyilakkal, az ellenség ellen magát általmazza s' azokat meg-győzi: ugy a' meg-öregedet szülék s' ú vé lek perlekedőket, a' jó magzatok ereje, tanácsa és bölcsessége által, meg-győzik, nem csak életekben; hanem boldok után-is: mert a' szülék élnek a' jó fiakban, lásd *Terem. 5. 29.* Így győzedelmeskedet Dávid Salamon-által, *1 Kér. 1. 51-53. és 2. 42.* Illyekről szól, *Péld. 10. 1.*

TUDOMÁNY.

I. A' jó erkölcsű gyermekek, Istennek örökségei: a' cselédes Gazdák, Atyák s' Anyák házoknál, vers. 3. *Solt. 128.*

OKA.

OKA. 1. Mert Istenről adatnak, *Terem. 33. 5. Job. 1. 21.* 2. Mert a' Chrístusban Istennek fogadott fia, *Rom. 8. 16.* 3. Mert az Isten országának örökösi, *Rom. 8. 17.*

HASZ. I. Oktat. 1. Tehát csak tutori s' daikai az Atyák az ő jó magzatoknak.

2. Tehát akkor vérszi-el Isten őket s' vízsi háza házában mikor akarja.

3. Nem télen tehát boszfuzt az Atyáknak, ha az halál által túllék el-veszi: mert a' mit nekik adott volt, azt vörte-el, *Job. 1. 21.*

II. *Int.* Ha Isten örökségei. 1. Neveljük tehát Istennek, Annával, *1 Sam. 1.*

2. Óltalmazzuk, hogy a' világ fiainak roz erkölcök meg ne vesztegessék, *1 Cor. 15. 33.*

3. Ha Isten túllék el-veszi, ne békételenkedgyünk; hanem Jóbbal mondgyuk, *Job. 1. 21. és Dáviddal, 2 Sam. 12. 23.* Amen.

III. *A' kegyer s' Isteni főlő magzatok (fiak s' leányok)* az ő szülékeket, tartoznak táplálni, s' óvdelmezni; az ő gonosz akarójok elleni: Illyen volt Jóseph, *Terem. 47. Salamon, 1 Kér. 1. 2. cap.*

OKA. 1. Mert Isten parancsolja, *Ki-jöv. 20. vers. 12.* 2. Mert azt kívánja, a' szülékek ő körülötök való hüfgek.

HASZ. I. Oktat. Gonosz fiak s' leányok tehát, kik külbmben cselekedeznek; Illyen azok:

1. Kik nem tisztelik szülékeket Absolonnal.

2. Kik csufolják és erőtelenségeket fel-fedezik, *Terem. 9. 24.*

3. Kik szidalmazzák, *Lév. 20. 9.*

4. Kik véségeken nem tartják, nem táplálják, &c. Jaj ez illyeknek; (1) Mert bolondok: az illyek, *Péld. 10. 1.* (2) Mert meg-itiltetnek, *Péld. 30. 17.*

II. *Int.* Jó fiak s' leányok: óltalmazzatok, tápláljátok szüleiteket, életekben s' holtok u-

Y 51

tán-isj,

tan-is, hiteken nevekben : miképpen lásd fellyeb-
ellenkezőképpen. 1. Tisztelvé. 2. Szemérmét
fedezgetvén, &c.

In Jansen (1) Mert ugy lésttek hozszú életük,
(2) Mert ugy lésttek Isten örökkégsi házokban,
&c.

CXXVIII. SÓLTAR.

Summája. *Dávid le írja azoknak boldogsá-
gokat kik felik az Isten. Akkor írta, mikor
a' 127. Soltárt.*

Két Részzei vannak.

1. Az Isten féldének boldogságok, *1. v.*
2. Gyümölcse az Isteni felelemnek, *1. v. 2-6.*

Ezek vannak a' Soltárban.

I. Az Isten féldének boldogsága. *1. v. 1.* II. Az
Istenféldének leírása. *1. v. 1.* III. Az Isteni
felelemnek gyümölcsei. 1. A' kéz i munkának
meg-áldatása, *v. 2.* 2. A' boldog házasság, a' mag-
zatokra nézve, *v. 3. 4.* 3. Lelki és testi áldások,
vers. 6. Solt. 34. 10. 4. Az Isten Ecclesiájában
való meg-maradás, *v. 5.* 5. Az unokáknak meg-
szaporodása, *vers. 6.* 6. A' lelki s' testi békelesség,
vers. 6.

TUDOMÁNY.

I. Valakik az Isten felik s' az ő Felsége mal-
ban (cövényében) járnak s' a' szerént élnek,
azok az Isten lelki s' testi áldásával meg-áldgya.
vers. 1-6.

OKA. 1. Mert Isten lakik s' jár azok között,
Lev. 16. vers. 7-12.

2. Mert nincs azoknak semmi fogyatkozások,
Solt. 34. v. 10.

3. Mert

3. Mert a' kegyesséknak (kegyelemből) juta-
lom igírtetett, *1 Tim. 4. 8.*

4. Mert még maradékokban-is áldatnak, *Solt. 37. vers. 25.*

HASZ. I. *Okta.* Valaki tehát rendes, s' kéz i
munkáiban kíván meg-áldatni, fellye az Urat s'
mert az Isten áldása gazdagit-meg, és annélkül ha-
szontalan a' munka, *Solt. 127. 25.*

II. *Int.* Fellyük az Isten s' élyünk az ő pa-
rancsolati szerént : mert ugy áldatunk-meg.

Mondás: Lám sok Istenfélő szegények. *F.*
1. Mert Isten örök életet ad nékik Lázárral, *Luc. 16.* 2. Jobb az igaznak kevés java, a' gonosz gaz-
dagok kincsénél, *Solt. 37. 16.* 3. Mert hiteket
próbállyá, *1 Pét. 1. 5-6.* lásd *Solt. 10. pag. 47.* és
41. pag. 185.

II. A, kegyes és Isten felő (gyümölcse) as-
szony az Istenfelő szerének házában, az Isten
szeretetének nagy jele. *1. v. 3. 6.*

OKA. 1. Mert Istennek, minden világi jók fe-
lett való ajándéka, *Pé. d. 19. 14.* és *30. 10.*

2. Mert jó hírrel nével illeti az ő férjét, *Péld. 30. 10-12.*

HASZ. *Okta.* 1. Isten haragjának jele tehát
a' roz az aszszony, *Préd. 7. 26, Péld. 21. 9.* Illyet
ir-le, *Péld. 7. 5. itq.*

2. Illendő becsületre méltó tehát a' jó, s' fiakat
s' leányokat nevelő aszszony, *1 Pét. 3. 7.*

Kinek adatik az ilyen feleség? F. Rendse-
tént az Istenfélőknak, *v. 1.* de néha azoknak-is
próbáltatásokra, adatik gonosz feleség, mint Sala-
monnak, *2 Kér. 11.* Rendkívül, az Istenelen em-
bernek-is adatik, mint Nábáknak, *1 Sam. 25.*
hogy azt meg-nyerhesse, *1 Car. 7. 16.*

3. A' meddség tehát házassági kereszt : *Mon-
dás:* Gyűlöli tehát Isten a' meddöket?

F. Vaj nem, ha Istenfélők : mert sok Isten-
félők voltak az eleitől fogva meddők : ugyan-is
néha

néha Isten áldása a' meddőség, *Luc. 23. 39. Hof. 9. vers. 14.* Mi oka lehetne annak, lásd *Solt. 113. pag. 456.*

CXXIX. SÓLTAR.

Summája. A' Sida Ecclesia emlegeti az ő sok nyomorúságát, és hirdeti az Isten által, azokból való szabadulását, jövendőben az ő ellenségeinek meg-széggyenüléséről.

Kér. Mikor irta? Fel. A' Babilonai fogság után, az Efaiás próphétája szerént, *Esa. 43. 14-17.*

Két Részzei vadnak.

1. Az Isten népe szomorván emlegeti eleitől fogva Isten sok nyomorúságát v. 1-4.
2. Jövendőt az Isten nyomorgató ellenségeinek veszedelmekről. v. 5-8.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. Intja az éneklő Propéta a' Sídókat az ő sok nyomorúságoknak hirdetésére, v. 1. Az ő ifjúságán, érti a' Sídóknak az Abraham hivataltól fogva, a' Babilonai fogságig való nyomorgatást, *Terem. 25. 13-16.*

II. Az ő sok nyomorúságának súlyos voltának le-írása, hasonlatosságban, v. 3.

III. Hirdeti az ellenség igyekezetének híjában valóságát, v. 2. Némek semmit nem árhattanak, az az, végképpen el nem vezthetnek, *Ki-jöv. 1. vers. 10-17. és 14. 8. seq.*

IV. Hirdeti az Isten szabadítását, v. 4. Az Ur el-fzaggatja a' gonizoknak követét: az az, tanácsokat, s' igyekezeteket, lásd, Egyiptumban, *Ki-jöv. 1. 10. &c.* Babiloniában, *Esd. 4. 6. és Neb. 4. 1-2. &c.*

V. Oka e' szabadulásnak, v. 4. Mert igaz az Ur,

Ur, t. i. az ő igireiben, ki meg-igirte hogy az ő népet nem hagyja-el, *Esa. 43. 1-3.*

TUDOMANY.

Jölebet eleitől fogva az Isten Ecclesiája s, abban lévő bűnök sokat szenvedtenek; de soka Isten vékén az ő ellenségeinek kiadására nem at-za; hanem ellenégitül meg-szabadította. v. 1-3. és 99. Így szenved Izrael Egyiptumban, *Ki-jöv. 3. vers. 7-8.* Juda Babiloniában, *Jer. 29. 10-11.*

Okait lásd, *Solt. 94. pag. 392.*

HASZ. Int. Ne ütközzünk-meg ma, ha az Isten Ecclesiája fokat, s' fok ideig szenved.

1. Mert eleitől fogva így volt dolga az Ecclesiának s' annak fiainak, *Matth. 5. 12.*
2. Mert ezt hadta Idevitőnk testamentumban, *Jan. 15. 19-20. és 16. 20. &c.*

Az 2. Részben ezek vannak.

I. Jövendőt ellenségi-veszedelméről, v. 5. meg-széggyenülnek, &c. a' Sionon, érti az Ecclesiát s' annak tagjait, kik Sion leányának mondatnak, *Zach. 9. 9.*

II. Le-írja veszedelmeket, 1. Hasonlatosságban, v. 6-7. az az, miképpen az eizerhán nőt fű, noha ideig látatik zöldelleni, de abból nem aratnak kévét, s' azt nem hordgyák a' Csűrben: úgy az Isten Ecclesiája ellenségi ideig virágoznak, de az ő tanácsok s' végezések, nem mégyen végben: hanem magokkal edgyütt el-véiz: mint Pharaó, *Ki-jöv. 14. 25.*

2. A' meg-átkozásban, v. 8. az az, ne áldyunk őket, mint a' buza aratókat; hanem átkozzák, gonoliz igyekezetekért, *Birák. 5. 23.*

TUDOMANY.

I. Jölebet az Isten Ecclesiájának ellenségi lártainak virágozni; s' tanácsokban eldmenni; de azokat

azokat Isten ítéleteiben s' végeztésekben meg-
gátolgya s' haszontalanra télt, *Ex. 5-7. Példa*
Pharao, Mardocheus, Esth. 3. 8. coll. 7. 10. He-
rodes, Ciel. 12. 2-21-23.

OKA. 1. Mert hijában valóvá teszi Isten az
ellenség tanácsát, *Esa. 10. 5-12. és 37. 9.*

2. Mert meg-neveti azokat, *Solt. 125. p. p.*
és 24. p.

II. Az bűneknek szabad az Isten népe meg-
erküsti ellenségének tanácsokban való meg-szégnye-
nittefékért könyörögni, *Ex. 8. láld. Solt. 10. p. 46.*
és 28. p. 117.

CXXX. SÓLTAR.

Summája. Dávid nyomorúságában érezvén
az Isten bűn ellen való barátságát, a' szabadulást
ért könyörög; es Izraele ím Istenben való bizo-
dalomra.

K. Mikor írta? Fel. Kétszég nélkül ama' har-
mad napig tartó dög-halálnak idején, mikor az ő
bűneiért itilte Isten Izraelt, *2 Sam. 24*

Két Részre vannak.

1. A' nyomorúságból való ki-szabadulásért
való könyörgés, *Ex. 1-6.*

2. Intés az Izraelhez, hogy Istenben bízzék.
Ex. 7-8.

Az 1. Részben ezek vannak,

1. A' könyörgés, v. 1. A' melyfégből kiáltok,
&c. érti a' nagy nyomorúságot, melyek el-borít-
ották vala útát, *2 Sam. 24. 14. Solt. 42. 8.*

2. A' kérsnek indító oka. (1) Mert ha a' mi
bűneinket meg-tartándod. (meg nem engeded)
senki előtte meg nem maradhat, v. 3. *Job. 9. 3.*
Esa. 59. 1. (2) Mert te nálad Kegyelem van, v. 4.
az az, kegyelmes Isten vagy, *Solt. 103. 12.*

3. Mert

3. Mert nagyobb bizodalommal várom a' te
szabadításodat, mint a' virrasztó a' virratást.
verf. 4-5.

TUDOMANY.

I. Még az Istennek nagy szentei is, a' bű-
nök, nagy nyomorúságokban s' próbákban is kérés-
zetekben ejik bé, úgy hogy látnak azokban el-
merülni, *Ex. 1. Solt. 69. 1. 2. és 77.*

OKA 1. Mert a' bűn hasonló a' nehéz kárhoz
ki a' nyomorúságoknak örvényében le-nyomja az
embert, *Solt. 37. 5. és 42. 8.* a' melyből maga
erejéből fel-nem jöhet, *Solt. 94. 17-19 &c. láld,*
e' Tudományra, *Solt. 77. p.*

II. Ha Isten a' mi bűneinknek érdeme szerint
perlenemi velünk, csak egy bűnös is nem albatna
meg ő felsége előtt, *Ex. 3. és Solt. 143. 2. Job. 9. 3.*

OKA. 1. Mert a' bűn az ő természetiben a'
bűnöst Istenül el-futattyá, *Terem. 3. 8-10.*

2. Mert Isten a' bűnt természeti szentégre sze-
rént utálja, *Solt. 5. 6.*

3. Mert a' bűn külömbféget tévesz az Isten, az
s' ember között, *Esa. 59. 1.*

HASZ. L. Oktat. Ne mennyünk tehát Isten
eleiben magunk izényében: Mert ugy meg nem
álhatunk, mint a' Josph Battyai, *Terem. 42. 16.*

Hát hogy mennyünk Isten eleiben? E. 1. Az
Isten irgalmasságában bizván, *Dan. 9. 18.*

2. Az Isten igiretiben bizván; *Ezech. 18. 23.*

3. A' Jesus Christus nevében s' igaságában
bizván, *Ján. 16. 23.* Mert ő a' mi Beniaminunk.

4. A' mi bűneinknek érzéssel, *Matth. 11. 28.*

5. A' Christus igaságának éhezéssel, *Matth.*
56. mert illyeket hív, *Esa. 55. 1.*

II. Int. Ha bűneinket érezzük, ne esünk két-
ségben; hanem a' kegyelemért Istenhez men-
nyünk: 1. Mert nem büntet bűnünk szerint,
láld, *Solt. 103.*

2. Mert

2. Mert az Apostol biztat, *1. Tím. 1. 15-16.*
Amen.

III. A' szegény bűnösnek, az Isten bűn bocsátó kegyelmének megnyerésével, kell könyörögni bűn bocsátásáért. *5. 5-6.*

OKA. 1. Mert az hívőknek adatik bűn bocsátó kegyelem, *Csel. 16. 31.* a' kételkedő annélkül ma ad, *Jac. 1. 6-7.*

2. Mert az Isten kegyelmes igiretiben bizván kell könyörögni, minémű, *Matth. 11. 28.*

HASZ. Irt. Szegény bűnös, ha érzed bűneid terhét, 1. Ne fűs Istenül, hanem inkább feléje, közeliés, meg-térés által, *Luc. 15. 16-17.*

2. Ha nem érzed lelki csendességét, ne első kétségben az Isten kegyelmé felől; hanem várjad, mint a' virrasztó a' virratát.

Miképpen? *F. 1. A' virrasztó, 1. Kiált: kiált: te-is, könyörgéssel által Istenhez, Luc. 18. 13.*

2. Vigyáz: vigyázz ellenséged, az időg fugaltsá ellen, s' hittel, s' könyörgéssel, ály ellene, *Matth. 26. 41. 1. Pé. 5. 8-9.*

3. Halgat az órákra: halgass te-is az Isten kegyelmének óráira, *Solt. 95. 7.* s' meg-jelenik, Példa, Mária Magdaléna, *Luc. 10. 39. Zachæus, Luc. 19. 45. Lydia, Csel. 16. 14.*

4. Nagy óhajtsálla várja a' hajált: várjad te-is az Isten kegyelmének fel-virradását, s' el-jő, *Eph. 5. verif. 14. &c.*

Az 2. Részben ezek vannak.

I. Irti az Izrael Istenben való bizodalomra, *verif. 7.*

II. Indító oka az intéstnek: 1. Mert ő nálla kegyelmésg vagyon, *v. 7.* 2. Mert ő szabadtya meg az Izrael bűnéből, *verif. 8.* Az Izraelien, minden népből s' nemzetből álló meg-térendő bűnösöket ért; *Rom. 2. 28-29.*

Tudo-

TUDOMANY.

Az igazán meg-ért, *&c. Jan. 4. 28-30.*
lásd, *Solt. 32. v. 8. p. 138.*

OKA. 1. Mert sokaknak azért adgya a' kegyelmed, hogy másokat meg-erősítsenek, *Luc. 22. verif. 32.* Es az Isten bűn bocsátó kegyelmére híjanak, *1. Tím. 15. 16.*

2. Mert a' szegény bűnösök, mások példájokkal, inkább vigasztallják magokat, *Rom. 15. 4.* Hasznait lásd, *Solt. 32. P.*

CXXXI. SÓLTAR.

Summája. Dávid érezvén bűneit, alázatoságát írja-le, és egyebeket int az Istenben való bizodalomra. Akkor írta, mikor az 130-dik Soltárt.

Két Részzei vannak.

1. Az ő alázatoságát írja-le, *v. 12.*

2. Int másokat az Istenben való bizodalomra. *v. 3.*

Az 1. Részben ezek vannak.

I. A' Dávid alázatosága: mely volt, *1. Az ő szívében, v. 1.* Nem fuvalkodik-fel szívem, t. i. az én Királyságomban, Isten s' az emberek ellen.

2. Az ő szemében, az én szemeim nem emelkedtek-fel, t. i. nagyobb méltóságra vágyódván, tudván honnan hivattattam, *1. Chron. 29. 14.*

3. Az ő munkáiban nem jártam felettem való dolgokban: az az, az én tanácsimban s' dolgaimban, nem jártam hivatalom kívül; hanem a' minben Isten állatott abban maradtam meg.

II. Alázatoságát hasonlatossággal mutatja meg, *verif. 2.* Ha olyan nem voltam, &c. az az, olyan voltam mint a' kis gyermek.

Tudo-

TUDOMANY.

Minden idvezülendő bűveknek (meg-gondol-ván embere gyarlóságokat) a' orecsiótl-el-valasz-tatott kis gyermeknek természetű s' erkölcsű kell követni, v. 1. 2. 1 Cor. 14. 20.

OKA. 1. Mert kölömben Isten előtt ked-vesésk nem lehetnek s' nem idvezülhetnek, Marc. 10. vers. 14--15.

2. Mert mint az alázatos kis gyermekeket meg áldá Idvezítőnk, Marc. 10. 16. Ugy áldatnak-meg az alázatok, 1 Pé. 5. 5.

HASZ. 1. Oktat. Tehát az hívek kétszer-gyer-mekek, 1. Mikor Annyoktól születettek.

2. Mikor az ige által újjá születettek, 1 Pé. 2. vers. 2.

II. Int. 1. Kövessük a' gyermekeket s' legyünk gyermekek erkölccsel. Miképpen?

1. A' gyermekek tudva, iszánt szándékkal gon-doszt nem cselekednek, 1 Cor. 14. 20.

2. Magok sorsával meg-elégesznek, 1 Cor. 7. 24.

3. Alázatosak.

4. Békesség szeretők.

5. Hamar békéllők.

6. Haragod nem üzök.

7. Szüléjeket szeretők s' engedelmeskedők, illyeknek kell lennünk.

II. Mennél nagyobb ajándékot vöttünk Isten-től, annál alázatosabbak legyünk, Abrahámmal, Terem. 18. 27. Dáviddal, 1 Chron. 29. 14. Mert Isten a' kevélyeknek ellene áll; az alázatosoknak adgya kegyelmét, 1 Pé. 5. 5.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. Intés az Istenben való alázatos bizoda-lomra, vers. 3.

II. Az Isteni bizodalom minéműsége, v. 3. moikantui fogva, &c.

TUDO-

TUDOMANY.

A' bűveknek nem csak magoknak kell Istenben bízni; hanem másokai-ís az Istenben való bizo-dalomra kell inteni, v. 3.

CXXXII. SÓLTAR.

Summája. Salamon el-végeztén a' Templo-mot, többi kőzét könyörög, az Isten tisztelti-nek, Jerusalemben való meg-mavadásáért.

K. Mikorirra? F. Minek utána a' Jerusa-lembéli Templomot el-végezte volna, 2 Chron. 6. vers. 41--42.

Két Részci vannak.

1. Salamon könyörögve az Isten tisztelti-nek meg tiszteletéért: emlékezeti Isten. a' Dá-vidnak, a' Templomban való buzgóságára, v. 1-7.

2. Könyörög hogy Isten, a' Jerusalembéli Templomban fel-állattatott tisztelgeti tarcsa-meg. v. 8--18.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. Salamon emlékezeti Isten. 1. Dávidnak tölt igiretire a' Templom építése fölől, vers. 1. lád 2 Sam. 7. 2. 13. 2. A' Dávid nyomorúságira, melyeket szenvedett ellentegitől, melyeket bé-keflegesen szenvedett, bizván az Isten igiretiben, 1 Sam. 16. 13.

II. A' Dávid buzgósága az Isten Templo-mának építésében, v. 2-5. lád 2 Sam. 7. 2.

III. Buzgósága Dávidnak a' frigy ládának Jerusalemben való hozatásá felel, v. 6. Az Ephrátán értetik a' Juda földje, melynek Kiriáh-jarim nevű városában (melly volt a' Sikon, az erdő mellett) volt fok ideig a' frigy láda: a' honét Dá-vid nagy öröm vitte Jerusalemben az frigy ládát

s' ota

3. Mert te magad választottad tiszteletednek helyéül, v. 13--14. Lásd, 2 Chron. 7. 12--16.

4. Mert azt igérted (1) Hogy a' szűkölködőket meg-gazdagítod, vers. 15.

(2) Hogy az ő papjait meg-óltalmazod az te tiszteletedben, v. 16.

(3) Hogy ott emeled-fel a' Dávidnak szarvát, vers. 17. A' Dávid *szarván* értetik. 1. Az Dávid országának birodalma. 2. Az Ur Jéhus országálása az Ecclesiában, Luc. 1. 68--69. és Jer. 23. 6.

(4) Hogy ennek az háznak ellenfigit, meg-fégyenited, vers. 18.

(5) Hogy ő rajta fénlík az ő ékeffége, vers. 18. az az, abban a' te tiszteletedet, meg-tartod ellen-féged ellen, Matth. 16. 18.

TUDOMANY.

I. Az bűveknek tisztek az, hogy az Istennek tiszteletének közök való meg-erősítéséért s' meg-maradásáért, buzgóvan könyörögjenek, v. 8. 9. lásd. Sol. 122.

II. Az Jéhus Christusnak országa (az Ecclesiá) meg-marad mind örökké, melyben örökkön örökké, az egökben-is uralkodik az Ur Jéhus Christus, v. 10--12.

OKA. 1. Mert a' Christus Országának soha nem leszén vége, Luc. 1. 32. 2. Mert a' Christus országa e' földön gyűjtetvén, fel-vitetik menyben, az hol örökké, ő véle uralkodik, 2 Thess. 4. 17. Jelen 3. 21.

HASZ. Oktat. 1. Nem tészí tehát-le a' Christus az itélet után Királyságát. Mondasz?

Lám szent Pál úgy tanít, 1 Cor. 15. v. 24--28. F. 1. Nem azt mondgya hogy *le-tézi*; hanem hogy szent Attyának kezéhez adgya, v. 24. az az, be-mutatgya az óvét, Jan. 17. 12.

2. A' Christus az Attyának *ajá-vettetik*: akkor, nem a' mennyiben örökké való Fiú, s' edgy Isten az Attyá-

az Attyával: mert ugy egyenlőképpen örökkön örökké uralkodik az Attyával egy Isten-ségben, Jan. 14. 11. Dics-fségben, Jan. 17. 5. hanem a' mennyiben közbenjárója s' Feje az Ecclesiának: mert ugy az ő Istenfegge leszén az Attyával edgyütt, mindenekben minden. Ennek igazsága innen tetczik-meg: mert az Fiú a' mennyiben edgy Isten az Attyával, az ő Attyának *szekiben* mondatik űni, az az, egyenlő dicsőségben uralkodni; az mennyiben közbenjáró, az ő hiveivel edgy szekben mondatik űni, Jel. 3. 21. az az, az ő emberi természetnek dicsőségéhez hasonló dicsőségben mondatnak az hivek uralkodni, Phil. 3. v. 20. 2. Nem vehet tehát azon hatalmat az őrdög, s' annak tagjai, Matth. 16. 18.

III. Valahol az Istennek tiszteleti vagyion, ott lakozik az Isten kiválóképpen való módon, vers. 13--17. Így lakozék a' Sátorban, Ki-jöv. 25. 22. az Templomban, 1 Kir. 8.

OKA. 1. Mert ott mondatik jární, Lev. 26. vers. 11--12. Jel. 1. 13.

2. Mert ott ígirté jelen létit, Matth. 18. 20.

3. Mert az Ecclesiá Isten háza, 2 Tim. 3. 16.

4. Mert az hivek Isten Templomi, 1 Cor. 3. vers. 16.

HASZ. I. Oktat. Bóldog város, s' falu tehát az, a' hol az Isten tiszteleti vagyion. 1. Mert bátor-ságos a' veszedelmekben, Sol. 46. 6. 2. Mert minden le-ki s' tetti jókkal búvólkodik az, Lev. 26. vers. 3--12.

II. Int. Tiszteletlyűk Istent, hogy velünk legyen, lásd, Sol. 46. pag. 203.

CXXXIII. SÓLTAR.

Summája. Salamon, minekvánna könyör-gene az Isten tiszteletének meg-maradásáért. in-ti az

ti az Isten névét a' lelke s' testi edgyeslégre: mert
ugy lakozik Isten velük.

Két Részei vannak.

1. *Intés az Atyafiai edgyeslégre, 1. 1--2.*
2. *Indító aka az intésnek, 1. 3.*

A' Soltárban ezek vannak.

I. *Intés az edgyeslégre, vers. 1.* Az atyafiaknak edgyeslégén érti, az híveknek, a' tudományban, hitben, szeretetben, s' reménységben való edgyeslégeket: kik ezekre nézve Atyafiak: mert egy Atyók vagy on Isten, 1 Cor. 8. 6. s' egy Annyok az Ecclesiá, Gal. 4. 26.

II. *Ennek az edgyeslég gyönyörűségének leírása:* olyan 1. Mint az Aaron fejére öntött kenet, &c. mellyel Aaron fel-kenettetett, *Ki-ssó.* 40. v. 13--15. *mert* miképpen az ember fejére töltetett kenet az egész testet jó illyatuvá s' kedveslé téfzi: ugy az híveknek edgyeslégek a' híveket az Ecclesiában Isten s' az emberek előtt kedveslé téfzi. NB. Leikiképpen az Aaron itt példázta a' Christust, mint főt; az ő ruhája s' annak perémje, az Ecclesiát s' annak tagjait, kikre az Ecclesiában (s' tudományban, hitben, szeretetben való edgyeslégre nézve) az Szent Léleknek ujja szálló kegyelme (melly az olaj) a' Christustól, mint fűről származik, s' így mondatnak a' kenetnek részfűlinek, 1 Jan. 2. 27.

2. Olyan mint az *Hermok begyének* harmatya, &c. v. 3. (Az Hermon és Sion, azon egy menedék begyének halmjai voltak,) az az, miképpen az harmat termővé téfzi az Sion hegyét, ugy az Ecclesiát, jószágos cselekedetekkel bővülőkdővé téfzi, az híveknek edgyeslégek.

III. *Indító aka ennek az edgyeslégnek, 1.* Mert ottan az Urnak áldása.

2. Mert ott van az lelki élet, v. 3.

TUDO-

TUDOMANY.

A' *híveknek az Ecclesiában, mind a' tudományra, hitre, szeretetre nézve: s' mind pedig az polgári társaságra nézve, edgyeslégben kell élni,* vers. 1. Eph. 4. 1--3.

OKA. 1. Mert ez a' Christus tanítványinak czimere, Jan. 13. 34--35. 2. Mert egy Istennek fiai, 1 Cor. 8. 6. 3. Mert edgy lelki főnek tagjai, Eph. 4. 15--16.

HASZ. I. *Oktat.* Minden népben s' nemzetben lévő híveknek, edgyesléget kell tartani.

Miben? Fel. 1. A' tudományban s' hitben, Eph. 4. vers. 5.

2. Az Isteni tisztetletben, Jan. 4. 24.

3. a' tanításban, 1 Thess. 5. 11.

4. A' külső jóknak szűklégnek idején való köztételeiben, s' alamifálkodásban, 1 Cor. 16. 2. Gal. 6. vers. 10.

5. Az egymás nyomorúságán való szomorkodásban, Rom. 12. 15.

6. Az egymás erőtelenségének el-szenvedésében, Gal. 6. 2.

7. Az egymásért való könyörgésben, Eph. 6. 18

8. Az egymás óltalmazásában s' segítésében, ellenség ellen, 2 Sam. 10. 12.

9. Edgyik a' másiknak tisztettségén való örülésben, 1 Cor. 12. 24. &c.

II. *Int.* Tarsuk ezt a' szép edgyesléget. 1. *Mert* ugy áld Isten meg lelki s' testi áldással. 2. *Mert* ugy élhetünk lelki s' testi jó életet ugy nyerhetjük-el az örök életet, Sid. 12. 14. Amen.

CXXXIV. SÓLTAR,

Summája: *Salamonint a Papoka s' Léviát az Isten dicshireire.* Ezt a' Soltárt-is, az Templom fel-szentelésekör írta, 1 Kir. 8. 66.

Z

Két

Két Részzei vannak.

1. *Inti az Papokat az Isten dicsőítésére, §. 1-2.*
 2. *Az Papok áldást kívánnak Salamonnak, §. 3*

E' Soltárban ezekvannak.

I. *Intés a' Papokhoz, 1. Hogy Isten áldgyák, vers. 1. Itt, az áldás, az egész Isteni szolgálatért véteit: az az, éjjel nappal, szolgáljátok Isten, ki ki az ő hivatalya szerént, 2 Chron 7. 6.*

2. *Hogy kezeiket fel-emeljék, vers. 2. Az az, (1) Az Istennek könyörögni, így véteit az kéznek fel-emelése, Solt. 141. 2. 1 Tim. 2. 8. (2) Hogy az népet meg-áldgyák, Num. 6. 22-27.*

II. *Az Papoknak áldása, mellyel meg-áldoták Salamont, az Templomnak fel-szentelésekor, vers. 3. Lásd, 1 Kir. 8. 66. Az az, Isten boldog uralkodással lelki és testi jókkal, az Királyt áldyameg. Ezt pedig cselekedték a' Papok Isten parancsolatjából, mikor el-bocsátának a' kötséget Num. 6. 22-27.*

TUDOMANY.

I. *Az Isten Ecclesiájának minden tagjainak, de kiváltképpen az Isten tisztelgetire rendelgeteni; prédikátori vendeknek, szüntelen dicsírni s magasztalni kell az Ur Isten, §. 1. és Solt. 135. v. 12.*

OKA. 1. Mert kiváltképpen való módon, ők mondatnak (az Isteni tisztelgetre nézve-is) Isten részesinek, Num. 18. 20. 2. Mert ők az Isten titkainak Sáfárlói, 1 Cor. 4. 12. 3. Mert az egész népnek abban jó példát kell adni, 1 Pét. 5. 3. Hogy ő bennök a' kötség meg ne botránkozzék, Mal. 2. vers. 7-8.

HASZ. I. *Feddi. 1. A' Tanítókat, (1) Kik dicsírlik ugyan az Isten, de igen hidegen, immel ammal, Jer. 3. 15. (2) Kik nem annyira az Isten dicsőiséget; mint a' magok dicsőségét keresik szolgálatyokban.*

2. Az

2. *Az Eneklőket, (1) kik énekelhetnének s' nem énekelnek. (2) Kik minden buzgóság-nélkül csak szájjal énekelnek, &c.*

II. *Inti. A' Christus szolgait, dicsírjék az Urat 1. Az ige-prédikálásban. 2. Enekekben. 3. Könyörgésben. 4. Háladásban, Coloss. 3. 16.*

II. *Az Isten szolgáinak, az szenteknek gyűlékezett, végben menvén az Isteni szolgálat, megkell áldani, s' áldással kell el-bocsátani, vers. 3. Num. 6. 26-27. 1 Cor. 14. 16.*

OKA. 1. *Mert Isten parancsolja, Num. 6. vers. 22. 27. 2. Mert az Apostol-is minden levelet s' tanítását áldással rekészti-bé, 1 Cor. 16. 23. 2 Cor. 13. 13. Eph. 6. 18. &c.*

HASZ. I. *Feddi. A' kötséget, kik az áldást meg nem várják. Kérd. Mikor kell az áldást az népre mondani? F. Az utolsó éneklés után: Mert mind az első s' mind az utolsó éneklés, az Isten egész tisztelgetinek része, Coloss. 3. 16-17.*

II. *Inti. 1. A' Tanítókat, az népet meg-áldgyák: Mikképpen? Mind az O, mind az Új Testamentumban vagyon formájok, 2. Az népet; az áldást meg-várják, &c.*

CXXXV. SÓLTAR.

Summája: *Salomon ujjobban inti a' Papokat s' Lévitákat, hogy Isten dicsírjék az Izraellel töltők jó-téteményiért. Ez-is énekeltetett az Templom fel-szentelésekor: mert ennek Summája vagyon, 1 Kir. 8. 56.*

Három Részzei vannak.

1. *Intés az Isteni dicsőítésére, §. 1-14.*
 2. *A' báványoknak csufolása, §. 15-18.*
 3. *Ujjabb intés az Isteni dicsőítésére, §. 19-21.*

Z 2

Az

Az I. Részben ezek vannak.

1. *Inti az Isten dicsőire, v. 1--3. Lásd, Solt. 134.*
- II. *Az intének indító okai, 1. Mert jó és gyönyörűséges az Ur, vers. 3.*
2. Mert Jácóbot s' az ő maradékát választotta frigyos népének egyebek felett, v. 4. *Solt. 47. 19.*
3. Mert nagyab minden Istenek felet, v. 5.
4. Mert valamit akar meg-cselekefzi, v. 6.
5. Mert erőt ad népének, vers. 7.
6. Mert az ő népéért az Egyiptomi első szülötteteket meg-ölte, v. 8--9.
7. Mert az ő népének sok ellenfégi meg-verte, mikor ki-hozná Egyiptumból, v. 10--11. *Josf. 12.*
8. Mert Canaánt öröklő adta népének, v. 12.
9. Mert örökké meg-marad az Ur, v. 13.
10. Mert ha itéli is népet meg-fáznnya, v. 14.

TUDOMANY.

I. *Tud. v. 1--3. Lásd, az 134. Soltárban, v. 1-2. pag. 3530.*

II. *A' melly frigyos nép: Isten, egyebet felett, sok lelki testi áldásokkal meg-áld, tartozik az Isteni egyebek felett kiváltsággal való módon dicsőírti, s' az ő jó-téteményit hirdetni, §. 3--13.*

OKA. 1. *Mert tulajdonságok az Isten hiveinek, mint fiaknak, Solt. 145. 10.* 2. *Mert ez az Isten jó téteményinek vége, Solt. 50. 15.* 3. *Mert tartoznak másoknak az Isten jó téteményit hirdetni, Solt. 96. 23.*

HASZ. I. *Eddi, 1. Azokat, kik el-feleltéknek az Isten jó téteményiről, Luc. 17. 17--18.*

2. *Kik Isten a' jó tétemény után boldzsussággal illetik, Solt. 81. 8--12.*

II. *Int. az Isten jó-téteményit háladással emlegetjük: mert szintén annyi jó téteményit vőrtük mi Istennek, mint Izrael, &c.*

III. *Olly irgalmas az Isten az ő népéhez, hogy mikor*

mikor bűnéért itéli, akkor-is szánnya, §. 13-14. Sirt. 3. 32--33. Luc. 19. 41.

OKA. 1. *Mert olyan mint a' könyörülő Atya, Solt. 103. 12.* 2. *Mert nem feleltkezhetik-el róllok, Esa. 49. 14--15.* 3. *Mert mikor-itéli-is őket, hija magához, Joel. 2. 12.*

HASZ. I. *Oklat. Nem hadgya hát el Isten az ővéit, a' nyomorúságokban, Solt. 94. 14. Mert az ő kiáltásokra meg-indul Atyai szíve, Jer. 31. 18-20*

II. *Int. Ha itil Isten bűnünkért. 1. Ismérjük-meg vétkeinket. 2. Térjünk-meg ő felféggéhez: Mert ugy-fázn-meg, Hof. 5. 25. és 6. 1--2. Jer. 31 vers. 18--20. Amen.*

Az 2. Résznek magyarázattyát, lásd, az 115. Soltárban, pag. 459.

Az 3. Részben ezek vannak.

I. *Az Isten dicsőire inti a' Papokat s' Lévi-ákat, vers. 19--20.*

II. *A' Léviák dicsőírik az Isten, vers. 21. A' Tud. lásd, az 134. Solt.*

CXXXVI. SÓLTAR.

Summája: *Salamon az Isten Ecelségjét, inti az Isten dicsőire, az ő vellek közlő sok kegyességért. Ez-is az Templom fel-szentelésekor iratott. Lásd, 2 Chron. 5. 13.*

Két Részre vannak.

1. *Inti az Isteni dicsőire, §. 1--3.*

2. *Az intének indító okai, §. 4--26.*

E' Soltárban ezek vannak.

I. *Az Isten dicsőire való imés, vers. 1--3.*

II. *Az intének indító okai, 1. Mert mind ő-örökké meg-marad az ő irtalmassága, vers. 1--3*

2. *Mert nagy csudákat cselekefzik, v. 4.* 3. *Mert*

ő teremtetten az eget, vers. 5. &c. Lásd sok indító okait a' Soltár végeig.

TUDOMANY.

I. A' melly néppel Isten irgalmasságából sok lelki testi áldást küldött, tartozik Isten azt dicősrini, *ψ.* 1--25. lásd, *Solt.* 135. v. 3--13.

II. Az égnek s földnek és annak seregeinek szemlélése, fel-indították, az Isten birtait, az Isten dicsőreire, *ψ.* 5--9, lásd, *Solt.* 8. pag. 37.

III. A' miképpen Isten az Izraelbéli Ecclesiára s annak tagjaira csudálatosképpen gondot viselt, őrizte s általmozta, ellenrégől meg-szabadította, szükségében táplálta; úgy ma, s ennek utánra is, az ő Ecclesiáját, tanyá, táplálgya, ellenségitől általmozza, *ψ.* 20--21.

OKA. 1. Mert az övéihez mind örökké megmarad az ő irgalmassága, v. 1. *Solt.* 89. 29. 2. Mert mint régen, úgy ma is közepette jár az ő népének, *Solt.* 46. 6. 3. Mert soha sem feletkezhetik-el népéről, *Ésa.* 49. 15.

HASZ. *mt.* 1. Int, ne illeskük bősézsűszággal az Izraellet, *Solt.* 95. 10. 2. Féljük tiszteljük Isten, s' az parancsolatban járjunk: *Mert* úgy lesz en' általunk s' gondviselőnk, *Lev.* 26. vers. 3--12. Amen.

CXXXVII. SÓLTAR.

Summája: A' Babyloniai fogságban nyomorgó Léviák írányák Jerusalemmek romlását, az Isten tisztelének meg-fzűnését: és jövendőnek az őket nyomorgatóknak veszedelmekről.

Két Részzei vannak.

1. Írányák a' Léviák Jerusalemmek romlását és az Isten tisztelének meg-fzűnését, *ψ.* 1--6.

2. Jöven-

2. Jövendőnek a' Babyloniaiaknak romlásokról, *ψ.* 7--8.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. A' fogságnak helye, v. 1. A' Babyloniai vizeknél, t. i. az Euphrates és Tigrisnél ülünk vala: mellyel azt jelentik, hogy ő nekik a' Babyloniai városokban helyek nem volt; hanem vizek mellett kunyhókban laktanak.

II. Az ő siralmas állapotjoknak le-írása, 1. Hogy sirtanak, ezekben jutván az Sion, vers. 1. Az az, Jerusalemben, és abban az Istennek tisztel. 2. Hogy az ő hegedűjüket fűz fakra függesztették, vers. 2. az az, a' Jerusalembéli közönléges tisztel meg-fzűnve, az Isteni tisztelre rendeltetett mulikák-is meg-fzűntének, és ők kényszeritetnek Cérémoniás törvény nélkül a' pogányok közt lenni, *Siral.* 2. 9.

III. Az ellenségnek csúf képpen való kérése, hogy a' rabok tiszteljük Isten a' fogságban: Az hol vagyon: 1. Az ellenségnek csúfaldása, v. 3. 2. A' fogoly Léviáknak arra való feleletek, v. 4.

IV. Kínosága az népnek az Isteni tisztelnek helyre állatásafelől, v. 5. Mellyet kétféle fejez ki. 1. Az én jó kezem felcikezék-el én róllam. 2. Ragadgyon nyemhez nyelveim, v. 5--6. az az, meg-fzűradgyon kezem, ha nem mulikálnak, és nyelveim le-ragadna, ha nem énekienek. Jerusalemben, ha még Isten haza vinne.

TUDOMANY.

I. Ki mon lhatóan siralomra jutatta Isten akkor az ő népet, mikor az ő szabad tiszteléről meg-fszűrt, rablása adgya, és az ő ellenségnek csúfságára jutatta, *ψ.* 1--3.

OKA. 1. Mert akkor az ő örömköket siralomra fordította, *Amos.* 8. 10. 2. Mert akkor lelki eh-segre jutatta, v. 11.

Z 4.

HASZ.

HASZ. I. Oktat. 1. Tehát az Istennek igaz tisztelői, ha a' szerént nem él, senkit a' rabságtul meg nem ment, példa Juda, láld, Jer. 7. 3--15.

II. Feddi. Azokat kik az Isten tisztelőinek meg-szünésén nem igen bántodnak, sőt a' mikor őket bánatra hja Isten, örülnek, Efsa. 22. 13--14.

III. Int. Az Istent úgy tiszteljük, hogy úgy meg-járjunk, mint Juda; hanem

1. Az Isten beszédét halgassuk, s' az szerént éljük, Jac. 1. 22.

2. Az Isten parancsolatiban járunk, (1) Mert úgy marad Isten meg velünk, Lev. 26. 11--12. (2) Mert ugyan nem ad a' pogányok földalmára, Joel. 2. 19. &c. Amen.

II. Az Isten számkivetésében lévő bűveinek, verf. 5--6. Láld, Solt. 27. pag. 114.

III. Jöttek mindenkor és mindenütt kötelesek az Isten bűvei, az Istennek tisztelőire; de nem mindenkor s' mindenütt vagyon idejek és szabadságok, hogy Isten kívánságok szerént tiszte/beszték, Példa Juda, v. 3--4. Daniel, Dan. 6. s' az ő társai, Dávid, Solt. 27. 14. és 42. &c.

OKA. 1. Mert nem mindenkor vagyon kegyelemnek ideje; hanem haragnak ideje-is vagyon, Efsa. 37. 1--2. 2. Mert mikor az hivek a' jó alkalmatosságot el-mulatták s' Istent akkor nem keresik, meg-fosztatnak a' jó alkalmatosságtul, azért mondgya, Efsa. 55. 6. 3. Mert ha az nép akkor nem tiszteli Istent, mikor Isten hja, az után Isten is nem kedvelli őket, Példa. 1. 24--25.

HASZ. I. Oktat. Siralmas állapottya van tehát olyankor az Isten népének. Mikor van az? Fel. 1. Hadakozásnak idején, Efsa. 37. 1. Mert akkor káromoltatik Isten. 2. Üldözésnek idején, Sira. 1. verf. 4. Mert akkor a' puszttában fűt az Ecclesia, Jel. 12. 6. 3. Mikor az Isteni tisztelőttul meg-fosztatik, Amor, 8. 10. Mert akkor lelki éhséggel halmak-meg, Amor, 8. 11. 4. Mikor az hitetlenek s' eret-

s' eretnekek között bujdosnak, Solt. 102. 5. Mert akkor azt kérdik: hol Istened s' vallásod, Solt. 42. 11

II. Int. Addig tiszteljük Istent, mig időnk vagyon: Indicsanak, 1. A' Tudománnak okai. 2. Mert el-véteik tőlünk az Isten Evangéliuma, Matib. 21. 43. 3. Mert úgy tanállyuk meg Istent, Efsa. 51. 6. 4. Mert úgy marad-meg velünk, Lev. 26. 3--12. Amen.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. Könyörög. ellenségi ellen, A' hol vagyon, 1. A' Könyörög, v. 7. Emlékezzél-meg, &c. a' Jerusalemnnek napján, érti az ő puszttulásának napját, 2 Chron. 36. 17--20. 2. Indító oka, Mert azt mondották roncátok, &c.

K. 1. Kik voltak az Edomiták? 2. Miért könyörög azok ellen? Az 1. F. Az Esau maradéki, kik Jakobnak atyafiai voltak, Num. 20. 14.

Az 2. F. Mert meg-edgyeztek volt a' Babyloniaiakkal Jerusalemn romlásában, Ezech. 35. 14--15.

II. Prophtia a' Babyloniak romlásáról: melyet kétfőben fejez-ki. 1. Bóldog lésezn a' ki ezt néked visztá fizeti, v. 8. 2. Az ki a' te gyermekkidet a' kühdöz veri, v. 9.

Kérd. Miért mondgya azt bóldognak? Fel. Mert az Istennek decretumát viszi az végben akkor, Ezech. 25. 13. Jer. 49. 7. Obad. v. 11.

TUDOMANY.

I. Az Isten bűvei az ő meg-békéltetésen ellenségek ellen, könyögbenek, v. 7. láld, Solt. 28. pag. 118. és 109. pag. 442.

II. Valakik meg-edgyeznek az Isten népe ellenséggel, az Isten népe nyomorgatásában (s' azt drűlik) azokat Isten az ő népe ellen-réggel, egyenlő bűntetéssel bünteti, v. 7-8. Ezech. 25. 13. és 35. 25.

OKA. 1. Mert a' ki miben vétkezik gyakorta, azt mérk neki visztá, Matib. 7. 1--2. 2. Mert

a' gonofzban meg-edgyezők, egyenlőképpen bűntetettek : mint Pharao tanácsosival, *Ki-jdv. 1. 10. coll. 14. 25.* Absolon és Achitophel, *2 Sam. 17. 23. és 18. 9.*

HASZ. Intr. Ne edgyezzunk meg az Isten népe ellenfégivel, az Isten népe romlásában.

Miképpen léfzen ez ? F. 1. Mikor azokat tanácsoljuk. 2. Azokat titkon vagy nyilván segítjük. 3. Mikor azok ellen, az Isten népét nem általmaazzuk, *Birák. 5. 23. &c.*

III. Isten az ő népének üldözőt, soka bűntetetlen nem badgya, v. 8. Példa, Pharao, *Ki-jdv. 1. vers. 10. és 14. 25.* Sennachérib, *Esa. 37. 36.* Háman, *Esth. 3. 8. és 7. 10.* Herodes, *Cret. 17. 2-23.*

OKA. 1. Mert bocsfuzt áll Isten ez ő népért, *Deut. 32. 26.* 2. Mert Isten bántya az, a' ki az ő népét üldözi, *Esa. 37. 23. Zach. 2. 8.* 3. Mert igaz dolog az Istennél, hogy az ő népét nyomorgatókat meg-itillye, *2 Theff. 1. v. 6-7.*

HASZ. I. Oktat. Nem marad hát mindenkor az hitetlenek uralkodók a' hiven, lád, *Solt. 125.*

II. Intr. Illy siralmas állapotunkban emlekeztessük Istent igireire, *Esa. 43. 1-3. és 48. 15.* Mert meg-hállye kiáltásunkat s' fel-kél, *Solt. 12. vers. 6.* Amen.

CXXXVIII. SÓLTAR.

Sommája: Dávid bűzadásából meg-szabadulván s' Királyságában bé-álván, Istenben veti reménységét, és biztatja magát Istennek gondviselésével s' általmávn.

Két Réfzei vannak.

1. Dicséri Isten az szabadulást, *v. 1-6.*

2. Bizodalma Dávidnak Istennek tovább való gondviselésé felől, *v. 7-8.*

Az

Az 1. Réfzben ezek vannak.

I. Az Isten nevének dicséreti, A' hol van, 1. Az Isten dicséreti, v. 1. Dicsérik az Istenek előtt: az *isteneken*, érti az Israelbeli Fejedelmeket s' Magisztrátusokat, *Solt. 82. 6.*

2. *Módgya a' dicséretnek*, vers. 2.

3. *Helye*, az té Templomodon, v. 2. Érti az Istennek közönléges tisztelteinek helyét, a' hol az frigy láda (a' Christus ábrázolója) volt, a' hol ki-vánt Isten tiszteltetni, *Ki-jdv. 25. 22.*

4. *Oka az Isten dicséretnek*, (1) Mert fel-magasztaltad én bennem a' te nevédet, v. 2. az az, a' te igireteted, v. 5. és *1 Sam. 16. 12.* (2) Mert meg-halgattad kiáltásomat, v. 3. (3) Mert meg-erősítettet a' várakozásban el-lankadt lelkemet, vers. 3.

II. Az Isten nevének dicséreti az földnek Királyaitól: A' hol vagyon: 1. Az Isten dicséreti, v. 4-5. A' földnek Királyin érti, a' szomszéd országi pogány királyokat, kik örűtek az Dávid uralkodásának, lád *2 Sam. 5. 11. és 8. 10.*

2. *Oka a' dicséretnek*, (1) Mert hallják hogy a' te beszédedet én bennem meg-nyeltesítetted, vers. 4. (2) Mert noha dicsőtléges vagy; de az alázatosokat nem utálok, v. 6.

TUDOMÁNY.

I. Mikor az bevek, Istenül könyörgésekből, meg-balgattának, tartoznak Isten dicséretét, vers. 1-2. lád, Solt. 28. pag. 119.

II. A' miképpen Dávid s' az Israel, az Sátorban s' Templomban, az frigy láda se léforulván, (melly volt az Isten ki-válteképpen való jelen létének jele, s' a' Christusnak ábrázolója), könyörgésnek: ugy ma, az eget fel-szveinket s' kezzeinket és szemeinket fel-emelvén, kell Istent imádnai, az Templomban s' egyébütt is, v. 2.

Z6.

OKA.

OKA. 1. Mert ugy parancsollya Iðvezitõnk, *Maub.* 6. 9. 2. Mert noha Isten mindenütt vagy on s' nem záratik-bé az egekben, *Kir.* 8. *Esa.* 66 vers. 1. mindazáltal dicsõségesen ott mondatik lakozni, *Maub.* 6. 9. 3. Mert ott a' mi frigy ládánk, a' Jesus, kihez fordulván (az az, õ nevében) kell könyörögni, *Jan.* 16. 23. *Colos.* 3. 17.

HASZ. I. *Feddi* Azokat 1. Kik a' közönséges gyülekezetben való könyörgéseket, el-mulattyak, *Sid.* 10. 25. lárd, *Solt.* 122.

2. Kik könyörögnek ugyan, de (1) Nem csak az Istennek, hanem a' szenteknek s' Angyaloknak-is. (2) Nem csak a' Christus nevében; hanem a' szentek érdemében-is.

II. *Im.* Dáviddal, 1. Az Isten Templomában járunk. 2. Csak Istennek könyörögjünk. 3. Csak a' Jesus nevében járuljunk az Atyához, *Jan.* 16. vers. 23. *Sid.* 4. 14--16.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. Dávidnak Istenben való bizodalma, tovább való általméért, vers. 7.

II. *Índító oka.* 1. Mert ellenségitõl ez után is meg-általmaz, v. 7. 2. Mert a' mit én bennem el-kezdetül, tudom el-végezed, ellenségit ellen, vers. 8. 3. Mert a' te irgalmaságod mind örökké, vagyon, v. 8. 4. Mert a' te kezded munkáját nem hagyod-el, v. 8.

TUDOMANY.

Valakik az Isten meg-változtatlan igereiben s' örökké való irgalmaságában bízna, az õ nyomorúságokban: azokat Isten a' nyomorúságból meg-szabadítja, ellenségek ellen védelmezi, vers. 7--8.

OKA. 1. Mert az illyek hisznek Istenben, az ilyek pedig meg nem szegényülnek, *Rom.* 10. 11. 2. Mert az illyek Isten szeretik, s' meg-halgtatnak,

nak, *Solt.* 91. 14--15. 3. Mert illyeknek igirt Isten szabadulást, *Solt.* 12. 6.

HASZ. *Im.* Mindeu mi nyomorúságinkban, Dáviddal bizzunk Istenben: mert meg-eleveniti: meg-izabadit: mi beuunk magát meg-dicsõíti. Amen.

CXXXIX. SÓLTAR.

Summája: Dávid az Isten vódlók ellen, az minden tud Istenet bizonyítja ártatlanságát és könyörög ellenségei ellen.

K. Mikor írta? Fel. Saulat való üldöztetések elein.

Három Részzei vannak.

1. Dávid Isten elõtt protestál ártatlanságáról, vers. 1--18.

2. Könyörög ellenségei ellen, v. 19--22.

3. Magát Isten próbája alá adgya, v. 23--24.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. *Protestál ártatlanságáról,* v. 1. Uram, te meg-késértetél engem, &c. az az, tudod igyemnek ártatlanságát, *Solt.* 26. 2.

II. *Az erősség, melyekkel próbáltya Isten elõtt ártatlanságát,* 1. Mert te Uram járádomat, kelesemet s' gondolatimat, jól tudod, v. 2--6. 2. Mert te Uram mindenütt jelen vagy, temni cselekedetimre nézve elõtted: el nem rejtezhetem, v. 7--12. 3. Mert te teremtetél engemet csudaképpen, azért minden külsõ s' belsõ érzékenyemet tudod s' látod, v. 13--16.

III. *Csudákozástál bñ deri, az Isten bölcsességének munkáit,* v. 17--18.

TUDOMANY.

I. *Az Ur Isten, az õ minden tud bölcsessége szerint, az embernek minden gondolatit, cselekedetét járja-*

jánárát, keletét, és bejődét, jól tudgya, minckelőtte
azok a ember végben vünne, vagy meg-gondolná,
völ. 1.-6. Solt. 33. 13. Job. 26. 6. Példa Cain, Te-
rem. 4. 9. A' Jóseph bátyjai, Terem. 44. 16.

OKA. 1. Mert ő fellege a szívnek teremője;
s' tudgya annak gondolatit, s' indulatit, verf. 13.
2. Mert ő a' (zomnek, főinek, kéznek s' lábnek for-
málója, s' tudgya azoknak cselekedeteket, *Solt.* 94.
verf. 7-9. 3. Mert Kinek kinek az ő cselekedete
szerint fizet, *Solt.* 50. 21. *Rom.* 2. 6.

HASZ. I. Feddi, Azokat kik ügyélnék, mint ha Isten gondolatnyokat, szízláfokat s' cselekedtetek nem tudná, *Solt.* 94. 5--9. &c.

11. *Im.* 1. Né hypocritákodgyunk, mert tudja szívünk gondolatiyát az Isten. 2. Szentül s' ke. yessen élyünk gondolatiukban, zollásukban, &c. (1) *Mert* tudja, látja Isten, s' a' szentitül, *Terem.* 44. 16. (2) *Mert* ártatlan igyünkben úgy bizonyithatunk Istenel, s' úgy kélki. mellettünk, *Solt.* 12. 6. Amen.

II. Az Istennek mindenütt jelen lété előtt,
föbbsenki semmi helyen magát el nem rejtheti s
Isten elől el nem szaladhat. *x. 7-12. Amos. 9. 1-5*

OKA. 1. *Mert Isten, az ő Isteni természeti szén*
ment mindentűt jelen vagyón, Jer. 23. 23-24.
 2. *Mert Isten az ég és föld be nem foghatók,*
1. Kér. 8. 27. Efé. 66. 1. 3. *Mert senki Isten előtt*
magát el nem rejtheti, Jer. 16. 17.

HASZ. I. Oktat. 1. Tehát lenki az Isten előtt,
az ő gonosz cselekedetiben magát el nem rejtheti:
Mert a létet-ísten világos Isten előtt, v. 12. 2. Tehát
a dög-halálnak idején, futással magát meg nem
óthatja halatya, ha Isten meg akarja ölni, Amos, 9.
vers. 1-5. Eszech. 33. 23. 3. Isten tehát minde-
nyest jelen vagyón. (1) Az ő Isteni állatyrára néz-
ve, Jer. 23. 23-24. (2) Minden tudó bölcseség-
gére nézve, Heb. 4. 13. Péld. 15. 3. (3) Erejére s
hatálmára nézve, Ejsa. 45. 7.

II, 128.

II. *Int.* Valahol vagyunk, félyünk Iltent vét-
keinkel meg-bántani. 1. Mert jelen vagyok, s
jättya cselekedetünkert, *Terem.* 39. 9. 2. Mert ugy
ár s' kél velünk, *Terem.* 13. 1. Amen.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. Könyörög ellenségi ellen, v. 19. Hogy ha elvesztenéd, &c. az az, ha meg-itílnéd őket engemet nem vádolhatnának.

11. *Indiéboka*, 1. Mert te felőled Uram gonoszul szóltak, v. 20. az az, azt mondták, hogy engemet, nem választottál, s' nem felelősséget vállaltál, *Solt.* 3. 3-4. s' nem látod az ő cselekedeteit, *Solt.* 94 5-6. 2. Mert a te ellenfeleid dicsírik, v. 20. az az, Sanlt. és az ő Tanácsolt. 3. Mert a te gyűlöleted, én gyűlöltem, v. 21-22

TUDOMANY.

*Az hivek az űket űldözö Isten utálö. istensela-
neknek veszedelmekért, könyörögbernek, 7. 19-22.
Láfd, Solt. 18. pag. 119.*

Az 3. Részben ezek vannak.

1. Az Isten próbítja s' iktetli alá adgya magát,
verf. 23-24. az az, igyemnek ártatlanságát, s' izi-
vemnek te hozzád való tisztaságát, vizsgál-meg,
Solt. 16. 2.

II. Könyv: az Isten utáiban való vezérlésért,
vers. 24.

TUDOMANY.

I. A' mi igyünknek ártatlanságában, Istenre
 apellábatunk ellenségink ellen, *18. 23--24. Lásd,
 Solt. 7. pag. 32. és 43. pag. 190.*

II. Az Isten biveinek, &c. *§. 24. lásd Solt. §. pag. 26.*

Summary: Dávid könyörög a meg-szabadi-
tásért.

lásért, s' ellenségeiük meg-íltetésekért, és magát az Istenül való meg-bálgatással vigasztalja.

K. Mikor írta? F. Mikor Saul és az ő Udeara, titkos tanács által akarta el-vesztetni, 1 Sam. 18.

Két Részci vannak.

I. Könyörgés az szabadulásért s' ellenségeinek meg-íltetésekért, v. 1-12.

2. Biztatja magát az Isten szabadításával, vers. 13-14.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. Könyörgés az szabadulásért, vers. 1. II. Az ellenségeinek le-írása, hogy azok 1. Álnokok s' kegyetlenek, v. 1-5. 2. Szívekben gonosz hadakozást forralnak, v. 3. 3. Rágalmazó nyelvekkel, mint a' kígyó meg-fértnék, v. 4. 4. Halálomra igyekeznek, v. 5. 5. Több s' hálót vetnek, veszedelmekre, v. 6.

III. Istenben való bizodalma s' könyörgése ellenségei ellen: A' hol vagyok? 1. A' könyörgés, v. 7. Halgadj-meg, &c. 2. Indító oka, (1) Mert én Istenem vagy, v. 7. (2) Sok hadakozásimban szabadítottam voltál, v. 8. 1 Sam. 17. 45.

IV. Könyörgés ellenségeinek meg-íltetéseikért, v. 9-12.

TUDOMANY.

I. Még az Isten-félt kegyes emberek-és sokszor az hitetlen emberek-től, szidalommal, káromlással illettetnek, s' halálos veszedelemmel üldözöttek, vers. 1-6. Példa, Joseph, Terem. 39. Daniels' az ő társai, Dan. 3. és 6. az Prophéták s' Apostolok, Matib. 5. 12. &c.

OKA. 1. Mert a' világnak gonosz fiai, nem szűnvedhtik-el őket, Jan. 15. 18. Mivel szüntelen ellenkezés van azok között, Terem. 3. 15.

2. Mert nem edgyeznek-meg, vel ek a' gonoszbán, Jan. 15. 19. míg Pál, Saul, üldöző vala, fenki nem.

nem bántá, de hogy a' Christust követé, minden üldözi vala őtet, Csel. 9. 21-23.

HASZ. I. Oktat. Nem újság tehát, ha ma az hivek, az hitelenektől szidalommal, &c. illettetnek: mert eleitől fogva így volt dolga a' hiveknek, Matib. 5. 12. Miért engedgye-meg ezt az Isten, lásd, Solt. 55. pag. 223.

II. Ilyen állapotunkban Dáviddal. 1. Könyörgjünk, v. 2. 2. Bizzuk Istenre ígyünket, Solt. 55. 23-24. Amen.

II. A' hivek, az őket méltatlanul üldözők ellen könyörgöbneik, v. 9-12. miképpen? Lásd, Solt. 5. pag. 26. és 28. pag. 118.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. A' Dávidnak bizodalma a' szabadítás felől, vers. 13. II. Az Istennek dicsővetei az szabadulásért, v. 14.

TUDOMANY.

Az hiveknek még a' nagy nyomorúságokban s' üldözéseikben-és, nagy bizodalommal várni kell az Isten szabadítását, s' az hiteleneknek romlását, vers. 13.

OKA. 1. Mert reménységek felett szokta Isten őket meg-f szabadítani, Solt. 94. 17-29. Ki-jöv. 3. vers. 7-8. Mert a' nagy veszedelmekben-is jelen van az övével, Dan. 3. 25. Ejsa. 43. 1-3. 3. Mert azért-is bocsáttanak rájuk a' késértetek, hogy hittek s' reménységek próbáltassék, 1 Pét. 1. v. 6-7. 4. Mert illyeknek ígerte az szabadulást, Solt. 12. 6.

HASZ. I. Ne efsünk kétségben, ha ideig az hitelenektől nyomorgattatunk. 1. Mert csak ideig léfzen az, Solt. 125. 3. 2. Mert ki-kel Isten mellettünk, Solt. 12. 6. Ki-jöv. 3. 7-8. Amen.

CXLI. SÓLTAR.

Summája: Dávid könyörgés a' meg-bálgatásért, a' szabadulásért, és az Istenül való vezeté-

rejtéséről: hogy ellenségétől bocsáztatván, Isten ellen való dolgot ne cselekedjék. Akkor írta, mikor Saul elött bujdosott, 1 Sam. 23. és 24.

Két Részzei vadnak.

1. Könyörgés a meg-balgattatásért s' szabadulásért, v. 1--5.

2. Könyörgés ellenségi ellen, v. 6--10.

Az I. Részben ezek vannak.

1. Könyörgés a szabadulásért, v. 1. 2. A' meg-balgattatásért, v. 1. melyet kettőben fejez-ki. (1) Mennyen-fel az én imátságom te elődben, mint a' jó illatu fűst, v. 2. lád, Num. 28. 3-6. mert az áldozaton nem lehet a' Dávid. Így mondatik az hívek imátsága jó illatnak, Jel. 8. vers. 3. 2. Az én kezem fel-emelése, mint éltvéli áldozat, vers. 2. lád, Kí-jöv. 29. 39. Az kéznek fel-emelésén érti, az háládó éltvéli könyörgést: így vétetik az kéznek fel-emelése, 1 Tim. 2. 8. 3. Az 8 széd-jának s' ajakainak brizetiért, v. 3. hogy te elcened Uram zugoldódra; s' ellenségimnek izidalmára fel ne nyissam: nem-is cselekedte, lád, 2 Sam. 16. vers. 11--12. 4. Az 8 szívének gonofsátul való bírtalmazásért, v. 4. 5. Az 8 cselekedetnek igaz-gassatásért, v. 4. a' hol vagyon, (1) A' kérés, v. 4. hogy a' gonofok erkölcsökben s' cselekedetekben ne részesüljenek: mert azt téfzi, enni az 8 étke-két, mely edgyez az 8 erkő csökkel. (2) Oka ké-résnek: ellenben vetvén az 8 ellenséginek híz-elkedéseket, az igazak feddésinek, v. 5. Fedgyen-meg, &c. az az, Uram ne enged, hogy ellensé-gimmel gonofsra térjek: mert az igazak feddését, inkább kedvellem (mint drága gyó-gyító ballam olajat) mint sem az hitetleneknek híz-elkedéseket.

II. Kegyezsége Dávidnak ellenségihez, vers. 5. imátkozom érettek, &c. az az, minnél inkább áldoznak ellenségim, annál inkább imátkozom érettek szánakozván jóvendőbeli veszedelmekben, Ps. 35. v. 6.

TUDO-

TUDOMANY.

I. Jollebei az Isteni szabadságnak, nyomoru-ságinkban, határt s' időt nem szabhatunk, de kö-nyöi ögbeitnek, hogy Isten 8 felsége sejeffe a' szab-adást, v. 1. Solt. 70. 1. és 112. 14.

OKA. az I. Agának, 1. Mert az Isten akarat-tya alá kell akkor-is bocsátkoznunk, Matib. 6. 10. Luc. 22. 42. 2. Mert rendelt ideje van az szabadi-tásnak, Jer. 29. 10--11.

OKA. az II. Agának, 1. Mert Isten paran-csoilja hogy zörgésünk, Matib. 7. 7. 2. Mert nem tudgunk mi a' szababításnak idejét, azért szüntelen könyörögnünk kell, Luc. 18. 1--7.

HASZ. I. Oktat. Szabad tehát Istent hamar-atni könyörgésünkben, a' segedelemért, 1. Mikor az ellenség káromolja Istent, Esa. 37. Solt. 3. 3. 2. Mikor nincs ereje az híveknek, a' nyomoru-ságnak el-visejésére, Solt. 102. 3--4. 3. Mikor az ellenség ingerli az Isten nyomorult népet, Solt. 102. vers. 9--12. &c.

II. Int. Híjuk Istent ilyenkor buzgóvan: meit el-jű, haláttatik is késmi. Hab. 2. 2. Amen.

II. Az Isten híveinek úgy kell könyörögniek, hogy az 8 könyörgések áldozat gyánánt kedvel-heték Istenül, v. 2.

OKA. 1. Mert az híveknek könyörgése, jó illatnak mondatik, Jel. 8. 3. 2. Mert a' könyör-gés a' mi ajakainknak tulka, Hof. 14. 3. Sid. 13. 15.

HASZ. Int. Ugy könyörögjünk tehát, hogy áldozatul kedvellye Isten. Miképpen könyör-gjünk? A. Azt cselekedjünk a' mit az áldozók cselekedtek. 1. Meg-mossák lábokat, így mi-is mossuk meg szívünket s' kezeinket, az az, szün-nyünk meg a' bűnnek cselekedetül. Jac. 4. v. 8. 1 Tim. 2. 8. Mert annélkül hiában jövünk az Templomban, könyörögni s' áldozni, Esa. 1. 11. Jer. 7. 3--4. 10. Jan. 9. 31. 2. Bűnöket meg-val-lották: Így mi-is bűneinknek meg-vallásával kö-n-

nyó-

nyőrgőünk: mert úgy léfzen kedves könyörgő-
sünk, *Solt.* 32. 5. 1. *Jan.* 1. 9. 3. *Az áldozatra*
idők kezéket: Így mi-is a' Jēsus Christus edgy-
széri áldozatában bizván, (kit példázott az áldo-
zat) az ő nevében könyörgőünk: mert úgy halgat-
tatunk meg, *Jan.* 16. 23. 4. *Az el-vett jókért bálá-*
adó áldozat áldoztak: így mi-is mindenkért hē-
lőket adgyunk: mert ez az Isten akarattya, 1. *Thess.*
5. vers. 17-18. Amen.

III. *Ha az bűvek gyarlóságból, vagy szán-*
szándékkal vétkeznek, és azért más kegyez enbe-
reklül meg-intetnek s' feddetnek, azt jó illat gya-
nánt kell venni, 8. 5.

OKA 1. Mert Idvezítőnk parancsolja, *Matth.*
18. 15-16. az Apostol-is arra int, 1. *Thess.* 5. 11.
2. Mert az által meg-nyerjünk felebarátunkat,

HASZ. I. *Okot.* Még az Isten hivel-is szű-
kölködnék tehát fenyték nélkül: mert ők-is min-
den nap fókakban meg-esnek, *Jac.* 3. 2.

II. *Feddi,* azokat kik az űtet feddő lelki Tani-
tójokat s' attyokfiat utállják s' reájok haragufza-
nak és bofzuval illetik, mint ama: Sidó, Mosest,
Kijdv. 2. 13-14. &c.

III. *Im.* Ha vétkeinkért szeretettből feddenek
Atyánkfiat, Dáviddal vegyük jó neven: indicza-
nak a' Tudománynak okai.

IV. *Mikor az bűvek látrják az hitetleneknek*
bőldog virágzókat (a' mikor ők nyomorgattat-
nak) akkor könyörgőni kell, hogy Isten őket ne en-
gedgye meg-tántorodni, és az hitetlenek gyűleke-
zetekben menni s' azoknak erkölcsöket követni,
vers. 3-4.

OKA 1. Mert ha Isten olyankor, kegyelme
által nem űrit, el-tántorodunk, *Solt.* 73. 2. 2. Mert
magunk erejéből az idveflegnek után meg nem ál-
hatunk, 1. *Pér.* 1. 5. 3. Mert a' Sátán azon az uton
akar meg-ejteni, 1. *Pér.* 5. 8. ki ellen könyörgőni
kell, *Matth.* 26. 41.

HASZ.

HASZ. *Im.* Az hitetleneknek bőldog világi ál-
lapottya, né-tántoricon-meg bennünk, lásd *Solt.*
37. pag. 163.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. *Könyörgő ellenségeinek szándékban való*
meg-gátoltatásáért; A' hol vagyon: 1. A' *kő-*
nyörgő, v. 6. az az, szégyenüllének-meg, mint-
ha magas köziklikről hánytatának-le: néz
azokra a' köziklikre, melyeken akkor Dávid
bujdosott, 1. *Sam.* 23. 26. és 24. 2. *Vége kérsének,*
vers. 6. hogy az én ártatlanságomnak belzédét s'
magam mentését, hallják-meg: mivel hogy az. *k*
békeflegflek, lásd, 1. *Sam.* 24. 7. 3. *Indító oka*
kérésének, v. 7. mert miképpen a' követ vágja, &c.
az az, nem csak halálunkra, igyekeznek; hanem
testeinket darabonként akarják vagdalni, s' a' fir
mellett el-hinteni.

II. *Könyörgő Dávid s' az ő vőle való,* az *bla-*
lomért; A' hol vagyon: 1. A' *könyörgő,* v. 8-9.
Ne hadd-el az én lēkemet, életemet. 2. *Indító*
oka, v. 8. Mert a' mi szemek te rád néznek, az
az, benned bízunk, *Solt.* 123. 1-2.

III. *Ujabbani könyörgő ellenségeinek meg-szē-*
gyenitteréséért; A' hol vagyon: 1. A' *könyörgő,*
vers. 10. 2. *Indító oka:* Mert én ártalom nélkül
(rajtok) által megyek, az az, meg-fizabadulok.

TUDOMANY.

I. *Az bűveknek, az ő ellenségeinek veszedelmes*
tanácskozásoknak idején, eg-fedül csak Istenben
kell bizodalmostak helybeztetni, 8. 6-10.

OKA 1. Mert nem mehetnek azok tovább;
hanem csak mig Isten bocsátja, *Esa.* 10. 5. 12.

2. Mert úgy nem szégyenülnek-meg, *Rom.* 10.
vers. 11-13. &c. lásd, *Solt.* 125.

II. *A' bűvek az ő ellenségeinek tanácsokban,*
s' igyekezetekben való meg-gátoltatásokért könyög-
rőhetnek, 8. 7-10. lásd, *Solt.* 5. p. 26. és 28. p. 118.

CXXII.

CXLII. SÓLTAR.

Summája. Dávid Saulat meg-szorítottván az barlangban, könyörgő Istennek a' szabadulásért, hogy még az Isten dicshírébe az hívek közzét.

Mikor írta? Lásd, v. 1. és 1 Sam. 24. v. 1-4.

Két Részre vannak.

1. Könyörgés a' szabadulásért, v. 1-3.

2. Indító okai könyörgésének, v. 4-8.

E' Soltárban ezek vannak.

I. A' szabadulásért való könyörgés, vers. 1-3. Az én szómmal kiáltok, &c.

II. Indító okai, 1. Mert az én lelkem kesereg, e' szorongatásban, v. 4. 2. Mert te mutattál utat ennek előtte-is énnekem, mikor tört vetettek ellenfelein. 3. Mert nincs ismérőm, az az, szabadító, több Felsegednél, v. 5. 4. Mert Felseged egyedül az én reményem s' örökfejem, vers. 6. 5. Mert én erőtelen vagyok, az én ellenfelein pedig erősek, v. 7.

III. Vége az ő szabadulásának, 1. Hogy dicsírem a te nevedet, v. 8. 2. Hogy engemet környül vévén az igazak, az én szabadításomért, velem együtt dicsíriék Felsegedet, v. 8.

TUDOMANY.

1. Az hívek gyakorta oly szorongató veszedelmekben s' nyomorúságokban esnek, hogy külső segítségül meg-fosztatván, úgy gondolkodnak, hogy azoktól ki nem szabadulhatnak, v. 1-5.

OKA. 1. Mert olyankor úgy gondolkodnak, hogy Isten őket el-hadta, Ejsa. 49. 14. 2. Mert olyankor az ellenfeleltől csufoltatnak, Solt. 4. 3. és 42. vers. 11.

HASZ. Oktat. 1. Nagy szorongatásban vannak tehát az hívek, mikor az Isteni szabadítás halad. Mikor van az? Lásd, Solt. 13. pag. 58.

II. Az

II. Az Isten híveinek, valamikor leginkább szorongatottaknak, s' külső segítségül meg-fosztatottaknak; annál inkább Istenben kell bízni és a' segedelemért könyörögni, v. 5-8.

OKA. 1. Mert olyankor közelget az Isten szabadítás, Ki-jöv. 3. 7-8. 2. Mert a' mikor az emberi segedelem meg-fogyatkozik, az Isteni segedelem akkor kezdetik, Solt. 49. 18. Példa Daniel, s' az ő társai, Dan. 3. 25. és 6. 23. 3. Mert fokszor azért jutatta Isten ily szorulásra az híveket, hogy magához való buzgósaokat próbálja, azokban az ő nagyhatalmát meg-mutassa, Ki-jöv. 14. 12-13. Matth. 3. 24-27. lásd, pag. 46.

II. Az híveinek nyomorúságból való meg-szabadulások, Isteni dícsíretnek fogadásával kell kérni, vers. 8.

OKA. 1. Mert ez a' szabadulásnak vége, Solt. 50. 15. &c. lásd, Solt. 56.

IV. Mikor Isten az ő hívei közzül valakit meg-szabadít, valamelly nagy veszedelemtől, azzal edgyűt tartoznak örülni és Isten a' szabadulásért dicsírni, vers. 8.

OKA. 1. Mert az ősrőlökkel örülnünk kell, Rom. 14. 25. 2. Mert a' mit máfokul kívánunk, hogy mi velünk cselekedjenek mi nekünk-is máfokkal azt kell cselekednünk, Matth. 7. 12. &c.

CXLIII. SÓLTAR.

Summája: Dávid ellenségeitől földszertván, könyörgő Istennek a' szabadulásért, s' az Isten lelke által való vezéreltetésért; és az ő ellenségeinek meg-szégysítéséért. K. Mikor írta? F. Mikor Isten, Saula a Dávid földözésetül, hit hallással vizsgálta hitte volna, 1 Sam. 23. 27.

Két Részre vannak.

1. Könyörgés a' szabadulásért, v. 1-11.

2. Könyörgés ellenségei ellen, v. 12.

Az

Az I. Részben ezek vannak.

I. *Könyörög a' meg-balgattatásért*, A' hol vagyok: 1. *A' könyörögés*, v. 1--2. 2. *Indító oka*, vers. 1. a' teigireted ízerént.

II. *Könyörög az Isten irgalmasságáért*, A' hol vagyok: 1. *A' könyörögés*, v. 2. Ne perelley a' te szolgáddal, t. i. az ő bűneinek érdeme ízerént. 2. *Indító oka*, (1) Mert ha úgy perelész, te előtted (magában) egy igaz sem találhatik az élők közöttül, vers. 2. (2) Mert az ellenség kergeti az én életemet, s' az halálnak rettegési vöttek engemet környül, vers. 3. (3) Mert az én lelkem el-keferedett, &c. vers. 4. a' ketségben efsz szorongattatá lelkemet. (4) Mert lelkemnek illy háborúiban-is, a' te irgalmasságidnak munkáiról emlékezem, s' te benned bízom Uram, v. 5. (5) Mert úgy ohajtom kegyelmedet, mint a' száraz föld a' vizet, v. 6.

III. *Ujjóbban könyörög az Isten meg-vidámító kegyelméért*, A' hol vagyok: 1. *A' könyörögés*, v. 7. 2. *Indító oka*, Mert hasonlatos vagyok a' megholtakhoz, v. 7.

IV. *Könyörög az Isten kegyelmének érzéséért*: A' hol vagyok: 1. *A' könyörögés*, v. 8. 2. *Indító oka*, Mert te benned bízom; mert te hozzád emeltem lelkemet, v. 8.

V. *Könyörög ellenéigirul való szabadulásért*: A' hol vagyok? 1. *A' könyörögés*, v. 9. 2. *Indító oka*, v. 9.

VI. *Könyörög*, 1. Az Isten akarattjára való taníttatásért; és az Isten lelke által való vezéreltetésért, v. 10. 2. *Indító oka könyörögésnek*, Mert én Istenem vagy, v. 10.

VII. *Könyörög az Isten vidámító kegyelméért*, A' hol vagyok: 1. *A' könyörögés*, v. 11. 2. *Oka*, v. 12.

TUDOMANY.

I. Az *bívek*, az ő lelki s' testi szorongattatásoknak idején, a' szabadulást, az Istennek igazságos igire-

igiréinek s' csuda psekedetinek, emlékeztetivel, *Kérlek Istenül*, v. 1--11. *Kéjőv*, 32. 11--15.

OKA. 1. *Mert Isten meg-emlekezik igiretiről*, a' mi nyomorúságinkban, *Solt*, 50. 15. 2. *Mert a' mi velünk tört ízüvettségéről*, s' igiretiről Isten el nem felelkezhetik, *Esa*, 43. 1--3; és 49. 15. lásd, c' *Tudomány*, *Solt*, 77. v. 5. pag. 318.

II. *Int*. Mennél nagyobb a' mi szorongattatásunk; annál inkább bizzunk az Isten igiretjében, 1. *Mert meg aem szegényesülünk*, *Rom*, 10. 10--11. 2. *Mert igireti ízerént meg-szabadit*, *Solt*, 12. 6. és 50. 15. Amen.

II. *Az Isten bíveinek azon kell Isteni kérni az ő nyomorúságokban*, hogy Isten ő vellek az ő szerezés igazsága, és az ő bűndeknek érdeme ízerént ne perelleyen, lásd ezt a' *Tudomány*, *Solt*, 130. p. 520.

III. *Az bíveinek*, nem csak békeségében hanem kiváltképpen az ő lelki s' testi szorongattatásoknak idején, azon kell Istennek könyörögni, hogy az ő szent Lelke által vezérellye, az ő parancsolatának utaiiban, v. 10--11. *Solt*, 119. 24. 36--72. &c.

OKA. 1. *Mert mindenkor*, de kiváltképpen ilyenkor, ostromollya a' Sátán az híveket, hogy Istenül el-fszakaszthassa, 1. *Pér*, 5. 8--9. *Matth*, 26. 41. 2. *Mert a' kéfertetekben felette igen meggyengyül az hit*, még a' nagy szentekben-is, *Solt*, 73. 2--3. *Matth*, 8. 24--26. 3. *Mert az Isten kegyelme által*, ilyenkor őriztetnek ám az hívek, 1. *Pér*, 1--5.

HASZ. I. *Oktat*. Tehát magunk erejéből, Isten kegyelme nélkül. 1. Az Isten törvényében nem járhatunk. 2. A' kéfertetekben-is meg nem állhatunk, *Matth*, 26. 41.

II. *Int*. Ne bizzunk magunk erejében ilyenkor; hanem az Isteni híjuk mellénk. 1. Hogy lelke által parancsolatra tanicsón. 2. Hogy azokban vezérellyen. 3. Hogy kéfertetinkben, ne hadgyon azoktól ne tántorodni, *Matth*, 26. 41. Amen.

Az

IV. Jot-

IV. Jóllehet az Isteni szabadulásnak, a' mi nyomorúságunkban, időt, módot és határt, nem vetetünk, &c. lásd, *Solt.* 141. §. 1. pag. 547.

V. Az hívőknek, nem csak az Isten kegyelmének meg-nyeréséért, hanem annak meg-maradásáért is kell könyörgeni, §. 8-11. lásd, *Solt.* 51. pag. 225.

Az 2. Részben ezek vannak.

1. Könyörgés ellenségeinek meg-szegyenyítéséért, vers. 12. 2. *Írádó oka*, 1. A' te kegyelmességedből, vers. 12. A' te igéretedért, v. 1-2. Mert én te há szolgád vagyok, v. 12.

TUDOMANY.

Az hívők könyörgésbeinek ellenségek meg-szegyenyítéséért, Hogy s' miképpen? Lásd, *Solt.* 5. pag. 26. és 28. pag. 118.

CXLIV. SÓLTAR.

Summája: Dávid bálákat adván Istennek ellenségén való győzedelméért: könyörgés hogy Isten több ellenségét is bízze az Izraelt, és békeséggel s' bűséggel áldgja-meg. K. Mikor irta? F. Mikor fok ellenfelein győzedelmeskedett volna.

Három Részzei vannak.

1. A' győzedelméért való báládás, §. 1-4.
2. Könyörgés Istennek tovább való segédelméért s' általméért, §. 5-12.
3. Könyörgés az népnek békeségéért s' az földnek bűségéért, §. 12-15.

Az 1. Részben ezek vannak.

1. *Háládásu Dávidnak*, 1. Az ő kezeinek az harczon való igazgattatásáért, v. 1. 2. Az harczon való általméért, v. 2. Mert a' *kő-advon, páipon*, érti az Isten általmát, *Solt.* 46. 1. 3. A' népeknek az ő birodalma alá való hódoltatásért, v. 2.

II. *Mélt-*

II. Méltatlanságának meg-ismérlése, Istennek ily jó érdeméért, §. 3. lásd, *Job.* 7. 17.

III. Az ember mulandóságának le-írása, v. 4. 1. Hasonló az hijában valóságához, az az, a' semmihez, *Solt.* 39. 6. 2. Az ő napjai hasonlók, az hamar el-muló árnyékhoz, *Solt.* 34. 6. *Jób.* 14. 2.

TUDOMANY.

I. Az hadi erő, bátorság, okosság és győzedelm, Istennek kiváltséppen való ajándéka, v. 1. Példa, Gedeon, *Bírák.* 6. 12. Sámson, *Bírák.* 15. 18. &c.

OKA. 1. Mert minden mesterségek s' tudományok Isten ajándéka, 1 *Cor.* 12. 6. tehát az hadi erő, okosság-is. 2. Mert az hadra alkalmazhatóságot, Isten télti alkalmazhatósá, *Bírák.* 6. 14-15. 1 *Sam.* 14. 2-12. és 17. 45.

HASZ. I. *Okasat*. Tehát az hadakozásnak idején, mikor az Isten népe háborgattatik, Isten támaszthat hadakozó férfiakat, népe általmára rendkívül-is. *Miképpen?* F. 1. Rendkívül való erővel s' bátorsággal némellyeket fel-készítvén, mint Baráchot és Debora, *Bírák.* 44. 18. Dávidot, 1 *Sam.* 17. 45. 2. Az erőteleneket meg-erősítvén, *Bírák.* 7. vers. 2-6. 3. Kevés által fokot győzvén, 1 *Sam.* 14. v. 1-12. &c.

II. *Íriti*. Az had viselőket, 1. A' lovagoknak s' gyalogoknak fokaságában, ne bizzanak, hanem Istenben, ki azokat erővel s' bátorsággal, &c. meg-áldhattya, *Solt.* 20. 8. 2. Az ő vitézeknek kevés, s' erőtelen voltán meg ne csüggyenek: mert Isten azokat meg-erősítheti, és sokakat azok által meg-győzheti, 2 *Gbron.* 14. 11. *Bírák.* 7. 6. 3. Ha kinek hadi ereje, tudománya van, s' győzedelmeskedik, Istennek tulajdonicsa, *Solt.* 44. 3-4. 4. Isten nevének segitsegűl való hívásával indulyanak hadban: mert ha Isten véleik nem léfzen, meg-szegyenülnek, lásd *Solt.* 44. 10. p. 194.

II. *Mikor Isten a' K. Fejedelmeknek, Kapitányoknak, s' Hadnagyoknak, ellenségén való győzedelméért*

zedelmet ád, báldáffal kell Isten dicsőíteni, a' győzedelemért, *Ű. 2-10. Lásd, Példát, Bírák. 5. vers. 4. Ki-jöv. 15. &c.*

OKA. 1. Mert Isten volt Hadnagy az ő népe, seregiben, *2 Chron. 13. 12. és 14. 12.* 2. Mert azért ád Isten győzedelmet az ő népének, *Ki-jöv. 17. 15. Solt. 50. 15.*

HASZ. *Inti.* Az Hadviselőket, a' győzedelmért tulajdonosának Istennek dicsőítségét.

Miképpen? *F. 1.* Nem magok erejének s' tudományának, hanem Istennek, tulajdonitván a' győzedelmet, *Solt. 44. 3-4.* 2. Napot szentelven Istennek, *Esth. 9. 21.* 3. A' nyert praéból Isten dicsőítségére adván, *Josf. 6. 17. &c.*

Az 2. Részben ezek vannak.

I. *Könyörgő az Isten tovább való segedelmért,* vers. 5. Uram naits-le a' te egiedet, és szállj alá, az az, jelencs-meg szabadtásodat s' óltalmadat.

II. *Könyörgő ellenségi ellen,* Űld-meg az hegeket, vers. 5. Az hegyeken érti az Isten népe hatalmas ellenfelet, *Solt. 46. 4.* Értelme ez: mint a' fűtt semmivé leszén, tedd olyanná, a' mi hatalmas ellenfejinket. 2. Bocás meny-fűtő köveket reájok, &c. v. 6.

III. *Könyörgő a' szabadtásért,* vers. 7-11. Az Istennek kezén, érti az ő izabadító hatalmát, *Esa. 59. 1.* Az idegeneken, érti a' pogányokat, kik az Izrael társaságán kívül voltak, *Ephes. 2. v. 12.*

IV. *Indító oka könyörgésének,* 1. Mert az ő szájak szől hazugságot, v. 8. az az, szájjal igérnek békeiséget, de szívekben hadról gondolkodnak, *Solt. 120. 7.* 2. Mert az ő jób kezek hamiságnak jobb keze, v. 8. az az, a' mit jób kezeknek béke-szával igérnek, nem állják-meg, *Jac. 4. 8.*

V. *Háldás a' szabadtásért,* v. 9-10. Az szabályán, érti az ellenfelet, *Jer. 47. 6-7. és 23. vers. 20.*

Tudo-

TUDOMANY.

I. *Az Isten népe fel-fuvalkódott hatalmas ellenségének, meg-férgeszenettségért és veszedelmekért, szabad könyörgönni az Isten népének, Ű. 5. 8. Lásd, Solt. 5. p. 26. és 28. p. 118.*

II. *Az Isten népe a' szabadukisért s' általomért tartozik Istennek báldáffal, Ű. 9-10. Lásd, v. 4 és Solt. 9. pag. 42.*

Az 3. Részben ezek vannak.

I. *Könyörgő Dávid, Istennek sok rendbéli áldásért.* 1. Az Izrael fiainak s' leányinak szaporodásokért, v. 12. Kiket hasonlít a' Jerusalembéli Templom ékes köveihez 2. A' gabonának bőlegeért, vers. 13. 3. A' barmoknak tenyészésért, v. 13-14. 4. Az haza békeféséért, hogy ellenség arra ne űzőn, az Izraelnek fiait s' barmait el ne hajcsa, vers. 14.

II. *A' népnek az bázában, ezekben való boldogsága, Ű. 15.*

III. *Oka a' boldogságnak:* Mert az ilyen népnek Istene az Isten, v. 15. Lásd, *Lev. 26. v. 11-12.*

TUDOMANY.

I. *A' Keresztyén Magistrátusok, az Ország ifjainak, fiainak s' leányinak sőt a' barmoknak szaporodásokért, nevedesfékért és békefés meg-maradásokért tartoznak könyörgönni, Ű. 12-14.*

OKA. 1. Mert Atyák és Titórok az országban: azért az egész országnak lakosíért kell könyörgönni, *Terem. 41. 43-45.* 2. Mert ezekben áll az ő világi boldogságok, *Terem. 33. 11. Lev. 26. 4-6. &c.*

HASZ. *Feddi.* Azokat kik nem hogy az ő országa fiainak, &c. meg-maradásokért könyörgönnének; de törvénytelen életekkel okot adnak az ország pusztulására, &c.

II. *Minden esti jök s' áldomások minémű az ország békefésé, &c. Lásd, Solt. 65. p. 264.*

Aa 3

III. Az

III. Az Isten népének világi bűnöségei ebben áll, ha az ő szai, leányai, bázokban nevednek mártírai a mezőkre szaporodnak, és azokat Isten ellenének rablásaiul s pusztításaiul meg-államazzá, *Job. 15.*

OKA. 1. Mert az Isten szeretőinek jele, az gyermekeknek szaporodása, *Solt. 127. 3--5.* és az barmok tenyésztése, *Deut. 28. 4.* 2. Mert ezek a jók az Isten jelenlétének jelei a nép közt, *Lev. 26. 4-12.*

HASZ. I. Okai. 1. Isten haragjának jele tehát, a' hol a' földnek magzati, és a' barmoknak fajzati nem szaporodnak, *Deu. 28. 16. seq.* 2. Isten népe tehát az, a' hol ezek az áldások vannak az országban. Mondás: Lám a' pogányok közt is (meg fokozor bővebben) meg-vannak ezek? Felváz dolog. Mert Isten az ő közönséges gondviseléséből azoknak is ad telti jókat, *Matib. 5. 45.* de nem úgy adgya mint a' hiekek: *meri* azoknak hállo s' tör gyanánt adgya, lásd, *Solt. 69. 23.*

K. Honnan ismerhetjük meg, ha Isten szereti minket adgya nekünk az ilyen jókat?

Fel. Ezekből, 1. Ha mindeneket Isten áldásának tulajdonitod, *Terem. 33. 11.* Mert a' gonoszok magoknak tulajdonitják, *1 Sam. 25. 11.* 2. Ha mennél több jód van, annál alázatosabb vagy, *Terem. 32. 11.* Mert a' gonoszok abban fel-fuvalkodnak, *Dan. 4. 27. 3.* Ha javaiddal Isten dicsőítségére élsz, *1 Cor. 10. 31.* Mert az gonoszok a' testnek élnek azzal, *Luc. 12. 19.* 4. Ha mennél több javaid vannak, annál buzgóbb vagy az Isteni tiszteltben, *1 Chron. 29. 1--2. &c.* Mert a' gonoszok a' világjokban buzgó, *Hof. 2. 7--8.* 5. Ha mennél gazdagabb vagy, annál inkább féled Istent büneiddel meg-bántani, *Terem. 39. 9.* Mert a' gonoszok gazdagságokban bizván, nem félik Istent, *Luc. 18. 2. &c.* lásd, *Solt. 73. p. 298.*

II. *mt.* Ellyűnk úgy, hogy Isten legyen a' mi Istenünk, és ezekkel az áldásával áldgyon-meg or-

szág-

szágunkban s' városinkban, és falunkban *Mint álljunk?* Az Isten parancsolati szerént, *Lev. 26. ven. 3--12.* Amcu.

CXLV. SÓLTAR.

Summája: Dávid az Ur Istent, az ő jószágért, méltóságért és minden teremtet állatokra (de kiválteppen a' hiekre) való csudálatos gondviselésért dicseri s' magasztallja.

K. Mikorirta? F. Minek utána a' pogányokat meg-hódoltatta, és az Isten országát békeféléssel meg-áldotta volna: mellyért könyörgött az 144. Soltárban.

Két Réfzei vannak.

1. Az Isten nevének dicsőítése, *Job. 1--9.*

2. Az Istennek minden teremtet állatokra való dicsereti, *Job. 10--21.*

Az 1. Réfzben ezek vannak.

I. Az Isten nevének dicsereti, v. 1. Magasztaltak téged én Istenem, &c.

II. Múgya e' dicsőíretnek, 1. Örökkön örökké, v. 1. 2. Minden napon, v. 2.

III. Okai e' dicsőíretnek, 1. Mert nagy az Ur, vers. 3. 2. Mert az ő dolgai nemzetről nemzetre terjednek, v. 4. 3. Mert az Urnak dicsőisége csudálatos, v. 5--6. 4. Mert büszkes az ő jó volta és igazsága mindenekhez, v. 7--9. 5. Mert kegyelmes s' haragra késedelmes, v. 7.

TUDOMANY.

I. A' K. Királyok, Fejedelmek és Magistrumok, nagy alázatsággal, meg-ismérvén az Istennek nagyságát s' dicsőségét, tartoznak személyen ő felségét magasztalni, *Job. 1--7.*

OKA. 1. *Mert* az Isten Királyok Királya, *Dan. 2. 47. 1 Tim. 6. 15.* 2. *Mert* dicsőíretnek Királ-

Aa 4

Kirá-

Királya, kit minden földi Urak tisztelnek, *Solt.* 24. vers. 8. és 95. 3. *Mert ő Felsege által uralkodik az Uraságok, Pél.* 8. 15.

HASZ. 1. *Feddi.* Azokat kik Istent Dáviddal nem magasztalják. *Ill.* 2. 1. Kik dicsőffégeket magoknak tulajdonították, *Dan.* 4. 27. 2. Kik kegyetlenül uralkodnak, mint ha Isten sem volna, *Solt.* 94. *Amos.* 4. 1. 3. Kik az Isten dicsőffégére semmi gondot nem viselnek, *Hagg.* 1. 9. &c.

II. *Inti.* A' méltóságokat az Isten dicsőretire. *Miben áll ez az ő Isteni dicsőreték?* F. 1. Istennek tulajdonítani az ő méltóságokat, &c. &c. 2. Kegyetlenül uralkodni. 3. Isten dicsőfféget előmozdítani, *1 Chron.* 29. 1--2. &c.

II. *Az Ur Isten felteke igen irgalmas kegyelmes és baragra késedelmes, minden embernek nézve,* *Ki-jöv.* 34. 6--7. lárd, *Solt.* 103. pag. 419.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. *Az Istennek minden teremtetett állatoknál való dicsőreté,* v. 10--11--12. *Az Isten fiaim érti s' választottakat, kiket fiaivá fogadott a' Christusban,* *Gal.* 4. 4--6.

II. *Indít oka e' dicsőretés,* 1. *Mert az Ur támogatgya az (bűnben) efendőkert,* v. 14. *Hogy ha el-esnek-is ne romollyanak-meg,* *Solt.* 37. 24. 2. *Mert fel-emeli az el-gőrbetteket,* v. 14. az az, az hitben, (a' nyomorúságok alatt) meg-egyen-gülteteket, *Luc.* 22. 31--32. *Jan.* 21. 11. 3. *Mert minden teremtetett állatoknak ételt s' italt ad,* vers. 15--16. 4. *Mert minden utában (tanácsában s' cselekedetiben) kegyelmes,* v. 17. *Ki-jöv.* 34. 6-7. 5. *Mert közel vagyon az űtet segítségül hívókhoz,* vers. 18-19. az az, meg-halgattya azokat. *Solt.* 91. vers. 15. 6. *Mert meg-örzi az űtet szeretőket,* vers. 20. *Solt.* 91. 14. 7. *Mert az ővéinek ellenségeket el-veszti,* vers. 20.

III. *Ujjában bíreri az Isten dicsőretet,* v. 21.

IV. *Inti.*

IV. *Int minden teremtetett állatokat az Isten dicsőretet,* v. 21.

TUDOMANY.

I. *Minden élő s' lelket teremtetett állatok, de kiválképpen az bivek, tartoznak Isten az ő jószágért, irgalmaságért, dicsőrti és magasztalni,* v. 10-14.

OKA. *Mert Istennek gondviseléséből, vannak s' állanak, és tápláltatnak,* *Néb.* 9. 6. lárd, *Solt.* 103.

II. *A' nyomorúságának idején bivekben megtartottakat, Isten elfűzi-meg, hogy Isteniül el ne szakadgyanak,* *1. 14. Luc.* 22. 31--32. Lárd, e' *Tud. Solt.* 37. pag. 164.

III. *Minden lelket állatoknak, Isten kegyes gondviseléséből szolgáltart ételt s' italt,* *1. 15--16.* *Solt.* 147. 9.

OKA. 1. *Mert irgalmas minden teremtetettéhez,* *Matib.* 5. 45. 2. *Mert a' mikor Isten ad, mindenek bővölködnek, mikor pedig meg-tartóztatya áldását, mindenek szűkölködnek,* *Solt.* 104. vers. 10--15. lárd, *Solt.* 104. pag. 422.

IV. *Az Ur Isten az űtet feld s' szerető, biveknek könyörgéseket meg-halgattya, és inségekből s' nyomorúságokból meg-szabadittya,* *1. 18--20.* *Solt.* 91. 14--15.

OKA. 1. *Mert az Isten felsőknek semmi foggyatkozásofok nintsen,* *Solt.* 34. 10. 2. *Mert a' kegyesflegnek igireti vagyon,* *1 Tim.* 4. 8. lárd, *Solt.* 91. pag. 377. *Mért hogy néha, Isten az biveknek könyörgéseket meg nem-halgattya?* Lárd, *Solt.* 34. pag. 148.

CXLVI. SÓLTAR.

Summája: *Dávid. minek utánna mindeneket, kiválképpen az Isten fiait az Isten dicsőretet imett volna,* a' 145. *Soltárban:* *intí az ő Soltét és a' biveket az Isten dicsőretet, el-intvén őket az*

Aa 5

embe-

emberekben való bizodalomról. Az időben írta, mikor a' 145. Soltárt.

Két Részzei vannak.

I. Fogadásá Davidnak az Isten dicsőretire, v. 1-2.

II. El-ini a' bűveket az emberekben való bizadalomról, és írti az Istenben való bizadalomra, v. 3-10.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. David nógattyá lelkét és a' bűveket az Isten dicsőretire, v. 1.

II. David fogadásá tétele az Isten dicsőretiről, vers. 2.

TUDOMANY.

Az bűveknek mind magokat s' mind másokat felekengerni kell az Isten nevének dicsőretire, v. 1-2. Lásd, Solt. 130. 1. és 148. Okai e' Tudománnak ide alá íratatnak-meg.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. El-ini az embereket az emberekben való bizadalomról: A' hol vagyon: 1. Az el-inés, v. 3. Ne bizzatok a' Fejedelmekben, &c. 2. Indító oka, 1. Mert nincsen azokban szabadító erő, vers. 3. 2. Mert meg-halnak s' földé lesznek, v. 4. 3. Mert a' földiekre nézve el-vész az ő gondolatnyok, v. 2. Lásd, Job. 14. 4.

II. Inés az Istenben való bizadalomra: Az hol vagyon, 1. Az inés, im e' szókban: Bóldog, &c. tehát az Istenben kell bízni. 2. Indító oka. (1) Mert bóldog a' kinek segítője a' Jákóbnak Isten, v. 5. Ugyan-is azok meg nem izégyműlnek, Rom. 10. 10--11. (2) Mert Isten teremtette a' mennyet földet, v. 6. (3) Mert igaz mondasát (ipretit) meg-tartja örökké, v. 6. (4) Mert az éhezőknek ételt ad, v. 7. (5) Mert a' foglyokat (mind lelkieket s' mind testieket) meg-szabadítja, v. 7. Solt. 68. 7 Esa. 61. 1. (6) Mert mind a' lelki

s' lelki s' mind a' testi vakokat meg-világosítja, vers. 8. Mare. 10. 51-52. (7) Mert fel-emeli az el-éltéket, v. 8. Lásd, Solt. 145. 14. (8) Mert szeret az igazakat, v. 8. kik igazán az Isten törvénye szerént élnek. (9) Mert általmazza a' jövevényeket, v. 9. 1 Sam. 14. 14. (10) Mert gondot visel az özvegyekre s' árvákra, v. 9. mert Attyok azoknak, Solt. 68. 6. (11) Mert a' gonoszoknak utokat (tanácsokat s' végezéseket) el-fordítja s' meg-gátolja, v. 9. Lásd, Esa. 10. 5--12. (12) Mert uralkodik örökké niennyen és a' földön, v. 10. (13) Mert a' Sionnak (az Ecclesiának) Isten, az az, szabadítója, meg-tartója és általmazója. Mind ezek a' Christusról mondatnak, ki örökké áldandó Isten, az ő Ecclesiájában, Rom. 9. 5. és a' kire néznek a' földnek minden lakói, Esa. 45. v. 22.

TUDOMANY.

I. Az Isten népének (Sion leányának) nem szabad semmi rendben, karban és méltóságban helybezetett emberekben bízni, v. 3--4.

OKA. 1. Mert átkozott a' ki teremttett állatokban s' emberben bízni, Jer. 17. 5. 2. Mert emberben bízni bálvány imadás: a' bálvány imádók pedig meg-férgyenülnek, Solt. 97. 7. 3. Mert Isten fedelme nélküli életben-is, nem segíthetnek, Solt. 60. 13. Azért mondgya David, Solt. 118. 8--9. 4. Mert holtok után annál inkább nem segíthetnek, Job. 14. 22. és Esa. 63. 16.

HASZ. I. Okai. Nem Sionnak s' Isten népének fiai tehát, kik teremttett állatokban, élő s' holt emberekben bízna, azoknak efedeznek mint kőben járóknak: mert menyben nincs több kőben járó a' Christusról, Rom. 8. 34. 1 Jan. 2. 1-2. &c.

II. In. Tsak az Istennek földnek teremő s' mindenekre gondot viselő Istenben bizzunk, s' ő Felfegőt hívjuk segítségre. Indicsanak e' fellyebb való okok, 1. Mert bóldog a' kinek segítője a' Jákóbnak Isten, &c.

II. Az Isten bűneinek mindennemű szűkségeken s nyomorúságokban, egyedül csak az Istenben kell bízni, *ψ.* 5--10.

OKA. 1. Mert boldogok azok, kik Istenben bíznak, *v. 5. &c.* lásd több okait, oda fel.

CXLVII. SÓLTÁR.

Summája: A' *Prophétia imi az Isten Anya-szenegybázát, az Isten dicsőitire, azokért a' lelki s' testi jókért, melyeket ő velle készített.* K. Mikor iratott? F. A' Babyloniai fogság után, mikor az 126-dik Soltár: mint meg-teretfzik, a' 2. 3. verséből, lásd, *Esd.* 3. 10--11.

Két Részzei vannak.

1. Három rendbeli intése a' *Prophétának az Isten dicsőitit felől az néphez, ψ.* 1--7--12.

2. Sok rendbeli indító okai az Isten dicsőitinek, *vers.* 1--20.

Az egész Soltárban ezek vannak.

I. *Intés az Isten dicsőititire:* A' hol vagyon:

1. Az *intés*, *v. 1.* Dicsőijetek az Urat, t. i. a' fogságból hazajött Sidók, *Esd.* 3. 10--11. 2. *Indító aka*, (1) Mert jó és gyönyörűséges az Urat dicsőíteni s' illendős is, *v. 1.* (2) Mert Jerusalemet (az az, a' Városet, Templomot és az orlázgot) meg-építi Cyrus által, *v. 2.* Igéret szerént, 2 *Chron.* 36. 22. *Esd.* 1. 1. (3) Mert az el-szeledett Sidókat össze gyűjti s' haza hozza, *v. 2.* (4) Mert a' töredelmes szívűeket be-kötözi, *v. 3.* K. *Késodák a' töredelmes szívűek?* 2. Ki és miképpen gyógyítja meg? Az 1. F. A' Sárántul, Adámban meg-lebhetett fegény bűnösök: minémű volt Dávid, *Solt.* 41. 5. és a' meg-terő Publicánusok, *Matth.* 9. 10--12. Az 2. F. Az Itennek Fia, a' Jelus Christus: mert ez amaz lelki orvos, ki be-kötözi a' meg-sebestedt juhokat, (bűnösöket) *Ezech.* 34. 16. *Matth.* 15. 24. meg-gyógyítja pengig, 1. Az ő sebreinek, s' halálának érdeme által, *Esa.* 53. 5. 2. Az Evan-

géliumbéli szép igiretek által, *Solt.* 19. 8. (5) Mert ő teremtetete a' csillagokat, s' azokat száman tudja, *v. 4.* az az, ismérí s' azokra gondot visel, és Isteni hatalmas ereje által az ő rendekben igazgatty, *Solt.* 104. 19. (6) Mert nagy az ő ereje és meg-számlálhatatlan bölcsessége, melyek szerént örzi népét, *v. 5.* (7) Mert fel-fegíti a' nyomorultat, *v. 6.* az az, a' fogságban el-nyomattatott Juda népét meg-fzabadítja, s' szabadságban állattya.

TUDOMÁNY.

I. Az Ur Isten, noba barátságában az ő népének várofit el-pszánattya s' romantya; de ismérí igal-masságából meg-építi azokat, *ψ.* 2.

OKA. 1. Mert ő Felsege ront és épít, *Jer.* 45. 4. 2. Mert nem ősokké haraglszik népére, *Solt.* 103. 9. hanem békefféget szól idével annak, *Solt.* 85. 9. *Jer.* 29. 10--11. &c.

II. Az ő bűnök miatt meg-sebestedt lelki szegény (lelki betegesek) bűnösöket, egyedül az Ur Jelus gyógyítja, s' gyógyítja meg-ü, *ψ.* 3. *Esa.* 53. 5--6. és 61. 1.

OKA. 1. Mert ő Felsege ama' jó páfator, ki a' Jereimes (juhokar) bűnösöket be-kötözi, *Ezech.* 34. 16. 2. Mert ő Felsege amaz orvos, ki a' lelki beteghez be-megyén, *Ki-jó.* 15. 26. *Matth.* 9. *vers.* 10--12. 3. Mert ő Felsege ama' jó Samaritanus, ki amaz út félen (a' bűnnek után) fetrengő sebeset be-kötözi, *Luc.* 10. v. 30--34.

HASZ. I. *Oklat.* 1. Minden bűnös tehát lelki beteg s' szűkölködik orvos nélkül, *Solt.* 41. 5. De nem minden érzi az ő lelki betegségeit, *Matth.* 9. 12 2. Senkit tehát nem gyógyit-meg a' Christus; hanem a' ki erzi lelki sebeit, és ő Felsegéhez megyén, *Hof.* 5. 15. és 6. 1--2. K. *Hogy hogy sebesedik meg lelki ismérít a' szegény bűnösnek, és hogy jár annak észére?* F. 1. A' nyomorúságok által, *Solt.* 38. 3--4. és 2 *Sam.* 24. 17. 2. A' lelki ismérnek vádgya által, 2 *Sam.* 12. 13. *Matth.* 27. 3.

3. Az igének praedikálása által, *Ciel.* 2. 36-37. ezért mondatik két élti fegyvernek, *Sid.* 4. 12. 4. Az törvénynek ereje által, *Gal.* 3. 12.

II. *Int.* A' kik így meg-sebhtettek lelkekben, ne kereslenek egyébűt orvost; hanem mennyenek a' Christushoz, Judával, *Hof.* 6. 1--2. a' Publicánfokkal, *Matth.* 9. 10. Indicsón. 1. Illyekért jött, *Matth.* 15. 24. 2. Mert csak edgyet-is ezek közzől magától el nem űz, hanem inkább magához hja, *Matth.* 9. 13. 3. Mert illyeknek ad lelki nyugodalmat, *Matth.* 11. 28--29. Amen.

II. *Intés az Isten diciretve.* A' hol vagyoni, 1. *Az intés,* v. 7. Enekellyetek az Urnak, &c. a' musicáról, láfd, *Solt.* 81. 2. *Indító okai.* (1) Mert felhőket szerez s' erőt ad, v. 8. (2) Mert fűvet terem, a' hegyeken s' mezőkön, v. 8. *Solt.* 104. 14. (3) Mert a' barmoknak s' madaraknak eledelt ad, ver. 9. *Jób.* 39. 3. (4) Mert az őtet felbkt, és ő kenne bizókat, s' nem a' magok vagy mások erejekben, bizókat szereti, v. 10--11.

TUDOMANY.

I. *Az Ur Isten az őtet felbktnek s' ő benne bizók-nak, földőre alkalmas időben való első szolgál-tat,* ver. 8. 11. *Lev.* 26. 3--4. *Joel.* 2. 23.

OKA. 1. *Mert illyeknek ígér Isten alkalmas időben való első,* *Lev.* 26. 3--4. 2. Mert semmi fogyatkozások nincsen az Istent felőknek, *Solt.* 34. ver. 10--11.

HASZ. I. *Oktat.* Haragzik tehát Isten az ő népére, mikor alkalmas időben, neki esőt nem ad: Mert szégyen vallásra s' bírára jutattya, *Jer.* 14. 1--4. *Mert vagyon ez?* F. 1. Az Isten parancsolatának meg-rontásáért, *Deut.* 28. 15. 23-24. 2. A' poenitentia tartatlanságért, *Jer.* 14. 6. 3. Az Isten ígéjének meg-utalásáért, *Lev.* 26. 14. 4. Az Isten dicsőségének elő nem mozdításáért, *Hag.* 1. 9--10. 5. A' hamis dézmálásért, *Mal.* 1. 10. &c.

II. *Int.* Ellyünk úgy, hogy Isten alkalmas időben

időben földünkre adgyon esőt. *Mini ellyünk?* F. 1. Járjunk az Isten parancsolatban, *Lev.* 26. 3--4. 2. Bűneinkből térjünk meg, *Joel.* 2. 12-23. 3. Az Isten dicsőségét elő mozdítsuk, *Hag.* 1. 10. 4. Az ő idejében igazán dézmállyunk, *Mal.* 1. 10. &c.

II. *Utállya Isten azokat valakik magok, lovak, vagy másoknak erejekben bíznak, a' badakozásnak vagy nyomorúságnak idején.* 5. 10.

OKA. 1. *Mert meg-szégyenűlnek azok,* *Esa.* 30. 1--3. 2. *Mert meg-átkozza Isten azokat,* *Jer.* 17. 5. láfs erről, *Solt.* 20.

III. *Intés az Isten diciretve.* A' hol vagyoni: 1. *Az intés,* v. 12. Dicsird Jerusalelem (Isten Ecclesiája) az Urat. 2. *Indító oka.*

(1) *Mert meg-erősíti kapuidat,* az az, a' Juda orszagát s' abban az Ecclesiát, v. 13.

(2) *Mert meg-áldgya fiaidat,* v. 13.

(3) *Mert Békeséget ad határidban,* v. 14.

(4) *Bűniges gabonával meg-áldgya határidat,* ver. 14.

(5) *Mert El-bocsáttya az ő igéjét a' földre, &c.* ver. 15. az az, az ő parancsolattya, mely szerint hatalmassan cselekezik mindeneket.

(6) *Mert a' felleghben havat terem,* v. 16.

(7) *Mert a' vízből jeget fagyall,* v. 17.

(8) *Mert az ő befzedével a' meleg szelet meg-olvasztja,* a' folyó vízzé téfzi, v. 18.

(9) *Mert az ő igéjét (akarattya frigyét) hirdeti Jacobnak,* v. 19.

(10) *Mert egyéb nemzetek el-hagyott Isten,* a' Jacob marakékit vőtte-fel, v. 19. *Deut.* 14. 2.

TUDOMANY.

I. A' békeség és a' gabonának bősége, a' vadróf-nak s' fatuknak határidban, Isten szeretelmének jele, ver. 13--14. láfd, *Solt.* 144.

II. A' miképpen Isten, az ő hatalmas befzedé által formállgya a' havat, és a' jeget: úgy azon ha-talma

szalmákkal, azokat meg-olvasztja s' folyó vízbe változtattja, *1. 15--18.*

HASZ. Oktat. Nem történetből; hanem Isten igazgatásából lesznek, a' havak, jegek, a' levegő égbén, még pedig az emberek javokra.

K. Micsoda végei vannak ezeknek a' természetben? Fel. Az *bónak* végei s' hasznai ezek. 1. A' földet firosttja. 2. A' veteményeket táplálja, s' a' deréktól védelmezi: A' *jég esőnek* végei 1. Isten ellenségit meg-öli, *Jos. 10--11.* 2. A' poenitentia tartatlanokon Isten bocsáztatja véghez vízi hegyeken és mezejeken lévő gyümölcsöt megemléstván, *Ki-jöv. 9. 17--19.* A' folyó viznek használja; hogy az embernek s' baromnak italt szolgáltatson, &c.

III. Valamelly népet s' nemzetet Isten egyebek felett az ő frigyében bé-vészen, szent akarattal néki meg-jeleníti, és az ő igaz ismeretire jutattja, bűláddással tartozik, Isten azért magasztalni és dic-sírní, *1. 19--20. Eph. 1. 3. &c.*

OKA. 1. Mert Isten azokat a' teremtésnek országából hozta-ki, *Colos. 1. 12--13.* 2. Mert azoknak kiváltképpen való Istenek az Isten, *Terem. 17. vers. 1. 17.* 3. Mert azok között lakik Isten kiváltképpen való módon, *Lév. 26. v. 11--12.*

HASZ. I. Feddi, A' Keresztényeket, kik Isten azért nem dicsőítik: hogy őket a' pogányságból ki-hozta. *Illenek. 1.* Kik Isten ki-irják, öntik s' faragják, *Esa. 46. 3--6.*

2. Kik Istenen kívül termetet állatott tisztelnek

3. Kik Isten parancsolati szerént nem élnek, *Jer. 6. vers. 16.*

4. Kik a' pogányok erkölcsét követik, s' az Isten neve káromlására okot adnak, *1. Péz. 4. 3. Rom. 2. 24.*

II. Inti. Dicsőítsük mi az Isten. *Miképpen?* 1. Lélekben és igazságban őtet tisztelvén, *Jan. 4. vers. 24.*

2. Egye-

2. Egyedül őtet híván segítségül, *Solt. 50. 15.*

3. Az ő parancsolatiban járván, *Ki-jöv. 2. vers. 1. seqq.*

4. Igazán, szentül élvén: Mert azért virradott-fel mi rajtunk az Isten kegyelme, *Tit. 2. 11--12. Amen.*

CXLVIII. SÓLTAR.

Sumája: A' *Propbétá* inti az Istennek minden teremtet állatit, mennyben és földön: hogy Isten az ő módgyok szerént dicsíriék, az ő méltóságért, s' bízaléba való jó voltáért.

Két Részci vadnak.

1. Inti a' *Propbétá* az Egeknek seregeit az Isten dicsíretire, *1. 1--8.*

2. Inti a' földnek minden seregeit az Isten névén dicsíretire, *1. 7. 9--14.*

Az 1. Részben ezek vannak.

I. Intés az égnek seregeibez: kiket három karban állit. 1. A' *mennyei seregek*, v. 1. Érti (1) Az Angyalokat, a' minr magyarázza, v. 2. (2) A' meg-dicsőült szenteket, v. 3. Dicsíreték minden ő seregi: ezeken érti a' boldogult lelkeknek seregeit, kik az Angyalokkal edgyütt dicsírik Isten, *Jelen. 4. 9--11.*

2. A' *Csillagos égnek seregei*, v. 3. kik dicsírní mondatnak Isten, a' mennyiben alkalmatosságot szolgáltatnak az embereknek az Isten dicsíretire, *Solt. 8. és 19. 3.*

3. A' *levegő égnek seregei*, minéműek a' *felbő*, vers. 4. villámás, kő-eső, hó és nedveség, szél, v. 5. ezek-is ugy dicsírik Isten, mint a' nap, &c. v. 3. Ezek engedelni mondatnak az Isten akarattának mikor az Isten akarattját végben vízik, és a' bű-nös népet ezek által inti Isten; mint az első vilá-

got

got el-bontá az eső, viz, *Terem. 7.* és Sodomát a tűzes eső, *Terem. 19.*

II. *Indító oka az intésnek:* 1. Mert ő mondotta és mind ezek láttak, v. 5. A' teremtésben, *Terem. 1. 6--8.*

2. Mert azokat meg-erősítette helyekben, és rendet szabott nékiek, hogy az ő rendek szerént járjanak, v. 6. *Job. 39. 22--33.*

TUDOMÁNY.

I. *Az Istennek biveinek, az Isten dicsíretire nem csak a' magok lelkeket; hanem mennyben az Angyalokat, a' meg-dicsőült szenteket; és az égen a' napot bódlat, csillagokat-is, serkengetni kell az Isten nagyrágos nevének dicsíretire,* vers. 1--3.

Három mondek a' Tudományban.

I. *Az biveknek magok lelkeket kell serkengetni az Isten dicsíretire,* lásd, *Solt. 103. és 146.*

II. *A' mennyei seregeket-is,* 1. Mert azoknak társaságokban hivattattak, *Sid. 12. 22--24.* 2. Mert az Angyalok a' mi őrizetűnkre minden nap ki-küldetnek, *Sid. 1. 14.* Azért serkengethetik azokat az Isten dicsíretire.

III. *Az égen lévő napot bódlat-is, &c.* 1. Mert azok-is az ő módgyok szerént serkengetnek minket az Isten dicsíretire, lásd, *Solt. 8. 4. és 19. 3.* 2. Mert azok a' mi javunkra szolgálnak éjjel és nappal, *Solt. 104. 19. &c.*

HASZ. I. *Oktat.* Nincsenek tehát az Angyaloknak, s' a' meg-dicsőülteknek seregében, kik azokkal edgyütt Istent nem dicsírik, &c.

II. *Int.* 1. A' mi lelkeinket serkengetjük az Isten dicsíretire, *Solt. 103.* 2. Az Angyalokat, *Solt. 103. 20--22. Amen.*

III. *A' levegő égnek minden seregei minéműek, a' felleg, abban lévő tűz, villámás, kő eső hó, az Istennek rendelésétől függenek, és az Isten akarattya*

rattyaát e' földön végben víszik, és az ő módgyok szerént Istent dicsírik, v. 4--8.

OKA. 1. Mert ha Isten parancsol, a' felhő esőt ad a' földre, *Deut. 28. 12.* ellenben, ha meg-tiltja nem ad esőt, *Esa. 5. 6. Deut. 28. 23--24.*

2. Mert parancsol a' fellegeknek, kik őzön vizet becsátnak alá, hogy a' bűnös népet el-boricsa, *Terem. 7. 1.*

3. Mert parancsol a' tűznek, s' le-száll a' Sodomabéliekre, *Terem. 19.* és az Illyéft üldözőkre, *2 Kír. 2.*

4. Mert parancsol a' szélnek s' a' tengeren háborut indít, *Solt. 107. 25.* és a' földön őszve romtya az épülteket s' abban az embereket, *Job. 1. vers. 19.*

HASZ. *Int.* Valamikor ezeket az Istennek seregeit látjuk a' fellegekben, vagy onnét le-szállani. 1. Gondoljuk-meg, hogy Isten azok által meg-ölhetne.

2. Könyörögjünk, hogy Isten azok által, személyeknek, javainknak ne árcson.

3. Azoknak alkalmatosságával csudáljuk az Istennek nagy hatalmát, bölcsességét, és dicsőítsük az ő szent nevét, *Solt. 8. v. 8. Amen.*

Az 2. Részben czek vannak.

I. *Inti a' földnek seregeit az Isten dicsíretire, minéműek,* 1. A' mélységeknek seregei a' tengerben, v. 7. 2. Az hegyeknek s' halmoknak vadai, vers. 9. 3. Emberek s' abban lévő minden rendek, (1) A' Királyok Fejedelmek s' Urak, v. 11. (2) A' vének és gyermekek, v. 12. (3) Az iffiak és a' szűzek s' férf és afiszonyi nemek, v. 12.

II. *Indító oka az intésnek,* 1. Mert nagy az Ur Isten mind mennyen, földön minden teremtettt állatok felett, v. 13.

2. Mert fel-magasztallja az ő népének szarvát,

vát, vers. 14. NB. Az ő népének szárván érti (1) Az Izrael országának birodalmát s' annak megépítését, *Solt. 75. 11.* (2) A' Messias Christus el-jövetelét s' az ő országát, és annak hatalmát, mely által az ő hivei, az ördögöt meg-győzik, *Luc. 1. 68.-70. láfd, 1 Cor. 15. 57.*

III. *Inti az Isten egész néptől hogy dicsirjék az Isteni:* valakik ő hozzá közel vannak, az az, az ő nevéből neveztetnek, v. 14.

TUDOMANY.

Minden rendbeli embereknek; de kiváléppen az Isten nevéből nevezett választott bűveknek, kell Isten dicsírni és magasztalni, v. 11.-14.

OKA. 1. A' Teremtésre nézve: Mert Isten teremtetni, v. 5. ki őket csufzó mázso állatokká teremthette volna.

2. Az el-választásra nézve: Mert örök időknek előtte őket el-választotta, *Eph. 1. 3-4.* Ki őket el-hagyhatta volna, *Jud. v. 4.*

3. A' meg-váltásra nézve: Mert közel való népévé tette, v. 14. *Matth. 1. 21.*

4. A' gondviselésre nézve: Mert ő reájok kegyessen gondot visel, *Solt. 103. 1. és 145. vers 15-17. &c.*

HASZ. *Int.* Minden rendbeli emberek, Fejedelmek, &c. dicsirjétek az Urat,

1. Magánosan, *Matth. 6. 6. Dán. 6. 16.*

2. Közösleges helyen, *Solt. 122. 1-4.*

3. Lélekben s' igazságban, *Jan. 4. 24.*

CXLIX. SÓLTAR.

Summája. Dávid inti az Anyaszentegyházakat a' Mesiasnak dicsíretire, az ő sok jó tetteiért.

Két Részecze vannak.

1. *Intés az Isten dicsíretire, v. 1-4.*

2. *Intés*

2. *Intés a' Mesiasnak való örvendezésre, &c. 5-9.*

Az I. Részben ezek vannak.

I. *Intés az Isten dicsíretire:* A' hol vagyon, 1. *Az Isten dicsíretit, v. 1.* Énckellyetek az Urnak ujéneket.

K. 1. Kicsoda ez az Ur, a' kinek dicsíretire intetnek a' szentek? 2. Kicsoda rejének ez?

Az 1. F. A' testben meg-jelent Istennek Fia: mert ő mondatik Sion Királynának, *Zach. 9. 9. Matth. 21. 5.*

A' 2. F. 1. A' Christusnak a' váltásának végben vitéléért való dicsíretit, *Jel. 5. 9-10.*

2. *Annak helyre, v. 1.* Az ő dicsíretiben.

3. *Módgya, v. 3.* Áppal, &c. láfd, *Solt. 81. pag. 336.*

II. *Intés a' szentek, 1.* Mert az Izraelnek teremtetőre, v. 2.

2. Mert a' Sion fainak (az Ecclesiának) Királya, vers. 2.

3. Mert gyönyörködők az ő népében, vers. 5. *Jan. 17. 12.*

4. Mert a' nyomorultakat meg-szabadulással, vers. 4. az az a' szegény bűnösöket meg-örvendeztetni lelki szabadulással, *Esa. 61. 1-2. Luc. 2. vers. 11.*

TUDOMANY.

Az Ur Jesus Christust az Anyaszentegyházban, minden bűveknek, mint teremő Urokat, Isteneket és Királyokat, lelki örömmel dicsírni és magasztalni kell, &c. 1-4.

OKA. 1. Mert imádyák ő Felfegét az Angyalok és a' meg-dicsőült szentek az e.ekben, *Jel. 4. 10-11.* Azért nekünk-is dicsírniünk kell ő Felfegét; mert azoknak társaságában hivattattunk, *Sid. 12. 22-23.*

2. Mert

2. Mert meg-váltotta az ő hiveit és tette lelki királyokká, *Jel. 5. 9--10.*

3. Mert őrzi az ő Anyaszentegyházát, hogy a' pokolnak feregei annak ne árcsanak, *Matth. 18. vers. 18.*

4. Mert idvességes hozott az ő népének, *Luc. 2. vers. 10--11.*

5. Mert az ő szájának (beszédének) ereje által meg-öli, a' mi ellenfeinket, *2 Thess. 2. 8.*

HASZ. I. *Okzat*, Nem Sionnak (az az, nem az Ecclesiának) fiai s leányi tehát azok, kik az Ur Jesus Christust nem dicsírik. *Illyenek azok:*

1. Kik az ő örökké való Isteniségét tagadgyák.

2. Kik az ő királyságával s' közben járásával meg nem elégszenek, &c.

II. *Int.* Dicsírjuk az Ur Jesus Christust. *Miképpen?* F. 1. Ötöt igaz Istennek híven, *Jan. 21. 28.*

2. Az Angyalokkal mint örökké áldandó Istent imádván, *Sid. 1. 6.*

3. Az ő elégtételével s' szabadításával megelégedvén, *Phil. 3. 9--10.*

4. Örökké való dicsőiséget néki tulajdonítván, *Jel. 5. 11--12. Amen.*

Az 2. Részben ezek vannak.

I. *Intés a' lelki örvezendéségre*, A' hol vannak:

1. A' személyek, kiket *int* az örömré, v. 5. A' szenteken érterik a' Messiás népe, kiknek örömet hozott, *Luc. 2. 11--12.* Kik nagy óhajtsálla várták, *Solt. 14. 7.*

2. *Helge az örömmek*, az ő ágyas házokban, vers. 5. a' szentek ágyas házán érti az Ecclesiát, az hováüket a' Christus mint *jegyeszeit*, az ő palotájában bé-vitte, a' kegyelembéli hivatal által, *Solt. 45. vers. 9. seq.*

3. *Múdgya az ő örömmek*, v. 6. Az Istennek felmagasztalái legyenek az ő torkokban, az az, a' Messiaist mint Istent dicsíriék, *Jel. 5. 9--10. seq.*

II. *Intés*

II. *Intés a' bűnöket a' lelki vízfőre*, A' hol vagyunk, 1. A' *fégyver*, mellyel vitézkedgyenek, v. 6. legyenek két élő fégyverek az ő kezekben.

K. *Mit ért a' két élő fégyverem?* F. Nem érti tulajdonképpen, a' telti fégyvert, noha az hivek igaz vallásokkal azzal is óltalmazhatják ellenfegeket ellen, a' Magisztratusi hatalom alatt, *Rom. 13. 4.* hanem az Isten igéjét, melly két élő törvőz hasonlítatik, *Sid. 4. 12.* melly a' Király Christus szájából mondatik ki-jőni, *Jel. 1. 16.* Mellyel az Antichristust meg-öli, *2 Thess. 2. 8.*

2. *Vége az hivek vízfőre*, (1) Hogy az pogányokon boszszút állyanak, v. 7. (2) Hogy meg-kötözzék azoknak Királyokat, v. 8. Erti az Isten Ecclesiája ellen tuskodókat s' öldözőket, kik az Evangéliamnak beszéde által vagy meg-győzetnek veszedelmekre, *Csel. 4. 16.* Vagy meg-ténitnek idvességekre, *Csel. 2. 37--41.* Ez a' győzelem pedig az hiveknek tulajdonítatik: mert a' Christus által győzedelmeskednek, *1 Cor. 15. 57.* (3) Hogy a' meg-írott ítélet szerént cselekedgyenek a' népeken s' azoknak Királyin, v. 9.

K. *Mit ért a' meg-írott ítélet?* F. A' Christustól adatott Ecclesiát hatalmat, hogy az igének predikálása által a' Christus szolgái, a' meg-térőknek bűnök bocsánattárá s' örök életet; a' meg-térhetetleneknek pedig bűnökben való el-vesztést s' kárhozatot, hirdessenek, *Matth. 18. 18. Jan. 20. vers. 21--23.*

III. *Az hiveknek illy vízfőre* mellyőségok, vers. 9. Ez az ő szenteinek ekecsége: az az, a' kik így vitézkednek az Anyaszentegyházban, azok a' Christussal edgyütt meg-dicsőitettek, *2 Tím. 4. vers. 7--8. Jel. 3. 21.*

TUDOMANY.

Az Isten Anyaszentegyházában lévő hiveknek lelki fégyverek, az Isten beszéde; mellyel az ő lelki ellen-

ki ellenégek ellen vívőskedni kell, hogy azokkal öket meg-győzhesdék, *1. 6. 9. Sid. 4. 12.*

OKA. 1. Mert az Isten befzédé az a' fegyver, mellyel a' Prophéták s' Apostolok harezoltanak, az Isten orfízgát építették; az őrdögöt rontották, *Jer. 1. 9--10. 2 Cor. 10. 7.*

2. Mert ez által a' fegyver által győzettek-meg a' Chrístus ellenégi, t. i. az őrdög, *Matth. 4. 4. s' a' pogányok, Csel. 28. 28.*

3. Mert ez a' lelki fegyveres ház, mellyből az őrdög és annak tagjai ellen, fegyvereket vehetünk, *Eph. 6. 13.*

HASZ. *Oktat.* Nem vehetnek tehát a' mi ellensegink erőt mi rajtunk, ha az Isten befzédének két elő fegyvere, a' mi hitünknek kezeiben tézzenek.

K. *Köcsdök ezek a' mi ellensegink, kik ellen e' fegyverrel hadakozni kell?*

Fcl. 1. Az őrdög, kit jóllehet Idvezitőnk meggyőzött, mind életében, *Matth. 4. 4. 11.* Mind a keresztfán, *Col. 2. 15.* de még-is hadakozik az hivek ellen, *Eph. 6. 21.*

2. Annak tagjai, kiváltképpen az Antichrístus s' annak hamis Prophétái, *Matth. 24. 24.*

3. Minden eretnekek s' hittől szakattak, *2 Pét. 2. 1.* Mind ezek az Isten befzédé által győzettek-meg, így győzé-meg Urunk az őrdögöt, *Matth. 4. 4.* Péter a' Sidókat, *Csel. 2. v. 32--38.* Pál, Félixet, *Csel. 24. 25.* így győzözik-meg az Antichrístus, *Thess. 2. 8. &c.*

II. Int. Tanuljunk az Isten befzédét, 1. Mert abban vagyon nekünk idveffégünk, *Jan. 5. 38.*

2. Mert az a' lelki fegyver, mellyel minden ellenseginket meg-győzhettük, &c.

CL.

CL. SÓLTAR.

Summája: *Dávid inti a' Messiás népét a' Messiasnak dicshireire.*

Két Részei vannak.

1. *Inti az Isten dicshireire, 1.*

2. *Indító okai ez imésnek, 1. 6.*

E' Soltárban ezek vannak.

I. *Az Isten dicshireire való imés, 1.*

II. *A' dicshirenek helye, v. 1.* Az ő szentseges lakó helyében: az az, az Ecclesiában, *Solt. 132. vers. 13.*

III. *Az Isten dicshirenek módgya, v. 3.* Trombitáknak zengésével, &c. láts ez illyen süfzteletnek módgyáról, *Solt. 81.*

IV. *Indító okai a' dicshirenek, 1. Az ő nagy erejéért, v. 1. 2. Az ő nagyságáért, v. 2.*

TUDOMANY.

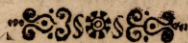
Az Isten, mindenütt; de kiváltképpen az Ecclesiában (a' Templomban) kell az hiveknek dicshireni.

OKA. 1. Mert ott jelenik-meg az hiveknek, *Matth. 18. 20.*

2. Mert az, az imádságnak s' háladásnak háza, *Matth. 21--13.*

HASZ. 1. *Teddi, azokat kik sem magán-állan, sem közönségesen, az Isten nem dicshirek, &c.*

II. *Int.* Dicshirek Isten, nem musikákban, hanem Isteni dicshiretekben, *Coloss. 3. vers. 16. Ephes. 5. 19. Amen.*

Bb

TOL

TOLDALEK.

Az XXIII-dik Soltárnak II-dik Részéből.

TUDOMANY.

Elestek jogva mind az O, s' mind az Új Testamentumban az testben meg-jelent Istennek Fia, az Ur JESUS Christus volt az 8 biveinek Pásztorá.

1. Mert 8 ama jó Pásztor, Jan. 10. vers. 14. Ezech. 34. 22. &c. Láts többet, pag. 79. numero, 1.

Az XIV-dik Soltárnak, II-dik Részéből felkötött, 1. Tudománynak Okai.

1. Mert nékiek igértetett, Adámban, *Terem. 3.* vers. 25. es Abrahámban, *Terem. 22.* 18.

2. Mert ők-is a' Christus érdeme s' kegyelme által irattak-meg s' idvezültek, *Csel. 15.* 11. &c.

Az LI-dik Solt. III. Tudományának.

HASZ. Oktat. I. Noha az hivektől mikor vétkeznek-is, az Szent Lélek, s' annak kegyelme, el nem vétezik; de annak munkája ugy meg-fűdik, hogy a' kiből van-is, te érezze annak létét.

K. 1. Mikor nem érzi a' bűnös a' szent Lélekmunkáját, ha nálla van-is? 2. Honnan ismerheti azt meg az olyan bűnös, hogy nálla van-e, ha munkáját nem érzi-is?

Az 1. F. 1. Mikor nagy czégéres vétkekben esnek Dáviddal, 2 Sam. 11. Péterrel, *Matth. 26.*

2. Mikor a' testi gonosz kívánságokon s' indulatokon erőt nem vehetnek, hanem akarattyok ellen vétkeznek, Pállal, *Rom. 7.* 18—19.

3. Mikor a' Sátán itóztató s' kárhozatott érdemlő

demlő sugallásokat, s' gondolatokat önt szívünkben, s' azzal csapdos, 2 Cor. 12. 7.

4. Mikor hofzfas próbák s' kísértetek által ugyan el-nyomattatik a' lélek, *Solt. 13.* 12.

Az 2. F. Az elsőre nézve, a' Szent Léleknél jelen léte innen tecczik-meg. (1) Ha a' bűnt megisméri, meg-vallja és sirattya: *mert ez a' szent Léleknél munkája, Zach. 12.* 10. (2) Ha lelkének sérelmét érezvén, litenhez mégyen gyógyulást, *Hof. 6.* 1—2.

A' másodikra nézve, (1) Ha azzal meg nem edgyez, *Rom. 7.* 19. (2) Ha az alatt nyög, *Rom. 7.* 24. *mert ez-is a' lélek munkája, Rom. 8.* 26.

A' harmadikra nézve, (1) Ha irtózik azoktól, s' azokban nem gyönyörködik, hanem nyög az alatt, mint a' meg-nyomatott leánzó, *Deut. 22.* vers. 25—27. (2) Ha könnyörög azoktól való megizabadulásért, 2 Cor. 12. 7.

A' negyedikre nézve, ha a' nyomorúságbanis, Istenben remél, *Job. 15.* v. 13.

A M E N.

2
G

A
bó

m
az
tot

E
m

ES

vo

ál

u
el
ni

m
m
80

e

la

ce

